श्रीः

प्रस्तावना.

या ग्रंथांतील विषय सर्वांस सुलभ रीतीनें कळावा याकरितां जो विषय ज्या ओंव्यांत आहे तो त्यांच्या आंकड्यांसहित व पृष्ठांसहित समजण्यासाठीं अनुक्रमणिका केली आहे. आचार्यांचे मूळ श्लोक १८ आहेत. त्यांवर ही टीका पदशः ध्वनितार्थानें न लिहितां दृष्टांतदार्ष्टांतांसहित लिहिली आहे.

हा मूळ ग्रंथ श्रीमज्जगद्गुरु शंकराचार्य स्वामी यांनीं १८ श्लोकांनीं चार वेदांचीं चार महावाक्यें प्राधान्य धरून ब्रह्मप्रतिपादनपर केला आहे. यावर श्रीमन् महानुभवी हंसराज स्वामी यांनीं मुमुक्षु जन जन्ममरणापासून मुक्त होऊन स्वानुभवें-करून अचिंत्य जें ब्रह्म त्यास प्राप्त व्हावे म्हणून सुलभ मार्गानें व जागोजाग उपनिषदांचे आशय दाखवून उपक्रम उपसंहार यांसहित ओंवीबद्ध ग्रंथ (एकंदर संख्या ५६००) केला आहे. प्राकृत ग्रंथ वेदांताविषयीं पुष्कळ असतील आणि ते सर्वांस माहितही असतील. परंतु मुमुक्षूंस सरळ व सोप्या मार्गानें अभ्यासक्रमांसहित व सोप्या भाषेनें समजून कर्तव्याकर्तव्यज्ञान, ब्रह्म सत्य, जगन्मिथ्या, अनित्य पदार्थांवर अप्रीति, सत्य वस्तूचा निश्चय, पिंडब्रह्मांडाची रचना आदिकरून सर्व विषयांचें यथार्थ ज्ञान होऊन प्रपंच आणि परमार्थ यांत भेद नाहीं, ते एकरूपच आहेत, असें अभेदज्ञान होऊन जन्ममरणापासून मुक्त होण्याविषयीं हा ग्रंथ उत्तम आहे. वाचक अनुभवाअंतीं समाधान पावतील.

हा ग्रंथ हंसराज स्वामी यांणीं आपल्या स्वतःच्या अनुभवानें आपले पट्टशिष्य जे सकल बुधवरद रघुनाथस्वामी त्यांस ज्ञान व्हावें म्हणून अभ्यासक्रमाहित समजवून देऊन त्यांणीं वरप्रदानादाखल हा ग्रंथ दिला तो त्यांनीं जगांत प्रसिद्ध होऊन सर्वांस उपयोग व्हावा म्हणून आपल्या सर्व प्रकारच्या हक्काच्या मालकीसहित आह्मांस दिला आहे.—हा ग्रंथ सन १८६७ चा आक्ट २५ प्रमाणें आह्मीं या ग्रंथाच्या टीकेवर आपली सर्व प्रकारें मालकी ठेवून नोंदला आहे.

रावजी श्रीधर गोंधळेकर.

आवृत्ति २ री.

॥ अथ दक्षिणामूर्तिस्तोत्रप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः। विश्वं दर्पणदृश्यमाननगरीतुल्यंनिजांतर्गतं पश्यन्नात्मनि मायया बहिरिवोद्भूतं यथा निद्रया ॥ यः साक्षी कुरुते प्रबोधसमये स्वात्मानमेवाद्वयं तस्मै श्रीगुरुमूर्तये नम इदं श्रीदक्षिणामूर्तये १ बीजस्यांतरिवांकुरो जगदिदं प्राङ् निर्विकल्पं पुनर्मायाकल्पितदेशकालकलनावैचित्र्यचित्रीकृतम्। मायावीव विजृंभयत्यपिमहायोगीव यः स्वेच्छया तस्मै श्रीगुरुमूर्तये नम इदं श्रीदक्षि० २ यस्यैवस्फुरणं सदात्मकमसत्कल्पार्थकं भासते साक्षात्तत्त्वमसीति वेदवचसा यो बोधयत्याश्रितान्। यत्साक्षात्करणाद्भवेन्न पुनरावृत्तिर्भवांभोनिधौ तस्मै श्रीगुरुमूर्तये० ३ नानाछिद्रघटोदरस्थितमहादीपप्रभाभास्वरं ज्ञानं यस्य तु चक्षुरादिकरणद्वारा बहिः स्पंदते। जानामीति तमेव भांतमनुभात्येतत्समस्तं जगत्तस्मै श्रीगुरु० ४ देहं प्राणमपींद्रियाण्यपिचलां बुद्धिं च शून्यं विदुः स्त्रीबालांधजडोपमस्त्वहमिति भ्रांता भृशं वादिनः। मायाशक्तिविलासकल्पितमहाव्यामोहसंहारिणे तस्मै श्री गुरु० ५ राहुग्रस्तदिवाकरेंदुसदृशी मायासमाच्छादनात्सन्मात्रः करणोपसंहरणतोयोऽभूत्सुषुप्तः पुमान्। प्रागस्वाप्समिति प्रबोधसमये यः प्रत्याभिज्ञायते तस्मै श्रीगुरु० ६ बाल्यादिष्वपि जाग्रदादिषुतथा सर्वास्ववस्थास्वपि व्यावृत्तास्वनुवर्तमानमहमित्यंतः स्फुरंतं सदा। स्वात्मानं प्रकटीकरोति भजतां यो मुद्रया भद्रया तस्मै श्रीगुरु० ७ विश्वं पश्यति कार्यकारणतया स्वस्वामिसंबंधतः शिष्याचार्यतया तथैव पितृपुत्राद्यात्मना भेदतः। स्वप्ने जाग्रति वा य एष पुरुषो मायापरिभ्रामितस्तस्मै श्रीगुरु० ८ भूरंभांस्यनलोऽनिलोंबरमहर्नाथो हिमांशुः पुमानित्याभाति चराचरात्मकमिदं यस्यैव मूर्त्यष्टकं। नान्यत्किंचन विद्यतेविमृशतां यस्मात्परस्माद्विभोस्तस्मै श्रीगुरु० ९ सर्वात्मत्वमिति स्फुटीकृतमिदं यस्मादमुष्मिंस्तवे तेनास्य श्रवणात्तथार्थमननाद्ध्यानाच्चसंकीर्तनात् सर्वात्मत्वमहाविभूतिसहितं स्यादीश्वरत्वं स्वतः सिद्ध्येत्तत्पुनरष्टधापरिणतं चैश्वर्यमव्याहतम् १० वटविटपिसमीपे भूमिभागे निषण्णं सकलमुनिजनानां ज्ञानदातारमारात्। त्रिभुवनगुरुमीशं दक्षिणामूर्तिदेवं जननमरणदुःखच्छेददक्षं नमामि ११ चित्रं वटतरोर्मूले वृद्धाः शिष्या गुरुर्युवा। गुरोस्तु मौनं व्याख्यानं शिष्यास्तु छिन्न संशयाः १२ ॐनमः प्रणवार्थाय शुद्धज्ञानैकमूर्तये। निर्मलाय प्रशांताय दक्षिणामूर्तये नमः १३ निधये सर्वविद्यानां भिषजे भवरोगिणाम्। गुरवे सर्वलोकानां दक्षिणामूर्तये नमः १४ मौनव्याख्याप्रकटितपरब्रह्मतत्त्वं युवानं वर्षिष्ठांतेवसदृषिगणैरावृतं ब्रह्मनिष्ठैः। आचार्येंद्रंकरकलितचिन्मुद्र-

वाक्यवृत्तीची अनुक्रमणिका.

पृष्ठ.	श	अ. ओं. पर्यंत.	विषय.
२२१	९६	९९६८–९९७३	रविदत्तही ती आज्ञा वंदून आचार्यास नमस्कार करून निघाला. व त्यांनी आज्ञापिल्याप्रमाणें अभ्यास करून मुक्त झाला.
२२१–२२३	९६	९९७४–९९९५	या वाक्यवृत्तीचें निरूपण आचार्य निजसद्गुरूपासून श्रवण करून मनन निदिध्यासनद्वारा रविदत्तामागें जे मुमुक्षु करतील तेही साक्षात्कार पावतील.
२२६–२२७	९६	९९९६–९६००	आटरा श्लोकांचें रूपक मांगून ग्रंथ पूर्ण केला.

॥ अथ लघुवाक्यवृत्ति प्रारंभः ॥

स्थूलो मांसमयो देहः सूक्ष्मः स्याद्वासनामयः ॥ ज्ञानकर्मेंद्रियैः सार्धंधीप्राणौ तच्छरीरगौ ॥ १ ॥
अज्ञानंकारणं साक्षी बोधस्तेषां विभासकः ॥ बोधाभासो बुद्धिगतः कर्त्ता स्यात् पुण्यपापयोः ॥ २ ॥
सएव संसरेत् कर्मवशाल्लोकद्वये सदा ॥ बोधाभासाच्छुद्धबोधं विविच्यादतियत्नतः ॥ ३ ॥
जागरस्वप्नयोरेव बोधाभास विडंबना ॥ सुप्तौतुतल्लये शुद्धबोधोजाड्यंप्रकाशयेत् ॥ ४ ॥
जागरेऽपि धियस्तूष्णींभावः शुद्धेनभास्यते ॥ धीव्यापाराश्च तद्भास्याश्चिदाभासेन संयुताः ॥ ५ ॥
वह्नितप्तं जलं तापयुक्तं देहस्य तापकम् ॥ चिद्भास्या धीस्तदाभासयुक्ताऽन्यं भासयेत्तथा ॥ ६ ॥
रूपादौ गुणदोषादि-विकल्पा बुद्धिगाः क्रियाः ॥ ताः क्रिया विषयैः सार्धं भासयंती चितिर्मता ॥ ७ ॥
रूपाच्च गुणदोषाभ्यां विविक्ता केवलाचितिः ॥ सैवानुवर्तते रूपरसादीनां विकल्पने ॥ ८ ॥
क्षणे क्षणेऽन्यथाभूता धीविकल्पाश्चितिर्नतु ॥ मुक्तासु सूत्रवद् बुद्धिविकल्पेषु चितिः स्थिता ॥ ९ ॥
मुक्ताभिरावृतं सूत्रं मुक्तयोर्मध्य इष्यते ॥ तथावृता विकल्पैश्चित् स्पष्टा मध्ये विकल्पयोः ॥ १० ॥
नष्टे पूर्वविकल्पेतु यावदन्यस्य नोदयः ॥ निर्विकल्पकचैतन्यं स्पष्टं तावद्विभासते ॥ ११ ॥
एकद्वित्रिक्षणेनैवं विकल्पस्य निरोधनम् ॥ क्रमेणाभ्यस्यतां यत्नाद् ब्रह्मानुभवकांक्षिभिः ॥ १२ ॥
सविकल्पकजीवोऽयं ब्रह्मस्यान्निर्विकल्पकम् ॥ अहंब्रह्मेति वाक्येन सोयमर्थोऽभिधीयते ॥ १३ ॥
सविकल्पकचिद्योहं ब्रह्मैकं निर्विकल्पकम् ॥ स्वतःसिद्धविकल्पास्ते निरोद्धव्याः प्रयत्नतः ॥ १४ ॥
शक्यः सर्वनिरोधश्चेत् समाधिर्ज्ञानिनां प्रियः ॥ तदशक्तौ क्षणंरुध्वा श्रद्धेया ब्रह्मताऽत्मनः ॥ १५ ॥
श्रद्धालुर्ब्रह्मतां स्वस्य चिंतयेद्बुद्धिवृत्तिभिः ॥ वाक्यवृत्त्या यथाशक्तिज्ञात्वा ह्यभ्यस्यतां सदा ॥ १६ ॥
तच्चिंतनं तत्कथनमन्योन्यं तत्प्रबोधनं ॥ एतदेकपरत्वंच ब्रह्माभ्यासं विदुर्बुधाः ॥ १७ ॥
देहात्मधीवद्ब्रह्मात्मधीदार्ढ्येकृतकृत्यता ॥ यदा तदाऽयं म्रियतां मुक्तोऽसौ नात्रसंशयः ॥ १८ ॥

शिष्यमंडळी
श्रीमन्नारायणतीर्थहंसराजस्वामी

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरवेनमः॥ श्रीरामसमर्थ ॥ ॥ जयजय स्वामीसद्गुरू ॥ शंकराचार्यकरुणाकरू ॥ मोक्षध्वजापरपारू ॥ पाववींनिजदासा ॥ १ ॥ मीअज्ञानसागरींपडिलों ॥ मायाडोहींघसांपडलों ॥ ममतामगरीनेंगिळि-लों ॥ येथूनकष्टेंनसुटें ॥ २ ॥ साधनेंहीउदंडकेलीं ॥ कर्मधर्मादिजींआपुलीं ॥ परितीं असतीसाह्यजालीं ॥ अविद्येसी ॥३॥ जपतपादिपुरश्चरणें ॥ अथवाव्रतेंनानादानें ॥ तीर्थयात्रासंतर्पणें ॥ उद्यापनेंशांति ॥ ४ ॥ इतुकेंहीआदरेंकरितां ॥ परीउपशम नसेचिचित्ता ॥ मात्रअधिकचवाढेअहंता ॥ म्यांकेलेंह्मणोनी ॥ ५ ॥ मीअमुकयेक रविदत्त ॥ मातापिताजेंनामठेवित ॥ हाचिदेहमीअसेंनिभ्रांत ॥ सर्वदांदृढ ॥ ६ ॥ परिमीपूर्वींअसेंकवण ॥ जन्मलोंआतांआलोंकोठोन ॥ मरतांकोणेस्थळांजाईन ॥ हेंनेणेंमीसहसा ॥ ७ ॥ परीआपणकोणहेंजाणावें ॥ ऐसाहेतुउद्भवलाजीवें ॥ येर साधनजितुकेंआघवें ॥ तृणतुच्छजालें ॥ ८ ॥ यास्तवदेवीदेवधुंडिले ॥ अतिनि-ग्रहेंप्रसन्नझाले ॥ तंवतेवरमागह्मणोंलागले ॥ देहबुद्धीचवळावया ॥ ९ ॥ मगमी सर्वांसीउपेक्षून ॥ गेलोंसदाशिवासीशरण ॥ तीहींस्वप्नामाजींयेऊन ॥ सांगितलेंम-ज ॥ १० ॥ कींउठीउठींगारविदत्ता ॥ तूंभवभयार्चानकरींचिंता ॥ सद्गुरूसीश-रणजाईंआतां ॥ ममाज्ञेवरुनी ॥ ११ ॥ प्रस्तुतमीचजगदोद्धारा ॥ प्रगटलोंअसें निर्धारा ॥ ऐसियाअज्ञानकलीमाझारा ॥ श्रीशंकरनामें ॥ १२ ॥ तस्मात्तयाशं-करस्वामीसी ॥ शरणजाऊनियासमयासीं ॥ उपदेशधरूनियामानसीं ॥ अज्ञान

जिंकीं ॥ १३ ॥ ऐसियास्वप्नांतींजागृती ॥ पावोनिविस्मयापन्नजालोंचित्तीं ॥ मग धावोनिआलोंसत्वरगती ॥ शरणश्रीचरणा ॥ १४ ॥ आतांसद्गुरुरायामज ॥ अंगीकारावेंमहाराज ॥ धन्यधन्यहासुदिनआज ॥ देखिलेचरण ॥१५॥ हादेहआ- णिवाणीमन ॥ गुरुचरणींकेलेंअर्पण ॥ यांतकिमपिजरीघडेप्रतरण ॥ तरीचूर्णहो- वोमस्तक ॥ १६ ॥ जरीवाणीहेआणिकास्तवी ॥ तरीतेतत्क्षणींतुटावी ॥ चित्तेंजरी अन्यकांहींआठवीं ॥ तरीघडावीब्रह्महत्या ॥ १७ ॥ यारीतींकरुनीनिर्धार ॥ सा- ष्टांगघालितनमस्कार ॥ तारींतारींहानिजकिंकर ॥ स्वकीयब्रीदरक्षुनी ॥ १८ ॥ ऐसाअधिकारीपाहुनी ॥ विचारेंपरीक्षितीअंतःकरणीं ॥ हाचतुष्टयसंपन्नत्वपावोनी॥ शरणआलाअसे ॥ १९ ॥ सत्यमिथ्यायासिकळलें ॥ ह्मणोनिअसत्यासीमनविट- लें ॥ हेंचिनित्यानित्यविचारिलें ॥ सत्यकळावेंइच्छितां ॥ २० ॥ ब्रह्मजाणावेंजेइ- च्छाहोणें ॥ हेचिमुमुक्षुत्वाचींलक्षणें ॥ आणिइहपरभोगासीउबगणें ॥ हेचिविरक्ति ॥ २१ ॥ अन्यमनाचेसांडोनितर्क॥ आत्मावोळखूनधरावायेक ॥ हाचिशमनिश्च- यात्मक ॥ इंद्रियनिग्रहतोदम ॥ २२ ॥ सर्वांपासूनतोपरतला ॥ हाचिअसेकींउप- रमजाला ॥ नभीकदांसुखदुःखाला ॥ हेचितितिक्षा ॥ २३ ॥ सद्गुरुवचनापरतें कांहीं ॥ यासिदुजेंचउरलेंनाहीं ॥ हेचिश्रद्धानिःसंदेही ॥ समाधानएकाग्रता ॥ २४ ॥ तस्मात्साधनचतुष्टयता ॥ अर्थात्आलीयाचियाहाता ॥ ऐशियाअधिका- रियाउपदेशितां ॥ दोषह्याकवण ॥ २५ ॥ प्रज्ञाजरीमंदअसे ॥ तरीउपदेशावेंसद-

भ्यासें ॥ वृत्तिखलितांदृढविश्वासें ॥ अपरोक्षतावाणे ॥ २६ ॥ ऐसाहेतठेऊनिअं-
तरीं ॥ उठवितीरविदत्ताकरीं ॥ नाभिनाभीबोलतीउत्तरीं ॥ मनोरथसिद्धिहोय
॥ २७ ॥ परीआह्मीउपदेशूंआतां ॥ तेंदृढविश्वासेंधरींचित्ता ॥ आणिअभ्यासेंहेवृ-
त्तिखलितां ॥ अपरोक्षपावसी ॥ २८ ॥ अपरोक्षह्मणजेआपणकोण ॥ तेंनिजरूप
अंगेंचिहोणें ॥ परोक्षह्मणजेआपण ॥ ओळखावेंआपणा ॥ २९ ॥ गुरुवचनींवि-
श्वास ॥ तरीपाविजेपरोक्षज्ञानास ॥ तस्मात्श्रद्धाअसावीचित्तास ॥ तरीआत्मत्व
ओळखसी ॥ ३० ॥ मात्रअपरोक्षज्ञानव्हावया ॥ विचारपाहिजेशिष्यराया ॥ तो
हीअभ्यासेंपावेलउदया ॥ निःसंशयआपणची ॥ ३१ ॥ प्रस्तुततुजपरोक्षज्ञान ॥
उपदेशिजेघेओळखून ॥ तेंचिविश्वासेंदृढकरून ॥ अभ्यासकरी ॥ ३२ ॥ तूंहेतुध-
रोनिजोआलासी ॥ कींजाणावेंआपआपणासी ॥ तोतूंकोणयासमयासी ॥ बोलिजे
अवधारीं ॥ ३३ ॥ चहूंवेदांचींवाक्येंचार ॥ याचाअर्थतोयेकसाचार ॥ कींजीवब्र-
ह्मऐक्यनिर्धार ॥ हाविषयवेदांतींचा ॥ ३४ ॥ त्यांतउपदेशवाक्यतत्त्वमसि ॥ तें
विचारूनघ्यावेंगुरूपाशीं ॥ मगअहंब्रह्मास्मियावाक्यासी ॥ वृत्तीनेंदृढधरावें ॥३५॥
तरीअवधारींएकाग्रभावें ॥ तेंतूंब्रह्मअससीस्वभावें ॥ अहंकारादिदेहांतआघवें ॥
आपणनव्हेसत्यसत्य ॥ ३६ ॥ मीब्रह्मआत्मास्वतःसिद्ध ॥ येकरूपअसंगअभेद ॥
वोळखूनघेंईप्रमाद ॥ देहबुद्धीचासांडुनी ॥ ३७ ॥ हेचिअहंब्रह्मास्मिनिश्चितीं ॥
वाक्यार्थाचीजेअनुभूती ॥ ऐशिवृत्तितेवाक्यवृत्ती ॥ हावृत्तीसीअभ्यास ॥३८॥ का-

यीकवाचीकमानसीक ॥ शास्त्रीयअथवाजींलौकिक ॥ कर्मेंघडतांहीअनेक ॥ परी
अभ्यासमोडूंनये ॥ ३९ ॥ अभ्यासह्मणजेमीब्रह्मआपण ॥ याअर्थाचेंअनुसंधान॥
कदापिनपडावेंविस्मरण ॥ अहर्निशींसदां ॥ ४० ॥ तूंह्मणसीआत्माब्रह्मपूर्ण ॥ या-
चेंकिमात्मकअसेलक्षण ॥ तेंयथार्थओळखिल्यावांचून ॥ अनुसंधानकेवींघडे॥४१॥
तरीअवधारावेंनिश्चित ॥ अहंकारादिजितुकेंदेहांत ॥ यांतआत्माहीजालामिश्रित॥
अज्ञानवसेंकडोनी ॥ ४२ ॥ यासीविवेचनपाहिजेजालें ॥ देहादिमिथ्यात्वजरीत्या-
गिलें ॥ तरीआत्मत्वजायनिवडिलें ॥ त्रिविधाप्रतीतीनें ॥ ४३ ॥ तेंचिविवेचनह्म-
णसीकैसें ॥ बोलिजेतअसेअपैसें ॥ तरीसावधानअसावेंमानसें ॥ दुश्चितनहोतां
॥ ४४ ॥ जैसामाळेंतूनतंतुनिवडावा ॥ कींमणीचतंतूवरीलओढावा ॥ तैसादेहादि
कांहूनओळखावा ॥ आत्माभिन्न ॥ ४५ ॥ अथवादेहादिकहेओळखूनी ॥ भिन्नक-
रावेंआत्मयाहूनी ॥ हेंसर्वकळेलनिरूपणीं ॥ अतीसावधानजरीहोसी ॥ ४६ ॥ ऐ-
सेंबोलतांआचार्यमाउली ॥ रविदत्तेंवृत्तिसावधकेली ॥ शब्दासरिसीझेंपघाली ॥ म-
नेंअर्थावरी ॥ ४७ ॥ रविदत्तयेकउपलक्षण ॥ परीजेजेअसतीअधिकारीपूर्ण ॥ ते-
हींअसावेंसावधान ॥ आचार्यगुरुवचनीं ॥ ४८ ॥ चातकासाठींवर्षेघन ॥ परीस-
र्वांसीचहोयजीवन ॥ तेवींरविदत्ताचेंनिमित्तेंकडोन ॥ सर्वहीअवधारा ॥ ४९ ॥ प-
रीभूमीचासांडूनचारा ॥ जोघनलक्षीतोचातकखरा ॥ तेवींदेहादिविषयहेअव्हेरा॥
तेव्हांवचनरहस्यजोडे ॥ ५० ॥ तस्मात्जयासीखरेंसुटावें ॥ वाटेतेणेंविषयहेटा-

कावे ॥ तरीचकार्यहेंसाधावें ॥ श्रवणमननें ॥ ५१ ॥ आतांसर्वींसावधान ॥ आ-
चार्यबोळलेकृपाघन ॥ वाक्यवृत्तीचेंनिरूपण ॥ रविदत्ताकरिती ॥ ५२ ॥ प्रथमघ-
डावेंविवेचन ॥ यास्तवदेहत्रयाचेंकथन ॥ कीजेश्लोकार्थीनिरूपण ॥ आदरेंऐकावें
॥ ५३ ॥ श्लोक ॥ ॥ स्थूलोमांसमयोदेहःसूक्ष्मःस्याद्वासनामयः ॥ ज्ञानकर्मेंद्रियैः
सार्द्धंधीःप्राणौतच्छरीरगौ ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ स्थूलदेहमांसमयाचा ॥ सूक्ष्मतो-
चिवासनात्मकसाचा ॥ तेथेंप्रकारअसेसत्रातत्त्वांचा ॥ इंद्रियप्राणेंमनबुद्धी ॥५४॥
पद ॥ स्थूलोमांसमयोदेहः ॥ ॥ स्थूलदेहमांसमयकैसा ॥ विस्तारबोलिजेअल्प-
सा ॥ पंचीकृतभूतांचासहसा ॥ जोकाउभारला ॥ ५५ ॥ भूतांपासोनियांजालें ॥ जें
काअपंचीकृतपहिलें ॥ तेंचिएकमेकांसीवांटिलें ॥ हेंचिपंचीकृत ॥ ५६ ॥ अंतःकर-
णव्यानश्रवण ॥ वाचाशब्दहेंआकाशपूर्ण ॥ ययाचेभागकेलेदोन ॥ ईक्षणमात्रेंईशें॥
॥ ५७ ॥ मुख्यअंतःकरणअर्धभाग ॥ तोआकाशींचठेवूनमग ॥ उरल्याअर्धभागाचे
विभाग ॥ चतुर्धाकेले॥५८॥व्यानश्रोत्रवाचाशब्द॥हेचहूंसीदिधलेप्रसिद्ध ॥ व्यान
वायूसीदिधलास्तब्ध॥श्रोत्रतेजास॥५९॥वाचादिधलीआपासी॥शब्ददिधलापृथ्वी-
सी ॥ एवंआकाशविभागिलेंपांचांसीं ॥ आतांवायुऐकें॥६०॥मनसमानत्वचापाणी ॥
स्पर्शविषयपांचवामिळुनी ॥ वायूचबोलिजेचंचलपणीं ॥ हाहीद्विधाकेला ॥६१॥ एक
भागअर्धातोसमान ॥ हावायूंतमौनेंचिठेवून॥उरलाअर्धभागतोविभागून ॥ चतुर्धा
केला॥ ६२॥मनदिधलेंआकाशासी ॥ त्वचादिधलीतेजासी ॥ पाणीदिधलाआपासी॥

पृथ्वीसीस्पर्श ॥६३॥ बुद्धिउदानचक्षुपाद ॥ रूपविषयमिळूनपंचविध ॥ तेजचबोलिजेतंविशद ॥ हेंहीद्विभागकेलें ॥ ६४ ॥ एकभागाचाचक्षुतोतेजीं ॥ तेजींचाठेविलासहजीं ॥ अन्यभूतांलागींविभाजी ॥ उरलाअर्ध ॥ ६५ ॥ बुद्धिआकाशासीदेत ॥ उदानवायूसीसमर्पित ॥ पादआपासीअर्पित ॥ पृथ्वीसीरूप ॥ ६६ ॥ चित्त प्राणजिव्हाउपस्थरस ॥ हेंपंचविधआपसुरस ॥ हेंद्विविधकरूनिईश ॥ वांटिताहे ॥ ॥ ६७ ॥ येकभागउपस्थआपाचें ॥ आपामध्येंचठेविलेंसाचें ॥ येरचारउरल्या भागाचें ॥ वांटीयेरचहूंसी ॥ ६८ ॥ चित्तआकाशादिधलें ॥ प्राणासीवायूंतठेविलें॥ तेजासीजिव्हेसीसमार्पिलें ॥ पृथ्वीसीरस ॥ ६९ ॥ अहंकारअपानघ्राण ॥ गुदगंध हेपांचमिळोन ॥ पृथ्वीचींअसतीलक्षणें ॥ हेंहीद्विविधाकेलें ॥ ७० ॥ गंधभागजो कांअसेयेक ॥ तोपृथ्वींतठेवीनिश्चयात्मक ॥ उरलाअर्धभागजोआणिक ॥ येरचहूंसीवांटी ॥ ७१ ॥ आकाशादिधलाअहंकार ॥ अपानवायूंतठेवीनिर्धार ॥ घ्राणतेजादिधलेंसाचार ॥ आपासीगुद ॥ ७२ ॥ एवंएकएकभूतद्विधाकेलें ॥ ज्याचेंत्यांत येकेकभागठेविले ॥ येरयेकाचेचारचारकेले ॥ तेतेदिधलेयेरांभूतां ॥ ७३ ॥ ऐसा भूतकर्दमहाकरोनी ॥ स्थूळदेहाचीकेलीउभवणी ॥ तेचकैसीअल्पवचनीं ॥ बोलिजेतआहे ॥ ७४ ॥ शब्दस्पर्शरूपरसगंध ॥ हेपांचांचेअंशपंचविध ॥ पृथ्वींत मिळतांपृथ्वीप्रसिद्ध ॥ स्पष्टजालीअसे ॥ ७५ ॥ हेपांचपृथ्वीसीजेव्हांमिळाले ॥ तेव्हांजडत्वेंहेपांचप्रगटले ॥ अस्थिमांसत्वचानाडीरोमजाले ॥ स्थूळाचेंसाहित्य॥७६॥

वाचापाणिपादउपस्थगुद ॥ हेआपींमिळतांपांचांचेप्रसिद्ध ॥ आपस्पष्टहोऊनसिद्ध॥ पांचजालेद्रवत्वें ॥ ७७ ॥ शुक्रशोणितलाळमूत्रस्वेद ॥ हेआपाचेगुणपंचविध ॥ प्रगटलेअसतीप्रसिद्ध ॥ पातळपणीं ॥ ७८ ॥ श्रोत्रत्वचाचक्षुजिव्हाघ्राण ॥ हेपांचां पासूनपांचहोऊन ॥ तेजामाजीमिळतांभासकपण ॥ पांचप्रकारजाले ॥ ७९ ॥ क्षुधातृषाआळसनिद्रामैथुन ॥ हेतेजाचेपांचअंशपूर्ण ॥ स्थूलींउमटलेयेऊन ॥ पं- चीकरणहोतां ॥८०॥ व्यानसमानोदानप्राणापान ॥ हेपांचांपासूनपांचहोऊन ॥ तेवायूंतराहिलेअसतांयेऊन ॥ तेणेंवायुस्पष्टजाला ॥ ८१ ॥ तेणेंपांचप्रकारचळण- वळण ॥ प्रसरणआकुंचननिरोधन ॥ हेउत्पन्नहोतीवायूपासून ॥ स्थूळचळावया ॥ ८२ ॥ अंतःकरणमनबुद्धिचित्त ॥ अहंकारहेआकाशींरहात ॥ परीहेपांचांपासू- नपांचहोत ॥ अपंचीकृतपहिलें ॥ ८३ ॥ हेपांचआकाशींमिळतांक्षणीं ॥ यापांचां- चीजालीउभवणी ॥ कामक्रोधलोभमोहपणीं ॥ पांचवेंभय ॥ ८४ ॥ असोऐसेंपंची- कृतहोतां ॥ स्थूलाचीउभवणीजालीसमस्तां ॥ हेचिमायादेवीनेंव्यवस्था ॥ ईशस- त्तेंकेली ॥ ८५ ॥ अस्थिमांसादिपांचमिळोनी ॥ शुक्लितादिमेळविलेंपाणी ॥ काल- वोनिसांदोसांदींबांधोनी ॥ उभविलागर्भी ॥ ८६ ॥ प्राणसंचारेंचळणवळण ॥ हो- तांपूर्णहोऊनपावेजनन ॥ पुढेंक्षुधातृषादिकेंयेणें ॥ पोषणहोय ॥ ८७ ॥ कामक्रो- धादिजेव्हांउमटले ॥ तेव्हांदेहाचेंरक्षणजालें ॥ येणेंपरीस्थूळउभाविलें ॥ पंचीकृत भूतांचें ॥ ८८ ॥ भूतांपासोनिजालेंम्हणोनी ॥ भौतिकत्वनामयालागोनी ॥ परी

निर्मितजनकजननी ॥ पासावपुढें ॥ ८९ ॥ रक्तरेतमिळतांजठरीं ॥ अवयवेंहीहोतीसारीं ॥ उभयांचीसप्तविधजालीपरी ॥ सप्तकोशांकदेहा ॥ ९० ॥ अस्थिनाडीमज्जानख ॥ हेपित्याचेंसाडेतीनसुरेख ॥ मांसत्वचारक्तकेशअशेख ॥ मातेच्यारक्ताचे ॥ ९१ ॥ यारीतीहामांसमय ॥ अन्नापासोनियांहोय ॥ अन्नेंकडूनवांचेउपाय ॥ दुजाअसेना ॥ ९२ ॥ आणिलयजोहोययाचा ॥ तोअन्नरूपपृथ्वींतसाचा ॥ ह्मणोनिकोशबोलिजेवाचा ॥ अन्नमयशब्दें ॥ ९३ ॥ असोस्थूलदेहजोऐसा ॥ आत्माहाचिहोईलकैसा ॥ पुढंहोईलयाचियानिरासा ॥ प्रस्तुतजडसांगितला ॥ ९४ ॥
॥ पद ॥ सूक्ष्मःस्याद्वासनामयः ॥ टीका ॥ जयावासनेनेंस्थूलनिर्मिला ॥ कीटकेंकवडाजेवींकेला ॥ तयावासनारूपवृत्तीला ॥ लिंगदेहबोलिजे ॥ ९५ ॥ यालिंगदेहींकोशतीन ॥ प्राणमनआणिविज्ञान ॥ यासत्रातत्त्वांचेंनिरूपण ॥ पुढेंकीजे॥९६॥ प्रस्तुतवासनेचेंरूप ॥ प्रांजळकीजेताहेअल्प ॥ श्रोतींसावधानसाक्षेप ॥ असिलेंपाहिजे ॥ ९७ ॥ आकाशींजेवींवायुचळे॥ तेवींब्रह्मींस्फूर्तिचंचळे ॥ समष्टितादात्म्यें तयेसीनिवळे ॥ मायानाम ॥ ९८ ॥ तेचिव्यष्टींतविभागली ॥ येकापिंडींतादात्म्यपावली ॥ अभिमानमाथांघेऊनबैसली ॥ तिहींअवस्थांचा ॥ ९९ ॥ दोंअवस्थेंतकर्मेंघडती ॥ तेम्यांकेलींअसतीनिश्चितीं ॥ तेचिभोगीनपुढतोपुढती ॥ तेचिवासना ॥१००॥ सुषुप्तीमाजीहीनेणिवेचा ॥ अभिमानघेतलाअसेसाचा ॥ अभावन-
[illegible] म्यांअमकके-

लेंकरीनसारें ॥ ऐसीअभिमानेंजेहुंबरे ॥ तेचिवासना ॥२॥ सुषुप्तींतमात्रगुप्तहोती ॥ नेणीवगोचरराहेवृत्ति ॥ तेथीलआठवघेऊनयेती ॥ स्फूर्तिउत्थानकाळीं ॥ ३ ॥ तेथेंअभावजरीअसता ॥ तरीउत्थानींप्राप्तनहोता ॥ तस्मात्वासनारूपेंअहंता ॥ इचासुप्तींतअभावनाहीं ॥ ४ ॥ हेअसोसुषुप्तीचीकथा ॥ परीमृत्युकाळींहानीनोहेसर्वथा ॥ सर्वहीघेऊनबैसलीमाथां ॥ अनंतजन्मींचेंकेलें ॥५॥ जेवींघोकिलेंजन्मवरी ॥ नह्मणतांनविसरेतिळभरी ॥ तेवींवासनेमाजीसामग्री ॥ अनंतजन्मींचीअसे ॥ ६ ॥ स्वरूपाहूनवेगळीपडली ॥ तर्धींपासूनजींजींकर्मेंकेलीं ॥ तींतींमाथांघेऊनबैसली ॥ तया नांवसंचित ॥७॥ जोंवरीज्ञाननोव्हेप्राप्त ॥ तोंकाळहेंनजळेसंचित ॥ भोगणेंचिलागे अकस्मात ॥ जेंविभागाजेक्षणीं ॥ ८ ॥ येकादेहींशतयोनीचें ॥ कर्मकेलेंपापपुण्याचें ॥ तितुकेंयेकदांचिभोगानवचे ॥ येकेकभोगावेंलागे ॥ ९ ॥ शतांतीलनव्याण्णवराहती ॥ येकयोनीसीयेकघेऊनयेती ॥ तेथेंहीशतयोनींचींकर्मेंहोतीं ॥ त्यांतीलहीयेकभोगासीये ॥१०॥ ऐसेंअनंतजन्मींचेंसांचलें ॥ भोगायेऊनजेंजेंउरलें ॥ तितुकेंवासनेमाजीगुप्तराहिलें ॥ तयानांवसंचित ॥११॥ देहायेऊनजेंजेंकरी ॥ तेंतेंक्रियमाणनिर्धारी॥प्रस्तुतभोगूनियांसारी ॥ तेंप्रारब्धदेहारंभक॥ १२ ॥ एवंप्रारब्धसंचितक्रियमाण॥ कर्तेपणेंबैसलीसेघेऊन ॥ हेचिवासनाबैसलीबळाऊन ॥ अनंतकल्पेंजरीजातां ॥१३॥ कल्पांतींहीअभावनसतां ॥ मामृत्युसुप्तींतकायसीवार्ता ॥ एवंऐसीवासनारूपअहंता ॥ इचेंचिनामसूक्ष्मदेह ॥ १४ ॥ ऐसियालिंगदेहावांचून ॥ स्थूळदेहासीकैंचेंवर्तणें ॥ ह्मणो-

निवासनायोगेंजन्ममरण ॥ प्राणियांहोय ॥ १५ ॥ पूर्ववासनेनेंदेहकेला ॥ तोप्रारब्धमरतांचिपुन्हांमेला ॥ पुढेंदुसरादेहअवलंबिला ॥ मृत्युकाळीं ॥ १६ ॥ अळिका जेवींपुढीलपाय ॥ धरोनिमागीलमोडिनीहोय ॥ तेवींपुढीलदेहधरोनिजाय ॥ हादेहमोडुनी ॥ १७ ॥ ऐसेंअनंतजन्मनानायोनी ॥ किनीजालेकोणवाखाणी ॥ पुढें होणारतेंहीलेखनीं ॥ नयेकवणाच्या ॥ १८ ॥ जेधवांआपुलेंअज्ञानफिटेल ॥ स्वस्वरूपज्ञानप्राप्तहोईल ॥ तेधवांचिहेवासनानिमेल ॥ येरवींननासे ॥ १९ ॥ कल्पवरीअग्नीतजळेना ॥ पाणियामाजीविघुरेना ॥ बहुतकासयासीवल्गना ॥ सहस्त्रधायोगें हीननिमे ॥ २० ॥ असोऐसीवासनादृढ ॥ हाचिसूक्ष्मदेहवाड ॥ वर्तवितअसेस्थूळ जड ॥ जोजोप्राप्तज्याक्षणीं ॥ २१ ॥ ऐसियालिंगदेहाचेप्रकार ॥ सत्राभिन्नभिन्न साचार ॥ तेंचिऐकावेंसविस्तर ॥ बोलिजेअसे ॥ २२ ॥ पद ॥ ज्ञानकर्मेंद्रियैःसाधंधीःप्राणौतच्छरीरगौ ॥ १ ॥ येकावृत्तीचेप्रकारदोन ॥ येकबुद्धिदुजेंमन ॥ संकल्प जोहोणें ॥ हेंमनाचेंरूप ॥ २३ ॥ पुढेंनिश्चयकरीतेबुद्धि ॥ ऐसेदोनप्रकारजालेआधीं ॥ यांतजाणतेपणाजोत्रिशुद्धि ॥ आलाअसे ॥ २४ ॥ याचिनांवेंज्ञानशक्ति ॥ भोक्तासत्वगुणात्मकवृत्ती ॥ याचेहीप्रकारपांचहोती ॥ व्यापारभेदें ॥ २५ ॥ श्रोत्रेंद्रियासी येऊनी ॥ ऐकूंलागेशब्दालागुनी ॥ तयासीश्रोत्रबोलिजेवचनीं ॥ द्वारनिर्गमाचें ॥ ॥ २६ ॥ त्वचाद्वारेंस्पर्शघेणें ॥ तयासीत्वगिंद्रियह्मणणें ॥ चक्षुद्वाराजयापहाणें ॥ तोचिचक्षु ॥ २७ ॥ जिव्हेंद्रियेंरसघेणें ॥ सुगंधनिवडिजेघ्राणें ॥ एवंपांचहीबहिःक-

रणें ॥ मनबुद्धीचीं ॥ २८ ॥ आंतीलइंद्रियअंतःकरण ॥ ज्ञानेंद्रियानामबहिःकरण॥ एवंसातहीजालींलक्षणें ॥ वृत्तिरूपज्ञानाचीं ॥ २९ ॥ स्फूर्तींतजाणीवजेहोती ॥ तिचेप्रकारबोलिलेअसती ॥ आतांचळणरूपजेजेवावरती ॥ तेचिप्राण ॥३०॥ जाणीवमनबुद्धीकडेगेली ॥ नुसतीजडताजेउरली ॥ तेनाडीद्वाराफिरोंलागली ॥ तोचिप्राण ॥ ॥ ३१ ॥ व्यापारभेदेंतोचिप्राण ॥ पंचधाजालासंपूर्ण ॥ व्यानसमानउदानप्राण ॥ अपानपांचवा ॥ ३२ ॥ अधोवाहेतोअपान ॥ ऊर्ध्ववाहेतोचिप्राण ॥ उभयांचीग्रंथी तोसमान ॥ नाभिस्थानीं ॥ ३३ ॥ कंठींउदानराहतसे ॥ व्यानसर्वांगींविलसे ॥ यापंचप्राणांच्यासहवासें ॥ कर्मेंद्रियांचळण ॥ ३४ ॥ वाचापाणीआणिपाद ॥ चवथेंउपस्थपांचवेंगुद ॥ एवंहींकर्मेंद्रियेंप्रसिद्ध ॥ क्रियारूपप्राणाऐसीं ॥ ३५ ॥ पाणीपादउपस्थगुद ॥ हींचारतोंकर्मेंद्रियेंप्रसिद्ध ॥ परीवाणीमाजीद्विविध ॥ ज्ञानक्रिया असे ॥ ३६ ॥ वैखरीजेशुद्धबोलणें ॥ हेंतोक्रियारूपहोणें ॥ मध्यमेमाजीअसतीलक्षणें ॥ ज्ञानक्रियादोन्ही ॥ ३७ ॥ पराआणिदुजीपश्यंती ॥ ह्यादोन्हीज्ञानरूपअसती ॥ तेथेंक्रियेचीसमाप्ति ॥ असेसहसा ॥ ३८ ॥ एवंमनबुद्धिज्ञानेंद्रिय ॥ पंचप्राणकर्मेंद्रिय ॥ हासत्रातत्त्वांचासमुदाय ॥ लिंगदेहबोलिजे ॥ ३९॥ इतुकींसत्रातत्त्वेंबोलिलीं॥हींसर्ववासनेचींविभागलीं॥परीहींभूतांपासूनजालीं॥यास्तवभौतिक ॥४० भूतांचेजेगुणतीन॥तेचद्रव्यशक्तिक्रियाज्ञान॥द्रव्यशक्तिजोतमोगुण॥तींचविषयभूतें ॥ ४१ ॥ आतांक्रियाज्ञानदोन्हीशक्ति ॥ भूतांपासूनकवींहोती ॥ हेचलिंगदेहा-

चीउत्पत्ति ॥ अपंचीकृतबोलिजे ॥ ४२ ॥ गुणभूतेंकालवलीं ॥ जेअष्टधाबोलिजेप-
हिली ॥ तेचिसत्वातत्त्वेंप्रसवली ॥ ईक्षणेंईशाचे ॥ ४३ ॥ आकाशाचासत्वगुण ॥
श्रोत्रेंद्रियजालेंनिर्माण ॥ त्वगिंद्रियहोयउत्पन्न ॥ वायुसत्वांशाचें ॥ ४४ ॥ चक्षुते-
जसत्वांशाचें ॥ जिव्हेंद्रियतेंआपसत्वाचें ॥ घ्राणतेंपृथ्वीसत्वांशाचें ॥ ज्ञानेंद्रियेंपां-
चऐसीं ॥ ४५ ॥ पांचांपासूनपांचवेगळाले ॥ जालेतेंअसाधारणकार्यबोलिलें ॥ आ-
तांसाधारणकार्यउभवलें ॥ भूतसत्वांशाचें ॥ ४६ ॥ पांचांचेंयेकदांचिकाढिलें ॥ स-
त्वांशेंजेंकांद्रव्यनिघालें ॥ तेंचिअंतःकरणविभागलें ॥ दोंप्रकारें ॥ ४७ ॥ मनबुद्धि
प्रकारदोन ॥ व्यापारभेदेंअभिधान ॥ एवंज्ञानशक्तीचेंसप्तधालक्षण ॥ भूतसत्वां-
शाचें ॥ ४८ ॥ आतांभूतरजांशाचीउत्पत्ति ॥ जालीअसेतेबोलिजेती ॥ तेहीसाधा-
रणअसाधारणअसती ॥ शक्तिक्रियात्मक ॥ ४९ ॥ आकाशरजांशाचीवाचा ॥ पा-
णीवायुरजांशाचा ॥ पादतोतेजरजाचा ॥ उपस्थआपरजाचें ॥ ५० ॥ पृथ्वीरजा-
चेंगुद ॥ एवंपंचकर्मेंद्रियेंप्रसिद्ध ॥ हेंअसाधारणबोलिजेसिद्ध ॥ वेगळालेंह्मणोनी ॥
॥ ५१ ॥ आतांसाधारणरजोभूतांचा ॥ येकदांचकाढिलासर्वांचा ॥ तोचिप्राणपंच-
धासाचा ॥ व्यापारभेदेंजाला ॥ ५२ ॥ हृदयींवाहेतोप्राण ॥ तेणेंसुखहोयजीवाला-
गन ॥ विसर्गकरीतोअपान ॥ अधोगामी ॥ ५३ ॥ समानतोसंधीहालवी ॥ उदान
तोक्षुत्पानकरवी ॥ सर्वनाडीद्वारातृप्तिधावी ॥ वावरूनव्यानें ॥ ५४ ॥ एवंपंचप्राण
[illegible] ॥ [illegible]भूतरजाचासमुदाय ॥ पहिलेसातमिळनअन्वय ॥ सत्रातत्त्वें ॥

॥ ५५ ॥ ऐसेंहेंभूतांपासूनजालें ॥ अपंचीकृतभौतिकपहिलें ॥ पुढेंपंचीकृतकरूनज
निर्मिलें ॥ स्थूळदेहासी ॥५६॥ तयास्थूळदेहामाझारीं ॥ सत्रायेऊनराहिलींसारीं ॥
गोलकींदशेंद्रियें ॥ ५७ ॥ इतुकींमिळूनयेकवासना ॥ वि-
मनप्राणहेराहतीअंतरीं ॥ गोलकींदशेंद्रियें ॥ ५७ ॥ इतुकींमिळूनयेकवासना ॥ वि-
भागलीतेबोलिलीवचना ॥ व्यापारयाचेतेवर्णना ॥ पुढेंकरणें ॥ ५८ ॥ असोवासना
तिकडेसत्राजाती ॥ झोंपेंततरीगुप्तराहती ॥ जडत्वेंप्राणमात्रवावरती ॥ क्रियेवांचून
॥ ५९ ॥ जेव्हांप्राणप्रयाणसमय ॥ तेव्हांवासनाजोजोधरीकाय ॥ तेसमयींहासर्वस-
मुदाय ॥ जायतिकडेतिकडे ॥ ६० ॥ देहांतप्राणजेव्हांप्रगटती ॥ मनबुद्धीतेथेंउम-
टती ॥ आणिइंद्रियेंहींवावरती ॥ स्वस्वव्यापारीं ॥ ६१ ॥ ह्मणोनिज्ञानकर्मेंद्रियास-
हित ॥ प्राणमनबुद्धिविख्यात ॥ हेलिंगदेहगसर्वअसत ॥ वासनातिकडेसत्रा ॥६२॥
एवंस्थूळसूक्ष्मदेहदोन ॥ याचेंकेलेंनिरूपण ॥ आतांतिसरेंयाचेंकारण ॥ शरीरकेवींतें
बोलिजे ॥ ६३ ॥ श्लोक ॥ ॥ अज्ञानकारणंसाक्षिबोधस्तेषांविभासकः ॥ बोधाभा-
सोबुद्धिगतःकर्तास्यात्पुण्यपापयोः ॥ २ ॥ ॥ टी० ॥ अज्ञानहेंचिकारणशरीर ॥
यासीआत्मासाक्षीभासकर ॥ बुद्धिप्रतिबिंबरूपविकार ॥ तोबोधाभासजीव ॥ ६४॥
तोचिपुण्यपापाचाकर्ता ॥ सुखदुःखभोगीतत्त्वता ॥ एकमाथांघेऊनअहंता ॥ देहबुद्धी-
ची ॥ ६५ ॥ ॥ पद ॥ अज्ञानकारणं ॥ ॥ देहद्वयजालेंजेंनिर्माण ॥ कांहींनिमि-
त्तास्तवहोयदर्शन ॥ तेंचिकारणशरीरअज्ञान ॥ कल्पावेंलागे ॥ ६६ ॥ जेवींअंधारीं
सर्पदिसे ॥ हाकासयानेंजालाअसे ॥ तयाकल्पावेंलागेअपैसें ॥ दोरीचेंनकळ-

णें ॥ ६७ ॥ सर्पावरूननकळणेंभावावें ॥ परीतयासीरूपनोव्हे ॥ तेवींचअज्ञानआहेसें कल्पावें ॥ देहद्वयदिमतां ॥६८॥ अज्ञानह्मणजेनकळणें ॥ निजरूपाचेंविस्मरण ॥ हेंआ-धींजालियाविण ॥ देहद्वयभामतीना ॥ ६९ ॥ हेंअज्ञानह्मणसीकोणा ॥ तरीनव्हे आत्मयाआपणा ॥ जेवींदोरीचियेअज्ञाना ॥ दोरीसिनाहीं ॥ ७० ॥ दोरीहूनदोरी-सपाहणार ॥ जयासीहोयमदांधकार ॥ नकळणियाचाविकार ॥ तयासीजाला ॥७१॥ तेवींस्वस्वरूपजेंअभंग ॥ पहिलेंस्वतःसिद्धअभंग ॥ तेथेंस्फूर्तिहेंमायासोंग ॥ नहो-ऊनजालें ॥ ७२ ॥ जालेंतेंजरीसत्यअसतें ॥ तरीमायानामेंकांउच्चारितें ॥ तस्मात् जालेंचनसतांतयातें ॥ जालेंमेंकल्पिलें ॥ ७३ ॥ स्फूर्तिह्मणजेअहंब्रह्मस्फुरण ॥ उ-गीचआपआपलीआठवण ॥ जेवींवायूचीझुळूकउत्पन्न ॥ गगनानातळतांउठे ॥७४॥ तेवींस्वरूपाचीस्फूर्ति ॥ उठेपरीस्वरूपाआरती ॥ असोतयास्फुरणींअसती ॥ ज्ञाना-ज्ञानें ॥ ७५ ॥ स्फूर्तीतस्फूर्तीचेंकळणें ॥ तयासीनामठेविलेंज्ञान ॥ येरस्वरूपजेंचि-द्घन ॥ विस्मरणजेंतया ॥ ७६ ॥ त्याविस्मरणाअज्ञाननांव ॥ तस्मात्स्फुरणासि आलीनेणीव ॥ आणिज्ञानहीतेथेंचिआठव ॥ रूपजालेंअसे ॥ ७७ ॥ स्वरूपींवृत्ती-चअसेना ॥ विस्मरणकैंचेंजेंआठवीना ॥ यास्तवअतीततेंज्ञानाज्ञाना ॥ असेतैसेंआहे ॥ ७८ ॥ स्फुरणहोतांचतेथेंउठलें ॥ ज्ञानाज्ञानउत्पन्नजालें ॥ तेंज्ञानपरिनजायक-ल्पिलें ॥ चिद्रूपासम ॥ ७९ ॥ पाणियामाजीसूर्यबिंबला ॥ तेथेंप्रकाशहीदिसोंलाग-

ताअनंताची ॥ स्फुरणीं प्रतिभासली मिथ्याची ॥ ते मानिजे नास्वस्वरूपाची ॥ कवणे-
हीकाळीं ॥ ८१ ॥ तस्मातू ज्ञानही असेना जेथें ॥ तरी केवीं कल्पावें अज्ञान तेथें ॥ हें वि-
चारवंतें जाणावें समर्थें ॥ व्यर्थ चियेरां ॥ ८२ ॥ असो स्फुरणीं जें ज्ञानाज्ञान ॥ तीच वि-
द्या अविद्या ह्या दोन ॥ आवरणशक्ति अविद्या ह्मणून ॥ विक्षेपशक्ति विद्या ॥ ८३ ॥
दोरीचें जें आवरक ॥ तें आवरणशक्तीचें रूपक ॥ सर्पाचें जें उत्पादक ॥ ते विक्षेपशक्ति ॥
॥ ८४ ॥ तेवींच स्वस्वरूपाचें आच्छादन ॥ तें आवरणशक्तीचें लक्षण ॥ जगाचें जें उ-
त्पादन ॥ ते विक्षेपशक्ति ॥८५॥ असो विद्येंत जें प्रतिबिंबन ॥ चिता ऐसा भास दिसत ॥
तो ईश्वर कर्ता सर्व जगांत ॥ नाम ठेविलें ॥ ८६ ॥ अविद्याप्रतिबिंबित जीव ॥ चिदाभा-
स उमटला स्वभाव ॥ हाचि भोक्ता जाला सर्व ॥ सुखदुःखाचा ॥ ८७ ॥ परी हा देहद्वय
न होतां ॥ अज्ञानगर्भीं जाला राहता ॥ गुप्त असून जगा समस्ता ॥ उपादानकारण असे
॥ ८८ ॥ प्रतिबिंबयुक्त अविद्या माया ॥ उपादानकारण जगा यया ॥ तेवींच निमित्तका-
रण शिष्यराया ॥ विद्या म्हइ ईश ॥ ८९ ॥ नेणिवेचा जो जडपणा ॥ आणि विद्यारूप वि-
क्षेप जाणा ॥ या उभयांस्तव जाली रचना ॥ चंचळ जडाची ॥९० ॥ तेंचि ऐका त्वं कैसें कै-
सें ॥ उत्पन्न जालें असे जैसें ॥ मुळीं स्फुरण तों येकचि असे ॥ ज्ञानाज्ञानरूप ॥ ९१ ॥
ज्ञानाचा जाला सत्वगुण ॥ अज्ञानाचा तमोगुण ॥ उभयात्मकें रजोगुण ॥ जाला असे
॥ ९२ ॥ स्फुरणींच जें छिद्र पडिलें ॥ ह्मणजे चिद्घन असतां स्फुरण जालें ॥ तया अव-
काश नाम ठेविलें ॥ आकाश ऐसें ॥ ९३ ॥ स्फुरणाचा जो चंचळपणा ॥ तो वायूचे पाव-

लाअभिधाना ॥ भासलेंस्फुरणतेंवचना ॥ तेजबोलिजे ॥९४॥ मृदुस्फुरणतेंचिआप ॥
कठिणअज्ञानपृथ्वीचेंरूप ॥ एवंहेंअष्टधासूक्ष्मत्वेंअल्प ॥ स्फुरणींचअसे ॥ ९५ ॥
पुढेंतमोगुणापासून ॥ स्पष्टत्वाआलींभूतेंसंपूर्ण ॥ एकेकभूतभिन्नभिन्न ॥ दिसूंलागलें
॥ ९६ ॥ शब्दामुळेंआकाशजालें ॥ कींअवकाशींशब्दास्फुरणत्वआलें ॥ तेंचिआका-
शनामपावलें ॥ शब्दविषयतन्मात्रा ॥ ९७ ॥ स्पर्शामुळेंवायुजाला ॥ वायूमुळेंस्प-
र्शउठिला ॥ यास्तववायुहानामपावला ॥ स्पर्शविषयतन्मात्रा ॥ ९८ ॥ रूपामुळेंते-
जजालें ॥ रूपहीभासकत्वेंउठिलें ॥ यास्तवतेजनामत्याठेविलें ॥ रूपविषयतन्मा-
त्रा ॥ ९९ ॥ रसामुळेंजालेंआप ॥ आपास्तवरसासीरूप ॥ तस्मात्‌आपहातयासी
जल्प ॥ रसविषयतन्मात्रा ॥२००॥ गंधामुळेंपृथ्वीजाली ॥ पृथ्वींतगंधताउमटली ॥
यास्तवपृथ्वीहेंनामपावली ॥ गंधविषयतन्मात्रा ॥ १ ॥ आकाशींअवकाशधर्म ॥ स-
च्छिद्रताअसेकर्म ॥ शब्दगुणहाअसेनेम ॥ त्यापासूनवायु ॥ २ ॥ शब्दस्पर्शवायुद्वि-
गुण ॥ धर्मजयाचाचंचळपण ॥ कर्महेंचिसर्वत्रींविहरण ॥ त्यापासावतेज ॥ ३ ॥ श-
ब्दस्पर्शरूपत्रिगुणतेज ॥ दहनकर्महासतेज ॥ पचनकर्महेंअसेसहज ॥ त्यापासून
आप ॥ ४ ॥ शब्दस्पर्शरूपरसगुण ॥ द्रवत्वधर्मआपींसंपूर्ण ॥ क्लेदनत्वकर्महेंगहन ॥
त्यापासावपृथ्वी ॥ ५ ॥ शब्दस्पर्शरूपरसगंध ॥ हेपांचहीपृथ्वींतप्रसिद्ध ॥ कठिण
धर्महाविशुद्ध ॥ धारणाकर्म ॥ ६ ॥ एवंतन्मात्रासहितभूतें ॥ तमोगुणद्रव्यशक्तिजेते ॥
तेंचिस्थळरहावयाचराचरातें ॥ त्रिभुवनात्मकजालें ॥ ७ ॥ ऐसीहेभूततमाचीउत्पत्ति ॥

सांगितलीअल्परीती ॥ भूतरजसत्वाचीजीजीहोती ॥ तोंसांगेतलोंमागां ॥ ८ ॥
जोलिंगदेहसत्राकळांचा ॥ मागेंविस्तारबोलिलात्याचा ॥ तेवींप्रकारपंचीकरणाचा ॥
बोलिलाअसे ॥ ९ ॥ पंचीकृतस्थूळदेहाची ॥ उभवणीकेलीचौंखाणींची ॥ त्यांतलिं-
गदेहप्रवेशतांची ॥ चळणहोतेंजालें ॥ १० ॥ परीइतुकेंजेंउत्पन्नजालें ॥ तितुकियासी
दोनकारणेंआथिलें ॥ नेणीवतादात्म्यचैतन्यबोलिलें ॥ तेंउपादानकारण ॥ ११ ॥
उपादानह्मणजेत्याचेंचजालें ॥ होऊनत्यामध्येंचवर्तलें ॥ शेवटींअज्ञानींलयागेलें ॥
रज्जुसर्पापरी ॥ १२ ॥ कोणीह्मणेलब्रह्मचिकारण ॥ तरीतेंशुद्धविकारीनव्हेपूर्ण ॥ ते-
थेंचिवाउगेंउठेजेंअज्ञान ॥ त्यासहकारणबोलिजे ॥ १३ ॥ जेवींरज्जूचयेकटीसर्पासी ॥
कारणनव्हेनिश्चयेंसी ॥ नकळणेंमिळतांतयासी ॥ प्रयोजनसर्पा ॥ १४ ॥ तैसेंचिअ-
ज्ञानसहअधिष्ठान ॥ जगासीउपादानकारण ॥ आणिविद्येसहितआभासईशान ॥
निमित्तकारणअसे ॥ १५ ॥ निमित्तह्मणजेमात्रईक्षण ॥ इच्छेसरिसेंहोयनिर्माण ॥
एवंगुणादिदेहांतजेंउत्पन्न ॥ ईशेंकेलें ॥ १६ ॥ विद्याअविद्याप्रतिबिंबेंदोन ॥
जेंमागेंसांगितलेंलक्षण ॥ परीप्रवेशनसतांभिन्नभिन्न ॥ नसतींकिंचित् ॥ १७ ॥ ऐ-
सेउभयतांहीआभासपणीं ॥ येकत्रचिअसतांदोन्ही ॥ प्रवेशकाळींअज्ञानघेऊनी ॥
प्रवेशलापिंडीं ॥ १८ ॥ एवंईक्षणादिप्रवेशअंतीं ॥ इतुकीईशेंकेलीउत्पत्ति ॥ प्रवेशा-
नंतरजीवकृति ॥ होतीजाली ॥ १९ ॥ स्थूळदेहहाचिघट ॥ लिंगदेहपाणीहेंदाट ॥
त्यांतजीवप्रतिबिंबअवीट ॥ लिंगदेहजोंवरी ॥ २० ॥ अज्ञानसहितजीवआभास ॥

देहद्वयांतयाचाप्रवेश ॥ हाचापिंडनादात्म्यसावकाश ॥ घेउनबैसला ॥ २१ ॥ मुळीं अहंब्रह्मजेस्फूर्ति ॥ ज्ञानाज्ञानात्मकहोती ॥ तेस्पष्टजालीप्रवेशांतीं ॥ देहामाजी ॥ ॥ २२ ॥ तेस्फूर्तिनिजरूपाविसरली ॥ पुढेंजालेंतेंपाहोंलागली ॥ तेचिविक्षेपशक्ति बोलिली ॥ वासनात्मक ॥ २३ ॥ त्यावासनेचेमत्राप्रकार ॥ पूर्वींसांगितलाविस्तार ॥ तयालिंगदेहाचेंबिढार ॥ नोस्थूलमांसमय ॥ २४ ॥ एवंवासनेंतजेंप्रतिबिंबलें ॥ चैतन्यजेंत्यामजीवनामआलें ॥ तेंदेहद्वयासीपाहोंलागलें ॥ परीविसरलेंनिजरूपा ॥ ॥२५॥ सर्पजेवींभाविलाअसतां ॥ रज्जूचेंनकळणेंजालेंचित्ता ॥ तेवींदेहद्वयस्फुरूंलागतां ॥ अज्ञानजालेंसंकल्पावें ॥ २६ ॥ यासिकार्यानुमेयह्मणावें ॥ कींकार्यदेहद्वयास्तवकल्पावें ॥ येऱ्हवींअज्ञानारूपनव्हे ॥ अमुकसेंह्मणून ॥ २७ ॥ तेंसतूह्मणोंतरी ज्ञानेंनासे ॥ असत्नरीकार्यदिसे ॥ असोअनिर्वचनीयजेंऐसें ॥ तेंकारणशरीर ॥ ॥ २८ ॥ देहद्वयाचेंउत्पत्तिस्थान ॥ याहेतुह्मणावेंकारण ॥ नाशपावतअसेह्मणोन ॥ शरीरबोलिजे ॥ २९ ॥ परीहादेहकल्पूंनये ॥ देहपाहतांअसतीद्वय ॥ स्थूळदेहहा बिढारहोय ॥ सूक्ष्मव्यवहारात्मक ॥ ३० ॥ एवंस्थूलसूक्ष्मकारण ॥ जीवासहितहे तीन ॥ निजरूपींउपाधीउत्पन्न ॥ जाहलीअसे ॥ ३१ ॥ रविदत्तातूंह्मणसीऐसें ॥ जे हेउपाधिजालीअसे ॥ यांतमुख्यनिजरूपनसे ॥ तरीअवधारीं ॥ ३२ ॥ घटगाडगें जेंजेंनिर्माण ॥ तेंतेंव्यापूनअसेगगन ॥ तैसेंस्फुरणादिदेहांतसंपूर्ण ॥ व्यापूनब्रह्मअसे ॥ ३३ ॥ ॥ पद ॥ साक्षिबोधस्तेषांविभासकः ॥ सच्चिदानंदब्रह्मघन ॥ तेंचिअ-

स्तिभातिप्रियपूर्ण ॥ ऐसींतिन्हींजींलक्षण ॥ यथंप्रगटअसतां ॥ ३४ ॥ आस्तत्वमा-
येनेंलोपवावें ॥ तरीकासयावरीप्रगटावें ॥ चिद्रूपजरीआच्छादावें ॥ तरीऽव्यवहारावें
कैसें ॥ ३५ ॥ सुखमात्रआच्छादिल्याऐसें ॥ वाटेपरीतेंहीआच्छादिलेंनसे ॥ जरी
आच्छादिलेंचतरीहोतसे ॥ आवडीचेंभानकेवीं ॥ ३६ ॥ घटींजेवींआकाशऽव्या-
पलें ॥ तेवींपिंडींब्रह्मपूर्णदाटलें ॥ जयावरीसर्वहेंकल्पिलें ॥ तेंअस्तित्वरूप ॥ ३७ ॥
जयाचियाभासाभासती ॥ तोचिआत्मासाक्षीचिन्मूर्ति ॥ निर्विकारत्वेंअसंगस्थिती॥
उपाधिमाजीअसे ॥ ३८ ॥ सर्वप्रियताजयासाठीं ॥ तेचिसुखरूपतागोमटी ॥ एवं
तिन्हीलक्षणेंउठाउठी ॥ आस्तिभातिप्रियता ॥ ३९ ॥ यांतसद्रूपआनंदरूपदोन ॥
याचेंपुढेंअसेविवेचन ॥ प्रस्तुतआतांचिद्रूपपूर्ण ॥ बोलिजेअल्परीतीं ॥ ४० ॥ मुळीं
अहंब्रह्मजेंस्फुरण ॥ विद्याविद्यात्मकशक्तीदोन ॥ हेजयाच्याभासाभासमान ॥ तो
साक्षिबोधरूपआत्मा ॥ ४१ ॥ जयेसीवासनाहेंअभिधान ॥ जयेतेंवृत्तिनामअंतःकर-
ण ॥ हेज० ॥ तोसाक्षि० ॥ ४२ ॥ मनबुद्धिचित्तअहंकरण ॥ आणितेथंउमटलेंत्रिगु-
ण ॥ हेज० ॥ तोसाक्षि० ॥ ४३ ॥ श्रोत्रत्वचाचक्षुजिव्हाघ्राण ॥ वाचादिक्रियाआ-
दिकरोन ॥ हेज० ॥ तोसाक्षि० ॥ ४४ ॥ हस्तपादादिमस्तकसंपूर्ण ॥ गोलकादिन-
खशिखनिर्माण ॥ हेज० ॥ तोसाक्षि० ॥४५॥ हाइतुकासमुदायउत्पन्न ॥ जितुकाज-
डचंचळसंपूर्ण ॥ हेज०॥तोसाक्षि०॥४६॥इतुकियांचीक्रियाजेजेहोणें ॥ आणिपंचविष-
यतमोगुण ॥ हेज० ॥ तोसाक्षि० ४७ ॥ विषयांतस्फुरणापासोन ॥ उत्पत्तिस्थिति-

लयहोणें ॥ हेज० ॥ तोसाक्षि ॥४८॥ लयहीजोसर्वांचापाहे ॥ ऐसीदेखणीदशाआहे॥
द्रष्ट्याचेदृष्टीचानाशनव्हे ॥ कवणेहीकाळीं ॥४९॥ सामान्यत्वेंसर्वांप्रकाशित ॥ उत्पत्ति
स्थितिजोभासवित॥आणिलयजाणोनितिष्ठत॥जैसातैसा॥५०॥ऐसियादेखणेदशेसी ॥
नामेंतीनओळखिसी॥जोकांजाणतसेदृश्यासी॥तोचिद्रष्टा॥५१॥चंचळभासासिजोजा-
णे॥तयासाक्षीनांवहीं वचनें॥जोकांलयसाक्षीपूर्णपणें॥त्यानांवज्ञप्ति ॥५२॥ एवंतीप्रका-
रेंजाणणेंएक ॥ तेंकधींनव्हेन्यूनाधिक॥तेंचिचिद्रूपनिश्चयात्मक ॥ मुख्यरूपाचें ॥५३॥
मुख्यस्वरूपदेहींव्यापलें ॥ जेवींघटीं आकाशसंचलें ॥ निर्विकारेंपूर्णदाटलें ॥ तयासं-
केतकूटस्थ ॥५४॥ उपाधींतजोसघन ॥ परिउपाधिहूनविलक्षण ॥ तयाप्रत्यगात्माअ-
भिधान ॥ परब्रह्मासी॥५५॥अगारविदत्तातोकवणम्हणसी॥तरीतूंचिकींगानिश्चयेंसी॥
सामान्यत्वेंसर्वांप्रकाशी॥सूर्यजेवींजगा॥५६॥आकाशींजैसासूर्यअसे ॥ सहजत्वेंसर्वां
प्रकाशितसे ॥ ऊर्णतंतुतोहीभासे॥ आणिजडरूपभिंतीही॥५७॥आंगणेंमाड्यापरवरें॥
बळदेंखोल्यातळघरें ॥ एकदांचिप्रकाशितसारें ॥ तेवींकूटस्थभासवी ॥ ५८ ॥ स्थू-
लरूपजडत्वेंभिंती ॥ सूक्ष्मादितळघरेंअसती ॥ हेंअसोमुख्यजेकांस्फूर्ति ॥ ऊर्णतं-
तूचेपरी ॥ ५९ ॥ तेहीभासेजयाच्याभासें ॥ मास्थूळचंचळकांनादिसे ॥ ऐसाआ-
त्मासर्वत्रींअसे ॥ साक्षिबोधरूप ॥ ६० ॥ सूर्याचाजोदृष्टांतदिधला ॥ येथेंअन्यथा-
भावज्यासीकल्पिला ॥ कींआत्मादेहाहूनदूरअसेराहिला ॥ गगनींजेवींरवि ॥ ६१ ॥
एवंआत्माऐसादूरभावितां ॥ अतिदूषणअसेतत्त्वता ॥ देहादिठावजालारिता ॥ म-

गव्यापकत्वाबाधआला ॥ ६२ ॥ आणिदेहामाजीजरीनस ॥ तरीतसाधकाप्राप्तक-
सें ॥ येणेंश्रुतीअनुभवाआलाअसे ॥ बाधहाथोर ॥ ६३ ॥ तस्मात्नसेसूर्याऐसा ॥
उपमिलाअसेयेथेंसहसा ॥ याचाभावअनारिसा ॥ बोलिजेतो ॥ ६४ ॥ सूर्यजेवीं
सामान्यप्रकाशी ॥ तेवींआत्माभासवीसर्वांसी ॥ परीनपवेविकारासी ॥ सूर्यासम
आत्मा ॥ ६५ ॥ सामान्यामुळेंसूर्यघेतला ॥ तरीदूरभावनजावाकल्पिला ॥ यास्त-
वपूर्वींचिअसेदृष्टांतदिधला ॥ आकाशापरी ॥ ६६ ॥ आकाशजैसेंघटींव्यापलें ॥
तैसेंआत्मत्वदेहींसंचलें ॥ परीतेंअसंगत्वेंराहिलें ॥ सर्वांभासऊनी ॥६७॥ उगाचि
प्रकाशमात्रसर्वां ॥ लयउत्पत्तीसीकरावा ॥ परीत्यात्याविकाराचानध्यावा ॥ भाव
किमपि ॥ ६८ ॥ तरीविकारासीकोणपावला ॥ कोणपुण्यपापाचाकर्ताजाला ॥ ऐ-
साभावजरीअसेबुजला ॥ तरीअवधारावें ॥ ६९ ॥ सूर्यप्रतिबिंबाचीझळझळ ॥ वि-
शेषत्वेंभासेकेवळ ॥ तैसाबुद्धीमाजीजोसफळ ॥ प्रतिबिंबितजीव ॥ ७० ॥ पद ॥
बोधाभासोबुद्धिगतः ॥ ॥ ज्ञानाऐसाबुद्धींतबिंबला ॥ बोधाभासनामतयाला ॥
तोसत्यनव्हेपाहिजेकळला ॥ परिदिसेसाचाऐसा ॥ ७१ ॥ चित्रासीरंगाचेंवस्त्रकेलें॥
तयावस्त्राभासनामजालें ॥ कींदर्पणींमुखाऐसेंदिसलें ॥ त्यानांवमुखाभास ॥ ७२ ॥
ऐसाचिबुद्धींतप्रतिबिंबत ॥ तोजीवचिदाभासविख्यात ॥ यावद्बुद्धितोंकालदिसत॥
वृत्तिअभावींमरे ॥ ७३ ॥ सूर्यप्रकाशींदर्पणठेविलें ॥ त्यांतसूर्याचेंप्रतिबिंबपडलें ॥
तेंभिंतीवरीविशेषदिसलें ॥ सामान्यआच्छादुनी ॥ ७४ ॥ तैसाचबुद्धिआरसियांत ॥

आत्मासूर्यप्रतिबिंबत ॥ तेणेंविषयादिस्फुरविलीभिंत ॥आच्छादुनीसामान्या ॥७५॥ हेंविशेपत्वेंजीवाचेंरूप ॥ सामान्यआत्मातोचिद्रूप ॥ ययाचेंनिरूपणसाक्षेप ॥ पुढें बहुधाअसे ॥ ७६ ॥ परीअल्पमात्रेंयेथेंबोलिलें ॥ सामान्यविशेषनिवडिलें ॥ सामान्यतेंसदांसंचलें ॥ निर्विकारत्वें ॥ ७७ ॥ विशेषत्वेंजोहाजीव ॥ बोधाऐसाउमटला भाव ॥ तोचिएकाअभिमानास्तव ॥ कर्ताजाला ॥ ७८ ॥ पद ॥ कर्तास्यात्पुण्यपापयोः ॥ ॥ आपणतरीनाहींजन्मला ॥ उगाचिसनाचाआहेपणाघेतला ॥ आपणआहेसाभावकल्पिला ॥ आत्मानाहींसाकरोनी ॥ ७९ ॥ आत्माअसतातरीदिसता ॥ मीदिसेंम्हणोनआहेंतत्त्वतां ॥ मीचअसेंकींसर्वांदेखता ॥ आत्माजडनपाहे ॥ ८० ॥ मीआपआपणाअसेंप्रिय ॥ आत्मादुःखरूपअप्रिय ॥ एवंअस्तिभातिप्रियजोहोय ॥ तेंआपणाभाविलें ॥ ८१ ॥ आपणजोअसज्जडदुःखरूप ॥ तोआत्म्यावरीकेलाआरोप ॥ ऐसाअन्योन्याध्यासआपेआप ॥ कल्पिलाबळें ॥ ८२ ॥ याचिनांवेंग्रंथिपडिली ॥ आत्मरूपताआभासेंघेतली ॥ आपुलीअनात्मताघातली ॥ आत्मयावरी॥८३॥ ऐसाभावजीवेंकल्पिला ॥ परीतोआत्मत्वींनाहींस्पर्शला ॥ आत्माजैसातैसाचिसंचला ॥ अस्तिभातिप्रियात्मक ॥ ८४ ॥ देखोनिगुंजापुंजरक्त ॥ अन्यंभाविलाअसे जळत ॥ त्याकल्पनेनेंभस्मपावत ॥ कायतोढोंग ॥ ८५ ॥ ऐसाआत्मासच्चिद्घन॥ असेतैसाअसेपूर्ण ॥ जेणेंभाविलातोजन्ममरण ॥ पावलामात्र ॥ ८६ ॥ असोऐसा जीवअसतूअसोनी ॥ सत्यत्वचिआपणातेंमानी ॥ देहद्वयाचेअभिमानी ॥ तादा-

त्म्यपावे ॥ ८७ ॥ स्थूलदेहमांसमयाचा ॥ नेणोनिभावतयाचा ॥ मीचह्मणोनिग-
जैवाचा ॥ त्याचेधर्महीमाथांघे ॥ ८८ ॥ मीजन्मलोंवाढूंलागतों ॥ आहेंआणितरु-
णहोतों ॥ वृद्धप्यपावोंनिमरतों ॥ पुन्हांजन्मेनपुढें ॥८९॥ मीअमुककुळींजन्मलों ॥
मीअमुकआश्रमातेंपावलों ॥ मीअमुकमेळवूनराहिलों ॥ सुखीवडिलांऐसा ॥९०॥
तैसेचिइंद्रियांचेधर्म ॥ आपुलेमाथांघेतसेपरम ॥ मीबहिराआंधळाकींसूक्ष्म ॥ ऐकें
आणिदेखें ॥ ९१ ॥ अजिव्हकींअसेरसज्ञ ॥निर्नासिककींसघ्राण॥ अस्पर्शकींस्पर्शा-
ज्ञ ॥ असेंपूर्वकर्मऐसा ॥ ९२ ॥ मीबोलकाचालकादानी॥ मीचभोगींबहुकामिनी॥
मीचशौचसारींअनुदिनीं ॥ मजहूनिदुजानसे ॥ ९३ ॥ मजचिक्षुधातृषालागे ॥ ते-
व्हांपितोंखातोंनिजांगें ॥ एवंप्राणाचेहीधर्मवेगें ॥ घेअभिमानेंमाथां ॥ ९४ ॥ म्यां
अमुकीयावचनादिधलें ॥कींतुजरक्षीनसामर्थ्यैआपुले॥तरीमींप्राणांतींहीउपेक्षिलें ॥
नजायतया ॥ ९५ ॥ म्यांघोकिलेंतेंविसरेना ॥ कधींहीआळसमजअसेना ॥ किती
रीतींमजहोतीकल्पना ॥ तेंमाझामीचजाणें ॥ ९६ ॥ माझानिश्चयकितीजाडा ॥ येर
झुडतारकोणबापुडा ॥ मीआठवकरणारकेव्हडा ॥ आपुलेठाईं ॥ ९७ ॥ एवंदेहेंद्रि-
यप्राणकर्म ॥ अथवाअंतःकरणाचेधर्म ॥ आपुलेचिमाथांघेऊनअधम ॥ बैसलाबळें
॥ ९८ ॥ जागृतीमाजीइतुक्यांचा ॥ अभिमानघेतसेमीचसाचा ॥ कर्मधर्मवर्णआ-
श्रमांचा ॥ कींव्यापारलौकिकी ॥ ९९ ॥ हामीआणिहेंहेंमाझें ॥ घेऊनबैसलातेंन
सांडीओझें ॥ हाचिविश्वाभिमानीबुझे ॥ नामजीवासी ॥ ३०० ॥ तेवींचस्वप्नींस्व-

प्रदृश्यासी ॥ पाहतसेकल्पूनमानसीं ॥ त्यांतआपणयेकअसेतयासी ॥ कल्पुनीपाहे ध्यासें ॥ १ ॥ दृश्यआणिआपणाहीकल्पिलें ॥ परिहाचिमीत्यादृढधरिलें ॥ हेहेअन्यतेपरतेवाटले ॥ मजसुखदुःखदेती ॥ २ ॥ एवंस्वप्नांतजोअभिमानधर्ता ॥ तोचि तैजसाभिमानीतत्त्वता ॥ पुढेंझोंपहीजरीलागतां ॥ मीपणानत्यागी ॥ ३ ॥ मीकाय वहुवेळनिजेलों ॥ होतोंअन्यकिमपिनस्मरलों ॥ सुखदुःखासीनहोतोंस्पर्शलों ॥ आणिकांहींचनेणें ॥ ४ ॥ कांहींविषयइच्छानाहींकेली ॥ नकिंचित्स्वप्नअवस्थादेखिली ॥ तेजागेजालियाआठवली ॥ परीअनुभविलीनेणीव ॥ ५ ॥ तेथेंमीपणाजरी नसता ॥ तरीजागृतींतअनुभवानयेता ॥ एवंनेणिवेचाअभिमानधर्ता ॥ तोप्राज्ञअभिमानी ॥ ६ ॥ एवंजागृतिस्वप्नसुषुप्ति ॥ ऐसियातिन्हीअवस्थांप्रती ॥ मीचह्मणोनिदृढप्रतीति ॥ तयाबोधाभासाची ॥ ७ ॥ यातीनअवस्थास्वाभाविक ॥ परीअन्य असतीआगांतुक ॥ तेथेंहीमीपणाआवश्यक ॥ उणानोव्हे ॥ ८ ॥ मुद्गलप्रहारेंमूर्छा आली ॥ तेव्हांमजमूढत्वेंपडलीभुली ॥ हेहीसावधानींआठवली ॥ परीतेथेंमीपणहोतें ॥ ९ ॥ तैसेंचमरणजेव्हांपातलें ॥ तेंहीमीमेलोंऐसेंभाविलें ॥ परीअभिमानाचें उणेंजालें ॥ नाहींरोम ॥ १० ॥ हेंअसोसमाधींतबैसतां ॥ मीपणासिनयेउणिवता ॥ मीसुखीबैसलोंसांडूनपरता ॥ विषयचिंतनादि ॥ ११ ॥ ऐसामीपणाधरिलाजेणें ॥ तोचजीवआभासवोळखणें ॥ असोदेहक्रियाजेजेहोणें ॥ तेतेह्मणेम्यांकेली ॥ १२ ॥ स्नानसंध्यास्वधर्मकर्म ॥ नित्यनैमित्तिकयज्ञहोम ॥ दानअथवानित्यनेम ॥ कर्तामी-

१२

चपुण्यासी ॥ १३ ॥ शास्त्रीयजकोनकरावे ॥ तेजसीकलस्वभाव ॥ तोचजेअभिमान माथांघ्यावें ॥ पापकेलेंह्मणोनी ॥ १४ ॥ अथवालोकरीतीविषय ॥ जैसाजैसावर्ते काय ॥ तेंतेंमाथांघेतजाय ॥ पुण्यपापह्मणोनी ॥ १५ ॥ विचारपाहतांजीवासी ॥ करणेंनाहींआभासासी ॥ परीमीकर्ताबुद्धिजरीऐसी ॥ तरीतेंभोगावेंलागे ॥ १६ ॥ देहइंद्रियआणिप्राण ॥ कर्मआणिअंतःकरण ॥ हेंइतुकेंमिळतांसंपूर्ण ॥ करणेंघडे ॥ १७ ॥ देहनसतांप्राणइंद्रिय ॥ चित्तेंकर्मेंकरणेंहीकाय ॥ इंद्रियांविणकरणेंनहोय ॥ देहादिहीअसतां ॥ १८ ॥ प्राणेंविणइंद्रियदेहे ॥ मनकर्मजरीआहे ॥ तरीकर्मनिफ-जूंनलाहे ॥ शुभकींअशुभ ॥ १९ ॥ येकलेंअंतःकरणनसतां ॥ देहप्राणादिचारीअ-सतां ॥ कर्मेंनुद्भवतीतत्त्वतां ॥ तस्मात्कर्ताकोण ॥ २० ॥ होणेंकर्मनाहींउदेलें ॥ जरीमनइंद्रियादिअसलें ॥ तरीकर्मेंनघडतीजाणिलें ॥ पाहिजेविचारें ॥ २१ ॥ जी-वतरीबुद्धिआंत ॥ मिथ्यात्वेंप्रतिभासदिसत ॥ तेथेंकरणियाचासंकेत ॥ उपाधिवि-णकेवीं ॥ २२ ॥ एवंसर्वहेभिन्नभिन्न ॥ परीकोठेंचिनाढळेकर्तेपण ॥ उगेंचिभाविलें नकळून ॥ अभिमानेंमीकर्ता ॥ २३ ॥ नेणेंदेहइंद्रियप्राण ॥ नेणेंकर्मअंतःकरण ॥ ने-णेंजीवाचेंकायलक्षण ॥ उगाचिसर्वांमीह्मणे ॥ २४ ॥ एवंतयामीपणयोगें ॥ अन्या-चेंकर्मतेंम्यांकेलेंअंगें ॥ तयाध्यासेंचिलागवेगें ॥ मजभोगणेंलागेमानी ॥ २५ ॥ पु-ण्यकेलेंतेणेंमज ॥ पुढेंसुखहोईलसहज ॥ पापेंघडलींजींजींसरज ॥ तेणेंदुःखहोयपुढें ॥ २६ ॥ ऐसेंजेंजेंकर्मजालें ॥ तेंतेंकर्तेपणेंदृढभाविलें ॥ तितुकेंध्यासअंतरींबैसले

॥ हादेहपडिलाजरी ॥ २७ ॥ मरणकाळींऐशीवासना ॥ दृढधरूनपावेअवसाना ॥ तयाचिध्यासेंपावेजनना ॥ भलतेहियोनी ॥ २८ ॥ ॥ श्लोकार्ध ॥ ॥ सएवसंसरे-त्कर्मवशाल्लोकद्वयेसदा ॥ ॥ टीका ॥ ऐसाजोचिदाभासजीव ॥ जेणेंमीपणाचाघेत-लाभाव ॥ तोचिजन्ममरणापावेस्वयमेव ॥ अधकींऊर्ध्वलोकीं ॥ २९ ॥ मीपणध्या-सेंयेकदेहसोडी ॥ येकदेहापावेपरवडी ॥ सदांफिरतचिअसेआवडी ॥ कर्मफलाची धरोनी ॥ ३० ॥ जेव्हांपुण्यकर्माचाउदय ॥ तेव्हांस्वर्गस्थहोयस्वयें ॥ पापउद्भवतां अधोगतीजाय ॥ नानानीचयोनी ॥ ३१ ॥ अंतकाळींजेआठवण ॥ तैसादेहपुढेंहो-णें ॥ ऐसाकर्मवशेंकडून ॥ पुनःपुनःजन्मेमरे ॥ ३२ ॥ जन्ममरणानामसंसृति ॥ हें भ्रमणनचुकेकल्पांतीं ॥ माअसोअधमकींउत्तमगति ॥ परीभोगीअचुक ॥ ३३ ॥ उ-त्तमामार्गेअधम ॥ कींअधमामागेंउत्तम ॥ हाकांहींनसंभवेनेम ॥ कर्माऐसेंहोय ॥ ॥ ३४ ॥ उत्तमाचाउत्तमची ॥ कींअधमाचाअधमची ॥ हानेमनसंभवेकांहींची ॥ परीजन्मेकर्मवशें ॥ ३५ ॥ मनुष्यापासूनकीटकांत ॥ वृक्षादिहेअधमसमस्त ॥ तैशाचिमानवापासोनदेवांत ॥ उत्तमयोनी ॥ ३६ ॥ यास्तवमानवदेहहाम-ध्यम ॥ येथेंपुण्यपापअसेसम ॥ यातळींतेसर्वअधम ॥ उत्तमतेऊर्ध्व ॥ ३७ ॥ देवगंधर्वयक्षस्वर्गवासी ॥ तेथूनजरीसत्यलोकवासी ॥ हेउत्तमगतिअसेजीवा-सी ॥ परीसंसृतिनचुके ॥ ३८ ॥ सलोकतासमीपता ॥ तिसरीतेमुक्ति

ऊर्ध्वंगति ॥ तयाहीह्मणावीसंसृति ॥ माअधमत्वेंजेमरतीजन्मती ॥ तेथेंबोलणेंन-
को ॥ ४० ॥ जोंवरीअज्ञाननफिटे ॥ जंवस्वरूपज्ञाननव्हेगोमटें ॥ तोंवरीसंसृतिन
पालटे ॥ जन्ममरणरूप ॥ ४१ ॥ जन्मतांसाकारप्रगटावा ॥ मरतांवासनेंतगुप्तअ-
सावा ॥ ऐसालोकद्वयींहाफिरावा ॥ सदांजीव ॥ ४२ ॥ देहप्रगटतांसत्राप्रकार ॥
प्रगटतीकरितीव्यवहार ॥ तेथेंहीस्वप्नकिंवाजागर ॥ फिरेयालोकद्वयीं ॥ ४३ ॥ मग
असोदेवकींमानव ॥ अथवाकीटकगोअश्व ॥ परीस्वप्नजागरींदोन्हीठाव ॥ असेभ्र-
मणें ॥ ४४ ॥ जन्ममरणहेसंसृति ॥ कींफिरणेंस्वप्नींजागृती ॥ एवंभ्रमणेंजेंजीवाप्र-
ती ॥ चुकेनाकीं ॥ ४५ ॥ अथवासंसृतिहासंसार ॥ ह्मणजेदेहद्वयाचाव्यापार ॥ के-
व्हांस्वप्नकेव्हांजागर ॥ यालोकद्वयींसंचरे ॥ ४६ ॥ तयाव्यापाराचेपांचप्रकार ॥
होतअसतीसविस्तर ॥ त्यांतयेकेकव्यापारींसाचार ॥ पांचपांचतत्त्वें ॥ ४७ ॥ ते-
चिव्यापारकैसेकैसे ॥ बोलिजेतअसतीअल्पसे ॥ मुमुक्षेंअवधारितांमानसें ॥ विवेचन
घडे ॥४८॥ पूर्वीअपंचीकृतउद्भवलीं ॥ तेचितत्त्वेंपंचीकृतजालीं ॥ एकेकांतपांचपांचरा-
हिलीं ॥ पुढेंप्रवेशलींदेहीं ॥ ४९ ॥ व्यापारजेधवांहोत ॥ तेव्हांयेकेकांतूनयेकेकनिघत ॥
पांचांचेपांचजेव्हांमिळत ॥ तेव्हांव्यापारयेकहोय ॥५०॥ गगनतत्त्वाचाव्यापारहोणें ॥
मुख्यआकशाचेंअंतःकरण ॥ वायूंतूननिघेव्यान ॥ तेजांतूनश्रोत्र ॥ ५१ ॥ वा-
चाआपाचेंकर्मेंद्रिय ॥ पृथ्वीचाशब्दविषय ॥ यापांचातत्त्वेंव्यापारद्वय ॥ होयऐक-
णेंबोलणें ॥ ५२ ॥ ऐकणेंश्रोत्रज्ञानेंद्रियाचें ॥ बोलणेंवाचाकर्मेंद्रियाचें ॥ दोंहींसी

काजशब्दाचें ॥ असेव्यापारा ॥ ५३ ॥ दोहींशीआधारचळणासी ॥ व्यानवायूनि-
श्चयेंसी ॥ जाणतेंतत्त्वनिवडावयासी ॥ अंतःकरण ॥ ५४ ॥ आतांवायुतत्त्वाचाव्या-
पारहोतां ॥ गगनांतूनमननिघेतत्त्वता ॥ समानवायुहाआपणस्वतां ॥ त्वचातेजा-
ची ॥ ५५ ॥ आपाचेंपाणीकर्मेंद्रिय ॥ पृथ्वीचास्पर्शहाविषय ॥ एवंपांचमिळतांव्या-
पारद्वय ॥ स्पर्शदेणेंघेणें ॥ ५६ ॥ त्वचाज्ञानेंद्रियाचेंस्पर्शणें ॥ पाणीकर्मेंद्रियाचेंदेणें
घेणें ॥ समानवायूचेंचळणहोणें ॥ मनजाणतेंतत्त्व ॥ ५७ ॥ ज्ञानेंद्रियद्वाराजाणावें ॥
कर्मेंद्रियद्वाराकरावें ॥ दोहींचास्पर्शविषयव्हावे ॥ व्यापारदोन ॥ ५८ ॥ होतांतेज-
तत्त्वाचाव्यापार ॥ बुद्धिआकाशाचीसाचार ॥ उदानवायूंतूनअपार ॥ स्वयेंतेजाचा
चक्षु ॥ ५९ ॥ आपांतूनघेतलापाद ॥ पृथ्वींतूनरूपविशद ॥ हेपांचमिळूनव्यापारभे-
द ॥ पाहणेंचालणेंदोन ॥ ६० ॥ चक्षुज्ञानेंद्रियेंपाहणें ॥ पादकर्मेंद्रियेंचालणें ॥ दो-
हींचाविषयरूपहोणें ॥ भोग्यरूप ॥ ६१ ॥ उदानवायुचळणाआधार ॥ जाणतेंतत्त्वबु-
द्धिसुंदर ॥ एवंहाजालाविस्तार ॥ तेजतत्त्वाचा ॥ ६२ ॥ आपतत्त्वाचाव्यापारहोत ॥
आकाशांतूनघेतसेचित्त ॥ प्राणवायूंतूननिघत ॥ जिव्हातेजाची ॥ ६३ ॥ आपाचें
उपस्थसुरस ॥ पृथ्वींतूनविषयरस ॥ हेपांचमिळूनहोतीबहुवस ॥ अशनरती ॥ ६४
जिव्हाज्ञानेंद्रियेंरसघेणें ॥ उपस्थकर्मेंद्रियेंभोगणें ॥ दोहींचाविषयरसहोणें ॥ ग्रहण-
रूप ॥ ६५ ॥ दोहींसआधारचळणाप्राण ॥ जाणावयाचित्तसंपन्न ॥ एवंव्यापारपांचां-
चेहोतीदोन ॥ आपतत्त्वाचे ॥ ६६ ॥ पृथ्वीतत्त्वाचाव्यापार ॥ आकाशाचाअहंकार ॥ अ-

पानवायूचानिर्धार ॥ तेजाचेंघ्राण ॥६७॥ गुदतेंआपांतूननिघालें ॥ गंधासीपृथ्वींतून
काढिलें ॥ यापांचांयेगेंव्यापारजाले॥गंधग्रहणविसर्ग॥६८॥घ्राणज्ञानेंद्रियेंगंधग्रहण॥
गुदकर्मैंद्रियेंविसर्गकरणें ॥ मुख्यविषयदोहींचाहोणें ॥ गंधहाभोग्य ॥ ६९ ॥ दोहीं-
सीआधारचळणाअपान ॥ जाणतेंतत्त्वअहंकरण ॥ एवंव्यापारजेहोतीदोन ॥ पृथ्वी-
तत्त्वाचे ॥ ७० ॥ ऐसेहेपांचतत्त्वांचे ॥ व्यापारहोतीपांचांचे ॥ यांपांचांतअधिष्ठान
त्रिगुणाचें ॥ तिहींशक्तिरूपें ॥ ७१ ॥ अंतःकरणपंचकसत्वगुण ॥ हेज्ञानशक्तिसंपू-
र्ण ॥ बरेंकींवाईटानिवडणें ॥ यास्तवभोक्ता ॥ ७२ ॥ ज्ञानेंद्रियेंसत्वगुणअसतां ॥
परीहेनिर्गमद्वारतेंत्वता ॥ ह्मणोनियासींक्रियारूपता ॥ साधनभोक्त्याचें ॥ ७३ ॥
तस्मात्ज्ञानेंद्रियपंचक ॥ दुजेंकर्मैंद्रियक्रियारूपक ॥ प्राणपंचकामिळोनियेक ॥ क्रि-
याशक्तिबोलिजे ॥ ७४ ॥ एवंत्रिपंचकेंरजोगुण ॥ हेंक्रियाशक्तीचेंलक्षण ॥ भोग्या-
घ्यावयाचींसाधनें ॥ उपकरणेंभोक्तियाचीं ॥ ७५ ॥ पंचविषयतमोगुण ॥ हेद्रव्यश-
क्तिभोग्यसंपूर्ण ॥ एवंत्रिपुटीनेंहोयग्रहण ॥ सुखदुःखजीवा ॥ ७६ ॥ जयाविषयींनु-
सधाशब्द ॥ तोश्रोत्रद्वाराहोयवेद्य ॥ जेथेंशब्दस्पर्शद्विविध॥तेंवेद्यश्रोत्रत्वचे ॥७७॥
जेथेंशब्दस्पर्शरूपतीन ॥ तेंश्रोत्रत्वचाचक्षूसिग्रहण ॥ शब्दस्पर्शरूपरसचतुर्गुण॥
तेंश्रोत्रत्वचाचक्षुजिव्हेसी ॥ ७८ ॥ शब्दस्पर्शरूपरस ॥ जेथेंगंधादिपांचसुरस ॥
तेंश्रोत्रत्वक्चक्षुजिव्हाघ्राणास ॥ विषयवेद्यहोय ॥७९॥ एवंभोग्यतमोगुणद्रव्यशक्ति॥
त्रिपंचकेंरजक्रियाशक्ति ॥ अंतःकरणसत्वज्ञानशक्ति ॥ हेभोग्यभोगणेंभोक्ता ॥

॥ ८० ॥ प्रत्यक्षविषयस्थूलासी ॥ भोगजोघडेनिश्चयेंसी ॥ हेजागृतिअवस्थाजीवासी ॥ घडेसाभिमानें ॥ ८१ ॥ विषयइंद्रियांवांचून ॥ कल्पनेनेंविषयकल्पून ॥ सुखदुःखभोगीअभिमान ॥ तेस्वप्नअवस्था ॥ ८२ ॥ एवंजागृतिस्वप्नस्थानींदोहीं ॥ जीवसंचरेदोंलोकींपाही ॥ सुषुप्तींतमात्रसंचारनाहीं ॥ परीनेणिवेंतगुप्त ॥ ८३ ॥ ऐसाएकदेहपावतअसतां ॥ तोंकालदेहद्वयींसंचरता ॥ प्राणवियोगेंमृत्युपावतां ॥ उत्तमाधमयोनी ॥ ८४ ॥ ह्यालोकद्वयींसंचरेजीव ॥ अनंतकर्मफलभोगास्तव ॥ हेंभ्रमणचुकेऐसाउपाव ॥ त्रिभुवनींनाहीं ॥ ८५ ॥ जैसाप्रवाहींकीटकपडे ॥ तयाआवर्तींहूनआवर्तीजाणेंपडे ॥ विसावाक्षणभरीआतुडे ॥ ऐसाकाळनाहीं ॥ ८६ ॥ तैसाएकदेहजरीत्यागावा ॥ तोंदुजातेव्हांचअवलंबावा ॥ तोहीक्षयपावतांधरावा ॥ तिजाउत्तमकींअधम ॥ ८७ ॥ जेधवांअज्ञानेंभिन्नपडिला ॥ जीवहामीमानूनबैसला ॥ तेव्हांपासूनप्रवाहींसांपडला ॥ जन्ममृत्यूच्या ॥ ८८ ॥ निमिष्यएकविसावाघेतां ॥ सुखामागेंदुःखहोयभोक्ता ॥ कींदुःखामागेंसुखमागुता ॥ भ्रमेंकीटकापरी ॥ ८९ ॥ दैवेंजरीकिडानदीतीरा ॥ येतांकोणीदेखिलानेत्रा ॥ तेणेंकाढिलावोढूनत्वरां ॥ दयाळूपणेंजरी ॥ ९० ॥ तरीतोवृक्षछायेतळवटीं ॥ कीटकविश्रामेउठाउठी ॥ ऐसीचसद्गुरूचीहोयभेटी ॥ ययाजीवासीजरी ॥ ९१ ॥ परीतोहृदयशुद्धीचेकडे ॥ आलापाहिजेकोडें ॥ त्याचेंचिबोधद्वारासांकडें ॥ फोडितीगुरु ॥ ९२ ॥ जन्ममृत्यूच्याप्रवाहांतून ॥ काढितीतयाबोधूनज्ञान ॥ सुखेंविश्रामेस्वरूपाभिन्न ॥ कींपुन्हांसुखदुःखाना-

तळ ॥९३॥ यऱ्हवीगुरुराजेनभेटतां॥आत्मज्ञाननहोता॥अन्यकोटिसाधनकरितां ॥ हाप्रवाहननिमे ॥ ९४ ॥ रविदत्ताहेंसत्यवचन ॥ कदांनोव्हेअप्रमाण ॥ ऐसीगुरु- वाणीऐकोन॥ येरूसाष्टांगघाली॥९५॥वारंवारप्रदक्षिणा॥वारंवारवंदीचरणा॥कंठदा- टलाअश्रुनयना॥फुटेनाशब्द॥९६॥तैसाचगद्गदवाणीकरून॥त्राहित्राहिबोलेवचन॥ सोडवीसोडवभिवापासून ॥ अन्यमीप्रार्थूनेणें ॥ ९७ ॥ जयगुरुजयजयगुरु ॥ कृ- पाघनकरुणासागरु ॥ मजदीनाचाकरींअंगीकारु ॥ नकरींउपेक्षा ॥ ९८ ॥ मीका- यावाचामनेंसी ॥ शरणशरणश्रीचरणासी ॥ दयाळासंरक्षूनश्रीदासी ॥ उचिततेंकरा ॥ ९९ ॥ मागुतींकरूनसाष्टांग ॥ चरणींपडलाद्दढअभंग ॥ मगशंकरेंउठवूनलगब- ग ॥ गाढआलिंगिला ॥ ४०० ॥ नाभिनाभींहेरविदत्ता ॥ तुझाभवहासारूंपरता ॥ तूंकोणअससीतयाआतां॥ भेटवूंज्ञानें॥१॥नदीमाजीकीटकपडिला॥ ऐसाजोकांद्दष्टां- तांदिधला ॥ तैसाचिजीवहाप्रवाहींसांपडला ॥ तोसत्यभाविलातुवां॥ २ ॥ हाखरा- चजरीवाहवता ॥ तरीज्ञानाच्यावापेंननिघता ॥ तस्मात्जाणेहाविचारेंपुरता ॥ भ्र- मेंवाहवलादिसे ॥ ३ ॥ भ्रमेंवाहवलाअसेकैसा ॥ तोबोलूंसावधहोमानसा ॥ यासी साम्यद्दष्टांतअसेजैसा ॥ तोअवधारीं ॥ ४ ॥ येकमहानदीसखोलवाहत ॥ थोरवृ- क्षयेकअसेतींत ॥ त्यावरीपुरुषयेकनिवांत ॥ बैसलाअसे ॥ ५ ॥ तोसुखरूपअस- तांबैसला ॥ सहजअधोमुखेंपाहताजाला ॥ ययावृक्षासहितआपणाला॥ देखेपडिलों प्रवाहीं ॥ ६ ॥ आपणजोवृक्षासहितअचळ ॥ तयास्वकीयत्वाविसरलासकळ ॥ प्र-

वाहीं प्रतिबिंबकांपेचळचळ ॥ तोचिमीभाविलें ॥ ७ ॥ मीपडिलोंबोंबलत ॥ कोणी काढारेकाढाल्वरित ॥ वाहूनिचालिलोंकायनदेखत ॥ कृपेसहितकोणी ॥ ८ ॥ तैसा कूटस्थनिर्विकार ॥ जोकांआपणब्रह्मपर ॥ याविकाराहूनअतिदूर ॥ यांतचिअसो-नी ॥ ९ ॥ वृत्तीपासोनितत्त्वेंसत्रा ॥ हेंपाणीदेखेद्रष्टानेत्रा ॥ त्यांतबिंबलातयाअन्य-त्रा ॥ जीवामीकल्पिलें ॥ १० ॥ हाचिमीजीवप्रवाहींपडिलों ॥ जन्ममरणरूपवाह-वलों ॥ येथूनकेवींजायसुटलों ॥ कवण्यासाधनें ॥ ११ ॥ कैवारींदेवकोणीअसे ॥ तोचितारीलकृपेसरिसें ॥ ह्मणूनअट्टहास्येंपाहतसे ॥ कर्महेंचिबोंबलणें ॥ १२ ॥ तोजरीखराप्रवाहींपडता ॥ तरीदेवासीहीकाढितांयेता ॥ जैसेजनऐकोनिहोतीहेळ-सिता ॥ तेवींउपेक्षीदेव ॥ १३ ॥ कोणीहांसोनिनदींतगळ ॥ टाकोनिधुंडितपात्रसक-ळ ॥ तेवींवेदवाणीसाधनेंपुष्कळ ॥ बोलेजीवउद्धारा ॥ १४ ॥ ऐसींसाधनेंकल्पकोटी ॥ केलींजरीकल्पूनिमोठीं ॥ तरीकांजीवहाउठाउठी ॥ ज्ञानेंविणमुक्तहोय ॥ १५ ॥ खराजरीपडिलाअसता ॥ कांहींतरीउपायचालता ॥ येथेंभ्रमेंमानिलेंतयासोडविता ॥ ज्ञानेंविणकवण ॥ १६ ॥ ऐसेंज्ञानगुरुविणकवण ॥ बोधीलबापुडाजरीदेवयेऊन ॥ त-स्मातूनाथिलियादुःखांतून ॥ काढितासद्गुरु ॥ १७ ॥ परीजयासीतयाविवेकअसिला ॥ तरीचबोधेंजायसुटला ॥ नाहींतरीगुरुहीअनधिकारियाला ॥ उपेक्षूनजाती ॥ १८ ॥ तोविवेककोणताह्मणसी ॥ तरीअवधारींनिश्चयेंसी ॥ म्यांकेलेंजितुकेंमागांसायासीं ॥ त्याचेंफळकायप्राप्त ॥ १९ ॥ नदींतधुंडितीतेंआपणपाहे ॥ परीयेकहीपडिलानलाहे ॥

परीकोणीधांवेनाकेवारी ॥ तैसामीदिननिशींभजनकरीं ॥ परीदेवकांनभेटे ॥ २१ ॥ जरीमीखरावाहवतों ॥ तरीकेवींरडतोंबोंबलतों ॥ केवींतारीतारीउच्चारितों ॥ मीअ-ज्ञानजरी ॥ २२ ॥ आणिपडलापडिलियानदिसे ॥ हेंतोंमजसाग्रत्वेंदिसे ॥ दिसेत-रीमीपडिलोंनसें ॥ यानांवविवेक ॥ २३ ॥ तैसामीअंतःकरणापासून ॥ देहापर्यंत जितुकेंसंपूर्ण ॥ जाणतसेंसर्वांलागून ॥ तरीमीवाहवेंकेवीं ॥ २४ ॥ जरीप्रवृत्तींतवा-हवतों ॥ तरीमीआपआपणानपाहतों ॥ मनादिविषयांतअवलोकितों ॥ तरीमीहा नव्हें ॥ २५ ॥ जरीमीचआपआपणा ॥ अमुकअमुकसादिसेना ॥ तरीमजकृपाळू गुरुराणा ॥ दावीलअपरोक्ष ॥ २६ ॥ ऐसारविदत्ताविवेकजयासी ॥ असेलअंतरीं निश्चयेंसी ॥ तयासीचसद्गुरुउपदेशी ॥ येरांउपेक्षी ॥ २७ ॥ वृक्षींवैसोनिपडिलें मानी ॥ तयासीखरेंपणेंसांगेकोणी ॥ कींतूंनपडतांस्वस्थानीं ॥ अससीवृक्षीं ॥२८॥ परीतयासीसत्यवाटतें ॥ पडिलोंनिर्दयनकाढीमातें ॥ तैसाचिमीदेहवाटेजयातें ॥ ज-न्मतोमरतोखरा ॥ २९ ॥ तयासीशास्त्रआणिगुरुसांगती ॥ कींदेहनव्हेसितूंआत्मा चिन्मूर्ति॥परीतोसत्यनमानीमूढमती॥तयाउपायकाय ॥३०॥ तयाचीउपेक्षाचिगुरुक-री ॥ कारणकींयोग्यनव्हेअधिकारी ॥ रविदत्ताऐसेंमानिसीअंतरीं ॥ कींगुरुनिर्दय ॥ ३१ ॥ बुडतियापाहूनकाढीना ॥ भवव्याघ्रेंधरिलेंसोडवीना ॥ तरीनिर्दयामाजीं कायउणा ॥ येविषईऐकें ॥ ३२ ॥ प्रवाहींजरीखरापडता ॥ निर्दयह्मणावात्याउपे-

क्षिता ॥ बैसलापाहूनवृक्षावरुता ॥ त्यागितांदोषनाहीं ॥ ३३ ॥ तैसाआत्मासर्वगतअसोनी ॥ परिपूर्णअसंगभिन्नपणीं ॥ कदानस्पर्शेजन्ममरणीं ॥ सुखदुःखेंनातळे ॥ ३४॥ येणेंमात्रभ्रमेंमानिलें ॥ कींजन्ममरणमजलागलें॥ परिसद्गुरुजाणतीआपुलें ॥ ठाईंआपण ॥ ३५ ॥ खरेंबुडतीतरीतारावें ॥ खरेंबांधिलेंतरीसोडवावें ॥ ऐसियेनिश्चयेंपाहोनिजावें ॥ तयाउपेक्षुनी ॥ ३६ ॥ कोणासीचनाहींबंधन ॥ कवणानाहींजन्ममरण ॥ उगेंचिमानितीपामरजन ॥ त्यांउपेक्षितांबाधकाय ॥ ३७ ॥ ऐसियासीबळेंउपेक्षितां ॥ गुरूसीनसंभवेनिर्दयता ॥ तस्मात्ऐकबापारविदत्ता ॥ सत्यवचनआमुचें ॥३८॥ विवेकीयासीउपदेशकरूं ॥ अविवेकियाहातींनधरूं ॥ मागूनिहीहाचिनिर्धारु ॥ चालतआला ॥ ३९ ॥ आणिवर्तमानींपुढेंहोणार ॥ परिज्ञात्याचाहाचिनिर्धार ॥ अंगीकारावेंजयाअधिकार ॥ येरांउपेक्षावें ॥४० ॥ आणिकहीमानिसीतूंऐसें ॥ कींअन्यसाधनसांगावेंत्याऐसें ॥ तरीअवधारावेंमानसें ॥ दृष्टांतासहित ॥ ४१॥ पडलियासीटाकूनगळ ॥ प्रवाहींधुंडितीजनबरळ ॥ परिजेसमनसतीबाष्कळ ॥ तेअनुमोदनदेती ॥ ४२ ॥ तैशींव्रतेंतपेंअनुष्ठानें ॥ दानेंतीर्थाटनेंपारणें॥यज्ञयागपुरश्चरणें॥इत्यादिक्रिया ॥४३॥ अर्चनप्रतिमादिकांचें ॥ अथवाभजनआवडत्यादेवाचें॥ऐसेंसाधननानापरीचें॥मोक्षाअनुपयोगी ॥४४॥ हेंचिनानाशास्त्रेंप्रतिष्ठिती ॥ पुराणेंहीगलबलाकरिती ॥ बहुकासयावेदहीगाती ॥ परीतोअर्थवाद ॥ ४५ ॥ येणेंजीवहाबंधांतून ॥ नसुटेहेंसत्यसत्यप्रमाण ॥ ऐसेंज्ञातेजाणतीपूर्ण ॥

कींहेंनिरर्थक ॥ ४६ ॥ तस्मातूज्ञातेअन्यसाधना ॥ कदांनसांगतीमुमुक्षुजना ॥ मु-
मुक्षुनसतांयेरांहीप्रेरणा ॥ सहसानकरिती ॥ ४७ ॥ तेतोंकरितचीअसतीसर्वें ॥ तें-
चिकासयाप्रयोजावें ॥ इतुकियापासूनजेंपरतावें ॥ हृदयशुद्धिहोउनी ॥ ४८ ॥ जे
सर्वकर्मांपासूनपरतले ॥ तेचिअंतरशुद्धीतेंपावले ॥ पुढेंसद्गुरूसीशरणगेले ॥ करूं
लागलेश्रवण ॥ ४९ ॥ श्रवणावरतेंसाधनकांहीं ॥ अज्ञाननिरासादुजेंनाहीं ॥ तेंही
श्रवणवेदांताचेंपाहीं ॥ जेथेंब्रह्मात्माऐक्य ॥ ५० ॥ वृक्षाग्राचियापुरुषासी ॥ अन्य
वाक्येंनयेतीउपयोगासी ॥ एकचिवाक्यकींप्रवाहींनपडसी ॥ असप्तीवृक्षींस्वस्थ ॥
॥ ५१ ॥ तैसेंपरोक्षहीसच्चिदानंद ॥ ब्रह्मएकआहेविशुद्ध ॥ तेणेंवाक्येंनव्हेबोध ॥
अधिकारीजरी ॥ ५२ ॥ तूंचिप्रत्यक्षब्रह्मअससी ॥ वेदाचींवाक्येंजींऐशीं ॥ तींचगु-
रुबाणवितीशिष्यासी ॥ विवेचनद्वारा ॥ ५३ ॥ ऐसेंहेंजेंवाक्यअपरोक्ष ॥ तेणेंचि
ज्ञानहोयप्रत्यक्ष ॥ तेव्हांचिअधिकारियाहोयमोक्ष ॥ अज्ञाननासोनी ॥ ५४ ॥ ऐ-
सेंहीवाक्यजरीबोधिलें ॥ आणिशिष्याप्रतिहीविश्वासलें ॥ परीविवेचननहोतांव्य-
र्थगेलें ॥ जालेपाषांडी ॥५५॥ गुरूनेंचिब्रह्मह्मणतां ॥ देहादिकांसीमानिलीआत्म-
ता ॥ तस्मातूपाखांडीययापरता ॥ दुजाकोणअसे ॥ ५६॥ हेंज्ञाननव्हेअधिकअज्ञा-
न ॥ वाढलेंदृढजालेंबंधन ॥ ऐसापाखांडीकोटिकल्पेंकरून ॥ नसुटेकदां ॥ ५७ ॥
तस्मातूखरेंजयासीतरणें ॥ तेणेंविवेचनसांगकरणें ॥ सर्वआभासाहूनओळखणें ॥
यथार्थआत्मत्व ॥ ५८ ॥ आतांतेंचिविवेचनकैसें ॥ बोलिजेतेंसावधानमानसें ॥ अ-

गाहेरविदत्ताग्रहणकरीतैसें ॥ विवेचूनयत्नें ॥ ५९ ॥ ॥ श्लोकार्ध ॥ ॥ बोधाभा-
साच्छुद्धबोधोविविच्येदतियत्नतः ॥ ३ ॥ ॥ टी० ॥ ॥ बोधाभासाहूनशुद्धबोध ॥
विवेचूनघेइजेप्रसिद्ध ॥ तोचिआत्माब्रह्मविशुद्ध ॥ बोधाभासअनात्मा ॥ ६० ॥
एकदांविवेचनेंनाहींकळलें ॥ परीवारंवारपाहिजेविवेचिलें ॥ यास्तवअतिप्रयत्नेंह्म-
णितलें ॥ सत्यसत्यनिवाचा ॥ ६१ ॥ वृक्षींबैसलातोमुख्यबिंब ॥ प्रवाहींदिसेतो
प्रतिबिंब ॥ हेदेनपरीअसतीस्वयंभ ॥ एकसत्यएकमिथ्या ॥ ६२ ॥ जेंदिसेतेंसत्य
नाहीं ॥ उगेंचपडिलेंबाटप्रवाहीं ॥ नदिसेजेंपाहेंसर्वांही ॥ तेंप्रवाहावेगळें ॥ ६३ ॥
तेवींचस्फूर्तीपासूनदेहांत ॥ जितुकींतत्त्वेंहींसमस्त ॥ तितुकींहीजाणतियादिसत ॥
परीतींअसत्यसर्व ॥ ६४ ॥ जोसर्वत्रांसीस्वप्रकाशें ॥ साधनेंविणजाणतसे ॥ परी
तोकळेनाकवणाअल्पसें ॥ आणिआपणानदेखे ॥ ६५ ॥ तोचिआत्माब्रह्मनिश्चयेंसी
॥ विलक्षणअसेयासर्वांसी ॥ जन्ममरणापापपुण्यासी ॥ देहकृतानातळे ॥ ६६ ॥
जोप्रतिबिंबरूपआभास ॥ जोमागेंबोलिलाबहुवस ॥ आणिपुढेंहीबोलिजेतयास ॥
तोचिकर्ताभोक्ता ॥ ६७ ॥ ऐसाआभासजोमिथ्यादिसे ॥ तोतिहींकाळींहीसत्यनसे॥
जोदेखणातोतिहींकाळींअसे ॥ तोचिआत्माआपण ॥ ६८ ॥ आत्माह्मणिजेआपणा
ह्मणावें ॥ येरसर्वतेंआपणनव्हे ॥ ऐसेंजाणोनअंगेंव्हावें ॥ देहअसतांब्रह्मरूप ॥
॥ ६९ ॥ आत्माचिकैसाब्रह्मरूप ॥ ऐसाअसेजरीआक्षेप ॥ तरीसावधानअसावेंसा-
क्षेप ॥ उभयांचींलक्षणेंबोलूं ॥ ७० ॥ जगउत्पत्तिस्थितिलय ॥ मायेस्तवहोतजाय॥

परीतिहींकाळींजेंअद्वय ॥ अवाधिततेंसद्रूप ॥ ७१ ॥ सृष्टिपूर्वींसद्रूपहोतें ॥ यास्तव अधिष्ठानयाभ्रमातें ॥ सत्यावीणअन्यथाभासातें ॥ दिसणेंनघडे ॥ ७२ ॥ एवंसृष्टिपूर्वींआहेचआहे ॥ सृष्टिहोतांमाजीरांहे ॥ ह्मणोनिसर्वांआहेपणालाहे ॥ घटींमृत्तिकाजेवीं ॥ ७३ ॥ पुढेंनासुनीजातांसर्व ॥ उरेतेंसद्रूपस्वयमेव ॥ जेवींघटभंगतां रूपनांव ॥ मृत्तिकाउरे ॥ ७४ ॥ एवंसृष्टीच्याआदिअंतींउरे ॥ मध्येंहीअसेनिर्विकारें ॥ तेंचिसद्रूपब्रह्मसाचारें ॥ अविनाशसदां ॥ ७५ ॥ जेवींतिहींकाळींसत्‌ननासे ॥ तेवींसदोदितज्ञानहीअसे ॥ तेंचिचिद्रूपनिर्विशेषें ॥ शून्यदेखणें ॥ ७६ ॥ मायाअसतांप्रकाशावी ॥ मायानिमतांअवलोकावी ॥ तयानाहीपणाचीप्रतीति घ्यावी ॥ तेचिज्ञप्तिचिद्रूप ॥ ७७ ॥ एवंसच्चिल्लक्षणेंदोन ॥ तेवींचतिसरेंआनंदघन ॥ सर्वथासुखदुःखविहीन ॥ आनंदरूप ॥ ७८ ॥ स्फुरणापासूनआलीकडे ॥ दिसतीसुखदुःखाचेंसांकडें ॥ यास्तवआनंदरूपतानजोडे ॥ सुखदुःखाभावींसिद्ध ॥ ७९ ॥ ऐसेंसच्चिदानंदब्रह्म ॥ तिहींलक्षणींसर्वदांसम ॥ तोचिहाकूटस्थआत्माराम ॥ निर्विकाररूप ॥ ८० ॥ तेचिलक्षणेंआत्मत्वीं असती ॥ यास्तवब्रह्मचिआत्माचीन्मूर्ति ॥ श्रुतियुक्तिआणिअनुभूति ॥ तिहींप्रतीतिसिद्ध ॥ ८१ ॥ हेंचिलक्षणआत्मत्वींकैसें ॥ प्रस्तुतबोलिजेअसेतैसें ॥ तेंलक्षणअसतांविश्वासे ॥ मनहेंसाधकाचें ॥ ८२ ॥ सच्चिदानंदब्रह्मबोलिलें ॥ तेंचिआत्मत्वींअसेपहिलें ॥ जेंकांअस्तिभातिप्रियम्हणितलें ॥ अपरपर्यायें ॥ ८३ ॥ अस्तिम्हणजेआहेपणा ॥ तेंचिसद्रूपपूर्णपणा ॥ भातिह्मणजेंचिद्रूपदेखणा ॥ प्रिय-

रूपआनंद ॥ ८४ ॥ एवंअस्तिभातिप्रियरूपआत्मा ॥ तोचिसाच्चिदानंदपरमात्मा॥ येथेंभेदनाहींयेकनामा ॥ वांचूनकांहीं ॥ ८५ ॥ सूर्यभानुनामेंदोन ॥ परिद्विधानव्हेसहस्त्रकिरण ॥ तैसाचिआत्माब्रह्मपूर्ण ॥ नामभेदंएकरूप ॥ ८६ ॥ असोअस्तिभातिआणिप्रिय ॥ याचापिंडींकैसाप्रत्यय ॥ तेंचिबोलिजेयथान्वय ॥ दृष्टांतासहित ॥ ८७ ॥ मीआहेंजोसर्वजनांसी ॥ आहेचआहेदिवाकींनिशीं ॥ मीनाहींहा संशयकोणासी ॥ कधींहींनव्हे ॥ ८८ ॥ सर्वत्रांसीपुसोनिपहावें ॥ कींसखयाअससीकींनव्हे ॥ तरीतोह्मणेहेंकायबोलावें ॥ नलगेअसतां ॥ ८९ ॥ जरीमीनाहींउगेंचबोलतां ॥ लाजवाटेतयाचेंचित्ता ॥ आणिअहाचिवाटेसमस्तां ॥ हंसूनभावितीभ्रम ॥ ९० ॥ ऐसाआहेपणाजोआपुला ॥ सर्वत्रींअसेसंचला ॥ येथेंसंशयनाहींकोणाला ॥ हाअस्तित्वेंआत्मा ॥ ९१ ॥ हाआहेपणाजागृतींतअसे ॥ स्वप्नींहीभासदेहीं वसे ॥ बहुबोलणेंकासयाअपैसें ॥ आहेझोंपेमाजी ॥ ९२ ॥ झोंपींगेलापरीमीनाहीं ॥ ऐसाप्रत्ययनसेकवणाही ॥ मीनिजेलोंहोतोंनिःसंदेही ॥ यारीतीआहेहाप्रत्यय ॥ ॥ ९३ ॥ एवंआहेपणासांगितलाऐसा ॥ आतांचिद्रूपभातित्वेंअसेकैसा ॥ तोहीबोलिजेसावधअसा ॥ निरूपणासी ॥ ९४ ॥ कर्णींशब्दहाजाणतसे ॥ त्वचींस्पर्शातें ओळखीतसे ॥ शब्दस्पर्शहेदोन्हीभिन्नसे ॥ परीज्ञानदोहींचेंयेक ॥ ९५ ॥ शब्द स्पर्शजाणिलेजयाज्ञानें ॥ तेणेंचिरूपातेंअनुभवणें ॥ रसगंधातेंहीओळखणें ॥ ज्ञानेंययाचि ॥ ९६ ॥ श्रोत्रऐकेपरिदेखेना ॥ डोळादेखेपरिऐकेना ॥ एवंइंद्रियांचेधर्म

घवेवर्तानां ॥ येकाचियेकासी ॥ ९७ ॥ परिपाचीनजाणेयेकलें ॥ नेकधाहीनजायेली

पलें ॥ जरीतोविषयवेगळाले ॥ परीज्ञानयेक ॥ ९८ ॥ हेअसोकर्मेंद्रियांचीक्रिया ॥ जाणणेंचिहोयज्ञानायया ॥ अथवाजडत्वेंपंचविषया ॥ जाणेतेंचिज्ञान ॥ ९९ ॥ एवं जागृतीचेजितुकेव्यापार ॥ बहुधापरीपांचचीप्रकार ॥ तितुकेहीजाणेसविस्तर ॥ स्वप्रभेंज्ञान ॥ ५०० ॥ अनेकधाव्यापारअसतां ॥ येकचिज्ञानजाणेसमस्तां ॥ अंधारकींप्रकाशनह्मणतां ॥ जाणेदेहक्रिया ॥ १ ॥ ऐसेंसर्वजागृतींतजाणे ॥ स्वप्नहीओळखावेंतेणें ॥ तेंदुजेंजरीमानिजेकोणें ॥ तरीजागरींनाठवी ॥ २ ॥ स्वप्नींहीविषयभासती ॥ प्रत्यक्षाविणबुद्धीचकल्पिती ॥ तेतेभासरूपेंउमटती ॥ परीविषयपांच ॥ ३ ॥ तेथेंआपणहीआहेयेक ॥ येरअन्यसुखदुःखदायक ॥ त्याउभयांसीहीप्रकाशक ॥ येकलेंज्ञान ॥ ४ ॥ याचिरीतींस्वप्नजागर ॥ जाणिलेज्याज्ञानेंसविस्तर ॥ तेंचिज्ञाननिर्विकार ॥ जाणेसुषुप्तीतें ॥ ५ ॥ सुषुप्तींतजाणणेंचिनाहीं ॥ ऐसेंनकल्पावेंकोणीकांहीं ॥ हेंबोलणेंपुढेंसर्वही ॥ कळेअनुक्रमें ॥ ६ ॥ प्रस्तुतदोनीअवस्थाजेणें ॥ जाणल्याअसतीज्ञानें ॥ तेणेंचसुषुप्तीअनुभवणें ॥ बोललीयेकरूपता ॥ ७ ॥ ऐसियानित्यअवस्थातीन ॥ होतअसतीजीवालागून ॥ परीतेंयेकलेंचिजाणेज्ञान ॥ आपुल्याप्रकाशें ॥ ८ ॥ नैमित्तिकमूर्छासमाधि ॥ होयजरीकेव्हांकधीं ॥ परीतयासीहीज्ञानआधीं ॥ जाणताचिअसे ॥९॥ आमुकज्ञानाकळल्याविण ॥ किंचित्कार्यनव्हेआन ॥ होयसेंनायकोंनदेखोंपूर्ण ॥ तिहींहीलोकीं ॥ १० ॥ दिवसाज्याज्ञानेंजाणिलें ॥

प्रकाशामाजीं अनुभविलें ॥ त्याचि ज्ञानें निशितें ओळखिलें ॥ सूर्याभावीं ॥ ११ ॥ जेणं आजि जाणिलें सर्वं ॥ तो उद्यां जाणेल स्वयमेवं ॥ कालींचें शिळें आजींचें नवें ॥ नव्हें महसा ॥ १२ ॥ रविवारीं निंमंदवारीं ॥ बीज पौर्णिमा येकसरी ॥ शुक्लकृष्णपक्षांभेदपरी ॥ ज्ञान नें येक ॥ १३ ॥ बारामास वर्षें साठी ॥ बाउगी नामाची परिपाठी ॥ परंतु शनवर्षांही शेवटीं ॥ येकलें ज्ञान जाणे ॥ १४ ॥ गर्भीं जाणे जाचणीसी ॥ तेंच ओळखीन में जन्मासी ॥ बाळतारुण्यवृद्धपणासी ॥ येकलें ज्ञान जाणे ॥ १५ ॥ एवं मरणांतएक देह जाणिला ॥ दुजिया हो नांच पाहूं लागला ॥ मध्यें संधीही ओळखिला ॥ एकलें ज्ञानें ॥ १६ ॥ ऐसे अनंत देह होऊन गेले ॥ बहुधा चतुर्युगही लोटलें ॥ ऐसे कल्पही उदंड जाले ॥ परी न जाणिलें ज्ञानें ॥ १७ ॥ नित्यकल्प नित्यकल्पाचा संधी ॥ जाणत असे ज्ञान निरवधी ॥ महाकल्पाचे लयाही कधीं ॥ जाणिल्याविण न राहे ॥ १८ ॥ ऐसें ज्ञान जें सदोदित ॥ उपकरणाविण प्रकाशित ॥ निहीकाळीं जें अबाधित ॥ चिद्रूप येक ॥ १९ ॥ कधींही नाश नाहीं जयासी ॥ तरी चिद्रूप चिकीं अविनाशी ॥ तेंचि सद्रूप यादोलक्षणांसी ॥ भेद सहसा नाहीं ॥ २० ॥ एवं सद्रूप तें चिद्रूप ॥ तयासि अस्तिभातिहें जल्प ॥ आतां तिसरें जें कां आनंदरूप ॥ प्रियता ही बोलिजे ॥ २१ ॥ हें हि स्वरूप लक्षण तिसरें ॥ जें सर्वांचे अनुभवानुकारें ॥ तेंचि बोलिजे रविदत्ता अरे ॥ अल्पसंकेतें ॥ ॥ २२ ॥ सर्वांसी सर्व प्रिय असती ॥ ते कवणांचे निमित्तें आवडती ॥ ते विवेकें पाहतां कळों येती ॥ कीं आपणा प्रीत्यर्थ ॥ २३ ॥ ते ते जरी आवडती खरे ॥ तरी क्षण-

क्षणानविटतीसारे ॥ आपणाउबगयेतांयरे ॥ भोग्यजानाउपेक्षी ॥ २४ ॥ पतिस्त्रि-
येचीआवडीधरी ॥ क्षणाविटूनपरतीमारी॥निनेंप्रार्थितांहीचाडनधरी ॥छळितांअधि-
कत्रासे ॥ २५ ॥ स्त्रियेसीभोगइच्छानसतां ॥ बळात्कारेंभोगहीघडतां ॥ आवडीउ-
पजेकदांचित्ता ॥ इच्छीनरींप्रियवाटे ॥ २६ ॥ पुत्रप्रियमातापितरां ॥ यास्तवचुंबि-
तीत्यालेंकुरा ॥ त्याचेप्रीतीस्तवनरीतंअवमरा ॥ कंटाळूनरडे ॥ २७ ॥ मायबापें
आपणारक्षिती ॥ ह्मणूनआपणानिमित्तआवडती ॥ आपणासिजेउपेक्षिती ॥ त्यां-
चीआवडीकोणा ॥ २८ ॥ ऐसेंचभ्रातामित्रस्वजन ॥ पशुवृत्तिराज्यादिधन ॥ आ-
पणासाठींभोगसंपूर्ण ॥ आवडतेंहोती ॥ २९ ॥ दुर्ब्राह्मण्यआपुलेंजावें ॥ यास्तववे-
दशास्त्रपढावें ॥ अतिप्रेमेंदेवासीभजावें ॥परीसुखीव्हावेंआपण॥३०॥मोक्षप्राप्तिआ-
पणाव्हावी ॥ यास्तवगुरुपदीआवडीधरावी ॥ श्रवणादिसाधनेंहीकरावीं ॥ आपुलि-
याहेतु ॥ ३१ ॥ ऐसेंजागृतीआदिमोक्षावरी ॥ आपणानिमित्तआवडीसारी ॥ तस्मा-
ततेंतेंप्रियनाचिनव्हेखरी ॥ उगीवरिवरीधरियेली ॥३२॥ आपुलेंकार्यजोंवरीहोणें ॥
तोंवरीअन्यासीप्रीतिकरणें ॥ तूंमजआवडताजीवेंप्राणें ॥ परीतेंउपरोधिक ॥ ३३ ॥
उपरोधिकाह्मणावेंखोटें ॥ खोटेंतेंकधींजायपालटे ॥ ऐशीआपुलीआवडीकोठें ॥ अ-
न्यानिमित्त ॥ ३४ ॥ निमित्तावांचूनसहजआवडी ॥ आपुलीआपणाअसेगाढी ॥
स्फूर्तिहीनहोतांघडफुडी ॥ आहेतैशीआहे॥३५॥ स्फूर्तिह्मणजेंमीकितीआवडता ॥ ऐ-
साभावउत्पन्ननहोतां ॥ निरिच्छआवडीअसेतत्त्वतां ॥ अकृत्रिमपणें ॥ ३६ ॥ भावउठे

जयाप्रीतीसी ॥ अकृत्रिमनह्मणावेंतिसी ॥ अन्यत्वींउमटेनेआपैसी ॥ नाशहीपावे ॥ ३७ ॥ उठेजेस्त्रियादिकांचेठाईं ॥ त्याप्रीतीसीरागनामपाहीं ॥ अप्राप्तवस्तूचेस- मुदायीं ॥ इच्छाशब्देंबोलिजे ॥ ३८ ॥ यागादिकर्मींतेश्रद्धा ॥ त्याआवडीसीनांव मुबुद्धा ॥ गुरुदेवाचेचरणींजेसेधा ॥ प्रीतितेभक्ति ॥ ३९ ॥ ऐशींउठिल्याप्रीतीसी नांवें ॥ चारीहीभिन्नभिन्नअपूर्वें ॥ हींअसतीसहेतुकसर्वें ॥ ह्मणूनकृत्रिमरूप ॥ ॥ ४० ॥ नेशीआवडीआपुलीनसे ॥ अभावींभावींसारखीअसे ॥ तस्मात्आत्माप्रि- यतातेवसे ॥ अकृत्रिमपणें ॥ ४१ ॥ उत्पन्नहोयनेनाशपावे ॥ ह्मणोनिउद्भवेतेप्रीति नव्हे ॥ उत्पन्ननहोनांजेस्वभावें ॥ तेचिप्रियनिर्हेतुक ॥ ४२ ॥ ऐशीप्रियताआत्म- रूपाहूनी ॥ दुजीनाहींनाहींसत्यसत्यवाणी ॥ जरीदेहांनवृत्तीपासोनी ॥ आवडीप- रीआत्मार्थ ॥ ४३ ॥ देहादिकांचीहीजेप्रीती ॥ वाउगीचतेपुढेंबोलिजेती ॥ प्रस्तुत येथेंममत्वरीती ॥ निषेधिलीपुत्रादिकांची ॥ ४४ ॥ असोआपुलीजेआत्मप्रियता ॥ जेनिर्हेतुकअकृत्रिमता ॥ हाचिआनंदअसेतत्त्वतां ॥ लक्षणातिचें ॥ ४५ ॥ आनंद- लक्षणहीकल्पांतीं ॥ अविनाशपूर्णसहजगती ॥ तस्मात्हेंचिसद्रूपनिश्चितीं ॥ चि- द्रूपहीतेंचि ॥ ४६ ॥ एवंअस्तिभातिप्रियरूपआत्मा ॥ हाचिसच्चिदानंदपरमा- त्मा ॥ याहूनभिन्नत्यात्यारूपनामा ॥ भ्रमहाबोलिजे ॥ ४७ ॥ जैसावृक्षींबैसला तोआहेखरा ॥ तोचिपहातसेपडिलियानीरा ॥ तोचिआवडतासहजत्वेंसारा ॥ अकृत्रिमपणें ॥ ४८ ॥ पडिलातोदिसेपरीनाहीं ॥ पाहेसावाटेपरीव्यर्थतेंही ॥ मज-

लाकाढाऐशीप्रीतिकांहीं ॥ आभामानसे ॥ ४९ ॥ वृक्षींवैसल्याचाआहेपणा ॥ त्या-
स्तवत्यासमदिसेजाणा ॥ नेत्रउघडूनजालादेखणा ॥ परीनोवृक्षस्थास्तव ॥ ५० ॥
तैसाचिआत्मासहजगति ॥ सच्चिदानंदचिन्मूर्ति ॥ त्याचेंप्रतिबिंबपडिलेंवृत्ती ॥
तोहाजीवआभास॥५१॥आत्मत्वाच्याआहेपणें ॥ जीवआहेसाकेलामनें ॥ जेंआत्म-
याचेंचिद्रूपदेखणें ॥ तेणेंहायजाणता ॥ ५२ ॥ नकळूनआपुलीप्रियता ॥ मीपणेंमा-
नीआभासस्फुरतां ॥ एवंवाउगीउमटलीआत्मता ॥ नोळखोनिआत्मा ॥ ५३ ॥
तस्मात्येथेंमुमुक्षूनें ॥ स्वानुभवेंविवेचनकरणें ॥ वास्तविकआत्मातोअंगहोणें ॥ येर
त्यागावाआभास ॥ ५४ ॥ हामीजीवामहवृतीमी ॥ जाणतसेंउद्भवलयासी ॥ उद्भ-
वआणिलयजयासी ॥ तोमीनव्हेंसहसा ॥ ५५ ॥ जैसापडिलापडिलियानें ॥ मी
नव्हेंऐसेंजाणावेंमनें ॥ हामीवृक्षींवैसूनपाहेनयनें ॥ पडिलियासी ॥ ५६ ॥ यासी
प्रयत्नदुनानसे ॥ अज्ञानेंजालेंतेंज्ञानेंनासें ॥ येथेंविचारचिपाहिजेमानसें ॥ दृष्ट-
तदाष्टांतीं ॥५७॥ पाहणेंनकोगळघालून ॥ तेवींनलगतीनानासाधनें ॥ येकविचार
पाहिजेपरिपूर्ण ॥ अंतर्वृत्तीचा ॥ ५८ ॥ एकदांविचारेंकळेना ॥ तरीविवेचनकरावें
पुनःपुन्हां ॥ आणिगुरुमुखेंश्रवणमनना ॥ ज्ञानहोयतोंकरावें ॥ ५९ ॥ सत्शास्त्र
आणिसद्गुरु ॥ आणिपाहिजेसद्विचारु॥हींतिन्हीहीमिळतांवारंवारु ॥ पाहिजेविवेचन
॥ ६० ॥ अतिप्रयत्नेंजेंद्माणितलें॥ तेंइतुक्याचहेतुपाहिजेकळलें ॥ येकदांनकळतां
तरीपाहिलें ॥ पाहिजेवारंवार ॥ ६१ ॥ अधिकारनसतांवळेंआणावा ॥ अचाट

बुद्धीनेंविचारकरावा ॥ सद्गुरुधुंडूनठाईंपाडावा ॥ बोधकस्वानुभवीं ॥ ६२ ॥ पू-
र्णअधिकारमुमुक्षुसी ॥ सद्गुरुमिळेंपूर्णबोधासी ॥ तरीहीसत्शास्त्रेंवीणअन्यासी ॥
भेदशास्त्राकाजनसे ॥६३॥ जेंकांअभेदप्रतिपादक ॥ जेथेंआत्मापरमात्माएक ॥ तेंचि
सत्शास्त्रनिश्चयात्मक॥श्रवणकरावें॥६४॥एवंसद्गुरुमुखेंसत्शास्त्रश्रवण॥स्वतांविचारें
विवेचन॥वारंवारकरणेंयानांवप्रयत्न ॥ अतिशयेंकरावें॥६५॥असोतेंविवेचनकेवींकरा
वें ॥ तरीरविदत्तासावधअसावें ॥ मुख्यआणिआभासनिवडावे ॥ सप्रतीतीनें ॥६६॥
आभासहामिथ्यादिसे ॥ बोधात्मातदिसेपरीअसे ॥ हादृष्टांतद्वाराकेलाअसे ॥ कळे
ऐसासंवाद ॥ ६७ ॥ येणेंउपदेशेंमुख्यअधिकारी ॥ खुणेसिपावेतीव्रप्रज्ञजरी ॥
तथापिमंदजोमध्यमप्रकारी ॥ तयाप्रतीतिनवाणे ॥ ६८ ॥ तरीतयासीनिरूपण ॥
वारंवारपाहिजेश्रवण ॥ तेवींचअंतरींविवेचन ॥ सर्वदांव्हावें ॥ ६९ ॥ विवेचनह्मण-
जेमुख्यआभास ॥ निवडावेंभिन्नउभयांस ॥ मुख्यआत्माआपणनिश्चयास ॥ सदृढ
यावा ॥७०॥ आभासतोमिथ्यात्वेंत्यागावा ॥ त्याचामीपणाकिंचित्नघ्यावा ॥ तरी
तोचिसंवादऐकावा ॥ एकाग्रहोउनी ॥ ७१ ॥ हाआभासकोठूनकोठवरी ॥ असेतो
बोलिजेनिर्धारीं ॥ हेंऐकूनतयाचाकरी ॥ त्यागमिथ्यात्वें ॥ ७२ ॥ ॥ श्लोकार्ध ॥
योजागृत्स्वप्नयोरेवबोधाभासविडंबना ॥ ॥ टीका ॥ स्थूलासहिततेजागृति ॥
सूक्ष्मासहस्वप्नभ्रांति ॥ यादोहींअवस्थेप्रति ॥ आभासविडंबन ॥ ७३ ॥ आभास
ह्मणजेमिथ्याभासे ॥ जळींप्रतिबिंबव्यर्थजैसें॥ तयामाजीनांवआलेंअसे ॥जडासीजी-

वत्री ॥ ७४ ॥ स्थूलदेहहाजडात्मक ॥ हस्तपादादिआनखमस्तक ॥ जोमागांबोलिलापां-
चभौतिक ॥ पंचीकृतअन्नमय ॥ ७५ ॥ अपंचीकृतजींतत्त्वेंमात्रा ॥ तोचिलिंगदेहस्थूला-
माझारा ॥ राहूनकरितसेदेहव्यापारा ॥ येकमेकामाह्यपणें ॥ ७६ ॥ स्थूलाविणलिंगदे-
हासी ॥ घेतांनयेभोग्यजातासी ॥ सूक्ष्माविणहीस्थूलजडासी ॥ व्यापारकैंचा ॥ ७७ ॥ ह्मणू-
नस्थूलदेहींराहून ॥ लिंगदेहकरीविषयग्रहण ॥ नयाव्यापारानामेंदोन ॥ स्वप्नआणिजागृ-
ति ॥ ७८ ॥ अंतःकरणवृत्तिज्ञानेंद्रियद्वारा ॥ पंचविषयांचेयेतसामोरा ॥ भोक्ताजीवहाहोः
यत्वरा ॥ यानांवजागृति ॥ ७९ ॥ हेपांचतत्त्वांचेव्यापारपांच ॥ कर्मेंद्रियांचीहीक्रियातैशी-
च ॥ हेंमागेंसांगितलेंआहाच ॥ स्पष्टकरोनी ॥ ८० ॥ इंद्रियविषयप्रत्यक्षनसतां ॥ त्यां-
चाध्यासघेऊनआतां ॥ बुद्धीचकल्पीजीवतयाभोक्ता ॥ तेअवस्थास्वप्न ॥ ८१ ॥
ऐसेंहेस्वप्नजागृतीदोन ॥ व्यापारहोतीसर्वजीवांलागून ॥ मिथ्यात्वेंप्रतिभासअसो-
न ॥ भ्रांतीनेंसत्यमानिलें ॥ ८२ ॥ अस्तिभातिप्रियरूपआपुलें ॥ जेंकांमुख्यात्म्या-
चेंलक्षणबोलिलें ॥ तेंचियाआभासासीमानिलें ॥ बिंबाचेंप्रतिबिंबाजेवीं ॥ ८३ ॥
याआभासाचेंलक्षण ॥ असज्जडदुःखसंपूर्ण ॥ हेंटाकूनआरोपीअज्ञान ॥ अस्ति
भातिप्रियहेंचि ॥ ८४ ॥ प्रतिबिंबितदेहद्वयांत ॥ तोजीवहीनेणोनिभ्रांत ॥ उगाचीं
सर्वहीसंघात ॥ मीह्मणोनवैसला ॥ ८५ ॥ आणितयासर्वसंघाता ॥ अस्तिभाति
आरोपीप्रियता ॥ हेंचिजाणविडंबनतत्त्वतां ॥ असेंतंत्यागिलें ॥ ८६ ॥ हस्तआहे
पादआहे ॥ उदरकंठमस्तकआहे ॥ नखकेशसर्वआहे ॥ हेंचिविडंबन ॥ ८७ ॥ श्रो-

त्रआहेत्वचाआहे ॥ चक्षुजिव्हाघ्राणआहे ॥ वाचापाणिपादआहे ॥ हेंचि० ॥ ८८ ॥
उपस्थगुदहीमीचआहें ॥ प्राणअपानव्यानआहें॥उदानआहेंसमानआहें ॥ हेंचि०॥
॥ ८९ ॥ उपप्राणादिवायुआहें ॥ अहंकारचित्तमीचआहें ॥ बुद्धिमनअंतःकरणआहें
॥ हेंचि० ॥ ९० ॥ गुणअसतीवृत्तिआहे ॥ जीवअसेसर्वहीआहे ॥ एवंअस्तित्वरूप
सर्वांपाहे ॥ हेंचि० ॥ ९१ ॥ तैसेंचिहस्तासीअंधारींकळे ॥ पादनखासीलागतांकळे
॥ उदरकंठाबोटासीकळे ॥ हेंचि० ॥ ९२ ॥ नखशिखअवघियांसकळे ॥ पृष्ठीसीपा-
र्श्वभागासीकळे ॥ मागेंपुढेंअधोर्ध्वकळे ॥हेंचि० ॥ ९३ ॥ श्रोत्रासीशब्दकळतसे ॥
त्वचाहेस्पर्शाजाणतसे ॥ डोळारूपाओळखीतसे ॥ हेंचि० ॥ ९४ ॥ जिव्हाहेरसा-
तेंजाणे ॥ सुगंधजाणूनघेतसेघ्राणें ॥ वाचाबोलोनियांजाणें ॥ हेंचि० ॥ ९५ ॥
पाणीजाणेंघेणेंदेणिया ॥ उपस्थजाणेंमैथुनक्रिया ॥ गुदजाणेंविसर्गायया ॥ हेंचि०
॥ ९६ ॥ प्राणजाणेंव्यानजाणें ॥ उदानसमानअपानजाणें ॥ उपप्राणासहीहोय-
जाणणें ॥ हेंचि० ॥ ९७ ॥ अहंकारसर्वांजाणतसे ॥ चित्तचिंतनाओळखीतसे ॥
मनबुद्धिजाणेंअपैसें ॥ हेंचि० ॥ ९८ ॥ वृत्तिजाणेगुणजाणती ॥ जीवतोजाणेसहज-
गती ॥ एवंहेअवघेचिजाणती ॥ हेंचि० ॥ ९९ ॥ ऐसेंजडरूपसर्वअसतां ॥ ज्ञान-
रूपचिमानिलेंतत्त्वतां ॥ कोणीचनाहींजाणिल्यापरता ॥ हेंचि० ॥ ६०० ॥ येणें-
चिरीतीमीकितीचांगुला ॥ नखशिखआवडताजाला॥हस्तपादादिशोभला॥ हेंचि०॥
॥ १ ॥ [illegible]

॥ २ ॥ रसनेचीगोडीअतिसुरस ॥ अतिचांगुलाघेणेंसुवास ॥ माझेंबोलणेंकितीन-
वरस ॥ हेंचि० ॥ ३ ॥ ग्रहणदानाहस्तचांगुले ॥ गमनगतीसरळपादभले ॥ उप-
स्थगुदकिनीशोभले ॥ हेंचि० ॥ ४ ॥ पंचप्राणचांगुलेअसती ॥ अहंकारतोउत्तम
अति ॥ सावधानताचांगुलीचित्तीं ॥ हेंचि० ॥ ५ ॥ बुद्धिनिश्चयाअतिउत्तम ॥ म-
नहीचांगुलेंअसेपरम ॥ अंतःकरणगुणहीहोतमिम ॥ हेंचि० ६ ॥ माझेंकरणेंवर्तणें
आचरणें ॥ पापकींपुण्यनह्मणे ॥ चांगुलेंह्मणूनभावीमनें ॥ हेंचिवि० ॥ ७ ॥ ऐसे
जागृतीचेव्यापार ॥ वाईटकींअसोतसुंदर ॥ परीचांगुलेंचिसाविस्तर ॥ हेंचि० ॥८॥
एवंअस्तिभातिप्रियवारीती ॥ जागृतींतआरोपीभासाप्रती ॥ तैसेंचिस्वप्नींभावीध्या-
सावरुती ॥ हेंचि० ॥ ९ ॥ भासदेहजोमनेंकल्पिला ॥ तोआहेजाणेचांगुला ॥ यें-
राभासाहर्षेकींभ्याला ॥ हेंचिवि० ॥ १० ॥ यारीतीस्वप्नआणिजागृती ॥ माजीअ-
स्तिभातिजेप्रीति ॥ आपुलींलक्षणेंआभासावरुतीं ॥ स्थापीवळें ॥ ११ ॥ जैसावृ-
क्षींवैसलियाचा ॥ पाहणेंप्रीतिआहेपणासाचा ॥ तोपडिलियावरीआरोपत्याचा ॥
स्थापीवळें ॥ १२ ॥ हस्तपादादिमस्तकआहे ॥ पडिलाकैसाटकमकांपाहे ॥ आव-
डीत्याचीधरोनिराहे ॥ तेव्हांकाढाह्मणे ॥ १३ ॥ तैसाचिहाहीवृत्तीपासोन ॥ देहां-
तसीचऐसामानून ॥ सोडवाह्मणेवंधांतून ॥ हेंविडंवननव्हे ॥ १४ ॥ अगाहेर-
विदत्तातुजसी ॥ निरोपिलेंकळलेंकींमानसीं ॥ येकनेंसांगितलेंअविनाशी ॥ येक
हेंमिथ्या ॥ १५ ॥ अस्तिभातिप्रियरूपता ॥ जेमागीलश्लोकींबोलिलीतत्त्वतां ॥

तिहीकाळींज्यालक्षणाममता ॥ तोसत्यआत्माब्रह्म ॥ १६ ॥ आतांयाश्लोकींआ-
भासजीव ॥ ज्याचाअसज्जडदुःखात्मकस्वभाव ॥ परीआरोपिलेंअस्तिभातिप्रिय-
त्व ॥ हामिथ्याप्रतिबिंब ॥ १७ ॥ ऐसेंसत्यमिथ्याहेदोन ॥ पदार्थअसतीवेदांत-
प्रमाण ॥ निसरानाहींजगींनानासंपूर्ण ॥ तरीअंतर्भूतदोहींत ॥ १८ ॥ आत्माब्र-
ह्मसच्चिदानंद ॥ द्रष्टासाक्षीअद्वयअभेद ॥ ऐसेनामाचेअनेकधाभेद ॥ परी
आत्माब्रह्मएक ॥ १९ ॥ मायागुणवृत्तिअंतःकरण ॥ मनादिप्राणबहिःकरण ॥
देहादिजीवआदिकरून ॥ मिथ्यापदार्थएक ॥ २० ॥ तस्मात्दोनपदार्थचिअस-
ती ॥ सत्यामिथ्यामुख्यआभासभ्रांति ॥ यास्तवमुमुक्षूनेंविचारेंनिश्चितीं ॥ सत्य
मिथ्यानिवडावें ॥ २१ ॥ निवडणेंह्मणजेविवेचन ॥ सत्यतेंसत्यत्वेंघ्यावेंआपण ॥
मिथ्यातेंमिथ्यात्वेंत्यागून ॥ सुखीव्हावें ॥ २२ ॥ देहनासेइंद्रियेंनासती ॥ प्राणवाहतीतेना
सूनजाती ॥ मनादिनांक्षणक्षणांपावती ॥ स्वतांचिनाश ॥ २३ ॥ वृत्तीसहितजीव
हारोप ॥ जेवींसतोयप्रतिबिंबलोपे ॥ तस्मात्हाकेवींहोईलसद्रूपें ॥ उद्भवलयजया ॥
॥ २४ ॥ ऐसाविचारूनययामिथ्याचा ॥ आहेपणाजोअससत्याचा ॥ काढूननिर्धा-
रकरावासाचा ॥ अहमात्माआभासत्यागें ॥ २५ ॥ जेवींवृक्षस्थावांचून ॥ पडिलि-
याकेंचेंआहेपण ॥ तैसाआत्माजोसच्चिद्घन ॥ तयाचेंआस्तित्वयया ॥ २६ ॥ आतां
कळणेंजेंयासर्वांसी ॥ देहादिकांवाटेआभासासी ॥ परीजयाचियेप्रकाशीं ॥ प्रकाश-
मानहें ॥ २७ ॥ शब्दस्पर्शादिदेहचिजाणत ॥ तरीनिद्रिस्थाचादेहपडेप्रेत ॥ मागें

पुढंअसतांनेणत ॥ स्त्रीकींसर्प ॥ २८ ॥ श्रोत्रअसतांनायकती ॥ स्पर्शनकळेत्वचे-
प्रति ॥ नेत्रउघडेतरीनदेखती ॥ तमकींप्रकाश ॥ २९ ॥ जिव्हेवरीसाकरअसतां॥
गोडीनकळेकींतत्वतां ॥ कस्तूरीनामिकींबांधितां ॥ सुगंधनेघे ॥ ३० ॥ वाचादिक-
मेंद्रियेंसर्व ॥ व्यापारनकरितीस्वयमेव ॥ वाणीवरळेजरीजाणीव ॥ नसेत्याशब्दा-
ची ॥ ३१ ॥ प्राणजरीदेहींवावरती ॥ परीवस्त्रेंहरितांतेनेणती ॥ तस्मात्जडत्वप्रा-
णाप्रती ॥ स्वतःसिद्धअसे ॥ ३२ ॥ मनबुद्धिचित्तअहंकार ॥ जरीहींजाणतींतत्वेंच-
त्वार ॥ तरीकरूनपाहतांविचार ॥ परप्रकाशक ॥ ३३ ॥ जैसेंउपनेत्रेंस्पष्टदिसे ॥
परीआंधळियाकायअसे ॥ तैसेंआत्मस्वाचियेप्रकाशें ॥ विणवृत्तिव्यर्थ ॥ ३४ ॥ ये-
कीकडेवृत्तिलागतां ॥ दुसरियापदार्थास्मरतां ॥ नजाणतांमनिंवधअसतां ॥ ह्मणो-
निपरप्रकाश ॥ ३५ ॥ अथवावृत्तिविषयींधांवे ॥ तेथवांचिसाक्षित्वापहावें ॥ साक्ष
त्वापहावें ॥ साक्षीत्वपरततांस्वभावें ॥ मगवृत्तिविषयनेघे ॥३६॥ आदळूनजडत्वें
पडे ॥ परीअमुकहेंनानिवडे ॥ ऐसेंविचारितांहेजडे ॥ प्रत्ययायेती ॥ ३७ ॥ यायें-
कावृत्तीचेप्रकार ॥ कार्यपरत्वेंचत्वार ॥ मनबुद्धिचित्तअहंकार ॥ भिन्नभिन्नदिसती॥
॥ ३८ ॥ संकल्पविकल्पनव्हेआहे ॥ संशयात्मकेंनिश्चयनलाहे ॥ तेंचिमनओळखू-
नपाहें ॥ परप्रकाश ॥ ३९ ॥ निश्चयकरीजोयेक ॥ होयकींनव्हेहेंअमुक ॥ हेंचिबु-
द्धीचेंरूपक ॥ परप्रकाश ॥४०॥ दृष्टश्रुतपदार्थांचा ॥ छंदघेनसेचिंतनाचा ॥ तेंचि
चित्तनामेंसाचा ॥ परप्रकाश ॥४१॥ अमुककरीनकींनकरीं ॥ हाचिअहंकारनिर्धारी ॥

हेंहीजाणतेंनत्वपरी ॥ परप्र० ॥ ४२ ॥ येकवृत्तिपरप्रकाशक ॥ कळनांजरीनिश्चया-
त्मक ॥ तरीचारीहीमामलायेक ॥ कळेनिर्धारें ॥ ४३ ॥ गुणतरीअंतःकरणाचे ॥
कामादिधर्मनयाचे ॥ यामींजडत्वबोलणेंमाचें ॥ नलगेवेगळें ॥ ४४ ॥ आतांवृत्ती-
माजीजोपडे ॥ प्रतिबिंबत्वेंजीवआतुडे ॥ परीयामहीज्ञाननजोडे ॥ आत्मप्रभेविण
॥ ४५ ॥ जेवींआदित्यगगनींनमलिया ॥ प्रतिबिंबचिनपडेआरमिया ॥ माझळझळ
पडेकोठोनियां ॥ भिंतीवरुती ॥ ४६ ॥ तैसेंमनजाऊनपदार्थीआदळे ॥ तयास्फु-
रवीकिंचितउजाळें ॥ परीआदिअंतींप्रकाशामुळें ॥ मध्येंउठोनिनिमे ॥ ४७ ॥
हेंबोलणेंपुढें असे ॥ सामान्यविशेषनिवडेऐसें ॥ प्रस्तुतयेथेंसमजावेंमानसें ॥ कीं
परप्रकाशजीव ॥ ४८ ॥ तस्मात्‌देहापासूनजीव ॥ पर्यंतहेंजडाचिसर्व ॥ जाणती
वाटतीनेअपूर्व॥व्यर्थविडंबन ॥४९॥ जेवींवृक्षस्थाचाहातपायहाले॥डोळेफिरतीमान
डोले ॥ तेंचिपडिलियावरीउमटलें ॥ कींप्रत्यक्षहालती ॥ ५० ॥ तेवींसामान्यसा-
क्षीबोधात्मा॥स्वप्रकाशकचिदात्मा ॥त्याचाआभासहाजीवात्मा ॥तद्भासेंतद्वत ॥५१ ॥
एवंयारीतींहाजीवखरा ॥ चिद्रूपनव्हेहाभाससारा॥तैसेंचिप्रियत्वहीविचारा॥ययानसे
॥५२॥ पूर्वींप्रियत्वसर्वांचें॥निषेधिलेंस्त्रीपुत्रादिकांचें ॥ कींआत्मार्थप्रियअसतीसाचे॥
तेव्हांप्रियतरस्वयें॥५३॥येथंकोणीमंदमती ॥ मानीलकींआपुलीदेहाकृति॥सर्वआभा-
साहीशास्त्रेंह्मणती ॥ आत्माह्मणोनी ॥ ५४ ॥ तस्मात्‌अनात्मियाआत्माह्मणणें॥हीं
चार्वाकाचींलक्षणें ॥ देहात्मवादादिनिरसणें ॥ युक्तीस्वानुभवें ॥५५॥ देहजरीहासर्व

आवडे ॥ तरीयांतहीतारतम्यनिवडे ॥ नखेंकेशवाढतांकाडें ॥ छेदितीस्वयें ॥५६॥ अंगुलीस्तवसडंजरीहात ॥ तरीअंगुलीछेदितीत्वरित ॥ तस्मात्अंगुलीवरीलप्रीत॥ व्यर्थह्मणावी ॥ ५७ ॥ हस्ततोडितांनेत्रयेती ॥ ऐसेंकोणीवैद्यसांगती ॥ तरीतत्क्षणींहस्ततोडिती ॥ तेव्हांडोळाआवडे ॥ ५८ ॥ कांहींअपराधेंचक्रवर्ती ॥ शिरच्छेदाचीआज्ञाकरिती ॥ तेव्हाकोणीवांचवीतयाप्रति ॥ नेत्रकर्णकाढोनी ॥ ५९ ॥ नेत्रकर्णजागेले ॥ परीप्राणवांचतांभलेंजालें ॥ सुखीहोयह्मणेनिरसलें ॥ अरिष्टमोठें ॥ ६० ॥ यखादेअपकीर्तीस्तव ॥ विषभक्षूनदेतीजीव ॥ कींमरणाहूनअधिकस्वभाव ॥ अपकीर्तीचा ॥ ६१ ॥ अपकीर्तिकल्पनामनाची ॥ ह्मणजेअंतःकरणचतुष्टयाची ॥ तस्मात्अधिकप्रियतामाची ॥ मनाचीप्राणाहून ॥ ६२ ॥ झोपकींवासमाधिघेतां ॥ तेथेंमनवाउगेंचिंतितां ॥ विक्षेपवाटेआपणातत्त्वतां ॥ ह्मणेमजहेंसुखनेदी ॥ ६३ ॥ तस्मात्अंतःकरणाचीहेप्रीति ॥ आपुल्याप्रियत्वापुढेंविटती ॥ येथेंखरीआवडीनिश्चिती ॥ कोणाचीतेंपहा ॥६४॥ वृत्तीचीचअनावडीहोतां ॥ माप्रतिबिंबपडेजेंतीआंतौता ॥ तयाचीप्रीतिअसेकेउता ॥ जेनासेवृत्तीसवें ॥ ६५ ॥ सर्वस्फूर्तीपासूनतृणांत ॥ जितुकेंउत्पन्नईशनिर्मित ॥ यावरीजीवाचेंअसेकल्पित ॥ त्रिप्रकारेंचि ॥ ६६ ॥ उपेक्ष्यद्वेष्यआणिप्रिय ॥ जीवकल्पितप्रकारत्रय ॥ येकमणीच त्रिधाहोय ॥ हेतुतिघांचे ॥ ६७ ॥ लाभेतयाहर्षउपजे ॥ तयासीप्रियहोयसहजें ॥ अलाभेंकोपतीदुजे ॥ तयांहोयद्वेष्य ॥ ६८ ॥ तिमराउदासजरीदेखतां ॥ सहजत्वें

होयउपेक्षिता ॥ एवंनीनप्रकारमण्यावरुना ॥ निर्घोकेला ॥ ६९ ॥ तस्मात्एकव-स्तुत्रिप्रकारें ॥ कल्पितअसेव्यभिचारें ॥ यांनकोणतेंयकमानावेंखरें ॥ प्रियकींद्वेष्य उपेक्ष्य ॥ ७० ॥ प्रियद्वेष्यनमावेंउपेक्ष्यासी ॥ प्रियउपेक्ष्यनुठावेंद्वेष्यासी ॥ उपे-क्ष्यद्वेष्यनव्हावेंप्रियासी ॥ हानांव्यभिचार ॥ ७१ ॥ जेथेंहाव्यभिचारहोय ॥ तेथें येकहीत्यामानूंनये ॥ ऐसाहाव्यभिचाररूपन्याय ॥ असेयुक्तीचा ॥ ७२ ॥ येथेंह्मणसीमण्यावरी ॥ तिघांचीकल्पनातेंनव्हेखरी ॥ तरीबोलिजेतअसेनिर्धारी ॥ येकाहोतीत्रिविध ॥ ७३ ॥ व्याघ्रादिद्वेष्यअसतां ॥ उपेक्ष्यहोतीदुरोनजातां ॥ तेचिकुर्वाळितीपाळितां ॥ तस्मात्द्वेष्यतेनहोती ॥ ७४ ॥ तृणपाषाणउपेक्ष्यसहज ॥ परीप्रियहोयपडतांकाज ॥ रुपतांलागतांद्वेष्यरूपसहज ॥ तेव्हांतेउपेक्ष्यनहोती ॥ ॥ ७५ ॥ पुत्रादिसहजप्रियअसतां ॥ परीअनुकूलनसतांद्वेष्यहोती ॥ नमानितांतयाउपेक्षिती ॥ तस्मात्पुत्रप्रियनव्हे ॥ ७६ ॥ हाचिन्यायस्थूलापासून ॥ वृत्तीपावेतोंसंपूर्ण ॥ व्यभिचारहोतांनिश्चयेंकडून ॥ प्रियतात्यानसे ॥ ७७ ॥ मुख्याः त्माजोवृत्तिअधिष्ठान ॥ तोचिप्रियतरसर्वांहून ॥ तेथेंव्यभिचाराचेंदूषण ॥ किंमपिनुठे ॥ ७८ ॥ प्रियत्वाचीहीवृत्तिनुठे ॥ माद्वेष्यउपेक्ष्यकोठें ॥ निर्वृत्तिकसुखगोमटें ॥ संचलेंअसे ॥ ७९ ॥ ह्मणसीआत्माजनाजाणवेना ॥ तेव्हांउपेक्षायेतसेअनुमाना ॥ आणिविषभक्षूनदेतीप्राणा ॥ तेव्हांद्वेष्यहोय ॥ ८० ॥ तरीअवधारींबोलिजे ॥ जगींआत्माउपेक्षिजे॥परीमव्हावेंबाटेजें ॥ तेंआत्मयास्तव॥८१॥जैसावृक्षस्थ-

चिजळीपडला ॥ वाटेतोचिजावावांचला ॥ त्याहूनभामजरीममजला ॥ तरीतोम-
रोकींवांचो ॥ ८२ ॥ तैसेंआपणहेंचवाटमनीं ॥ ह्मणोनिदुजाआत्मानसेजनीं ॥ इक-
डीलआपुलीप्रियताधरोनी ॥ तयाउपेक्षिलें ॥ ८३ ॥ तोह्मणजेआपणाहूनवेगळा ॥
मानूनिउपेक्षितसेंहळा ॥ आपुलेंप्रियत्वाचासोहळा ॥ असेतोकवणा ॥ ८४ ॥ तैसे-
चिविषभक्षूनप्राणदेती ॥ धिक्कारअसोमजह्मणती ॥ परीजनींनव्हावीअपकीर्ति ॥
हेआवडीअकृत्रिम ॥ ८५ ॥ तुह्मीअमाफारचांगुले ॥ मीहीननिकृष्टऐसावोले ॥ तें
उपरोधिकजाणवाहिलें ॥ परीअंतरहेंतुभिन्न ॥ ८६ ॥ हेंमुमुक्षूनेंपुरतेंविचारावें ॥ आ-
त्माप्रियद्वैत्यकधींनव्हे ॥ तस्मात्प्रियतमत्वजाणावें ॥ मुख्यआत्मयाचें ॥ ८७ ॥ इ-
तुकीयाहीनिरूपणावरी ॥ जोमूढनसमजेअंतरीं ॥ तयापापाणाशास्त्रेंमारीं ॥ आणि
गुरुहीकरीकाय ॥८८॥ असोरविदत्ताअव्यभिचार ॥ आत्मापूर्णप्रियतर ॥ तोचिचि-
द्रूपहीसाचार ॥ आणिअस्तित्वेंतोचि ॥८९॥ येरह्वाअवघाआभास ॥ देहादिजीवां-
तफोस ॥ येथेंअस्तित्वनानमेसुरस ॥ प्रियनाचिद्रूप ॥ ९० ॥ हेंचिआहेआवडेजा-
णतें ॥ ऐसेंअज्ञानाव्यर्थवाटतें ॥ परिहेंचिविडंवनवोलिजेतें ॥ यथार्थविचारेंपहा ॥
॥ ९१ ॥ तथापिऐशियानिरूपणें ॥ संशयनत्यागिजेमनें ॥ तरीसावधानअंतःकर-
णें ॥ दुजान्यायवोलूं ॥ ९२ ॥ जागृतीमाजीप्रत्यक्षदेहाचें ॥ अस्तिभातिप्रियत्वरू-
चे ॥ तेंस्वप्नामाजीउरेकैचें ॥ विचारेंपहा ॥९३॥ स्वप्नामाजीहीभासदुसरा ॥ याऐसा-
चिकल्पीअंतरा ॥ हाचिमीयाभासविषयमात्रा ॥ भोगींसुखदुःखा॥९४॥मुख्यदेहआ-

स्तरणीं पडिला ॥ तयानस्मरेआहेकींमेला॥आभासस्वप्नींचाआहेसाकेला॥तेव्हांनि-
स्तत्त्वप्रत्यक्षजो ॥ ९५ ॥ भासदेहचिभासविषयांसी ॥ देखतअसेत्यासमयासी ॥
इकडेपडेजोत्याचेत्वचेसी॥मृदुकठिणहीकळेना॥९६॥प्रत्यक्षासर्पेंजरीवेष्टिलें ॥ तया-
चेंभयहीनाहींवाटलें ॥ स्वप्नींव्याघ्रेंजेंआभासधरिलें॥तेणेंआक्रंदोनिरडे ॥९७॥ स्थू-
लाचेंप्रियत्वचिअसतें ॥ तरीसर्पेंधरितांकांउपेक्षितें ॥ आणिहेंचिद्रूपचिजरीहोतें ॥
तरीजाणतेंनिजलिया ॥ ९८ ॥ तेथंआहेपणाजरीअसता ॥ तरीस्वप्नदेहांतकासया
येता ॥ असोअस्तिभातितिजीप्रियता ॥ स्वप्नींचियाभासाआली ॥ ९९ ॥ अस्तित्व
तिकडेगेलें ॥ इकडेनिस्तत्त्वेंमढेंपडियलें ॥ जाणतेपणस्वप्नांतआलें ॥ इकडेउरेजडत्व
॥ ७०० ॥ प्रियत्वहीगेलेंस्वप्नभासा ॥ इकडेअप्रियताउरेसहसा ॥ एवंअसज्जडदुःख-
रूपजैसा ॥ परोक्षकोणी ॥१॥ तोचिआपणअसतांजरी ॥ तरीकांत्यागितापरोक्षा-
परी ॥ तस्मात्आपणआत्मानिर्विकारी ॥ हाअनात्मादेह ॥ २ ॥ आतांस्वप्नभा-
सासीजेंआलें ॥ अस्तिभातिप्रियत्वउमटलें ॥ कींमीहाआणिम्यांदेखिलें॥कल्पितवि-
षय ॥ ३ ॥ हाचिमीआणिभासविषया ॥ देखतअसेंकाळींयया ॥ आणिप्रियरूपही
मानिलेंतया ॥ सूक्ष्मदेहासी ॥ ४ ॥ तरीहेंहीअसज्जडदुःखात्मक ॥ ऐसाकरणेंज-
रीविवेक ॥ तरीहाचिन्यायनिश्चयात्मक ॥ स्थूलापरीपहावा ॥ ५ ॥ जैसास्थूल
नाहींस्वप्नामाझारी ॥ तेवींचसुषुप्तींतनिमतीसत्रासारीं ॥ जयासंघासीबोलतीउत्तरीं॥
सूक्ष्मदेहभासरूप॥६ ॥ ॥ श्लोकार्ध ॥ सुप्तौतत्लयेबोधःशब्दोजाड्यंप्रकाशते ॥

॥टी०॥ सुप्तीच्याठाईंतया देहाचा॥लयहोतसेसमूळसाचा॥नुसधीनेणीवउरेतयाच॥॥ शुद्धबोधेंप्रकाशकरी॥७॥ ॥पद ॥ सुप्तौतु॥ सुप्तिह्मणजेलागतांझोंप ॥ किंचित्दुजें नुरेअल्प ॥ येकनेणीवमात्रअसद्रूप ॥ उरेकारण ॥८॥ जयाअज्ञानास्तव ॥ देहद्वया आलेंरूपनांव ॥ तोचियाचाविश्रांतिठाव॥ तेथेंचिविश्रामती ॥९॥ जैसाश्येनपक्षी विहारकरी ॥ दशदिशींआहारादिमारी॥ शिणतांनीडींप्रवेशेमाघारीं ॥ पक्षसंको- चोनी ॥ १० ॥ तैसासूक्ष्मदेहासहित॥ जीवहाजागरस्वप्नींक्रीडत ॥ तेथेंसुखदुःखें शीणपावत ॥ तेव्हांविश्रांतिघ्यावीवाटे॥ ११ ॥ मगज्ञानक्रियाशक्तिदोन्ही ॥ मन- बुद्धीतआकर्षोनी ॥ विषयदशदिशाउपेक्षूनी॥ कारणाकडेफिरे ॥ १२ ॥ मनामाजी इंद्रियेंयेतां ॥ शून्यपडेविषयांसमस्तां ॥ आणिदेहहीपडेनिचेष्टिता ॥ मृ युप्राय ॥ ॥ १३ ॥ प्राणमात्रजडत्वेंवावरती ॥ तेणेंमृत्यूचीनव्हेभ्रांति ॥ हानिजेलाऐसेंह्मण- ती॥ पाहूनिलोक ॥ १४॥ परीमीहानिजेलोंअसें ॥ निद्रिस्तजाणेनाअल्पसें ॥ प्राणहीवावरतीजैसे ॥ तेंहीनस्मरे ॥ १५ ॥ मनबुद्धियेकत्रजाली ॥ किंचित्जरीक- ल्पनास्फुरली ॥ तरीतेस्वप्नभासाचीभुली ॥ तेहींनिमेलयांत ॥ १६ ॥ येखादेवेळे स्वप्नहोतें ॥ केव्हांजागृतिसरतांगाढहोतें ॥ कल्पितविषयाहीसमस्तांतें ॥ उपेक्षून बुद्धि ॥ १७॥ तेबुद्धिवृत्तिअज्ञानींमिळे ॥ किंचिन्नस्मरेसुखदुःखमोहळे ॥ मीअ- ज्ञानहेंहीनकळे ॥ जाड्यमात्रउरे ॥ १८ ॥ ॥पद ॥ तल्लये॥ ऐशीगाढसुषुप्ति जालिया ॥ अभावहोतसेदेहद्वया ॥ जागृतिस्वप्नकाळींतया ॥ निःशेषनिमती ॥

॥ १९ ॥ मनादिवृत्तिकींज्ञानेंद्रिय ॥ प्राणकींदेहनाकर्मेंद्रिय ॥ प्रत्यक्षकींभासरूपवि-
षय ॥ हेंसर्वहींमावळती ॥ २० ॥ नुमतीजाड्यताजेनेणीव ॥ उरेहोऊनसर्वअभाव॥
ऐसियेममयींतोस्वयमेव ॥ आत्माचियेक ॥ २१ ॥ दुजेवीणआनंदघन ॥ सच्चि-
द्रूपआत्मापूर्ण ॥ परीनेणीवनफिटेकारण ॥ ह्मणोनितेंझोंप ॥२२॥ पहिलीनेणीवजे
आपुली ॥ तेचिंदेहद्वयाकारणजाली ॥ त्यादेहद्वयाचीउपाधिसरली ॥ परीनेणीव
नफिटे ॥ २३ ॥ जेंसंतृणादिवरचीलनासलें ॥ परीभूमिपोटींबिजउरलें ॥ तेणेंचि
वर्षिकींविरूढलें ॥ पूर्ववतजेंसें ॥ २४ ॥ अथवावृक्षस्येंडोळेझांकितां ॥ जळींपडि-
लानदिसेतत्वतां ॥ परीतेंमिथ्यात्वेंनकळतां ॥ उघडितांमानीमीपडिलों ॥ २५ ॥
तैशीनेणीवमात्रबीजरूपें ॥ उरलीसेविनासंकल्पें ॥ ह्मणोनिउत्थानींपूर्वरूपें ॥ अ-
न्यथात्वेंउठे ॥ २६ ॥ जागृतिस्वप्नींजगीज्ञान ॥ पदार्थमात्राचेंविपरीतभान ॥ परी
तेंनिजात्मयाचेंअज्ञान ॥ नफिटेवृत्तीचें ॥ २७ ॥ तेंविस्मरणरूपविशेषवृत्ति ॥ उभ-
यव्यापारींक्रीडतहोती ॥ तेचिलयकाळींनेणीवपुढती ॥ सामान्यत्वेंउरे ॥ २८ ॥ उरे
तेंअमुकसीआहे ॥ ऐसाआहेपणानलाहे ॥ परीअनुमानेंजाणावीकींराहे ॥ कार्यउ-
त्पत्तीमुळें ॥ २९ ॥ असोऐशीजेमूढवृत्ति ॥ उरलीजेजाड्यतातयेप्रति ॥ अस्ति
भातिप्रियरूपनिश्चिती ॥ सहजगतीआलें ॥ ३० ॥ जाड्यताआहेआणिभासे ॥
आवडीहीतेथेंचिवसतसे ॥ देहद्वयहोतीफांसे ॥ निस्तत्वपणें ॥ ३१ ॥ निस्तत्त्व
ह्मणजेनाहींपणा ॥ नाहींतेंकदांअसेना ॥ त्याचीआवडीतरीहोयकोणा ॥ वंध्याप-

त्रापरा ॥ ३२ ॥ भ्रमअहिहातवाटल ॥ मदांधकारांसपडमटल ॥ तगाढअधारा निमाले ॥ तेवींसुषुप्तींतदेहद्वय ॥ ३३ ॥ स्थूलदेहतोजागृतीसहित ॥ निमालाअसे स्वप्नांत ॥ तेंस्वप्नहीनासोनिजात ॥ सुषुप्तिमाजीं ॥ ३४ ॥ असज्जडअप्रिय- ता ॥ देहद्वयाचीअकृत्रिमता ॥ जरीहेअस्तिभातित्वेंअसतां ॥ तरीनासतीकासय॥ ॥ ३५ ॥ अस्तित्वहोतेंतेंजाउनी ॥ निस्तत्त्वआलेंदोहींलागुनी ॥ चिद्रूपप्रिय तींहीमावळुनी ॥ जडदुःखआलें ॥ ३६ ॥ नेणिवेसीआलीअस्तितः ॥ तेथेंचिवसि- न्नलीचिद्रूपता ॥ आणिस्वकीयत्वेंप्रियता ॥ तेथेंचिआली ॥३७॥ आतांतेचिअस्ति- त्वादिनेणिवेचें ॥ कैसेंतेंपुढेंनिरोपिजेसाचें ॥ प्रस्तुतज्ञानसुषुप्तींतजेंनवचे ॥तेंचिआधीं साधूं॥ ३८ ॥ पद ॥ बोधःशुद्धोजाड्यंप्रकाशते ॥ ४ ॥ जेंकांसामान्यत्वेंज्ञान ॥ शु- द्धह्मणिजेनेणिवेवीण ॥ जाड्यतानेणिवेतेंआपण ॥ प्रकाशितअसे ॥३९ ॥ तेंशुद्धज्ञा- नआत्मयाचें ॥ तेंपुढेंविरूनकळेसाचें ॥ प्रस्तुतठाईंयासुषुप्तीचें ॥ ज्ञानकैसेंऐके॥४०॥ सुप्तिकाळींवृत्तीचालय ॥ जाणिलाअसेप्रकाशेंस्वयें ॥ जरीजाणिलानसतातोसमय॥ उत्थानींनस्मरता ॥ ४१ ॥ आतांजेधवांअसेस्मरला ॥ कींलयअमुकवेळहोताजा- ला ॥ तस्मात्तोअनुभवघेतला ॥ तेव्हांआतांस्मरे ॥ ४२ ॥ विशेषवृत्तीचेंस्मरणन- व्हते ॥ परीसामान्यत्वेंजाणेंनेणिवतें ॥ आतांविशेषत्वेंपाहिलेंत्यातें ॥ तेव्हांजाणि- लेंह्मणोनी ॥ ४३ ॥ जैसास्वसुखीपुरुषकोणएक ॥ वैसलानिवांतसकौतुक ॥ तया- पुढूनजातांलोक ॥ परीतोविशेषेंदेखेना ॥ ४४ ॥ आपुलेऐश्वर्यसुखेंकोंदला॥हाअमु-

कवृत्तीमीनाहींकळला ॥ नेत्रउघडूनपाहेतयाला ॥ सामान्यगती ॥ ४५ ॥ मागुन येणारातयापुसिलें॥ कींयामार्गीअमुकसेंगेलें ॥ तंवतोस्मरूनयथाबोले ॥ कींगेलेंसें वाटे ॥ ४६ ॥ सामान्यत्वेंदेखिलेंहोतें ॥ तेंस्मरूनसांगतसेतयातें ॥ जरीतेणेंपाहि- लेंचिनसतें ॥ तरीसांगनाकाय ॥ ४७ ॥ तस्मात्अनुभविलाविषयआठवी ॥ ना- नुभूताचीस्मृतिनव्हावी ॥ हेंसत्यसत्यअन्यथानघडावी ॥ युक्तिन्यायाची ॥ ४८ ॥ हेंअनुमानपरीसऐसें ॥ नदीसीपूरजेंव्हांआलासे ॥ तेंव्हांउगमींपर्जन्यपडिलासे ॥ यांतसंदेहनाहीं ॥ ४९ ॥ तैसाज्ञानाचाअनुभव ॥ ओंपैतयेनलास्वयमेव ॥ ह्मणून आतांकरीआठव ॥ तयासमयाचा ॥ ५० ॥ लयसामान्यत्वेंदेखिला ॥ होतातोउ- त्थानींआठविला ॥ तस्मात्तेणेंविचाअनुभवघेतला ॥ शुद्धसाक्षिज्ञानें ॥ ५१ ॥ ह्मणसीसर्वांचालयहोता ॥ साक्षीचालयहोयत्यासहिता ॥ तरीसाक्षीच्यालयाचा पाहता ॥ असेकोणसाक्षी ॥ ५२ ॥ असाक्षीकींलयमानूंनये ॥ हेंसत्यसत्ययथान्या- यें ॥ मागुतींह्मणसीकींसर्वांचाक्षय ॥ जालायासाक्षीकोण ॥ ५३ ॥ तरीपाहेंशुद्धसा- क्षिज्ञान ॥ सर्वांचालयपाहेआपण ॥ तस्मात्सर्वांचालयजोहोणें ॥ हेंअन्यथानव्हे ॥ ५४ ॥ जैसासर्वांचालयसाक्षीजाणे॥ ह्मणूनसत्यसत्यसर्वांलयहोणें॥तैसासाक्षीचा लयपाहिलाकोणें ॥ हेंबोलेंविचारूनी ॥ ५५ ॥ ह्मणसीसर्वांचालयअनुमानिला ॥ तेवींचअनुमानावासाक्षीनिमाला ॥ तरीजैसासामान्यसाक्षीउरला ॥ तैसाउरेको- ण ॥ ५६ ॥ दीपनेत्रदोन्हींमिळतां ॥ पदार्थदेखतसेसमस्तां ॥ त्यांतीलदीपजरी

मावळना ॥ तरीडोळादेखेअंधार ॥ ५७ ॥ अंधारनेत्रेंदेखिला ॥ ह्मणोनिमन्यदीपा-
चालयजाला ॥ तैसाडोळाजरीअसंगेला ॥ तोदेखिलाकोणें ॥ ५८ ॥ तथापिलय
जोसाक्षीचा ॥ मानिसीअनुमानेंमाचा ॥ तरीसाक्षीजोअनुमानिलासाक्षीचा ॥ तो
हाचकींदुजा ॥ ५९ ॥ डोळियाचालयडोळादेखे ॥ कींदुजाडोळालयाओळखे ॥ तेवीं
साक्षीचालयसाक्षीनिरिखे ॥ कींचिद्रूपदुसरें ॥ ६० ॥ साक्षीचालयसाक्षीनेंदेखिला ॥
तरीआपणादेखतांआपणमेला ॥ कींडोळाचिपाहेडोळागेला ॥ हातोअसंभव ॥ ६१ ॥
दुसरियाज्ञानेंहेंज्ञान ॥ निमालेंह्मणतांतेंज्ञानकोण ॥ डोळागेलातोपाहेअन्यडोळि-
यानें ॥ तोडोळाकोणना ॥ ६२ ॥ तस्मात्ज्ञानहीदुसरेंनाहीं ॥ कींज्ञानलयाहोय
गाही ॥ डोळाचिदुसरानसेकांहीं ॥ कींडोळागेलादेखे ॥ ६३ ॥ ऐसियाविरोधामु-
ळेंपाहतां ॥ साक्षीचालयनयेमानितां ॥ ह्मणोनिसाक्षिज्ञानअसेतत्त्वतां ॥ लयका-
ळींलयसाक्षी ॥ ६४ ॥ मागुतींह्मणसीकींलयनव्हेसाक्षीचा ॥ परीअनुभवकांनसेत-
याचा ॥ तरीसांगबापाअनुभवनेणिवेचा ॥ कोणंघेतला ॥ ६५ ॥ हेंम्यांनेणिवअसे
पाहिली ॥ ह्मणसीजरीऐसियाबोली ॥ तरीनेणीवजेतुवांदेखिली ॥ आपुलीकींपरा-
चीसांग ॥ ६६ ॥ हाअन्यगृहस्थअसेनिजला ॥ जडत्वेंघोरतमेउगला ॥ तरीत्या-
चातुलाअनुभवजाला ॥ कैसातोनकळे ॥ ६७ ॥ अरेपराचेंजागेंमसतांमन ॥ काय
कल्पितेंनकळेपाहून ॥ मानिजेल्याचेनेणिवेंचेंज्ञान ॥ तुजजालेंहाअसंभव ॥ ६८ ॥
आतांह्मणसीनेणीवआपुली ॥ झोंपेमाजींप्रत्यक्षपाहिली ॥ तरीपाहेंपाहेगोष्टमाध-

ली ॥ आमुच्यापक्षाची॥६९॥ तुवांवृत्तिसमूळनसतां॥आपुलीनेणविपाहिलीह्मणतां॥ अनुभऊनकींहोसीबोलता ॥ हाअनुभवितासाक्षी ॥ ७० ॥ अरेऐसाटळटळीतअनुभव ॥ लयसाक्षीहास्वयमेव ॥ तयासीकोठेंअसेनेणीव ॥ नेणिवेचाप्रकाशक ॥ ॥७१॥ लयकाळींहिजयाज्ञानाचा ॥ नाशनाहींप्रकाशाचा ॥ जागृतींस्वप्नींतोअभाव तयाचा ॥ नाहींचनाहीं ॥ ७२ ॥ एवंतिहींकाळींहीनासेना ॥ हेंचिसद्रूपत्वअसेज्ञाना ॥ सद्रूपतेंचिचिद्रूपआपणा ॥ आत्मयाचेंसिद्ध ॥ ७३ ॥ जैसेंसद्रूपचिद्रूपआत्मयाचें ॥ असेतेंनिरोपिलेंवाचें ॥ आतांतिजेंलक्षणकांसाचें ॥ तेंप्रियत्वबोलिजे ॥७४॥ मागेंमिथ्यात्मागौणात्मा ॥निषेधूनजोकांमुख्यात्मा ॥ तोआवडताप्रत्यगात्मा॥अव्यभिचारेंबोलिला ॥७५॥तोचिआत्मासुषुप्तीमाजीं॥सुखरूपजैसाअसेसहजीं॥तोचिबोलिजेजेथेंदुजी॥अनुभववृत्तिनसे॥७६॥जागृतीमाजींसुखदुःखहोणें ॥ तेंयेकासंकल्पाच्यागुणें॥तेवींचस्वप्नींहीसुखदुःखदेणें॥संकल्पमात्रें॥ ७७॥झोंपेंतसंकल्पचिनिमतां ॥ सुखदुःखाचीनुरेवार्ता॥तस्मात्सुखदुःखेंचिनसतां ॥ तत्वतांनिजसुख ॥ ७८ ॥ जेंसुखवृत्तींतउत्पन्नहोणें ॥ तयासीनाशहोयश्रुतिह्मणे ॥ जेंनुद्भवेनानसेसहजपणें ॥ या नांवनिजसुख ॥ ७९ ॥ तयासुखासीघेईनावृत्ति ॥ ह्मणूननोहेचिअनुभूति ॥ परी अनुभाव्यरूपिचन्मूर्ति ॥ आहेतैसाअसे ॥ ८० ॥ आहेपणातेंचिचिद्रूपज्ञान ॥ तोचिआत्माआनंदघन ॥ हींतिन्हींहीब्रह्मलक्षणें ॥ येकत्रअसती ॥८१ ॥ येथेंरविदत्तामानिसीऐसें ॥ कींजडासीसुखदुःखहीनसे ॥ आणिआहेपणातोतथेंवसे॥ तरीअ-

सेजडत्वींसुख ॥ ८२ ॥ काष्ठपाषाणमृत्तिका ॥ येथेंचिआनंदअसेनिका ॥ तरीयाचें उत्तरऐका ॥ बोलिजेतअसे ॥ ८३ ॥ जडींसुखदुःखाचाअभाव ॥ ह्मणणेंहाचिकीं असंभव ॥ जेंजेंउत्पन्नजालेंरूपनांव ॥ जडकींचेतनविकार ॥ ८४ ॥ विकारीह्मणजे उत्पन्नजालें ॥ जालेंतेंवाईटकींचांगुलें ॥ तयासीसुखदुःखनाहींवाटलें ॥ परीसुखदुखरूप॥८५॥फोडितीतोडितीफेंकिती॥येकस्थानींठेऊनपूजिती॥ हींकायतेथेंतुजनदिसती ॥ सुखेंआणिदुःखें ॥ ८६ ॥ तथापिसुखदुःखेंतेणें ॥ अनुभविलींनाहींतमानिसीमनें ॥ तरीनिजसुखहीअसेकवणे ॥ रीतीतेथें ॥ ८७ ॥ तेथेंसुखआहेतेंतुजकेसें॥ कळलेंतेंसांगेपाआपैसें ॥ तेथेंहर्षकिंवाग्लानिदिसे ॥ अनुमानाजोगें ॥ ८८ ॥ ह्मणसीनिजेलियाकोणतेंचिन्ह ॥ कींसुखआहेकरावाआनुमान ॥ तरीपाहेंत्याचेंमुखविकाशमान ॥ हर्षखेदनसतां ॥ ८९ ॥ तस्मात्सुषुप्तीमाजींनिजानंद ॥ वृत्तीविणसुखाचाकंद ॥ जडानसतांहीहर्षखेद ॥ सुखतेथेंनसे ॥ ९० ॥ तथापिसुखआहेचह्मणसी ॥ तरीकोणपावेतयासुखासी ॥ मिळणीहोतांसुखसमरसीं ॥ जीवहासुखीहोय ॥ ९१ ॥ हाअनुभवसर्वत्रांचा ॥ सुखींचविश्रामतीसाचा ॥ उत्थानींबोलतातिवाचा ॥ कींकायहोसुखीहोतों ॥ ९२ ॥ जरीकोणेंबळेंउठविलें ॥ तेंवैरियापरीवाटतेजालें ॥ आहामहत्सुखहोतेंतेंगेलें ॥ तेव्हांतळमळी ॥ ९३ ॥ उठलियाक्षणभरी ॥ त्या सुखाचीयेतसेलहरी ॥ पुढेंमगयेतसेजागरीं ॥ हळूहळूव्यापारा ॥ ९४ ॥ आहेपणा तेथेंसुखअसे ॥ मानिलेंजेंतुवांमानसें ॥ परीजेथेंविकारहाउमसे ॥ सुखदुःखाचा ॥

॥९५॥ तेथेंआनंदहालोपत ॥ सुखदुःखेंचिहोऊनिनिभ्रांत ॥मगअसोकोणतीहीवस्तु-जात ॥ जडकींचेतन ॥ ९६ ॥ जैसेविकारसुषुप्तीमाजीं ॥ सुखदुःखरूपनसतीदुजी॥ केवळनिजसुखचिसहजीं ॥ असेतैसेंआहे ॥ ९७ ॥ आणीकयेककरिसीकल्पना ॥ शय्यादिअसतीसुखसाधना ॥ परितेआरंभींमात्रवृत्तीचेग्रहणा ॥ होयकींमीयेकसु-खी ॥ ९८ ॥ परीगाढजेव्हांझोंपलागली ॥ मगत्यासर्वावृत्तिविसरली ॥ येकनिज-सुखींमिळणीजाली ॥ तेव्हांशय्यादिसुखकैंचें ॥ ९९ ॥ हेंअसोमृदुआस्तरणें ॥ झों-पयेतांकठिणहीनह्मणे ॥ जेथेंपाहिजेतेथेंपडणें ॥ विश्रांतिघ्यावया ॥ १०० ॥ ॥ ८०० ॥ ॥ तस्मात्कांहींसाधनाविण ॥ सुषुप्तिसुखअसेगहन ॥ अमुकयेकप्रयो-जन ॥ पाहिजेऐसेंनाहीं ॥ १ ॥ जैशीपतिसंगेंपतिव्रता ॥ सुखैकभोगितसेतत्त्वतां ॥ व्यापारसर्वहीनेणतां ॥ बहिरंतरींचे ॥ २ ॥ घरधंदाहेबहिर्व्यापार ॥ आंतीलतांबू-लादिशृंगार ॥ यादोहींचाहीपडेविसर ॥ मैथुनकाळीं ॥ ३ ॥ तैसाजागृतीचाव्यापार वृत्तीनें ॥ आणिस्वप्नींचाहीभासनेणें ॥ येकआत्मसुखींसमरसणें ॥ त्यागूनद्वैता ॥ ४ ॥ मैथुनकाळींकामिनीसी ॥ अंतर्बहिर्नेणवेशब्दासी ॥ तेवींआलिंगनपडेवृत्ती-सी ॥ स्वप्नजागरनस्मरे ॥ ५ ॥ हेंहीबोलणेंद्वैताचें ॥ सुषुप्तींतसुखग्रहणतरीकैचें ॥ येकनिवर्तननव्हेनेणिवेचें ॥ ह्मणोनिबोलावें ॥ ६ ॥ असोरविदत्तायानिरोपणीं ॥ सा-वधअससीकींअंतःकरणीं ॥ अस्तिभातिप्रियत्वातिन्ही ॥ सुषुप्तींतआले ॥ ७ ॥ स्व-प्नजागृतिदोन्हीनसती ॥ भातिप्रियांतहीमावळती ॥ तरीत्याअवस्थासत्यहोती ॥

कोणेकाळींतरी ॥ ८ ॥ तस्मात्‌जागृतिस्वप्नअसतां ॥ उभयांसीहीनयेसत्यता ॥ अस्तित्वेंवीणभातिप्रियता ॥ असेकवणासी ॥ ९ ॥ भ्रमेंचजरीआहेसेंमानिलें ॥ तरीकायतेथेंसत्यत्वआलें ॥ वृक्षस्थेंपडिलियाजरीदेखिलें ॥ तरीकायजळींखरा ॥ १० ॥ डोळेझांकितांपाडिलानदिसे ॥ तेव्हांमावळूनवृक्षस्थींसमरसे ॥ मापाहतांकायजळीं असे ॥ खरापडिला ॥ ११ ॥ तैशीजागृतिस्वप्नव्यापारा ॥ सत्यतानयेसुप्तीमाझ्ञा-रा ॥ माअसतांकायहाभासखरा ॥ सत्यत्वेंजाला ॥ १२ ॥ हेअसोस्वप्नजागृति ॥ जा-लीचनाहींनाहोणारपुढती ॥ तरीकायवास्तविकहेसुषुप्ति ॥ होईलतिहीकालीं ॥ १३ ॥ कार्यजेंकाप्रत्यक्षदिसलें ॥ तेंविवेकेंमिथ्याकेलें ॥ मात्याचेंकारणजेंअनुमानिलें ॥ तें सत्यकैसें ॥ १४ ॥ कारणअज्ञानतोंनिःशेषनसे ॥ कार्यामुळेंमानिजेआहेसें ॥ तेंका-र्येंचिजालियावायसें ॥ तरीकारणतेंकोठें ॥ १५ ॥ देहादिकांआपणसेंमानिलें ॥ ते-व्हांजाणावेंविस्मरणआपुलें ॥ त्यादेहद्वयाचेंमीपणत्यागिलें ॥ तरीउरेकेवींअज्ञान ॥ ॥ १६ ॥ जळींपडिलाचिनाहींखरा ॥ तरीनेणपणासींकैंचाथारा ॥ तेवींमिथ्यात्वये-तांउभयव्यापारा ॥ अज्ञाननाहींचनाहीं ॥ १७ ॥ परीसत्यआपणनेणिवेपरता ॥ वृ-त्तीसीकळावेंअपरोक्षता ॥ तेव्हांचिहेदेहद्वयअसतां ॥ मिथ्यास्फुरती ॥ १८ ॥ जरी गुरुशास्त्राचेवचनीं ॥ मिथ्यामानिलेंविश्वासठेवुनी ॥ तरीतेंनव्हेमिथ्याअसोनी ॥ स्वानुभवावीण ॥ १९ ॥ तोस्वानुभवजागृतींतयावा ॥ आपणनिजात्माहाप्रत्ययव्हा-वा ॥ तरीचदेहाचामीपणाजावा ॥ निपटूनियां ॥ २० ॥ तेंनिरोपणपुढेंतुज ॥ कीजे-

लतयारीतीसमज ॥ येथेंबोलिलेंअसेसहज ॥ सत्यमिथ्याकळावया ॥ २१ ॥ तिहीं काळींजेंयेकरूपआहे ॥ तोआत्मासत्यविवेकेंपाहे ॥ केव्हांअसेकेव्हांनराहे ॥ तेंतोंमिथ्याअनात्मा ॥ २२ ॥ जागृतीमाजींजागृतिखरी ॥ तेव्हांस्वप्नझोंपनसोनिनिर्धारी ॥ सुप्तिजागरस्वप्नामाझारीं ॥ मावळूनजाती ॥ २३ ॥ सुप्तीमाजींस्वप्नजागृति ॥ निःशेषचहरपूनजाती ॥ तस्मात्येकहोतांदोन्हीमावळती ॥ ह्मणोनिअवस्थामिथ्या ॥ ॥ २४ ॥ आत्माजोअस्तिभातिप्रिय ॥ तिहीअवस्थेंतएकलाअद्वय ॥ तस्मात्सत्य आत्माहानिश्चय ॥ विवेकेंनिवडावा ॥ २५ ॥ एवंअसज्जडदुःखरूपअनात्मा ॥ वृत्यादिदेहांतभासजीवात्मा ॥ आणियेकमुख्यब्रह्मप्रत्यगात्मा ॥ अस्तिभातिप्रियात्मक ॥ २६ ॥ ऐसेंसत्यमिथ्यादोन्ही ॥ यथार्थनिवडिलेनिरूपणीं ॥ हेंचिविवेचनमुमुक्षूनीं ॥ अत्यादरेंकरावें ॥ २७ ॥ येथेंहीरविदत्ताकोणाची ॥ आशंकाअसेमंदप्रज्ञाची ॥ तेचिअवधारींआधींसाची ॥ पुढेंउत्तरबोलूं ॥ २८ ॥ दोनचिपदार्थनिवाडिले ॥ सत्य मिथ्याहेवेगळाले ॥ यादोहींतूनअज्ञानजालें ॥ तेंचिकवणा ॥ २९ ॥ दृष्टांतहीजोदिधला ॥ जळींबुडेआणिवृक्षींबैसला ॥ हेहीदोनचिपरीविस्मरजाला ॥ वृक्षींबैसणारा ॥ ३० ॥ जळींपडलातोनाहींचखरा ॥ तेथेंभावनसेस्मरविस्मरा ॥ तस्मात्वृक्षींजयासींअसेथारा ॥ तोचिविसरलाआपणा ॥ ३१ ॥ तैसेंस्थूळादितोंहेंजडअसे ॥ वृत्यादिचंचलपाणियाऐसे ॥ त्यांतप्रतिबिंबजीवहाआभासे ॥ हेंतरीमिथ्या ॥ ३२ ॥ तयासीजाणणेंकोठेंखरें ॥ कींतोमुख्यआत्मयाविसरे ॥ तस्मात्मुख्यआत्माजोनिर्वि-

कारें ॥ तयासीचअज्ञान॥३३॥आत्माआपआपणाविसरला ॥ जीवाकडेपाहूंलागला॥
त्यासीचमीह्मणूनबैसला ॥ तस्मात्‌अज्ञानआत्मा ॥ ३४ ॥ ऐशीमंदप्रज्ञाचीआशं-
का ॥ येणेंनिर्विकाराआलाझोंका ॥ तरीयाचेंउत्तरसावधऐका ॥ जेजेश्रवणार्थी॥३५॥
हेंनिरूपणउपक्रमीं ॥ प्रांजळकेलेंअसेआह्मीं ॥ तथापिहासंशयअंतर्यामीं ॥ फिटा-
वयाबोलूं ॥ ३६ ॥ वृक्षींबैसलियाजालीविस्मृति ॥ हेसत्यपरीपहावीपुरती ॥पहिली
सर्वांगदेखणीदशाहोती ॥ नेत्रझांकितांकींउघडितां ॥ ३७ ॥ आंधारींआपआपणा॥
प्रत्यक्षजरीदिसेना ॥ परीनखशिखांतअसेदेखणा ॥ हामीह्मणोनी ॥ ३८ ॥ ऐ-
सियासामान्यदेखणिया ॥ विशेषदेखणेंहीबोलणेंवांया ॥ तेथेंविस्मरणपडलेंकैसि-
या ॥ परीसांगा ॥३९॥ सामान्यनखशिखजोदेखता ॥ तेथेंनेत्रउघडोनिजाहलापा-
हता ॥ तेंचियेकदेशीपाहणेंखालुता ॥ मुख्यसामान्यहेंनव्हे ॥ ४० ॥ ऐसेंएकदेशी
पाहणेंउद्भवलें ॥ तयापाहण्यासीविस्मरणजाहलें ॥हेदोन्हीहीअसतीनाथिले ॥ पुरु-
षाच्याठाईं ॥ ४१ ॥ ऐसेंएकदेशीजरीपाहतसे ॥ परीबैसलात्याचेंविस्मरणनसे ॥
विसरेचतरीमुंगीकिळतसे ॥ स्पर्शतांतेकवणा ॥ ४२ ॥ मीपडलोंमजकाढाह्मणे ॥ वि-
सरेतरीकेवींहोयबोलणें ॥ तस्मात्सर्वांगींजेंअसेदेखणें ॥ तयालोपनाहीं ॥ ४३ ॥
तस्मात्सामान्यदेखणेंदशेसी॥विकारनव्हेनिश्चयेंसी ॥ आणिजळींहीपडलियासी ॥
स्मरनाविस्मर ॥ ४४ ॥ मध्येंचतिसरेंजालेंउत्पन्न ॥ तेंचिकींपडणारासीकारण ॥
हाचिदृष्टांततेवींद्राष्टांतसमान ॥ विचारेंपहावा ॥ ४५ ॥ किंचित्‌वृत्तीचेंस्फुरणनस-

तां ॥ वृत्तिअभावाचाजोजाणता॥तेथेंज्ञानकींअज्ञानवार्ता॥लावीकवण॥४६॥तेथेंनहो-
ऊनस्फुरणजालें ॥ जैसेंरज्जूवरीसर्पउमटले ॥ तेंचिमायातयेंनाथिले ॥ पणअना-
दि ॥ ४७ ॥ निर्विकारजोसामान्यदेखणा ॥ जैसातैसापरिपूर्णपणा ॥ त्याअनंतरू-
पींमायास्फुरणा ॥ उद्भवजाला ॥ ४८ ॥ जितुकेंस्वरूपसच्चिद्धन ॥ तितुकेंजरीहोतें
स्फुरण ॥ तरीहेंस्वरूपाचेंलक्षण ॥ ह्मणोंयेतें ॥ ४९ ॥ समुद्रामध्येंजैशीराई ॥ इतु-
कीस्फूर्तीचीअसेनवाई ॥ तेहीवंध्यापुत्राचीआई ॥ जाहलीनाहोणारपुढें ॥ ५० ॥ एके-
काहूनदशदगुणेंवाड ॥ सप्तावरणात्मकहेंब्रह्मांड ॥ येवढेंविस्तीर्णतेंअसेझाड ॥
यामायाबीजाचें ॥ ५१ ॥ येवढीविस्तीर्णजेपृथ्वी ॥ उदकाचेयेकदेशींजाणावी ॥
तिच्याहीदशगुणेंवोळखावी ॥ ब्रह्मांडरचना ॥ ५२ ॥ त्यामाजीस्वर्गमृत्युपाताळ ॥
वसिनलेंहेसकळ ॥ अवघामिळूनदाभूगोळ ॥ सप्तद्वीपअसे ॥ ५३ ॥ त्याद्वीपामा-
जींजंबुद्वीप ॥ त्यांतनवखंडेंअल्पअल्प ॥ त्यांतभरतखंडामाजींजल्प॥नानाग्रामेंपुरें॥
॥ ५४ ॥ त्यांतयेकाग्रामींयेकघर ॥ त्याघरायेवढेंहीनाहींशरीर ॥ तयाशरीरींउमट-
लाप्रकार ॥ स्फूर्त्तिविकाराचा ॥ ५५ ॥ हेंअसोदेहमानवाचा ॥ परीअत्यंतसानजो
कीटकाचा ॥ त्यांतहीविकारयावृत्तीचा ॥ उमटेइतुकाचि ॥ ५६ ॥ एवंस्फूर्तिब्रह्मादि-
कांपासून ॥ कीटकांतविभागलीसंपूर्ण ॥ तितुक्याचिदेहासीमीह्मणून ॥ बैसलीअ-
से ॥ ५७ ॥ एवंस्फूर्तींचासानपणाऐसा ॥ स्वरूपाचेयेकदेशींअल्पसा ॥ तेथेंचिज्ञा-
नाज्ञानाचाठसा ॥ उमटलाअसे ॥ ५८ ॥ ब्रह्मात्मयाचेंस्वरूपकेव्हडें ॥ कींजयाच्या

एकदेशीं ब्रह्मांड ॥ आकाशहा जथबापुड ॥ समुद्रा राई ॥ ५९ ॥ जयाचा अंतो चेनल-
गे किती ॥ शेवटचि नाहीं जयाप्रति ॥ परी समजावया दृष्टांतीं ॥ कांहीं सें आकाश ॥
॥ ६० ॥ आकाशाचाही अंत नलगे ॥ तैसाचि ब्रह्मात्मा निजांगें ॥ गगनावीण नसती
रिते जागे ॥ तेवीं आत्मा सघन ॥ ६१ ॥ परी आत्मा असे ज्ञानघन ॥ आकाश शब्दगु-
णी अज्ञान ॥ ह्मणोनि भेद हा भिन्न भिन्न ॥ स्वरूप गगनाचा ॥ ६२ ॥ आकाशीं पोकळ-
पणा वसे ॥ स्वरूप सघन भरलें असे ॥ आकाश अवकाशरूप भासे ॥ निराभास ब्रह्म ॥
॥ ६३ ॥ परी आकाशाचा पोकळपणा ॥ वाउगी करीत से कल्पना ॥ दृष्टीसी बैसले प-
दार्थ नाना ॥ ते ते घन वाटती ॥ ६४ ॥ इकडे तिकडे पदार्थ असे ॥ मध्यें भावी कांहीं न-
से ॥ उगाचि पोकळपणा दिसे ॥ परी तें पोकळ न ह्मणावें ॥ ६५ ॥ आकाश जरी कोठें न-
सावें ॥ तरी पोकळ ऐसें ह्मणें यावें ॥ सर्वव्यापक असतां स्वभावें ॥ अवकाश कैचा ॥ ६६ ॥ तस्मा-
त् आकाशही व्यापक पूर्ण ॥ तैसाचि ब्रह्मात्मा सघन ॥ दोहींचा अंत पाहणें ॥ कवणा न घडे ॥
॥ ६७ ॥ आकाशीं गड येक निर्मिला ॥ त्यांतही अवकाश सांठवला ॥ बाहेरी तो किती अंत लाग-
ला ॥ नवचे कवणा ॥ ६८ ॥ तैसाचि ब्रह्मात्मा परिपूर्ण ॥ त्यामाजीं ब्रह्मांड झालें निर्माण ॥ त्या
ब्रह्मांडीं आत्मा हा सघन ॥ बाह्य तो अमर्याद ॥ ६९ ॥ मठ उपाधीमुळें गगना ॥ आंत बाहेरी जा-
हली कल्पना ॥ गगनामाजीं गडाची रचना ॥ तया मठीं आकाश ॥ ७० ॥ तैशीच ब्रह्मांड उ-
पाधि जाहली ॥ त्यास तव अंतर्बाह्य कल्पना केली ॥ ब्रह्मीं ब्रह्मांड रचना उद्भवली ॥ ब्रह्मां-
डीं ब्रह्म ॥ ७१ ॥ मठामाजीं घट भिन्न भिन्न ॥ त्या घटा आंत बाहेर गगन ॥ आकाशा-

माजींघटतोहीपूर्ण ॥ गगनेंभरिला ॥ ७२ ॥ तैसेंब्रह्मांडींनानापिंड ॥ त्याआंतबाहे-
रीआत्मावाड ॥ आत्मयामाजींदेहाचापवाड ॥ कींदेहीं आत्मा ॥ ७३ ॥ जोब्रह्मांडीं
तोचिपिंडींअसे ॥ येकचिघटींमठींहीआकाशजैसें ॥ राईसमस्थळरितेंनसे ॥ आत्म-
यागगनाविण ॥ ७४ ॥ पाहेंपाहेंरविदत्तायेवढा ॥ आत्मासघनपूर्णउघडा ॥ त्यांत
देहाचासाकारबापुडा ॥ त्यामाजींतेस्फूर्ति ॥ ७५ ॥ इतुकीसानसीहेवृत्ति ॥ सर्वज-
गातेंजालीकल्पिती ॥ ह्मणोनिहेंचिकारणसर्वांप्रती ॥ इसीचमायाहेंनाम ॥ ७६ ॥
इचासानपणातरीयेवढा ॥ परीउठतांगवसणीघालीब्रह्मांडा ॥ परंतुब्रह्मात्माजोकि-
तीउघडा ॥ इसीजाणवेना ॥ ७७ ॥ तोजाणेययास्फुरणासी ॥ परीहेंनजाणेबापुडी
तयासी ॥ इचियाआद्यमध्यअवसानासी ॥ स्वप्रकाशेंजाणे ॥ ७८ ॥ जेधवांहेउत्प-
न्ननव्हती ॥ तेधवांस्वप्रकाशकचिन्मूर्ति ॥ ज्ञानकींअज्ञाननसतांचित्तीं ॥ स्वसंवेद्यअ-
से ॥ ७९ ॥ तोचिअविनाशज्ञानघन ॥ आनंदअनंतपरिपूर्ण ॥ तयाचेंयथार्थकेलेंनि-
रूपण ॥ तुजयथामतिमागां ॥ ८० ॥ तोआत्माचिअसेअज्ञान ॥ मानीतअसतीमू-
र्खजन ॥ तयाचेंव्हावयानिरसन ॥ बोलणेंलागे ॥ ८१ ॥ ब्रह्मात्माकैसाकितीकेवढा
॥ तयाचासाकल्यजालानिवाडा ॥ वृत्त्यादिदेहांतहाबापुडा ॥ उद्धवहीकळला ॥ ८२ ॥
आतांज्ञानअज्ञानहेंकवणासी ॥ बोलिजेतआहोनिश्चयेंसी ॥ जेंकांमायास्फुरणयेक-
देशी ॥ तेथेंचिहेंदोन्ही ॥ ८३ ॥ स्फुरणहोतांचिहेंसहजीं ॥ ब्रह्मात्माव्यापूनआला
[illegible]

णा ॥ तोजाणेचिउठतांस्फुरणा ॥ परीत्याजाणणेयाआणेचळणा ॥ उत्पात्तिना२ आहे ॥ ८५ ॥ ह्मणोनितेंशबलब्रह्मह्मणावें ॥ प्रकृतिपुरुषहींयाचींनांवें ॥ चंचलत्व तेंप्रकृतिरूपजाणावें ॥ जाणणेंतोपुरुष ॥ ८६ ॥ हेचिशिवशक्तिसविशेष ॥ अर्धनारीनटेश्वरविशेष ॥ याउभयांचापरस्परेंसंतोष ॥ आणिसाह्ययेकमेकां ॥ ८७ ॥ ऐशीद्विविधरूपेंयेकस्फूर्ति ॥ ज्ञानअज्ञानआलेंतिजप्रति ॥ इकडेस्फुरणाजाणेसहजगति ॥ हेंचिज्ञान ॥ ८८ ॥ स्फुरणाइतुकेंचिजाणणेंउठिलें ॥ तयासीचज्ञानऐसेंबोलिलें ॥ याविरहितजेंपूर्णसंचलें ॥ तेंजाणिलेंनाहीं ॥ ८९ ॥ तयानजाणणियांनांवअज्ञान ॥ स्फुरणजाणिलेंतेंचिज्ञान ॥ जोंवरीहेदोन्हीनहोतीउत्पन्न ॥ तोंकालज्ञातानाअज्ञाता ॥ ९० ॥ इकडेकळणेंउद्भवतांस्फुरणाचें ॥ तिकडेनकळणेंहोयस्वस्वरूपाचें॥ तस्मात्‌येकास्फूर्तीमुळेंउभयांचे ॥ विकारजाहले ॥ ९१ ॥ तेथूनजेंजेंउत्पन्नजालें ॥ तेंतेंजडचंचलनाथिलें ॥ स्फुरणाअधिष्ठानजेंसंचलें ॥ तेंसत्यनिर्विकारी ॥ ९२ ॥ याउभयांसीज्ञाननाअज्ञान ॥ तस्मात्मध्येंस्फूर्तीसीहेदोन ॥ तेंचियासर्वजगासीकारण ॥ सत्यसत्यत्रिवाचा ॥ ९३ ॥ ज्ञानहाविकारवृत्तीचा ॥ तैसाउद्भवहानकळणियाचा ॥ स्वरूपींविकारचिनसतांज्ञानाचा ॥ माअज्ञानकासयाचें ॥ ९४ ॥ आत्मत्वीं अज्ञानचिअसतें ॥ तरीसुषुप्तींतनेणीवकेवीं प्रकाशितें ॥ लयसाक्षित्वेंअनुभवितें॥ हेंनिरोपिलेंमागां ॥ ९५ ॥ तस्मात्‌आत्माजाणतानानेणता ॥ ज्ञानघनउभयांपरता ॥ ज्ञातताआणिदुजीअज्ञातता ॥ येकावृत्तीसीदोन्ही ॥९६॥ असोस्फूर्तीचेंजेंजाणणें ॥

तेंचिज्ञानविद्याहीह्मणणें ॥ तेचिविक्षेपशक्तीचींलक्षणें ॥ निमित्तकारणतेंचि ॥ ॥ ९७ ॥ तयेमध्येंशुद्धजाणणेंआलें ॥ तेंचिप्रतिबिंबरूपेंकल्पिलें ॥ तयासीईशनाम ठेविलें ॥ नियंतृत्वसर्वांचें ॥ ९८ ॥ स्फुरणामाजीजेनेणीव ॥ नकळेस्वस्वरूपस्वयमेव ॥ तेचिअविद्याअज्ञानहीनांव ॥ आणिआवरणशक्ति ॥ ९९ ॥ तयामाजींजाणणें आलें ॥ त्याप्रतिबिंबाजीवनांवठेविलें ॥ तेंचिसुखदुःखाभोगूंलागलें ॥ तेव्हांजन्मे मरे ॥ १०० ॥ एवंमुळींजेअहंब्रह्मस्फूर्ति ॥ तेस्वरूपातेंजालीविसरती ॥ येथेंहीकोणीशंकाकरिती ॥ कींईशसर्वज्ञकैसा ॥ १ ॥ जरीनेणणेंमूळपुरुषासी ॥ तरीईशासी सर्वज्ञताकैशी ॥ तरीनुसधीविद्याउपाधिजयासी ॥ तेणेंजाणेंसर्वांतें ॥ २ ॥ स्फुरणापासूनजेंजेंजालें ॥ ब्रह्मादितृणांतउद्भवलें ॥ तेंतेंजाणेईक्षणेंआपुले ॥ ह्मणोनिसर्वज्ञ ॥ ३ ॥ नजाणणेंजेंकांब्रह्मींचें ॥ तेंतोंसर्वपणांतनवचे ॥ त्याविरहितहोणेंजितुकियाचें ॥ जाणणेंघडे ॥ ४ ॥ मागुतींह्मणसीब्रह्मआसिकें ॥ ईशासीनकळेनिकें ॥ तरी जीवकेवींजाणेकौतुकें ॥ तरीअवधारीं ॥ ५ ॥ स्फुरणापासूनजेत्रिगुण ॥ त्यात्रिगुणांचेअंशेंईशान ॥ देहधरिताजालाआपण ॥ मानसिकसाकार ॥ ६ ॥ पुढेंचारी खाणीहीहोती ॥ पांचवीमानसिकयोनीनिश्चिती ॥ एवंजेजेदेवादिकीटकांतउद्भूति ॥ इतुकीहीसाकार ॥ ७ ॥ इतुक्याहीआकारींप्रवेश ॥ जीवरूपेंकरीईश ॥ तेव्हांज्ञानाज्ञानहेंविशेष ॥ प्रगटतेंजालें ॥ ८ ॥ विष्णुसदाशिवहेदोन्ही ॥ तेथेंअज्ञाननसेनिप-
[illegible] ॥ स्वस्वरूपज्ञानऐक्यपणीं ॥ अपस्मयाचीजाहलें ॥ ९ ॥ नाहींगरुनास[illegible] ॥

उत्पन्नहोतांचिस्वरूपनिर्धार ॥ होताजालाकींनिर्विकार ॥ अहंब्रह्मास्मिरूपें ॥ १० ॥ ऐसेंस्वयेंचिज्ञानजालें ॥ किंचित्नेणणेंतेंनिपटूनगेलें ॥ तयासीनित्यमुक्तअसेबोलि- लें ॥ सृष्ट्यादिहीव्यापारीं ॥ ११ ॥ पुढेंगुरुमुखेंयेकमेका ॥ ज्ञानानुभूतिनिश्चयात्म- का ॥ प्रगटतीजालीतयाकौतुका ॥ जीवन्मुक्तिनाम ॥ १२ ॥ तस्मात्जोकोणीविचा- रवंत ॥ गुरुमुखेंज्ञानआकळित ॥ तयाचेंअज्ञानसर्वनासत ॥ ब्रह्मात्मत्वींऐक्यपावे ॥ १३ ॥ जयावृत्तीसीअज्ञानआलें ॥ तयावृत्तीसीचज्ञानउद्भवलें ॥ त्यादोन्हींसहि- तस्फुरणमावळलें ॥ पुढेंअभिन्नताऐशी ॥ १४ ॥ कोणताहीपदार्थपाहतां ॥ आरंभीं त्याचीअज्ञातता ॥ तोअमुकऐसावृत्तीसीकळतां ॥ अज्ञाननासे ॥ १५ ॥ अज्ञानना- सूनज्ञानजालें ॥ तेंहीज्ञानस्फूर्तिरूपमावळलें ॥ पुढेंपदार्थमात्रस्वयेंउरले ॥ हास्व- भावचिवृत्तीचा ॥ १६ ॥ तैशीगुरुमुखेंबहिर्मुखता ॥ वृत्तीचीमोडूनतत्त्वतां ॥ होयजे- व्हांस्वरूपाकारता ॥ अंतर्मुखत्वें ॥ १७ ॥ तेव्हांनिजरूपाचेंअज्ञान ॥ फिटोनवृ- त्तीसीहोयज्ञान ॥ तेंज्ञानस्फूर्तीहीमावळून ॥ केवळब्रह्मात्माउरे ॥ १८ ॥ यासीच बोलिजेअभिन्नता ॥ हेचिबापाजीवन्मुक्तता ॥ तस्मात्जीवहीपावेअपरोक्षता ॥ ते- थेंसंदेहनाहीं ॥ १९ ॥ येकदांसांगतांनाहींकळलें ॥ तरीवारंवारपाहिजेश्रवणकेलें ॥ तैसेंचिमननिदिध्यासनआपुलें ॥ केलेंचिपुन्हांकरावें ॥ २० ॥ याचिहेतूअतिप्रयत्नें- शी ॥ अभ्यासावेंदिवाकीनिशीं ॥ मागेंबोलिलोंआह्मीतुजसीं ॥ तस्मात्मुमुक्षेंयत्न करावा ॥ २१ ॥ ऐसेंगुरुमुखेंवचनऐकतां ॥ रविदत्तघालीदंडवता ॥ अतिसप्रेमेंज्ञा-

लाविनविता ॥ जीजीतातासद्गुरु ॥ २२ ॥ अहोधन्यमीसर्वउपेक्षून ॥ श्रीचरणा आलोंशरण ॥ आतांकृतकृत्यजालोंहेंअप्रमाण ॥ नघडेकल्पांतीं ॥ २३ ॥ कामधेनूचेंवांसरूं ॥ भुकेलेंनराहेनिर्धारु ॥ तेवींमजवोळलासिसद्गुरु ॥ आतांसांकडेंकाय ॥ ॥ २४ ॥ मीजरीमंदप्रज्ञअसें ॥ तरीवारंवारश्रवणअभ्यासें ॥ ऐक्यतापावेनकृपेसरिसें ॥ मजचिंताकासया ॥ २५ ॥ मजपुसावेंकायनपुसावें ॥ हेंहीकळेनास्वभावें ॥ परीगुरुमायेनेंलेववावें ॥ अपत्यावाक्यनगें ॥ २६ ॥ तथापिआर्षपणेंतेंणेंकरूं ॥ छंदघेभलताचिअलंकारू ॥ भलतेस्थानींपरिकरू ॥ लेववींह्मणे ॥ २७ ॥ तेंस्थाननव्हेत्यानगाचें ॥ परीजननीसकौतुकबाळाचें ॥ तेवींमाझियेआर्षप्रश्नाचें ॥ कोडेंपुरवावें ॥ २८ ॥ जागृतिनाहींस्वप्नाआंत ॥ स्वप्ननसेसुषुप्तींत ॥ तेवींचसुषुप्तिहीनसेदोहींत ॥ तेव्हांअवस्थामिथ्या ॥ २९ ॥ अस्तिभातिप्रियआत्मा ॥ याचीतिहींअवस्थंतगरिमा ॥ तोचिसत्ययारूपनामा ॥ वास्तवपणानसे ॥ ३० ॥ जागृतींतअथवास्वप्नामाजीं ॥ आत्माज्ञानघनअसेसहजीं ॥ परीविशेषत्वेंजेवृत्तिदुजी ॥ तेआच्छादीसामान्या ॥ ३१ ॥ सुषुप्तींतजरीसामान्यप्रगटे ॥ वृत्तिचेंविशेषत्ववोहटे ॥ परीअनुभवासीन भेटे ॥ प्रत्यक्षवृत्तीसी ॥ ३२ ॥ वृत्तीसीनकळतांसघन ॥ केवींजाईलहेंअज्ञान ॥ भ्रांतीचनफिटतांअन्यथाभान ॥ नजायसहसा ॥ ३३ ॥ एवंजागरस्वप्नींविशेषामुळें ॥ सच्चिदानंदवृत्तीसीनकळे ॥ सुप्तींततोंस्वानुभवाचेडोळे ॥ असूनअनुपयोग ॥ ॥ ३४ ॥ तस्मात्सच्चिद्घनआत्मयाचें ॥ वृत्तीसीज्ञानकेधवांसाचें ॥ होययायावरळ

प्रश्नाचें ॥ सांकडें फेडावेंजी ॥ ३५ ॥ ऐशीरविदत्ताचीऐकतांवाणी ॥ स्वामीसीअ-
तिहर्षजालामनीं ॥ ह्मणतीभलाअससीअवधानी ॥ प्रश्नहींकरिसीनेटका ॥ ३६ ॥
आतांअसावेंसावधान ॥ जागृतीमाजींसच्चिद्‌घन ॥ दाखवूंऐकावेंनिरूपण ॥ एकाग्र-
भावें ॥ ३७ ॥ ॥ श्लोकार्ध ॥ जागरेपिधियस्तूष्णींभावःशुद्धेनभास्यते ॥ ॥ टी० ॥
जागृतिकालींहीउगेंअसतां ॥ गुणादिविकारकिंचित्‌नसतां ॥ आत्मस्वरूपसामान्य-
ता ॥ शुद्धभावेंभासे ॥ ३८ ॥ परीगुणाचेविकारसमजावे ॥ जेकिमपिजेथेंनसावे ॥
तरीचउगेपणाचेंरूपफावे ॥ उदासवृत्तिनामें ॥३९॥ सत्वरजतमतिन्हीगुण ॥ यां-
चेंअंतःकरणींआरोहण ॥ होतांभावहोतीभिन्नभिन्न ॥ येकल्यावृत्तीसी ॥ ४० ॥ परी
येकयेतांदोनजाती ॥ तिहींचीयेकत्रनसेवरती ॥ जेवींदोनखालींयेकवरती ॥ कांटे
सराटियाचे ॥ ४१ ॥ तेवींसत्वगुणउभवतां ॥ रजतमांतळवटीखालुता ॥ रजचिजे-
व्हांउदयायेतां ॥ तमसत्वांउठोंनेदी ॥ ४२ ॥ तमजेव्हांयेतांउदया ॥ उद्भवूंनेदीय-
याउभयां ॥ ऐसेगुणाचेस्वभाववृत्तीचिया ॥ ठायींअसती ॥ ४३ ॥ तयातिहींचेस्व-
भावतीन ॥ भिन्नभिन्नतिहींचेंलक्षण ॥ घोरमूढशांतविचक्षण ॥ विवंचूनपाहती ॥
॥ ४४ ॥ घोरह्मणजेरजाचीवृत्ति ॥ मूढतेचितमाचीगति ॥ सत्वगुणाचीअसेशांति॥
परीविकाररूपें ॥ ४५ ॥ त्यांतघोरवृत्तीचेविकार ॥ बोलिजतातिसविस्तर ॥ येणेंचि
जन्ममरणवेरझार ॥ जीवाचीनचुके ॥ ४६ ॥ अमुकपदार्थमजअसावा ॥ अप्राप्त
तोप्राप्तव्हावा ॥ दृष्टश्रुततोयत्नेंसाधावा ॥ याइच्छानांवींकाम ॥ ४७ ॥ त्यासीप्रति-

बंधजेणेंकेला ॥ मगतोअसोथोरधाकुला ॥ परीतोवैरीवधीनपहिला ॥ यानांवक्रोध ॥ ४८ ॥ प्रारब्धेंप्राप्तजेजेविषय ॥ यांचाकधींहीनव्हावाक्षय ॥ अतिआवडीनेंकरी संचय ॥ यानांवलोभ ॥ ४९ ॥ ऐसेहेकामक्रोधलोभतिन्ही ॥ जीवासीव्याघ्रचिअ-विद्यारानीं ॥ बळेंघोळसूनजन्ममरणीं ॥ कल्पांतबंधनींघालिती ॥ ५० ॥ कांहींनसु-चवेंतोमोहो ॥ बहुसंशयतोसंदेहो ॥ वचनेंनमानीतोदुराग्रहो ॥ निग्रहहीघोरवृत्ती ॥ ५१ ॥ दंभतोचिजनींदाखवावा ॥ आपुलाचांगुलपणामदजाणावा ॥ मत्सरद्वेष साभिमानध्यावा ॥ हेहीघोरवृत्ति ॥ ५२ ॥ स्वजनाचाकळवळातेप्रीति ॥ क्रीडावि-हारविषयासक्ति ॥ नटनाटयादिआवडती ॥ हेहीवृत्तिघोर ॥ ५३ ॥ कामनाअसू-यातिरस्कार ॥ फलाविषयींबहुआदर ॥ प्रपंचाविषयींबहुसादर ॥ हेहीघोरवृत्ति ॥ ॥ ५४ ॥ भयलज्जानिंदाप्रयत्न ॥ शोकसाक्षेपकृतघ्न ॥ आर्जवमैत्रीबहुभाषण ॥ हेही घोरवृत्ति ॥ ५५ ॥ ऐसेंकोठवरीबोलावें ॥ प्रपंचाचेंलक्षणबरवें ॥ दानकर्मधर्मही आघवे ॥ रजोगुणींघोरवृत्ति ॥ ५६ ॥ आतांतमोगुणतोनिरर्थक ॥ प्रपंचनापरमा-र्थनालौकिक ॥ वृथामात्रआयुष्याचाघातक ॥ मूढवृत्ति ॥ ५७ ॥ सदांआळसअसा-वा ॥ असावधताप्रमादजाणावा ॥ किंवाकाळनिद्रेंतजावा ॥ हेमूढवृत्ति ॥ ५८ ॥ सत्वगुणाचीशांतवृत्ति ॥ क्षमातितिक्षादयाशांति ॥ विरक्तिश्रद्धादिसंपत्ति ॥ शमद-मप्रकार ॥ ५९ ॥ श्रवणमननसारासार ॥ मुमुक्षुतापरमार्थउद्गार ॥ त्यागाचिकरी सर्वसंसार ॥ हेचिशांतवृत्ति ॥ ६० ॥ सदांसत्संगआवडे ॥ सच्छास्त्र...चें...कोडें ॥

सर्वभूतींआत्मताजोडे ॥ हेचिशांतवृत्ति ॥ ६१ ॥ ऐसेंहेंचिन्हशांतवृत्तीचें ॥ हेलावे
उठतीसत्वगुणाचे ॥ परीतेदानीउत्पन्नसुखाचे ॥ नाशपावतांदुःख ॥ ६२ ॥ तया-
सीकेवळसुखनह्मणावें ॥ सुखदुःखवृत्तीनेंशीणपावे ॥ तस्मात्हेंविकारजाणावे ॥ स-
त्ववृत्तीचे ॥ ६३ ॥ हेवृत्तिरजतमांनिर्दाळी ॥ पाडीपरमार्थीचियेसुकाळीं ॥ उद्भवतां
मात्रहोयवेगळी ॥ निमतांमेळवीसुखा ॥ ६४ ॥ तस्मात्उद्भवतांहोतसेविकार ॥
यास्तवकेवळसुखनोव्हेनिर्विकार ॥ एवंघोरमूढशांतप्रकार ॥ तीनात्रिगुणांचे ॥
॥ ६५ ॥ जोंवरीउद्गारत्रिगुणांचे ॥ घोरमूढकींशांतवृत्तीचे ॥ हेदायकअसतीसुख-
दुःखाचे ॥ तोंकालकैचेंआत्मसुख ॥ ६६ ॥ यातिहींवेगळीउदासवृत्ति ॥ उगीचस-
मानवृत्तीचीस्थिति ॥ त्रिगुणांचीहीनव्हेचिउत्पत्ति ॥ सहजपणेंस्तब्धता ॥ ६७ ॥
इंद्रियविषयांचेंविस्मरण ॥ विवेकादिकांहींनातळेमन ॥ आळसादिनसतांसावधान॥
हेउदासवृत्ति ॥ ६८ ॥ स्तब्धतापरीजडनव्हे ॥ सावधपरीनहेलावे ॥ उगेपणहीन
स्मरावें ॥ हेउदासवृत्ति ॥ ६९ ॥ ऐसियासामान्यवृत्तीमाजीं ॥ निजात्मसुखप्रगटेस-
हजीं ॥ तेकाळींअनुभवावयादुजी ॥ वृत्तिनसे ॥ ७० ॥ सुखाकारवृत्तिगोचर ॥ अ-
नुभवीतसेतदाकार ॥ तेथेंहेंचिसुखऐसाउद्गार ॥ तरीतयासुखामुके ॥ ७१ ॥
तेथेंसुखरूपहोऊनिअसावें ॥ आठवूंजातांभिन्नपडावें ॥ परीतेंसामान्यवृत्तीनेंअनु-
भवे ॥ मौनेंचिअंतरीं ॥ ७२ ॥ पुढेंवृत्तिउद्भवतांकरीमनन ॥ ह्मणेकायहोतोंसुखसं-
पन्न ॥ तयासुखांतूनहेलावून ॥ वृत्तिउमटे ॥ ७३ ॥ जीवनावरूनवायुजातां ॥ किं-

चित्दूरधांवेशीतळता ॥ तेवींउगेपणापासूननिघतां ॥ वृत्तिसुखाकारनिघे ॥ ७४ ॥ अन्यपदार्थावृत्तिधरी ॥ तेव्हांतेंसुखहरपेनिर्धारी ॥ वायुजेवींजातांबहुदुरी ॥ शीतळतालोपे ॥ ७५ ॥ जरीतैशीचवृत्तिहेलावून ॥ पुन्हांत्यासुखींहोयलीन ॥ नअवलंबीपदार्थआन ॥ तरीतेंसुखनलोपे ॥ ७६ ॥ जरीवायुजळींचभ्रमे ॥ तरीशीतळतातेनगमे ॥ तेवींवारंवारअनुक्रमें॥वृत्तिउठेविरेसुखीं ॥ ७७ ॥ तरीसुखतेंनवोहटे ॥ तदाकारत्वेंस्वयेंभेटे ॥ वृत्तिहेलावूनपुन्हांआटे ॥ तयासुखामाजीं ॥ ७८ ॥ परीहाअभ्यासपाहिजेकेला ॥ तरीचसाधकाजायअनुभवला ॥ तोअभ्यासपुढेंअसेबोलिला ॥ तेणेंरीतीकळे ॥ ७९ ॥ असोजागृतीमाजीहीबुद्धिवृत्तीचा ॥ उगेपणाहोयजेव्हांसाचा ॥ तत्कालींस्वात्मसुखाचा ॥ अनुभवहोय ॥ ८० ॥ जरीवृत्तिहोयगुणाकार ॥ तरीत्यासुखाचापडेविसर ॥ सुखदुःखेंशिणेविकार ॥ धरीअन्याचा ॥ ८१ ॥ रविदत्तातूंऐसेंह्मणसी ॥ कींसुखहोतसेशांतवृत्तीसी ॥ परीनाशहोयजेव्हांतयेसी ॥ ह्मणोनिविकारी ॥ ८२ ॥ तैशीचउदासवृत्तिहेस्वयमेव ॥ तथेंस्वसुखाचाअनुभव ॥ इचाहीनाशहोयसदैव ॥ तरीत्यायाअंतरकोणतें ॥ ८३ ॥ उगेपणाजेउदासवृत्ति ॥ आणिसत्वगुणाचीशांतवृत्ति ॥ उद्भवसुखाचादोहींप्रती ॥ आणिनाशहीसारिखा ॥ ८४ ॥ तस्मात्तिशीइशीकोणअंतर ॥ कल्पिसीऐसायेकनिर्धार ॥ तरीपाहेंपुरतेंमहदंतर ॥ तंयाययासी ॥ ८५ ॥ सत्वगुणाचीजेशांतवृत्ति ॥ विकारसुखेंसुखीहोती ॥ अथवाविवेकेंजरीसुखानुभूति ॥ घेऊनमीसुखीभावी ॥ ८६ ॥ तेंसुखमी

घेतलें ॥ मींचसुखरूपऐसेंभाविलें ॥ परीतेंसुखनव्हेजेंसंचलें ॥ अनुभाव्यरूप ॥
॥ ८७ ॥ मानिलेंतेंक्षणभरीराहे ॥ पुन्हांदुःखरूपतालाहे ॥ तस्मात्शांतवृत्तींतसुख
आहे ॥ ह्मणेकवणु ॥ ८८॥ तैशीनव्हेउदासवृत्ति ॥ उगेपणेंत्यासुखाआंतौती ॥ मि-
ळोनजायसहजगति ॥ वेगळीननिघे ॥ ८९ ॥ मीसुखीआहेंहाउद्गार ॥ नाहींचने-
घेअणुमात्र ॥ परीमीअसेंतत्सुखाकार ॥ हेंहीनाहीं ॥ ९० ॥ क्षणभरीतरीस्थिररा-
हे ॥ परीत्यासुखींऐक्यतालाहे ॥ उठोनजरीहेलावेपाहे ॥ तरीविकारनघेतांमिळे
॥९१॥ उठतांहीअन्यसुखाचाविकार॥नेघेह्मणोनिनिर्विकार ॥पुन्हांहोतांतत्तदाकार॥
ऐक्यत्वामिळे॥९२॥ मागुतींह्मणसीकींविकारपावतां ॥तेंसुखानजायतत्वता॥परीपा-
हेंअंतरींपुतरा॥तेंननासेवृत्तिनासे ॥९३॥ पहिलेंसुखअखंडभरलें ॥वृत्तिसुखदुःखींतरी
संचलें॥मात्रवृत्तीसचिसुखदुःखजालें॥वेगळीपडलीह्मणोनी ॥९४॥ जव्हांवृत्तीनेंविका
रसांडिला॥तिहींगुणांचाअभावजाला॥सहजगतिउगेपणाउरला॥तेव्हांमिळेत्यासुखीं
॥९५॥ क्षणभरींसुखींसमरसली ॥ तदाकारत्वाअनुभूतिबोलिली॥पुन्हांतेथोनिविकार
पावली॥तेंसुखत्यागोनी ॥९६॥ ह्मणोनिसुखवृत्तीचेंहरपलें ॥ परीनिजसुखनाहींउणें
झालें॥तेंनासेतरीविकारजातांभेटलें॥वृत्तीसीसुखकेवीं॥९७॥तस्मात्तेंसुखअसेनिबि-
ड॥जेंसुप्तीमाजींनिरोपिलेंवाड॥तेथेंचजागृतीमाजीहोतसेपवाड॥उदासवृत्तीचा॥९८॥
तैसेंशांतवृत्तींतकोठें ॥ वाउगीसुखाचिह्मणूनउठे ॥ परीतेंसुखनव्हेमानिलेंगोमटें ॥
तेंहीआटेसुखदुःखें ॥ ९९ ॥ तस्मात्तिन्हीहीवृत्तित्यागून ॥ बुद्धिवृत्तीचेंउगेपण ॥

त्याउदासवृत्तीच्याभावेंकडून ॥ जागरींसुखभेटे ॥ १००० ॥ हेंजागरसुप्तीचेंमध्यस्थान ॥ गाढझोंपनान्हेजागरण ॥ तेसमयींवासनेसीआविर्भवणें ॥ निजात्मसुख ॥ १ ॥ तयासीह्मणावेंवासनानंद ॥ गाढसुप्तींतब्रह्मानंद ॥ हेउभयसांगितलेविशद ॥ दोहीठाई ॥ २ ॥ जागेंअसतांहीउगेपणाचा ॥ भावजोकांअसेसाचा ॥ तोचिठावमध्यस्थानाचा ॥ उभयांभेदनाहीं ॥ ३ ॥ आरंभींझोंपेचेजागरनसतां ॥ सुखआविर्भवेतत्त्वतां ॥ पुढेंगाढझोंपजेव्हांलागतां ॥ केवळब्रह्मानंदउरे ॥ ४ ॥ ह्मणोनिवासनेचापरिणाम ॥ तोब्रह्मानंदाचिपरम ॥ तैसाकोठेंह्मणसीआराम ॥ जागरींउगेपणा ॥ ५ ॥ तरीअभ्यासेंउदासवृत्ति ॥ चिरकाळराहेस्थिरत्वगति ॥ तरीलीनत्वेंजेंसुखसुप्तीं ॥ तेंचिहोययेथें ॥ ६ ॥ तस्मात्परिणामउदासवृत्तीचा ॥ ब्रह्मानंदचिअसेसाचा ॥ येथंभेदभावकल्पनेचा ॥ सहसानकरावा ॥ ७ ॥ येथेंहीतूंशंकाकरिसी ॥ कींजैसापरिणामउदासवृत्तीसी ॥ तैसाचिभावशांतवृत्तीसी ॥ कांनह्मणावा ॥ ८ ॥ शांतवृत्तीचाब्रह्मानंद ॥ परिणामनव्हेपरिविशद ॥ उदासवृत्तिहोऊनपुढेंशुद्ध ॥ मुख्यनिजसुखउरे ॥ ९ ॥ तरीहेपरंपरेनेंसुखातेंपावे ॥ यासीनाहींह्मणेकोणबरवें ॥ परीमुख्यब्रह्मानंदतोनव्हे ॥ परिणामशांतवृत्तीचा ॥ १० ॥ ऐसाचिपरंपराद्वारा ॥ घोरवृत्तीसीहोयथारा ॥ माशांतवृत्तीसीतोखरा ॥ विवेकअसे ॥ ११ ॥ कामहेघोरवृत्तिरजाची ॥ जेइच्छाहोणेंअप्राप्तविषयाची ॥ तोजरीविषयप्राप्तहोतांची ॥ सुखचिउफाळे ॥ १२ ॥ कायहोकेव्हडालाभजाला ॥ नहोणेंतें-

चिप्राप्तमजला ॥ ऐसाउद्गारजोवृत्तीनेंघेतला ॥ आरंभींहर्षाचा ॥ १३ ॥ तोचि हर्षउद्गारतत्त्वतां ॥ जिरेहळूहळूचिरकाळहोतां ॥ विषयअसेपरीउगेपणाआंतौत॥ परिणामपावे ॥ १४ ॥ उद्गारनसतांहीवासनेसी ॥ सुखाकारताअनायासीं ॥ विषयानंदह्मणावेंतयासी ॥ वासनानंदनव्हे ॥ १५ ॥ एवंसुप्तिकाळींचाब्रह्मानंद ॥ उदासवृत्तीतवासनानंद ॥ तिसराजाणिजेविषयानंद ॥ हेतीनचीसर्वजगीं ॥ १६ ॥ चौथाआनंदतिहींलोकीं ॥ जालाचिनाहींनानात्वअनेकीं ॥ येथेंआशंकाकरिसीनिकी॥ कींअसतीसुखेंबहु ॥ १७ ॥ अद्वैतानदंआत्मानंद ॥ निजानंदपरमानंद ॥ सहजानंद विद्यानंद ॥ ऐसेप्रकारबहु ॥ १८ ॥ परीअद्वैतआत्मानिजानंद ॥ परमानंदादिनामभेद ॥ तस्मात्एकचिब्रह्मानंद ॥ जोसुप्तिकालाचा ॥ १९ ॥ सहजानंदतोचिविशद ॥ जयाबोलिजेवासनानंद ॥ जोउदासवृत्तीचास्वाद ॥ जागृतीमाजीं ॥ २० ॥ विद्यानंदराज्यानंद ॥ आदिकरूनविरंचिपद ॥ तोयेकचिजाणिजेविषयानंद ॥ बहु नामभेदजरी ॥ २१ ॥ शांतवृत्तीचाजोविवेक ॥ तोविद्यानंदचिकौतुक ॥ तयासीचविषयानंदयेक ॥ नामबोलिजे ॥ २२ ॥ जरीविवेकेंब्रह्मसुखग्रहण ॥ परीवृत्तिचेतसेविषयह्मणोन ॥ तस्मात्होयतोविषयानंदपूर्ण ॥ निःसंशयें ॥ २३ ॥ तस्मात्ब्रह्मानंदआणिवासना ॥ तिजाविषयानंदजाणा ॥ यातिहींवेगळाचौथाअसेना ॥ आनंदजगीं ॥ २४ ॥ यातिहींहीआनंदांसी ॥ दृष्टांतदेऊंसावधमानसीं ॥ श्रोत्रीय बालानंदतिजयासी ॥ राज्यानंदनाम ॥ २५ ॥ श्रोत्रियाचेंसुखऐसें ॥ सुप्तींतत्र-

ह्मानंदविलसे ॥ वासनानंदतोबालजैसें ॥ स्तनांधसान ॥२६॥ राज्यानंदतोविषया-नंद॥हेतोंयेकचिनसेभेद ॥ आतांहेचिवेगळालेविशद ॥ करूनिदाऊं॥ २७॥श्रोत्रिय ह्मणावेंज्ञानियासी ॥ ज्ञानतेंब्रह्मात्मायेकरसीं ॥ कोणतेहीअवस्थेंतयासी ॥ सुखा-चालोपनाहीं ॥ २८ ॥ जेंसुखसुप्तींचेंवर्णिलें ॥ जेंकांत्रिपुटिरहितसंचलें ॥ तेंचिनि-जांगेंहोऊनधाले ॥ पुन्हांवोहटेना ॥ २९ ॥ एवंश्रोत्रियसुखब्रह्मानंदासी ॥ कींउप-मिलाआनंदश्रोत्रियासी ॥ हादृष्टांतदार्ष्टांतयेकरसीं ॥ परीदेणेंकळावया ॥ ३० ॥ अतिबालस्तनपिऊनी ॥ तृप्तहोऊनमृदुआस्तरणीं ॥ निजविलेंजेंसुखेंशयनीं ॥ तें सहजेंहंसे ॥ ३१ ॥ विधिनिषेधनाहर्षशोक ॥ क्षुधातृषानावृत्त्यात्मक ॥ सहजींस-हजत्वेंकौतुक ॥ हांसेस्वानंदें ॥ ३२ जोतूष्णींभावजागृतीचा ॥ तोचिसहजहर्षबा-लाचा ॥ दृष्टांतदिधलापरीसाचा ॥ येकरूपअसे ॥ ३३ ॥ महाराजाचक्रवर्ती ॥ निर्वैरराज्यसर्वजगती ॥ अव्याहताज्ञतोसुखमूर्ति ॥ तिष्ठस्वानंदें ॥ ३४ ॥ अमुक करणेंउरलेंनाहीं ॥ पावावयाचेंपावलेंतेंही ॥ तोचिविषयानंदपाहीं ॥ जोराज्यानंद ॥ ३५ ॥ एवंतिहींआनंदांतीनउपमिले ॥ यातिहींतूनदोनजातीनासले ॥ ब्रह्मानं-दींपरिणामपावले ॥ वासनाआणिविषय ॥ ३६ ॥ चक्रवर्तीचेंसुखतेंपाहतां ॥ ना-शपावेपरेंपीडितां ॥ अथवादेवादिकांचेंसुखइच्छितां ॥ तुच्छकरीस्वसुख ॥ ३७ ॥ बालहीदिवसेंदिवसवाढे ॥ मनेंसुखदुःखींपवाडे ॥ तेव्हांतेंसहजसुखविघडे ॥ वासना-नंदरूप ॥ ३८ ॥ तैसेंश्रोत्रियाचेंसुखनसे ॥ जेंयेकदांअभिन्नबाणलेंजैसें ॥ तेंकालत्रयीं

हीननासे ॥ भलतेहीव्यापारीं ॥ ३९ ॥ धनाढ्यकिंवानिष्कांचन ॥ येकटाकिंवाब-
हुस्वजन ॥ धालाकिंवाउपोषण ॥ परीतोआनंदरूप ॥ ४० ॥ वस्त्रालंकारीकींउघ-
डा ॥ मंचकींकिंवापडेउकरडां ॥ पट्टनींकिंवावनींधडफुडा ॥ परी० ॥ ४१ ॥ भलता
आश्रमभलतावर्ण ॥ भलताधर्मभलतेंआचरण ॥ जागृतींस्वप्नींकींसुषुप्तींपूर्ण ॥ प०
॥ ४२ ॥ एवंब्रह्मानंदतोऐसा ॥ मायादितृणांतउमटोठसा ॥ उद्धवोराहोकींपावोना-
शा ॥ परीतेंजैसेंतैसें ॥ ४३ ॥ आतांवासनाविषयानंददोनी ॥ जेनासतीपरोक्षब्रह्म-
णोनी ॥ तेहीविचारेंपावतीमिळणीं ॥ अभ्यासेंब्रह्मानंदा ॥४४॥ विवेकवैराग्याचेनि
बळें ॥ विषयतितुकासर्वनिवळे ॥ विवेचनेंजरीमीपणगळे ॥ तेव्हांभोग्यभोक्ताआटे
॥ ४५ ॥ देहाचेंसुखदुःखसमान ॥ हर्षखेदेंभंगेनामन ॥ मगसहजत्वेंवृत्तिउदासीन॥
मिळेवासनानंदीं ॥ ४६ ॥ गुणाचेविकारमावळती ॥ सुखरूपराहेसहजगती ॥
यारीतींविषयानंदाचीसमाप्ति ॥ उदासवृत्तीमाजीं ॥ ४७ ॥ तैशीचउदासवृत्तिही
स्वभावें ॥ जेसुखाकारेंहेलावे ॥ तेहीअभ्यासेंऐक्यपावे ॥ ब्रह्मानंदीं ॥ ४८ ॥ तोअ-
भ्यासआणिविवेचन ॥ कैसेंतेंपुढेंनिरूपण ॥ तेणेंरीतीकरावेंअभ्यसन ॥ मंदप्रज्ञें
मुमुक्षें ॥४९॥ येथेंसहजगतीउगेपणहोतां ॥ तेंसुखउमटेजागृतीआंतौता ॥ साांगि-
तलेंअगारविदत्ता ॥ सहजअसेब्रह्मणोनी ॥ ५० ॥ हेहीअसोतूष्णींस्थिति ॥ सुख
असेचिअसेसहजगती ॥ परीव्यापारामाजींहीसामान्याप्रती ॥ लोपनाहीं ॥ ५१ ॥
तेंचिकैसेंव्यापाराआंत ॥ यासर्वत्रांसामान्यभासवीत ॥ आणिजागरींतिन्हीअव-

स्थाउमटत ॥ तेंहीध्वनितार्थेंबोलूं ॥ ५२ ॥ ॥ श्लोकार्ध ॥ धीव्यापाराश्चतद्वास्या-श्चिदाभासेनसंयुताः ॥ ५ ॥ टी० ॥ बुद्धीचेव्यापारअनारिसे ॥ चिदाभासासहितविलसे ॥ हेचिद्रूपेंभासविल्याभासे ॥ धर्मकींधर्मी ॥ ५३ ॥ जेंनिर्विकारींचळण ॥ वाउगेंजालेंनहोऊन ॥ जेंमागांबोलिलेंज्ञानाज्ञान ॥ विद्याअविद्यात्मक ॥५४॥ तेचिअंतःकरणाचीस्फूर्ति ॥ जीवप्रतिबिंबासहवृत्ति ॥ उमटलीसगुणाअव्याकृति ॥ हेतुयाजगा ॥५५॥ तिचेचविभागजाहलेदोन ॥ येकबुद्धियेकमन ॥ तयादोनवृत्तींचें निर्गमन ॥ पांचाद्वारां ॥ ५६ ॥ हेचिपांचज्ञानेंद्रिय ॥ येणेंग्रहणकीजेपंचविषय ॥ परीमनबुद्धींतहोतीउभय ॥ कळणेंआणिचळणें ॥ ५७ ॥ त्यांतूनकळणेंज्ञानेंद्रियद्वारा ॥ निघोनिभोगीपंचतन्मात्रा ॥ चळणतेंचिराहिलेंअंतरा ॥ तेपंचप्राण ॥ ५८॥ तेणेंस्थूलाचीक्रियाहोणें ॥ तेचिपांचकर्मेंद्रियाभिधानें ॥ एवंदशधाव्यापारउद्भवणें ॥ येकाबुद्धीचे ॥ ५९ ॥ जीवहीज्ञानाचाआभास ॥ ज्ञानाऐसाजोप्रतिभास ॥ विषयापर्यंतसहवास ॥ असेनिर्गमाचा ॥ ६० ॥ असोऐसेयेकावृत्तीचे ॥ जीवासहितविकारसाचे ॥ सत्राप्रकारव्यापारभेदाचे ॥ जितुकेहोती ॥ ६१ ॥ तितुकेधर्मधर्मीसहित ॥ जोआपुलेभासाभासवीत ॥ जीवहाआपणासमप्रतिबिंबित ॥ त्यातेंहीप्रकाशकरी ॥ ६२ ॥ स्फूर्तिआणिस्फूर्तीचेंचळण ॥ हेचिधर्मआणिधर्मीदोन ॥ संकल्पासहितउद्भवलेंमन ॥ त्यातें० ॥ ६३ ॥ बुद्धिआणिबुद्धिनिश्चया ॥ पंचप्राणप्राणांच्या क्रिया ॥ वचनादिसहकर्मेंद्रियां ॥ त्यातें० ॥ ६४ ॥ श्रोत्रऐकणेंत्वचास्पर्शणें ॥ च-

क्षूदेखणेंजिव्हारसघेणें ॥ घ्राणआणिसुगंधघेणें ॥ त्यातें० ॥ ६५ ॥ एवंधर्मधर्मी-
सहित ॥ सत्राप्रकारहेउमटत ॥ जीवहीत्यांतप्रतिबिंबत ॥ त्यातें० ॥ ६६ ॥ हेअ
सोदेहविषय ॥ जडत्वेंहीजोसमुदाय ॥ सन्निधदूरव्यष्टिसमष्टिमय ॥ त्यातें० ॥६७॥
अंतःकरणवृत्तिवायूच्याचळणें ॥ पंचज्ञानेंद्रियद्वाराविषयघेणें ॥ पंचक्रियेसहितजे
जागृतिह्मणणें ॥ त्यातें० ॥ ६८ ॥ प्रत्यक्षस्थूलविषयत्यागून ॥ अंतरींवृत्तीचेंस-
ध्यासमनन ॥ तयाकल्पनेसीनांवस्वप्न ॥ त्यातें० ॥ ६९ ॥ कांहींहीव्यापारनव्हा-
वे ॥ उगेंचिस्तब्धपणेंअसावें ॥ सुषुप्तिबोलिजेयाचिनांवें ॥ त्यातें० ॥ ७० ॥ उगा-
चिप्रकाशमात्रकरावा ॥ त्यात्याचाविकारनघ्यावा ॥ अथवाहेंप्रकाशिलेंम्यांसर्वा ॥
हाहेतुहीनसे ॥ ७१ ॥ हेंचिस्वप्रकाशचिद्रूप ॥ तेंसविकल्पनानिर्विकल्प ॥ जेंजेंम-
हान्अथवाअल्प ॥ प्रकाशवावें ॥ ७२ ॥ दशधाव्यापारतेजागृति ॥ नुसतीकल्प-
नातेस्वप्नस्थिति ॥ उगेपणानेंणीवतेसुप्ति ॥ एवंजागरींतिन्हीअवस्था ॥ ७३ ॥
ऐशियाकोणत्याहीव्यापारा ॥ जीवासहितयाआभासमात्रा ॥ प्रकाशकरीतसेनिर्धा-
रा ॥ येकलेंज्ञानसामान्य ॥ ७४ ॥ येथेंआशंकाकरिसीऐशी ॥ किंचित्प्रभाप्रकाशी
सर्वांसी ॥ तरीजीवेंकीजेकोणकार्यासी ॥ वृत्तींतप्रतिबिंबोनी ॥ ७५ ॥ तरीऐकेदृ-
ष्टांतयुक्त ॥ बोलिजेजीवाचेंजेंकृत ॥ आणिपराचेप्रकाशेंवर्तत ॥ तेंहीस्पष्टकळे ॥
॥ ७६ ॥ श्लो०॥ वह्नितप्तंजलंतापयुक्तंदेहस्यतापकं ॥ चिद्भास्याधीस्तदाभासयुक्ता-
न्यान्भासयेत्तथा ॥ ६॥ टी० ॥ वन्हीनेंजेंजळतापलें ॥ तेंउष्णयुक्तदेहातापकजाह-

लें ॥ तैसेंचिद्भास्याबुद्धीनेंभासविलें ॥ आनानआभासयुक्तें ॥ ७७ ॥ चिद्रूपसामा-
न्यज्ञानेंकडून ॥ सर्वपदार्थहोतीप्रकाशमान ॥ परीअन्यथाअमुकअमुकह्मणून ॥
कल्पनेविणनदिसती ॥ ७८ ॥ जैसाअग्निसन्निधींदेहपोळे ॥ परीओलानोव्हेविना
जळें ॥ तेवींप्रकाशिलेंपरीननिवळे ॥ आनानकल्पनेविण ॥ ७९ ॥ ह्मणूनकल्पनारू-
पजेवृत्ती ॥ मनबुद्धिनामजयेप्रती ॥ संशयात्मकमननिश्चिती ॥ निश्चयात्मकबुद्धि
॥ ८० ॥ हेउभयरूपेंयेककल्पना ॥ अमुकअमुककल्पीनाना ॥ अन्यथाविपरीतप-
णेंआनाना ॥ नामरूपाकल्पी ॥ ८१ ॥ परीतेजडप्रकाशरहित ॥ प्रकाशीनाकवणा
किंचित ॥ जळजैसेंशीतळअत्यंत ॥ कवणापोळवीना ॥ ८२ ॥ स्वतांचंचळपरीप्र-
काशहीन ॥ तेकल्पनाजेव्हांज्ञानसंपन्न ॥ तेचिजाणिजेभासमान ॥ परप्रकाशें ॥
॥ ८३ ॥ जैसेंशीतळजळपोळूंलागे ॥ तरीतेंतप्तजालेंअग्निसंगें ॥ तैशीबुद्धिजाणेना-
नात्वाप्रसंगें ॥ तरीहेचिद्रूपेंभासविली ॥ ८४ ॥ ऐशीबुद्धिचिद्रूपेंकडून ॥ भासली
तेंचिद्भास्यालक्षण ॥ तेकल्पनाआभासयुक्तहोऊन ॥ नानात्वकल्पी ॥ ८५ ॥ बु-
द्धीमाजींज्ञानासमान ॥ ज्ञानउमटलेंभासमान ॥ तयासीचकल्पितनामाभिधान ॥
बोधाभासजीव ॥ ८६ ॥ तापरूपअग्निजैसा ॥ जळहीपोळवीतअसेसहसा ॥ तो
उष्णाभासजलसहवासा ॥ तेवींजीवकल्पनेआंत ॥ ८७ ॥ असोऐसियाचिदाभासा-
सहित ॥ युक्तहोऊनबुद्धिविख्यात ॥ नामरूपात्मकवस्तुसमस्त ॥ अन्यथात्वेंभा-
सवी ॥ ८८ ॥ जलतप्तपोळवीदेहासी ॥ फोडयेतीजाळीअवयवासी ॥ आभासयुक्त

बुद्धिहीतैशी ॥ नामरूपेंकल्पी ॥ ८९ ॥ अग्नितैसाप्रकाशकआत्मा ॥ पाणियापरी बुद्धियानामा ॥ उष्णाभासतैसाआभासजीवात्मा ॥ हेतिन्हीस्पष्टजाले ॥९०॥ परप्रकाशबुद्धिकळली ॥ चित्प्रभास्वप्रकाशेंसंचली ॥ आभासमिथ्याहेप्रतीतिआली ॥ययादृष्टांतें ॥ ९१ ॥ परीयेथेंकल्पनाकरिसी ॥ कींअन्यथाभासवणेंशक्तिजीवासी ॥ तापल्याजळींप्रभातैशी ॥ कोठेंअन्याप्रकाशक ॥ ९२ ॥ तरीयाचेंउत्तरऐकावें ॥ सूर्यकिरणेंजळतप्तव्हावें ॥ आणिजळींप्रतिबिंबहीपडावें ॥ तेणेंझळझळितीभिंती ॥ ॥ ९३ ॥ अग्निसूर्यतोयेकरूप ॥ तयाभेदनकीजेअल्प ॥ तैसाआत्मास्वप्रकाशचिद्रूप ॥ असावादित्योब्रह्म ॥९४॥ ययाआत्मसूर्याचेप्रकाशीं ॥ ठेविलेंस्थूलदेहघटासीं ॥ बुद्धिपाणीआभासताजीवासी ॥ प्रतिबिंबत्वेंआली ॥ ९५ ॥ तयाप्रतिबिंबरूपजीवानें ॥ नानात्वअन्यथाभासवणें ॥ जळींउमटलेंजेंमिथ्यापणें ॥ तेणेंभिंतीझळझळिती ॥ ९६ ॥ सूर्यतैसाआत्माप्रकाशक ॥ सामान्यत्वेंभासवीसकळिक ॥ आभासयुक्तबुद्धिहेअनेक ॥ भासवीजळप्रभाजेवीं ॥ ९७ ॥ एवंआत्माब्रह्मसच्चिद्घन ॥ बुद्धिआभासहेमिथ्यादोन ॥ हेतिन्हींहीस्पष्टत्वेंभिन्नभिन्न ॥ दृष्टांतयुक्तसांगितले ॥ ॥ ९८ ॥ आतांबुद्धीनेंकोणतीकल्पना ॥ करूनदाखविलीअसेनाना ॥ आणित्याविकल्पींआत्मादेखणा ॥ असेतेंहीबोलूं ॥ ९९ ॥ ॥ श्लो० ॥ रूपादौगुणदोषादिविकल्पाबुद्धिगाःक्रियाः ॥ ताःक्रियाविषयैःसार्धंभासयंतीचितिर्मता ॥ ७ ॥ ॥ टी० ॥ रूपरसादिदोषगुण ॥ विकल्पहेबुद्धीचेविकारहोणें ॥ त्याक्रियाआणिविषयसंपूर्ण ॥

ज्ञानचित्प्रभाभासवी ॥ ११०० ॥ क्रियाव्यवहारजितुके ॥ बहुधाहीबुद्धीचेतितुके ॥ जीवआभासरूपेंसर्वनिकें ॥ भासविलियाहोती ॥ १ ॥ पद ॥ रूपादो॥ पूर्वीचे ईश्वरनिर्मित ॥ रूपादिहेपदार्थजात ॥ जयासीईक्षणादिप्रवेशांत ॥ ह्मणेश्रुति ॥ ॥ २ ॥ ईक्षणह्मणजेअवलोकन ॥ करीमायावीईशान ॥ तयाइच्छेसरिसेंनिर्माण ॥ होतेंजालें॥ ३ ॥ गुणभूतेंनिर्माणजालीं ॥ जयेतेंअष्टधाप्रकृतिबोलिली ॥ तेअविद्या-चिजडत्वाआली ॥ स्थूलसूक्ष्म ॥ ४ ॥ आकाशवायुतेजआप ॥ पांचवेंपृथ्वीचेंरूप ॥ ययाभूतांपासूननामरूप ॥ बहुधाजालें ॥ ५ ॥ भूतांपासूनजेंजालें ॥ भौतिकत्व वेगळालें ॥ परीतेंभोग्यभोक्तृत्वेंनिवडिलें ॥ चंचळजड ॥ ६ ॥ जडत्वेंचारीखाणी होती ॥ साकारत्वेंभिन्नभिन्नाव्यक्ति ॥ ब्रह्मादितृणांतजगती ॥ सानकींथोर ॥ ७ ॥ हेंपंचीकृतभूतांचंजालें ॥ जेंपूर्वीउपक्रमींसांगितलें ॥ त्यांतअपंचीकृतमिळालें ॥ सू-क्ष्मतत्व ॥ ८ ॥ इतुकेंहीईशेंपाहून ॥ ह्मणेहेंसर्वजडमजविण ॥ चलननपावतीतरी आपण ॥ प्रवेशावेंअंतरीं ॥ ९ ॥ मगईश्वरेंरूपआपुलें ॥ आच्छादुनीजीवत्वघेत-लें ॥ तेंचिचहूंखाणींतप्रवेशलें ॥ तेव्हांव्यापारतीसर्व ॥ १० ॥ तेव्यापारतितुकेजी-वाचे ॥ पुढेंअनुक्रमेंबोलिजेवाचे ॥ परीप्रवेशहोयतोंनिर्मितईशाचें ॥ ईक्षणापासु-नी ॥ ११ ॥ आकाशींशब्दस्पर्शवायूचा ॥ तेजाचेंरूपरसविषयआपाचा ॥ गंधतो जाणावापृथ्वीचा ॥ एवंहींपंचभूतें ॥ १२ ॥ भौतिकत्वेंज्याचारीखाणी ॥ अथवा तृणांतआदिकरूनी ॥ यासर्वांमाजींविषयश्रेणी ॥ पंचधाअसती ॥ १३ ॥ साका-

राजितुकेंरूपासिआलें ॥ तेंरूपनेत्रासीदृश्यजाहलें ॥ ह्मणोनिरूपादिनामअसेठेविलें॥ रूपतेथेंचारी ॥ १४ ॥ नामकल्पनाअसेजीवाची ॥ परीओळखिव्हावीलागेरूपा-ची ॥ ह्मणोनिबोलावेंवाउगेंची ॥ अमुकनामेंह्मणोनी ॥ १५ ॥ रूपतेथेंशब्दअसे ॥ स्पर्शहीतेथेंचवसतसे ॥ वास्तव्यकेलेंगंधरसें ॥ ह्मणोनिभौतिकत्व ॥ १६ ॥ श्रो-त्रामुळेंशब्दहेंनाम ॥ त्वचेस्तवस्पर्शासीउद्गम ॥ चक्षूसाठींरूपाचाअनुक्रम ॥ रस जिव्हेप्रीत्यर्थ ॥ १७ ॥ घ्राणामुळेंगंधजाला ॥ एवंपंचधाभावजीवेंकल्पिला ॥ परीईश्वरेंपदार्थमात्रनिर्मिला ॥ तेथेंपंचविषयांवस्ती ॥ १८ ॥ स्वर्गमृत्युलोकपाताळीं ॥ जितुकेंब्रह्मांडअधोर्ध्वस्थळीं ॥ सर्वांयापंचभूतांवेगळी ॥ अणुहीअसेना ॥ १९ ॥ पां-चांवेगळापदार्थसहावा ॥ नाहींचनाहींनदिसावा ॥ तस्माद्ब्रह्मगोळजोहाआघवा ॥ पंचभूतात्मक ॥ २० ॥ पृथ्वीआदिहींमुख्यभूतें ॥ आणिभूतांपासूनभौतिकेंसमस्तें ॥ हेउभयहीअनुक्रमेंराहते ॥ जालेंब्रह्मगोळीं ॥ २१ ॥ असोइतुकेंहीईशनिर्मित ॥ रूपादिविषयात्मकसमस्त ॥ हेंदृश्यपरीअबाधित ॥ अतीतबंधमोक्ष ॥ २२ ॥ कव-णासीबांधीनासोडवी ॥ उगीचनिर्बाधरूपेंअसावी ॥ यावरीबंधनरूपताउभवावी ॥ कल्पितजीवें ॥ २३ ॥ सहजरूपादिहेंनिर्माण ॥ याच्याठायींजीवहाआपण ॥ उभ-विताजालादोषगुण ॥ तेणेंचिबंधपावला ॥ २४ ॥ पद ॥ गुणदोषादिविकल्पाबु-द्धिगाःक्रियाः ॥ जीवकृतह्मणजेबुद्धीनेंकेलें ॥ व्यापारादिनामभेदकल्पिले ॥ तेंचि किमात्मकपाहिजेऐकिलें ॥ मुमुक्षेंत्यागार्थ ॥ २५ ॥ गुणह्मणजेहेंहेंचांगुलें ॥ हें

ओंगळतेंतेंदूषिलें ॥ येणेंरीतीजीवेंकल्पिलें ॥ गुणदोषात्मक ॥ २६ ॥ हेप्रियपदार्थ हेअप्रिय ॥ हेंसुखकरहेंदुःखदहोय ॥ हेअनुपयोगीहेहेउपाय ॥ हेगुणदोषकल्पना ॥ ॥ २७ ॥ हेपुण्यात्मकअसती ॥ हेपापात्मकओळखिती ॥ हेग्राह्यहेअग्राह्यअसती ॥ हेगुणदोषकल्पना ॥२८॥ हेंवंद्यनिंद्यउंचनीच ॥ हेसफळहेनिर्फळआहाच ॥ हेथोरहेसानसेउगेच ॥ हेगुण० ॥ २९ ॥ हेसुंदरहेओखटे ॥ हेहेश्रीमानहेकरंटे ॥ हेवडीलहेअसतीधाकुटे ॥ हेगुण० ॥ ३० ॥ हेसजातीयहेविजातीय ॥ हेचंचळहाजड प्रकारहोय ॥ हीस्त्रीनपुंसकपुरुषहोय ॥ हेगुण० ॥ ३१ ॥ हेस्वकीयहेपरके ॥ हे आप्तमाझेहेयेरअसिके ॥ हामीतोतूंहेंहेंनिकें ॥ हेगुण० ॥ ३२ ॥ हेस्वामीहेसेवक ॥ हाराजाहेयेररंक ॥ हाअधर्मीहाधार्मिक ॥ हेगु० ॥ ३३ ॥ हेकीटकओंगळअधम ॥ हेपतंगादिमध्यम ॥ हेपानकिडेकितीउत्तम ॥ हेगु० ॥ ३४ ॥ हेहिवरादिवृक्षअधम ॥ बोरीबाभळीहेमध्यम ॥ धात्रीशमीपिंपळउत्तम ॥ हेगु० ॥ ३५ ॥ काउळेहोलेहे पक्षीअधम ॥ चिमण्यासाळ्यादिमध्यम ॥ रांवेनीळकंठादिउत्तम ॥ हेगु० ॥ ३६ ॥ हेश्वानसूकरादिअधम ॥ हेअश्वमहिषादिमध्यम ॥ हेगायहरिणादिउत्तम ॥ हेगु० ॥ ३७ ॥ हेअंत्यजादिअधम ॥ हेशूद्रगोपादिमध्यम ॥ हेविप्रआणिद्विजउत्तम ॥ हेगु० ॥ ३८ ॥ हेदैत्यराक्षसादिअधम ॥ हेपितरगंधर्वादिमध्यम ॥ हेदेवसर्वांतिउत्तम ॥ हेगु० ॥ ३९ ॥ यक्षगंधर्वादिअधम ॥ इंद्रादिदेवहेमध्यम ॥ विष्णुआदिहेउत्तम ॥ हेगु० ॥ ४० ॥ ऐसेचितृणपाषाणआंत ॥ अथवासंपूर्णवस्तुजात ॥ उत्तमाधमभाव

संकेत ॥ हेगु० ॥ ४१ ॥ येथेंशंकाऐशीकरिसी ॥ कींहेनिर्माणचिजालींऐशीं ॥ जै-
सियासीकल्पनाकरितांतैशी ॥ दोषतोकोणता ॥ ४२ ॥ तरीययाचेंउत्तरऐकावें ॥
जालेअसतींतैसेस्वभावें ॥ तयावरीचवाउगेभावकल्पावे ॥ उत्तमाधममध्यम ॥
॥ ४३ ॥ पाहेपांएकचिपाणीअसतां ॥ हेओहळअधममध्यमसरिता ॥ भागीरथी
आदिउत्तमतत्त्वतां ॥ हेचिगुणदोष ॥ ४४ ॥ प्रेताग्नितोअसेअधम ॥ सहजअग्नि
तोमध्यम ॥ होमादिकांचातोउत्तम ॥ हेचि० ॥ ४५ ॥ हाकर्कशवायुअधम ॥ हास-
मानवायुमध्यम ॥ हामंदवायुशीतळउत्तम ॥ हे चि० ॥ ४६ ॥ हेंमेघेंआकाशदूषि-
लें ॥ हेंपहाकैसेंअसेस्वच्छजालें ॥ यारीतीयेकासीचभाविलें ॥ हेचि० ॥ ४७ ॥ हे
भूमिकितीपवित्र ॥ हेपहाकुश्चळअपवित्र ॥ तैसेंचिकुग्रामहेंक्षेत्र ॥ हेचि० ॥ ४८ ॥
ऐसेंचिअवघेंकर्मधर्मक्रिया ॥ आश्रमगुणविद्याअविद्या ॥ हेंहेंचांगुलेंहेंहेंवाया ॥
हेचि० ॥ ४९ ॥ हासुदिनहादुर्दिन ॥ कुमुहूर्तभाऊन ॥ उगाचिसंशयींपडेआपण ॥
हेचि० ॥ ५० ॥ असोऐसेंकितीबोलावें ॥ धरणीहीलिहितांनपुरवे ॥ परीअल्पसंके-
तेंसमजावें ॥ सर्वहीगुणदोषात्मक ॥ ५१ ॥ येथेंहेंकल्पिसीऐसें ॥ गुणदोषवेदेंचि
सांगितलेजैसे ॥ तैसेंचिजीवहीभावीतसे ॥ तरीबाधतोकोणता ॥ ५२ ॥ तरीया-
चेंउत्तरऐकावें ॥ जीवेंआवडतेंउत्तरध्यावें ॥ नआवडेतेंतेंअव्हेरावें ॥ वेदवचनजरी
॥ ५३ ॥ वेदवचनेंगुणदोषकेले ॥ ह्मणोनितेंचिअसेस्वीकारिलें ॥ तरीकायहेंवचन
नाहींऐकिलें ॥ तेंकांनध्यावें ॥ ५४ ॥ गुणदोषपाहणेंतोदोष ॥ गुणदोषनपाहणें

हागुणविशेष ॥ तरीयावचनेंकांनिदोंष ॥ होऊननपरतावें ॥ ५५ ॥ येथेंभाविसी अंतःकरणीं ॥ कींबहुवचनेंगुणदोषालागुनी ॥ येखादेंवचनअसतांनिवर्तनीं ॥ प्रमाणकैसेंध्यावें ॥ ५६ ॥ तरीगोत्रजमरतांसुतकधरावें ॥ ऐसेंकश्चितवचनअसेल स्वभावें ॥ जेंजनींबळकटधरावें ॥ स्वप्नींनविस्मरतां ॥ ५७ ॥ आणिब्रह्मचिजीव अभिन्नपणीं॥अनंतयावाक्याच्याआयणी ॥ तरीकांसहसानमानितीकोणी ॥ तस्मात्आवडेतेंशास्त्र ॥ ५८ ॥ असोपदार्थमात्रासीगुणदोष ॥ कल्पूनघेतसेशोकहर्ष ॥ हेंचिबुद्धीचीकल्पनाविशेष ॥ निर्मितजीवाचें ॥ ५९ ॥ पूर्वींईशनिर्मिताजितुकें ॥ भोगाचेउपेगाआणीतितुकें ॥ हेंचिजीवाचेंकरणेंअसिकें ॥ कल्पनायोगें ॥ ६० ॥ जैशीबापेंकन्यानिर्मिली ॥ तेभर्त्यासीभोग्यजाली ॥ तैशीईश्वरेंसर्वसृष्टिकेली ॥ तेभोगाआलीजीवाचे ॥ ६१ ॥ येकस्त्रीनिर्मिलीईश्वरें ॥ तेथेंकल्पनाहेकरितीसारे ॥ त्यांतकवणाचेंमानावेंखरें ॥ हेंबरेंपहा ॥ ६२ ॥ बंधुह्मणेहेमाझीभगिनी ॥ पुत्रह्मणेहे माझीजननी ॥ भर्ताह्मणेहेमाझीपत्नी ॥ भोग्यक्रीडेसी ॥ ६३ ॥ देवरह्मणेभातृभार्या ॥ पितरेंह्मणतातिकन्यातया ॥ सासूजालीअसेजांवाया ॥ विहिणव्याह्याची ॥ ६४ ॥ ऐसेंकितेककितेकापरी ॥ बोलतातीस्वजनेंसारीं ॥ परंतुयेकचिअसेजेनारी ॥ तेभेदावलीनाहीं ॥ ६५ ॥ परीहेमाझीमाझीह्मणूनबैसले ॥ सदृढप्रेमाचेंबंधन पडिलें ॥ तेमेलियारडतीआपणहीमेले ॥ सुखदुःखेंशिणोनी ॥ ६६ ॥ परीअज्ञानें वासनाबेडी ॥ पडिलीतीनसुटेमांकडी ॥ उगींचजन्मतीमरतीबापुडीं ॥ उंचनीच

योनी ॥ ६७ ॥ येथेंतुझीहोईलभावना ॥ कींजीवेंउगीचकेलीकल्पना ॥ परीदुजी कोणतीकेलीरचना ॥ ईशनिर्मितावरी ॥ ६८ ॥ पहिलीस्त्रीअसतांखरी ॥ येणेंकोणतीनिर्मिलीदुसरी ॥ आणिभावनेनेंसुखदुःखामाझारी ॥ कैसापडे ॥ ६९ ॥ तरी याआक्षेपाचेंउत्तर ॥ दिधलेंपाहिजेसाचार ॥ आधींजीवेंनिर्मिलेंतोप्रकार ॥ पुढेंबंधनरूपबोलूं ॥ ७० ॥ ईशेंनिर्मिलीजेमांसमयी ॥ तेगोचरअसेइंद्रियसमुदायीं ॥ दुजीजीवेंहीमनोमयी ॥ निर्मिलीअंतरीं ॥ ७१ ॥ मांसमयीसन्निधनसतां ॥ अथवातेमरोनिहीजातां ॥ परीमनोमयीजवासनेआंतौता ॥ स्मरतांउभीराहे ॥ ७२ ॥ मांसमयीचक्षूनेंपहावी ॥ मनोमयीमनेंआठवावी ॥ तेभासतांचितळमळीजीवीं ॥ अहा भेटेलकधीं ॥ ७३ ॥ त्यातळमळीनेंपरमार्थनातुडे ॥ आणियेथेंस्त्रीसुखनजोडे ॥ परी मरतांचिपुनःपुन्हांसांकडें ॥ जन्ममृत्यूचें ॥ ७४ ॥ मांसमयीनेंयेथेंबांधिलें ॥ सोडूननजातीकांहींकेले ॥ मनोमयीनेंबंधनपडिलें ॥ परलोकाचें ॥ ७५ ॥ तस्मात्‌मनोमयनिर्मित जीवाचें ॥ भिन्ननिर्मिताहूनईशाचें ॥ आणियाहूनहीजीवसृष्टीचें ॥ प्रत्यक्षपणअसे ॥ ७६ ॥ तृणपाषाणाचींघरेंकरावीं ॥ मृत्तिकेच्याधातुनिपजवी ॥ धातूचींपात्रेंनगेंघडावीं ॥ बहुकारागिरीनें ॥ ७७ ॥ अनेकापरीचेंकरणेंनाना ॥ कल्पनेनेंकरितीरचना ॥ तितुकेंबोलतांतेंसरेना ॥ कर्तव्यताजीवाची ॥ ७८ ॥ परीजितुकेंस्थूलानेंनिर्मिलें ॥ तेणेंजीवासीनाहींबांधिलें ॥ निर्बाधअसतीपदार्थजेतुले ॥ ईशसृष्टापरी ॥ ७९ ॥ मनोमयाचीजेप्रीति ॥ हेचिजीवासीबंधनरूपअसती ॥ हेंचिसांगूंयेकादृष्टांतीं ॥ निर्बा-

धबाधक ॥ ८० ॥ पुत्रदेशांतरागेला ॥ तोस्वतःसिद्धसुखरूपअसिला ॥ परीकोणींवंचकेंसांगितलेंकींमेला ॥ तेव्हांरडेअटाहास्यें ॥ ८१ ॥ अथवापुत्रमृत्यूहीपावतां ॥ नायकेजोंवरीत्याचीवार्ता ॥ तोंवरीनरडेसुखेंवर्ततां ॥ दुःखतेंनव्हे ॥ ८२ ॥ पुत्राचामृत्युनव्हेदुःखकारी ॥ अथवावांचणेंनव्हेसुखकारी ॥ तस्मात्कल्पनाचिमात्रसारी ॥ सुखदुःखप्रद ॥ ८३ ॥ कल्पनेनेंकांहींयेकभावावें ॥ तेव्हांचिसुखदुःखादिव्हावें॥नातरीपदार्थअसतांनघडावें॥सुखदुःखकदा॥८४॥निद्रंतकवणाचेपुढेंमागें ॥ स्त्रीसर्पदोनीअसतांप्रसंगें ॥ परीतेकल्पनेवीणदंगे ॥ सुखदुःखाचेनहोती ॥८५॥ एवं जीवसृष्टितेंचिबाधक॥ईशसृष्टिनिर्बाधक ॥ हेंजाणिजेनिश्चयात्मक॥सत्यसत्यात्रिवाचा ॥ ८६ ॥ एतदर्थतितीर्षुसाधकजन ॥ अनेकधाश्रवणादिअभ्यासेंकडून ॥ करिती जीवद्वैताचेंहनन ॥ तेव्हांचिसुखीहोती ॥ ८७ ॥ निःशेषहानिजीवद्वैताची ॥ हेचिपराकाष्ठाजीवन्मुक्तीची ॥ मिथ्यात्वदृष्टिईशसृष्टाची ॥ निःशेषहानिनको ॥ ८८ ॥ ईशसृष्टीचेपदार्थजितुके ॥ परीतेद्विविधअसतीतितुके ॥ मिथ्यात्वेंपाहणेंतेंचिनिर्बाधकें ॥ साधकेंगुरुशास्त्रें ॥ ८९ ॥ गुरुसच्छास्त्रावीणकांहीं ॥ साधकातरणोपायनाहीं ॥ ह्मणोनिसाधकत्वतयापाहीं ॥ उपयोगीपरमार्थी ॥९०॥ तैशीचजीवसृष्टिदोनरीती ॥ शास्त्रीयअशास्त्रीयह्मणविती ॥ शास्त्रीयअहंब्रह्मास्मिअनुभूति ॥ आणिसंपात्तिश्रवणादि ॥ ९१ ॥ हेजीवसृष्टिपरीउपयोगी ॥ मुक्तियेणेंचिजीवालागीं ॥ यावीणअशास्त्रीयजेवारगी ॥ त्यागावीसाधकें ॥ ९२ ॥ अशास्त्रीयाचेहीप्रकारद्विविध ॥ एकमं-

दएकतीव्रद्वंद्व ॥ तीव्रतेजाणावेकामक्रोध ॥ मंदतेंमनोराज्य ॥ ९३ ॥ मनोराज्यतेंहे
कल्पना ॥ जेसांगितलीउंचनीचभावना ॥ तिचापरिणामजेकरीयातना ॥ कामादि
जीवासी ॥ ९४ ॥ तस्मात्कामादिआणिमनाची ॥ कल्पनारूपसृष्टिजीवाची ॥ त्या-
गिलीपाहिजेअंतरींची ॥ निपटूनिसाधकें ॥ ९५ ॥ उंचनीचभावरूपेंकल्पना ॥ हें
जागृतीचेंविषयसुखनाना ॥ अहंब्रह्मास्मिप्रतीतिगहना ॥ हेमोक्षप्रदसुखद ॥
॥ ९६ ॥ एवंजागृतीपासूनजीवाची ॥ मोक्षापर्यंतरचनासाची ॥ त्यांतत्यागणेंआ-
ग्रहणाची ॥ वेवादणीसांगितली ॥९७॥ तैसेचिईशसृष्टपदार्थजात ॥ ईक्षणापासो-
निप्रवेशांत ॥ रूपरसादिहेविख्यात ॥ सांगितलेस्पष्ट ॥ ९८ ॥ असोरूपरसादि
यापदार्थावरी॥ जीवकल्पनारूपक्रियासारी ॥ हेबुद्धिगतभावनाखरी ॥ नसोनिभावी
जीव ॥ ९९ ॥ ॥ ताःमतेःक्रियाःविषयैःसार्धंचितिःभासयंती ॥ त्याक्रियाज्याबुद्धि-
वृत्तीच्या ॥ विषयासहितकल्पनाजीवाच्या ॥ तितुक्यायेकदांचिप्रकाशवीसाच्या ॥
स्वप्रकाशेंचिद्रूपता ॥ १२०० ॥ विषयतेचिरूपरसादिके ॥ साकारत्वेंदृश्याजितुकें॥
ब्रह्मादिस्थावरांतअनेकें ॥ सानथोरईशजनित ॥ १ ॥ तयावरीजीवाचीकल्पना ॥
जेकांजीवसृष्टीचीरचना ॥ मनोमयात्मकभासनाना ॥ प्रियद्वेष्यउपेक्ष्य ॥ २ ॥ ऐ-
सेजीवईशसृष्टदोनी ॥ प्रकाशीआत्मप्रभाचित्खाणी ॥ दुर्जेनसतांसाह्यउपकरणी ॥
येकपणींस्वतेजें ॥ ३ ॥ जैसासूर्यआकाशींचा ॥ दुजासाहाकारीतरीकैंचा ॥ येकला-
चिस्वप्रकाशेंसाचा ॥ पदार्थमात्रप्रकाशी ॥ ४ ॥ भिंतीमाळवदेंअंगणें ॥ जैसाआ-

कारत्विचतुष्कोणें ॥ त्यामाजींघटठेविलेंभिन्नभिन्नें ॥ सजळेंभरोनी ॥ ५ ॥ त्याजळामाजींप्रतिबिंबेंपडती ॥ दुसरेसूर्यऐशींचीवाटती ॥ त्याचीझळझळपडलीभिंती ॥ सामान्यप्रकाशावरी ॥ ६ ॥ असोभिंतीआणिघटसजळ ॥ प्रतिबिंबआणिभिंतीचीझळझळ ॥ येकदांचिप्रकाशीसकळ ॥ सूर्यमाध्याह्नींचा ॥ ७ ॥ तैसाचिआत्मासूर्य जगाचा ॥ स्थावरआदिजंगमाचा ॥ जयातळींसर्वाउत्पत्तीचा ॥ प्रकारजाला ॥ ॥ ८ ॥ ऐसाब्रह्मांडरूपहामठ ॥ भिंतीरूपरसादिह्यानीट ॥ त्यामाजीचारीखाणीघट ॥ लिंगजळेंभरिले ॥९॥ अथवास्थूलमांसमयभिंती ॥ त्यांतअविद्याघटअव्याकृति ॥ जळतेंचिबुद्धीचीवृत्ति ॥ आदिकरोनिसत्रा ॥ १० ॥ त्याबुद्धीमाजीआत्मसूर्याचें ॥ प्रतिबिंबपडलेंजेवींसाचें ॥ तेंचिरूपमिथ्यात्वेंजीवाचें ॥ चिदाभासनांवीं ॥ ॥ ११ ॥ त्याप्रतिभासाचीझळझळ ॥ रूपरसादिकवरीपडेसकळ ॥ तेचिकल्पनाउंचनीचबरळ ॥ भावनाजीवाची ॥ १२ ॥ पहिलेंरूपादिईशनिर्मित ॥ वरतीजीवाचें भासरूपजनित ॥ आणिबुद्धिआदिजीवासहित ॥ भासवीचित्प्रभा ॥ १३ ॥ जैसे भिंतीघटजळासहित ॥ प्रतिबिंबआणिभिंतीझळकत ॥ हेंइतुकेंहीएकदांचिप्रकाशित ॥ निजतेजेंसूर्य ॥ १४ ॥ तैशीस्थूलअविद्याबुद्धि ॥ प्रतिभासजीवहीत्यामधीं ॥ रूपरसादिईशजनितआधीं ॥ त्यावरीकल्पनाजीवाची ॥ १५ ॥ इतुक्यासहितजितुकें निर्माण ॥ कार्यअथवाअज्ञानकारण ॥ ज्ञानकिंवाविपरीतज्ञान ॥ स्वयेंप्रकाशीचित्प्रभा ॥ १६ ॥ मळमायेपासूनतणांत ॥ गुणविषयपंचभूत ॥ ईशआणिईशजनित ॥

आत्मप्रकाशेंभासती ॥ १७ ॥ बुद्धीपासूनविषयांतकल्पना ॥ व्यापारमनोमयजे नाना ॥ जीवजनितआणिजीवपणा ॥ आत्मप्रकाशेंभासती ॥ १८ ॥ एवंसाराहीइतुकाआभास ॥ वाउगाअज्ञानेंभासलाभास ॥ परीआत्माहायेकदांचिसर्वांस ॥ आत्मप्रकाशेंभासवी ॥ १९ याश्लोकींचेंनिरूपणऐसें ॥ सत्यमिथ्यानिवडिलेंअसे ॥ आणिईशजीवांचेंनिर्मितजैसें ॥ तेंहीस्पष्टजालें ॥ २० ॥ मुख्यसामान्यआणिआभास॥ निवडिलेकळावयासाधकास ॥ आणिअज्ञानकाळींहीचिद्रूपास ॥ लोपनसेतेंस्पष्टजाहलें ॥ २१ ॥ ऐसेंऐकतांचिरावदत्त ॥ साष्टांगघालीदंडवत ॥ जीजीमहाराजहर्षेंस्तवित ॥ प्रश्नहेतुठेऊनी ॥ २२ ॥ द्वैतईशाचेंआणिजीवाचें ॥ भिन्नभिन्नसाकारमनोमयाचें ॥ निरूपणजालेंसंकेतेंत्याचें ॥ परीअपेक्षाउरली ॥ २३ ॥ वेदआणिशास्त्रेंसारीं ॥ हेनिर्माणजाहलींबहुधापरी ॥ यांसीईशकींजीवनिर्माणकरी ॥ हेंकळावेंमज ॥ २४ ॥ बहुबरेंह्मणूनश्रीगुरु ॥ बोलतेजालेकरुणाकरु ॥ यथार्थचिबोलिजेसाचारु॥ निर्भीडपणेंआतां ॥ २५ ॥ जीवहीसाकारअसेना ॥ मासाकारत्वकैंसेंईशाना ॥ हेंनकळूनकरितिवलगना ॥ उभयांसाकारत्वाची ॥ २६ ॥ पुरुषत्वआलेंसाकारत्वासी ॥ श्वासहीउत्पन्नतयासी ॥ कल्पितांवेदहोणेंश्वासीं ॥ अतिविरोधकीं ॥ २७ ॥ जरीपुरीमध्येंराहिला ॥ पुरुषनामयास्तवजीवाला ॥ तरीहीतयाआभासाला ॥ अभावश्वासाचा ॥ २८ ॥ तस्मात्श्वासापासूनवेदाची ॥ उत्पत्तिह्मणतांसाची ॥ अपौरुषत्वययावचनाची ॥ हानिहोय ॥ २९ ॥ ह्मणोनिअज्ञानाचीकल्पना ॥ स्वीका-

रिलीजरीवल्गना ॥ तरीअनुभवाउणेपणा ॥ आणिश्रुतीसीविरोध ॥ ३० ॥ यास्त-
वलोकवार्तासांडावी ॥ अनुभवेंप्रतीतिस्वीकारावी ॥ तरीचहेभ्रांतिनिरसावी ॥ ये-
ऱ्हवींसदृढ ॥ ३१ ॥ असोस्वानुभवानुसार ॥ बोलिजेतआहेसविस्तर ॥ आधींकै-
साजीवकोणईश्वर ॥ पुढेंवेदतोकैसा ॥ ३२ ॥ मागेंतुजलाईशजीवाचें ॥ रूपनिव-
डूनदिधलेंसाचें ॥ परीतंतुजलाकळलेंनवचे ॥ ह्मणोनिपुन्हांसांगूं ॥ ३३ ॥ वृत्तिरू-
पमायाउद्भवली ॥ तेचिदोंप्रकारेंविभागली ॥ विद्याअविद्याजेसांगितली ॥ ज्ञाना-
ज्ञानरूप ॥ ३४ ॥ अविद्येंतजाणतेपणाचें ॥ प्रतिभासलेंरूपतेंजीवाचें ॥ विद्येंतप्र-
तिबिंबचिद्रूपाचें ॥ तोचिईश्वर ॥ ३५ ॥ अविद्याउपाधीमुळेंजीवा ॥ अन्यथात्वेंभा-
वयावा ॥ सूक्ष्मदेहाचाप्रकारव्हावा ॥ विकारबुद्धिवृत्तीचा ॥ ३६ ॥ बुद्धिवृत्तींतजेंप-
डिलें ॥ तेंबुद्धिऐसेंनजायकल्पिलें ॥ तरीमगसत्राप्रकारेंजीवत्वजालें ॥ कासयावरु-
नी ॥ ३७ ॥ बुद्धीचेविकारसत्राअसती ॥ त्यांतप्राणजडत्वेंपांचबोलती ॥ त्याप्रा-
णाचेश्वासउमटती ॥ तरीतेनहोतीजीवाचे ॥ ३८ ॥ अज्ञानास्तवमात्रजीवानें ॥ दे-
हासहिततादात्म्यधरणें ॥ तयाअभिमानत्रयाचेंबोलणें ॥ पुढेंनिरोपूं ॥ ३९ ॥ क-
ल्पनारूपजीवेंकेलें ॥ तेंआतांजीवसृष्टसांगितलें ॥ जेंजेंयोजनाकरूनउभाविलें ॥
जागृतीपासूनमोक्षांत ॥ ४० ॥ असोजीवाचेंरूपज्ञानाऐसें ॥ परीतेंज्ञाननव्हेप्रति-
बिंबभासे ॥ तेंबुद्धीहूनहीअनारिसें ॥ कळावेंसाधका ॥ ४१ ॥ आतांईशजोविद्या-
त्मकवृत्ति ॥ त्यामाजींप्रतिबिंबरूपवस्ती ॥ जयाचीतोसर्वज्ञअमर्ति ॥ विद्येऐसाही

न्हे ॥ ४२ ॥ तयावृत्तीपासूनबहुतांनामेत ॥ जालेपरीतींविकारानपावत ॥ अन्यथा
नहोऊननिवांत ॥ स्फूर्तिरूपस्फूर्तिअसे ॥ ४३ ॥ विद्यास्फूर्तिविकारानपवे ॥ मा
ईशेंकैसेंअन्यथाव्हावें ॥ नुसधेंविद्याउपाधीनेंअसावें ॥ उत्पत्तिहेतुठेउनी ॥ ४४ ॥
हिरण्यगर्भसत्राप्रकार ॥ त्यांतयाईशाचेंजरीबिढार ॥ ह्मणावेंपरीसर्वांचेविकार ॥
सर्वज्ञानलागती ॥ ४५ ॥ ऐसेंईशाचेंभासरूप ॥ सांगितलेंकळावयाअल्प ॥ तेथें
श्वासनानव्हेसंकल्प ॥ तरीयोजनाकैंची ॥ ४६ ॥ श्वासहेधर्मप्राणाचे ॥ कल्पना
रूपतेंजीवाचें ॥ श्वाससंकल्पाविणईशाचें ॥ रूपनुसधेंस्फूर्तिरूप ॥ ४७ ॥ तया
स्फूर्तिज्ञानामुळें ॥ भूतगुणादिजालींसकळें ॥ परीतेंजीवेशाहूनवेगळें ॥ चंचळजड
दोन्ही ॥ ४८ ॥ आरंभींब्रह्मानिर्माणजाला ॥ स्वयंभूवनामेंबोलतीत्याला ॥ परीतो
साकारजेणेंनिर्मिला ॥ तयानावस्वयंभू ॥४९॥ साकारावरीचदृष्टिजयाची ॥ अज्ञा-
नास्तवबोलतीतेची ॥ कींस्वयंभूवसाकारविरिंचि ॥ परीतेंनव्हे ॥ ५० ॥ अहंब्र-
ह्मस्फूर्तिमायेची ॥ त्याचंचळपणींवस्तीजाणत्याची ॥ तेथेंचिइच्छावसेबहुपणाची ॥
कींव्हावेंबहुत ॥ ५१ ॥ तीइच्छापरीनिर्हेतुक ॥ मनसंकल्पादिनसतीतर्क ॥ नुसधी
वृत्तिनिर्विकल्पक ॥ त्याइच्छेनेंसर्वजाहलें ॥ ५२ ॥ मायास्फूर्तिसहितजाणीव ॥ इ-
च्छाबीजेंसीजोआठव ॥ आदिनारायणतयाचेंनांव ॥ सविशेषस्वयंभू ॥ ५३ ॥ त-
याचियेइच्छेसरिसे ॥ भूतगुणादिहोतीअपैसे ॥ चंचलतत्त्वादिहोऊनसारिसे ॥ स्थू-
लजालाविरिंचीचा ॥५४॥ तयास्थूलामाजींप्रवेशतां॥ईशचिजाहलाजीवत्वेंस्वतां॥ म-

गचंचळजडउभयतां॥चळणपावले॥५५॥देहाचाचाळकतोप्राण॥विषयनिवडावयाम-
न॥तयासंकल्पामाजींजीवपण॥आभासरूपअसे ॥५६॥ पूर्वींचाजोनिर्विकल्पहेतु॥
तोहीअसेबुद्धिआंतु॥ तोचिईशानप्रवर्तवितु॥ संकल्पांसहसर्वां॥५७॥एवंमायेसहित
ईश्वर ॥ ससंकल्पजीवअनेश्वर ॥ याउभयांनींहीकेलेंविढार ॥ साकारसप्राण ॥
॥ ५८ ॥ इतुकासंघजेव्हांमिळाला ॥ देहींप्राणवायुकळासिला ॥ तेव्हांवर्णरूपेंशब्द
उठिला ॥ ध्वनिनादासहित ॥ ५९ ॥ शब्दगुणतरीगगनाचा ॥ परीहेलावापाहिजे
वायूचा ॥ त्यावरीआवांकाभासरूपतेजाचा ॥ वरीआपाचेंद्रवत्व ॥ ६० ॥ हेचा-
र्हींमिळतांहीपृथ्वीपाहिजे ॥ जडाच्याआधारेंचळणपाविजे ॥ तेव्हांचिहेलावियास-
रिसाउठिजे ॥ शब्दहावर्णात्मक ॥ ६१ ॥ आरंभींसामान्यध्वनि ॥ नादरूपेंझाली
उभवणी ॥ तोचिअकारजेथूनश्रेणी ॥ पन्नासमात्रांच्याहोती ॥६२॥ अकारींउका-
रमिळतां ॥ ओकारउमटेपाहतां ॥ मकारशेवटींआदळतां ॥ ॐमितिप्रगटे ॥ ६३ ॥
पहिलीस्फूर्तिअर्थरूप ॥ अहंब्रह्मजेनिर्विकल्प ॥ तेचिप्राणआणिमनसंकल्प ॥ मी-
नतांजडत्वाआली ॥ ६४ ॥ सोहंअक्षरेंप्राणाच्यावळें ॥ उठलींत्यांतहेतुतोमिळे ॥
तेणेंसोहंशब्दहाउफाळे ॥ हाचकींप्रणव ॥ ६५ ॥ सकारशक्तिबीजाआंत ॥ अकार
उकारमकारामिश्रीत ॥ हेचंचळपणाचेप्रकारहोत ॥ देहउपाधिमुळें ॥६६ ॥ ध्वनी-
माजींचंचळजाणता ॥ तेअर्धमात्रावोलिजेतत्त्वतां॥ तेथेंमात्रेचाउच्चारनहोतां ॥ नु-
सधानाद ॥ ६७ ॥ तिहींमावांतहीनादअसे ॥ परीतेमात्राध्वनिभिन्नदिसे ॥ त्य।

ध्वनीतनुसधाजाणताविलसे ॥ तोबिंदुत्वेंकल्पावा ॥ ६८ ॥ एवंअर्धमात्राबिंदुसह-
ज ॥ हाचिहकारपुरुषबीज ॥ पहिलासकारतोचिसमज ॥ त्रिमात्रात्मक ॥ ६९ ॥
एवंअकारउकारमकार ॥ अर्धमात्राचौथाप्रकार ॥ पांचवातीबिंदुसाचार ॥ ऐशींपां-
चअंगेंप्रणवाचीं ॥ ७० ॥ परीसोहंअक्षरेंजींदोन ॥ तेंचिप्रणवपंचांगसंपूर्ण ॥ हेंचि
पहावेंविचारून ॥ साधकेंअंतरीं ॥ ७१ ॥ ऐसाजोप्रणवउमटला ॥ हाचिवेदस्वयं-
भजाला ॥ येकाक्षरब्रह्मनामजयाला ॥ आणिमोक्षाचासेतु ॥७२॥ वेदम्हणिजेजा-
णणिया ॥ तेंजाणतेपणयावेदराया ॥ येरअक्षरांकल्पिणेंवायां ॥ वेदह्मणोनी ॥
॥ ७३ ॥ तथापिशब्दाविणअर्थासी ॥ जाणणेंनघडेमुख्यजीवासी ॥ ह्मणोनिशब्द-
रचनाव्हावयासी ॥ पन्नासमात्रानिर्मिल्या ॥ ७४ ॥ अकारादिसोळावर्ण ॥ कादि
मांतपंचवीसगणन ॥ तयासीस्पर्शह्मणतीविचक्षण ॥ जेस्पर्शोनउठती ॥ ७५ ॥
यरादिहेउष्मसांत ॥ आणिहक्षहेमुळींचेउद्भूत ॥ एवंपन्नासांचीहोयगणित ॥ भिन्न
भिन्नमात्रा ॥ ७६ ॥ इतुकियांतहीप्रणवाची ॥ व्याप्तिअसेअन्वयाची॥ अकारावी-
णतोनव्हेची ॥ उच्चारमात्रेचा ॥ ७७ ॥ भासतोचिउकाराचा ॥ दिसणेपणाअक्ष-
रांचा ॥ दृश्यभासतोमकाराचा ॥ परिणामअसे ॥ ७८ ॥ एवंत्रिमात्रात्मकॐकार
॥ तयापासूनीचपन्नासअक्षरें ॥ आणिसर्वांमाजींहीनिरंतर ॥ व्याप्तिप्रणवाची ॥
॥ ७९ ॥ तस्मात्इतुकियाहीमातृकांसी ॥ वेदचिह्मणावेंअक्षरांसी ॥ होनिर्माणझाले
अंतरश्वासीं ॥ साकारब्रह्मयाचे ॥ ८० ॥ परापश्यंतीमध्यमावैखरी ॥ हींचस्थानेंवे-

दार्चीचारी ॥ चहूंपासूनयांयेकसरी ॥ उच्चारहोतसे ॥ ८१ ॥ ह्याचिमातृकापुढेंमा-
गें ॥ होतांशब्दहोतीअनंतप्रसंगें ॥ ह्मणोनिबोलिजेतआहेनिजांगें ॥ अनंतावैवेदा
॥ ८२ ॥ ऐसावेदजोनिर्माणजाला ॥ तोसाकारब्रह्मयानेंनाहींकेला ॥ प्राणचिपरिणा-
मापावला ॥ परीनकरीप्राण ॥ ८३ ॥ संकल्पासहितजोजीव ॥ तयासीहीकर्तृत्वा-
चाअभाव ॥ ह्मणोनिईश्वरजोस्वयमेव ॥ तेणेंचिकेला ॥ ८४ ॥ मायेसहितजोमा-
यावी ॥ वाउगेंचियेकाचेंयेकदावी ॥ जोशिवशक्तिनारायणनांवीं ॥ तेणेंचिवेदनिर्मि-
ला ॥ ८५ ॥ हेंहीमायेचेंचिकरणेंआघवें ॥ जेंअज्ञानास्तववाउगेंउभवावें ॥ परीतेंज-
डह्मणोनिआरोपावें ॥ आभासरूपईशावरी ॥ ८६ ॥ जैसेबुद्धीनेंकेलेजेजेसंकल्प ॥
तेतेजीवावरीकीजेआरोप ॥ तैसेंचिमायेचेंकृत्यमोठेंकींअल्प ॥ तेंईशेंकेलेंह्मणावें ॥
॥ ८७ ॥ असोऐसाशब्दब्रह्मासहित ॥ ब्रह्मानिर्माणजालासृष्टिहेत ॥ तोकल्पनाजी-
वत्वेंजेव्हांकरित ॥ तेव्हांअनंतप्रजानिर्मिल्या ॥ ८८ ॥ पशुपक्षीश्वापदकीटकें ॥
स्थावरजंगमात्मकजितुकें ॥ आवघेजोडेचिसकौतुकें ॥ निर्माणहोतेजाले ॥ ८९ ॥
पुढेंमैथुनसृष्टिउद्भवली ॥ सर्वहीयेकापासूनयेकजाली ॥ परीआरंभींसंकल्पेंजेप्रघट-
ली ॥ तेमानसिकसृष्टि ॥ ९० ॥ येथेंहीकोणीमंदमति ॥ येकाचेंयेकचिभाविती ॥
कींमानसिकसंकल्पजेहोती ॥ तेंकरणेंब्रह्मयाचें ॥९१॥ तोब्रह्मदेवचिईश्वरह्मणावा॥
कारणकींकर्ताजाहलासर्वां ॥ जरीहासाकारजीवकल्पावा ॥ तरीविरोधयेतसे ॥९२॥
भूतादितृणांतनिर्माणजितुकें ॥ हेंईशाचेंकर्तव्यअसेतितुकें ॥ आतांजीवेंकेलेंह्मणतां

निकें ॥ तरीकेवढाविरोध ॥ ९३ ॥ ऐसियेआशंकेमीउत्तर ॥ बोलिजेतआहेपहाव-
चार ॥ जरीमानसिककरीअनेश्वर ॥ तरीमैथुनसृष्टिहीजीवाची ॥ ९४ ॥ स्त्रीपुरुष-
संयोगेंउत्पत्तिव्हावी ॥ हेजीवाचेस्वाधीनचिजरीअसावी ॥ तरीमगसंततिनसतां
जीवीं ॥ तळमळकासया ॥ ९५ ॥ प्रतिसंगासीबाळेंव्हावें ॥ ऐसेंतोंकोठेंनसंभवे ॥
मैथुनतोंदिनंनिशींनसोडावें ॥ परीपुत्रार्थरडती ॥ ९६ ॥ तस्मात्करणेंनव्हेजीवा-
चें ॥ मैथुनजरीस्त्रीपुरुषांचें ॥ जेव्हांप्रारब्धउद्भवेहोणाराचें ॥ तेव्हांईशसत्तेंहोतें ॥
॥ ९७ ॥ कोणीकडेरक्तरेत ॥ कोणीकडेसाकारजन्मत ॥ प्राणजीवहीहोयत्यांत ॥
हेंजीवाचेबापेंनव्हे ॥ ९८ ॥ तैसाचिजीवसंकल्पब्रह्मयाचा ॥ परीकरणेंहाउपायनव्हे
त्याचा ॥ जरीस्वाधीनचिअसतासाचा ॥ तरीघावरताकासया ॥ ९९ ॥ येकदांदुष्ट
प्रजानिघाली ॥ तीविरिंचीशींमैथुनाप्रवर्तली ॥ तेव्हांपळतांभूमिथोडीजाली ॥ को-
णीकैवारीहीनसे ॥ १३०० ॥ मगत्यादूषितदेहात्यागिलें ॥ शकलेंस्त्रीपुरुषरूप
जालें ॥ तोचिस्वायंभूमनुनामेंबोलिलें ॥ शतरूपाकामिनी ॥ १ ॥ ऐसेंब्रह्मदेवेंक-
ल्पितां ॥ निर्माणहोतीप्रजासमस्ता ॥ परीतेब्रह्मयाचीनव्हेसत्ता ॥ सामर्थ्यईशाचें
॥ २ ॥ जरीस्वसत्तेनेंब्रह्मदेव ॥ उत्पन्नकरिताप्रजासर्व ॥ तरीहेंदुःखरूपअपूर्व ॥
वाटतेंकांतया ॥ ३ ॥ हेकायहोदुष्टप्रजाजाली ॥ तेव्हांखेदेंनकोशीवाटली ॥ मन्वा-
दिपाहतांवृत्तितुष्टली ॥ तस्मात्खरीपराधीनता ॥ ४ ॥ ब्रह्मदेवेंअमुकसंकल्पावें ॥
तेंईश्वरेंआणूनउभेंकरावें ॥ जैसेंबाळानेंछंदेंरडावें ॥ तेंपुरवावेंजननीनें ॥ ५ ॥ जें

जेंहोणारतेंतेंकल्पितां ॥ उत्पन्नहोतमेईशसत्ता ॥ नहोणारतेंयेणेंदांतखातां ॥ काय
होतें ॥ ६ ॥ जेवींव्हावयाजोगाछंदघेतला ॥ तोबाळाचामातेनेंपुरविला ॥ नहोणार
छंदेंतोताडिला ॥ मुखावरीकरें ॥ ७ ॥ जरीह्मणतीलकोणीब्रह्मयासी ॥ नहोणेंहेवा-
णीकायसी ॥ तरीपहाहोणारजालियासी ॥ पुढेंखुंटलीमानसिक ॥ ८ ॥ पुढेंमैथुनसृ-
ष्टीचचालतां ॥ मगमानसिकानयेउभावितां ॥ होतअसतीजरीआतां ॥ तरीप्रत्यया
कांनयेती ॥ ९ ॥ तस्मात्होणारतितुकेंमात्रजालें ॥ नहोणाराकल्पनानचले ॥ ह्म-
णोनिहेंईशसृष्टजितुलें ॥ मैथुनीकींमानासिक ॥ १० ॥ कल्पितभावनातेजीवाची ॥
जीमार्गेंनिरोपिलीमनोमयाची ॥ प्रत्यक्षताकरणेंजेतृणाची ॥ तीईशाचीकृति ॥
॥ ११ ॥ येथेंविरोधतोअसेकोण ॥ भासतितुकाजीवनिर्माण ॥ प्रत्यक्षहोणेंतोमाया-
वीईशान ॥ करीमायीकत्वें ॥१२॥ असोब्रह्मदेवाचेकल्पनेस्तव ॥ ईश्वरेंनिर्मिल्या
प्रजासर्व ॥ तितुक्याब्रह्मदेवापुढेंस्वभाव ॥ उभ्यातिष्ठती ॥१३ ॥ पाहेंरविदत्तापूर्वी-
चा ॥ प्रणवरूपजोवेदसाचा ॥ जोसांगितलापंचअंगांचा ॥ त्याचाचिहापरिणाम ॥
॥ १४ ॥ हेजितुकीमानससृष्टि ॥ उंचनीचयोनीचीदाटी ॥ ब्रह्मादिकीटकांतथाटी ॥
वरीयेकाप्रणवाच्या ॥ १५ ॥ प्रणवरूपद्रव्याचेंजाहलें ॥ याइतुकियांतप्रणवेंचिव्या-
पिलें ॥ तेंचिकैसेंपाहिजेऐकिलें ॥ प्रणवचियेकअवयवियां ॥ १६ ॥ सर्वांचासाकार
जोदिसे ॥ तोयेकअकारमात्रविलसे ॥ सर्वांचालिंगदेहचळतसे ॥ तोभासरूपउका-
र ॥ १७ ॥ सर्वंहीआपणातेंनजाणती ॥ यास्तवदोंदेहांजाहलीउत्पत्ति॥ तोचिमकार

अज्ञानभ्रांति ॥ मात्रातिसरी ॥ १८ ॥ पुढेंप्रवृत्तिपाहतेजाले ॥ तेंचिज्ञानअन्यथाभाविलें ॥ तयाज्ञानाचेप्रकारविभागले ॥ सामान्यविशेष ॥ १९ ॥ हेदोन्हीही कीटकांतअसती ॥ विशेषतयाअर्धमात्राबोलती ॥ सामान्यप्रकाशबिंदुनिश्चिती ॥ एवंपंचअंगींप्रणव ॥२०॥ ऐसाएकलाप्रणवसर्वांमाजी ॥ ब्रह्मादिकीटकांतसहजीं ॥ येथेंपरीनसेकिमपिदुजी ॥ सर्वहीवेदरूप ॥ २१ ॥ ऐसासर्वहीवेदअसतां ॥ त्याकीटकादिकांच्याअतौता ॥ जेथेंप्राणवायुजालाचळत्ता ॥ तेथेंसोहंशब्दहीउठे ॥२२॥ सोहंअक्षरेंहाचिप्रणव ॥ मार्गेंनिरोपिलावेदराव ॥ तोचियासर्वांतस्वयमेव ॥ सर्वेदांचाले ॥ २३ ॥ हेंअसोपुरुषदेहाजितुके ॥ देवऋषिमानवादिकें ॥ तेथेंमातृकांसहितकौतुकें ॥ शब्दब्रह्मप्रगटला ॥ २४ ॥ परापश्यंतिमध्यमातिसरी ॥ ह्यातीन वाणीकीटकांतनिर्धारी ॥ ययापुरुषदेहींचौथीवैखरी ॥ प्रगटतीजाली ॥ २५ ॥ मागेंपुढेंमातृकाउमटती ॥ तयाचेशब्दअनंतहोती ॥ ऐसाअनंतरूपवेदनिश्चिती ॥ पुरुषदेहींवसे ॥ २६ ॥ पहिलाप्रणवरूपवेद ॥ तोकीटकांतसोहंशब्द ॥ परीतेथें प्रवृत्तिनिवृत्तिविशद ॥ दोन्हीनहोती ॥ २७ ॥ आहारनिद्राआणिमैथुन ॥ पशुदेहींहेंत्यापारतीन ॥ होतअसतीपराधीन ॥ ह्मणोनितेनिकृष्ट ॥ २८ ॥ पुरुषदेहीं मात्राउमटल्या ॥ वैखरीनेंस्पष्टजाल्या ॥ तयाच्याश्रेणीप्रगटल्या ॥ व्हावयाप्रवृत्तिनिवृत्ति ॥ २९ ॥ म्हणूनपुरुषदेहउत्तम ॥ प्रवृत्तिनिवृत्तीचेंधाम ॥ जागृतिआदिभेदानुक्रम ॥ करूंइच्छीतेंघडे ॥ ३० ॥ असोप्रणवआणिशब्दरूप ॥ सांगितलें

वेदाचेंस्वरूप ॥ याउभयांसीकिंचितअल्प ॥ जीवकृत्यतानसे ॥ ३१ ॥ हाप्रणवरू-
पजोवेदसाचा ॥ हाचिईश्वरप्रेरकसर्वांचा ॥ तथापिकर्ताहीत्रिमात्रांचा ॥ ईशचि
मायावी ॥ ३२ ॥ दुसऱ्यामात्रापन्नासअसती ॥ ज्यानादस्वरास्तवउमटती ॥ हा-
हीशब्दब्रह्मयाचीउद्भूति ॥ ईश्वरापासुनी ॥ ३३ ॥ आतांतुझीआशंकामुख्याचि-
त्ताची ॥ कींप्रवृत्तिनिवृत्तिरूपरचनाज्याची ॥ तयामार्गप्रदर्शकवेदाची ॥ उत्पत्ति
कोणींकेली ॥ ३४ ॥ हेजीवेंकेलीतरीसामर्थ्यहीन ॥ ईशकरीतरीत्यानसेयोजन ॥
म्हणूनयारचनेसीकर्तेंआपण ॥ उभयतांजीवेश ॥ ३५ ॥ तरीहेंचिकैसेंतेंऐकावें ॥
कवणेपरीवेदेंप्रगटावें ॥ बोलिजेतेंजैसेंस्वभावें ॥ यथातथ्यअसे ॥ ३६ ॥ जित-
क्यामानसिकप्रजाजाल्या ॥ त्यांतपश्वादिस्वव्यापारालागल्या ॥ पुरुषाकृतिजि-
तक्याउरल्या ॥ त्यातिष्ठतीब्रह्मयासमीप ॥ ३७ ॥ प्रजापतिदेवऋषिसंपूर्ण ॥ म-
नुआदिमानवजन ॥ तेब्रह्मदेवासीकरजोडून ॥ विनवितेजाले ॥ ३८ ॥ तूंचिआमु-
चामातापिता ॥ तूंचिधातास्वामीदेवता ॥ तरीआह्मासीआज्ञापींआतां ॥ कायक-
रावेंतें ॥ ३९ ॥ करावेंकायनकरावेंकोणतें ॥ कोठेंराहावेंकायखावेंतें ॥ कायगावेंकाय
ध्यावेंचित्तें ॥ आज्ञापिसीतेंकरूं ॥ ४० ॥ हेंब्रह्मदेवेंसर्वांचेंऐकोन ॥ करिताजालाअंतरींम-
नन ॥ यासीकायसांगावेंआपण ॥ तेंकृत्याकृत्यनेणे ॥ ४१ ॥ आणिहेमजलाचिकर्ताम्हणती
नेणतीकवणाचीसामर्थ्यशक्ति ॥ आतांप्रवृत्तिचसांगूंयाप्रति ॥ तरीनिवृत्तिकळेकैसी ॥ ४२
निवृत्तीचजरीसांगावी ॥ तरीपुढेंउत्पत्तिकेवींव्हावी ॥ ऐसीरजोगुणेंपडलीगोवी ॥ ब्रह्म-

देवासी ॥ ४३ ॥ तेव्हांदुश्चितपणेंस्तब्धठेला ॥ कांहींमुचेनावेडावला ॥ तंवअंतरां-
तूनभडाडिला ॥ शब्दांचाबोघ ॥ ४४ ॥ हेप्रेरणानव्हेविरिंचीची ॥ कल्पनातोंखुंटली
जीवाची ॥ परीअंतर्यामींमायावीईशाची ॥ वस्तीजेअसे ॥ ४५ ॥ मुख्यस्फूर्तिजेनि-
र्विकल्पक ॥ त्यांतभासलाजोप्रकाशक ॥ जोकर्तेपणाचामाइक ॥ ईक्षणशक्तिजया-
ची ॥ ४६ ॥ तयाईश्वरापासून ॥ उद्भवलाहावेदसंपूर्ण ॥ बुद्धिकिंवानसतांमन ॥ सं-
कल्पासहित ॥ ४७ ॥ संकल्पेंविणजीवत्वमंदलें ॥ योजनाकैशीकांहींचनचले ॥ जें-
सेंनिजेलेंमनुष्यबोसणलें ॥ तेंबोलेपरीकळेना ॥ ४८ ॥ तैसाब्रह्मदेवसंकल्पासहित॥
मूर्छितापरीजाहलाभ्रांत ॥ परीशब्दउठतातिअनंत ॥ जेवींभरतेंसमुद्रा ॥४९॥ अ-
नंतशब्ददाटलेअपार ॥ फुटोंपाहेसर्वशरीर ॥ एकामुखांतूननव्हेवार ॥ म्हणूनचौ-
मुखींनिघती ॥ ५० ॥ एकदांचिचौमुखांचीगर्जना ॥ होतीजालीशब्दरचना ॥ तेक-
वणेंआकळावीअवधारणा ॥ येवढीकवणाची ॥ ५१ ॥ परीतेहीसर्वबुद्धिमंत ॥ आक-
ळितेजाहलेशब्दजात ॥ अर्थासिमात्रपारंगत ॥ नहोतीकोणी ॥ ५२ ॥ असोऐसा
मार्गप्रदर्शक ॥ निर्माणजालावेदसकाळिक ॥ इतुक्याचाकर्तातोएक॥ ईशअंतर्यामी
॥ ५३ ॥ आतांजीवाचीकृतितेहीकैशी ॥ प्रस्तुतबोलिजेअल्पशी ॥ सर्वांग्रहणकरून
शब्दासी ॥ योजनाकरितेजाले ॥ ५४ ॥ अमुकशब्दाचाअमुकअर्थ ॥ अमुकनामा-
चाहापदार्थ ॥ ऐसेंकल्पोनियांआवडतास्वार्थ ॥ योजनाकरिती ॥५५॥ नानालिंगभे-
दकेले ॥ नानावित्पत्तीतेंवाढविलें ॥ नानातर्कैविभक्तीतेंस्थापिलें ॥ न्यायव्याकरणा-

दिकरोनी ॥ ५६ ॥ छंदनिरुक्तज्योतिषादि ॥ अंगेंउपांगेंनानाविधि ॥ प्रतिपादिती
निर्णयबुद्धि ॥ करणेंहेंकरणें ॥५७॥ पुढेंपुढेंतोंव्यासादिक ॥ आचार्यजाहलेअनेक ॥
तेणेंतोवेदसूत्रादिकौतुक ॥ रचिलाविस्तार ॥ ५८ ॥ हाऋग्वेदहायजुर्वेद ॥ हाअथ-
र्वणहासामवेद ॥ उदात्तअनुदात्तादिविशद ॥ कल्पनाकेली ॥ ५९ ॥ ऐशीयोजनाजे
जेकल्पनेची ॥ अनेकधारचनाहीशब्दाची ॥ तितुकीहीकृतिअसेजीवाची ॥ एवंद्वि-
विधकर्तेंयया ॥ ६० ॥ ऐसावेदरचनात्मक ॥ निर्माणजालामार्गप्रवर्तक ॥ त्यांतक-
र्मचिप्रतिपादूनयेक ॥ निश्चयेंबैसले ॥६१॥ उपासनाकोणीश्रेष्ठह्मणती ॥ परीआ-
वडीऐशीभिन्नस्थापिती ॥ एकह्मणतीज्ञानाचिगति ॥ परीज्ञेयनिर्धारानये ॥ ६२ ॥
पहिलाप्रणवात्मकवेद ॥ दुसरामात्रात्मकशब्द ॥ ययाचीहेळणाकरूनप्रसिद्ध ॥
ह्मणतीवेदाक्षरखरें ॥ ६३ ॥ नानावर्णनानाआश्रम ॥ विस्तारिलेभिन्नअनुक्रम ॥
ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यहेउत्तम ॥ अधिकारीवेदाचे ॥ ६४ ॥ हेस्त्रीशूद्रादिअनधिकारी ॥
अंत्यवसाईतोदूरीच्यादूरी ॥ ऐशीकल्पनाचवाढवूनअंतरीं ॥ साभिमानेंबद्धहोती ॥
॥ ६५ ॥ असोबहुबोलतांनसरे ॥ हेंअनावरचिअसेसारें ॥ परीजीवकल्पितबाधक
निर्धारें ॥ विचारावेंमुमुक्षें ॥ ६६ ॥ तंवविनवीतसेरविदत्त ॥ जीजीनिवडिलेंजीवेश
द्वैत ॥ परीईशनामाचासंकेत ॥ कवणासीअसे ॥ ६७ ॥ चतुराननाचेअंतरांतून ॥
शब्दप्रेरिताजाहलाईशान ॥ येणेंशब्देंब्रह्माआपण ॥ ईश्वरनव्हे ॥६८॥ आणिपरा-
धीनत्वेंसृष्टिनिर्मिली ॥ तेव्हांतेस्वतंत्रत्वेंकोणेंकेली ॥ तयाईशासीव्यक्तताआली ॥

किंवाअव्यक्त ॥ ६९ ॥ जनाचेतर्कतरीअनेक ॥ तैसेंचिस्थापितीशास्त्रकारक ॥ कीं ईश्वरअसेकोणीयेक ॥ तोचाळकसर्वांचा ॥७०॥ परीतोरहातअसेकोठें ॥ सूत्रेंकेवीं हालवीनेटें ॥ हेंनकळेकवणापरीबोभाटे ॥ प्राणिमात्रव्यर्थ॥७१॥उत्पत्तिकरीचतुरानन ॥ विष्णुजगाचेंकरीपालन ॥ संहारीतसेरुद्रआपण ॥ सर्वांलागीं ॥ ७२ ॥ त्यांत ब्रह्मदेवाचेंपराधीनत्व ॥ कळलेंअसेकींआरोपितत्व ॥ परीविष्णुसदाशिवस्वतंत्रअपूर्व ॥ असतीकींकैसें ॥ ७३ ॥ ऐसाप्रश्नरविदत्ताचा ॥ ऐकोनश्रीगुरुबोलतीवाचा ॥ अरेस्वतंत्रपणाकवणासींकैंचा ॥ आकाराआलेतयां ॥ ७४ ॥ साकारत्वजीवालागीं नये ॥ माअवयवींईशकैसाहोय ॥ जितुकेंदृश्यतेंभूतमय ॥ जरीस्वतांप्रगटती ॥७५॥ स्वतांप्रगटतीतेअयोनिसंभव ॥ ह्मणतीपरीतोमिथ्यागौरव ॥ दृश्यासीकारणेंअसतीसर्व ॥ स्फुरणादिपृथ्व्यंत ॥ ७६ ॥ कारणासीचह्मणावेंयोनि ॥ तेथूनकार्याचीउभवणी ॥ तयासंभवामानावेंअयोनि ॥ तरीवृक्षादिकांनह्मणावें ॥ ७७ ॥ असोविष्णु आणिसदाशिव ॥ गुणमायेचेस्वभाव ॥ पालनसंहारजगाचासर्व ॥ करणेंहेंपरतंत्र ॥ ॥ ७८ ॥ विष्णुजरीपालनकर्ता ॥ तरीहोणारास्वाधीननहोतां ॥ ऋषियज्ञामाजींप्रगटतां ॥ अहंभोक्ताभाविलें ॥ ७९ ॥ तत्क्षणींनिजकरींचेंसुदर्शन ॥ तेणेंस्वशिराचें जाहलेंकृंतन ॥ मगसर्वींबैसविलेंअश्वाचेंआनन ॥ तोहयग्रीवअवतार ॥ ८० ॥ तस्मात्स्वशरीररक्षवेना ॥ तोकायसंरक्षीअन्यजनां ॥ ह्मणोनिपरतंत्रताचतुरानना ॥ तेवींचविष्णूची ॥ ८१ ॥ कोणीह्मणेलअभिमानउठतां ॥ नसाहेकिम्पिभग-

वंता ॥ ह्मणोनिशिरश्च्छेदजालातत्त्वतां ॥ स्वकीयइच्छेनें ॥ ८२ ॥ तरीपहाकल्पना कवणाजाहली ॥ कवणाचेहेतूनेंहानिजाहली॥ज्याचीसत्तातोईशयेरहेभुली ॥कल्पना-रूपजीवाची ॥८३॥ संहारकरणेंशिवाकडे ॥ त्याचेसामर्थ्येंजाहलेंहेंकुडें ॥ येणेंअर्थे तोंजालेंउघडें ॥ पराधीनत्वविष्णूचें ॥ ८४ ॥ आतांसंहाराजरीसदाशिव ॥ स्वतंत्र असेसर्वदैव ॥ तरीत्रिपुरवधाचेंअपूर्व ॥ सांकडेंकांपडतें ॥ ८५ ॥ तस्मात्कोणीही स्वतंत्रनसे ॥ ब्रह्माविष्णुसदाशिवऐसे ॥ मायेरदेवतोंअपैसे ॥ उघडपरतंत्र ॥८६॥ जरीह्मणेलकोणीकींस्वतंत्रकोण ॥ कोणकरीउत्पत्तिलयपालन ॥ तरीहेईशाधनिगुण तीन ॥ तेणेंतिन्हींहोती ॥ ८७ ॥ तेहीगुणज्याचेत्यापाशीं ॥ ब्रह्मादिकीटकांतादि-वानिशीं ॥ असतीयेकयेतांउदयासी ॥ दोनआच्छादती ॥ ८८ ॥ जाणणेंतोचिस-त्वगुण ॥ जाणजाणोंवांचतीसंपूर्ण ॥ ऐसेंसत्वगुणेंहोतेंपालन ॥ तोचिविष्णु ॥ ८९ ॥ नेणणेंतमोगुणविख्यात ॥ नेणींवविस्मरणेंप्राणीमरत ॥ ऐसाचिरुद्रसंहारित ॥ त-मोगुणरूपें ॥ ९० ॥ जाणीवनेणीवसमानजाहली ॥ म्हणोनिरजोगुणेंउत्पत्तिपावली॥ एवंसृष्टिब्रह्मदेवेंरचिली ॥ रजोगुणरूपें ॥ ९१ ॥ एवंरजःसत्वतमात्मक ॥ त्रिगुणउ-त्पत्तिस्थितिलयकारक ॥ ययातिन्हीगुणांसीप्रवर्तक ॥ तोयेकईश्वर ॥ ९२ ॥ तरी तोईश्वरकोठेंराहतसे ॥ त्रिगुणांसीकैसाप्रेरितसे ॥ ह्मणालतरीअवधाराअल्पसें ॥ बो-लोनिदावूं ॥ ९३ ॥ ईश्वरजरीसावयवअसता ॥ तरीदेहाबाहेरीह्मणोंयेता ॥ जेवीं बुद्धितेथेंजीवऐता ॥ तेवींस्फूर्तितेथेंईश्वर ॥ ९४ ॥ बुद्धींतअविद्येस्तवपडिलें ॥ प्रति-

बिंबतेंजीवत्वापावलें ॥ तेवींचविद्यामायेनेंचैतन्यफळलें ॥ स्फूर्तींततोईश्वर ॥९५॥
जीवासीस्वतंत्रताअसेना ॥ कारणकींकल्पिलेंतैसेंघडेना ॥ म्हणूनईश्वरकरीतसे
प्रेरणा॥प्रारब्धउदयाऐशी॥९६॥प्रारब्धभोगअसेजीवासी॥तेंसुखदुःखनव्हेईश्वरासी
॥ ह्मणोनजीवनव्हेतोस्वतंत्रत्वेंसी ॥ प्रेरणामात्रकरी ॥९७॥ जीवाचेंहोणारनव्हेस्वा-
धीन ॥ परतंत्रत्वेंभोगीआपण ॥ म्हणूनप्रेरकयेकअसेईशान ॥ चाळकबुद्धीचा
॥ ९८ ॥ असोजीवजैसाबुद्धिआंत ॥ रहातअसेसदोदित ॥ तेवींचईश्वरगुणांसहि-
त ॥ स्फूर्तींतवसे ॥ ९९ ॥ ब्रह्मादिकीटकांतयेकला ॥ अंतर्यामित्वेंहृदयींराहिला॥
अलिप्तपणेंनियंतासर्वांला ॥ असेस्वसामर्थ्यें ॥१४०० ॥ ज्याच्याभयेंसूर्यचंद्रचाल-
ती ॥ ज्याच्याभयेंवायुप्राणवाहती॥ज्याच्याभयेंअग्नीसीज्योति ॥ मृत्युधांवेज्याच्या
भयें ॥१॥ भूमीतेंधारणद्रवत्वआपीं ॥ काळहीयुगादिक्षणमापी ॥ ब्रह्माविष्णुशिवप्र-
तापी ॥ जयाच्याभयें ॥ २ ॥ ऐसाअंतर्यामीएकला ॥ अंतरींनियामकत्वेंराहि-
ला ॥ सर्वनियंतियांकरूंलागला ॥ नियंतृत्व ॥ ३ ॥ सर्वांचेंज्याज्यारीतींहोणार ॥
त्यात्याचाप्रेरकनिर्धार ॥ त्यावांचूनतृणहीसाचार ॥ पडिलेंनहाले॥ ४ ॥ ऐसानियं-
तासर्वांमाजीं ॥ अलिप्तत्वेंराहूनसहजीं ॥ प्रेरणाकरीहोणारजीजी ॥ ब्रह्मादिकीट-
कांत ॥ ५ ॥ स्फूर्तिविद्याविद्याज्ञानाज्ञान ॥ मनबुद्धिइंद्रियेंप्राण ॥ हेंब्रह्मादिकीटकां-
तदेहींसमान ॥ असेजयापरी ॥ ६ ॥ तैसेंचिबुद्धींतप्रतिबिंबजयाचें ॥ तोजीवजीव-
नकरीजडाचें ॥ वृत्तींतभासकत्वतयाईशाचें ॥ नामईशनशक्तीस्तव ॥ ७ ॥ ईशन

ह्मणिजेप्रेरणाकरावी ॥ होणाराऐशीबुद्धियोजावी ॥ त्यारीतींजीवेंसुखदुःखेंभोगावीं॥ पराधीनत्वें ॥ ८ ॥ स्वतंत्रपणेंप्रेरणाकरी ॥ परीकर्तृत्वाचाअभिमाननधरी ॥ ह्मणून अलिप्तनिरहंकारी ॥ बंधननपावे ॥ ९ ॥ जीवेंतरीकांहींनकरितां ॥ मीचहोययाकर्माचाकर्ता ॥ बळेंमस्तकींघेऊनअहंता ॥ बंधनींपडे ॥१०॥ ईशविद्यागुणेंसर्वज्ञजाहला ॥ जीवअविद्यागुणेंकिंचिज्ज्ञत्वपावला ॥ ईशप्रवर्तवीतसेगुणाला ॥ जीवजाहलागुणाधीन ॥ ११ ॥ ईशआवरणविक्षेपशक्तीतें ॥ स्वाधीनठेवूनवर्तवीसर्वांतें ॥ जीव आवरणविक्षेपेंगुंते ॥ भ्रांतहोउनी ॥१२॥ तिहींअवस्थांतभ्रमेजीव ॥ तेंतेंतादात्म्य घेऊनसर्व ॥ ईशत्यागूनतोतोभाव ॥ अवस्थातीतअसे ॥ १३ ॥ बुद्धीपासूनजीवविषयांत ॥ साभिमानघेऊनविहरत ॥ नुसधीवृत्तिजेनिर्विकल्पस्फुरत ॥ त्यांतवसेसंचाराविण ॥ १४ ॥ ईशेंप्रेरणामात्रकरावी ॥ जीवेंतेतेमस्तकींघ्यावी ॥ ययाउभयानेंसृष्टिआघवी ॥ व्यापिलीअसे ॥ १५ ॥ प्रतिबिंबातरीयेकरूपता ॥ परीकर्मेभिन्न भिन्नतत्त्वतां ॥ येकभोक्तायेकनियंता ॥ यास्तवभेदजाहला ॥१६॥ असोहेदोन्हीसर्वां शरीरीं ॥ असतीब्रह्मादिपिपीलिकांवरी ॥ जीवबद्धताअभिमानेंवरी ॥ ईशमुक्तत्वें वसे ॥ १७ ॥ उभयांसवींह्मणतांवस्ती ॥ येथेंकोणीकल्पनाकरिती ॥ कींनिरहंकारी ईशस्वयंज्योति ॥ देहावेगळाराहे ॥ १८ ॥ तरीदेहावेगळीस्फूर्तिअसेना ॥ प्रतिबिंबतोंवृत्तीविणपडेना ॥ तस्मात् देहावीणजेकरणेंकल्पना ॥ तेनसंभवेसहसा ॥ १९ ॥ आणीकशंकाकींवृत्तींतबिंबलें ॥ वृत्तीवीणस्थळरितेंपडलें ॥ ईशतोसर्वव्यापीशास्त्रबो-

ले ॥ याविरोधाउत्तरदेऊं ॥ २० ॥ ईशसत्तासर्वत्रींअसे ॥ परीस्वतांईशवृत्तींतवसे ॥ जेवींसार्वभौमराजधानींराहतअसे॥आज्ञासर्वजगती ॥२१॥मागुतीम्हणतीलयेकत्रअ-सतां ॥ अन्यस्थळींउगीचचालेसत्ता ॥ तरीयेकचिराजधानीसाकारता ॥ विष्णूची कांनह्मणावी ॥ २२ ॥ कीटकांतअन्यदेहींजीव ॥ राहेपरीईशाचाअभाव ॥ विष्णू-चेसाकारींईशस्वयमेव ॥ असेअभावजीवाचा॥ २३ ॥ तरीपहाकीटकामाझारी ॥ वृ-त्तीचीस्फूर्तिनसेनिर्धारी ॥ वृत्तिअसतांप्रतिबिंबताखरी ॥ कैशीनयेबिंबा ॥ २४ ॥ विष्णूचेअंतरींकायबुद्धिनसे ॥ ह्मणूनजीवाचेंप्रतिबिंबनादिसे ॥ बुद्धीचनसतांत्यापा-रहींकैसे ॥ होतीलदेहाचे ॥ २५ ॥ बुद्धितेथेंजीवाचेंप्रतिबिंब ॥ वृत्तितेथेंईशाचेंबिंब॥ जडींमात्रनसतीआदिस्तंब ॥ वृत्तिबुद्धिअभावीं ॥२६॥ तस्मात्साकारतितुकाजडा-विण ॥ उत्तमाधमसप्राण ॥ तयामाजीवृत्तिबुद्धिदोन ॥ असतीनिश्चयें ॥ २७ ॥ मगअसोसाकारशिवादिकांचा ॥ अथवादेहकीटकाचा ॥ वृत्तिबुद्धियाउद्भवदोहींचा ॥ तेथेंजीवेशअसती ॥ २८ ॥ जैसेंसूर्याचेतळवटीं ॥ जळभरोनिठेविलेंघटीं ॥ त्यांत प्रतिबिंबपडेलचउठाउठी ॥ मगसानथोरकींवहुत ॥ २९ ॥ तैसेंब्रह्मादिकीटकांत जितुकें ॥ साकारसुबुद्धिवृत्तितितुकें ॥ त्यामाजींजीवेशहेनिके ॥ आभासरूपभास-ती ॥ ३० ॥ येथेंहीह्मणतीलकोणी ॥ कींघटींयेकप्रतिबिंबाउभवणी ॥ येथेंप्रतिपिंडीं आभासतीदोन्ही ॥ कैसेतेअवधारा ॥ ३१ ॥ उथळजळींस्पष्टदिसतें ॥ सखोलज-ळींचेंदिसेनातें ॥ आंतचेआंतचिझळफळितें ॥ सूक्ष्मदृष्टीनेंदिसे ॥ ३२ ॥ तैसेंबुद्धी-

चेंरूपउथळ ॥ तेथेंजीवत्वादिसेटळटळ ॥ वृत्तीचेंरूपसूक्ष्मकेवळ ॥ ह्मणूनप्रतिबिंब अस्पष्ट ॥ ३३ ॥ तेंहीसूक्ष्मदृष्टीनेंदिसे ॥ कार्यावरूनअनुमानायेतसे ॥ बुद्धिविक- ल्पाहूनजीवाचेंजैसें ॥ तैसेंप्रेर्यप्रेरकसमजावे ॥ ३४ ॥ प्रेर्यतोहाजीववावरे ॥ तेव्हां प्रेरिलाअसेईश्वरें ॥ ययाजीवत्वाचेनिअनुकारें ॥ ईशहीअसेऐसा ॥ ३५ ॥ तीवृत्ति अनुभवावीबुद्धीविण ॥ त्यांतईशहोयभासभान ॥ बुद्धीच्यायोगेंवृत्तीचेंअभान ॥ मा- ईशकळेकैसा ॥ ३६ ॥ प्रेरकसामर्थ्याहूनपहावा ॥ बोलतांशंकावाटेलजीवा ॥ कींविष्णुसामर्थ्यवान्स्वभावा ॥ तेथेंईशत्वप्रत्यययाये ॥ ३७ ॥ तैसेंसामर्थ्यकीटकां- तनसे ॥ तरीईशत्वतेथेंकैसेंअसे ॥ याआक्षेपींबोलिजेअल्पसें ॥ अवधारावें ॥ ३८॥ विष्णूचेंसामर्थ्यजेंदिसतें ॥ तेंतेंजीवाचेंजाणावेंसमस्तें ॥ ईशसामर्थ्यनदिसेआहेतें ॥ प्रेरणात्मक ॥ ३९ ॥ सिंहामाजीहत्तीविदारी ॥ मांजरहोऊनउंदीरमारी ॥ हेउपा- धीस्तवउंचनीचपरी ॥ परंतुजीवधर्म ॥ ४० ॥ तैसेंविष्णूच्यादेहींसामर्थ्यमोठें ॥ कीटकातृणउचलितांनुठे ॥ परीतेंजीवाचेंकर्मगोमटें ॥ दोहींहीठायीं ॥ ४१ ॥ ईशा- सीकर्मचिअसेना ॥ उगीचजीवाचीकरीप्रेरणा ॥ ह्मणूनईश्वरस्थूलदृष्टीदिसेना ॥ जीवत्वदिसे ॥ ४२ ॥ तस्मात्ब्रह्मादिकीटकांतदेहीं ॥ जीवेशअसतीनिःसंदेही॥येक दिसेयेकनदिसेपाहीं ॥ स्पष्टास्पष्टह्मणोनी ॥४३॥ हींवचनेंमानितीअप्रमाण ॥ तरी याअर्थीबहुतप्रमाण ॥ गीतेमाजींभगवान ॥ अर्जुनासांगे ॥४४॥ ईश्वरहायंत्रारूढ होऊन ॥ हृदयींसर्वांस्वताराहून ॥ सर्वभूतांतेंस्वमायेंकडून ॥ प्रेरणाकरी ॥ ४५ ॥

एसेंचिवृत्तींतशिवअसेयासी ॥ श्रुतिप्रमाणनिश्चयेंसी ॥ मायाआणिअविद्याएेशी ॥ आपुल्याआभासींनिर्मीदोघां ॥ ४६ ॥ मायाह्मणजेविद्यात्मकवृत्ति ॥ अविद्यातेचि नेणीवस्फूर्तिं ॥ हेदोन्हीयेकरूपअसती ॥ बुद्धिउद्भवेनातंव ॥ ४७ ॥ बुद्धिउद्भवतांबु- द्धींत ॥ जीवत्वप्रवृत्तीकडेयेत ॥ ह्मणूनस्पष्टत्वेंदिसूंलागत ॥ ईशनोव्हेतैसा ॥४८॥ वि- द्यास्फूर्तींसईश्वर ॥ येबुद्धीसीविक्षेपकरणार ॥ बुद्धींतनयेतीनिमित्तमात्र ॥ असती ह्मणोनी ॥ ४९ ॥ अविद्यात्मकजीवउपादान ॥ विद्यात्मकईशनिमित्तकारण ॥ जै- सेकुल्लाळमृत्तिकादोन ॥ घटकार्याअसती ॥ ५० ॥ घटामाजीमृत्तिकायेत ॥ तेवींउ- पादानत्वेंजीवबुद्धींत ॥ कुल्लाळघटाहूनभिन्नराहत ॥ तेवींभिन्नराहेईश ॥ ५१ ॥ वि- द्याजरीबुद्धींतप्रवेशे ॥ परीईशत्वनयेजीवसहवासें ॥ अथवाविद्यासहईशप्रतिभासे॥ तरीतोपरिणाम ॥ ५२ ॥ प्रेरणाकार्यईशासीजोंवरी ॥ ईशहीसरूपसनामतोंवरी ॥ तेंकार्यनसतांनामईश्वरीं ॥ कोठेंउरे ॥ ५३ ॥ बुद्धीमाजींजरीयेता ॥ प्रेरणाकार्याहो- यत्यागिता ॥ तैसाचिसुषुप्तिकाळहोतां ॥ ईशसकार्यनामसांडी ॥५४॥ जीवजैसाअ- ज्ञानगर्भीउरे ॥ तैसेचिआनंदकोशींईशत्वास्थिरे ॥ विज्ञानात्माजीवानामबारे ॥ प्र- ज्ञानात्माईश ॥ ५५ ॥ हेदोन्हीकारणात्माशुद्ध ॥ त्यांतचिमिळूनराहतीअभेद ॥ जे- व्हांप्रवृत्तीचाउभाराविशद ॥ तेव्हांदोघेउद्भवती ॥ ५६ ॥ जीवाच्याप्रारब्धदशेचा उभारा ॥ तेव्हांबुद्धियोगेंयेजागरा ॥ तयाचाप्रेरकईशहाखरा ॥ तितुक्याविक्षेपका-

ळीं ॥ ५७ ॥ पुन्हांबुद्धीचेतरंगनाना ॥ होतअसतीजेक्षणक्षणां ॥ तेहीईश्वराचीप्रे-
रणा ॥ परीतेंविकारजीवाचे ॥ ५८ ॥ तूंह्मणसीतोअंतर्यामी ॥ ओळखीसनयेअनु-
क्रमीं ॥ तरीतोअतिसूक्ष्मसुखधामी ॥ अहाचपाहतांनकळे ॥ ५९ ॥ पटामाजींतंतु
ओळखितां ॥ प्रतीतीसयेतअसेतत्त्वतां ॥ परीतंतूचेअंतरींअंशुअसतां॥स्थूळदृष्टीदि-
सेना ॥ ६० ॥ तैसाबुद्धीचाआभासकळोंयेतो ॥ परीविद्याप्रतिबिंबींकळेनातो ॥ तो-
हीसूक्ष्मअनुभवाकळतो ॥ अंशुसूक्ष्मदृष्टीजेवीं ॥ ६१ ॥ पहापहाबुद्धीविणजीव ॥
जोनुसधाअविद्यात्मकभाव ॥ तयाचाहीनव्हेअनुभव ॥ बहिर्मुखत्वें ॥ ६२ ॥ बुद्धि-
अभावींजीवदिसेना ॥ माईशकैसायेअनुमाना ॥ नकळेम्हणूननकरावीकल्पना॥जी-
वेशअभावाची ॥ ६३ ॥ बुद्धिउद्भवेआणिनासे ॥ परीविद्याअविद्यात्मकवृत्तिननासे ॥
त्यादोहींमाजींअसतचिअसे ॥ जीवत्वईशत्व ॥ ६४ ॥ तस्मात्जयासीपहावेंवाटे ॥
तेणेंअंतर्मुखव्हावेंनेटें ॥ विशेषबुद्धीचातरंगनुठे ॥ तेव्हांवृत्तिअनुभवावी ॥ ६५ ॥ त-
यावृत्तींतकळणेंनकळणें ॥ दोन्हीहीअसतीसमानें ॥ तेंचिविद्याअविद्येचींलक्षणें ॥
आवरणविक्षेपरूपें ॥ ६६ ॥ जयाअधिष्ठानींवृत्ति ॥ उद्भवलीतयाहोयनेणती ॥ जा-
णूंलागेचंचलस्फूर्ति ॥ सहितकार्यजेंजें ॥ ६७ ॥ स्फूर्तीसीजाणेतेचिविद्या ॥ येरन
जाणेतेअविद्या ॥ ह्यादोन्हीसमजाव्याआद्या ॥ सूक्ष्मदृष्टि ॥ ६८ ॥ त्यांताचिद्रूप
ज्ञानाऐसें ॥ ज्ञानस्फुरेजेंमिथ्याआभासें ॥ तेचिजीवेशजाणावेअभ्यासें ॥ तेव्हांक-
ळती ॥ ६९ ॥ परीत्यांतहीमुख्यबिंबात्मा ॥ सामान्यत्वेंज्ञानघनआत्मा ॥ तोचिजा-

णावाकारणात्मा ॥ त्याहूनभिन्नहेदोन्ही ॥७०॥ तोब्रह्मप्रत्यगात्माज्ञानघन ॥ ब्रह्मा-
दितृणांतअविच्छिन्न ॥ जोस्वप्रकाशेंभासवीसंपूर्ण ॥ आणिलयहीजाणे ॥ ७१ ॥
जोयाश्लोकींनिरोपिला ॥ रूपादिसहबुद्धिव्यापाराला ॥ बुद्धिआणिनिर्विकल्पवृत्ती-
ला ॥ सहजप्रकाशी ॥७२॥ अविद्याविद्याजीवशिव॥निर्माणतितुकेंप्रकाशीसर्व॥याहू-
नप्रतिबिंबितजोस्वभाव ॥ जीवेशांचाभिन्न ॥ ७३ ॥ जैसासूर्यभिंतीअंगणेंघरें ॥ घ-
टजळप्रतिबिंबादिसारें ॥ एकदांचिप्रकाशीसाचोकारें ॥ तैसाआत्माप्रकाशी ॥७४॥
घटजळींजोबिंबला ॥ तोसूर्याहूनवेगळाजाहला ॥ तैसाआभासरूपेंवृत्तींतउमटला ॥
तोस्वरूपाहूनभिन्न ॥ ७५ ॥ वृत्तींचाउगाचचंचळपणा ॥ त्यांतजाणिवेचीबिं-
बितलक्षणा ॥ येकचिद्रूपाचाव्यापकपणा ॥ एवंदोन्हीहीसत्यमिथ्या ॥ ७६ ॥
सत्यतोव्यापकबिंबात्मा॥मिथ्यातोप्रतिबिंबअनात्मा ॥ हेदोन्हीजोनिवडीमहात्मा ॥
विचारदृष्टीनें ॥ ७७ ॥ मिथ्यात्वेंमिथ्याचाकरीत्याग ॥ सत्यतेंसत्यहोयअंगें ॥ परी
दोन्हीहीसमजावेअव्यंग ॥ सत्यआणिआभास ॥ ७८ ॥ सूर्यदृष्टांतींजळींव्यापक-
ता ॥ नसेम्हणूननयेसाम्यता ॥ परीसत्यमिथ्याचिदाभासता ॥ निवडूनगेली॥७९॥
आतांवृत्तींतचियेकप्रतिबिंब ॥ दुसरेंव्यापकत्वेंचिद्रूपस्वयंभ ॥ हेंस्पष्टकळावेंसुलभ ॥
ऐसादृष्टांतदेऊं ॥ ८० ॥ घटींजलघालितांभासत ॥ आकाशापरीआभासदिसत
दुसरेंशुद्धगगनसर्वघटांत ॥ नदिसतांव्यापूनअसे ॥ ८१ ॥ व्यापलेंतेंजलाआदिअं-
तीं ॥ आहेतैसेंअसेनिश्चितीं ॥ तैसास्फूर्तींतव्यापकजोचिन्मूर्ति ॥ वृत्तिअभावींस-

त्य ॥ ८२ ॥ जलाभासजलतोंवरीदिसे ॥ जलनसतांभासकतानासे ॥ तेवींवृत्तींत प्रतिबिंबरूपभासे ॥ तेंनासेवृत्तीसवें ॥ ८३ ॥ जेंवृत्तिबुद्धींतप्रतिबिंबलें ॥ चिद्रूपा ऐसेंउगेंचभासलें ॥ तयामिथ्यासीनामठेविलें ॥ जीवेशदोन ॥ ८४ ॥ येकविकल्प दोषगुणाचा ॥ करितोजीवबुद्धिगतसाचा ॥ दुजाप्रेरकजीवाचेकर्माचा ॥ नुसधेवृत्ती-चाआभास ॥ ८५ ॥ असोजीवेंकेलेंतेंजीवनिर्मित ॥ ईशेंकेलेंतेंईश्वरद्वैत ॥ इतुकेंही कार्यरूपजगत ॥ आणिजीवेशकारण ॥ ८६ ॥ इतुकियाहीदृश्यभासाहून ॥ स्वप्र-काशब्रह्मआत्माज्ञानघन ॥ वेगळाअसेसर्वांतअसून ॥ निर्विकारेंअसंग ॥ ८७ ॥ जैसेंघटजळींअसोनगगन ॥ सर्वांवेगळेंव्यापकंपण ॥ जळाचेविकारअनान ॥ न स्पर्शतीतया ॥ ८८ ॥ तैसेंचिसर्वजगजीवेशांसाहित ॥ चंचळजडदृश्यभाससमस्त ॥ इतुकियामाजींहीचित्प्रभाव्याप्त ॥ परीवेगळीसर्वांहुनी ॥ ८९ ॥ तेचिआतांपुढील श्लोकीं ॥ विवेचनाकीजेनिकी ॥ येथेंसावधानअसावेंसाधकीं ॥ ययानिरूपणीं ॥ ९० सर्वमागीलआलोढूनआलें ॥ निरूपणाजितुकेंहोऊनगेलें ॥ सर्वपदार्थमात्रनिवडले ॥ तितुकाहीअनुवादयेथें ॥ ९१ ॥ तस्मात्‌अतितरसावधान ॥ सांगघडतअसेविवेचन ॥ अनात्मजातनिरसून ॥ आत्मत्वेंआत्माभेटे ॥ ९२ ॥ श्लोक ॥ रूपाच्चगुणदोषा-भ्यांविविक्ताकेवलाचितिः ॥ सैवानुवर्ततेरूपरसादीनांविकल्पने ॥ ८ ॥ ॥ टी० ॥ रू-पाहूनगुणदोषांहूनी ॥ वेगळीचित्प्रभासर्वांभासउनी ॥ तेचिव्यापकअसेसर्वांलागु-नी ॥ रूपरसादिविकल्पासह ॥ ९३ ॥ रूपाहूनवेगळेंह्मणितलें ॥ ईशनिर्मिततितकें-

हीआलें ॥ रूपयेकउपलक्षणकेलें ॥ परीईशद्वैताहूनीभिन्न ॥ ९४ ॥ गुणदोषह्मणजे जीवेंकेलें ॥ जितुकेंकल्पूनभोग्याआणिलें ॥ तितुंकियाहूनहीचिद्रूपसंचलें ॥ विकार-लेंनाहीं ॥ ९५ ॥ तेंचिव्यापूनसर्वांअसे ॥ पदार्थमात्रत्याहूननादिसे ॥ घटींकींजलीं आकाशजैसें ॥ तेवींरसादिविकल्पीं ॥ ९६ ॥ हेंचिआतांप्रांजळकरूं ॥ पदार्थमात्र विवेचनेंविवरूं ॥ ध्वनितार्थेंकळावयानिर्धारु ॥ व्यतिरेकअन्वयाचा ॥ ९७ ॥ पद ॥ रूपाच्चकेवलाचितिःविविक्ता ॥ रूपह्मणजेआदिकरून ॥ पंचविषयात्मकसंपूर्ण ॥ यापांचांपरतापदार्थअन्य ॥ त्रिभुवनींनाहीं ॥ ९८ ॥ अथवारूपतितुकेंईशनिर्मित॥ जडचंचलादिसमस्त ॥ एकरूपाचाकरितांसंकेत ॥ नामवेगळेंघेणेंनको ॥ ९९ ॥ नामरूपतितुकीमाया ॥ आदिकरूनतृणांतकार्या ॥ व्यापूनचित्प्रभाजेअद्वया ॥ सर्वांऐशीनव्हे ॥ १५०० ॥ मायादितृणांतसहजचिजाहलें ॥ यास्तवहेंस्वभावेंचिउ-द्भवलें ॥ ययानामरूपींउगेचिकल्पिले ॥ प्रकारदोन ॥ १ ॥ येकस्वाभाविकआणिदु-सरें ॥ ईक्षणेंनिर्मिलेंसेईश्वरें ॥ दोन्हीमायासामर्थ्यपरिनिमित्तमात्रें ॥ जाणत्याहे-तूचें ॥२॥ मायास्फुरणजाहलेंसहज ॥ तेथेंस्मरणास्मरणदोन्हीबीज॥ स्मरणतेंकळ-णेंज्ञानचोज ॥ अस्मरणनकळणेंअज्ञान ॥३॥ एवंविद्याअविद्यासहजजाहलिया ॥ त्यांतसहजींपडणेंआपसया ॥ प्रतिबिंबानामेंदोहींचिया ॥ जीवेश्वरदोनी ॥ ४ ॥ इतुकेंसहजजाहलेंनिर्माण ॥ हेंस्वाभाविकबोलावेंवचन ॥ पुढेंसहजचिपरीकल्पावेंभि-न्न ॥ कींईशेंनिर्मिलें ॥ ५ ॥ विद्याप्रतिबिंबितईश्वर ॥ सर्वज्ञज्ञानाभासचतुर ॥ त-

याईक्षणमात्रेंनानाप्रकार ॥ होतेजाहले ॥६॥ प्रथमगुणशक्तीसहित ॥ सत्वगुणतो-
चिज्ञानशक्तिविख्यात ॥ क्रियाशक्तिरजोगुणयुक्त ॥ द्रव्यशक्तितमोगुण ॥ ७ ॥ त-
मोगुणाचिद्रव्यशक्ति ॥ तेचिपंचभूतेंस्पष्टादिसती ॥ जयांचेपंचविषयबोलिजेती ॥
अनुक्रमेंकडूनी ॥ ८ ॥ आकाशवायुतेजआपभूमि ॥ हींपांचभूतेंसविषयनामीं ॥
शब्दस्पर्शरूपरसगंधानुक्रमीं ॥ हेपंचविषयपांचांचे ॥ ९ ॥ हेचिमुख्यपंचमहाभूतें॥
यांपासूनतींभौतिकेंसमस्तें ॥ जेकरूनकेलींपंचीकृतें ॥ तींनिरोपिलींमागां ॥ १० ॥
अवघियामिळूनचारीखाणी ॥ पांचवीमानसिकाचीउभवणी ॥ इतुकींहीभौतिका-
त्मकखाणी ॥ भूतेंविणपदार्थनसे ॥११॥ कल्पनेनेंसहजजाहलें ॥ तेंमानसिकसह-
जउद्भवलें ॥ जारापासूनजेजन्मले ॥ तेजरायुज ॥ १२ ॥ अंडापासूनजेजेहोत ॥
तेतेअंडजबोलिजेत ॥ स्वेदापासूनजेजेनिर्मित ॥ तेतेस्वेदज ॥ १३ ॥ उद्भिज्जा-
चेप्रकारदोन ॥ येकवायूपासूनहोतीनिर्माण ॥ दुसरेवृक्षादितृणांतसंपूर्ण ॥ स्थावर
बोलिजे ॥ १४ ॥ स्थावरात्मकतेनचालती ॥ भूमींतसमूळरोविलेअसती ॥ तेथेंप्रा-
णाकिंचित्नवाहती ॥ ह्मणोनिजड ॥ १५ ॥ येरउरलेतेजडचिअसोनी ॥ प्राणास्तव
चालतीखातीह्मणोनी ॥ जंगमऐसेबोलिजेवाणी ॥ एवंप्रकारदोनजडाचे ॥ १६ ॥
एवंइतुकेंहेंदृश्यब्रह्मांड ॥ त्यांतसानथोरनानापिंड ॥ सर्वहीनामरूपात्मकझाड ॥
मायामूळाचें ॥ १७ ॥ इतुकियत्सीआधारएक ॥ अधिष्ठानब्रह्मनिश्चयात्मक ॥ स-
[illegible]

श्वळ ॥ त्यांतसानथोरघटसकळ ॥ मडकींरांझणबोळकींपरळ ॥ अथवानानाविध पात्रें ॥ १९ ॥ तैसेंपरब्रह्मजेंनिघोट ॥ त्यामाजींब्रह्मांडहामठ ॥ तयामठींनानापिं- डघट ॥ दाटठेविले ॥ २० ॥ कित्येकजलेंअसतीभरले ॥ तेतेपिंडजंगमबोलिले ॥ कित्येककोरडेअसतीठेविले ॥ तेसूक्ष्माविणस्थावर ॥ २१ ॥ कोरडेघटींजलाकाश नदिसे ॥ परीव्यापकपणेंआकाशअसे ॥ सूक्ष्माविणजीवेशनसे ॥ परीब्रह्मअसेस्था- वरीं ॥ २२ ॥ आहेदिसेआणिचांगुलें ॥ हेंअस्तिभातिप्रियसंचलें ॥ ययाअधि- ष्ठानींरूपतेंआकाराआलें ॥ नामठेविलेंओळखीसी ॥ २३ ॥ आतांसजलघटते जंगम ॥ जेजेसप्राणउत्तमाधम ॥ त्यांतअस्तिभातिप्रियपरम ॥ आणिसूक्ष्मासह जीवेश ॥ २४ ॥ सुवर्णादिघटधातूंचें ॥ तैसेउत्तमोत्तमपिंडदेवांचे ॥ मध्यममानव जेवींखापराचे ॥ शेणादिकांचेकीटक ॥ २५ ॥ ऐसेघटपिंडचिदाकाशीं ॥ मांडिलेअ- सतीयेकरसीं ॥ त्यांतवास्तव्यज्ञानक्रियादोहींसीं॥सत्वरजात्मक ॥२६॥ देहमात्रसा- कारजितुका ॥ तमोगुणद्रव्यशक्तीचातितुका ॥ यासर्वांमाजीसंघहाआसिका ॥ असे जीवेशांसह ॥२७॥ इतुकेंवेगळालेंपाहणेंनलगे ॥ एकादेहाचेंपहावेंअंगें ॥ सर्वही मायाअविद्यादिसोंगें ॥ अनुभवायेती ॥ २८ ॥ जेवींघटउदंडगगनींअसती॥ तितुकेभिन्नपहावेनलगती ॥ येकाघटाचीकळतांरीति ॥ सर्वकळले ॥ २९ ॥ तैसेंचि जयासीवाटेविचारावें ॥ तेणेंआपुलेदेहींपहावें ॥ सर्वपदार्थमात्रअनुभवावे ॥ मग सर्वीआणावेप्रत्यया ॥ ३० ॥ ॥ घटामाजींजैसेंजल ॥ तैशीसूक्ष्मदेहाचीचळवळ ॥

जयाचींसत्रातत्त्वेंसकळ ॥ परीकोशतीन ॥ ३१ ॥ उगेचंचळपणेंवावरती ॥ तेपंच
प्राणनखशिखवाहती ॥ तेणेंआधारेंपांचक्रियाउमटती ॥ बाह्यकर्मेंद्रियांच्या ॥३२॥
वाचेचेंबोलणेंपाणिदेतघेत ॥ पादचालेउपस्थरतिभोगित ॥ गुदेंद्रियमळमूत्रविस-
र्गकरीत ॥ हेंक्रियाशक्तिप्राणाची ॥ ३३ ॥ एवंदहाप्रकारक्रियेचे ॥ प्राणकर्मेंद्रिय
प्राणमयाचे ॥ ऐसेचज्ञानशक्तिमनोमयाचे ॥ सहाप्रकार ॥ ३४ ॥ चंचळपणींवा-
वरावें ॥ परीपदार्थमात्रओळखावे ॥ निश्चयेंविणसंशयींपडावें ॥ तेंचिमन ॥ ३५ ॥
तेंचिपांचांद्वारेंनिघोनी ॥ बाह्यविषयींपडेजाउनी ॥ ज्ञानेंद्रियनामत्याद्वारालागुनी॥
श्रोत्रत्वक्चक्षुजिव्हाघ्राण ॥ ३६ ॥ ऐकणेंस्पर्शणेंपाहणें ॥ रसकळेगंधघेणें ॥ हेपां-
चहीओळखावेमनें ॥ परीसंशयनफिटे ॥ ३७ ॥ एवंज्ञानेंद्रियेंपांचसहावेंमन ॥ हेंम-
नोमयकोशाचेंलक्षण ॥ हेंप्राणमयाचेअंतरींजाण॥ त्याहूनसूक्ष्मअसे ॥ ३८ ॥ जै-
शीमनासीज्ञानशक्ति ॥ तैशीचबुद्धीसीज्ञानस्फूर्ति ॥ परीसंशयरूपमनाचीव्यक्ति ॥
बुद्धिनिश्चयकरी ॥ ३९ ॥ याबुद्धीसीहीज्ञानेंद्रियद्वारा ॥ जाणेंअसेशब्दादिव्यापा-
रा ॥ ह्मणोनितेंचिपांचसाहाकारा ॥ बुद्धीसीअसती ॥ ४० ॥ तस्मात्पांचहीज्ञानें-
द्रियें ॥ साहावीबुद्धिजेकरीनिश्चय ॥ हाचिजाणावाविज्ञानमय ॥ ज्ञानशक्तिरूप ॥
॥ ४१ ॥ एवंप्राणमनविज्ञान ॥ हेलिंगदेहाचेकोशतीन ॥ ज्ञानक्रियाशक्तिदोन ॥
असतीगुणांच्या ॥ ४२ ॥ एवंकोशत्रयात्मकसूक्ष्म ॥ सत्रातत्त्वांचाअनुक्रम ॥ ६०
स्थूलदेहामाजींसंभ्रम ॥ घटींजेवींपाणी ॥ ४३ ॥ आर्द्रचंचलजेवींपाणी ॥ तेवींवि-

हारप्राणालागुनी ॥ झळकेपाणीतेवींमनविज्ञानीं॥ज्ञानशक्तिअसे ॥४४॥ त्यांतकांहीं
साझावळपणा ॥ तेवींसंशयरूपताअसेमना ॥ केवळझळझळतेवींविज्ञाना ॥ नि-
श्चयात्मकता ॥ ४५ ॥ असोऐसेमनबुद्धिदोन ॥ त्यांतमुख्यत्वेंवसतीगुणतीन ॥
जेंमागांसांगितलेंलक्षण ॥ घोरमूढशांतवृत्ति ॥ ४६ ॥ एवंस्थूलादिगुणांपर्यंत ॥
स्वाभाविकपरीईशनिर्मित ॥ सांगितलेघटसजलयुक्त ॥ स्थूलसूक्ष्मदोन्ही ॥ ४७ ॥
आतांईशजीवाचेउत्पत्तिपूर्वीं ॥ जेस्फूर्तिरूपतत्वेंस्वभावीं ॥ तेहीवृत्तीमाजींपहावीं ॥
सूक्ष्मदृष्टी ॥ ४८ ॥ मुख्यअहंब्रह्मास्मिस्फुरण ॥ जेंकांमूळमायेचेंलक्षण ॥ तेहीसह-
जत्वेंआठवण ॥ होतसेपिंडीं ॥ ४९ ॥ तेचिआठवणनिर्विकल्प ॥ सर्वदांहोतसेआ-
पेआप ॥ परीतेनकळेझडकरीसंकल्प ॥ होतांबहिर्मुखहोय ॥ ५० ॥ इकडेआठव-
णतिकडेनेणीव ॥ हेदोन्हीविद्याअविद्येचेस्वभाव ॥ आवरणविक्षेपजयेतेंनांव ॥ ज्ञा-
नाज्ञानहेंचि ॥ ५१ ॥ मुख्यसंकल्पाविणवृत्ति ॥ स्वाभाविकस्फुरेसहजगति ॥
तयामाजींज्ञानाभासउमटती ॥ जीवेशदोन्ही ॥ ५२ ॥ विद्याप्रतिबिंबिततो
ईश ॥ अस्पष्टपणेंप्रेरीजीवास ॥ अविद्याप्रतिबिंबितअनेश ॥ तोहीअस्पष्ट ॥५३॥
पुढेंजेव्हांसंकल्पासहित ॥ मनबुद्धीचेविकारउमटत ॥ तेसमयींजीवस्पष्टदिसत ॥
यापूर्वींअस्पष्ट ॥ ५४ ॥ असोएकस्फुरणरूपमूळमाया॥ आणिविद्याअविद्याक-
न्यातिचिया ॥ त्यांतप्रतिबिंबरूपजेनामतया ॥ जीवेशदोन ॥ ५५ ॥ जै-
सेंपाणीझऱ्यांतूनउसळे ॥ तैशीमूळमायेचीस्फूर्तिंचंचळे ॥ स्वतांपाणीश्वेतपाहतांक-

वृ० ३१ टी. श्लो. ८

ळे ॥ तेवींविद्यास्फूर्तीची ॥ ५६ ॥ श्वेतपणाअसोनिआच्छादिला ॥ नसोनिकाळे-पणाउमटला ॥ तैसाअविद्यानेंणिवेसीजाहला ॥ ठावविद्यारूपअसोनी ॥५७॥ मुख्यपाणियाचेपाझरीं ॥ आकाशप्रतिभासेनाझडकरी ॥ अथवाश्वेतकाळेपणाहीमाझारीं ॥ जलाकाशस्पष्टनव्हे ॥ ५८ ॥ तैसेमूळस्फुरणींजीवेशअसती ॥ परीपाहणाराचेअनुभवानयेती ॥ विद्याअविद्येंतहीअनुमानिजेती ॥ कींजलतेथेंप्रतिबिंब ॥ ॥ ५९ ॥ स्पष्टजेव्हांजलस्थिरावलें ॥ तेव्हांआकाशस्पष्टदिसोंबिंबलें ॥ तैसेंसंकल्प होतांदिसोंलागलें ॥ जीवाचेंरूप ॥ ६० ॥ मूळींस्फुरणचिअसतांचंचळ ॥ परीतेंकळेनानिवळ ॥ मात्यांतीलप्रतिबिंबसकळ ॥ कोणपाहे ॥६१॥ तेचिप्रकृतिपुरुषदोन्ही ॥ ओळखावींचंचळजाणीवनिवडुनी ॥ त्यादोहींचेपरिणामहोउनी ॥ जाहलेविद्याईशादि ॥ ६२ ॥ चंचळपणाजोस्फूर्तींचा ॥ विद्याअविद्याहापरिणामतिचा ॥ तैसाचिपरिणामज्ञानाभासाचा ॥ जीवेशदोन्ही ॥ ६३ ॥ तोचिजडपणाअस्पष्टहोता ॥ स्पष्टजालाप्राणाआंतौता ॥ इकडेजीवेशाचीजेप्रकाशता ॥ बुद्धींतस्पष्टजाहली ॥ ॥ ६४ ॥ प्राणजडअसूनवावरती ॥ त्यामुळेंचंचळऐसेंदिसती ॥ परीतेजाणतीनाकल्पांतीं ॥ ह्मणूनतेजड ॥ ६५ ॥ तैसेचिमनबुद्धिहेचंचळखरे ॥ त्यांतजाणीवदिसे साचोकारें ॥ परीतेजीवाचेभासकत्वेंसारे ॥ विषयनिवडिती ॥ ६६ ॥ जैसेंपाणी दिसेझळझळित ॥ परीआकाशबिंबतांदिसत ॥ तैसेमनबुद्धिपरप्रकाशित ॥ स्वतां चंचळत्वेंजड ॥ ६७ ॥ असोघटजलाचेनिपाडिपाडें ॥ देहींसूक्ष्मदेहनिवडे ॥ जला-

काशापरीप्रतिबिंबपडे ॥ जीवेशांचेंसूक्ष्मीं ॥ ६८ ॥ भिंतीसहितब्रह्मांडमठ ॥ त्यांतउत्तमाधमपिंडघट ॥ घटींजलजैसेंतैसेंस्पष्ट ॥ सत्राकळांचेंसूक्ष्म॥६९॥जलपातळवोलेंचंचळ॥तैसाहाप्राणमयकोशसकळ ॥ प्रतिबिंबासहितपाण्याचीझळझळ॥ तैसेजीवासहितसंकल्प ॥७०॥ श्वेतपणातैशीविद्या ॥ काळाभासतैशीअविद्या ॥पाझरतैशीमूळमाया॥ एवंदृष्टांतींसर्वसाम्य॥७१॥पाझरींकिंवाश्वेतकाळेपणीं॥जलाकाशदिसेनानयनीं॥तैशीमायाकींविद्याअविद्यादोन्ही॥स्पष्टनसतीजीवेशत्यांत ॥७२॥बुद्धीमाजींजीवत्वएकलें ॥ चिदाभासरूपेंस्पष्टजाहलें॥ जैसेंजलामाजींप्रतिबिंबलें ॥ सनक्षत्रआकाश ॥७३ ॥ तोचिदाभासवृत्तीसहित ॥ इंद्रियद्वाराविषयाकारहोत ॥ जेश्याघटछिद्रांतूनझळझळित ॥ मठाच्याभिंती ॥७४॥ ऐसेंस्फुरणादिदेहांतमिथ्याभूत ॥ सांगितलेंजडचंचळसमस्त ॥ चिदाभासजोउमटलात्यांत ॥ तोहीसदृष्टांतसांगितला ॥ ७५ ॥ मिथ्याभूतइतुकेंहीजाहलें॥ तितुकेंसदृष्टांतसांगितलें ॥ आतांसत्यपरब्रह्मजेंसंचलें ॥ तेंआत्मत्वहीदेहीं ॥ ७६ ॥ जैसेंमुख्यगगनसर्वमठांसी ॥ अंतर्बाह्यव्यापूनअलिप्तत्वेंसी ॥ घटजलआणिजलाकाशाशीं ॥ व्यापकत्वेंसंचलें ॥ ॥ ७७ ॥ तैसेंब्रह्मात्मत्वसघन ॥ मायेसीईशादिअंततृण ॥ इतुकेंहीब्रह्मांडसंपूर्ण ॥ व्यापूनअसे ॥ ७८ ॥ ब्रह्मांडींजितुकेदेहसानथोर ॥ आदिकरूनहरिहर ॥ याइतुक्याअंतर्बाह्यनिर्विकार ॥ व्यापूनअसे ॥ ७९ ॥ स्थूलदेहींसूक्ष्मशरीरीं ॥ जेपंचीकृतअपंचीकृताचीपरी ॥ तिसरेंकारणजेस्फूर्तिनिर्धारीं ॥ विद्याअविद्यात्मक

॥ ८० ॥ त्यांतजीवेशजेप्रतिबिंबित ॥ एवंसकळधर्मधर्मीसहित ॥ व्यापूनियांअसे अनंत ॥ गगनजेवींसर्वघटीं ॥ ८१ ॥ ऐसियाअनंताचीव्यापकता ॥ जेंसच्चिद्घनसर्वींपरिपूर्णता ॥ तेपुढीलपदींविस्तारता ॥ अन्वयेंबोलिजे ॥ ८२ ॥ परीप्रस्तुत ययापदामाझारीं ॥ जितुकींमायादितृणांतसारीं ॥ रूपनामजितुकेंनिर्धारी ॥ स्थूल कींसूक्ष्म ॥ ८३ ॥ इतुक्याहीनामरूपांहून ॥ भिन्नअसेब्रह्मात्मापूर्ण ॥ अंतर्बाह्य जेवींगगन ॥ परीविलक्षणघटादिकां ॥ ८४ ॥ स्थूलदेहहाअन्नमय ॥ ज्याचीअन्नीं उत्पत्तिस्थितिलय ॥ जेवींघटसर्वहीमृन्मय ॥ तेवींचसाकारजितुका ॥८५ ॥ त्यांत सूक्ष्मदेहसत्राकळांचा ॥ जोत्रिकोशात्मकदृष्टांतजलाचा ॥ प्राणमनविज्ञानमयसाचा ॥ जयाप्रेरिताईश ॥ ८६ ॥ आणिप्रतिबिंबरूपजीव ॥ बुद्धीपासूनप्रगटस्वभाव ॥ याइतुकियामाजींहीस्वयमेव ॥ असूनब्रह्मात्माविगळा ॥ ८७ ॥ हेंअसोदेहद्वयाचेंकारण ॥ जेंसहजत्वेंजाहलेंनिर्माण ॥ त्यांतहीपरब्रह्मपरिपूर्ण ॥ व्यापूनभिन्नसर्वां ॥८८॥ विद्याअविद्यामूळमायास्फूर्ति ॥ त्यांतजीवेशहीअस्पष्टप्रतिबिंबती॥तयाकारणाआनंदमयकोशह्मणती ॥ जेथेंसुखैकगतिजीवा ॥८९॥ एवंअन्नमयस्थूलदेहे॥ प्राणमयमनोमयविज्ञानमयकोशत्रयहे ॥ आनंदमयकारणपाहे ॥ जीवेशांसह॥९०॥ इतुकेहीएकेकदेहाआंत ॥ असतीस्थूलसूक्ष्मजीवासहित ॥ तितुकेहीव्यापूनअनंत ॥ सर्वांविलक्षण ॥ ९१ ॥ आकाशघटींजलींजलाकाशीं ॥ व्यापूनभिन्नजैसेंसर्वांसी ॥ तेवींस्थूलसूक्ष्मकारणजीवेशीं ॥ व्यापूनआत्माविलक्षण ॥ ९२ ॥ निर्माण

तितुकेंवेगळालें ॥ धर्महीभिन्नाभिन्नउमटले ॥ तयाधर्मधर्मीसहितव्यापिलें ॥ परीन-
व्हेत्यात्याऐसें ॥ ९३ ॥ मिथ्याचेधर्मजेजेअनेक ॥ तेतेआधींकरूंरूपक ॥ मगसर्वी
विलक्षणकेवींव्यापक ॥ आपेआपकळे ॥ ९४ ॥ मुख्यपरब्रह्मअनंत ॥ केवढेंकिती
नव्हेअंत ॥ तयामाजींएकदेशहोत ॥ स्फूर्तिरज्जुसर्पापरी ॥ ९५ ॥ तयेचास्वभा-
वचिचंचळ ॥ उमटेआटेजेवींमृगजळ ॥ परीउत्पत्तीसीहेतुसकळ ॥ तेचिएकअसे ॥
॥ ९६ ॥ जलजैसेंकिंचितहीअसतां ॥ गगनप्रतिभासदिसेआंतौता ॥ तेवींवृत्तिनि-
विंकारेंहीस्फुरतां ॥ सत्याचेंप्रतिबिंबपडे ॥ ९७ ॥ असोस्फूर्तीचेंजेंचंचळपण ॥ तेथें
सहजविद्याअविद्याहोतीदोन ॥ अविद्येनेंकरावेंआवरण ॥ हाधर्मचितिचा ॥ ९८ ॥
पाणीकाळेपणेंजरीअसे ॥ परीप्रतिबिंबत्यामाजींदिसे ॥ अविद्येमाजींप्रतिबिंबतैसें॥
नेणीवरूपस्फूर्ति ॥ ९९ ॥ कळणियासीविद्याह्मणावी ॥ तेणेंपहावेंदिसेलजेंस्वभा-
वीं ॥ मगयथार्थकींअन्यथाभावी ॥ परीपाहणेंधर्मतिचा ॥ १६०० ॥ विद्यावृत्तींतजें
बिंबलें ॥ ईशहेंनामतयाआलें ॥ सर्वज्ञसर्वशक्तिमान्उमटले ॥ धर्महीतेथें ॥ १ ॥
उगीचप्रेरणाकरावी ॥ कर्मसूत्रेंस्फूर्तिद्यावी ॥ हाचिधर्मअसेस्वभावीं ॥ नियंतृत्वें
ईशाचा ॥ २ ॥ येथेंकोणीआशंकाकरिती ॥ कींईशप्रेरिताजीवाप्रति ॥ तरीहोणार
तेंनचुकेकल्पांतीं ॥ मगजीवाचायत्नव्यर्थ ॥ ३ ॥ तरीअवधारायाचेंउत्तर ॥ होणार
तेंनचुकेअणुमात्र ॥ परीप्रयत्नकरितीजेनर ॥ हाहीभोगसुखदुःखाचा॥४॥मगपुरुषप्र-
यत्नकायराहिला ॥ ह्मणसीतरीऐकेयाबोला ॥ प्रवृत्तिरूपभोगजीवाला ॥ येविषयींप्र-

यत्ननको ॥५॥ होणारतेंअन्यथानघडे ॥ नहोणारतेंनव्हेंकोडें ॥ हानेमचिअसेप्रवृत्ती-
कडे ॥ तोनकरोकरोप्रयत्न ॥ ६ ॥ तस्मात्प्रयत्नप्रवृत्तीचानकरावा ॥ घडणारतेंघ-
डेलस्वभावा ॥ परंतुनिवृत्तिरूपमोक्षस्वभावा ॥ प्रयत्नेंवीणनव्हे ॥ ७ ॥
प्रारब्धाधीनमोक्षनाहीं ॥ कारणकींअभोक्ताआत्माविदेही ॥ तोकळावाविचारेंनिःसं-
देहीं ॥ तेथेंसुखदुःखेंआटती ॥ ८ ॥ सुखदुःखहोणेंतेंप्रारब्धेंघडे ॥ कर्महानिप्रार-
ब्धेंकेवींजोडे ॥ तस्मात्परमार्थप्राप्तिघडे ॥ श्रवणादिप्रयत्नें ॥ ९ ॥ अमुककरीन
जीवाउद्भवे ॥ तेंचिईश्वरेंययासाह्यव्हावें ॥ तरीमगअपौरुषत्वसंभवे ॥ जीवासीकै-
सें ॥१०॥ असोधर्मधर्मीसांगतअसतां ॥ मध्येंआलेंतेंबोलिलेंतत्वतां ॥ जीवाचाध-
र्मएकेआतां ॥ ईशप्रेरितासहज ॥ ११ ॥ अविद्येमाजींबिंबलाअसे ॥ तयानेणिवे-
सीहीस्फुरवीतसे ॥ पुढेंबुद्धिप्रगटतांअपैसें ॥ तेहीभासवीविषयांत ॥ १२ ॥ हेंपुढें
बहुधानिरूपण ॥ जीवाचेंरूपस्पष्टतरहोणें ॥ परंतुजीवाचाधर्मस्फुरवणें ॥ बुद्धींतबिं-
बनबुद्धीसी ॥ १३ ॥ एवंसहजत्वेंवृत्तिजेनिर्विकारी ॥ उठलीजळींजेवींलहरी ॥ त-
येचेप्रकारबोलिलेचारी ॥ जीवईशविद्याअविद्या ॥१४॥ तयावृत्तीचाजोपरिणाम ॥
संकल्परूपमनोधर्म ॥ होयनव्हेसंशयपरम ॥ हेचिमनाचेस्वभाव ॥१५॥ संशयन
फिटतांध्यासलागे ॥ वारंवारस्मरतेंवाउगें ॥ तेंचिचित्तभिन्नदिसेप्रसंगें ॥ परीतेंम-
नचि ॥ १६ ॥ अमुकहोयअथवानव्हेअमुक ॥ निश्चयकरीधर्महाएक ॥ तेचिबुद्धि
निश्चयात्मक ॥ धर्मधर्मीभेदनाहीं ॥ १७ ॥ दुसराधर्मयेकबुद्धीचा ॥ करणेंनकरणें

अभिमानसाचा ॥ तोअहंकारनामेंवेगळाकैंचा ॥ बुद्धीहुनी ॥ १८ ॥ एवंअंतःकरण-
चतुष्टय ॥ नामेंपरीअसतीद्वय ॥ मनोमयविज्ञानमय ॥ कोशदोन्ही ॥ १९ ॥ कोश
ह्मणजेआहेजेंरूप ॥ तेंआच्छादूनभावावेंदुजेंअल्प ॥ तयाचिनांवेंजाणिजेविक्षेप ॥
जगउद्भवासी ॥ २० ॥ तेचिअंतःकरणवृत्तिउद्भवे ॥ इंद्रियद्वाराविषयींधांवे ॥ तेपां-
चप्रकारतयाह्मणावें ॥ ज्ञानेंद्रियऐसें ॥ २१ ॥ श्रोत्रेंबराअथवावाईट ॥ शब्दऐका-
वाहाधर्मस्पष्ट ॥ मृदुकाठिणओळखणेंअविट ॥ हाधर्मत्वचेचा ॥ २२ ॥ चांगलेंओं-
गळरूपपहावें ॥ हाचक्षूचाधर्मस्वभावें ॥ तीक्ष्णादिसर्वरसघ्यावे ॥ हाधर्मजिव्हेचा ॥
॥ २३ ॥ सुगंधदुर्गंधघ्यावानिवडून ॥ ययाधर्मासीचनामहेंघ्राण ॥ एवंज्ञानेंद्रियपं-
चकेंकडून ॥ पंचविषयघ्यावे ॥ २४ ॥ उगेंचिकांहींकळणेंनसतां ॥ जडत्वेंवावरती
देहाआंतौता ॥ अन्नरसांपचवूनसमस्तां ॥ देहापुष्टिद्यावी ॥ २५ ॥ क्षुधातृषाजया-
च्याविहरणें ॥ मनाइंद्रियांजयांतराहणें ॥ देहालागींहिहोयाजिणें ॥ हेधर्मप्राणाचे
॥ २६ ॥ याप्राणयोगेंकर्मेंद्रियासी ॥ वर्तणेंअसेस्वस्वक्रियांसी ॥ प्राणकर्मेंद्रियप्राण-
मयकोशीं ॥ असतीदहा ॥ २७ ॥ वाचेनेंवर्णोच्चारकरावा ॥ शब्दतितुकामुखींबोला-
वा ॥ हाधर्मचिवाणीचाजाणावा ॥ जेणेंप्रवृत्तिनिवृत्तिचालें ॥ २८ ॥ घ्यावेंद्यावेंपदा-
र्थांसी ॥ हाधर्मअसेपाणींद्रियासी ॥ गमनकरवावेंस्थूलदेहासी ॥ हाधर्मपादांचा ॥ २९
॥ मैथुनानंदप्रजोत्पादन ॥ हाउपस्थेंद्रियाचाधर्महोणें ॥ मलोत्सर्गसर्वहीकरणें ॥ गुदा-
चाधर्महा ॥ ३० ॥ एवंस्फुरणादिकर्मेंद्रियांत ॥ जितुकींचंचलतत्त्वेंसमस्त ॥ तितुकींहीधर्म-

धर्मीसहित ॥ जळापरीसांगितलीं ॥ ३१ ॥ उगेंचिजडपणेंअसावें ॥ दृश्यत्वेंवाईटवरें दिसावें ॥ विकारेंवाढावेंमरावें ॥ हाधर्मदेहाचा ॥३२॥घटापरीउत्पत्तिनाश ॥ जडपराधीनदृश्य ॥ हास्वभावचिविशेष ॥ साकारमात्राचा॥३३॥असोस्थूलघटसूक्ष्मजळ॥ त्यांतप्रतिबिंबतोजीवकेवळ ॥ ऐसेंचिजाणावेंपिंडसकळ ॥ ब्रह्मादिकीटकांत ॥ ३४ ॥ सर्वांमाजीतत्त्वेंइतुकीं ॥ धर्मधर्मीसहितनिकीं ॥ असतीनहोतीन्यूनाधिकीं ॥ स्थूलसानथोरजरी ॥ ३५ ॥ जैसेधातुखापरेंशेणाचेघट ॥ सानकिंवाअसोत मोठे ॥ परीजलआणिप्रतिबिंबगोमटें ॥ सर्वांमाजींसारिखें ॥ ३६ ॥ तैसेदेवमानवकीटकांचे ॥ साकारसानथोरसर्वांचे ॥ परीसूक्ष्मतत्त्वेंसहितजीवाचें ॥ एकरूपसर्वीं ॥ ३७ ॥ ऐशींनानापिंडेंजंगमाचीं ॥ आणिसाकारतासर्वस्थावराची ॥ जयाब्रह्मांडींवस्तीइतुक्यांची ॥ तींपंचमहाभूतेंजड ॥ ३८ ॥ सर्वघटांसहितसप्राकारमठ॥ इतुकियांतहीएकआकाशदाट ॥ घटपातळव्यापलेंअविट ॥ एकरेणुरितानाहीं॥३९॥ घटजलप्रतिबिंबासहित॥सर्वहीमुख्यआकाशेंव्याप्त॥ परंतुसर्वहीविकारासहित॥संचलेपणेंअसे ॥४०॥तैसेंब्रह्मात्मत्वसघन॥सच्चिदानंदपरिपूर्ण॥ मायादितृणांतजेंनिर्माण ॥ व्यापूनअसे ॥ ४१ ॥ पंचमहाभूतेंव्यापलें ॥ सर्वब्रह्मांडजेंदृश्यत्वेंरचिलें ॥ त्यांतीलसानथोरदेहदाटले ॥ ब्रह्मात्मयानें ॥ ४२ ॥ सूक्ष्मतत्त्वतेंजितुकेंसांगितलें ॥ त्यांतजीवेशहीप्रतिबिंबले ॥ हेंइतुकेंहीव्यापूनठेलें ॥ निश्चलपूर्ण ॥ ४३ ॥ ऐसेंसच्चिदानंदव्यापक ॥ अन्वयेंअनुस्यूतएक ॥ हेंनिरूपणनिश्चयात्मक ॥ पुढी-

लपदींअसे ॥ ४४ ॥ येथंरूपनामजेंजेंउद्भवलें ॥ अथवारूपरसादिदृश्यजेतुलें ॥
इतुक्यांचेधर्मांहूनभिन्नसंचलें ॥ हेंनिरूपणयापदीं ॥ ४५ ॥ सर्वधर्मधर्मीकिळल्या
विण ॥ स्वस्वरूपकेवींकळेविलक्षण ॥ यास्तवसदृष्टांतकेलेंनिरूपण॥ जेंजेंरूपजयाचें
॥ ४६ ॥ आतांरविदत्ताजेंस्वस्वरूप ॥ कवणाऐसेंअसेपाहेसाक्षेप ॥ तोहीसंवादकी-
जेलअल्प ॥ सावधानअसावें ॥ ४७ ॥ जैसेंआकाशकायमठासम ॥ कींघटजला
ऐसानेम ॥ किंवाप्रतिभासगगनाचाभ्रम ॥ तयासारिखेंतरीअसे ॥ ४८ ॥ तैसेंपर-
ब्रह्मसच्चिद्घन ॥ जेंव्यापकरितेंनव्हेतृण ॥ तेंकवणाऐसेंपाहेंविचारून ॥ पिंडब्रह्मां-
डीं ॥ ४९ ॥ आधींपिंडींचाशोधघ्यावा ॥ मगब्रह्मगोळत्यारीतींजाणावा ॥ ब्रह्मसा-
म्यताययासर्वां ॥ कवणियाअसे ॥ ५० ॥ स्थूलसूक्ष्मकारण ॥ जेंजडचंचळअज्ञान
॥ त्यांतप्रतिबिंबितजीवईशान ॥ स्वरूपसाम्ययाकवणा ॥ ५१ ॥ मुख्यमायास्फू-
र्तिजलींलहरी ॥ तेविलक्षणसर्पआणिदोरी ॥ मातिजपासावहेतत्त्वेंसारीं ॥ तरीत्यां
साम्यताकैंची ॥ ५२ ॥ अस्तिभातिप्रियब्रह्मात्मा ॥ असज्जडदुःखसर्वअनात्मा ॥
हेदोन्हीएकत्रसंगमा ॥ कदापिनमिळती ॥५३॥ यासर्वांहूनचितिवेगळी ॥ बोलि-
लीश्लोकपदींमुळीं ॥ परीसदानंदताहीनिराळी ॥ चितिएकउपलक्षण ॥ ५४ ॥
स्वरूपलक्षणांतीलएक ॥ ग्रहणकरितांनिश्चयात्मक ॥ उरलेंलक्षणजेंसकळिक ॥
नबोलतांग्राह्य ॥ ५५ ॥ असोचित्प्रभातेविलक्षण ॥ सर्वहेंनामरूपामिथ्यासंपूर्ण ॥
तेंचिऐकावेंविवेचन ॥ घटादिकांगगनजेवीं ॥ ५६ ॥ जडषड्विकारीदृश्यपणीं ॥

सर्वसुखदुःखाचेआयतनीं ॥ ऐसियादेहाचेरूपाहूनी ॥ चित्प्रभावेगळी ॥ ५७ ॥ विसर्गहोयजयाचेनी ॥ स्थूळाचेमळाचीसारणी ॥ ऐसियागुदेंद्रियाचेरूपाहूनी ॥ चित्प्रभावे० ॥ ५८ ॥ स्त्रीपुरुषाचियेमैथुनीं ॥ क्रियाभोगजयालागुनी ॥ तयाउपस्थेंद्रियाचेरू० ॥ चित्प्रभावे० ॥ ५९ ॥ जाणेंयेणेंक्रियागमनीं ॥ स्थूळासीघडेजयाचेनी ॥ तयापादाचेरू० ॥ चित्प्रभावे० ॥६०॥ ग्रहणदानाचीजयालागुनी ॥ क्रियाहोतसेअनुदिनीं ॥ तयापाणींद्रियाचेरूपा० ॥ चित्प्रभावे० ॥ ६१ ॥ नानावर्णोच्चारांच्याश्रेणी ॥ उमटतीसर्वदांजयेचेनी ॥ तयावागिंद्रियाचेरूपा० ॥ चित्प्रभावे० ॥ ६२ ॥ देहामाजींअधोगमनीं ॥ वाहतअसेजडपणीं ॥ तयाअपानाचे० ॥ चित्प्रभावे ॥ ६३ ॥ ऊर्ध्ववाहेहृदयभुवनीं ॥ श्वासोच्छ्वासजयाचेनी ॥ तयाप्राणाचेरू० ॥ चित्प्रभावे० ॥६४॥ स्थूलींकंठस्थानींराहुनी ॥ प्रवर्ततअसेक्षुत्पानीं ॥ तयाउदानाचेरू० ॥ चित्प्रभावे० ॥ ६५ ॥ उभयसंधींतनाभिस्थानीं ॥ राहूनहालवीसंधीलागुनी ॥ तयासमानाचेरू० ॥ चित्प्र० ॥ ६६ ॥ सर्वनाडीअन्नरसेंकडोनी ॥ पाववून होतसेपुष्टिदानी ॥ तयाव्यानाचेरू० ॥ चित्प्र० ॥ ६७ ॥ सुगंधदुर्गंधसन्निधानीं ॥ घेतअसेदोन्हीनिवडोनी ॥ तयाघ्राणाचेरू० ॥ चित्प्र० ॥ ६८ ॥ कटुतीक्ष्णादिरसश्रेणी ॥ चाखितांकळेजयेचेनी ॥ तयेजिव्हेचेरूपाहूनी ॥ चित्प्र० ॥ ६९ ॥ दृश्यजितुकेंसाकारपणीं ॥ तितुकियांचीदशादेखणी ॥ तयाचक्षूचेरू० ॥ चित्प्र० ॥ ॥ ७० ॥ सर्वदेहाकारेंराहूनी ॥ घेतअसेस्पर्शालागुनी ॥ तयात्वगिंद्रियाचेरू० ॥

चित्प्र० ॥ ७१ ॥ वेदादिकांच्याशब्दश्रेणी ॥ कळूंलागतीउठतांध्वनी ॥ तयाश्रोत्रें-
द्रियाचेरू० ॥ चित्प्र० ॥ ७२ ॥ संकल्पकरीसंशयेंकडूनी ॥ सदांहोयनव्हेचंचळ-
पणीं ॥ तयामनाचेरू० ॥ चित्प्र०॥७३॥ ध्यासेंआठवीअनुदिनीं ॥ सदांप्रवर्ततसे
चिंतनीं ॥ तयाचित्ताचेरू० ॥ चित्प्र० ॥ ७४ ॥ निश्चयचिजयेचोकरणी ॥ हेंखरें-
चिस्थापीअमुकह्मणोनी ॥ तयाबुद्धीचेहीरू० ॥ चित्प्र० ॥७५॥ मीमीसर्वदांवाउ-
गामानी ॥ जोबंधचिबैसलाघेऊनी ॥ तयाअहंकाराचेरू० ॥ चित्प्र० ॥ ७६ ॥ जो
स्फुरवीवृत्तीलागोनी ॥ एकलाचितिहींस्थानीं ॥ तयाजीवाचियेरू० ॥ चित्प्र० ॥
॥ ७७ ॥ जेजीवासीघालीआवरणीं ॥ प्रतिबिंबरूपजीवाचीजननी ॥ तयेअविद्ये-
चियेरूपाहुनी ॥ चित्प्रभावेगळी ॥ ७८ ॥ जेविक्षेपेंदुजेंदावीनयनीं ॥ जयेचीयेवढी
उद्भवलीकरणी ॥ तयेविद्येचेरूपाहुनी ॥ चित्प्र० ॥ ७९ ॥ जोविद्येमाजींप्रतिबिंबो-
नी ॥ जीवातेंप्रेरीअलिप्तपणीं ॥ तयाईश्वराचेरू० ॥ चित्प्र० ॥ ८० ॥ मृगजलवत्
जयेचीउभवणी ॥ जेप्रकृतिपुरुषात्मकनिस्तत्त्वपणीं ॥ तयेमूळमायेचेरू० ॥ चित्प्र०
॥ ८१ ॥ असोकारणरूपजीमूळमाया ॥ विद्याअविद्याशक्तिजिचिया ॥ तेचिजाहली
नाहींजयाठायां ॥ तरीकार्यउभवेकेवीं ॥ ८२ ॥ नकळण्यासीचनव्हेरूप ॥ तरीका-
सयाऐसाअसेसर्प ॥ तरीभिन्नदोरीहेवाउगेजल्प ॥ व्यर्थकांनह्मणावें ॥ ८३ ॥ तैं-
शीमूळमायावंध्यासुताचीआई ॥ विद्यादिकन्याईशादिजांवाई ॥ हाआनंदकोशनि-
जरूपाचेठाईं ॥ तोंचिद्रूपयाहूनभिन्न ॥ ८४ ॥ तयाआनंदासीहीआच्छादन ॥ करि-

तोकोशनामेंविज्ञान ॥ वृत्तीचापरिणामजेबुद्धिअनान ॥ भाऊनबैसली ॥ ८५ ॥ तेपंचज्ञानेंद्रियद्वारा ॥ होतसेविषयाकारा ॥ एवंविज्ञानमयतायासहाप्रकारां ॥ त्याहूनभिन्नचित्प्रभा ॥ ८६ ॥ त्यानिश्चयासीहीआच्छादिलें ॥ संशयात्मकवरती दिसलें ॥ यासीहीज्ञानेंद्रियसाह्यजालें ॥ इतुकामनोमयकोश ॥ ८७ ॥ त्यामना-माजींव्याप्तिस्वरूपाची ॥ परीतेविकारीचित्प्रभाकैंची ॥ जेवींपाणीआणितरंगाची ॥ येकरूपतानव्हे ॥८८॥ ऐसामनोमयहीआच्छादिला ॥ प्राणमयाचिजडादिसूंलागला ॥तोअंतर्बाह्यदशधाजाहला ॥ प्राणकर्मेंद्रिय॥८९॥जोविकाराचाविकारी॥तोकैसाहोय निर्विकारी॥आकाशअसूनजलामाझारी ॥ येकत्रकालवतीना॥९०॥याप्राणमयावरती दिसला॥स्पष्टत्वेंस्थूलसाकारला॥ तोअन्नमयकोशबोलिला॥घटजैसागगनीं ॥९१॥ मूळींमूळमायानव्हेस्वरूपाऐशी ॥ विद्याअविद्यासहजीवेशासीं ॥ तेथेंविज्ञानमय प्राणभिन्नत्वेंसी ॥ तेथेंसाकारासाम्यता १ ॥ ९२ ॥ हेंबोलणेंचिव्यर्थकुडें ॥ तैसेंचि भिन्नह्मणणेंहीबापुडें ॥ जैसेंजलाआणिजलाकाशांनजोडे ॥ तरीगगनासमघटकेवीं ॥ ९३ ॥ ऐसेंचिसाकारब्रह्मयापासुनी ॥ कीटकांतसर्वहीदृश्यपणीं ॥ स्वस्वरूप भिन्नसर्वांहूनी ॥ नानाघटांहूनगगन ॥ ९४ ॥ हेअसोभौतिकाचीकथा ॥ परीमहा-भूतेंसाम्यनहोतीसर्वथा ॥ जेथेंरूपादिकांचीव्यवस्था ॥ असेपंचविध ॥ ९५ ॥ पृथ्वीआणिभौतिकेंसारीं ॥ हींसर्वअसतीपंचप्रकारीं ॥ शब्दस्पर्शरूपरसगंधानुका-री ॥ [illegible] ॥ ९६ ॥ स्वरूपतरी अशब्दअस्पर्श ॥ अरूपअगंधअरस ॥

तस्मात्‌भिन्नघटाहूनआकाश ॥ कांनह्मणावें ॥ ९७ ॥ आपींजरीगंधनाहीं ॥ तरी चारीअसतीसर्वदांही ॥ स्वरूपींरसादिनसतीकांहीं ॥ यास्तवभिन्नआपाहुनी ॥ ॥ ९८ ॥ तोरसहीतेजांतनसतां ॥ शब्दस्पर्शरूपअसतीआंतौता ॥ ह्मणूनअग्नीसी स्वरूपसाम्यता ॥ नयेकल्पांतीं ॥ ९९ ॥ वायूमाजींरूपहीअसेना ॥ परीशब्दस्प-र्शअसतीभिन्नपणा ॥ तरीसाम्यताअस्पर्शाहोईना ॥ कवणेहींकाळीं ॥ १७०० ॥ गगनींस्पर्शहीनसेकिमपि ॥ परीशब्दअसेध्वनिरूपी ॥ ह्मणूनियांअशब्दचिद्रूपीं ॥ तयाअसाम्यतागगना ॥१॥ एवंभूतेंभौतिकेंहींसाकार ॥ आकाशादीतृणांतसमग्र ॥ हाएकजिन्नसजडप्रकार ॥ याहूनभिन्नचिद्रूप ॥ २ ॥ दुसराजिन्नसजडचिअसोनी॥ वाहणेंअसेचंचळपणीं ॥ ऐसियेप्राणाचियेरूपाहुनी ॥ चित्प्रभावेगळी ॥ ३ ॥ परप्र-काशेंजाणोंलागती ॥ हातिसराजिन्नसविशेषविकृति ॥ ययाहुनीहीआत्माचिन्मूर्ति॥ भिन्नअसेसहज ॥ ४ ॥ मूळस्फूर्तिचौथाजिन्नस ॥ जोकांहेतुसर्वविकारांस ॥ तया-च्याहीरूप हूननिराभास ॥ चित्प्रभावेगळी ॥ ५ ॥ प्रतिबिंबाचाप्रकारअसेपांचवा ॥ चितासारिखाआभासजाणावा ॥ परीमुख्यचिद्रूपतास्वयमेवा ॥ भिन्नययाहुनी॥६॥ एवंमिथ्याभूतजिन्नसपांचही ॥ उद्भवलेपरीजाइलेचिनाहीं ॥ इतुकेहीविकारजातसर्व-ही ॥ याविलक्षणचिद्रूप ॥ ७ ॥ पंचभूतेंचारीखाणी ॥ पांचवीतेमानसिकयोनि ॥ एवंहेदहाप्रकारमिळोनी ॥ जिन्नसपहिलाजडरूप ॥ ८ ॥ पंचप्राणकर्मेंद्रिय ॥ हादु-सराजिन्नससमुदाय ॥ हाचंचलअसोनिजडमय ॥ प्रकारेंदाही ॥ ९ ॥ मनबुद्धिज्ञा-

नेंद्रियपंचक ॥ परप्रकाशेंजाणतीसकळिक ॥ हातिसराजिन्नसअसेएक ॥ सत्तप्रकारें ॥ १० ॥ चौथाजिन्नसमूळस्फूर्ति ॥ मायाअविद्याविद्याह्मणती ॥ तयांसीचनामआवरणादिशक्ति ॥ परीप्रकारतीन ॥ ११ ॥ एवंचारजिन्नसवेगळाले ॥ पांचवेंचित्प्रतिबिंबपडिलें ॥ तयाचेदोनचिरूपेंउमटले ॥ जीवआणिईश ॥ १२ ॥ एवंपांचजिन्नस सर्वे ॥ पांचांचेबत्तीसहोतीआघवे ॥ वेगळालींरूपेंआणिनांवें ॥ ईशादितृणांत॥१३॥ जडरूपजोपहिलाजिन्नस ॥ द्रव्यशक्तिनामतयास ॥ दुसरियाजिन्नसानीयास ॥ क्रियाशक्तिबोलिजे ॥ १४ ॥ तिसराजिन्नसज्ञानशक्ति ॥ चौथीस्फूर्तिआदिशक्ति ॥ तयेसीचह्मणावीइच्छाशक्ति ॥ बीजरूपसर्वां ॥ १५ ॥ पांचवाजिन्नसचिदाभास ॥ शक्ति जयाच्यातोशक्तजीवेश ॥ असोऐसेहेपांचजिन्नस ॥ बत्तीसनामरूपें॥१६॥पूर्वदृष्टांतीं स्मरावें॥सजलघटसानथोरसर्वें॥तैसेचिब्रह्मादिकीटकांतआघवे ॥ आणिमहाभूतेंजेवीं ॥ १७ ॥ जलतैसेंदेहसूक्ष्म ॥ ब्रह्मादिकीटकांतसम ॥ यासर्वसमष्टीसीअसेनाम ॥ वाउगेंहिरण्यगर्भ ॥ १८ ॥ यासूक्ष्माचेप्रकारतीन ॥ प्राणआणिमनविज्ञान ॥ चंचळद्रवझळझळपण ॥ जेवींपाणी ॥ १९ ॥ तीनकोशपरीदोनशक्ति ॥ ज्ञानक्रियासूक्ष्मींअसती ॥ घटींजलेंजैशींसांठवती ॥ तेवींसानथोरदेहीं ॥ २० ॥ पाझरतैसेंमूळस्फुरण ॥ जेंचौथेजिन्नसाचेंलक्षण ॥ पांचवेतेजीवेशान॥जलाकाशापरी ॥२१॥एवंघटमठपिंडब्रह्मांड ॥ हेस्थावरजंगमादिजड ॥ याविलक्षणकींआत्मागगनवाड ॥ प्र-

प्रत्ययाआलें ॥ जलाहूनजेवींगगन ॥२३॥ मूळस्फूर्तिकारणसर्वांसी ॥ जेपाणिया-
चेउद्भवाऐशीं ॥ तयासाम्यताकवणेकाळेंसी ॥ चिदाकाशानघडे ॥ २४ ॥ हेंअसोप्र-
तिबिंबपडिलें ॥ जलाकाशासमजीवेशउमटले ॥ तेंचिदाभासत्वनजायउपमिलें ॥
चिदाकाशाशीं ॥ २५ ॥ एवंजीवेशमूळस्फूर्ति ॥ आनंदमयताइतुक्यांप्रति ॥ मनबु-
द्धिप्राणइंद्रियांह्मणती ॥ त्रिकोशात्मकसूक्ष्म ॥ २६ ॥ स्थूलदेहतोअन्नमय ॥ पंच-
कोशप्रकारेंऐशिये ॥ जोपांचजिन्नसांचासमुदाय ॥ बत्तीसप्रकार ॥ २७ ॥ याबत्ति-
सांपरतापदार्थअसेना ॥ जरीनामेंअसतीअनेकधानाना ॥ इतुक्यांचेहीरूपाहूनिभि-
न्ना ॥ चित्प्रभावेगळी ॥ २८ ॥ चित्प्रभाएकउपलक्षण ॥ परीसच्चिदानंदब्रह्मात्मा
सघन ॥ ययाबत्तिसांहूनविलक्षण ॥ जेवींगगनसजलघटा ॥ २९ ॥ वेदांतशास्त्रीं
जेपदार्थदोन ॥ एकसत्यएकमिथ्यासंपूर्ण ॥ मिथ्यातेचिबत्तीसभिन्नभिन्न ॥ सत्यतो
ब्रह्मात्मा ॥ ३० ॥ ऐसेहेदोन्हीनिवडिले ॥ दृष्टांतासाहितस्पष्टकेले ॥ आत्मस्वरूप
तेंभिन्नसंचलें ॥ येरबत्तिसांहुनी ॥ ३१ ॥ ज्यारीतींसजलसप्रतिबिंबाचा ॥ दृष्टांत
दिधलाघटाचा ॥ येणेंचिपाडेंबोलिजेतवाचा ॥ बहुधादृष्टांत ॥ ३२ ॥ नदींतबैसला
वृक्षावरी ॥ तैसाब्रह्मात्मानिर्विकारी ॥ मूळस्फूर्तीपासूनबत्तीसरूपेंसारीं ॥ प्रवाहीं
पडलियाऐशीं ॥ ३३ ॥ ब्रह्मात्माजैसासागर ॥ बत्तीसरूपेंतरंगाकार ॥ ब्रह्मात्माजे-
वींगगनास्थिर ॥ मेघादिसमबत्तीस ॥३४॥ आत्माब्रह्मजेवींदोरी ॥ सर्पाऐशींबत्ति-
संसारीं ॥ स्थाणुसमानवस्तुनिर्विकारी ॥ पुरुषासमबत्तीस ॥३५॥ ब्रह्मात्मासघनजे-

वींशिप ॥ रजतापरीबत्तिसांसीरूप ॥ मृगजलवत्सर्वांसीजल्प ॥ सहस्रकरब्रह्मात्मा ॥ ३६ ॥ सत्यमिथ्याकळावयाउद्योगें ॥ दृष्टांतदेणेंलागतीप्रसंगें ॥ येऱ्हवींकोणतेंनिर्विकाराजोगें ॥ बोलूंयेवाचे॥३७॥तस्मात्कोणेहीरीतींसमजावें ॥ मिथ्यातेंमिथ्यात्वेंत्यागावें ॥ सत्यतेंसत्यनिश्चयाआणावें ॥ मुमुक्षेंअंतरीं॥३८॥पाहेंरविदत्तासावधान ॥ सर्वसारांशआलाआलोडून ॥ सत्यमिथ्यागेलेंनिवडून ॥ हातींच्याआंवळयापरी ॥ ३९ ॥ ईशादितृणांतहेबत्तीस ॥ वाउगाचिभासलाभास ॥ यासर्वांविलक्षणनिराभास ॥ आत्माब्रह्मचिद्रूप ॥ ४० ॥ ययाबत्तिसांमाजींअसोनी ॥ विलक्षणब्रह्मात्मापूर्णपणीं ॥ हेबत्तीसस्वस्वविकारपावोनी ॥ आपेंआपनासती ॥४१॥ हेउद्भवतांतयानिर्विकारा॥ विकारकरूंनशकतीनिर्धारा॥ लयपावतांतोब्रह्मचिन्मात्रा ॥ विकारकल्पीकोण ॥ ४२ ॥ असोसर्वांचेरूपाहुनी ॥ आत्माब्रह्मपूर्णपणीं ॥ माबत्तिसांचेव्यापारालागोनी ॥ आतळेकैसा॥४३॥अमुकअमुकतत्त्वेंमिळतां ॥ व्यापारहोतसेकर्मापुरता ॥ तयागुणदोषात्मकाचीवार्ता ॥ ब्रह्मात्मयाकेवीं ॥४४॥ तथापिअज्ञानजनींमानिली ॥ तरीहीआत्मत्वींनाहींस्पर्शिली ॥ वाउगींचस्वतांजाऊनपडलीं ॥ जन्ममरणप्रवाहीं ॥ ४५ ॥ तेचिगुणदोषजीवेंकल्पिले ॥ जेगतश्लोकींनिरोपिले ॥ तेचिमागुतींपाहिजेबोलिले ॥ मीपणत्यागावया ॥ ४६ ॥ जैसाआत्मासर्वरूपांहून ॥ सहजींसहजपरिपूर्ण ॥ तैसाचिगुणदोषांविलक्षण ॥ सहजपरीबोलिजे ॥ ४७ ॥

॥ पद ॥ गुणदोषाभ्यांकेवलाचिनिःविविक्ता ॥ गुणदोषांहूनकेवलचिती ॥ वेगळीच

असेसहजगति ॥ बत्तीसजरीविकारापावती ॥ तरीतेनिर्विकार ॥ ४८ ॥ येथेंहीरवि-
दत्तासावधान ॥ हेंनिष्कर्षाचेंअसेनिरोपण ॥ गुणदोषांहूनविवेचन ॥ होयआत्मरू-
पाचें ॥ ४९ ॥ गुणदोषह्मणजेव्यर्थकल्पना ॥ अज्ञानेंमाथांघेमीपणा ॥ सहजींहो-
तातीव्यापारनाना ॥ तेतेआपणामानीत ॥ ५० ॥ तोमीपणाजरीनमानितां ॥ तरी
व्यापारहोतीलचितत्त्वतां ॥ परीमीपणेंघेतसेबद्धता ॥ सहजहोतांमुक्त ॥ ५१ ॥ आ-
धींसहजकैसेहोतअसती ॥ तेंचिबोलिजेअल्परीतीं ॥ सहजींचगुणदोषउमटती ॥
सहजचितीवेगळी ॥ ५२ ॥ प्रथमस्थूलदेहअन्नमय ॥ जोरक्तरेतापासूनहोय ॥ पं-
चवीसतत्त्वांचासमुदाय ॥ पंचीकृताचा ॥ ५३ ॥ रक्तरेतमिळतांजठरीं ॥ गर्भवाढूंला-
गेअंतरीं ॥ गुणवाढेसांगगर्भजरी ॥ मलादिहोतांदोष ॥ ५४ ॥ जन्मकाळींआडवा
भरतां ॥ हाचिदोषशिणतसेमाता ॥ यथायुक्तसहजींजन्मतां ॥ गुणहोयस्त्वपर॥५५॥
स्वरूपसांगतरीतोगुण ॥ अरूपव्यंगपोषाचेंलक्षण ॥ पुढेंवाढूंलागतांविपरीतपण ॥
हाचिदोष ॥५६॥ गुणहोयमरळवाढतां ॥ पुढेंपावलातारुण्यता ॥ तेथेंहीगुणहोययुक्त
वर्ततां ॥ अन्यथादोष ॥ ५७ ॥ वृद्धकाळींतोदोषबहुत ॥ गुणहीअसतीकिंचित ॥
मृत्युकाळतोकठिणअत्यंत ॥ त्वरेंमरतांगुण ॥ ५८ ॥ एवंजन्मापासूनमरणवरी ॥
सहजींदेहनानाविकारी ॥ गुणदोषउमटतीचनिर्धारी ॥ हेंअन्यथानव्हे ॥ ५९ ॥
तितुकेगुणदोषजरीसांगावे ॥ तरीधरणींलिहितांनपुरवे ॥ तस्मात् अल्पसंकेतेंसमजावें॥
गुणदोषाचेंपात्रहें ॥ ६० ॥ मगअसोदेवकींमानव ॥ कीटकअथवागोअश्व ॥ स्था-

वरकींजंगमस्वयमेव ॥ परींदेहतेथेंगुणदोष ॥ ६१ ॥ केचित्गुणचिदोषाकारहोती ॥ केव्हांदोषगुणाऐसेउमटती ॥ परीसाकारतितुकेंजाहलेअसती ॥ सहजींगुणदोषात्मक ॥ ६२ ॥ असोस्थूलदेहाअंतरींप्राण ॥ तेथेंहीअसतीदोषगुण ॥ गुणवाटेहोतांपिंडपोषण ॥ अन्यथादोष ॥६३॥ हेंअसोदहाहीइंद्रिय ॥ मनबुद्धिस्फूर्तिमायामय ॥ विद्याअविद्याजीवेशउभय ॥ हेंसर्वहीजितुकें ॥६४॥ हेंसर्वहीमिथ्यत्वेंजाहलें ॥ जाहलेंतयागुणदोषलागलें ॥ तेधर्मधर्मींपूर्वींसांगितले ॥ धर्मतथेंगुणदोष ॥ ६५ ॥ सर्पचोरउमटतांभीति ॥ रजतभासतांहर्षेमति ॥ तैसेहेईशादितृणांतीं ॥ बत्तीसगुणदोषात्मक ॥ ॥ ६६ ॥ व्यापारापूर्वींवेगळाले ॥ देहींअसतांस्थिरउगले ॥ तेथेंहीगुणदोषअसतीसंचले ॥ माव्यापारींतोउत्कर्ष ॥ ६७ ॥ व्यापारींबहुतत्वेंमिळती ॥ तेव्हांजागृदादिअवस्थाहोती ॥ तयासमईतोअतिविकृति ॥ गुणदोषाची ॥ ६८ ॥ अंतःकरणस्फूर्तिवायुव्यान ॥ तयाचेद्वारेंवाणीश्रवण ॥ बोलेऐकेपरस्परेंकडोन ॥ होऊनभोग्यभोक्ता ॥ ६९ ॥ अन्यबोलतांऐकेसावध ॥ तोअंतःकरणींआदळेशब्द ॥ तेव्हांचिउठेप्रीति कामकींक्रोध ॥ हेचिअतिगुणदोष ॥७०॥ येथेंरविदत्ताऐसेंमानिसी ॥ कींपांचचितत्त्वें व्यापारासी ॥ परीईशादिदेहांतबहुतत्त्वांसी ॥ अपेक्षाअसे ॥ ७१ ॥ अंतःकरण व्यानश्रोत्रवाचा ॥ पांचवाउच्चारशब्दाचा ॥ हाव्यापारययाचीपांचांचा ॥ परीअन्यासीहीअपेक्षी ॥ ७२ ॥ साकारदेहतोपाहिजे ॥ जीवेंतोविषयहास्फुरविजे ॥ विद्याअविद्यात्मकस्फूर्तिसहजें ॥ असेव्यापारीं ॥ ७३ ॥ मनबुद्धिचित्तअहंकार ॥ हेही

पाहिजेतातिसमग्र ॥ हेंअसोईशहीनिरहंकार ॥ प्रेरीगुणदोष॥७४॥ जेवींसेनेचाज-
यपराजय ॥ तोराजयासीआरोपहोय॥तैसेंशुभकींअशुभहोतांकार्य॥ ईशावरीआरोप
॥ ७५ ॥ राजआज्ञेवतईशप्रेरी ॥ परीतोअकर्ताअसोनिरहंकारी ॥ अन्येंकर्तृत्वआरो-
पिजेजरी ॥ तरीतोनित्यमुक्त ॥ ७६ ॥ ईशचिमुक्तह्मणणेंकाय ॥ जीवहीबद्धकदां न
होय ॥ परीअकर्तृत्वाचीनेणेसोय ॥ ह्मणोनिसाभिमानेंबद्ध ॥ ७७ ॥ असोजीवेश
विद्याअविद्यास्फूर्ति ॥ मनादिचत्वारअंतःकरणवृत्ति ॥ व्यानश्रोत्रवाचाशब्दनिश्चिती
॥ हाइतुकासंघमिळे ॥ ७८ ॥ तेव्हांऐकणेंबोलणेंदोन्ही ॥ व्यापारहोतअसतीजनीं॥
आणिगुणांचीहीहोयउभवणी ॥ सत्वादिकांची ॥ ७९ ॥ बोलकारजोगुणेंउठे ॥ तरी
ऐकणारकामक्रोधेंदाटे ॥ तेथेंदोषचिअधिकपेटे ॥ मगपरस्परेंकलह ॥ ८० ॥ बोल-
कासत्वगुणीमधुर ॥ तरीशांततापावेऐकणार ॥ तेव्हांगुणचिउमटेपरस्पर ॥ संवाद-
सुखहोय ॥ ८१ ॥ एवंसंघमिळतांगुणदोषउमटती ॥ गुणतरीअतिशयउठेप्रीती ॥
दोषतरीमारितीकींमरती ॥ ऐसेंकार्यगुणदोषांचें ॥ ८२ ॥ ऐसाव्यापारगुणदोषात्म-
क ॥ सांगितलासंघाचाएक ॥ ऐसेचिचारीहोतीआणिक ॥ तेहीसंक्षेपेंबोलूं ॥ ८३ ॥
मनसमानत्वचापाणी ॥ स्पर्शविषयपांचवामिळूनी ॥ व्यापारस्पृष्टव्यदेणींघेणीं ॥
अन्यतत्त्वेंअपेक्षी ॥ ८४ ॥ देहबुद्धिअहंकारचित्त ॥ विद्याअविद्यास्फूर्तिसहित॥जीव
ईशासाह्यअसत ॥ आणिगुणहीतिन्ही ॥ ८५ ॥ डोळेझांकूनजरीबैसला ॥ परीस्प-
र्शहोतांअंतरींकळला ॥ सर्पजरीदचकूनमेला ॥ स्त्रीतरीसुखावे ॥ ८६ ॥ बुद्धिउदा-

ननयनचरण ॥ पांचवारूपाविषयपूर्ण ॥ होतअसेपाहणेंचालणें ॥ परीअन्यतत्त्वेंअपे-
क्षी ॥ ८७ ॥ देहमनचित्तअहंकार ॥ विद्याअविद्यात्मकस्फूर्तिप्रकार ॥ त्रिगुणआणि
जीवईश्वर ॥ साहाकाराअसती ॥ ८८ ॥ सन्मुखदेखतांरूपचांगुलें ॥ तरीहर्षून
अतिसुखजाहलें ॥ विरूपपाहूनभयघेतलें ॥ एवंगुणदोषात्मक ॥ ८९ ॥ चित्तप्राण
जिव्हाउपस्थ ॥ पांचवारसविषययथार्थ ॥ अशनरतिहोयउपस्थित ॥ परीअन्यतत्त्वें
अपेक्षी ॥ ९० ॥ देहअहंकारमनबुद्धि ॥ विद्याअविद्यात्मकस्फूर्तिआधीं ॥ जीवेशत्रि-
गुणांचीमांदी ॥ साह्यत्वाअसती ॥ ९१ ॥ चांगुलापदार्थजिव्हाखाय ॥ तेव्हांसुख-
रूपतापुष्टिहोय ॥ अन्यथात्वेंमरोनिजाय ॥ ऐसागुणदोषरसीं ॥ ९२ ॥ तैसेंचिराते-
सुखभोगितां ॥ उत्पत्तिहोयकींमरेअवचिता ॥ ऐशीगुणदोषाचीसहजता ॥ असेव्या-
पारीं ॥ ९३ ॥ अहंकारअपानघ्राण ॥ गुदगंधविषयजाण ॥ विसर्गहोयगंधग्रहण ॥
परीअन्यतत्त्वेंअपेक्षी ॥ ९४ ॥ देहमनबुद्धिआणिचित्त ॥ विद्याअविद्यास्फूर्तिसहित ॥
जीवेशत्रिगुणादिअपेक्षित ॥ मिळतांव्यापारघडे ॥ ९५ ॥ सुगंधेंअत्यंतचिसुखावे ॥
दुर्गंधेंकासाविसव्हावें ॥ विसर्गेंवांचावेंकांमरावें ॥ एवंगुणदोषगंधीं ॥ ९६ ॥ जीव
व्यापारउदंडकरिती ॥ कृष्यादिअथवाकर्मेंनिपजती ॥ परीअवघ्यापांचचिवृत्ति ॥
ब्रह्मादिकीटकांत ॥ ९७ ॥ एकादेहाचेपांचसमजतां ॥ सर्वांचेअनुभवायेतीतत्त्वतां ॥
असोपंचविषयजागृतींअसतां ॥ होतीगुणदोषात्मक ॥ ९८ ॥ हेचिपांचव्यापारस्व-
प्नीं ॥ होतअसतीजीवालागोनी ॥ जरीदेहविषयप्रत्यक्षपणीं ॥ नसतीतेथें ॥ ९९ ॥

परीदेहाचाआणिविषयाचा ॥ आभासघेऊनियांसाचा ॥ व्यापारकरीतअसेगुणदो-
षाचा ॥ अन्यजोउरलासंघ ॥१८००॥ विद्याअविद्यात्मकमायास्फूर्ति ॥ जीवेशत्रि-
गुणचत्वारवृत्ति ॥ प्राणदशेंद्रियेंवावरती ॥ गोलकेंविणअंतरीं ॥ १ ॥ बोलणेंऐकणें
पाहणेंचालणें ॥ स्पर्शणेंआणिदेणेंघेणें ॥ खाणेंरतिविसर्गगंधघेणें ॥ आभासरूपेंस्व-
प्नीं ॥ २ ॥ तेथेंहर्षखेदहोतीव्यापारीं ॥ ऐसेगुणदोषनानापरी ॥ हेअसोसुतीहीमा-
झारीं ॥ गुणदोषअसे ॥ ३ ॥ तेथेंमनबुद्धीचाअभाव ॥ इंद्रियप्राणादिकांनसेठाव ॥
येकस्फूर्तिमात्रस्वयमेव ॥ असेविद्याअविद्यात्मक ॥४॥ जीवेशप्रतिबिंबेंदोन्ही ॥ अ-
सतीतयानेणीवपणीं ॥ हाचिआनंदमयकोशवाणीं ॥ बोलिजेपांचवा ॥ ५ ॥ येरवीं
ज्ञानादिचारीकोश ॥ यांचातेथेंहोतसेनाश ॥ नेणीवरूपेंचिअसेविशेष ॥ प्राज्ञअ-
भिमानही ॥ ६ ॥ असोऐसियासुप्तीआंत ॥ सुखाकारताहागुणप्रगटत ॥ कांहींच
नकळेदोषदिसत ॥ व्यापाराविण ॥ ७ ॥ जैसेंएकापिंडींअवस्थेंतिहीं ॥ गुणदोषअ-
सतीसर्वदांही ॥ तैसेंचिब्रह्मादिकीटकांतसर्वेही ॥ गुणदोषेंव्याप्त ॥ ८ ॥ हेअसोभौ-
तिकांचीकथा ॥ परीमहाभूतींहीसर्वथा ॥ असेगुणदोषाचीव्यथा ॥ सहजगति ॥९॥
पृथ्वीअन्नरसेंतारीहागुण ॥ तेणेंचिविषरूपेंहोयमरण ॥ तेवींचजीवनेंतृषाहरण ॥
मरेबुडतां ॥ १० ॥ अग्निहाशीतनिवारित ॥ येऱ्हवींदहनकरीसमस्त ॥ मंदवायुसु-
खहीदेत ॥ नातरीउडवी ॥ ११ ॥ आकाशींअवकाशवाड ॥ हाचिगुणतेथेंघबाड ॥
शून्यपणेंनेणीवनिबिड ॥ हाचिदोष ॥१२॥ एवंआकाशादिदेहांततृण ॥ आणिस्फू-

र्तीपासूनियांप्राण ॥ इतुकेवत्तीसहीसंपूर्ण ॥ गुणदोषेंभरले ॥१३॥ जैसासजलसा-
भासवट ॥ तेथंहीगुणदोषस्पष्ट ॥ आणिओघींपडलाजोबुद्धिनष्ट ॥ तेथंगुणदोषाउ-
णंनसे ॥१४॥ तरंगमेघसर्पचोर ॥ रजतमृगजलादिविकार ॥ तेथंजैसेंहर्षभयथोर ॥
तेवींचबत्तिशींगुणदोष ॥ १५ ॥ असोबत्तिसांचेरूपाहुनी ॥ चित्प्रभावेगळीपूर्णपणीं॥
तैशीचिबत्तिसांचेदोषगुणीं ॥ नलिंपेसहसा ॥ १६ ॥ जैसेंघटजलप्रतिबिंबासहित ॥
आकाशव्यापूनअलिप्तत्यांत ॥ मातयाचेगुणदोषेंमिश्रित ॥ होईलकैसें ॥ १७ ॥
आणिनदींतवृक्षींजोबैसला ॥ तोपडिलायाहूनभिन्नसंचला ॥ तोपडल्याचेगुणदोषें
मेला ॥ हेंघडेनासहसा ॥ १८ ॥ तरंगाचियेसरिसेंपाणी ॥ विकारानपवेत्यांतअसो-
नी ॥ माउद्भवलयींदोषगुणीं ॥ उद्भवेमरेकेवीं ॥ १९ ॥ मेघेंआकाशगजबजीना ॥
मापाझरेंकेवींसरिसेंजीवना ॥ सर्पेंहीरज्जुआच्छादेना ॥ तरीचालेकेवींत्यासवें ॥
॥ २० ॥ स्थाणुचोराऐसानसता ॥ लुटीलकेवींहोपांथस्था ॥ शिंपजाहलीचनाहींसा-
म्यरजता ॥ तरीहर्षखेददेकेवीं ॥ २१ ॥ सवितानबुडेमृगजलपुरीं ॥ तोग्रासिलाके-
वींमृगजलचरीं ॥ हेंबोलतांजैशीशिणवैखरी ॥ तैशीचब्रह्मात्मया ॥२२॥ अरेजोमाये-
सीअतीत ॥ तोमायाविकारेंकेवींचळत ॥ मायाचितेथंउद्भवूननासत ॥ तोजैसातैसा
॥२३॥अविद्यातयाआच्छादिना॥विद्याहीज्ञानेंजाणेना॥ईशाचेप्रेरणेंतगवसेन॥सर्वज्ञ-
हीनव्हे ॥२४॥ मुख्यईशाऐसेंनव्हेब्रह्म॥मासर्वज्ञादिकेवींघेधर्म॥तेथूनप्रेरकत्वादिना-
नाकर्म ॥ हेतोंअतिदूरतर ॥ २५ ॥ जीवाचेरूपाऐसेंनाहीं ॥ मगकिंचिज्ज्ञध-

मेंस्फुरवणेंतेंही ॥ आणिसाभिमानघेऊनबैसेदेहीं ॥ याहूनभिन्नह्मणणेंनको ॥२६ ॥ बुद्धीचियेधर्मांप्रति ॥ भयलज्जादिधारणाधृति ॥ आशाचिंतानिश्चयचित्तीं ॥ भिन्न असेपूर्णपणीं ॥ २७ ॥ मनाचेसंकल्पविकल्पासी ॥ शोकमोहोकामादिकांसी॥चित्प्र-भावेगळीनिश्चयेंसी ॥ पूर्णपणींअसे ॥ २८ ॥ चित्ताचेचिंतनापासूनी॥अहंकाराचेअ-हंकर्तव्याहुनी ॥ चित्प्रभाभिन्नपूर्णपणीं॥केवळत्वेंसहज ॥२९॥ प्राणाचेविहरणाहुनी ॥ क्षुत्पानादिधर्मापासुनी ॥ चित्प्रभाभिन्नपूर्णपणीं ॥ केवळत्वेंसहज ॥ ३० ॥ श्रोत्रा-चियेऐकण्याहूनी ॥ त्वचेचेस्पर्शनापासुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ३१ ॥ चक्षूचियेदेख-ण्याहुनी ॥ रसनेचेअशनापासुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ३२ ॥ घ्राणाचेसुगंधदुर्गंधाहु-नी ॥ चहूंवाणींचेवचनापासुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ३३ ॥ हस्ताचेदेण्याघेण्याहुनी ॥ पादाचेगमनक्रियेपासुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ३४ ॥ उपस्थाचेरतिसुखाहुनी ॥ गुदा-चेविसर्गापासुनी ॥ चि० ॥ केव० ॥ ३५ ॥ देहाचेसंभूतीपासुनी ॥ जन्मणेंवाढणें याहुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ३६ ॥ बाल्यतारुण्यवृद्धाप्याहुनी ॥ अंतकालमरणापा-सुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ३७ ॥ कुरूपसुरूपलावण्याहुनी ॥ वर्णआश्रमादिकांपासु-नी ॥ चि० ॥ के० ॥३८ ॥ स्त्रीपुरुषनपुंसकाहुनी ॥ राजाकींरंकादिकांपासुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ३९ ॥ जागृतीचेपंचवृत्तीहूनी ॥ व्यवहाराव्यवहारापासुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ४० ॥ स्वप्नाचियेपंचवृत्तीहुनी ॥ सुप्तीचियेनेणिवेपासुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ४१ ॥ जैशीसर्वप्रपंचाहुनी ॥ तेवींचपरमार्थापासुनी ॥ चि० ॥ के०॥ ४२ ॥

बद्धमुमुक्षुसाधकांहुनी ॥ तेवींचसिद्धाचेदेहापासुनी ॥ चित्प्रभाभिन्नपूर्णपणीं ॥ केव-
ळत्वेंसहज ॥४३॥ श्रवणमननिदिध्यासांहुनी ॥ तेवींचसमाधिसुखापासुनी ॥ चि०
॥ के० ॥ ४४ ॥ जेवींयेकपिंडतादात्म्याहुनी ॥ तेवींकीटकादिब्रह्मयापासुनी ॥ चि०
॥ के० ॥ ४५ ॥ पृथ्वीचेधारणादिकांहुनी ॥ आपाचेक्लेदनापासोनी ॥ चि० ॥ के०
॥ ४६ ॥ तेजाचेदहनादिकांहुनी ॥ वायूचेविहरणापासुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ४७॥
आकाशाचेशून्यापासुनी ॥ अवकाशादिधर्मांहुनी ॥ चि० ॥ के० ॥ ४८ ॥ जैसेंघ-
टजलजलाभासासी ॥ गगनभिन्नपूर्णपणेंसी ॥ अथवासर्पादिनानादृष्टांतासी ॥ र-
ज्ज्वादिभिन्न ॥ ४९ ॥ तेणेंरीतींपिंडब्रह्मांड ॥ मायास्फूर्तीचेंमिथ्याबंड ॥ यासर्वांहू-
नब्रह्मात्मानिबिड ॥ सहजीभिन्नरूप ॥ ५० ॥ पूर्वपदींईशादितृणांत ॥ रूपादिवि-
कारजातसमस्त ॥ त्याहूनभिन्नचिद्घनअनंत ॥ निरोपिलेंअसे ॥५१॥ ययापदींई-
शादितृणादिकांचे ॥ गुणदोषजेधर्मसर्वांचे ॥ तितुक्यांहूनहीविलक्षणसाचें ॥ केवल-
त्वेंबोलिलें ॥ ५२ ॥ हेंआजिबोलिलेंह्मणोन ॥ नूतनभिन्ननव्हेविकाराहून ॥ पहिलें-
चिअसेचिद्रूपपूर्ण ॥ अनंतकल्पेंहोतां ॥५३॥ चिद्रूपएकनामघेतलें ॥ हेंउगेंचिउप-
लक्षणकेलें ॥ परीसच्चिदानंदअनंतसंचलें ॥ परिपूर्णसर्वांहुनी ॥ ५४ ॥ ऐसाआत्मा
ब्रह्मपरिपूर्ण ॥ तेंचिकींस्वयेंसर्वअसून ॥ कैसेंहेंनेणोंपडिलेंअज्ञान ॥ अभिमानेंअन्य
जाहलें ॥५५॥ स्फुरणादिदेहांतनसूनजाहलें॥उपाधीसीउपाधीनेंदेखिलें ॥ देखिल्या
मात्रींसत्यचिकेलें ॥ मीहाचिह्मणोनी ॥ ५६ ॥ तेदेहतरीबहुतहोती ॥ एकत्यागूनए-

कपावती ॥ परीमीपणयाचेंनत्यागिनी ॥ कवणेहीकाळीं ॥ ५७ ॥ अन्ययोनीसतां कायह्मणावें ॥ मूढचिअसतीपश्वादिसर्वें ॥ परीदेवऋषिदैत्यमानवें ॥ हेतांज्ञानाधिकारी ॥ ५८ ॥ ऐक्यज्ञानासीपात्रअसतां ॥ नेणतीकोणीब्रह्मात्मैक्यता ॥ बळेंचिघेऊनबैसलेअहंता ॥ देहबुद्धीची ॥ ५९ ॥ मीचजन्मलोंमीचसुरूप ॥ मीचस्त्रीपुरुषमीचकुरूप ॥ मीचवाढतोंतरुणवृद्धाप्य ॥ पावलोंमीचमरें ॥ ६० ॥ नेणेदेहींबहुसमुदाय ॥ नेणतीकैसाव्यापारहोय ॥ उगाचिदेहहामांसमय ॥ सचेतनचिमानी ॥ ६१ ॥ मीचालतोंबोलतोंपाहतों ॥ देतोंघेतोंवासघेतों ॥ खातोंस्पर्शतोंसुखभोगितों ॥ पूर्वकर्मवशें ॥ ६२ ॥ मीचपापपुण्यात्मककर्म ॥ अंगेंकरीतसेंस्वपरधर्म ॥ तेचिभोगीन अचुकजन्म ॥ उत्तमाधमघेउनी ॥ ६३ ॥ मागांहेंबहुधानिरूपिलें ॥ अकर्तियानेंकर्तृत्वघेतलें ॥ लोकद्वयींसंचरूंलागलें ॥ जन्ममरणप्रवाहीं ॥ ६४ ॥ तेंचिप्रस्तुतप्रसंगाऐसें ॥ मीपणदाविलेंकांहींसें ॥ हेंअसोजागृतीचेंपिसें ॥ मीपणस्वप्नींहीगळेना ॥ ६५ ॥ तेथेंदेहध्यासासीमीह्मणून ॥ बैसलासुखदुःखेंपावशीण ॥ तैसेंचसुप्तीमाजींनेणीवपण ॥ अभिमानेंघेतलें ॥ ६६ ॥ एवंजागृतिस्वप्नसुषुप्ति ॥ देहबुद्धीचीनफिटे भ्रांति ॥ ऐसेचिजन्मतीआणिमरती ॥ अनंतकल्पवरी ॥ ६७ ॥ अनंतजन्मींअनंतसाधन ॥ करितांदेहबुद्धिनव्हेन्यून ॥ जरीपावलेमत्यलोकादिस्थान ॥ तरीबंधन तुटेना ॥ ६८ ॥ हेदेहबुद्धितेव्हांचिहरे ॥ जईंब्रह्मात्मज्ञानस्माचोकारें ॥ ब्रह्मात्मज्ञानहीहोयनिर्धारें ॥ निपटूनदेहबुद्धिजातां ॥ ६९ ॥ रज्जुरज्जुत्वेंतेव्हांचिमिळे ॥

ज्यासमयींसर्पमावळे ॥ सर्पहीतयाचिसमईंपळे ॥ यथार्थरज्जुकळतां ॥ ७० ॥ एवंहे परस्परेंसाह्यभूत ॥ एकमावळेएकहोयनिश्चित ॥ ब्रह्मबुद्धीनेंदेहबुद्धिगळत ॥ देहाभावींब्रह्मात्मा ॥ ७१ ॥ तस्मात्मुमुक्षेंएककरावें ॥ आपुलेंब्रह्मत्वदृढधरावें ॥ देहबुद्धीसीबळेंत्यागावें ॥ विवेचनेंकरूनी ॥ ७२ ॥ येथेंरविदत्ताऐसेंह्मणसी ॥ कींब्रह्मत्व कैसेंअन्यजीवासी ॥ तरीऐकावीउपपत्तिकैशी ॥ श्रुतिअनुभवसिद्ध ॥ ७३ ॥ पलंगीं राजानिजेला ॥ तोस्वप्नींअंत्यजजाहला ॥ दारोदारींहिंडोंलागला ॥ अन्यासीतूंराजाह्मणे ॥ ७४ ॥ तैसाआत्माब्रह्मस्वयेंआपण ॥ मायेनेंदेहकेलानिर्माण ॥ तोचिहोऊनबैसलाकृपण ॥ अन्यसाकारादेवह्मणे ॥ ७५ ॥ तोमहारपणाखरानहोये ॥ तरी झोंपजातांकांराजपदानये ॥ राजाचिअसतांस्वप्नजरीनजाये ॥ तरीहीखराराजा ॥ ॥ ७६ ॥ तैसाअज्ञानकाळींजीवपणा ॥ किंचित्हीसत्यत्वेंअसेना ॥ जीवत्वजातांहोय अंगेंदेखणा ॥ तरीजीवब्रह्मनव्हेकैसा ॥ ७७ ॥ जोवृक्षींबैसलियामुळें ॥ पडलियाचें रूपउफाळे ॥ तोभ्रमजरीयथार्थनिवळे ॥ तरीपडिलाचिकींवृक्षस्थ ॥७८॥ तैसाजीवहाअज्ञानेंजाहला ॥ चिताऐसाभासदिसला ॥ तेंअज्ञाननिमतांऐक्यपावला ॥ तस्मातजीवचिब्रह्म ॥ ७९ ॥ घटजलींआकाशबिंबलें ॥ तेंकायगगनींहूनभिन्नपाडिलें ॥ तैसेंबुद्धिस्तवआत्मयाजीवत्वआलें ॥ तरीकायमुकेब्रह्मत्वा ॥ ८० ॥ अन्येंदोरीसी मानिलाविखार ॥ तरीकांदोरपणामुकेदोर ॥ तैसाजीवत्वकल्पीअहंकार ॥ तरीकां ब्रह्मत्वगेलें ॥ ८१ ॥ शिंपपणाउणाचिनहोतां ॥ उगाचिरजतभावकल्पीचित्ता ॥ तै-

साचिजीवपणाहाआरोपितां ॥ ब्रह्मत्वनजाय ॥ ८२ ॥ तरंगाचेंचिअंगपाणी ॥ मेघ नाहींचगगनगगनीं ॥ तैसाजीवचिब्रह्मात्मापूर्णपणीं ॥ दुजानाहींनाहीं ॥ ८३ ॥ चित्रांचोंनिजांगतेंभिंती ॥ घटाचेंनिजरूपचिमाती ॥ तैशीआभासींस्वरूपताचिती ॥ तिहींहीकाळीं ॥ ८४ ॥ नगाचेंअंगचिकींसुवर्ण ॥ चोराचेंदिसणेंस्थाणुआपण ॥ तैसाजीवचिपरमात्माचिद्घन ॥ येथेंसंशयतोकाय ॥ ८५ ॥ ऐशियाबहुतदृष्टांतउपपत्ति ॥ साम्यतापडेयानांवयुक्ति ॥ येथेंकोणीमानीलविशाळमति ॥ कींनुसधीयुक्तिअप्रमाण ॥ ८६ ॥ तरीत्याविशाळमतीसीपुसावें ॥ कींत्यांशास्त्रतरीपाहिलेंआघवें॥श्रुतिमाउलीचेघोषबरवे ॥ अनंतहोतअसती ॥८७॥ जीवब्रह्मत्वएकलक्षण ॥ तयामहावाक्यहेंअभिधान ॥ कोठेंभागत्यागेंकरीग्रहण ॥ कोठेंमुख्यत्वेंऐक्य ॥ ८८॥ तत्त्वमसियावाक्येंकडून ॥ अर्थघेइजेभागत्यागून ॥ तैसेंचिअहंब्रह्मास्मिजेंवचन ॥ अहंत्यागेंब्रह्मप्राप्ति ॥ ८९ ॥ अहंपदाचात्यागबोलिला ॥ तरीसर्वांशनजायत्यागिला ॥ विशेषत्यागूनसामान्यपावला ॥ निजांगेंब्रह्मत्व ॥ ९० ॥ हेंपुढेंअसेनिरूपण ॥ अहं कैसेंब्रह्मकवण ॥ येथेंजीवब्रह्मैक्यप्रमाण ॥ भागत्यागेंदाविलें ॥९१॥ अयमात्माब्रह्म यावाक्यासी ॥ काजनसेभागत्यागासी ॥ प्रत्यगात्माआणिपूर्णासी॥सहजऐक्य॥९२॥ जैसेंजलाकाशत्यागूनआकाशघ्यावें ॥ तैसेंजीवत्वत्यागूनब्रह्मत्वलक्षावें ॥ हेंभागत्यागलक्षणसमजावें ॥ ऐक्यत्वाविशीं ॥ ९३ ॥ तैसेंनलगेघटाकाशासी ॥ आंतीलबाहेरीलएकरसी ॥ ऐसेंचिब्रह्मप्रत्यगात्मयासी ॥ मुख्यत्वेंऐक्य ॥ ९४ ॥ हेंअसोअ-

नंतश्रुति ॥ जीवब्रह्मैक्यतासाधिती ॥ ह्यागर्जनाहोतीत्यानायकती ॥ श्रोत्रपुटेंतुझीं ॥ ९५ ॥ ऐसेंसप्रमाणसयुक्तिक ॥ जीवब्रह्मचिपूर्णएक ॥ तस्मात्साधकेंनिश्चयात्मक॥ विचारेंब्रह्मव्हावें ॥९६॥ नुसधीश्रुतियुक्तीचप्रमाण ॥ बोलणेंनव्हेआहाचवचन॥ अनुभवसिद्धजीवब्रह्मपूर्ण ॥ प्रतिपाद्यअसे ॥ ९७ ॥ पाहेंपाहेंब्रह्मविदब्रह्म ॥ निजांगेंहोऊनपावलेउपरम ॥ मागेंजाहलेपुढेंहोणारनेम ॥ असतीवर्तमानीं ॥९८॥ बोधमात्रेंश्रीसद्गुरूचे ॥ अज्ञानफिटतांचिसाधकाचें ॥ आपुलेंब्रह्मत्वजेंसाचें ॥ प्राप्तजयाचें तया ॥ ९९ ॥ ऐसाअनुभवब्रह्मविदाचा ॥ आणिसाधकहीपावतसेसाचा ॥ जरी जीवब्रह्मम्हणतांकैचा ॥ तरीबहुविरोध ॥१९००॥ तस्मात्श्रुतियुक्तिअनुभवेंकडोन॥ बोलतांकानकोंडेंनव्हेवचन ॥ हेंसत्यसत्यत्रिवाचापूर्ण ॥ जीवचिब्रह्मयथार्थ ॥ १ ॥ मुख्यआत्माह्मणावेंआपणासी॥आपणतेंब्रह्मअविनाशी॥प्रत्यगात्माब्रह्मनिश्चयासी॥ सदृढधरावें ॥ २ ॥ येथेंजेणेंअभावकल्पिला ॥ अथवासंशयींवाउगापडला ॥ तोसत्य सत्यजाणावाबुडाला ॥ मायामृगजळीं ॥३॥ जेगुणदोषआणिरूपाहुनी ॥ चित्प्रभानिरोपिलीपूर्णपणीं ॥ तेचिआत्मत्वब्रह्मत्वऐक्यपणीं ॥ येरअनात्मजातवत्तीस ॥ ४ ॥ श्रुतियुक्तिअनुभवयुक्त ॥ बोलतांकोणतेंअयुक्त ॥ ऐसाआमुचाअर्थसिद्धांत ॥ तेथेंकोणिशंकाकरी ॥ ५ ॥ कींअन्नप्राणमनविज्ञान ॥ आनंदादिकोशांसिहीसंपूर्ण ॥ श्रुतियुक्तिअनुभवप्रमाण ॥ तरीअनात्मत्वकैसें ॥ ६ ॥ अन्नब्रह्मप्राणब्रह्म ॥ मनब्रह्मवि- ... ॥ आनंदब्रह्मऐसाहानेम ॥ श्रुतीचकरी ॥ ७ ॥ ऐसेंपंचकोशांसिहीश्रु-

ति ॥ ब्रह्मत्ववाखाणीनिश्चितीं ॥ याचीअर्थाविशींयुक्ति ॥ असेतेंदाऊं ॥ ८ ॥ सर्व
भूतेंअन्नापासुनीजाहलीं ॥ आहेतांअन्नेंचिवांचलीं ॥ लयकाळींलयासीपावलीं ॥ अ-
न्नामाजी ॥९॥ तैसेंचिप्राणापासूनसर्वजाहलें ॥ प्राणामुळेंवांचलेंमेलें ॥ मनअसतां
उद्भवलेंराहिलें ॥ शेवटींलयहीमनीं ॥१०॥ ऐसेंचिविज्ञानआनंदापासुनी ॥ उद्भवल्या
राहतीभूतश्रेणी ॥ लयहीपावतातिनिर्वाणीं ॥ ऐशीयुक्तिहीअसे ॥ ११ ॥ श्रुतियु-
क्तिहीप्रमाणजैशी ॥ तेवींअनुभूतिबोलिजेअल्पशी ॥ मीदेहवाटतसेसर्वांसी॥ मीच
क्षुधातृषायुक्त ॥ १२ ॥ मीचसंकल्पविकल्पात्मकअसें ॥ मीचनिश्चयहीकरीतसें ॥
मीचसुखरूपपणेंवसें ॥ हाअनुभवसर्वांचा ॥ १३ ॥ तस्मात्श्रुतियुक्तिअनुभव ॥ यु-
क्तचिपंचकोशांसीब्रह्मत्व ॥ ऐसेंअसतांअनात्मत्व ॥ पंचकोशांकेवीं ॥ १४ ॥ ऐशी
शंकाजरीसप्रमाण ॥ केलीश्रुतियुक्तिअनुभवेंकडोन ॥ तरीयाचेंउत्तरऐकासावधान॥
बोलिजेतअसे ॥ १५ ॥ अरेअन्नप्राणमनादिकांसी ॥ श्रुतिब्रह्मत्वबोलेसायासीं ॥
तिचेंरहस्यनकळेअल्पांसी ॥ विचारवंतजाणती ॥ १६ ॥ ज्यापासूनहेंसर्वजाहलें ॥
आणिजेथेंचिराहूनमेलें ॥ तेंचिब्रह्महेंसर्वनाथिलें ॥ भूतजात ॥ १७ ॥ भूतम्हणि-
जेनिर्माणजाहलें ॥ ईशादितृणांतजाहलयांतआलें ॥ भूतांवेगळेंतेंएकचिउरलें ॥ तें
चिपरब्रह्म ॥ १८ ॥ तेंचिब्रह्मकळावेंसाधकां ॥ हाचिश्रुतीनेंघातलाआडाखा ॥
कींभूतादिपरतातयाएका ॥ स्वानुभवेंजाणावें ॥ १९ ॥ ऐसेंहेंजाणावयाचेंस्थान ॥
श्रुतिमाउलीदावीआपण ॥ परीहेंजविएकावचनेंकडून ॥ ब्रह्मत्वजाणतीना॥२०॥

तेव्हांश्रुतितेपुन्हांमागुती ॥ सांगतीजाहलीजीवाप्रति ॥ कींलयराहणेंसर्वांचीउद्भूति ॥ तेंब्रह्मकोणतेंविचारा ॥ २१ ॥ तेव्हांविचारहीपाहतांकरून ॥ परीजीवानकळे यारीतींकोण ॥ मगह्मणेअन्नप्राणमन ॥ विज्ञानआनंदहीअसे ॥ २२ ॥ हेंहींबोलावयाअसेकारण ॥ कींविचारवंतअधिकारीकोण ॥ कळेलअनायासेंजोविचारहीन ॥ गुंतेलसुटेलयेर ॥ २३ ॥ यास्तवहेतुजोकांआपुला ॥ यथार्थतोप्रगटनाहीं केला ॥ तोचिआडाखाएथेंबैसविला ॥ ययापंचकोशांवरी ॥ २४ ॥ कींअन्नादिआनंदांतसंपूर्ण ॥ भूतेंजाहलींपांचांपासून ॥ वांचतीशेवटींपावतीमरण ॥ यापांचांमाजीं ॥ २५ ॥ ऐसासंकेतकरूनश्रुति ॥ उपदेशीतअसेजीवाप्रति ॥ ह्मणेपहारेविचारूनचित्तीं ॥ यांतखरेंब्रह्मत्वकोणतें ॥ २६ ॥ मगआपुलालेबुद्धीऐसे ॥ विचारकरितेजाहलेमानसें ॥ जेजेविचारासीपात्रजैसे ॥ तेतेंनिश्चयकरितीतैसा ॥ २७ ॥ कोणीअन्नमयचिब्रह्मह्मणून ॥ बैसलेपावलेदृढबंधन ॥ तैसेंचिप्राणमनविज्ञान ॥ ब्रह्मनिश्चयेंस्थापिती ॥ २८ ॥ हेंअसोआनंदमयासी ॥ ब्रह्मत्वकल्पितीजेमानसीं ॥ तेहीनपावतीमुक्ततेसी ॥ मायेरनिश्चयामोक्षकेवीं ॥ २९ ॥ हेंचिश्रुतीचेंघेऊनवचन ॥ गुरुत्वेंसांगेचतुरानन ॥ तेणेंइंद्रआणिविरोचन ॥ निश्चयकरितीद्विविध ॥ ३० ॥ विरोचनेंअन्नब्रह्मकल्पिलें ॥ देहासीचआत्मत्वदृढकेलें ॥ देहपातांतींमोक्षमानिलें ॥ तेसुटलेनह्मणावें ॥ ३१ ॥ तयाचासहाध्यायीइंद्र ॥ चारीवेळाजाऊनसत्वर ॥ मख्यनताचाकरूननिर्धार ॥ मुक्तजाहलायेरत्यागें ॥ ३२ ॥ ऐसाचिभृगुहीवरुणाप्र-

ती ॥ पंचवेळाविचारूनचिती ॥ जाताजाहलातेणेंजीवन्मुक्ति ॥ पावलासत्यनि-
र्धारें ॥ ३३ ॥ तस्मात्श्रुतीनेंअधिकार ॥ पाहिलाजीवाचाअल्पमात्र ॥ ह्मणूनकेला
असेउच्चार ॥ पांचांसीब्रह्मत्वाचा ॥३४॥ येऱ्हवींपांचाकोशांसिब्रह्मत्व ॥ श्रुतिबोले-
नाअघटितत्व॥बोलेतरीकैंचेंमहत्त्व ॥ श्रुतीसीउरलें ॥३५॥ एकब्रह्मअद्वयहींह्मणत॥
आणिपांचांलागींब्रह्मत्वस्थापित ॥तरीकांमदिरापिऊनजाहलींउन्मत्त॥विरोधीप्रला-
पकरी॥३६॥परीतेश्रुतिउन्मत्तनसे॥हेअविचारीआपुलालेबुद्धी ऐसें॥स्वतांभ्रमींआणि
लाविती पिसें ॥ श्रुतिबरळह्मणोनी॥३७॥असोतयामूढासीकाजकाय॥नेणतीभवाचा
तरणोपाय ॥ आपणबुडोनश्रुतीवरीअपाय ॥ विरोधाचाघालिती ॥३८॥ जरीमूढे
विरोधश्रुतीसीं ॥ ठवितांउणीवनयेतिसी ॥ हेंज्ञातेजाणतीबंधनयेरासी॥कल्पांतहृ-
ढहोय ॥ ३९ ॥ तस्मात्ब्रह्मत्वपंचकोशांसी ॥ यथार्थनबोलेश्रुतिअल्पसी ॥ तरीअ-
नात्मयाब्रह्मत्वकल्पनाकैशी ॥ करितीमूढ ॥ ४० ॥ एवंश्रुतिप्रमाणहोतेंमानिलें ॥
तेंविरोधास्तवव्यर्थगेलें ॥ आतांयुक्तीनेंपंचकोशांब्रह्मत्वआणिलें ॥ तेंहीनिर्दाळूं ॥
॥४१॥ अन्नापासूनसर्वजाहलें ॥ अन्नतोंपृथ्वीसीअसेबोलिलें ॥ आणिदेहासीचब्र-
ह्मत्वकल्पिलें ॥ कामयावरुनी ॥ ४२ ॥ यादेहापासूनजाहलेंसर्व ॥ कींसर्वत्रांचले
यादेहास्तव ॥ कींलयपावलेयेऊनस्वयमेव ॥ एकादेहामाजीं ॥ ४३ ॥ पृथ्वीपासू-
नहीजाहलेंम्हणतां॥ विरोधबहुतअसेतत्त्वता॥जाहलेंतयाअसेभौतिकता ॥ येरभूता
उद्भवकेवीं ॥ ४४ ईशादिकांसीकोणकारण ॥ तेंतोंराहिलेंचिमुख्यअधिष्ठान ॥

परीआकाशादिहेजाहलेकोठून ॥ पृथ्वीतोंआपकार्य ॥४५॥ तैशींचिप्राणापासूनसर्व ॥ जाहलींह्मणतांभूतेंअपूव ॥ तरीकायजाहलाअसेउद्धव ॥ एकाच्याप्राणापासुनी ॥ ४६ ॥ आपोमयताअसेप्राणासी ॥ यास्तवआपींउद्भवजरीकल्पिसी ॥ तरीहींउत्पत्तिनव्हेसर्वभूतांसी ॥ खाणीमात्रउद्भवती ॥ ४७ ॥ मनापासूनजाहलेंह्मणावें ॥ तरीमनासीभूतांचीरचनानव्हे ॥ मनउद्भवतांअमुकमेंकल्पावें ॥ परीरूपेंपहिलींअसती ॥ ४८ ॥ तैमाचिबुद्धीनेंजाहलियाचा ॥ निश्चयकरावाअमुकसाचा ॥ परीबुद्धीपासूनियासर्वांचा ॥ उद्भवनव्हे ॥४९॥ तस्मात्विज्ञानचिब्रह्मऐसें ॥ हेंकल्पांतींही नघडेअल्पसें ॥ आतांआनंदमयींकारणत्वअसे ॥ परीएकापिंडींचियानाहीं॥५०॥ एकाच्यासुखेंसर्वेनहोती ॥ एकाच्यासुखेंसर्वेनराहती ॥ एकाच्यासुखामाजींनसांठवती ॥ अंतकाळीं ॥ ५१ ॥ एकाचेंसुखतेंप्रवेशानंतर ॥ मगहोकांब्रह्मादिकीटकांतसमग्र ॥ परीतेथूननव्हेभूतांचाविस्तार ॥ जरीआनंदमयतेथें ॥ ५२ ॥ त्याआनंदमयींविद्याअविद्यादोन्हीं ॥ तिजीस्फूर्तिमायारूपिणी ॥ जीवेशतेथेंप्रतिबिंबोनी॥ राहिलेअसती ॥ ५३ ॥ इतुक्यांसहजोआनंदमय ॥ प्रवेशाउपरितोव्यष्टिरूपहोय ॥ प्रवेशापूर्वीजोसमष्टिमय ॥ तेथूनसर्वभूतेंजाहलीं ॥ ५४॥ एथेंकोणीविरोधमानिती ॥ कींईशासहितदेहींचवस्ती ॥ बाहेरीनसेऐशीवचनोक्ति ॥ पूर्वीचीअसतां ॥ ५५ ॥ तरीयाचेंउत्तरतेंऐसें ॥ देहाबाहेरीतोस्फूर्त्यादिनसे ॥ परीजोंकालखाणींत [illegible] ॥ आणिनहोतीनिर्माण ॥ ५६ ॥ खाणीचमुळींनिर्माणनसतां ॥ प्रवेशकेवीं

होयआंतौता ॥ परीभूतेंपंचीकृतअपंचीकृतता ॥ पूर्वींचजाहलीअसती ॥५७॥ पूर्वी भूतसृष्टिजाहलीह्मणून ॥ तयासीमायास्फूर्तिअसेकारण ॥ तोचिआनंदमयसमष्टिमय पूर्ण ॥ जीवेशविद्याअविद्यात्मक ॥५८॥ तोसाकारापूर्वींकेवींअसे ॥ हेशंकाचिकोणीं नकीजेमानसें ॥ यामायादेवीचेस्वभावचिऐसे ॥ अघटनघडवावया ॥५९॥ असोआ-नंदमयजोसमष्टिमय ॥ तेथूनहेंसर्वजाहलेंभूतकार्य ॥ अविद्याप्राधान्येंउपादानहोय॥ विद्याप्राधान्येंनिमित्त ॥ ६० ॥ जरीकारणत्वयाआनंदमया ॥ असतांब्रह्मत्वनह्मणे श्रुतितया ॥ ऐशियाहीपहावेंतात्पर्या ॥ विचारवंतें ॥ ६१ ॥ मायाअविद्याजीवशिव॥ पांचवीमायास्फूर्तिस्वयमेव ॥ हेंनिर्माणजाहलेंजेंरूपनांव ॥ तेंभूतांतआलें ॥ ॥ ६२ ॥ हेंइतुकेंहीकोठेंउद्भवती ॥ तेंअधिष्ठानब्रह्मनिश्चिती ॥ जेथूनयासर्वां-चीलयस्थितिउत्पत्ति ॥ तेंअभिन्नकारणएक ॥ ६३ ॥ अभिन्नकारणनव्हेईश्वर ॥ उपादानेंविणनिमित्तमात्र ॥ तेवींचनिमित्तेंविणमायाअनेश्वर ॥ उपादानभिन्नत्वें ॥ ॥ ६४ ॥ तस्मात्मायाआणिईश्वरासी ॥ एकचिअधिष्ठानउभयांसी ॥ तेंचिअभि-न्ननिमित्तउपादानासी ॥ मुख्यकारणब्रह्म ॥ ६५ ॥ ऐसेंहंश्रुतीचेंतात्पर्य ॥ बो-लतसेउत्पत्तिस्थितिलय ॥ यातिहींकार्यासीजेंअद्वय ॥ तेब्रह्मएकचिपूर्ण ॥ ६६ ॥ येरहेंबत्तीसअनात्मजात ॥ तेनिरोपिलेरूपासहित ॥ आणित्यांचेधर्मतेगुणदोषयु-क्त ॥ याउभयांअतीतचिति ॥ ६७ ॥ तेंचिब्रह्मतोचिआत्मा ॥ ऐक्यत्वाविशींश्रुत्य-र्थसीमा ॥ हेंचिजाणेलतोसाधकमहात्मा ॥ खरामुक्तहोय ॥ ६८ ॥ एवंश्रुतियुक्ति

अनात्मजातासी ॥ साह्यआरोपिलीजेपंचकोशांसी ॥ तेखंडिलीमुख्यनिर्धारेंशी ॥ आतांअनुभूतिकैशीतीपाहूं ॥६९॥ देहासीअथवाप्राणासी ॥ मनोमयविज्ञानआनंदासी ॥ आत्मत्वकल्पनाजरीसर्वांसी ॥ तरीअवधारावेंसाधकें ॥ ७० ॥ मुळीं अज्ञानजेंकांआपुलें ॥ तेणेंचिअनात्मयाआत्मत्वभाविलें॥हेंतोंपूर्वींचआह्मींनिरोपिलें ॥ तरीहेंसत्यकैसें ॥ ७१ ॥ मदिरापिऊनियांभुलला ॥ सत्यकोणमानीत्याचे बोलाला ॥ तैसादेहबुद्धिजोघेऊनबैसला ॥ त्याचाअनुभवअनुपयोगी ॥ ७२ ॥ तथापितयादेहात्मवादियासी ॥ पुसावेंकींदेहाआत्माह्मणसी ॥ तरीप्राणमनविज्ञानादिकांसी ॥ आत्मत्वकाल्पसीकां ॥७३॥ एकआत्माअससीनिर्धार ॥ कींजाहलाअससीपांचचार ॥ ऐसातोकोठेंनदेखोंप्रकार ॥ जरीउन्मत्तहीभ्रमे ॥ ७४ ॥ स्वप्नीं जरीनानाउद्भववी ॥ परीआपणातेंएकचिभावी ॥ दिसतीबहुपरीयेरआघवीं ॥ दुजींमजहुनी ॥ ७५ ॥ उन्मत्तकालींकींस्वप्नामाजीं ॥ एकरूपामानीनादुजी ॥ हेशाहणेकेवींमानितीसहजीं ॥ बहुधाआत्मया ॥ ७६ ॥ मागुतींतोदेहात्मवादी ॥ म्हणेलमीदेहएकचिअनादि ॥ प्राणादिबहुधाकोणप्रतिपादी ॥ आत्माम्हणोनी॥७७॥ तरीपहादेहाहूनप्राण ॥ प्राणाहूनमनविज्ञान ॥ हेंआवडीचेंतारतम्यलक्षण ॥ मागांनिरोपिलें ॥ ७८ ॥ हेंतारतम्यसारिखेंसर्वांसी ॥ तरीतेआवडीकासयाधरिसी ॥ देहाहूनआवडीजरीप्राणासी ॥ तरीप्राणआत्मा ॥ ७९ ॥ अर्थात्देहासीअनात्मत्व आलें ॥ कींप्राणआवडूनदेहाउपेक्षिलें ॥ उगेंचिबळेंजेंआत्मत्वमानिलें ॥ तेंउडेआ-

पेआप ॥ ८० ॥ तैसेंचप्राणाहूनमनआवडे ॥ तेव्हांप्राणाचेंआत्मत्वउडे ॥ त्याहून विज्ञानप्रीतिजोडे ॥ तरीमनहीअनात्मा ॥ ८१ ॥ सुप्तिकाळींआनंदआवडता ॥ येरबुद्ध्यादिसारीपरता ॥ ऐसेंआवडीचेंतारतम्यपाहतां ॥ अकृत्रिमसर्वांसी ॥ ८२॥ ऐसेंअसतांहेमूढकैसे ॥ देहात्मवादाचेंघेतीपिसें ॥ असोत्याभ्रामकाकाजनसे ॥ परी सांगावेंमुमुक्षा ॥ ८३ ॥ कींहेंउगेंचिभ्रमेंमानिलें ॥ जैसेंपुत्रादिकांआत्मत्वकल्पिलें ॥ स्त्रीसहीअर्धदेहबोलिलें ॥ तेवींचदेहादिकां ॥ ८४ ॥ पुत्रादिकागौणात्माम्हणावें ॥ देहादिकांमिथ्यात्मत्वसमजावें ॥ हेंअवघेंअज्ञानकृत्यकळावें ॥ जयातरावेंवाटेतया ॥८५॥ अज्ञानम्हणजेमुख्यआत्मयाचें॥नकळणेंहोयस्वकीयत्वाचें ॥ तेणेंचिदेहमीम्हणूननाचे ॥ जन्मावयामरावया ॥ ८६ ॥ ऐसामिथ्यात्मयाचाप्रकार ॥ उगाचिमीचमानीअसतांपर ॥ जैसासिंहचिकींहाअसेनर ॥ तेवीं गौणात्मापुत्रादि ॥ ८७ ॥ ऐसेंअसतांयाअज्ञानजनीं ॥ पुत्रात्मत्वहीनत्यागितीकोणी ॥ मादेहाचेंआत्मत्वत्यागुनी ॥ परतेकोण॥ ८८ ॥ असोरविदत्तामुमुक्षूनें ॥ निजस्वहितस्वतांकरणें ॥ ब्रह्मआत्मानिःसंशयपणें ॥ येरअनात्मजातसर्व ॥ ८९ ॥ यापंचकोशांसीश्रुतिबोले ॥ ब्रह्मत्वब्रह्मणोनियुक्तीनेंस्थापिलें ॥ जनाचेअनुभवहीकल्पिले ॥ परीविचारापुढेंतुच्छ ॥ ९० ॥ विचारितांश्रुत्यर्थहीकळे ॥ तात्पर्यसमजून कुतर्कमावळे ॥ हळुहळूअनुभवहीनिवळे ॥ विचारवंताश्रवणें ॥ ९१ ॥ एकमुख्यात्मयाचानिर्धार ॥ तीहींप्रतीतीनेंकरावाविचार ॥ येरअनात्मजातसविस्तर ॥ पंच

कोशात्मकबत्तीस ॥ ९२ ॥ जैसेंमुख्यात्मयाप्रमाण ॥ वास्तविकश्रुतियुक्तिअनुभवें-
कडून ॥ तैसेंअनात्मयानसेपहाविचारून ॥ श्रुतियुक्तिनानुभूति ॥ ९३ ॥ एवंअ-
नात्मजातपंचकोश ॥ ब्रह्मात्माएकचिअविनाश ॥ हानिर्धारजाहलापरीसारांश ॥
श्रुतीचानिवडूंमागुती ॥ ९४ ॥ जयानिरूपणेंसाधकासी ॥ मुख्यात्मत्वयेईलनिश्च-
यासी ॥ आणिअनात्मत्वहोईलयेरांसी ॥ देहादिबत्तिसां ॥ ९५ ॥ तेंचिऐकावेंसा-
वधान ॥ पंचकोशांचेंविवेचन ॥ श्रुत्यर्थाचाहीसारांशपूर्ण ॥ आकळेस्वानुभवा ॥
॥ ९६ ॥ अज्ञानेंदेहआत्मामानिला ॥ जोमांसादिकांचाअन्नमयबोलिला ॥ अन्नचि
ब्रह्मम्हणूननेमकेला ॥ परीतात्पर्यभिन्न ॥ ९७ ॥ कोशपंचकापक्षाकरतां ॥ बोलिलीं
पांचपांचअंगेंतत्त्वतां ॥ इतुकेंसर्वविचारेंपाहतां ॥ कळेकैसेंअनात्मत्व ॥ ९८ ॥ अ-
न्नमयाचेंहेंचिशिर ॥ हेहेचिपक्षदक्षिणोत्तर ॥ हाचिआत्माहेंपुच्छनिर्धार ॥ श्रुतीनें
केला ॥ ९९ ब्रह्मतरीसच्चिद्घन ॥ निर्विकारअदृश्यपूर्ण ॥ जेथेंअमुकब्रह्मणूननिर्दे-
शवचन ॥ सहसानकरीश्रुति ॥ २००० ॥ स्थूलसाकारतरीदृश्य ॥ ब्रह्मनिराकार
अदृश्य ॥ येथेंहेंहेंब्रह्मणूननिर्देश ॥ तेथेंवाणीमनमुरडे ॥ १ ॥ जेंजेंदिसेतेंतेंनासे ॥
दिसेतेंचिहेंहेंब्रह्मणोंयेतसे ॥ तस्मात्हेंहेंब्रह्महोईलकैसें ॥ अदृश्यअग्राह्यजें ॥ २ ॥
ब्रह्मसत्देहअसत् ॥ जोक्षणक्षणांअसेनासत ॥ ब्रह्मचिद्रूपदेहजडसमस्त ॥ प्रा-
णामुळेंचळे ॥ ३ ॥ याचिहेतूंश्रुतिबोलेवचन ॥ कींदेहाहूनअन्यआत्माप्राण ॥ ते-
णेंचिदेहासीहोतसेपोषण ॥ तस्मात्प्राणकींआत्मा ॥४॥ प्रथमसाधकाचेंशुद्धत्हृदय ॥

असेकींनसेपाहेंनिश्चय ॥ म्हणूनश्रुतिहोयकींनहोय ॥ ब्रह्महेंपाहेंविचारें ॥ ५ ॥ श्रुतिनिर्धारेंजरीसांगती ॥ तरीविचारकरींकासयाम्हणती ॥ ऐशीतोंभलत्याचीअ-सेरीती ॥ ज्याचेंत्यामुखेंनिवडावें ॥ ६ ॥ साधकहेंचिखरेंम्हणूनबैसे ॥ तेव्हांश्रुति अनधिकारीम्हणूनत्रासे ॥ जोविचारेंनव्हेम्हणूनपुसे ॥ तयाआल्हादेंसांगे ॥ ७ ॥ अरेवास्तविकहेंजडब्रह्मनव्हे ॥ अविद्याज्यांतवासकरूनराहे ॥ आतांप्राणब्रह्मयाहून-नआहे ॥ तेंहीपाहेंविचारें ॥८॥ पूर्वींचाआडाखाजोबोलिला ॥ कींभूतसंघजाहला-राहिलामेला ॥ जेथेंतेंब्रह्मतोचिबैसविला ॥ कींप्राणास्तवहोतीनिमती ॥ ९ ॥ या प्राणमयकोशासीहीपांचअंगें ॥ विचारकरावाम्हणूनसांगें ॥ हेंपाहूनसाधकेंलाग-वेगें ॥ विचारकीजेप्राणाचा ॥ १० प्राणचिप्राणमयाचेंशिर ॥ व्यानतोचिदाक्षिणप-क्षथोर ॥ समानतोचिपक्षउत्तर ॥ आकाशआत्मा ॥ ११ ॥ पृथ्वीपुच्छप्राणमया-सी ॥ हेंचिआधींविचारिजेमानसीं ॥ कींदेहाच्याआधारेंवायूसी ॥ उद्भवजाहला ॥ ॥ १२ ॥ यंत्रजैसेंकळासावें ॥ तेवींशिरांचेओढीनेंवायुउद्भवे ॥ त्यावोढीनेंजरी ढिलेंपडावें ॥ तरीजावेंदेहत्यागोनी ॥ १३ ॥ व्यानसमानआणिप्राण ॥ हेंचिशिर येकपक्षदोन ॥ हेंतंवप्राणवायूचेंलक्षण ॥ व्यापारभेदेंनामें ॥ १४ ॥ परीसंचारन-व्हेपोकळीविण ॥ कठिनत्वानजायभेदून ॥ ह्मणूनश्रुतिवोलिलीयोजून ॥ आकाश आत्मा ॥ १५ ॥ ब्रह्मतरीनिराकार ॥ प्राणविकारेंटाकीफूत्कार ॥ ब्रह्मनिराधारत्वें सर्वांआधार ॥ प्राणदेहतोंवरीदिसे ॥ १६ ॥ ब्रह्मपदार्थमात्रींव्यापलें ॥ प्राणेंपोक-

कींतवास्तव्यकेलें ॥ प्राणवाहतमेदशांगुलें ॥ ब्रह्मसर्वत्वींसम ॥ १७ ॥ ब्रह्मसद्रूप प्राणनासे ॥ ब्रह्मचिद्रूपप्राणतोजडअसे ॥ झोंपेंतनिवारीनाअल्पसें ॥ वस्त्रेंनेतांतस्करीं ॥ १८ ॥ हेंअसोप्राणसुखदुःखदायक ॥ ब्रह्मआनंदघनएक ॥ तस्मात्प्राण ब्रह्मनिश्चयात्मक ॥ नव्हेकल्पांतीं ॥ १९ ॥ हासाधकेंविचारपहावा ॥ प्राणहाअविद्याकृतस्वभावा ॥ तस्मात्अनात्माम्हणूनत्यागावा ॥ ब्रह्मखरेंजाणोनी ॥ २० ॥ प्राणासीसाह्यकर्मेंद्रिय ॥ जडत्वेंयाचीक्रियाहोय ॥ प्राणचिअनात्मातरीनिश्चय ॥ अनात्मत्वकर्मेंद्रिया ॥ २१ ॥ ब्रह्मलक्षणेंप्राणासीनसती ॥ ऐसाविचारजोकरीसुमती ॥ तयाविचारवंताश्रुतिमागुती॥ आल्हादेंसांगे ॥ २२ ॥ कींप्राणनव्हेब्रह्मपरिपूर्ण ॥ तरीअन्यआत्मायाहूनमन ॥ मनेंचिहाव्यापिलाप्राण ॥ तस्मात्मनब्रह्म चारी ॥ २३ ॥ मनापासूनसर्वभूतेंजाहलीं ॥ मनास्तवसर्वराहतमिळीं ॥ होब्रह्मलक्षणेंमनावरीकल्पिलीं ॥ कींसाधकेंनिवडावीं ॥ २४ ॥ पांचचिअंगेंमनोमयासी ॥ यजुर्वेदचिशिरययासी ॥ ऋग्दक्षिणपक्षजयासी ॥ उत्तरपक्षसाम ॥ २५ ॥ उपदेशआत्माबोलिला ॥ अथर्वांगिरसपुच्छत्वींस्थापिला ॥ हेंकिन्निमित्तयाचाविचार केला ॥ पाहिजेसाधकें ॥ २६ ॥ मुख्यरूपमनाचेंसंकल्पात्मक ॥ कांहींसंशयरूप करावातर्क ॥ होयनव्हेहेंनिश्चयात्मक ॥ कदांनाहीं ॥ २७ ॥ तयासंशयाचेंचिंतन॥ तेंचिचित्तपरीमनाचेपोटींलीन ॥ याअंतर्वृत्तीचेंनिर्गमन ॥ पांचांज्ञानेंद्रियद्वारा ॥ ॥ २८ ॥ गगनींवायुजेवींउठे ॥ तेवींआत्मत्वींसंकल्पउमटे ॥ संशयात्मकाचिंतनप्र-

गटे ॥ श्रोत्रादिद्वारा ॥ २९ ॥ चिंतनसंशयउभयलक्षण ॥ तेअंतर्वृत्तियेकरूपमन ॥
आणिज्ञानेंद्रियपंचकमिळोन ॥ साहीमनोमयकोश ॥ ३० ॥ यामनोमयकोशामा-
झारीं ॥ विद्याअविद्यावासकरी ॥ म्हणूनबंधमोक्षदोन्हीउभारी ॥ प्रवृत्तिनिवृत्तिरूप
॥ ३१ ॥ कामादिविषयासक्तीनें ॥ जीवासबंधदृढहोणें ॥ धर्मार्थकामप्रवृत्तीच्यागु-
णें ॥ कामादिअभावेंमोक्ष ॥ ३२ ॥ धर्मअथवाअर्थकाम ॥ हाहीमनाचामनोधर्म ॥
परीकळेनाकेवींकर्माकर्म ॥ म्हणूनवेदाज्ञापाहिजे ॥ ३३ ॥ त्यावेदाज्ञेऐसेंप्रवर्ततां ॥
चारीपुरुषार्थहोतीतत्वतां ॥ परीजोंवरीविषयासक्तता ॥ तोंवरीमोक्षनाहीं ॥ ३४ ॥
असोविद्याअविद्यात्मकामुळें ॥ प्रवृत्तिनिवृत्तिदोन्हीनिवळे ॥ परीवेदाज्ञेंवीणकांहींच
नकळे ॥ म्हणूनवेदचिअंगमनाचें ॥ ३५ ॥ यजुर्वेदशिरऋग्दक्षिणपक्ष ॥ सामतो
मनाचाउत्तरपक्ष ॥ हेवेदत्रयीप्रवृत्तिरूपप्रत्यक्ष ॥ येणेंधर्मार्थकाम ॥ ३६ ॥ येणें
अविद्यात्मकविषयासक्ति ॥ वाढूलागेअधिकप्रवृत्ति ॥ बंधनींचपडेअभिमानउन्नति ॥
तेव्हांजीवजन्मेमरे ॥ ३७ ॥ प्रवृत्तिअथवानिवृत्तीचा ॥ उपदेशमनोमयींसाचा ॥ म्हणो-
निआदेशआत्मावोलेवाचा ॥ श्रुतिमनोमयासी ॥ ३८ ॥ हेंचवर्थेंअंगमनोमयाचें ॥
यथेंवास्तव्यविद्याअविद्येचें ॥ जरीबोधकत्वप्रवृत्तीचें ॥ तरीधर्मार्थकामवाढे ॥ ३९ ॥
निवृत्तीचाजेव्हांउपदेश ॥ कींआत्माब्रह्महाचिनिर्देश ॥ वेदत्रयीत्यागेंविशेष ॥ या
विद्यात्मकेंमोक्षलाभे ॥ ४० ॥ पुढेंजीवन्मुक्तिसुखहोणें ॥ यास्तवअथर्वांगिरसपुच्छ
म्हणे ॥ परीहानिश्चयबुद्धीनेंकरणें ॥ मनींउपदेशमात्र ॥ ४१ ॥ याचहेतूमनोमयाहून ।

अन्यआत्माकोशविज्ञान ॥ तेणेंचिमनाचीपूर्णताहोणें ॥ नातरीसंशयींपडे ॥ ४२ ॥ विज्ञानआत्माजरीयथार्थ ॥ तरीमनासीआत्मत्ववचनव्यर्थ ॥ आणिमनविकरीएक पदार्थ ॥ ब्रह्मतोंनिर्विकार ॥ ४३ ॥ मनासीतोंसंकल्पविकल्प ॥ ब्रह्मतोंसदानिर्विकल्प ॥ मनउठेनिमेअसद्रूप ॥ ब्रह्मतिहींकाळींसत् ॥ ४४ ॥ मनजीवाचेप्रकाशेंवर्ते ॥ नातरीहेंजडचिऐतें ॥ ब्रह्मतोस्वप्रकाशेंसुप्तीतें ॥ जाणेस्वप्रभें ॥ ४५ ॥ मनहेंसुखदुःखेंशीणपावे ॥ ब्रह्मआनंदस्वरूपस्वभावें ॥ तस्मात्मनाब्रह्मत्वनसंभवे ॥ बोलिलेंतेंउपचारिक ॥ ४६ ॥ जरीमनचिब्रह्मअसतें ॥ जीवाबंधनकासयाकरितें॥ मागुतींनिर्विषयत्वेंसोडवितें ॥ हेंनिर्विकारीविकारकां ॥ ४७ ॥ ऐसेनानापरीचेविरोध ॥ मनब्रह्मकल्पितांबहुविध ॥ मनाप्रत्यक्षसंकल्पविकल्पाद्विविध ॥ ब्रह्मतरीनिर्विकल्प ॥ ४८ ॥ मनवृत्तिनिवृत्तीचेंसाधन ॥ ब्रह्मसाध्यरूपद्वैतेंविण ॥ तस्मात्मनत्यागनसमाधान ॥ साधकेंपावावें ॥ ४९ ॥ असोमनाचेंअनात्मत्वजयासी ॥ यथा कळलेंनिश्चयेंसी ॥ श्रुतिमाउलीउपदेशीतयासी ॥ कींअन्यआत्माविज्ञान ॥ ५० ॥ विज्ञानास्तवसर्वहोतें ॥ विज्ञानआहेतोंराहतें ॥ शेवटींज्ञानींलयाजातें ॥ तरी पाहेंहोयकींनव्हे ॥ ५१ ॥ हेंलक्षणब्रह्मींचेंबुद्धीवरी ॥ योजनाघडेपरीनिर्धारी ॥ बुद्धिनुरेचिसुप्तीमाझारीं ॥ आणिपुन्हांउद्भवे ॥ ५२ ॥ उद्भवतांमनाच्यासहवासें ॥ संकल्पविकल्पासाह्यहोतसे ॥ निश्चयकरीपरीविश्वासें ॥ सत्यत्वस्थापीमिथ्यात्वा ॥ ॥ ५३ ॥ मीदेहह्मणूनदृढतर ॥ निश्चयेंघेतसेअहंकार ॥ म्हणोनिअहंताधर्मसाचार॥

बुद्धीचाअसे ॥ ५४ ॥ हेंहीपंचज्ञानेंद्रियद्वारा ॥ बाह्यवर्तेविषयाकारा ॥ परीमनसंशयामोडोनिनिर्धारा ॥ अमुकसानिश्चयकरी ॥ ५५ ॥ मनासीइच्छाकामादिकांची ॥ तरीतैशीचआज्ञापाळीवेदाची ॥ त्याचरीतीबुद्धिवेरुचि ॥ प्रवृत्तीकडे ॥ ५६ ॥ अथवामनेंमोक्षाचीइच्छाघेतां ॥ आज्ञातेचिमानीत्रईपरता ॥ तैशीचबुद्धीसीहोयनिश्चयात्मकता ॥ यास्तवश्रद्धाशिर ॥ ५७ ॥ प्रवृत्तीकडेजरीआवडी ॥ तरीस्वर्गादिकांसत्यतास्थापीप्रौढी ॥ अथवामोक्षाकडेनिश्चयाचीवोढी ॥ तरीसत्यताब्रह्मींची ॥ ॥ ५८ ॥ हानिर्धारबुद्धीचापाहिला ॥ म्हणूनश्रुतीनेंअसेनेमकेला ॥ ऋतम्हणतसेदक्षिणपक्षाला ॥ सत्यउत्तरपक्ष ॥ ५९ ॥ जेंकांसत्यम्हणूनमानिलें ॥ तेथेंचिअनुसंधानदृढकेलें ॥ हेबुद्धीचेस्वभावचिदेखिले ॥ तेव्हांयोगआत्माश्रुतिम्हणे ॥ ६० ॥ योगम्हणजेअखंडउद्योग ॥ सत्यवस्तूचाध्यानेंसंयोग ॥ कदांहीहोऊंनेदीयोग ॥ हेंचवर्थेअंगविज्ञानाचें ॥ ६१ ॥ त्यासंयोगेंजेंअप्राप्त ॥ तेंचिकरूनघेतसेप्राप्त ॥ मगसाभिमानेंमानीकृतकृत्य ॥ यास्तवमहापुच्छबोलिलें ॥ ६२ ॥ धन्यमीजेंहृदयींधरिलें ॥ त्यावस्तूसीप्राप्तकरूनघेतलें ॥ ऐसेंबुद्धीनेंमहत्त्वस्वीकारिलें ॥ तस्मात्महापुच्छखरें ॥ ६३ ॥ एवंश्रद्धाचिविज्ञानाचेंशिर ॥ ऋतसत्यपक्षदक्षिणोत्तर ॥ योगआत्माहानिर्धार ॥ महापुच्छप्रतिष्ठा ॥ ६४ ॥ ऐसाविज्ञानाचाप्रकार ॥ श्रुतिसांगतसे निर्धार ॥ याचासाधकेंअंतरींविचार ॥ यारीतींकेलापाहिजे ॥ ६५ ॥ जैसेंपंचज्ञानेंद्रियसहवासें ॥ मनहेंविषयाकारहोतसे ॥ तैसेंचिविज्ञानासाहायत्वअसे ॥ पंचज्ञा-

नेंद्रियांचें ॥ ६६ ॥ तस्मात्पंचज्ञानेंद्रियबुद्धिएक ॥हाविज्ञानकोशमिळूनषट्क॥ हा आनंदमयासीआच्छादक ॥ कारणमनाचें ॥ ६७ ॥ जरीबुद्धीस्तवसर्वजाहलेंराहिलें ॥ बुद्धिअभावींलयागेलें ॥ परीयासीब्रह्मत्वनाथिलें ॥ नाशहोयम्हणोनी ॥ ६८ ॥ जैसेंमनएकविषयग्रहणा ॥ साधनअसेभलतेविधाना ॥ तेवींचसाधनतायया विज्ञा- ना ॥ असेसाध्यचि ॥ ६९ ॥ तस्मात्विज्ञानात्माकल्पूंनये ॥ कोशहाअनात्मानिः- संशय ॥ परीविज्ञानयोगेंकार्य ॥ साधूनघ्यावें ॥ ७० ॥ श्रद्धाशिरजेंविज्ञानाचें ॥ जेंकांआवडतेपणस्वर्गादिकाचें ॥ तेंचित्यागावेंइहपरसाचें ॥ दोषदृष्टीनेंविचारें ॥ ॥ ७१ ॥ एकवेदांतप्रसिद्धजेंब्रह्म ॥ तेंचिगुरुमुखेंआकळावेंवर्म ॥ तेथेंचिबुद्धीचीश्रद्धा परम ॥ येरअनात्मजातत्यागावें ॥ ७२ ॥ तेंचिऋततेंचिसत्यसाचार ॥ शब्ददोन परीअर्थएकनिर्धार ॥ तस्मात्ब्रह्मसत्यत्वेंबत्तीसहियेर ॥ मिथ्यात्वेंसमजावे ॥ ७३ ॥ मिथ्यात्वकळतांश्रद्धाउडे ॥ आणिसत्यतेंसत्यत्वेंजोडे ॥ बुद्धीचानिश्चयधांवेतिकडे ॥ तेव्हांश्रद्धाहीसत्याची ॥ ७४ ॥ मगदेहबुद्धीचाकरीत्याग ॥ ब्रह्मात्मयाचाअखंडयो- ग ॥ सदांध्यानाचालागवेग ॥ विसरचिपडोंनेदी ॥ ७५ ॥ ऐसाअभ्यासदृढहोतां ॥ शनैःदेहबुद्धिहोयत्यागिता ॥ मगआपुलेंमहत्त्वस्फुरेतत्त्वतां॥ जेंपुच्छत्वींप्रतिष्ठिलें ॥ ॥ ७६ ॥ अहंब्रह्मास्मितरीस्फुरे ॥ परीत्रिपुटीसाधकत्वेंउरे ॥ तेंचिमहत्त्वविज्ञानानु- कारें ॥ निश्चयरूपठसावें ॥ ७७ ॥ येऱ्हवींबुद्धिबंधासीकारण ॥ परीविवेचनेंमोक्षद होयआपण ॥ म्हणनिमुमुक्षंजावेंशरण ॥ययाबुद्धीसी ॥ ७८ ॥ देहबुद्धीचानिश्चय

त्यागी ॥ आत्माब्रह्मप्रतिपादीवेगीं ॥ मगमनहीसंशयातेंत्यागी ॥ एवंउपयोगीपर-
मार्थी ॥ ७९ ॥ परीविज्ञानमयब्रह्मसाधावया ॥ साधकअसेगाशिष्यराया ॥ तस्मा-
त्साधकत्वअसेजया ॥ तेंसाध्यब्रह्मनव्हे॥८०॥साध्यतेंउर्वरितउरावें ॥साधकेंतल्लक्षणीं
नासावें ॥ ह्मणूनविज्ञानतेंब्रह्मनव्हे ॥ कवणेकाळीं॥८१॥ब्रह्मसत्बुद्धिअसत्॥ब्रह्मचि-
त्विज्ञानजडउद्भवत॥विज्ञानसदांसुखदुःखेंशिणत ॥ ब्रह्मसुखैकघन॥८२॥ ऐसेंविल-
क्षणपरस्परें ॥ म्हणोनविज्ञानब्रह्मनव्हेखरें ॥ हेंसाधकेंपहावेंविचारें ॥ निःसंशयपणें
॥ ८३ ॥ जरीविज्ञानकारणसर्वांसी ॥ लयस्थितिकींउद्भवासी ॥ परीकार्यरूपताावि-
ज्ञानासी ॥ कारणआनंदमय ॥ ८४ ॥ श्रुतिबोलेयाविज्ञानाहून ॥ अन्यअ.त्माआ-
नंदमयपूर्ण ॥ तेणेंचिबुद्धीचीपूर्णताहोणें ॥ तस्मात्विज्ञानअनात्मा ॥ ८५ ॥ आतां
आनंदमयकोशहापूर्ण ॥ कार्यकारणासीहीकारण ॥ बुद्धीसहितसर्वभूतेंनिर्माण ॥हो-
तीराहतीनासती ॥ ८६ ॥ येरअन्नादिविज्ञानांतचारी ॥ कारणेंकल्पिलीं असतीनि-
र्धारी ॥ परीआनंदमयाचीनयेसरी ॥ कारणत्वाविशीं ॥ ८७ ॥ आनंदेंवीणभूतेंना-
ना ॥ कदापिउत्पन्नहोतीना ॥ आणिआनंदेंवीणराहतीना ॥ क्षणभरीजीवत्वें ॥८८॥
सुप्तिकाळींविज्ञानासहित ॥ त्यागूनअन्नमयादिसमस्त ॥ प्राणजरीअसतीवावरत ॥
परीसद्भावनाहीं ॥ ८९ ॥ एवंचारीहीकोशांवांचून ॥ सर्वभूतेंसुप्तींतपूर्ण ॥ असतां
आनंदमयामाजींलीन ॥ वांचतीसुप्तिसुखें ॥ ९० ॥ एवंचारीअसतांयेकाआनं-
दें ॥ वांचतीभूतेंसुखस्वादें ॥ परीएकआनंदेंविणचारीत्रिशदें ॥ असतांभूतेंनवांचती

॥ ९१ ॥ तस्मात्मुख्यकारणआनंदमय ॥ आणिआनंदकोणाचेंनव्हेकार्य ॥ येरांसी
कारणाचाआरोपहोय ॥ परीतेकार्यरूपीचारी ॥ ९२ ॥ ऐसाआनंदमयमुख्यकारण॥
परीयाचाहीविचारसाधकेंकरणें ॥ ऐसेंश्रुतीहीबोलिलीजेंवचन ॥ तेव्हांउणीवतावाटे
॥ ९३ ॥ आणिकोशऐसेंआनंदाम्हणतां ॥ हेतोंप्रत्यक्षआच्छादकता॥ परीआच्छा-
दिलेंअसेलआंतौता ॥ तेंतोंभिन्नयाहुनी ॥ ९४ ॥ ऐसाविचारसाधकेंकरावा ॥ या
आच्छादनींकोणस्वभावा ॥ तोनिवडूनयेरत्यागावागोंवा ॥ कोशनामाचा ॥ ९५ ॥
याहीकोशासीपांचअंगें ॥ पक्षाऐशींचश्रुतिसांगे ॥ हेंचिकिमर्थहालागवेगें ॥ विचार
करावा ॥ ९६ ॥ जरीअतिसूक्ष्मविचारवंत ॥ तरीचआनंदमयातेंनिरसित ॥ येऱ्ह-
वींमागुतींबंधनींपडत ॥ जरीचारीकोशनिरसिले ॥ ९७ ॥ जैसेंतृणवरचीलजळालें॥
भूमीपोटींबीजउरलें॥ तेवींविज्ञानादिचारीनिरसिले॥परीअज्ञानउरेआनंदीं॥९८॥व-
र्षाकाळींपुन्हांतेंतृण॥ पूर्ववतहोतसेनिर्माण॥ तैशींविज्ञानादिभूतेंसंपूर्ण॥ उद्भवतीपूर्व
परी ॥ ९९ ॥ तेंकांनिरसलेंऐसेंह्मणावें ॥ जरीपुन्हांमागुतींबाधकउद्भवे ॥ असोसा-
धकेंयेथेंविचारेंपहावें ॥ कींबाधककायआनंदीं ॥ २१०० ॥ बुद्धीचाजोंकालउद्भवनहो
ता ॥ एकस्फूर्तिमात्रअसेआंतौता ॥ तेंचिमायादेवीस्वस्वरूपावरुता॥ भासलीअसे
॥ १ ॥ तयास्फूर्तीचेदोनप्रकार ॥ जाणीवनेणीवनिरंतर ॥ विद्यानामेंजाणतेंहोणार॥
अविद्यास्वरूपनेणीव ॥२॥ ऐशियाविद्याअविद्यादोन ॥ त्यांतप्रतिबिंबितजीवेशान॥
विद्येसहईशानिमित्तकारण ॥ [illegible]

हेंजगकार्यरूपेंसमस्त ॥ जीवहीकार्यरूपीविशेषभासत ॥ स्वप्नींकींजागृतीं ॥ ४ ॥
परीसुषुप्तीमाजींहीकारणरूपीं ॥ जीवत्वअसेनेणीवसंकल्पीं ॥ आणिईश्वरनिमित्त-
मात्रविक्षेपीं ॥ तोकार्यातनये ॥ ५ ॥ कार्यातनयेह्मणोनिनिमित्त ॥ जोउद्भवस्थिति-
लयाआंत ॥ जोउपादानकारणसमस्तांत ॥ हानिर्णयचिअसे ॥ ६ ॥ असोऐसाआ-
नंदमय ॥ यापांचांचायेथेंअन्वय ॥ परीमुख्यबाधकत्वाचाअपाय ॥ तेअविद्यानेणी-
व ॥ ७ ॥ स्वस्वरूपाचेंनकळणें ॥ हेंचिकोशनामेंआच्छादन ॥ येरविद्यामायाजीवे-
शान ॥ हेहीविकाररूपी ॥ ८ ॥ मुख्यमूळमायाचविकारी ॥ जेनहोऊनजाहलीनि-
र्विकारी ॥ अविद्यास्वरूपाआच्छादनकरी ॥ विद्याउभारीजगकार्य ॥ ९ ॥ ईशअ-
लिप्तत्वेंप्रेरक ॥ जीवसुखदुःखाचाभागीएक ॥ एवंमायेसहितहेंपंचक ॥ बाधकवि-
कारी ॥ १० ॥ याकोशाचेंशिरप्रिय ॥ मोददक्षिणपक्षहोय ॥ प्रमोदाबोलिलीसुख-
मय ॥ पक्षउत्तर ॥ ११ ॥ आनंदआत्माजोचवथा ॥ तोहीस्थापिलाअसेसर्वथा ॥
आत्माब्रह्मघनाहीसमर्था ॥ पुच्छत्वींप्रतिष्ठिलें ॥ १२ ॥ बुद्धीचाबाहिर्व्यापारसरतां ॥
विश्रांतिघ्यावयापरततां ॥ प्रथमवासनेसीसुखाकारता ॥ तेंचिप्रिययाकोशीं ॥ १३ ॥
पुढेंबुद्धीचातरंगमावळे ॥ तेव्हांसुखाकारताउफाळे ॥ तोमोदनामेंसुषुप्तिकाळें ॥ दु-
जेंअंग ॥ १४ ॥ जेव्हांघनसुषुप्तिलागे ॥ तेव्हांप्रमोदाकारहोयअंगें ॥ गाढसुषुप्ती-
चियाप्रसंगें ॥ तोआनंदआत्मा ॥ १५ ॥ हाआनंदआत्माह्मणितला ॥ परीब्रह्मआ-
त्मानजायस्थापिला ॥ पांचअंगांचापक्षीजोवर्णिला ॥ त्याचाआत्मा ॥ १६ ॥ अ-

सोप्रियअथवामोद ॥ प्रमोदकिंवाआनंद ॥ हेचारीसुखाचेस्वाद ॥ नेणीवरूपवृत्ती-
चे ॥ १७ ॥ एकसुखएककरीग्रहण ॥ हेचित्रिपुटीअन्यथात्वेंपूर्ण ॥ तेंयथार्थनव्हेसु-
खैकघन ॥ उद्भवणेंनाशजया ॥ १८ ॥ हेहीचारीजेथूनजाहले ॥ आणिमायादिपं-
चकउद्भवलें ॥ हेंहीसर्वजाहल्यांतआलें ॥ तींतींभूतेंदृश्यापरी ॥ १९ ॥ हेजयाअधि-
ष्ठानींनिर्माण ॥ तेंअविनाशब्रह्मसच्चिद्घन ॥ जेंपुच्छत्वेंकेलेंसेस्थापन ॥ तेंब्रह्मआ-
त्मास्वयें ॥ २० ॥ श्रुतीचाभावअधिष्ठानावरी ॥ कींब्रह्मतत्त्वींईशादितृणांतसारीं ॥
परीआनंदमयापासूननिर्धारी ॥ सर्वजाहलेंबोलिलीं ॥२१॥ परीहेंबोलणेंवाउगेंचि ॥
जैशीयोजनाचहूंकोशांची ॥ विचारणापाहिलीअधिकाराची ॥ परीतात्पर्यपुच्छत्वीं
॥ २२ ॥ चारनामाकल्पिलेंवाउगें ॥ तैसेंचिब्रह्मपुच्छम्हणोनिसांगे ॥ परीतेंसत्य-
त्वेंकोठेंअंगें ॥ मापुच्छनामप्रतिष्ठे ॥ २३ ॥ तेंकार्यनानव्हेकारण ॥ निमित्तनानसे
उपादान ॥ सहजींसत्यएकअधिष्ठान ॥ मायादिभ्रमासी ॥ २४ ॥ सत्यअधिष्ठानें-
विण ॥ भ्रमासीनव्हेचिउद्भवन ॥ हेंश्रुतीनेंयथार्थजाणून ॥ ह्मणेजेथूनसर्वजाहलें
॥ २५ ॥ सर्वह्मणजेहेबत्तीस ॥ जेसांगोपांगपंचकोश ॥ यांतअधिष्ठानत्वेंजेंअविना-
श ॥ तेएकविलक्षणचिति ॥ २६ ॥ ऐसेंश्रुतीचेंतात्पर्य ॥ एकचिद्रूपब्रह्मआत्मानि-
श्चय ॥ येरहेबत्तीससहआनंदमय ॥ सर्वभूतांतआले ॥ २७ ॥ जैसेंअन्नप्राणमन
विज्ञान ॥ पांचपांचअंगेंभिन्नभिन्न ॥ अनात्मजातसांडिलेंनिरसोन ॥ तेवींचत्यागा-
वेवृत्यानंद ॥२८॥ स्फूर्तिविद्याअविद्याजीवशिव ॥ हेपांचहीविकारीस्वभाव ॥ जाह-

लेंतंभूतरूपस्वयमेव ॥ अनात्मत्वेंनिरसिजे ॥ २९ ॥ यापंचकाकोशअभिधान ॥ जे
प्रियमोदादिपांचलक्षण ॥ यांतचारीअनात्मत्वेंनिरसोन ॥ उरतेंपांचवेंब्रह्म ॥३०॥
तेंचिअवधिशेषनिजसार ॥ याहूननिषेधिलेंसर्वहेंयेर ॥ तस्मात्साधकेंसाधावेंदृढतर॥
ब्रह्मआत्माहानिश्चय ॥ ३१ ॥ हानिश्चयअभ्यासेंखलावा ॥ अन्यआत्म्याचानिर-
सिजेगोंवा ॥ तोचिपुढेंबोलिजेलआघवा ॥ परीयेथेंनिवाडिलें ॥३२॥ मनोमयींनुस-
धाउपदेश ॥ विज्ञानमयींसाधनअभ्यास ॥ तैसाचिआनंदमयींनिदिध्यास॥ चारी
निरसेतोकरावा ॥ ३३ ॥ सर्वांचीप्रीतिआपणाकरितां ॥ त्यांतहीदेहादिविज्ञानांत
त्यागितां ॥ केवळउरेस्फुरद्रूपता ॥ तेंप्रियतापहिली ॥ ३४ ॥ मगसर्वपणाचेंभान
विरे ॥ एकस्वकीयत्वाचिवृत्तीसीस्फुरे ॥ तयामोदनामहेंसाचोकारें ॥ ओळखावेंसा-
धकें ॥ ३५ ॥ पुढेंकृतकृत्यताजेवाटे ॥ तेणेंसुखाचासमूहलोटे ॥ त्यानांवप्रमोदवाउ-
गादाटे ॥ वृत्त्यानंदात्मक ॥ ३६ ॥ तोवृत्त्यानंदसर्वओसरे ॥ निवृत्तिरूपेंसुखसुखीं
थारे ॥ तेंचिजाणावेंसामान्यनिर्धारें ॥ आनंदअंगचवथें ॥ ३७ ॥ तेथेंसुखेंकगोचर
सामान्यवृत्ति ॥ त्रिपुटीरूपसहजअसती ॥ ह्मणूनिहेमावळेलजेंस्फूर्ति ॥ तेंचिब्रह्म
पुच्छप्रतिष्ठा ॥ ३८ ॥ अगाहेसुमतिरविदत्ता ॥ सावधअससीकींचित्ता ॥ पंचकोश-
विवेचनहेंतत्त्वतां ॥ येथेंसांगकेलें ॥ ३९ ॥ ऐसाचिअभ्यासवृत्तीनेंकरावा ॥ तोपुढें
अनुक्रमेंबोलिजेबरवा ॥ परीअनात्म्याचानिवाडिलागोंवा ॥ मुख्यआत्माब्रह्मएक ॥
॥ ४० ॥ येथेंपंचकोशविवेचितां ॥ शंकामानीलकोणीचित्ता ॥ कींश्लोकपदींहेंकांहीं

नसतां ॥ अप्रासंगिकबोलिलें ॥ ४१ ॥ तरीपहावेंविचारून ॥ श्लोकार्थाचेंचिनिरूपण ॥ ध्वनितार्थरूपेंकेलेंकथन ॥ प्रसंगानुसार ॥ ४२ ॥ रूपाहूनचितिजेवेगळी ॥ तेचिकींबत्तिसांहूनानिराळी ॥ पंचकोशात्मकबत्तीसहेसकळी ॥ रूपात्मकअसती ॥ ॥ ४३ ॥ पांचभूतेंपांचखाणी ॥ ऐशींदहारूपेंजडमिळोनी ॥ अन्नमयचिबोलिजेवाणी याहूनभिन्नतेचिती ॥ ४४ ॥ पंचप्राणपंचकर्मेंद्रिय ॥ यादहातत्वांचासमुदाय ॥ याचेंनांवेंकोशप्राणमय ॥ याहूनभिन्नतेचिती ॥ ४५ ॥ ज्ञानेंद्रियपंचकएकमन ॥ यासाहांसीमनोमयअभिधान ॥ तेवींचबुद्धितोकोशविज्ञान ॥ यासातांहूनभिन्नचिती ॥ ॥ ४६ ॥ स्फूर्तिविद्याविद्याजीवेश ॥ यापांचांनामआनंदकोश ॥ याहूनविलक्षणतो चिदंश ॥ आत्माब्रह्मएकरस ॥ ४७ ॥ एवंदाहादाहामिळतांवीस ॥ त्यांतसातघालितांसत्तावीस ॥ पुढेंपांचांसहितहोतीबत्तीस ॥ एवंपंचकोशरूपात्मक ॥ ४८ ॥ याइतुकियांचेहीरूपाहूनी ॥ चित्प्रभावेगळीपूर्णपणीं ॥ तस्मात्श्लोकपदाचेचिव्याख्यानीं ॥ असेविवेचन ॥ ४९ ॥ जैसेंरूपाहूनचिद्रूपानिवडिलें ॥ अर्थात्पंचकोशविवेचनजाहलें ॥ तैसेंचिगुणदोषांहूनभिन्नजेंसंचलें ॥ येथेंसुचलेंतेंबोलूं ॥ ५० ॥ बत्तीसतत्वात्मकपंचकोश ॥ तेचिहेदेहत्रयअशेष ॥ अन्नमयतोस्थूलविशेष ॥ साकारपंचीकृताचा ॥ ५१ ॥ प्राणमनविज्ञानतिन्ही ॥ असतीसूक्ष्मदेहालागुनी ॥ सप्तदशतत्त्वें स्थूलींराहुनी ॥ व्यापारकरिती ॥ ५२ ॥ आनंदमयतोचिकारण ॥ यादेहत्रयाचेंउत्पत्तिस्थान ॥ एवंदेहत्रयजीवालागन ॥ उपाधिअसे ॥ ५३ ॥ यादेहत्रयाचेदोषग-

ण ॥ व्यापारहोतातीभिन्नभिन्न ॥ तेंचिजागृदादिअवस्थातीन ॥ विहारजीवाचे ॥ ॥ ५४ ॥ स्थूललिंगाचियेआधारें ॥ क्रियाहोतसेविषयानुकारें ॥ तेंचिजागृतिपंच व्यापारें ॥ जेस्थूलचालेबोले ॥ ५५ ॥ येऱ्हवींपाहतांयाजडासी ॥ अवस्थाअसेतरी कायसी ॥ सूक्ष्मास्तवचळणेंदेहासी ॥ ह्मणोनिबोलिली ॥ ५६ ॥ जागृतिस्वप्नकिं- वासुषुप्ति ॥ यातिन्हीअवस्थाबुद्धीप्रति ॥ परीस्थूलवावरेतेजागृति ॥ स्थूलाचीबो- लावी ॥ ५७ ॥ बुद्धिमनहेंअंतःकरण ॥ पंचप्राणेंपावेचळण ॥ पांचज्ञानेंद्रियद्वारा निघोन ॥ शब्दादिविषयघेती ॥ ५८ ॥ तेवींचकर्मेंद्रियसहवासें ॥ वचनगमनादि क्रियाहोतसे ॥ एवंदशधाव्यापारानामआलेंसे ॥ जागृतिऐशी ॥ ५९ ॥ याजागृ- तीसीनेत्रस्थान ॥ बोलिलेंहेंएकउपलक्षण ॥ परीसर्वांगींअसेवर्तन ॥ श्रोत्रादिद्वारा ॥ ६० ॥ श्रवणींऐकावेंनेत्रेंपहावें ॥ जिव्हारससेवीघ्राणींहुंगावें ॥ त्वचींस्पर्शावेंवा- णीनेंबोलावें ॥ शब्दमातृकांसी ॥ ६१ ॥ पहिलाआठवतेपरावाचा ॥ दुजाआभास तेपश्यंतीसाचा ॥ तिसराभावजोमननाचा ॥ तीमध्यमावाणी ॥ ६२ ॥ पुढेंवैखरी तेंबोलणें ॥ मातृकांचाउच्चारकरणें ॥ एवंसर्वांगेंजागृतीचींस्थानें ॥ घेणेंदेणेंहीकराचें ॥ ६३ ॥ पादाचेंगमनउपस्थेंद्रिया ॥ रतिसुखभोगाचीघडेक्रिया ॥ गुदींविसर्गजो होणेंयया ॥ जागृतिस्थानह्मणावें ॥ ६४ ॥ असोसर्वांगेंदेहवर्ततां ॥ जागृतिअव- स्थाहेतत्त्वता ॥ इतुकाहीबहिर्व्यापारत्यागितां ॥ तेंचिअवस्थास्वप्न ॥ ६५ ॥ नुस- धेंमनबुद्धिहेंअंतःकरण ॥ इंद्रियप्रत्यक्षविषयावांचून ॥ अंतरींचवर्तेंध्यासघेऊन ॥

इंद्रियविषयादिकांचे ॥ ६६ ॥ नेत्रझांकूनमननकरी ॥ अथवाअन्यथापाहेझोंपेमा-
झारीं ॥ स्वप्नचिबोलिजेदोहींपरी ॥ आंतिचाआंतुक्रीडे ॥ ६७ ॥ मननतेंकंठगत
उद्भवे ॥ यास्तवकंठस्थानस्वप्नासीह्मणावें ॥ एवंस्वप्नअवस्थेसीजाणावें ॥ सूक्ष्म-
देहाचें ॥ ६८ ॥ हेचिबुद्धिमनलीनहोती ॥ श्रमपाऊननिचेष्टितपडती ॥ उगीचसु-
खाकारजेस्थिति ॥ तेसुषुप्तिअवस्था ॥ ६९ ॥ गाढझोंपकिंवाउगेपणा ॥ परीतेसुषु-
प्तिअवस्थेचीलक्षणा ॥ देहद्वयाचियाअवसाना ॥ नेणीवस्फूर्तिउरेजे ॥ ७० ॥ नेणी-
वतेचिअविद्याअज्ञान ॥ तोचिडोहोहृदयस्थान ॥ एवंसुषुप्तीचेंकेलेंलक्षण ॥ स्थाना-
सहित ॥ ७१ ॥ यापरीजागृतिस्वप्नसुषुप्ति ॥ अवस्थाबुद्धीच्य सहजगति ॥ परी
बोलाव्यातिहींदेहांप्रती ॥ व्यापारभेदें ॥ ७२ ॥ यातिहींअवस्थांचेतीन ॥ नेत्रकंठ
हृदयस्थान ॥ आतांबोलिजेतिहींलागून ॥ प्रणवत्रिप्रकारें ॥ ७३ ॥ स्थूलदेहजागृ-
तिस्थाननेत्र ॥ हासाकारदृश्यसमग्र ॥ हेचिमात्राह्मणावीअकार ॥ पहिलीप्रणवाची
॥ ७४ ॥ सूक्ष्मदेहस्वप्नअवस्था ॥ कंठस्थानींमननसंस्था ॥ हेचिउकारमात्राव्यव-
स्था ॥ दुजीप्रणवाची ॥ ७५ ॥ नेणीवकारणअवस्थासुषुप्ति ॥ हृदयस्थानजेंतयेप्रति ॥
हेचिमकारमात्रानिश्चितीं ॥ तिजीप्रणवाची ॥ ७६ ॥ यातिहींअवस्थांचेअभिमान ॥
एकमीपणापरीअसतीतीन ॥ तयातिहींचेंभिन्नभिन्नलक्षण ॥ बोलिजेऐकावें ॥ ७७ ॥
स्वस्वरूपाचेंअज्ञान ॥ स्वयेंनकळेअसंगआपण ॥ परीअहंब्रह्मास्मिजेंस्फुरण ॥
तेणेंदेखिलेंदेहादिकां ॥ ७८ ॥ तेव्हांमीदेहचिदृढधरिलें ॥ तेतेधर्महीआपणासीच

कालपल ॥ ऐसेअनंतकल्पजरीगेले ॥ नरीक्षीणनोव्हे ॥ ७९ ॥ जोजोजेक्षणीं देहप्राप्त ॥ तोमीह्मणूनसदृढधरित ॥ तोत्यागिलाजरीअकस्मात ॥ परीमीपणनत्यागी ॥ ८० ॥ आधींदुजियादेहातेंधरी ॥ मगप्रस्तुतदेहाचात्यागकरी ॥ ऐसे अनंतजन्मजातांनिर्धारी ॥ नत्यागीहामीपणा ॥ ८१ ॥ तोचिएकादेहींतीनअवस्थांसी ॥ धरोनिबैसलातिहींदेहांसी ॥ जागृतीमाजींयासाकारासी ॥ सदृढधरिलें ॥ ॥ ८२ ॥ हाचिमीआणिहेंहेंमाझें ॥ हेंकिंचित्हीनत्यागीओंझें ॥ हाचिविश्वाभिमानीबुझे ॥ नामपावला ॥ ८३ ॥ मीपहातोंऐकतोंबोलतों ॥ मीखातोंपितोंस्पर्शतों ॥ चालतोंभोगितोंसुखीहोतों ॥ मीचजागेपणें ॥ ८४ ॥ ऐसामीपणासर्वशरीराचा ॥ प्रत्यक्षघेऊनबैसलासाचा ॥ तैसाचिसाभिमानमाझेपणाचा ॥ आमरणनसोडी ॥ ॥ ८५ ॥ हेंम्यांकितीप्रयत्नेंमिळविलें ॥ हेंवडिलींसंपादिलें ॥ ऐसियापदार्थमात्राह्मणेआपुलें ॥ स्त्रीपुत्रादिकां ॥ ८६ ॥ एवंऐसेंजेंमीमाझेपण ॥ हाचिजागृतिविश्वाभिमान ॥ यासीचसाधकेंत्यागावेंविचारून ॥ अत्यागेंमोक्षकैंचा ॥ ८७ ॥ हाचस्वप्नींहीभासदेहासी ॥ मीह्मणूनवैसलाअपेशी ॥ परीतैजसनामआलेंतयासी ॥ नयेसमयीं ॥ ८८ ॥ उगेंबैसतांहीमननाआंत ॥ म्यांहेंकेलेंकरीनअद्भुत ॥ पूर्वीकेलेंतेंअसे भोगित ॥ आतांचेंभोगीनपुढें ॥ ८९ ॥ ऐसाध्यासकर्तेपणाचा ॥ विषयाभावींमननात्मकाचा ॥ तोचिध्यासझांपेंतसाचा ॥ घेणेंहातैजस ॥ ९० ॥ एवंध्यासकाळींकीं उगेपणीं ॥ कर्तृत्वकींभोक्तृत्वध्यानीं ॥ हेतैजसअभिमानाचीकरणी ॥ बंधनरूपजी-

वा ॥ ९१ ॥ हेंअसोविश्वतैजस ॥ साभिमानियादेहद्वयास ॥ परीकारणरूपयाउभयांस ॥ तोप्राज्ञअभिमानी ॥ ९२ ॥ गाढझोंपेंतकींउगेपणाआंत ॥ मीनेणताअसेंसदोदित ॥ हाचिप्राज्ञअभिमानीनिश्चित ॥ कारणशरीरीं ॥९३॥ हेंनेणतपणजोंवरीन फिटे ॥ तोंकालज्ञानेंकेवींआत्माभेटे ॥ भवसागरहाकैसाआटे ॥ केवींतुटेबंधन ॥९४॥ असोऐसाएकचिअभिमान ॥ अवस्थाभेदेंजाहलाभिन्न ॥ तयाचेंसांगितलेंलक्षण ॥ आतांभोगतीनअवधारा ॥ ९५ ॥ प्रत्यक्षदेहासीप्रत्यक्षविषय ॥ दृश्याकारेंभोग्यजरीहोय ॥ तरीचभोगिलेऐसाप्रत्यय ॥ हास्थूलभोगस्थूलासी ॥ ९६ ॥ मनेंआठवून भासती ॥ अंतरींचसुखदुःखेंउमटती ॥ हाप्रविविक्तभोगतैजसाप्रति ॥ भासरूपेंहोतसे ॥ ९७ ॥ विकारजातसर्वनिमावे ॥ उगेंचिसहजसुखीअसावें ॥ हेंचिवास्तविकरूपजाणावें ॥ आनंदभोगाचें ॥ ९८ ॥ सत्वगुणेंजागृतिहोतसे ॥ कारणकींसर्व जाणतेपणाअसे ॥ स्वप्नींकांहींजाणीवकांहींनेणीवदिसे॥ ह्मणूनरजोगुण ॥९९॥ हाअवस्थेचाअसेप्रकार ॥ परीरजोगुणाचेंस्थूलशरीर ॥ तैजसतोचिविष्णुसाचार ॥ पालनधर्मीसत्वगुण ॥ २२०० ॥ परीजागृतीसीसत्वगुण ॥ स्वप्नअवस्थेचारजोगुण ॥ श्रुतिबोलिलीहेंवचन ॥ ह्मणोनिबोलिलें ॥ १ ॥ असोमिथ्यासीकोणतेंहीबोलतां ॥ विरोधनकल्पावाचित्ता ॥ ज्यासमर्यीजोप्रसंगअपेक्षितां ॥ मृगजलवत्बोलावें ॥ २ ॥ सुप्तिअवस्थाकारणशरीरा ॥ येथेंतमोगुणचिअसेसारा ॥ एवंसत्वरजतमाचेउदगारा ॥ जागरस्वप्नसुषुप्ति ॥ ३ ॥ दृश्यसाकारअसेजितुकें ॥ तेद्रव्यशक्तीचेपदार्थतें-

तुके ॥ ह्मणूनस्थूळासीबोलिलेंनिकें ॥ द्रव्यशक्तिसर्व ॥४॥ सत्रातत्त्वेंक्रियाकरिती॥ ह्मणोनिसूक्ष्मासीक्रियाशक्ति ॥ कारणीगुप्तवासनेसीवस्ती ॥ इच्छाशक्तियास्तव ॥ ॥ ५ ॥ स्थूलव्यापारनव्हेबोलिल्याविण ॥ ह्मणूनवैखरीजागृतीलागून ॥ स्वप्नींध्या- सरूपघडेमनन ॥ यास्तवमध्यमावाचा ॥६॥ सुप्तिकाळींवाचापश्यंती॥तेवींचपरेसी- हीतेथेंचिवस्ती ॥ कारणकींवेदांतसंमतीं ॥ चवथादेहनाहीं ॥ ७ ॥ चारपांचनवते- रा ॥ देहबोलतीमत्तवादीगिरा ॥ तोवाउगाचिदेहलोभखरा॥ धरोनीस्थापिती ॥८॥ विचारेंपाहतांअंतःकरणस्फूर्ति ॥ तेचिमायादेवीमुळप्रकृति ॥ त्याचेंअधिष्ठानतोस- च्चिन्मूर्ति ॥ ब्रह्मप्रत्यगात्मा ॥ ९ ॥ तयासीदेहह्मणूनकल्पितां ॥ लाजनवाटेतया- च्याचित्ता ॥ परितेअल्पज्ञस्वरूपनजाणतां ॥ बोलतीतेंकायखरें ॥ १० ॥ स्थूलसू- क्ष्मदेहदोनखरे ॥ येथेंआढळेचिनातिसरें॥यादोन्हींहूननकळणेंजेंनिर्धारें ॥ तेंकारण- शरीरबोलिजे ॥ ११ ॥ याहूनमहाकारणदेहएक ॥ ज्ञानासीबोलतीमंदतर्क ॥ तरी तेंज्ञानअसेकौतुक ॥ सामान्यकींविशेष ॥ १२ ॥ विशेषजरीज्ञानकल्पिलें ॥ तरीतें सूक्ष्मदेहाकडेआलें ॥ अथवासामान्यह्मणतांतेंसंचलें॥ चिद्रूपनिर्विकार ॥ १३ ॥ तयासीदेहऐसेंह्मणतां ॥ त्याचीजीभकांनझडेतत्त्वतां ॥ त्यादेहाचीतुर्याअवस्थाअ- सतां ॥ तरीप्रत्ययायेती ॥ १४ ॥ जैशीजागृतिस्वप्नसुषुप्ति ॥ एकनसतांएकीचीप्र- तीति ॥ तैशीतुर्यावस्थातिहींपरती ॥ कोठेंकोणींदेखिली ॥ १५ ॥ जागृतीमाजींवि- वेकसहित ॥ जाणीवदशाअसेस्फुरत ॥ तैशीचस्वप्नींकिंवासुषुप्तींत ॥ लोपनसेतये-

चा ॥ १६ ॥ जेतिहींमाजींसदाअसे ॥ तयेसीअवस्थाह्मणूनबोलणेंकैसें ॥ जेतिहीं अवस्थांहूननसे ॥ भिन्नप्रतीतियोग्य ॥ १७ ॥ समाधिकालींजरीकोणी ॥ तुर्याअनुभविलीऐशीमानी ॥ तरीतयापुसावेंकर्णीं ॥ सविकल्पकींनिर्विकल्प ॥ १८ ॥ सविकल्पह्मणतांतेचिवृत्ति ॥ सूक्ष्माकडेयेतनिश्चिती ॥ निर्विकल्पह्मणतांतेनिवृत्ति॥ अंतःकरणाची ॥१९॥ तेंअंतःकरणविद्याविद्यात्मक ॥ तेंचिकारणशरीरआवश्यक॥ आतांतुर्याह्मणूनियांतर्क ॥ कवणासीकरिसी ॥ २० ॥ तथापितेचितुर्यामानिसी ॥ तरीब्रह्मानुभवकैंचातुजसी ॥ केव्हांवृत्तीसवेंभरंगळसी ॥ केव्हांपडसीशून्यीं ॥ २१॥ उगेंचाटपणेंबडबडितां ॥ तुर्याउन्मनीआल्लेखउल्लेखता ॥ हेंसर्वेहिवृत्तिसापेक्षता ॥ तयाचिद्रूपज्ञानकैंचें ॥ २२ ॥ असोतयामंदासीकायकाज ॥ परीतेधन्यसाधकसिद्धमहाराज ॥ जेवृत्तीनेंअनुभवितीकींनिजींनिज ॥ अंगेंब्रह्मजाहले ॥२३॥ त्रिपुटीसहितब्रह्मानुभव ॥ तयासीसविकल्पहेंनांव ॥ तेंकर्तृतंत्रलक्षणस्वयमेव ॥ पुढेंकळे निरूपणीं ॥२४॥ जोत्रिपुटीत्यागेंनिजांगेंजाहला॥तोवस्तुतंत्रसिद्धत्वेंसंचला ॥ हाहीनिरूपणेंजायकळला ॥ प्रसंगानुसार ॥ २५ ॥ सूक्ष्मदेहाचाचितळवट ॥ निःशेषअज्ञानाचाभरोनिघोट ॥ जाहलाआत्माब्रह्मनिघोट ॥ निजांगेंतोचिधन्य ॥ ॥ २६ ॥ येरहेमतवादीसेवकासी ॥ राजाकल्पूनियांनिश्चयेंसी ॥ वाउग्याकल्पनाकरूनदेहासी ॥ वाढवितीआवडी ॥ २७ ॥ प्रत्यगात्मयाह्मणतीअभिमानी ॥ तुर्याअवस्थातेमूर्ध्निस्थानीं ॥ निरानंदभोगयामहाकारणीं ॥ आणिअर्धमात्रा ॥

॥ २८ ॥ प्रत्यगात्मामीब्रह्मस्फूर्ति ॥ ऐशीजीअभिमानात्मकवृत्ति ॥ हेतोंसूक्ष्मदेहा-
चीजाति ॥ चिदाभासजीवाची ॥ २९ ॥ तोअभिमानमुख्यआत्मया ॥ होईलकें-
साब्रह्मअद्वया ॥ तस्मात्यथार्थस्वरूपमतवादिया ॥ कळलेंचिनाहीं ॥ ३० ॥ अर्ध
मात्राकींनिरानंदभोग ॥ स्थानमानकैचेंपूर्णजेंअसंग ॥ अद्वयब्रह्मनिर्विकारअभंग॥
तोविकारीजीवकैसा ॥३१॥ तस्मात्साधकेंएककरावें ॥ मतवाद्याचेकुतर्कत्यागावे॥
देहत्रयपंचकोशनिरसावे ॥ चवथाप्रत्यगात्माब्रह्म ॥ ३२ ॥ आणीकहीचारचारजि-
तुके ॥ वेदमुक्तिशून्यादितितुके ॥ हेवादीचहूंवरीकौतुकें ॥ स्थापितीप्रमाणादि ॥
॥ ३३ ॥ तेतेसर्वहीविसर्जुनी ॥ देहत्रयपहावेंविचारूनी ॥ अवस्थास्थानअभिमा-
नी ॥ त्यागुनीब्रह्मव्हावें ॥ ३४ ॥ देहत्रयहेमुख्यअनात्मा ॥ चवथानिर्विकारब्रह्म
आत्मा ॥ हेंयथार्थजाणेलतोमहात्मा ॥ साधकधन्यधन्य ॥ ३५ ॥ येथेंकोणीह्मणेल
मंदमति ॥ कींचारदेहबोलेमांडुक्यश्रुति ॥ तरीतेअवधाराएकाग्रचित्तीं ॥ देहत्रय-
चिबोले ॥ ३६ ॥ चतुर्थपादह्मणूनसांगत ॥ परीतोदेहह्मणूननबोलत ॥ जरीदेहच
तरीकासयाशाश्वत ॥ ह्मणतीश्रुति ॥ ३७ ॥ तोअंतःप्रज्ञनाबाह्यप्रज्ञ ॥ नानव्हे
उभयात्मकप्रज्ञ ॥ अदृश्यअग्राह्यअसंज्ञ ॥ अलक्षणआत्मा ॥ ३८ ॥ एकआ-
त्माचिप्रत्ययसार ॥ सर्वप्रपंचाचाउपसंहार ॥ तयासीयातिहींस्तवउच्चार ॥ चौ-
थाऐसाकेला ॥ ३९ ॥ परीतोचौथानव्हेनिश्चयात्मक ॥ जेथेंएकपणाचानसेसंप-
र्क ॥ तोचिशिवशाश्वतसाधक ॥ देहत्रयत्यागेंजाणती ॥ ४० ॥ तस्मात्रविदत्ता

पाहेंपुरता ॥ तोचिंतूंआत्माब्रह्मतत्त्वतां ॥ हेसत्यसत्यप्रतीतित्रिविधता ॥ अन्यथा नव्हेनव्हे ॥ ४१ ॥ हादेहसाकारपंचभूतांचा ॥ जडदुःखरूपअस्थिमांसाचा ॥ तुजनिर्विकाराविकारकैंचा ॥ आहेतैसाअससी ॥ ४२ ॥ तयादेहाचेव्यापारा ॥ जागृतिअवस्थाबोलिजेगिरा ॥ तुजब्रह्मात्मयानिर्विकारा ॥ अवस्थाकैंची ॥४३॥ तया जागृतीसीनेत्रस्थान ॥ कल्पिलेंसेसर्वांगजागरण॥तुजब्रह्मात्मयास्थानमान ॥ कवणबोले॥४४॥हेअकारमात्राप्रणवाची ॥ तुजअनिर्वचनीयासाकारताकैंची ॥ याचाअभिमानघेणेंहीकरणीजीवाची॥तूंनिरभिमानसाक्षी॥४५॥सत्वगुणकींद्रव्यशक्ति॥वाचा वैखरीतुजनस्पर्शती ॥ यारूपगुणदोषांहूनकेवळचिती ॥ तोतूंअससीब्रह्मात्मा॥४६॥ सत्रातत्त्वात्मकदेहसूक्ष्म ॥ हेक्रीडतीदेहाचेंकरूनिधाम ॥ यातिहींकोशांतूंअधिष्ठानपरम ॥ सर्वातीतआत्मा ॥४७॥ सत्रांचीक्रीडाजेजेहोणें ॥ तयास्वप्नावस्थाअभिधान ॥ तूंतोब्रह्मात्मासच्चिद्घन ॥ अवस्थातीत ॥४८॥ स्वप्नावस्थेचेंस्थानकंठीं ॥ तुजनिर्देशनकरीकोणीबोटीं ॥ उकारमात्राभासकतागोमटी ॥ तूंब्रह्मात्माभासातीत ॥ ४९ ॥ वाउगादेहाध्यासघेउनी ॥ कर्तेपणेंजोतैजसअभिमानी ॥ हेतुझियेंप्रतिबिंबाचीकरणी ॥ तूंनिरभिमानबिंबात्मा ॥ ५० ॥ आठवूनसुखदुःखभोगणेंघडे ॥ तेंसूक्ष्माचेंसूक्ष्मासीसांकडें ॥ तुजआत्मयासीभोक्तृत्वनजोडे ॥ कवणेहीकाळीं ॥ ॥ ५१ ॥ रजोगुणक्रियाशक्तिमध्यमा ॥ वाणीआदिविकारसूक्ष्मा ॥ तूंनिर्विकारब्रह्मपरमात्मा ॥ गुणविकारातीत ॥ ५२ ॥ नेणपणजेंकारणशरीर ॥ उगाचिमानि-

लासेविकार ॥ तयानेंणिवेचाहोसीभासकर ॥ तरीतुजनेणीवकोठें ॥ ५३ ॥ बुद्धी-
सीनिर्व्यापारताआली ॥ तयेनांवेंसुषुप्तिठेविली ॥ तेअवस्थातुजनाहींबोलिली ॥
ब्रह्मप्रत्यगात्मया ॥ ५४ ॥ सुप्तिअवस्थेचेंस्थानह्रदय ॥ तूंस्थानमानातीतअद्वय ॥
मीनेणताह्मणूनघेताहोय ॥ तोअभिमानीप्राज्ञ ॥ ५५ ॥ अविद्येमाजींजोबिंबला ॥
तेणेंनेणीवपणाबळेंघेतला ॥ तोअभिमानतुजनाहींस्पर्शला ॥ ब्रह्मप्रत्यगात्मया
॥ ५६ ॥ सर्वविकारविश्रांतीसआले ॥ तुजमाजींसहजसुखपावले ॥ पांथस्थवृक्ष-
छायेसुखीजाहले ॥ तूंआत्मावृक्षअभोक्ता ॥ ५७ ॥ तमोगुणआणिइच्छाशक्ति ॥ ते-
वींचविकारीवाणीपश्यंती ॥ तूंआत्माब्रह्मचिन्मूर्ति ॥ गुणविकारातीत ॥ ५८ ॥ एवं
स्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत ॥ जितुकाउद्भवलाहासंघात ॥ यारूपाहूनविलक्षणअत्यंत ॥
तेंतूंब्रह्मअससी ॥ ५९ ॥ इतुकींहींतत्वेंवर्त्तीस ॥ मिळूनदेहत्रयपंचकोश ॥ इतुक्यां-
चेरूपाहूनिजोचिदंश ॥ तेंतूंब्रह्मअससी ॥ ६० ॥ जेंसेंघटजलजलाकाशासी ॥ भि-
न्नमहदाकाशपूर्णपणेंसी ॥ तेवींस्थूलसूक्ष्मांसहप्रतिबिंबासी ॥ भिन्नचिद्रूपब्रह्मतूं
॥ ६१ ॥ सर्वांचेरूपाहूनभिन्नजेंचिर्नी ॥ तेंलिंपेलकेवींगुणदोषाप्रती ॥ तस्मात्जा-
गृदादिविकारनस्पर्शती ॥ तेंतूंब्रह्मअससी ॥ ६२ ॥ घटादिकांचेव्यापार ॥ गग-
नानस्पर्शतीअणुमात्र ॥ तेवींनस्पर्शतीअभिमानादिविकार ॥ जयासीतेंतूंब्रह्म
॥ ६३ ॥ सद्रूपचिद्रूपआनंदरूप ॥ त्यावरीहेंसर्वनामरूप ॥ हाअवचानव्हेसितूंअ
रोप ॥ अधिष्ठानब्रह्मआत्मा ॥ ६४ ॥ तेंतूंब्रह्मआत्माअजी ॥ नवानहोसीपा

लाचिसहजीं ॥ कल्पनामात्रभाविलीजेदुजी ॥ तेसांडितांतेंचितूं ॥ ६५ ॥ तेंचितूंऐ-
सेंहीबोलतां ॥ विरोधमानिसीलतत्त्वतां ॥ कींहातूंयाशब्दाअपरोक्षता ॥ तेंपरोक्ष
जाहलें ॥ ६६ ॥ तरीयाचेंएकावेंउत्तर ॥ जरीतेंतूंशब्दअवरपर ॥ हाउपाधीस्तव
भासमात्र ॥ परीस्वतंत्रएकरूप ॥ ६७ ॥ जेवींतूंराजाराजपदीं ॥ होतासिसुखरूप
शय्येविशदीं ॥ तोचितूंस्वप्नींमिळऊनमांदी॥भीकमागसीअंत्यजगृहीं ॥ ६८ ॥ या
कंगालाचेउपाधीकरितां ॥ तोतूंराजाह्मणावेंतत्त्वतां ॥ हाभिकारीनव्हेसिजाहलासी
जोआतां ॥ ऐसाचिप्रकारहाहीं ॥ ६९ ॥ राजाह्मणजेसच्चिदानंदब्रह्म ॥ तेंचितूंअंगें
आत्माराम ॥ हेंहेंबर्त्तासस्वप्नस्थरूपनाम ॥ नव्हेसिओळखीभ्रमहा ॥ ७० ॥
हाचिर्मीऐसेंजेंवाटलें ॥ यास्तवहेंतूंनव्हेसिउपदेशिलें ॥ परीहेंअपरोक्षनाहींचजाह-
लें ॥ तरीतेंपरोक्षकेवीं ॥७१॥ हेंनाहींचतेंतूंअससी ॥ येथेंपरोक्षताअपरोक्षताकैशी॥
तथापिभाविसीजरीमानसीं ॥ तरीहेउपाधिसांडी ॥ ७२ ॥ जैसेंस्वप्नगतकंगाल-
त्वत्यागिलें ॥ तरीराजाचेंराजपदतेंसंचलें ॥ तैसेंसर्वहेंमिथ्यात्वेंनिरसिलें ॥ तरीतूं
ब्रह्मब्रह्मींऐता ॥ ७३ ॥ हेउपाधिईशसर्वज्ञापासून ॥ साकारापर्यंतजितुकेंतृण ॥
हेपूर्वींचआम्हींकेलीनिरसन ॥ धर्मधर्मीसहित ॥ ७४ ॥ येथेंविरोधतरीअसेकैचा ॥
मुळींचत्यागसर्वज्ञकिंचिज्ज्ञाचा ॥ हाअवघाचिभ्रमस्वप्नींचा ॥ जाहलातेव्हांचिनाहीं
॥७५॥ जीवेशाचेंमात्रऐक्यकरणें ॥ तरीवाच्यविरोधामुळेंनहोणें ॥ जैसातोहादेवद-
त्तम्हणणें ॥ येथेंविरोध ॥७६॥ म्हणोनिजहदजहल्लक्षणा ॥ केलीपाहिजेएकीकरण॥

हेंहीअल्पसेंबोलूंवचना ॥ दृष्टांतद्राष्टांतीं ॥ ७७ ॥ तोम्हणजेकाशीदेश ॥ तेथंउ-
ष्णकाळतरुणविशेष ॥ देखिलाहोतासदंतशामकेश ॥ त्यासीबहुदिनजाहले ॥७८॥
तोचिआतांययादेशीं ॥ देखिलाअसेवर्षाऋतूसी ॥ दंतभग्नश्वेतकेशी ॥ वृद्धहापा-
हिला ॥ ७९ ॥ काशीदेशआणिहादेश ॥ उष्णपर्जन्यकाळकींशामश्वेतकेश ॥ त-
रुणजरासदंतअदंतास ॥ अतिदिसेविरोध ॥८०॥ म्हणोनितोआणिदेशएथींचा ॥
पर्जन्यउष्णकाळमासाचा ॥ तरुणआणिवृद्धआतांचा ॥ त्यागावासहसा ॥ ८१ ॥
शामकेशकिंवासदंत ॥ श्वेतकेशआणित्यागावेअदंत ॥ मुख्यतोचिहादेवदत्त ॥
पुरुषमात्रघ्यावा ॥ ८२ ॥ तैसातच्छब्देंतोईश्वर ॥ त्वंम्हणजेजीवअनेश्वर ॥
अससीम्हणतांसत्यजरीउत्तर ॥ परीविरोधभासे ॥८३॥ ईशसर्वज्ञविद्याहेउपाधि॥
जीवाकिंचिज्ञअविद्यासंबंधी ॥ हीलक्षणेंएकमेकांविरोधी ॥ तरीऐक्यकधींनव्हे ॥
॥ ८४ ॥ ऐसेंचितोयासर्वजगाचाकर्ता ॥ हाजन्मृनसुखदुःखभोक्ता ॥ नियम्यनि-
यंताऐशीहेविषमता ॥ तरीसमताकेवीं ॥ ८५ ॥ तस्मात्‌किंचिज्ञआणिसर्वज्ञ ॥
विद्याअविद्याविरोधीदोन ॥ कर्ताभोक्तानियंत्यादिलक्षण ॥ सांडिजेविरोधास्तव ॥
॥ ८६ ॥ ईशहाप्रतिबिंबजयाचा ॥ जीवहीउभारलातयाचा ॥ तोचिआत्माब्र-
ह्मम्हणतांकैचा ॥ असेविरोध ॥ ८७ ॥ जीवेशाचेंवाच्यत्यागुनी ॥ लक्ष्याशींऐक्य
पूर्णपणीं ॥ येथंपरोक्षापरोक्षम्हणोनी ॥ केलीपाहिजेलक्षणा ॥ ८८ ॥ तैसानव्हे
आमुचापक्ष ॥ वाच्यनाहींचएकरूपलक्ष्य ॥ तोतूंआहेसम्हणतांप्रत्यक्ष ॥ विरो-

धनाहींब्रह्मात्मया ॥ ८९ ॥ हेंईशादितृणांतपहिलें ॥ मिथ्याम्हणूनस्वतांनिरसलें ॥ अखंडैकरससहजउरलें ॥ तेंतूंब्रह्मआत्मा ॥ ९० ॥ अस्तिभातिप्रियरूपआत्मा ॥ सच्चिदानंदब्रह्मपरमात्मा ॥ येथेंविरोधकोणतारूपकींनामा ॥ तरीत्यागावेंकाई ॥ ॥ ९१ ॥ तेंतूंम्हणतांयाशब्दासी ॥ विरोधदिसलाआहाचबुद्धीसी ॥ परीयात्यागितांसर्वेमिथ्यासी ॥ तेंतेंजायसहज ॥ ९२ ॥ येथेंरविदत्तामागीलस्मरावें ॥ पूर्वदृष्टांताआठवावें ॥ वृक्षींबैसलातोआणिवाहावे ॥ जोकांप्रवाहीं ॥ ९३ ॥ पडिलातोकधींनाहींचनाहीं ॥ वृक्षस्थतोएकचिसर्वदांही ॥ अरेहातूंनव्हेसितोचितूंपाही ॥ वृक्षींबैसलातो ॥ ९४ ॥ तैसाचितोसर्वांचाअधिष्ठान ॥ हासंघनव्हेसितूंआपण ॥ तस्मात्मायादितृणांतत्यागून ॥ उरसीतोतूंब्रह्मात्मा ॥ ॥ ९५ ॥ मायाअविद्याविद्याईश ॥ बुद्ध्यादिदेहांतसर्वअनेश ॥ याचेंमुख्यरूपचिमिथ्याफोस ॥ तरीधर्मसत्यकैसें ॥ ९६ ॥ याचिहेतूसर्वरूपांहूनी ॥ आणिसर्वगुणदोषांहीपासूनी ॥ चित्कलाविलक्षणबोलिलेंव्याख्यानीं ॥ तोतूंब्रह्मआत्मा ॥९७॥ हेंसत्यसत्यपुनःपुनःसत्य ॥ तोचितूंब्रह्मआत्माआदित्य ॥ हेनव्हेंसिबत्तिसहीअनित्य ॥ धर्मअथवाधर्मी ॥ ९८ ॥ हातत्वमसिवाक्याचाउपदेश ॥ काढूनदिधलातुजसारांश ॥ आतांहादृढकरींकींमीअविनाश ॥ अन्यमीपणत्यागें येथेंसंशयजरीअसेतुज॥तरीपुसावेंबापासहज ॥ तेंप्रगटकरूंजरीअसतांगुज ॥९९॥ नबोलावयायोग्य ॥१००॥ [illegible]

तासी ॥ साष्टांगनमितसे चरणासी ॥ प्रदक्षणाकरी ॥ १ ॥ पुढेंबद्धांजुळीजोडूनी ॥ विनवीतमंदमंदवाणी॥जीजीस्वामीकृपाकरोनी ॥ दीनाउपदेशिलें ॥२॥ हेस्फुरणा-पासूनबात्तिस ॥ देहत्रयात्मकपंचकोश ॥ यांहूनआत्मातूंचिदंश ॥ हेंहेंभ्रमेंदिसे ॥ ॥३॥ हेंसत्यसत्यजीसप्रमाण ॥ हेंअनात्मजातमीनव्हेंसंपूर्ण॥तोचिआत्मासच्चिद्घ-न ॥ निजांगेंब्रह्म ॥ ४ ॥ यांतअन्यथाकधींनघडे ॥ वाजतीश्रुतीचेचौघडे ॥ परी हेसारेंदिसतीरोकडे ॥ ज्ञानाचेदृष्टीं ॥५॥ तैसाआत्मासच्चिद्रूप ॥ अनुभवासीनये अल्प ॥ तरीनिश्चयाचासाक्षेप ॥ कैसाकरावा ॥ ६॥ तस्मात्केवलस्वरूपस्वभावें ॥ केवढेंकितीतेंअनुभवावें ॥ जाणिल्यावरीनिजांगेंव्हावें ॥ यारीतींआज्ञा ॥ ७ ॥ परीआधींजाणिल्याविण ॥ कवणियानिश्चयेंअंगेंहोणें ॥ तस्मात्मजदीनासी करावेंपावन ॥ माझेंनिजरूपमजद्यावें ॥८॥ ऐशीप्रार्थनासच्छिष्याची ॥ ऐकूनवृ-त्तितुष्टलीगुरूची ॥ प्रतीतिवाणवूंपाहेंआतांचि ॥ ऐसेंबोलूनआलिंगिलें ॥ ९ ॥ प-रीआरंभींआत्माब्रह्म ॥ कितीउघडाअसेपरम ॥ हेंहेंदिसेजेंरूपनाम ॥ जाहलेंचिना-हींतेंचिआहे ॥ १० ॥ जैसेंअलंकारींसुवर्ण ॥ अंतर्बाह्यपरिपूर्ण ॥ नगनाहींचजाह-लेउत्पन्न ॥ आहेतेंसुवर्णचि ॥ ११ ॥ तैसेंनामरूपवाउगेंकल्पिलें ॥ तेंकायदिसाव-यायोग्यखरेंजाहलें ॥ अधिष्ठानमात्रतेंनजायलोपलें ॥ कवणेहीकाळीं ॥ १२ ॥ त-स्मात्रविदत्ताआत्मयाचें ॥ जितुकेंउघडेपणसाचें ॥ तितुकेंनव्हेयापंचकोशांचें ॥ जीवेशांसहित ॥ १३ ॥ आणिब्रह्मात्मयाचीजितुकीव्याप्ति ॥ इतुकीजीवेशाचीन-

व्हेवस्ती ॥ तेचिकैशीऐकेएकाग्रमतीं ॥ सप्रतीतसांगूं ॥ १४ ॥ पुढंआपेआपतुझा तुजला ॥ स्वानुभवजाईलविंवला॥परीप्रस्तुतसादरश्रवणाला ॥ चित्तहेंकरावें॥१५॥ ॥ पद ॥ रूपरसादीनांविकल्पनेसाएवअनुवर्तते ॥ ॥ रूपम्हणजेईशादिईशनि-र्मित ॥ रसादिविकल्पतेजीवकृत ॥ याइतुकियांचेठाईंएकचिवर्तत ॥ तेचित्कळा निश्चयें ॥ १६ ॥ ईशादितृणांतयासर्वरूपीं ॥ आणिरसादिजीवकृताचेविकल्पीं ॥ आत्माब्रह्मचिसच्चिद्रूपी ॥ व्यापूनअसे ॥ १७ ॥ ब्रह्मात्मयाचेठाईंप्रथम ॥ वाउ-गास्फुरणासीजाहलाउद्गम ॥ जाहलापरीतोचिनाथिलाभ्रम ॥ कार्यानुमेयकल्पिला ॥ १८ ॥ ऐशीस्फूर्तितेचिमूळमाया ॥ नहोऊनदिसतसेवायां ॥ जैशीशुक्तिकाचिए-कअसोनियां ॥ भ्रमेंरजतभासे ॥ १९ ॥ रजतनाहींआणिदिसेना ॥ तेवींमूळमा-यानदिसेअसेना ॥ शिंपजैशीदिसेआहेपणा ॥ तेवींब्रह्मसच्चिद्रूप ॥२०॥ आहेशिंप दिसेशिंप ॥ तेवींब्रह्मअसेभासेसच्चिद्रूप ॥ रजतनाहींनदिसेआरोप ॥ तेवींमाया नाहींनादिसे ॥ २१ ॥ एवंमायेसीनिस्तत्त्वअभान ॥ ब्रह्मतेंअस्तित्वेंभासमान ॥ याउभयांचेंहीस्वभावलक्षण ॥ येणेंरीतीअकृत्रिम ॥ २२ ॥ तस्मात्ब्रह्मआत्मा-चिस्फुरणींआहे ॥ स्फूर्तिरूपमायापाहतांनलाहे ॥ तरीरविदत्ताउघडेंपाहे ॥ वि-चारेंब्रह्म ॥ २३ ॥ शिंपजैशीउघडभासे ॥ इतुकेंरजतपणकोठेंअसे ॥ ब्रह्मात्मरू-पतेंसिद्धऐसें ॥ मायानाहींगानाहीं ॥ २४ ॥ तयामायेच्यादोनशक्ति ॥ विद्याअवि-द्यानामपावती ॥ परीत्याकवणेरीतीं रूपा येती ॥ कारण तेंचिवर्णूं ॥ २५ ॥ [illegible]

शिंपीचें नकळणें ॥ दुसरें रजताचें उत्पादन ॥ तैसें एक निजरूपाचें विस्मरण ॥ दुजें उ-
भवी जगा ॥ २६ ॥ हें चि विद्या अविद्येचें लक्षण ॥ या मिकोण तें असे आहे पण ॥ जेवीं का-
य असे शिंपीविण ॥ तेवीं स्वरूपाविण काय ॥ २७ ॥ आहे स्वरूप प्रतीति स्वरूपाची ॥
निस्तत्त्वता विद्या अविद्येची ॥ तेवीं च प्रतीतिहीन व्हेची ॥ नसती ह्मणोनी ॥
॥ २८ ॥ तस्मात् विद्या अविद्या असुकपरी ॥ दावावया नसतीं निर्धारीं ॥ त-
या अविद्या विद्येमाझारीं ॥ जीवेश बिंबले ॥ २९ ॥ जरी प्रतिबिंब ब्रह्मात्मयाचें ॥
परी नाहीं पण विद्या अविद्येचें ॥ तरी जीवेशांसी रूप कैंचें ॥ मृगजळ मीना परी ॥ ३० ॥
ब्रह्मात्मयाचा आहेपणा ॥ तेणें प्रतिबिंबें दिसती नयना ॥ ब्रह्मात्मा चिद्रूपें देखणा ॥
तो प्रकाश उमटे जीवशिवीं ॥ ३१ ॥ निजात्मयाची सुखरूपता ॥ उमटली जीवेशां-
सीत वतां ॥ ये-हवीं या उभयांसी पाहतां ॥ रूप चि नाहीं ॥ ३२ ॥ रूप नाहीं यानां-
व असत् ॥ रूपेंवीण चेतनक वणा येत ॥ ह्मणोनि जें का परप्रकाशयुक्त ॥ तें जड चि खरें
॥ ३३ ॥ ऐसिया निस्तत्त्व जडासी ॥ सुखरूपता असे कैशी ॥ सुखदुःखा चिये मिरासी ॥
राहणें जया ॥ ३४ ॥ तस्मात् जीवेश असज्जड दुःखरूप ॥ तयां कैंचें सच्चिदानंदरूप ॥
वाउगा भासला प्रतिभासा आरोप ॥ मुख्यस्वरूपाचा ॥ ३५ ॥ जेवीं दर्पणीं मुख्य मू-
र्तीचें ॥ प्रतिबिंब पडिलें जेवीं साचें ॥ वाटोळें प्रकाशित परी तें कैचें ॥ असे सत्य ॥
॥ ३६ ॥ तैसें चि जीवेश हे दोन्ही ॥ निस्तत्त्वें पाहती मुख्य ज्ञानी ॥ ये-हवीं सत्य मा-
निजे अज्ञानीं ॥ बाळपणीं प्रतिबिंब खरें ॥ ३७ ॥ असो ब्रह्मात्माची एकरूप ॥ जाहला-

चिनाहींजीवेशआरोप ॥ तस्मात्नाहींचतयासीकैंचेंरूप ॥ आहेतेंचिआहे ॥३८॥एवं विद्याअविद्यात्मकमायास्फूर्ति॥आणिजीवेशप्रतिभासेंभासती ॥ ऐसेपांचप्रकारएकत्रवसती॥तोआनंदमय ॥३९॥ हाचिकारणसमष्टीचा ॥ तोचिपृथक्जाहलाव्यष्टीचा॥ यासीब्रह्मात्मयावीणकैंचा ॥ असेंप्रभाव॥४०॥ऐसियाआनंदमयापासुनी॥भूतभौतिकांचीउभवणी ॥ प्रथमआकाशजाहलेंदृश्यपणीं॥तेंपहावेंविचारें ॥४१॥गगनींहीआहेपणाब्रह्मींचा ॥ ब्रह्मणोंनेआकाशआहेबोलिजेवाचा ॥ जेवींरजतासीआहेपणाशिंपीचा॥तेवींसद्रुपाआकाशनांव ॥४२॥ शिंपीचाआहेपणात्यागुनी॥रजतघेतांनयेजोखुनी॥तैसेंब्रह्मसद्रूपावांचोनी ॥ गगनदृश्यहोयकैसें॥४३॥तस्मात्वाउगेंगगननाम ठेविलें ॥ परीतेंनिस्तत्वपणेंनाथिलें ॥ आहेतंब्रह्मसद्रूपसंचलें ॥ दिसतांहीजरी ॥ ॥ ४४ ॥ ऐसेंअसतांकेवढेंअज्ञान ॥ खरेंचकेलेंनसोनिगगन ॥ परीज्ञातेजाणती नाहींचम्हणून ॥ आहेतेंब्रह्मरूप ॥ ४५ ॥ जैसेंमृगजलदिसेउखरीं ॥ तेंसत्यमानितीमृगेंसारीं ॥ परीजेविवेकीदिसतांहीनेत्रीं ॥ सत्यकधींमानितीना ॥ ४६ ॥ तैसेंअज्ञानेंजेंसत्यभाविलें ॥ तेंज्ञातयानवचेसत्यजाहलें ॥ गगननाहींचएकनिर्धारिलें॥ सत्यब्रह्मआत्मरूप ॥ ४७ ॥ ऐसेंचिवायुतेजआपभूमि ॥ निस्तत्त्वपहावेअनुक्रमीं ॥ एकसद्रूपअसेरूपनामीं ॥ दुजाभावअसेना ॥ ४८ ॥ येकशीतचांचपावें ॥ सर्वभिन्नाभिन्नलगेपहावें ॥ तैसेंआकाशविवेचितांसमजावें ॥ चारीभूतेंनिस्तत्व ॥ ४९ ॥ भूतांपासूनजन्मल्याखाणी ॥ त्यापंचप्रकारेंदिसतीनयनीं ॥ जारजअंडजस्वेदजहे

तिन्ही ॥ उद्भिजमानसिकपांचवी ॥ ५० ॥ एवंदशधाजडप्रकार ॥ आकाशापरी निस्तत्त्वसमग्र ॥ हेंनाहींचएकनिर्विकार ॥ अस्तिभातिरूपें ॥ ५१ ॥ तयाएकेक देहींभिन्नभिन्न ॥ राहिलावर्तेजागरींस्वप्न ॥ तयासूक्ष्मदेहाचेंलक्षण ॥ सत्राप्रकारें ॥ ५२ ॥ तेएकचिवृत्तिविभागली ॥ भिन्नभिन्नसत्राप्रकारेंजाहली ॥ तेसाकल्यत्वें पूर्वींनिरोपिली ॥ जीवत्वासहित ॥ ५३ ॥ असोचंचळसत्राप्रकार ॥ हेहीनिस्तत्त्व पाहतांविचार ॥ वाउगाभासमात्रदिसेविखार ॥ जैसारज्जूवरी ॥ ५४ ॥ स्वरूपाचेअस्तित्त्वेंआहे ॥ स्वरूपाचेभानेंदिसूंलाहे ॥ स्वरूपनिर्धारितांयासीनसाहे ॥ आहेपणाकिमपि ॥ ५५ ॥ मगसत्राहीनिस्तत्त्वरूप ॥ भासतीहीनाकिंचित्‌अल्प ॥ एकब्रह्मात्मासच्चिद्रूप ॥ आदिअंतींतेवींमध्यें ॥ ५६ ॥ एवंबत्तीसतत्त्वेंभिन्नभिन्न ॥ निस्तत्त्वपणेंभासमान ॥ याइतुकियांतहीपरिपूर्ण ॥ चित्प्रभावर्ते ॥ ५७ ॥ स्फूर्तीपासूनकीटकापर्यंत ॥ बत्तीसतत्त्वांचाकेलासंकेत ॥ परीत्रिगुणनाहींआलेआंत ॥ कल्पीलकोणी ॥ ५८ ॥ तरीगुणहेधर्मवृत्तींचे ॥ जेवींविकारकामादिकांचे ॥ तेवीं गुणदोषांतगणनत्यांचें ॥ परीरूपेंबत्तीस ॥ ५९ ॥ असोबत्तीसहीनामरूपात्मक ॥ सर्वहीअसज्जडदुःखात्मक ॥ ब्रह्मात्मापरिपूर्णव्यापक ॥ अनुस्यूतसर्वत्रीं ॥ ६० ॥ व्यापकम्हणतांभावीलकोणी ॥ कींहेपदार्थहीअसतीसत्यपणीं ॥ याअंतर्बाह्यराहिलाव्यापोनी ॥ तरीऐसेंनव्हे ॥ ६१ ॥ जैसेंसुवर्णनगाआंत ॥ कींअंतर्बाह्यमृत्तिकाघटांत ॥ घटनगनाहींतचिकिंचित ॥ सुवर्णमातीचसारी ॥ ६२ ॥ तैसेंपरब्रह्मपदार्थ-

मात्रीं ॥ पदार्थनाहींतचितिळभरी ॥ रजतनाहींचशिंपचिसारी ॥ कांतरंगींजीवन ॥ ६३ ॥ ऐशियादृष्टांतापडिपाडें ॥ ब्रह्मात्मतत्वचिउघडें ॥ अन्यपदार्थकिंचित्‌न जोडे ॥ परीभ्रमेंभासती ॥ ६४ ॥ यासीविवर्तात्मकम्हणावें ॥ नहातांवाउगेंचिक-ल्पावें ॥ परीकारणचिअंतर्बाह्यआघवें ॥ भ्रमेंदिसतांही ॥ ६५ ॥ याभ्रमाचेंमात्र निरसन ॥ व्हावेंयथार्थाचेंज्ञानहोऊन ॥ तेव्हांनामरूपेंजातीनिपटून ॥ मगउघड आत्माब्रह्म ॥ ६६॥ एवंस्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत ॥ बत्तीसतत्वांचासंघात ॥ नामरूपें मात्रदिसत ॥ परीएकब्रह्मआत्मा ॥ ६७ ॥ यापरीबत्तिसांचेरूपीं ॥ अनुस्यूतब्राह्म-त्माचिद्रूपी ॥ तैसाचिगुणदोषांचेहीसंकल्पीं ॥ अन्वयरूपेंअसे ॥ ६८ ॥ जोजया-योनींतजन्मला ॥ तितुकादेहभोक्तेपणेंजाहला ॥ येरखाणीसीकींभूतांला ॥ भोग्य-त्वेंकल्पी ॥ ६९ ॥ तेचिरसादिपंचविषय ॥ भोग्यकरूनभोगिताहोय ॥ इकडेएका देहींजितुकासमुदाय ॥ एकहोऊनभोक्ताजाहला ॥ ७० ॥ आनंदमयींचकोशभो-क्ता ॥ परीतेथेंअसेनिर्विकल्पता ॥ म्हणोनिसत्रातत्वेंमीनतां ॥ भोक्ताहोयसूक्ष्म ॥ ॥ ७१ ॥ परीसूक्ष्मासीहीस्थूलाविण ॥ व्यापारींनघडेचिवर्तन ॥ म्हणूनस्थूलास हितसंपूर्ण ॥ भोक्ताजाहला ॥ ७२ ॥ वृत्तिउठोनइंद्रियद्वारा ॥ येतअसेविषयासा-मोरा ॥ तेथेंचांगुलेंवाईटकरीत्वरा ॥ हेकल्पनाजीविवाची ॥ ७३ ॥ हेंचिगुणदोषा-त्मकजागृति ॥ तैशीचस्वप्नाचीहीरीती ॥ कल्पनेचेअभावींतेसुषुप्ति॥ परीतेहीगुण-दोषात्मक ॥ ७४ ॥ एवंतिहींस्थळींचीजेक्रीडा ॥ विकल्पींब्रह्मात्माउघडा ॥ व्या-

पकपरीविकल्पाचाशिंतोडा ॥ नस्पर्शेंसहसा ॥ ७५ ॥ ऐसाबत्तीसतत्त्वांचेरूपीं ॥ अथवागुणदोषांचेविकल्पीं ॥ आत्माब्रह्मसच्चिद्रूपी ॥ अंतर्बाह्यव्यापक ॥ ७६ ॥ इतुकीव्यापकताअसेकवणासीं ॥ जरीईशासहितयाबात्तिसीं ॥ स्थूलतोअसेएक-देशी ॥ जोहामांसमय ॥ ७७ ॥ ऐशाविचारीखाणीसह्मानसिक ॥ ज्यायोनींनि-र्मिल्यापृथक्पृथक् ॥ त्याकधींचनहोतीव्यापक ॥ संचरतीएकदेशीं ॥ ७८ ॥ सप्त-द्वीपवतीपृथ्वी ॥ त्रिलोकात्मकआघवी ॥ परीसीमासरतांपुढेंनसावी ॥ तरीव्याप-कनव्हे ॥ ७९ ॥ जीवनकोठेंअसेकोठेंनसे ॥ जरीआवरणहीविस्तीर्णदिसे ॥ परीपुढें मार्गेपाहतांनसे ॥ म्हणोनव्यापकनव्हे ॥ ८० ॥ प्रगटेविझेतोहाअग्न ॥ आवरण-रूपीजोभासमान ॥ परीअमुकऐशीहोयगणन ॥ दशगुणेंउणावायूसी ॥ ८१ ॥ वा-युहीउत्पन्नहोयतेव्हांअसे ॥ वितळूनजातांकोठेंनदिसे ॥ आवरणासिहीसीमादिसे॥ ह्मणोनिव्यापकनव्हे ॥८२॥ आकाशजरीस्वरूपसम ॥ तरीतेंभासलेंब्रह्मासीनाम॥ परीशब्दगुणींगगनाचानेम ॥ तेंतोंव्यापकनव्हे ॥ ८३ ॥ असोदेहाआंतजोप्राण ॥ जोपंचधापावलाचळण ॥ तोदेहाबाहेरीनकरीगमन ॥ तरीव्यापकताकैंची ॥ ८४ ॥ कर्मेंद्रियांचीगोलकींवस्ती ॥ तेथूनिचिक्रियाकरिती ॥ तैशींचज्ञानेंद्रियेंविषयघेती॥ ठाईंचराहुनी ॥ ८५ ॥ मनधांवेब्रह्मांडाआंत ॥ परीएकदेशींउसळूनिमरत ॥ अष्ट दिशांसीव्यापीनासमस्त ॥ तरीतेंव्यापककैसें ॥ ८६ ॥ मनाऐसाचिबुद्धीचानिश्च-य ॥ एकदेशींचहोतसेप्रत्यय ॥ तयेसीव्यापकत्वम्हणूंनये ॥ जेनासेक्षणक्षणीं ॥

॥ ८७ ॥ ॥ आतांबुद्धिगतजोजीव ॥ येणेंस्फुरवावाकिंचिद्भाव ॥ परीतेव्हांचिलय होतसेसदैव ॥ नाहींआणिएकदेशीं ॥८८॥ विद्याअविद्यामायास्फूर्ति ॥ याचीतोंए-कदेशींउत्पत्ती ॥ तरीतेसर्वत्रींकैंचीव्याप्ति ॥ म्हणोनिअव्यापक ॥ ८९ ॥ ईशनुस-धीकरीप्रेरणा ॥ परीबुद्धिऐलीकडेअसेना ॥ मायेपैलीकडेदिसेना ॥ तरीव्यापकता कैंची ॥ ९० ॥ ईशाऐसाचिकारणरूपजीव ॥ एकदेशींचहोतसेउद्भव ॥ तस्मात्व-त्तीसजेहेंरूपनांव ॥ स्वरूपींएकदेशीं ॥ ९१ ॥ आणिहेअसज्जडदुःखात्मक ॥ वा-उगेंचिभासलेंअनेक ॥ तेंकैसेंहोईलव्यापक ॥ ब्रह्मात्मयासम ॥ ९२ ॥ आपुलेअ-स्तिभातिप्रियत्वानें ॥ मायेपासूनतृणांतव्यापणें ॥ शेखींअसंभाव्यपरिपूर्णपणें ॥ अगणितमायातीत ॥ ९३ ॥ तयाचीकोणकरीमर्यादा ॥ बोलतांमौनपडेवेदा ॥ तेथेंएकदेशींवाणीचेसंवादा ॥ आकळेकैसा ॥ ९४ ॥ परीबोलल्यावीणकळेना ॥ म्हणोनियथामतिकीजेवल्गना ॥ अगारविदत्तासावधमना ॥ ऐसाब्रह्मात्मातूंए-क ॥ ९५ ॥ हेवत्तीसनाहींतचितुजवरी ॥ तूंचिएकलाएकनिर्विकारीं ॥ पाहें उघडाआणिअससीअंतरीं ॥ जेवींअळंकारींहेम ॥ ९६ ॥ सुवर्णउघडेंकींन-गउघडे ॥ ऐसेंविचारेंपाहेंकोडें ॥ यावत्तिसांसीअस्तित्वनजोडे ॥ तूंचिसघ-नएकरसी ॥ ९७ ॥ आतांतुझीकल्पनाऐशी ॥ कींप्रत्यक्षअनुभवावेंआपणासी ॥ तरीतोअनुभवव्हावाकवणासी ॥ तुजसीकिंवावत्तिसां ॥ ९८ ॥ जरीवत्ति-

णिअनुभवयुक्तीसिहि ॥ ९९ ॥ जेणेंसर्वांस्वप्रकाशेंजाणिजे ॥ तोकवणेंजडेंपाहों लाहिजे ॥ ऐशींवेदवचनेंअसतीजेंजें ॥ तयांबाधआला ॥ २४०० ॥ ज्ञातेनिजां-गेंब्रह्महोउनी ॥ सर्वांतेंजाणतीसर्वज्ञपणीं ॥ परीजाणोंनशकतीध्यातेहीपणीं ॥ ऐशियाअनुभवाबाध ॥ १ ॥ गर्भस्थमातेतेंनेणती ॥ तैसेचिबत्तीसहीनजाण-ती ॥ तस्मात्बत्तीसह्मणतांजाणोंलाहती ॥ यायुक्तीसीहीबाध ॥ २ ॥ आ-तांस्वरूपेंस्वरूपजरीजाणावें ॥ तरीहीबाधचिथोरसंभवे ॥ द्रष्ट्याचेप्रतीतीसजेंया-वें ॥ तेंह्मणावेंदृश्य ॥३॥ दृश्यत्वजरीजाहलेंब्रह्म ॥ तरीकेवढाहाविरोधपरम ॥ आ-णिआपआपणासीजाणेसम ॥ ऐशीयुक्तिहीनसे ॥ ४ ॥ डोळापदार्थरूपपाहे ॥ जि-व्हारसातेंचाखोंलाहे ॥ उभयतांभिन्नकर्ताकर्मआहे ॥ ह्मणोनिहोतीग्राह्यग्राहक ॥ ॥ ५ ॥ परीडोळियानेंडोळापाहिला ॥ कींजिव्हेचारसजिव्हेनेंचाखिला ॥ ऐसावृत्तांत कवणेंनाहींऐकिला ॥ कवणाचेमुखें ॥ ६ ॥ तैसेंब्रह्मब्रह्माहूनिवेगळें ॥ असतेंजरी स्वकीयलीळे ॥ तरीकश्चित्हीअनुभवाचेडोळे ॥ जाणावयाशकती ॥ ७ ॥ ऐसेंद्वैत तोंब्रह्मींनाहीं ॥ तरीअनुभवावेंकवणेंकहीं ॥ तस्मात्अंगेंचिव्हावेंनजाणतांही ॥ सर्व-निरासेंसाधकें ॥ ८ ॥ डोळियाडोळापाहणेंनघडे ॥ ब्रह्मासीब्रह्माचाअनुभवनजोडे ॥ जेथेंद्वैताचेंभानचिमोडे ॥ तेथेंजाणणेंकैचें ॥ ९ ॥ जरीडोळाडोळियादेखेना ॥ तरीडो-ळाडोळियासीचुकेना ॥ कींजिव्हाजिव्हेसीचाखेना ॥ वरीअरसज्ञनव्हे ॥ १० ॥ तैसेंब्रह्मब्रह्मासीजाणोंनशके ॥ तरीकायब्रह्मत्वाब्रह्ममुके ॥ नजाणतांहीस्वतःसिद्ध-

निकें ॥ ब्रह्मब्रह्मींनिघोट ॥ ११ ॥ येथेंहीकल्पनाऐशीकरिसी ॥ कींब्रह्मींब्रह्मअसे अविनाशी ॥ परीकवणेरीतींयेप्रतीतीसी ॥ निश्चयराखावया ॥ १२ ॥ तरीपाहेंडोळा डोळियानदेखे ॥ परीसर्वपदार्थांतोओळखे ॥ जिव्हाआपणाजरीनचाखे ॥ परीसर्वरसांसेवी ॥ १३ ॥ तैसेंनजाणेजरीब्रह्मब्रह्मासी ॥ परीजाणेस्वप्रकाशेंसर्वांसी ॥ हेंचि कींप्रतीतिसहजत्वेंसी ॥ देखणावत्तिसांचा ॥ १४ ॥ डोळाजोपदार्थातेंपाहे ॥ तो कांह्मणावालोपलाराहे॥ ब्रह्मात्मादेखणास्वतःसिद्धआहे ॥ लोपेनासहसा ॥१५॥ डोळाअंधारींअपेक्षीप्रकाश ॥ ब्रह्मलयकाळींहीस्वयंप्रकाश ॥ म्हणोनिलोपेनासहसा आविनाश ॥ हेउघडप्रतीति ॥१६॥ पदार्थजरीनाहींसेजाहले ॥ तरीनेत्रेंदीपासीदेखिलें ॥ तैसेंस्फूर्तीतेंस्वतांअनुभविलें ॥ जागृतीअभावींसुप्ति ॥ १७ ॥ अथवादीपजरीनिमाला ॥ तरीडोळापाहेअंधाराला ॥ मायास्फूर्तीचाहीअंतजाहला ॥ परीलयओळखीस्वयें ॥ १८ ॥ अंधाराचीप्रतीतिदेखिली ॥ तेचिडोळियाचीओळखीजाहली ॥ स्फूर्तींचीहीशून्यदशापाहिली ॥ स्वप्रकाशेंस्वतां ॥ १९ ॥ ऐशीउघडप्रतीतीस्वयें ॥ जयेचालोपकालत्रयींनहोय ॥ ऐशीविचारेंकळेनासोय ॥ जयामंदासी ॥ २० ॥ तो ब्रह्मज्ञानानव्हेअधिकारी ॥ तरीतोजाणावापाषाणापरी ॥ तयागुरुआणिशास्त्रेंसारीं॥ कायकारिती ॥ २१ ॥ तेणेंकर्मअथवाउपासनेसी ॥ आदरावेंचित्तशुद्धिस्थैर्यतेसी ॥ तोपात्रनव्हेचिअपरोक्षज्ञानासी॥ पुढेंअधिकारयेईल॥२२॥येथेंविचारवंतचिपाहिजे ॥ तेणेंचिनिजांगेंब्रह्मत्वलाहिजे ॥ नजाणोनिजाणणेंआकळिजे ॥ अनुभवेंवीणआनुभा-

ण्य॥ २३ ॥ ऐशियाहेतुश्रुतिमाउली ॥ यथार्थचियारीतींबोलिली ॥ कींअविज्ञाततीविज्ञातजाहली ॥ विज्ञाततेंअविज्ञात ॥२४॥ असोविचारवंताचियेथेंअसावा ॥ येरमंदाचासंबंधनपडावा ॥ जेअनुभवेंवीणपावलेस्वानुभवा ॥ तेचिधन्यधन्य ॥ २५ ॥ ऐशियाउत्तमअधिकारिया ॥ श्रुतिबोलेबाह्याउभारूनियां ॥ महावाक्यम्हणिजेतजया ॥ अथर्वणवेदींचें ॥ २६ ॥ हाआत्माब्रह्मअपरोक्ष ॥ परप्रकाशेंनव्हेपरोक्ष ॥ हाजाणावासाधकेंप्रत्यक्ष ॥ स्वप्रकाशत्वें ॥ २७ ॥ आतांस्वप्रकाशपरप्रकाश ॥ हाश्रुत्यर्थाचासारांश ॥ तात्पर्यकैसेंतेंसरहस्य ॥ बोलोनिदाऊं ॥ २८ ॥ इंद्रियगोचरजेविषय ॥ तयाअपरोक्षह्मणेन्याय ॥ जेंजेंइंद्रियगोचरनहोय ॥ तेंतेंपरोक्ष ॥२९॥ तरीमोक्षमार्गींसाधकासी ॥ ऐशीअपरोक्षतानयेउपेगासी ॥ तस्मात्श्रुतीचीस्वप्रतीतिजैशी ॥ प्रगटकरूं ॥ ३० ॥ इंद्रियेंपाहतीजेजेविषय ॥ तेतेइंद्रियांहूनभिन्नप्रमेय ॥ जडरूपतेंआपणनहोय ॥ वेगळेंतेंपरोक्ष ॥ ३१ ॥ जेंजेंभिन्नआपणाहुनी ॥ तेंतेंपरोक्षआपणाहूनमानी ॥ आपणतोचिकींनपाहेकोणी ॥ स्वतांपाहेसर्वां ॥ ३२ ॥ विषयाहूनइंद्रियांकडे ॥ याअर्थेंअपरोक्षताघडे ॥ परीयांतहीविचारेंनिवडे ॥ ऐसेंकरावें ॥ ३३ ॥ पंचज्ञानेंद्रियाएकवृत्ति ॥ मनबुद्धीचिअपेक्षिजेती ॥ त्यावृत्तीमाजींजीवाचीस्फूर्ति ॥ अमुकस्फुरवावया ॥ ३४ ॥ तोजीवतरीप्रतिबिंबरूपें ॥ तोहीअसेजयाच्यापडपें ॥ जयामाजींजीवउद्भवेलोपे ॥ तोसामान्यआत्मा ॥ ३५ ॥ एवंइंद्रियवृत्तितिजाजीव ॥ आ-

णिसामान्यआत्मास्वयमेव ॥ यांतकोणअसेसर्वदेव ॥ तोचिअपरोक्ष ॥ ३६ ॥ मनोराज्यजेव्हांअंतरीं ॥ होतअसतांइंद्रियेंसारीं ॥ वृत्तीमाजींमीनतीपरी ॥ प्रत्यक्षअभाव ॥ ३७ ॥ अभावइंद्रियांचाजाहला ॥ परीआपणकोणीअसेउरला ॥ तोचिअपरोक्षयेरांइंद्रियांला ॥ परोक्षताआली ॥ ३८ ॥ आतांवृत्तिजीवासहित ॥ स्वप्रकाशेंअपरोक्षवाटत ॥ येरइंद्रियेंतोंपरप्रकाशसमस्त ॥ जडरूपपरोक्ष ॥ ३९ ॥ वृत्तिजीवासहितजोआपण ॥ वाटेअपरोक्षस्वप्रकाशमान ॥ यांतहीपहावेंविचारून॥ ज्ञानदृष्टींसाधकें ॥ ४० ॥ एकावृत्तिचेप्रकारदोन ॥ एकसंकल्पएकउगेपण ॥ संकल्परूपतेचिबुद्धिमन ॥ उगेपणतेवृत्ति ॥ ४१ ॥ संकल्पामाजींजीवविशेषें ॥ स्फुरवी तोकार्यरूपींअसे ॥ उगेपणींकारणरूपींवसे ॥ तोअस्पष्टजीव ॥ ४२ ॥ असोउगेपणजेव्हांप्रगटलें ॥ तेव्हांसंकल्पविशेषत्वनिमालें ॥ तयाचेंनाहींपणअनुभविलें ॥ जयाउगेपणें ॥ ४३ ॥ तस्मात्उगेपणस्वप्रकाशअपरोक्ष ॥ संकल्पपरप्रकाश जाहलापरोक्ष ॥ जीवमनबुद्धिजडहेप्रत्यक्ष ॥ स्वानुभवाआले ॥ ४४ ॥ आतांनुसधीवृत्तिउगेपण ॥ कारणरूपींजीवपण ॥ यासहितवाटेप्रकाशमान ॥ आत्माअपरोक्ष ॥ ४५ ॥ येथेंहीसाधकेंसमाधिकाळीं ॥ बैसोनिपहावेंस्फूर्तितळीं ॥ आधींचिरकाळउगेपणान्याहाळी ॥ तोचिसाधीहेंकृत्य ॥ ४६ ॥ स्फूर्तिसहजउठेमुरे ॥ उठतांउगीचअवकाशींपसरे ॥ निमतांनाहींचहोयनिर्धारें ॥ पुन्हा तत्क्षणींउठे ॥ ४७ ॥ वृत्तिउठतांचिजीवत्वउमटे ॥ वृत्तिअभावींनासेगोमटें ॥ जे-

वींसहजपाणीउफाळेआटे ॥ तैसेंचिप्रतिबिंब ॥ ४८ ॥ स्फूर्तीचाउद्भवपहातसे ॥ तैसाचिलयहीअनुभवीतसे ॥ परीउद्भवकाळींआहेसादिसे ॥नसेवाटेलयीं ॥ ४९ ॥ नाहींपणवाटलेंजयासी ॥ तोआहेचिकींलयसाक्षीअविनाशी ॥ वृत्तिआणिजीवाचेरूपासी ॥ अभावजाहला ॥ ५० ॥ अभावाचाजोअनुभवी ॥ तोचिशून्यसाक्षीगोसावी ॥ स्वयंप्रकाशेंदेखणारवि ॥ अपरोक्षआत्मा ॥ ५१ ॥ येरहेस्फूर्तीपासूनइंद्रियांत॥ वृत्तिजीवआदिसमस्त ॥ परप्रकाशआणिमिथ्याभूत ॥ तेअपरोक्षकैसेनी ॥ ५२ ॥ आपणासन्मुखहेंआघवें ॥ स्वप्रकाशें अवलोकावें ॥ तरीतेंचिआपणकेवींव्हावें ॥ म्हणोनिपरोक्ष ॥ ५३ ॥ जोसर्वांसीनदिसे ॥ आणिसर्वांमाजीअसे ॥ तोचिअपरोक्षस्वप्रकाशें ॥ त्रिकालाबाधित ॥ ५४ ॥ जोअन्यासीअपेक्षीना ॥ कींअमुकास्तव जाहलादेखणा ॥ तस्मात्स्वप्रकाशकपूर्णपणा ॥ हाब्रह्मात्माएक ॥५५॥ इंद्रियांसी मनबुद्धिपाहिजे ॥ बुद्धीनेंजीवाचीअपेक्षाकीजे ॥ जीवेंहीवृत्तिसापेक्षेंअसिजे ॥ म्हणोनिपरप्रकाश ॥ ५६ ॥ सर्वहीआत्मसत्तेंअसती ॥ आत्मप्रकाशेंवर्तती ॥ आत्मप्रियत्वेंवांचती ॥ यासीपृथक्सत्वकैंचें ॥ ५७ ॥ तस्मात्परप्रकाशकजडे ॥ यांसी अपरोक्षतानघडे ॥ याचालयउद्भवपाहतसेपुढें ॥ तोस्वप्रकाशअपरोक्ष ॥ ५८ ॥ ऐसियासीहाआत्माम्हणोनी ॥ श्रुतिबोलिलीनिर्धारवचनीं ॥ सर्वांचालयकींअसे उभवणी ॥ कींभलतीअवस्था ॥ ५९ ॥ हाशब्दाचेआदिअंतीं ॥ मध्येंवृत्तिकींवा जीवाचीस्फूर्ति ॥ अवलोकितसेस्वयंज्योति ॥ हाआत्माब्रह्म ॥ ६० ॥ स्पर्शज्ञान

होतांनिमतां ॥ त्वचावृत्तिकींजीवस्फुरतां ॥ अकृत्रिमप्रकाशीसमस्तां ॥ हाआत्मा॰ ॥ ६१ ॥ चक्षुबुद्धीसीजीवस्फुरवी ॥ तेणेंरूपविषयप्रतीतिध्यावी ॥ याइतुकियांसहजींप्रकाशवी ॥ हा॰ ॥ ६२ ॥ जिव्हाबुद्धिवृत्तिजीव ॥ येणेंरसघेतसेअपूर्व ॥ याइतुकियांप्रकाशीसर्वदैव ॥ हा॰ ॥ ६३ ॥ घ्राणजीवअंतःकरणवृत्ति ॥ सुगंधदुर्गंधनिवडिती ॥ याचाआदिअंतजाणेस्वयंज्योति ॥ हा॰ ॥ ६४ ॥ वाचाआदिकर्मेंद्रिय ॥ वचनादिक्रियावृत्तिजीवेंहोय ॥ यासर्वांसहजप्रकाशमय ॥ हा॰ ॥ ६५ ॥ ऐशीहीजागृतिअवस्थासारी ॥ वृत्तियोगेंजीवअभिमानधरी ॥ सहजसर्वांसीजोप्रकाशकरी ॥ हा॰ ॥ ६६ ॥ स्वप्नांतीलभासविषय ॥ किंवाकल्पनाउठोनिजाय ॥ त्यावृत्तिजीवासीप्रकाशीअद्वय ॥ हा॰ ॥ ६७ ॥ जीवअज्ञानेंमीम्हणेकर्ता ॥ हातैजसाभिमानीतत्त्वतां ॥ यासीनिर्विकारेंजोप्रकाशिता ॥ हा॰ ॥ ६८ ॥ कल्पनेचालयतेसुषुप्ति ॥ नेणीवनुसधीसुखविश्रांति ॥ अनुभवीतसेस्वयंज्योति ॥ हा॰ ॥ ६९ ॥ तेथेंनेणतेपणाचाअभिमान ॥ घेऊनबैसलातोप्राज्ञ ॥ तयासीहीअसेप्रकाशून ॥ हा॰ ॥ ॥ ७० ॥ हेंअसोसमाधिकाळीं ॥ ज्ञातापडेस्वानुभवसुकाळीं ॥ तयासीहीसहजत्वें उजळी ॥ हा॰ ॥ ७१ ॥ एवंरूपादिकींसर्वींव्यापला ॥ आणिप्रकाशीतसेसर्वांक्रियेला ॥ सच्चिदानंदसहजत्वेंसंचला ॥ हाआ॰ ॥ ७२ ॥ ऐसास्वप्रकाशकअपरोक्ष ॥ जोउत्तमअधिकारीदक्ष ॥ तयासीश्रुतिउपदेशीप्रत्यक्ष ॥ हाब्रह्मआत्माम्हणोनी ॥ ॥ ७३ ॥ हेंचिवचनअधिकारियानें ॥ विवेचूनघेतलेंगुरुमुखानें ॥ निश्चयचिकरून

दृढबुद्धीनें ॥ जीवन्मुक्तत्वेंविचरे ॥ ७४॥ निश्चयऐसादृढकेला ॥ कींविश्वतैजसाना-
हींस्पर्शला ॥ हाबत्तीसतत्वांचामेळाआपुलाला ॥ वर्तोभलतेव्यापारीं ॥ ७५ ॥
आपणआत्माब्रह्मअसंग ॥ हेबत्तीसवेगळेमिथ्यात्वेंजग ॥ ऐसाहाजाहलाग्रंथिभंग॥
पुन्हांजडचिद्रूपनमिळे ॥ ७६ ॥ ऐसाजोपावलासमाधान॥ जयासीकधींहीनोव्हेउ-
त्थान ॥ तयाचेंअल्पसेंकरूंकथन ॥ श्लोकार्धेध्वनितार्थ ॥ ७७ ॥ श्लोकार्ध ॥ क्षणे
क्षणेऽन्यथाभूताधीविकल्पाश्चितिर्नतु ॥ ॥ टी० ॥ हेबत्तीसईशादितृणांत ॥ होती
क्षणक्षणांअन्यथाभूत ॥ ब्रह्मात्माचिद्रूपसदोदित ॥ आन्यथानव्हे ॥ ७८ ॥ मूळ
श्लोकींबुद्धीचेविकल्प ॥ अन्यथाहोतीबोलिलेअल्प॥त्यावरीईशादितृणांतकेलाजल्प॥
कासयाकोणीमानील ॥ ७९ ॥ तरीबुद्धीपासूनतोंऐलीकडे ॥ देहांतविकल्पांतसांपडे॥
जीवहीतेथेंस्फूर्तित्वेंआतुडे ॥ एवंहेंसर्वआलें ॥ ८० ॥ बुद्धीचेंकारणजेंआनंद-
मय ॥ तेंहीबुद्धीविणकोठेंजाय ॥ तस्मात्कारणासीघेऊनकार्य ॥ वर्तेव्यापारीं
॥ ८१ ॥ आरंभींमायास्फूर्तिउठे ॥ तेव्हांचिबुद्धिकार्यउमटे ॥ तेव्हांविद्याअविद्याजी-
वेशगोमटे ॥ कांनयेली ॥ ८२ ॥ तस्मात्ईशादितृणांतबत्तीस ॥ विकल्परूपताचि
असेयास ॥ हेंचिक्षणक्षणांअन्यथाभास ॥ होतीपावतीविकारा ॥ ८३ ॥ पृथ्वी
आपतेजवायुगगन ॥ हेतोंजडपाहिलेचसंपूर्ण ॥ याहीवरीपालटधरितीक्षणक्षण ॥ ए-
कत्रपांचहोतां ॥८४॥ पांचखाणीतोंमुळींविकारी ॥ पुढेंजन्मादिमरणांतविकारकरी ॥
क्षणक्षणांपालटतीसारीं ॥ देहधारीसानथोर ॥ ८५ ॥ देहाअंतरींपंचप्राण ॥ हेतों

उघडविकारीक्षणक्षण ॥ तैसाचिदशेंद्रियांचागण ॥ अन्यथाविकारापावे ॥८६॥ मनबुद्धीचेतोंसर्वदाविकल्प ॥ क्षणक्षणांहोतीसंकल्प ॥ विकारावीणनराहतीअल्प ॥ गुणाचेकींकामादिकांचे ॥ ८७ ॥ ऐशीचमायास्फूर्तिक्षणक्षणा ॥ उठेमुरेसर्वदांस्फुरणा ॥ तिजसवेंविद्याअविद्याविक्षेपआवरणा ॥ करितीविकार ॥८८॥ जीवतोमायास्फूर्तीपासून ॥ विषयांतआदळेजाऊन ॥ यासीविकारीह्मणतांक्षणक्षण ॥ किमापिदोषनाहीं ॥ ८९ ॥ हीअसोजीवत्वाचीकथा ॥ परीईशहीविकारीसर्वथा ॥ मुळींचप्रतिबिंबत्वेंजाहलाअन्यथा ॥ वरीविकारप्रेरणेचा ॥९०॥ तस्मात्ईशादितृणांत ॥ क्षणक्षणांहोतीमिथ्याभूत ॥ कारणकींसर्वहीमायाजनित ॥ विकाराचेविकारी ॥ ९१ ॥ प्रेरकईशमायेंतआला ॥ माप्रेर्यजीवतोविकाराचाआथिला ॥ येथेंशंकावाटेलकोणाला ॥ तेआधींअवधारा ॥ ९२ ॥ कींप्रेरकमायातीतआत्माब्रह्म ॥ बुद्धीचाअसेहाश्रुतीचानेम ॥ आणिसर्वांसीअसेविश्राम ॥ अधिष्ठानत्वें ॥ ९३ ॥ चुंबकासन्निधलोहचले ॥ तेव्हांचाळकचुंबकयायुक्तीच्याबळें ॥ आणिअनुभवहीबोलतीसकळे ॥ ज्ञातेकविवेदांतीं ॥ ९४ ॥ तस्मात्श्रुतियुक्तिअनुभवेंकडून ॥ ब्रह्मआत्माचिकरीप्रेरण ॥ येथेंप्रेरकस्थापिलाईशान ॥ तरीविरोधवाटे ॥९५॥ ऐसियाआशंकेसीउत्तर ॥ कीजेलसत्यत्वेंसीनिर्धार ॥ ब्रह्मात्माप्रेरकजोप्रकार ॥ याचेंरहस्यभिन्न ॥९६॥ ईश्वरादिहीसर्वजाहले ॥ जाहलेतेस्वधर्मींव्यापारले ॥ याइतुकियांचेंप्रेरणकोणीकेलें ॥ ईशादितृणांत ॥ ९७ ॥ तेव्हांश्रुतीसीहीविचारपडिला ॥ कींहाआल

घालावाकोणाला ॥ ब्रह्मात्मातोअसंगसंचला ॥ ईशतोप्रेर्यअसे ॥९८॥ मागुतींपाह-
तांविचार ॥ हेजाहलेचनसतांसाविस्तर ॥ मिथ्यात्वाप्रेरकजरीनिर्विकार ॥ म्हण-
तांबाधनाहीं ॥ ९९ ॥ चुंबकस्वतांहालवीना ॥ सन्निधानत्वेंलोहोपावेभ्रमणा ॥
तरीतोविकारनपावतांआरोपणा ॥ केलीतरीनिर्बाध ॥ २५०० ॥ तैसेहेमायाईशा-
दितृणांत ॥ सत्यत्वेंनसोनिजाहलेंसमस्त ॥ यासिप्रेरणानिर्विकारत्वेंहोत ॥ ब्रह्मा-
त्मयाची ॥ १ ॥ परीयासीस्वतांचेष्टवीना ॥ नानचेष्टवीहेंहीअसेना ॥ हेंचिउद्भवून
पावतेंअवसाना ॥ तयाअधिष्ठानमात्र ॥ २ ॥ सर्पविकाराजेवींदोरी ॥ तेवींसर्वांआ-
धारनिर्विकारी ॥ मगप्रेरीअथवानप्रेरी ॥ परीआळअधिष्ठानीं ॥ ३ ॥ ऐसियाहेतू
श्रुतिजाणे ॥ ब्रह्मात्मयाप्रेरकम्हणे ॥ येऱ्हवींपहातांप्रेरणानहोणें ॥ निजपरब्रह्मीं ॥
॥ ४ ॥ हेंहीजगजयासत्यवाटलें ॥ तयासीश्रुतिउगीचबोले ॥ कींहेंपरमात्मसत्तेंवर्त-
लें ॥ तयास्मराअखंडिता ॥ ५ ॥ जयासाधकामिथ्याकळतां ॥ जाहलेंचिनाहींवाटे
चित्ता ॥ तेव्हांप्रेरकत्वाचीवार्ता ॥ मिथ्याहोय ॥ ६ ॥ म्हणोनिश्रुतिनिःशंकबोलि-
ली ॥ परीअंतरींसारांशताभिन्नभाविली ॥ कैशींहीभिविकेंसमजाविलीं ॥ परीयथा-
र्थनव्हे ॥ ७ ॥ ययार्थविकारेंजोप्रेरक ॥ हाईश्वराचाचिधर्मएक ॥ कारणकींईक्षणा-
दिशक्तिअनेक ॥ असतीविक्षेपादि ॥ ८ ॥ यासीहीश्रुतिबहुप्रमाण ॥ कींप्रेरक
सर्वज्ञईशान ॥ आणियुक्तिअनुभवेंहीकडून ॥ ईशेंविणप्रेरणनव्हे ॥ ९ ॥ जया-
च्याभीतीनेंवायुवाहे ॥ हेश्रुतिईश्वराप्रमाणआहे ॥ बुद्धीचाप्रेरकगायत्रीम्हण-

ताहे ॥ ब्रह्मपरमात्मा ॥ १० ॥ ब्रह्मात्माप्रेरकजेंम्हणितलें ॥ हेंउगेंसहजत्वें बोलिलें ॥ ईश्वराचेभीतीनेंम्हणतांजाहलें॥ विकाररूपप्रेरण ॥ ११ ॥ यासर्वांसीजे भीतिहोय ॥ तेसामर्थ्याविणेंम्हणोंनये ॥ सामर्थ्येंतेंचिविकारीजेणेंभय ॥ पावतीस-र्वं ॥ १२ ॥ तेंसामर्थ्यईश्वरींचअसे ॥ ब्रह्मींविकाराचेंनांवनसे ॥ हेंविचारेंपहावें मानसें ॥ विचारवंतीं ॥ १३ ॥ तस्मात्ईशाचेंप्रेरणतेंविकारी ॥ ब्रह्मात्माप्रेरकनि-र्विकारी ॥ हेंदृष्टांताचियेअनुकारीं ॥ स्पष्टकळेतोऐका ॥ १४ ॥ जैशीराहाटमाळा-लोकींकरिती ॥ तेणेंपाणीयेतसेवरुती ॥ तयासीचक्रेंबहुतअसती ॥ तेदाटितीएकमे-कां ॥ १५ ॥ परीतेवृषभलावितांचाले ॥ नातरीनिवांतराहेउगलें ॥ तोबैलहीन चालेपहिले ॥ हाकणाराविण ॥ १६ ॥ ऐसेवृषभआणिपुरुषहाकिता ॥ आ-णिराहाटमाळेचीसामग्रीसमस्ता ॥ एकाअसतीभूमीवरुता ॥ तिच्याआधारेंचा-लती ॥ १७ ॥ हादृष्टांतपाहतांविचारून ॥ दार्ष्टांताचेंहोयविवेचन ॥ अर्थात्वि-कारीनिर्विकारीकोण ॥ कळेलस्पष्ट ॥ १८ ॥ देहादिप्राणबुद्धिस्फूर्ति ॥ हेयेकयेकांचे-दाटअसती ॥ जैशीकाराहाटमाळेचीस्थिति ॥ तेवींकळासिलीठाईंठाईं ॥ १९ ॥ या-सीजीवहावृषभजुंपिला ॥ साभिमानेंखांदावाहेउगला ॥ तेणेंचालतसेदेहयंत्रमाला ॥ सुखदुःखपाणीउफाळे ॥ २० ॥ हाकितापुरुषतोईश्वर ॥ वर्तवीतप्रारब्धानुकार ॥ हाचिजीवासीबलात्कार ॥ विक्षेपशक्तिचाबुकें ॥ २१ ॥ असोराहाटमाळावृष-भनर ॥ येकाअसतीभूमीवर ॥ तेवींदेहादिजीवआणिईश्वर ॥ ब्रह्माात्माधि-

ष्ठानीं ॥२२॥ भूमिनिर्विकारेंआधारसहज ॥ तेवींब्रह्मपरमात्माअचोज ॥ तेथेंप्रेरणेचें कैचेंव्याज ॥ सर्वाधारमात्र ॥ २३ ॥ वेलासीहाकितापुरुषईश्वर ॥ विक्षेपशक्तिचा-बुकाचामारा ॥ तेणेंभयेंचालेहेंजगयंत्र ॥ तस्मात्ईशप्रेरकखरा ॥२४॥ ऐसेंविचारू-नखरेंपाहतां ॥ विरोधाचीनसेवार्ता॥आतांसावधानअसावेंरविदत्ता ॥ चालिलाप्रसंग निरोपूं ॥ २५ ॥ पंचभूतेंपंचयोनीचींशरीरें ॥ त्यांतपंचप्राणदशइंद्रियसारे ॥ मनबु-द्धिविषयांतवावरे ॥ हेजडचंचळपणें ॥२६॥ विद्याअविद्याईश्वरजीव ॥ पांचवीमाया स्फूर्तिस्वयमेव ॥ एवंहींबत्तीसतत्त्वेंसर्व ॥ क्षणक्षणांअन्यथाहोती ॥ २७ ॥ ईशचिप्रे-रकत्वेंविकारी ॥ क्षणक्षणेंहोतअन्यथापरी ॥ माजीवादिदेहांततोंसारीं ॥ हेतोंअन्य-थामुळींचे ॥ २८ ॥ असोहेसारेअन्यथाहोती ॥ क्षणक्षणांविकारेंपालटती ॥ परीसर्वां-तअनुस्यूतजेचिती ॥ अन्यथानव्हे ॥ २९ ॥ जैसेंआकाशघटींमठींव्यापून ॥ किं-चित्अन्यथानपावेचलन ॥ तैसेंचिब्रह्मपरिपूर्णसच्चिद्घन ॥ सर्वत्रींपरीअन्यथान-व्हे ॥३०॥ जरीब्रह्मादिकीटकापर्यंत ॥ कोठेंअज्ञानकोठेंज्ञानस्फुरत ॥ परीब्रह्मआ-त्माअन्यथाभूत ॥ कधींनव्हेसहसा ॥ ३१ ॥ नानादेहांमध्येंराहून ॥ सूक्ष्मासीहो-यवर्तन ॥ त्याचाजीवहाधरीअभिमान ॥ प्रेरकपणेंईशाचे ॥ ३२ ॥ साभिमानयेथ-वरीघेतला ॥ कींआपणचिदेहहोऊनबैसला ॥ बळेंकल्पिलेंपापपुण्याला ॥ मीचकर्ता ह्मणोनी ॥ ३३ ॥ तेणेंचिवारंवारउपजेमरे ॥ नानायोनींचींपाऊनिशरीरें ॥ उंचनी-चस्वर्गनरकअपारें ॥ भोगीअनंतकल्प ॥ ३४ ॥ आधींचअज्ञानेंअन्यथाजाहलें ॥

वरीअन्यथात्वेंभ्रमूंलागलें ॥ कोठेंसानथोरकींवाईटचांगुलें ॥ परीअन्यथाक्षणक्ष-
णां ॥ ३५ ॥ इतुकेंहीअन्यथात्वपावती ॥ परीसर्वत्रींव्याप्तजेचिती ॥ अन्यथानव्हे-
चिकल्पांतीं ॥ आदिअंतीकामध्यें ॥ ३६ ॥ अज्ञानकालींजेंनिजरूप ॥ अन्यथावि-
कारीनव्हेअल्प ॥ माजोजाणेलस्वकीयस्वरूप ॥ तेथेंअन्यथाकैसें ॥ ३७ ॥ अज्ञानीं
अन्यथाजाहलेंनाहीं ॥ परीवाउगेंचिमानितीसर्वही ॥ कींमीचदेहवर्तणूकजेकांहीं ॥ अ-
न्यथाहोयमाझी ॥ ३८ ॥ मीहापुण्यपापकरीतसें ॥ तेंभोगिलेंचिभोगीनआपैसें ॥
ऐसियेअभिमानाचेध्यासें ॥ भोगणेचिलागे ॥ ३९ ॥ ऐसाहाअज्ञानाचाजल्प ॥
हाहीतोंवरीचसंताप ॥ जोंवरीब्रह्मात्मासच्चिद्रूप ॥ अपरोक्षेंनकळे ॥ ४० ॥ तोंवरी-
चमीजीवमजबंधन ॥ मीचपावेंजन्ममरण ॥ जोंवरीब्रह्मात्मासच्चिद्घन ॥ अप० ॥
॥४१॥ तोंवरीचषड्विकारबाधती ॥ क्षणक्षणांअन्यथाहोती ॥ जोंवरीब्रह्मात्मासच्चि-
न्मूर्ति ॥ अ० ॥ ४२ ॥ तोंवरीचतूंयेकमीयेक ॥ माझेंतुझेंनानात्वसकळिक ॥ जोंवरी
ब्रह्मात्माआपणयेक ॥ अ० ॥४३॥ तोंवरीचहेंजगसत्यवाटे ॥ ब्रह्मादिकीटकांतसानमो-
ठें ॥ जोंवरीब्रह्मात्माघनदाटे ॥ अ० ॥ ४४ ॥ तोंवरीचदारापुत्रधनादि ॥ विषयलालु-
चीनेंसंपादी ॥ जोंवरीब्रह्मात्माअनादि ॥ अ० ॥ ४५ ॥ तोंवरीचअंकितकर्मधर्मांचा ॥
वर्णआश्रमकींदेववेदाचा ॥ जोंवरीब्रह्मात्माअभिन्नसाचा ॥अ०॥४६॥ तोंवरीचस्वज-
नमोहिती ॥ उपजीवनापरतंत्रकरिती ॥ जोंवरीब्रह्मात्मास्वानंदमूर्ति ॥ अ० ॥
॥ ४७ ॥ तोंवरीचसुखदुःखाचाग्रणि [illegible]

घन ॥ अ० ॥ ४८ ॥ तोंवरीचउत्तमअधमगति ॥ अधोर्ध्वस्वर्गनरकभासती ॥ जों-
वरीब्रह्मपरमात्मानिश्चिती ॥ अ० ॥ ४९ ॥ तोंवरीचस्वामिसेवकभाव ॥ मीभक्तूं
असतसीदेव ॥ जोंवरीब्रह्मात्मास्वानुभव ॥ अ० ॥ ५० ॥ तोंवरीचदेवदानवमान-
वादिक ॥ स्त्रीपुरुषकींनपुंसक ॥ जोंवरीब्रह्मात्मानिश्चयात्मक ॥ अ० ॥ ५१ ॥
तोंवरीचशब्दाचीखटपट ॥ शास्त्रीयलौकिकाचेबोभाट ॥ जोंवरीब्रह्मात्मानिघोंट ॥
अ० ॥ ५२ ॥ तोंवरीचमीकर्ताभोक्तासकळां ॥ ध्याताज्ञाताअनुभविताावेगळा ॥ जों-
वरीब्रह्मात्मास्वलीळा ॥ अ० ॥ ५३ ॥ तोंवरीचकिंचिज्ञहाजीव ॥ ईशासर्वज्ञपणा-
चाभाव ॥ जोंवरीब्रह्मात्मास्वयमेव ॥ अ० ॥ ५४ ॥ तोंवरीचजीवहाभ्रामक ॥ ईश्वर
असेयासीप्रेरक ॥ जोंवरीब्रह्मात्माउभयींएक ॥ अ० ॥ ५५ ॥ तोंवरीसंचितप्रारब्ध
क्रियमाण ॥ ईशकरीबलात्कारेंप्रेरण ॥ जोंवरीब्रह्मपरमात्माआपण ॥ अ० ॥ ५६ ॥
तोंवरीचबंधमोक्षहेवार्ता ॥ सिद्धसाधककीमुमुक्षुता ॥ जोंवरीब्रह्मपरमात्मातत्त्वतां ॥ अ०
॥ ५७ ॥ तोंवरीचगुरुशिष्यहेदोन ॥ श्रवणमनननिदिध्यासन ॥ जोंवरीब्रह्मआत्मासघन ॥
अ० ॥ ५८ ॥ असोऐसेंकोठवरीबोलावें ॥ द्वैततोंवरीचहेंआघवें ॥ जोंवरीब्रह्मआत्मास्वा-
नुभवें ॥ अ० ॥ ५९ ॥ ऐसाअपरोक्षउत्तमाधिकारी ॥ गुरुशास्त्रविचाराचेअनुकारीं ॥
विवेचनेंपावलानिःसंशयअंतरीं ॥ समाधिउत्थानरहित ॥ ६० ॥ ब्रह्मात्माअपरोक्षप-
हिलाचिअसे ॥ अज्ञानवाक्यणाकरणेंनसे ॥ परीवाउगेंचिअज्ञानेंलाविलेंपिसें ॥
भिन्नत्वदेहबुद्धीचें ॥ ६१ ॥ चित्रभाजेअनेकधाबोलिली ॥ आणिहेईशादिजडवत्ती-

मउद्भवलीं ॥ हेदोन्हीयेकाचिह्मणूनभाविलीं ॥ येकत्रजाहलींनसतां ॥ ६२ ॥ हेंचि चिद्ग्रंथीचेंरूप ॥ एकचिजाहलेदोरीसर्प ॥ परीहावाउगाचिआरोप ॥ अज्ञान-कार्य ॥ ६३ ॥ ऐशियाग्रंथीचेंभेदन ॥ जोकरीविचारेंनिःसंशयपूर्ण ॥ तोचिउत्तमअ-धिकारीआपण ॥ पुन्हांग्रंथिपडोंनेदी ॥६४॥ ग्रंथिम्हणिजेपुन्हांजडासी ॥ चिद्रूप-तानयेचिबुद्धीसी ॥ आणिचिद्रूपब्रह्मजेंअविनाशि ॥ तेंजडसेंनवाटे ॥ ६५ ॥ चिद्रू-पब्रह्मतेंचिआपण ॥ येरहेवत्तीसआपणाहूनभिन्न ॥ निवडिलेतयास्वप्नींहीमीपण ॥ येऊंनेदीसहसा ॥ ६६ ॥ जरीदेहादिकांचेव्यापारहोती ॥ परीअसंगआपणअचळ-स्थिति ॥ हेचिसहजसमाधिनिश्चिती ॥ समाधिउत्थानरहित ॥ ६७ ॥ भलतिये अवस्थेमाझारीं ॥ असंगआपणनिर्धारी ॥ ईशादितृणांतहेसारीं ॥ मिथ्यापरोक्ष ॥ ॥ ६८ ॥ देहजन्मलाआपणजन्मेना ॥ देहाऐसाआपणअसेना ॥ देहवाढतांआपण वाढेना ॥ स्वयेंचिद्रूपआत्मा ॥ ६९ ॥ देहतरुणविषयभोगी ॥ आपणअसंगविष-यालागीं ॥ देहक्षीणहोतांनहोतांनहोयप्रसंगीं ॥ स्वयेंचिद्रूपआत्मा ॥ ७० ॥ देहम-रतांआपणनमरे ॥ देहायेवढानोव्हेसाचोकारें ॥ तरीहोईलकैसाजडआकारें ॥ स्व-येंचिद्रूपआत्मा ॥ ७१ ॥ देहचालतांआपणचालेना ॥ देहबोलतांआपणबोलेना ॥ देतांघेतांनदेघेईना ॥ स्वयेंचिद्रूपआ० ॥ ७२ ॥ रतिभोगितांआपणअभोक्ता ॥ अ-संगचिस्वयेंविसर्गकरितां ॥ भलतियाक्रियेमाजींसमस्ता ॥ स्व० ॥ ७३ ॥ कर्णऐके

॥ ७४ ॥ जिव्हारसज्ञआपणअजिव्ह ॥ घ्राणेंसुगंधघेतांआपणस्वयमेव॥ आपणअ-
संगअगंधसदैव ॥ स्व० ॥ ७५ ॥ क्षुधातृषाधर्मप्राणाचे ॥ तेधर्मआपणासींकैंचे ॥
जरीसंचरतांपोषणदेहाचें ॥ स्व० ॥७६॥ चित्तचिंतितांअचिंत्यआपण ॥ अहंकारा-
चेंनघेअहंपण ॥ बुद्धिनिश्चयामाजींपरिपूर्ण ॥ स्व० ॥ ७७ ॥ मनसंकल्पाजरीनिकें
॥ परीनपडेकदासंशयात्मकें ॥ आपणपरिपूर्णानिश्चयात्मकें ॥ स्व० ॥ ७८ ॥
हेंअसोसंघहाजागृत ॥ सर्वक्रियाअसतीहोत ॥ परीआपणजागानाव्यापारत ॥
॥ स्व० ॥ ७९ ॥ ब्रह्मादितृणांतसर्वांपाहे ॥ परीसत्यत्वकिंचितहीनलाहे ॥
सर्वाधिष्ठानआहेतेंआहे ॥ स्व० ॥ ८० ॥ उंचनीचकींसानथोर ॥ हानव्हे-
चिकिमपिउद्गार ॥ येकत्वेंपरिपूर्णअपार ॥ स्व० ॥ ८१ ॥ ऐसाजागृतीमा-
जींदेहहाक्रीडे ॥ परीकर्तेपणाचींनजोडे ॥ तरीसुखदुःखभोगकवणाआतुडे ॥
॥ स्व० ॥ ८२ ॥ वाउगेंमननकरितांक्षणीं ॥ कींस्वप्नभासातेंदेखोनी ॥ भिन्नपाहेस-
र्वेआपणाहुनी ॥ स्व० ॥ ८३ ॥ गाढजरीझोंपलागतां ॥ नेणिवेचीनसेवार्ता ॥ सर्व
काळदेखणातत्त्वतां ॥ स्व० ॥७४॥ तैसेंचिसमाधिकाळींआपणा ॥ येउंनेदीध्यातृध्या-
ना ॥ ध्येयरूपचिअनुभवाविना ॥ स्व० ॥८५॥ एवंजागृतीमाजींमीमाझिया ॥ स्पर्शों
नेदीविश्वाभिमानिया ॥ एकरूपपाहतसेअद्वया ॥ स्व० ॥८६॥ ध्यासेंहीकर्तृत्वाना-
तळे ॥ भोक्तेपणाहीनउफाळे॥ तैजसठाईंचाठाईंगळे ॥स्व०॥८७॥ सुप्तींतकिंवासमा-
धींत ॥ भिन्नत्वाचीनेणेचिमात ॥ प्राज्ञअभिमानाचाहोतांनिःपात ॥ स्व० ॥ ८८ ॥

ऐसानिजांगेंब्रह्मजाहला ॥ संशयब्रह्मांडाबाहेरीगेला ॥ द्वैताचाकांटाचिउपटिला ॥ ॥ स्व० ॥ ८९ स्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत ॥ मीब्रह्मणोनस्वप्नींहीनातळत ॥ तेवींचब्रह्मादितृणांत ॥ सत्यत्वेंनाढळती ॥ ९० ॥ ब्रह्मचिसत्यतोंचिआपण ॥ यासर्वांसिनुद्भवेचिमीपण ॥ तरीसत्यत्वकैंचेंजरीभासमान ॥ मृगजळापरीजग ॥ ९१ ॥ एवंसत्यतेंमिथ्यानहोय ॥ मिथ्यालागींसत्यत्वनये ॥ अहंकारादिदेहांतनजाय ॥ कदामीपणें ॥९२॥ हेचिसहजसमाधीचीस्थिती॥उत्थानचिनव्हेकल्पांतीं ॥ संशयग्रासूनसहजगति ॥ आठवावीणब्रह्मअंगें ॥९३॥ ब्रह्मींचेंअभानअसावें ॥ तरीतयाअविद्याअज्ञानम्हणावें ॥ अविद्येविणजीवासीरूपनव्हे॥तरीसाभिमानकैंचा॥९४॥अज्ञानजातांज्ञानहीमावळे ॥ नुसधेंविज्ञानब्रह्मचिनिवळे ॥ तस्मात्‌विद्येसहितईशत्वगळे ॥ प्रेरकत्वत्यागुनी ॥ ९५ ॥ ऐसेकारणरूपेंजीवेशगेले ॥ कार्यरूपेंदेहादिउरले ॥ तयास्फूर्तिमात्रेंजीवेंस्फुरविलें ॥ परीसाभिमानमेला ॥ ९६ ॥ देहइंद्रियप्राणबुद्धिमन ॥ आणिस्फूर्तीहीतियाअसेकारण ॥ परीअज्ञानगेलेंचिनिपटून ॥ आतांउरतीमृगजळवत्‌ ॥ ९७ ॥ याचीक्रियाहीप्रारब्धवशें ॥ तिहींअवस्थेचीहोतसे ॥ परीकवणेकाळींहीनउमसे ॥ ययासीमीपण ॥९८॥ तेवींचब्रह्मादितृणांतजग ॥ ज्ञानजाहलियाचिदिसतीमग ॥ परीसत्यतानयेचिअसंग ॥ अस्तिभातिप्रियब्रह्म ॥ ९९ ॥ ऐसानिश्चयचिहोऊनगेला ॥ उत्थाननव्हेतिहींअवस्थेला ॥ जगसत्यत्वाकींदेहाचेमीपणाला ॥ नस्पर्शेब्रह्मात्माहुनी ॥ २६०० ॥ जयास्वतांउत्थानअसेना ॥ कारणकींनि-

श्रयनव्हेउणा ॥ भलतेअवस्थेसहमाउद्धवेना ॥ संशयकर्धी ॥ १ ॥ तयाशास्त्रेंही सांगोंयेती ॥ अथवाप्रवृत्तिलोकरीती ॥ परीपुन्हांनव्हेचिभ्रांति ॥ ऐसेंपरतोत्थान नसे ॥ २ ॥ अखंडैकरसब्रह्मात्मा ॥ स्वतांनिजांगेंयेरहेंअनात्मा ॥ ययासत्यत्वाचि नयेरूपनामा ॥ निखळअद्वयनिश्चयें ॥३॥ याचिनांवेंपूर्णज्ञान ॥ याचिनांवेंपूर्णस- माधान ॥ हेंचिकैवल्यमुक्तीचेंलक्षण ॥ हेचिसहजसमाधि ॥४॥ ययाचिज्ञानेंहरिहर॥ नित्यमुक्तत्वेंनिरंतर ॥ आणिसनकादिज्ञातेअपार ॥ मागेंजाहलेअसती ॥५ ॥ पुढें होणारआतांअसती ॥ येणेंचिज्ञानेंपावलेतृप्ति ॥ हेसत्यसत्यत्रिधावचनोक्ति ॥ अ- न्यथानव्हे ॥ ६ ॥ ऐसेंज्ञानउत्तमाधिकारी ॥ गुरुमुखेंसच्छास्त्रानुकारी ॥ विचारेंपा- वतीअभेदअंतरीं ॥ निःसंशयहोउनी ॥७॥ शाखादावितांचिचंद्रलक्षिती ॥ तैसेउ- पदेशमात्रेंअभेदापावती ॥ तेचिउत्तमाधिकारीधन्यजगतीं ॥ तीव्रप्रज्ञजे ॥ ८ ॥ न- स्मात्रविदत्तासावधान ॥ तूंपाहेंस्वत विचारून ॥ ऐसाअधिकारअसेकींपूर्ण॥समा- धानआकळावया ॥९॥ बहुप्रकारेंआह्मींतुजला ॥ विवेचूनअर्थसांगितला ॥ उपदेश प्रांजळपणेंकेला ॥ जेवींआंवळाहातींचा ॥१०॥ परीतुजसमाधानबाणलें॥नाहींऐसें आह्माकळलें ॥ तस्मातमंदप्रज्ञत्वदिसलें ॥ प्रत्यक्षआतां ॥११॥तरीतुजविचाररूप ज्ञानासी ॥ अधिकारनसेनिश्चयेंसी ॥ तुवांकर्मअथवाउपासनेसी ॥ जाऊनसंपादावें ॥१२॥इतुकेंबोलूनमौनधरिलें॥तेव्हांरविदत्ताकैसेंजाहलें॥वज्रचिकायमस्तकींपडिलें॥ जाहलेंशतचूर्ण ॥ १३ ॥ आहेंकींमेलोंआठवेना ॥ अंतःकरणाआलीमूर्छना ॥ शरी-

रींयेकवटताजाहलीप्राणा ॥ अतिक्रमणकरूंपाहे ॥ १४ ॥ सर्वचळणवळणराहिलें॥
इंद्रियठाईंच्याठाईंनिमालें ॥ श्वासहीकिमपिनचाले ॥ थंडजाहलींगात्रें ॥ १५ ॥
ऐशालोटतांघटिकादोन ॥कांहींप्राणपावलाचलन॥ दीर्घश्वासघ्राणेंदाटून ॥ सोडि-
ताजाहला ॥ १६ ॥ पुढेंचिरकाळेंमनउद्भवलें ॥ तेव्हांहळुहळुनेत्रउघडिले ॥ परी
नेत्रांसीकांहींनदिसेपहिलें ॥ मनभ्रमलेंह्मणोनी ॥१७॥ नंतरआठवीतसेमानसीं ॥
कींसद्गुरूनेंउपेक्षिलेंमजसी ॥ आतांकोणताउपायजळचरासी ॥ जेवींजीवनाविण
॥ १८ ॥ तयातळमळीसीकायपुसावें ॥ तप्तपात्रींकणभाजावे ॥ शेखींप्राणाचेंहीउ-
त्क्रमणनव्हे ॥ उगीचरफडअंतरीं ॥ १९ ॥ नेत्रासीहीअंधताआली ॥ वाणीसी
तोंबोबडीवळली ॥ सर्वगात्रेंकांपूंलागलीं ॥ मस्तकझाडितसे ॥ २० ॥ बळेंबोल-
तांयेकाचेंयेक ॥ शब्दहोतअसतीभ्रामक ॥ चित्तासिफुटेचिनातर्क ॥ हांहांमेलों
ह्मणे ॥ २१ ॥ कंठसद्गदबाष्पेंदाटला ॥ नेत्रद्वारेंपूरचालिला ॥ तोकाहारनवजाय
सोसवला ॥ श्रवणकरितांमुमुक्षा ॥ २२ ॥ ऐसेदोनमुहूर्तलोटल्यावरी ॥ बलात्का-
रेंअवस्थासारी ॥ उठोनिलोळेचरणावरी ॥ उपेक्षूंनयेह्मणे ॥ २३ ॥ अहाअहाहो
सद्गुरुस्वामी ॥ मीजळालोंबाह्यअंतर्यामीं ॥ उपेक्षूंनयेपाववाविश्रामीं ॥ अभयशी-
तळकरें ॥ २४ ॥ मीअन्याईअपराधीपरीस्वामीचा ॥ मंदप्रज्ञअनधिकारीसाचा ॥
जैसापुत्रमूर्खसमर्थमातेचा ॥ परीत्यामातानुपेक्षी ॥२५॥ जरीअन्यथाउपेक्षीमाता॥
तरीतयादजाउपायकोणता ॥ तेवींदयाळवेंमजउपेक्षितां ॥ त्रातात्रैलोक्यींनसे

॥ २६ ॥ हरिहररुष्टजाहलेजरी ॥ तरीतयासद्गुरुअसेकैवारी ॥ सद्गुरुकोपतांपुरारि
मुरारि ॥ संरक्षतीना ॥२७॥ आतांकोणतेंमीकर्मकरूं ॥ अवघास्वप्नातीलप्रकारु ॥
अथवाजाऊनियांपायधरूं ॥ कोण्यानिर्बळाचे ॥ २८ ॥ गंधर्वनगरींचित्रींचीसेना॥
त्यांतकवणथोरकवणसाना ॥ तेवींहरिहरादिउपासना ॥ आतांमजकरणेंअयोग्य
॥ २९ ॥ मृगजळासीधरणबांधावें ॥ त्यांतीलमासोळेअपेक्षावे ॥ तैसेंम्यांयज्ञादि
कर्मकरावें ॥ स्वर्गादिअपेक्षुनी ॥३०॥ याचीजोंवरीवोळखीनहोती ॥ तोंवरीकेलीच
केलीजनरीती ॥ आतांमजअधिकारनसेपुढती ॥ कर्मकींउपासनेचा ॥ ३१ ॥ क-
रितांकरितांजाहलाशीण ॥ भूमवडविलेंसांडूनिकण ॥ संदिसेंप्रारब्धउदयेंदर्शन ॥
श्रीचरणाचेंजाहलें ॥ ३२ ॥ मृगजळादेखोनिधावतां ॥ मृगापाणीमिळालेंअव-
चिता ॥ तेवींअनंतपुण्यांचियेसुकृता ॥ जोडलेश्रीचरण ॥ ३३ ॥ ऐसामजअलभ्य
लाभजाहला ॥ तोकेवींजायमनेंत्यागिला ॥ जरीदयाळुवेंढकलूनघातिला ॥ तरी
चरणनसोडीं ॥ ३४ ॥ भुकेलियाअमृतपान ॥ जोडताकेवींफिरवीवदन ॥ तृप्तिजा-
हलियासहजआपण ॥ तेथेंचिशयनकरी ॥ ३५ ॥ तेवींभवार्णवींसद्गुरुपाय ॥ नौ-
काजोडलीसेनिर्भय ॥ तेथेंब्रह्मामृताचालाभहोय ॥ जिह्वाग्रींअकस्मात ॥ ३६ ॥
तेथूनियांपरतेकवण ॥ अविटतृप्तिजाहलियाविण ॥ तृप्तिजाहलियाहीहोयलीन ॥ जे-
थीलतेथें ॥ ३७ ॥ मध्येंजरीपरतेंसारिलें ॥ तरीतेंमरेलजरीउपक्षिलें ॥ हेंउचितन-
व्हेदीनासीलोटिलें ॥ समर्थदातियाउदारा ॥ ३८ ॥ हेंअसोकामधेनूनेंवत्सासी ॥

कींमघेंअनन्यचातकासी ॥ अथवाचंद्रेंकधींचकोरासी ॥ उपेक्षिलेंनदेखों ॥ ३९ ॥
दुष्टजलचरेंजाहलींजरी ॥ तरीजळेंटाकिलींबाहेरी ॥ ऐशीमातहीश्रवणावरी ॥ आ-
लीनाहींअद्यापि ॥ ४० ॥ तेवींमद्गुरूसीशरणआला ॥ तोदयाळुवेंपिटूनघातिला ॥
ऐसानदेखोंनऐकिला ॥ कवणेहीकाळीं ॥ ४१ ॥ परीमजविशींउद्भवलेंकाय ॥ हा
नेणोंकैसाउदेलासमय ॥ परीमीनजायहाचिनिश्चय ॥ उपेक्षितांहीदयाळें ॥ ४२ ॥
मीमरमरूनशतजन्मघेईन ॥ परीनसोडींनसोडींहेचरण ॥ हेंप्रतिज्ञाचिसत्यप्रमा-
ण ॥ अन्यथानव्हेनव्हे ॥ ४३ ॥ इतुकियावरीहीसमर्थें ॥ उपेक्षूनियांदवडितांअ-
नाथें ॥ कायउपायकवणियाअर्थें ॥ घडेसानाहीं ॥ ४४ ॥ परीदयाळुत्वेंब्रीदरक्षुनी ॥
स्वीकारावेंदीनालागुनी ॥ निववावेंअभयवचनीं ॥ हेंचिउचित ॥ ४५ ॥ ऐसेंविन-
ऊनिपुढतोपुढती ॥ चरणींलोळेनेत्राश्रुवाहती ॥ पुन्हांबद्धांजलिमागुती ॥ पुन्हान-
मस्कार ॥ ४६ ॥ ऐसाअनन्यराविदत्त ॥ देखतांस्वामीआनंदभरित ॥ उचलूनिआ-
लिंगिलात्वरित ॥ म्हणतीनाभी ॥ ४७ ॥ तुजसीवाउगेंचिवाटलें ॥ कींमजलागुरू-
नेंउपेक्षिलें ॥ परीआह्मींनाहींगाअंतरींआणिलें ॥ कींत्यागावेंऐसें ॥ ४८ ॥ अरेशि-
ष्यासीअलभ्यगुरु ॥ तेवींचगुरूसीअलभ्यलेंकरूं ॥ तरीआह्मीउपेक्षाकेवींकरूं ॥
परीनिर्धारूपाहतसों ॥४९॥ सद्गुरूसीअनन्यभावें ॥ जरीसर्वत्यागूनिशरणयावें॥
तेणेंअबोधेंपरतोनिजावें ॥ तरीवाहावेंब्रीदकासया ॥५०॥ अनन्यमात्रशरणयावा ॥

अनन्यम्हणिजेसद्गुरूविना ॥ दुजेंदैवतचिअसेना ॥ आणिअन्यविषयहीदिसे-
ना ॥ निस्पृहत्वसर्वेजगीं ॥ ५२ ॥ याविणवरपंगीवरीवरी ॥ अनन्यत्वदावीबहु
परी ॥ परीभावनाहींचअंतरीं ॥ असेतरीजायाचा ॥ ५३ ॥ ऐसियाकुचीरशिष्या-
सी ॥ उपेक्षितांदोषनाहींगुरूसी ॥ मगतोतीव्रप्रज्ञजरीश्रवणासी ॥ परीतोवं-
चक ॥ ५४ ॥ तस्मात्साच्छिष्यअनन्य ॥ तोअसोमंदकींतीव्रप्रज्ञ ॥ तोचि
गुरूपासूनिहोतसेधन्य ॥ श्रवणेंकींअभ्यासें ॥ ५५ ॥ तीव्रप्रज्ञजोउत्तमअधि-
कारी ॥ तोश्रवणमात्रेंविवेचनकरी ॥ दृढअपरोक्षसमाधानअंतरीं ॥ पावेबो-
लिल्यान्यायें ॥ ५६ ॥ मंदप्रज्ञासीऐसेंनघडे ॥ अभ्यासेंहळुहळुपवाडे ॥ दृढअ-
परोक्षसमाधानजोडे ॥ तयाचिऐसें ॥ ५७ ॥ जोविचारेंअपरोक्षतापावे ॥ तें-
चिअभ्यासेंसमाधानपावावें ॥ हेंअन्यथाकधींचनव्हे ॥ शेवटींस्थितिएक ॥ ५८ ॥
तस्मात्रविदत्तासावधान ॥ हाखेदटाकींहोईस्वच्छमन ॥ तूंजरीअससीमंदप्र-
ज्ञ ॥ तरीअभ्यासेंमेळऊं ॥ ५९ ॥ ऐसेंअभयवचनऐकतां ॥ आनंदजाहलारवि-
दत्ता ॥ सर्वभवदुःखाचीसोडूनचिंता ॥ श्रवणींतत्परहोय ॥ ६० ॥ गुरुम्हणतीगा
पाडसा ॥ आह्मीतुजसीबोलिलोंसहसा ॥ कींकर्मअथवाउपासनाकरीजैसा ॥ अधि-
कारतुजअसे ॥ ६१ ॥ याचाअर्थतुजनकळतां ॥ उपेक्षिलेंम्हणूनमानिलेंचित्ता ॥ नगी
तयाचेंतात्पर्यऐकेंआतां ॥ निवांतहोउनी ॥ ६२ ॥ विचारद्वाराजेंपावावें ॥ त्यास्थित-
तीतेंअभ्यासेंपावे ॥ त्याअभ्यासाचेंलक्षणसमजावें ॥ तेंचिउपासना ॥ ६३ ॥ उपा-

मनाम्हणिजेलक्ष्यब्रह्मात्मा ॥ ऐक्यत्वेंनिवडिलापरमात्मा ॥ याचेंअनुसंधानधरीमहात्मा॥निदिध्यासरूपें ॥६४॥ अभ्यासानामनिदिध्यासन ॥ तेंचिबापाध्यातृध्यान ॥ हेंचिकीं निर्गुणउपासन॥कर्तृतंत्ररूपें ॥६५॥ तयाचेहिप्रकारदोन॥येकसगुणयेकनिगुण॥ तेंपुढेंप्रांजळअसेनिरूपण ॥ कळेलऐकतां ॥६६॥ तेंचिउपासनाकरींजाई ॥ ऐसेंबोलिलोंनिःसंशयीं ॥ यांतउपेक्षिलेंकवणेंकाई ॥ आतांकर्माचेंरूपऐकें ॥६७॥ हाहीउपासनेचाअभ्यास ॥ जरीनठाकेनिदिध्यास ॥ तरीतेणेंआदरावेंकर्मास ॥ बोलिजेतेंवीं ॥ ६८ ॥ कर्मह्मणिजेदेहाचीक्रिया ॥ मनआणिदशेंद्रिया ॥ अर्पणकरोनीगुरुपायां ॥ गुरुभक्तिकरावी ॥ ६९ ॥ कायीकवाचिकमानसिक ॥ गुरुसेवाहेंचिकर्मएक ॥ यावांचूनजेंयज्ञादिक ॥ तेंप्रवृत्तीचें ॥ ७० ॥ तेंजेव्हांआरंभोंत्यागिलें ॥ तेंव्हांचिमुमुक्षुत्वपावलें ॥ तेंचिकर्मतयायोजिलें ॥ नजायमुमुक्षा ॥७१॥ तस्मात्गुरुभक्तिहेंचिकर्म ॥ ॥ जेणेंसर्वकर्मधर्मपावतीविराम ॥ आणिझडकरीदेतसेविश्राम॥ जेविचारज्ञानेंपाविजे ॥७२॥ ऐशियागुरुभक्तीच्यायोगें ॥ अधिकारहीपूर्वीलनलगे ॥ सांगहोतसेलागवेगें ॥ अल्पचिकाळें ॥ ७३ ॥ मगपूर्वीचेंमुमुक्षुत्वजयासी ॥ तोतरीसहजलागेउपासनेसी ॥ हेंअसोंवस्तुतंत्रहिज्ञानासी ॥ पात्रहोय ॥ ७४ ॥ ऐसेंकर्महेंगुरुभक्ति ॥ जयाघडेसाधकाप्रति ॥ बहुकायबोलावेंपुढती ॥ मुक्तितळहातींत्याचे ॥ ७५ ॥ तस्मात्रविदत्तागुरुभक्तिऐशी ॥ आदरावीतुवांमानसीं ॥ तरी [illegible] ॥ ७६ ॥ ऐसेंऐकतांचिरविदत्तासी ॥

टी.श्लो. १

१०५

अतिआनंदजाहलामानसीं ॥ जेवींभरतेंदाटेसमुद्रासी ॥ तेवींउचंबळे ॥७७॥ आधीं-
चशर्करेचीआवडी ॥वरीवैद्येंदिधलीतेचिपुडी॥ तेवींगुरुभक्तीचीअतिगोडी ॥ तेचिआ-
ज्ञात्यावरी ॥७८॥ पूर्वींजाईऐसेंउपेक्षिलेंसेंम्हणतां ॥ वरीगुरुभक्तिकरींआज्ञापितां ॥
तेंकैसेंजाहलेंरविदत्ता॥ दृष्टांतेंसांगूं ॥७९॥ कोणयिकेंपरिसमारिला ॥ तेणेंशतचूर्णम-
स्तकाजाला ॥ परीलोहाचावर्णपालटला॥ तेणेंदुःखनासूनसुखहोय ॥८०॥ तैसेंजाम्ह-
णतांदुःखवाटलें ॥ तेंगुरुभक्तिकरींम्हणतांगेलें ॥ अतिशयसुखचीउफाळलें ॥ महाला-
भदेखतां ॥८१॥ तयाआनंदेंनाचूंलागे ॥ वस्त्रउडवीतसेवेगें ॥वाहवाम्हणोनचरणाला-
गे ॥ प्रदक्षणाकरी ॥८२॥ यालाभापरतालाभनाहीं ॥ धन्यमीप्राप्तजाहलोंपाहीं ॥ म्ह-
णूननाचेउभवूनबाही ॥ आनंदेंदाटोनी ॥८३॥ गुरुभक्तिमजप्राप्तहोतां ॥ उपासनाही
आलीहाता ॥ ज्ञानहीजाईलकेउता ॥ मातेविणपुत्र ॥८४॥ मिळतांयेकवृक्षाचेंमूळ॥
वृक्षतोहाताआलासकळ ॥ पत्रेंशाखापुष्पफळ ॥ जाईलकोठें ॥ ८५ ॥ तैशीगुरुभ-
क्तीचीप्राप्ति ॥ सहपरिवारेंमोक्षसंपत्ति ॥ ज्ञानसाधनविचारादिहोती॥दाससाधका-
चे ॥ ८६ ॥ अहोकेवढालाभजाहला ॥ कायहोमोक्षाचाध्वजउभारला ॥ पारनाहीं
माझियेभाग्याला ॥ ययात्रिभुवनीं ॥ ८७ ॥ तस्मात्अहोरात्रगुरुभक्ति ॥ सेवाचिक-
रीनअतिप्रीती ॥ वोवाळूनसांडीनमुक्ति ॥ गुरुचरणावरुनी ॥ ८८ ॥ कायेसीअखंड
गुरुसेवा ॥ वाणीसीगुरुभजनाचाठेवा ॥ मनासीनिदिध्याससदैवा ॥ गुरुध्यानाचा
॥ ८९ ॥ कायेसीकिंवामनासी ॥ वाणीसीकींसर्वेंद्रियांसी ॥ उसंताचिनेदीकवणा-

सी ॥ गुरुसेवेविण ॥९०॥ आतांमजगुरुसेवेपरतेंकांहीं ॥ यात्रैलोक्यींकाजनाहीं ॥
प्राप्तव्यनसेसहसाकांहीं ॥ गुरुभक्तीपरतें ॥ ९१ ॥ कायहोसद्गुरुनेंकृपाकेली ॥ मा-
झीमनवांछापुरविली ॥ ऐशीचित्तवृत्तिआनंदली ॥ रविदत्ताची ॥ ९२ ॥ हेंपाहुनी
सद्गुरुशंकर ॥ ह्मणतीहाआधींचगुरुभक्तीसीतत्पर ॥ यासीनाहींह्मणेलअधिकार॥
ऐसाकवणु ॥ ९३ ॥ जरीकांहींसीप्रज्ञामंद ॥ तेहीअभ्यासेंहोयविशद ॥ सहजींज्ञा-
नहोईलअभेद ॥ अपरोक्षदृढतर ॥ ९४ ॥ तस्मात्यासीआधींअभ्यास ॥ सांगा-
वाउपासनारूपनिदिध्यास ॥ सत्वरचिपावेलअपरोक्षास ॥ येथेंसंशयनाहीं ॥९५॥
परीआधींयासीपुसावें ॥ जितुकेंनिरूपणजाहलेंबरवें ॥ त्यांतकोणतेंबाणलेंअनुभवें ॥
तेंकळलियापुढेंबोलूं ॥ ९६ ॥ ऐसेंविचारूनमानसीं ॥ आचार्येंह्मणतीरविदत्तासी ॥
कायजेंअनुभवलेंअसेलतुजसी ॥ तेंतेंबोलुनीदाखवीं ॥ ९७ ॥ पूर्वीपासूनजेंनिरूप-
ण ॥ जैसेंजैसेंजाहलेंविवेचन ॥ सत्यमिथ्याहेप्रकारदोन ॥ विचाराआलेतेंसांगे ॥
॥ ९८ ॥ ऐसेंसद्गुरूचेंवचनऐकतां ॥ आनंदोनिजाहलासाष्टांगेंनमिता ॥ सर्वेचि
जाहलाविनविता ॥ बद्धांजलिबैसोनी ॥ ९९ ॥ जीजीसमर्थाकृपाकरून ॥ उपदे-
शिलेंदीनालागून ॥ तितुकेंउच्चारावेंकेवींनिरूपण ॥ परीयथामतिनिवेदूं ॥२७००॥
मुख्यप्रत्यगात्माब्रह्मपूर्ण ॥ सच्चिदानंदसघन ॥ तेंचिनिजांगेंस्वयेंआपण ॥ अखंडै-
करस ॥ १ ॥ तेथेंनहोऊनमायाउद्भवली ॥ विद्याअविद्यात्मकनाथिली ॥ तेचिबत्ति-
सांप्रकारेंविभागली ॥ ईशादितृणांत ॥ २ ॥ त्यावत्तिसांतप्रकारतीन ॥ जडचंचळ

तिसरें चेतन ॥ परी तें मिथ्यारूप संपूर्ण ॥ रज्जुसर्पापरी ॥ ३ ॥ स्थावरजंगमात्मक पांचखाणी ॥ हे तों केवळ असती जडपणीं ॥ चंचळामाजीं ही प्रकार तिनी ॥ असती वेगळाले ॥४॥ प्राण आणि कर्मेंद्रिय ॥ हे चंचळत्वें जडमय ॥ ज्ञानेंद्रिय आणि मन बुद्धिद्वय ॥ चंचळत्वें जाणती ॥ ५ ॥ परी जाणणें न व्हे मन बुद्धीचें ॥ तें स्फोरकत्व प्रतिबिंब जीवाचें ॥ ह्मणोनि परप्रकाशकत्व साचें ॥ बुद्ध्यादिकां चंचळां ॥ ६ ॥ यया चंचळाचा तिजा प्रकार ॥ वृत्तिरूप स्फूर्तिमात्र ॥ तें निर्विकल्पत्वें जाहला विकार ॥ परी ते जडरूप ॥७॥ विद्या अविद्या तया स्फुरणीं ॥ जडरूप असती दोनी ॥ जीवेशास्त वदिसती झळपणीं ॥ चेतनत्वा ऐशीं ॥८॥ परी ते स्फूर्ति परप्रकाशक ॥ एवं चंचलाचा प्रकार एक ॥ आतां तिसरें चेतनरूपक ॥ जीवेश दोनी ॥ ९ ॥ हे जरी चेतनत्वें दिसती ॥ परी यांसी रूप चिनसें निश्चितीं ॥ वाउगी मुख्य बिंबा ऐशी आकृति ॥ भासली प्रतिबिंबा ॥१०॥ एवं चेतन ही जया नांव ॥ ते ही परप्रकाशक ईश जीव ॥ मायेरतो चंचळ जडस्वभाव ॥ तयासांगणें न को ॥ ११ ॥ यारीती हे बत्तीस प्रकारें ॥ प्रगटले असती हे सारे ॥ ऐशियासी कोण म्हणे खरें ॥ भ्रमा वांचोनी ॥ १२ ॥ जैसा प्रवाहीं वृक्षावरी बैसला ॥ तो आपणातें असून विसरला ॥ जळीं पाहत असे जो पडिला ॥ आपणचि जैसा ॥ १३ ॥ परी पडिला तो खरा असेना ॥ खरा नाहीं तो कदां दिसेना ॥ नसे तो प्रिय ही होईना ॥ ती प्रकारें वृक्षस्थ ॥ १४ ॥ वृक्षस्थ बैसला जो आहे ॥ तयामुळें पडिला दिसत आहे ॥ म्यां नपडावें जें वाटताहे ॥ हें वृक्षस्थामुळें ॥ १५ ॥ तस्मात् आहे दिसे आणि प्रियकर ॥ तो येक वृक्षस्थचि सा-

चार ॥ येरजोपडिलातोभासमात्र ॥ नसेनदिसेअप्रिय ॥१६॥ ऐसियादृष्टांतासम ॥
येकवास्तविकआत्माब्रह्म ॥ येरहावर्त्तीसतत्त्वांचाभ्रम ॥ दिसेपरीजाहलानाहीं॥१७॥
तयाचेअस्तित्वेंहेआहेती ॥ तयाच्याभासेंहेदिसती ॥ तयाच्याप्रियास्तवप्रियहो-
ती ॥ उत्पत्तिकाळींही ॥ १८ ॥ वेगळेंसत्यत्वचियासीनसतां ॥ आहेऐसेंह्मणावें
केउता ॥ तस्मात्वास्तवीकयासीअसत्यता ॥ सप्रत्ययअसे ॥ १९ ॥ नाहींतेकदा
दिसतीना ॥ तरीकेवींवर्ततीसचेतनपणा ॥ ह्मणोनिजडरूपतासंपूर्णा ॥ असेअकृ-
त्रिम ॥ २० ॥ क्षणांआवडतीक्षणांविटती ॥ तरीप्रियत्वकोठेंययाप्रती ॥ आणिस-
दासुखदुःखेंशिणती ॥ ह्मणोनिदुःखरूप ॥ २१ ॥ एवंअसज्जडदुःखात्मक ॥ हेअ-
नात्मजातसकाळिक ॥ जरीजीवेशहेचेतनरूपक ॥ परीसमानसर्व ॥ २२ ॥ ब्रह्मा-
त्माएकसच्चिदानंद ॥ पूर्णपणेंयेकअभेद ॥ यासर्वांमाजींहीविशद ॥ अस्तिभाति-
प्रियरूपें ॥२३॥ सर्वत्रींअसेआहेपणा ॥ सर्वत्रींब्रह्मात्मादेखणा ॥ सर्वांप्रियअकृ-
त्रिमपण ॥ असेस्वतःसिद्ध ॥ २४ ॥ याचाउत्पत्तिस्थितिसंहार ॥ परीतिहींकाळीं
आत्मानिर्विकार ॥ अथवासुषुप्तिस्वप्नजागर ॥ यातिहींमाजींअखंड ॥२५॥ पांच-
चिकोशसर्वतत्वांचे ॥ पंचकोशात्मकदेहत्रयसाचें ॥ देहत्रयींनामव्यापाराचें ॥ जा-
गरस्वप्नसुषुप्ति ॥ २६ ॥ देहादिस्फूर्तिंययासर्वां ॥ रूपींव्यापूनचिन्मात्रगोसावी ॥
इतुकियाचीवर्तणूकव्हावी ॥ यागुणदोषींहीव्यापक ॥ २७ ॥ एवंधर्मधर्मीरूपगुण ॥
सर्वत्रींव्यापलासच्चिद्घन ॥ परीत्यात्याविकारानस्पर्शेआपण ॥ परिपूर्णजैसातै-

सा ॥ २८ ॥ तिहींअवस्थेंतएकरूप ॥ कधींचनव्हेअधिकअल्प ॥ अवस्थाचिपालटतीआपेआप ॥ येकयेतांदोनीजाती ॥ २९ ॥ असोरूपींअथवागुणदोषीं ॥ ब्रह्मात्मायेकनिर्विशेषीं ॥ व्यापकत्वेंअसोनिअशेषीं ॥ धर्मधर्मीऐसानव्हे ॥ ३० ॥ ऐसाअसंगब्रह्मात्मापूर्ण ॥ असोनकैसेंजाहलेंविस्मरण॥ व्यर्थसर्वतादात्म्याचाअभिमान ॥ घेऊनिबंधनींपडे ॥ ३१ ॥ मीमाझेंआणिकर्ताभोक्ता ॥ हेवाउगीचघेतलीअहंता ॥ पापपुण्यकल्पूनयोनिअनंता ॥ भ्रमेंजन्मेमरे ॥ ३२ ॥ जरीऐसेंअज्ञानेंकडून ॥ जीवभोगीजन्ममरण ॥ परीब्रह्मात्माजोसच्चिद्घन ॥ निर्विकारत्वेंसदा ॥ ॥ ३३ ॥ ऐसावाउगाचनसोनिबंधनीं ॥ पडिलाजीवअभिमानघेउनी ॥ हाभ्रमजाईलजेव्हांनिढुपनी ॥ तेव्हांचिमोक्ष ॥ ३४ ॥ ऐसाबंधमोक्षाचानिश्चितार्थ ॥ मजवाणविलाकृपायुक्त ॥ परीमीमंदप्रज्ञअसेंजोसिद्धांत ॥ निश्चयेंबाणेना ॥ ३५ ॥ कारणकींब्रह्मात्माजोअसंग ॥ सर्वांहूनविलक्षणअंग ॥ प्रतीतीसआलानाहींअभंग ॥ स्फूर्तिअभावींकैसा ॥ ३६ ॥ मायाविद्याअविद्यात्मकस्फूर्ति ॥ मावळतांअसेजोसच्चिन्मूर्ति ॥ तोस्वानुभवेंअपरोक्षरीती ॥ कैसातोनिश्चयनव्हे ॥ ३७ ॥ तोब्रह्मात्मातरीआपण ॥ येरहींअनात्मजाततत्त्वेंसंपूर्ण ॥ येविशींकांहींनसेअनुमान ॥ परीसर्वांतीतकैसानकळे ॥ ३८ ॥ स्फूर्तीपासूनऐलीकडे ॥ ज्याज्यारीतीस्वानुभवेंआतुडे ॥ तेंनिवेदूंगुरुचरणापुढें ॥ यथामतिकळलेंतें ॥ ३९ ॥ सर्वांमाजींजोआहेपणा ॥ स्वतःसिद्धअसेपूर्णपणा ॥ त्याविणयासर्वांसीअसेना ॥ रू-

पचिकांहीं ॥ ४० ॥ सर्पनाहींअंतर्बाह्यदोरी ॥ तैसासर्वीब्रह्मात्मानिर्विकारी ॥ सर्वनाहींतचिव्यर्थभासलीसारीं ॥ भ्रमेंकडोनी ॥ ४१ ॥ आहेतेंअंतर्बाह्यसघन ॥ सद्रूपब्रह्मचिपरिपूर्ण ॥ तिहींअवस्थेंतहीयेकपण ॥ भेदावेना ॥ ४२ ॥ ऐशीसद्रूपाचीप्रतीति ॥ गुरुकृपेंबाणलीनिश्चितीं ॥ चिद्रूपअनुभविलेंतेंयथामति ॥ निवदूंचरणीं ॥ ४३ ॥ जागृतीचेपंचव्यापार ॥ शब्दस्पर्शादिविकार ॥ तेशब्दस्पर्शसांडूनदूर ॥ ज्ञानयेकनिवडिलें ॥ ४४ ॥ तेंचिज्ञानस्वप्नकाळीं ॥ अविछिन्नभासविषयमेळीं ॥ तयाज्ञानासीविकारसमूळीं ॥ सहसाअसेना ॥ ४५ ॥ तेंचिसुषुप्तिकाळींनेणिवेंत ॥ नेणपणासीअवलोकित ॥ हाप्रत्ययउत्थानकाळींयेत ॥ सामान्यत्वाचा ॥ ४६ ॥ गुणविकाररहितउगेपणीं ॥ ज्ञानप्रत्ययायेतेंस्फुरणीं ॥ परीस्फुरणजातांमावळूनी ॥ शून्यदशाहोय ॥ ४७ ॥ दृश्यामाजींदृश्याचादेखता ॥ तोद्रष्टा अनुभविलादृश्यापरता ॥ भासामाजीलभासाचाजाणता ॥ भासातीतसाक्षी॥४८॥ एवंचिद्रूपस्फुरणउद्भवतांकळे ॥ परीस्फुरणजेधवांमावळे ॥ तेवेळींलयसाक्षीनकळे॥ तळमळयास्तव ॥ ४९ ॥ आणीकहीयेकसंशयथोर ॥ स्फूर्तिकाळींजेंज्ञानसाचार ॥ तेंज्ञानआणिजीवविकार ॥ कालवलेंवाटे ॥ ५० ॥ येरहेबुद्ध्यादिकवृत्ति ॥ इंद्रियद्वाराविषयघेती ॥ अथवानिर्विकल्पजेस्फूर्ति ॥ परप्रकाशकत्वें ॥ ५१ ॥ ऐशियावृत्तीविरहित ॥ जेंकांचिद्रूपअसेव्याप्त ॥ तेंअनुभवायेटळटळित ॥ साक्षीरूपजाणतां ॥ ५२ ॥ परीजीवाचेंहीजाणतेपण ॥ प्रतिबिंबितमिथ्याअसून ॥ शुद्धज्ञानामाजीं

असेमिळून ॥ तेंनिवाडितांनये ॥ ५३ ॥ एवंचिद्रूपाचेंकळणेंऐसें ॥ अनुभविलेंतेंनि-
वेदिलेंसे ॥ आतांआनंदरूपहीकळलेंजैसें ॥ तैसेंनिवेदूं ॥५४॥ देहप्राणइंद्रियमन ॥
अथवाप्रियद्वेष्यादिसर्वजन ॥ आत्माआवडतायांसर्वांहून ॥ प्रतीतिअसे ॥ ५५ ॥
येरांचीआवडीक्षणक्षण ॥ उठेविटतअसेह्मणून ॥ हेप्रियचिनहोतीसंपूर्ण ॥ खराआ-
वडताआत्मा ॥ ५६ ॥ सुषुप्तीमाजींतोंसर्वांचालय ॥ होतांसुखदुःखाचाक्षय ॥ येक
सुखरूपचिअद्वय ॥ असेनिजात्मा ॥ ५७ ॥ उगेपणींहीसामान्यवृत्तीसी ॥ सुखा-
कारतावाटेकांहींशी ॥ परीसर्वांविलक्षणसुखैकराशी ॥ अनुभवानये ॥ ५८ ॥ एवं
सच्चिदानंदआत्मापूर्ण ॥ यथामतिहोयजोवेदन ॥ तोश्रीगुरुचरणींकेलानिवेदन॥आ-
णीकविनंतियेक ॥ ५९ ॥ हेंसर्वअसज्जडदुःखात्मक ॥ बत्तीसतत्त्वेंसर्वमाईक॥उत्प-
न्नचिनसतांकांहींयेक ॥ मावळतीतरीकाय ॥ ६० ॥ रज्जूवरीसर्पनसतां ॥ दवडा-
वावधावाकेउता ॥ तैसालयचिव्हावासमस्तां ॥ इच्छीकवण ॥ ६१ ॥ जेवींअसती
तेवींपूर्वरीती॥असेनातकांसहजगती ॥ अथवास्वस्वव्यापारींप्रवर्तती॥ तरीहीसंशय
असेना ॥ ६२ ॥ परीआपुलेंअसंगत्वपूर्ण ॥ क्षणक्षणांत्याचेंविस्मरण ॥ यामिथ्या-
सीचहोतसेमीपण ॥ आपणतेंनसतांही ॥ ६३ ॥ जेधवांमीपणदेहादिकांचें ॥ तेध-
वांविस्मरणअसंगाचें ॥ जेधवांविस्मरणआत्मयाचें॥तेव्हांमीह्मणेदेहा॥६४॥एवंमीप-
णाजोदेहादिकांचा ॥ तेव्हांचिघातपूर्णत्वाचा ॥ हाविक्षेपानिपटूनजाईलसाचा ॥ ऐ-
सेंकेलेंपाहिजे ॥ ६५ ॥ ऐशीप्रार्थनाकरूनिरावदत्त ॥ साष्टांगनमूनप्रदक्षणाकरित॥

हेंजाणोनिआचार्यत्वरित ॥ उचलोनिआलिंगिला ॥ ६६ ॥ बापातुझासर्वआशय ॥ कळलाकोणकोणतातोसंशय ॥ आणिबाणलाजोजोप्रत्यय ॥ तोहीविहितझाला ॥ ॥ ६७ ॥ जेजेतुजसंशयअसती ॥ तेतेअनुक्रमेंफेडूंभ्रांति ॥ आणितुजलातुझीस्वा-त्मप्रतीति॥याथार्थबाणवूं॥६८॥आतांनिरूपणींचित्तद्यावें॥आणिसांगूंतैसेंअभ्यासावें॥ तरीतुझेंतुजसीबाणवावें ॥ निःसंशयसमाधान ॥ ६९ ॥ प्रथमतुजलाआत्माजीव ॥ येकचिवाटलाउभयस्वभाव ॥ स्फूर्तिजीवाचीआणिस्वयमेव ॥ चिद्रूपतायेकवटली ॥ ॥७०॥ तेआधींदेऊंनिवडून ॥ सत्यमिथ्याहेभिन्नभिन्न ॥ पुढेंआणीकहीतुझेप्रश्न ॥ साकल्यनिरोपूं ॥ ७१ ॥ आतांसावधानसावधान ॥ बहुतत्परऐकेंनिरूपण ॥ ऐसें ऐकतांरविदत्तआपण ॥ बद्धांजलिबैसला ॥७२॥ येथेंरविदत्ताचियेपांतीं ॥ साव-धअसावेंश्रवणार्थीश्रोतीं ॥ आचार्यबोळलेकृपामूर्ति ॥ भाग्यार्थमुमुक्षूच्या ॥ ७३ ॥ सार्धश्लोक ॥ मुक्तासुसूत्रवद्बुद्धिविकल्पेषुचितिस्तथा ॥ ९ ॥ मुक्ताभिरावृतंसूत्रंमु-क्तयोर्मध्यईक्षते ॥ तथावृत्तिविकल्पैश्चित्स्पष्टामध्याविकल्पयोः ॥ १० ॥ टी० ॥ जें-शीमुक्ताफळांचीमाला ॥ माजींतंतुअसेगोविलो ॥ तैसाबुद्धिविकल्पामध्येंसंचला ॥ सामान्यचित्प्रकाश ॥ ७४ ॥ मुक्तेंसूत्रजेवींआच्छादत ॥ तेवींचिद्रूपविकल्पींगुप्त ॥ मोतींसारितांसूत्रदिसत ॥ तेवींविकल्पामध्येंचिद्रूप ॥ ७५ ॥ मोतीयेकउपलक्षण॥ परीमणिजातसंपूर्ण ॥ अंतरींसूत्रतेंअविच्छिन्न ॥ येकचिअसे ॥ ७६ ॥ परीयेकेक मणिठलूनबैसतां ॥ माजीलसूत्रनादिसेवरुतां ॥ तोचिमणिमागेंपुढेंसारितां ॥ मध्यसं-

धीसीतंतुदिसे ॥ ७७ ॥ तैसाब्रह्मआत्मासर्वींव्यापक ॥ अनंतअपरिमितएक ॥ सू-
त्राऐसाहृष्टांतकौतुक ॥ दिधलाअसे ॥ ७८ ॥ मणीबहुअनेकापरी ॥ परीसूत्रयेक-
चिनिर्धारी ॥ तैसाब्रह्मात्मासर्वतत्वांमाझारीं ॥ येकचिअनुस्यूत ॥ ७९ ॥ बुद्धिवृ-
त्तीपासूनउठती॥इंद्रियद्वाराविषयींआदळती ॥ तेथूनयेथवरीचंचळगति ॥ परीसमा-
प्तितक्षणीं ॥८०॥ इकडेतोंसमाप्तितक्षणींजाहली ॥ परीदुसरीकल्पनाठेपूनआली॥
तेहीआदळूनजरीमावळली ॥ तरीतिसरीसिद्ध ॥ ८१ ॥ ऐसेविकल्पबुद्धिवृत्तीचे ॥
येकासलग्नयेकउठतीसाचे ॥ ह्मणोनिमणिजैसेठेपलेमाळेचे ॥ तैसेंविकल्पासीविक-
ल्प ॥ ८२ ॥ परीमणिअसेयेकदेशी ॥ विकल्पबुद्धीपासूनउठतांवेगेंशी ॥ विषयांत
आदळतांजाऊनत्यासी ॥ समानतानघडे ॥ ८३ ॥ परंतुमणिजैसेबहुतअसोनी ॥
येकमेकांराहिलेठेपोनी ॥ तैसेविकल्पयेकमेकांलागोनी ॥ संधीवीणमिळाले ॥८४॥
ह्मणोनिमुक्तेंदृष्टांतासी ॥ दिधलींअसतीचमत्कारासी ॥ परीतोतंतुआणिमणियासी॥
साहित्यकैंचें ॥ ८५ ॥ तंतुआंतचिराहिला ॥ आत्मातोअंतर्बाह्यसंचला ॥ परीयेक
ह्मणूनदृष्टांतादिधला ॥ येऱ्हवींसाम्यकैंचें ॥ ८६ ॥ मणीहीतैसेचसाकार ॥ संकल्प
तोआकारेंवीणउद्गार ॥ परीदृष्टांतदिधलायेकत्र ॥ मिनलेमणियाऐसे ॥ ८७ ॥
आणिकहीयेकअसेकारण ॥ सूत्रातेंमणिकरितीआच्छादन॥ तैसेंविकल्पाचेंजाळेंमि-
ळून ॥ चिद्रूपआच्छादिलें ॥ ८८ ॥ यास्तवदृष्टांतासीदिधलें ॥ ह्मणूनसाम्यनपाहि-
जेकल्पिलें ॥ चिद्रूपसूत्राऐसेंनाहींवळलें ॥ कींमुक्ताऐसेविकल्पअसती ॥ ८९ ॥ को-

णीमानीलशंकाकार ॥ कींसाम्यदृष्टांतकायनसतीयेर ॥ परीयादृष्टांताचाचमत्कार ॥
असेतोबोलूं ॥ ९० ॥ मुक्तमाळाअसेस्वाधीन ॥ मणिसारितांयेस्वकरेंकडून ॥ तं-
तुदिसतसेसंधींमधून ॥ स्पष्टअपरोक्ष ॥ ९१ ॥ तैसेविकल्परोधितांयेती ॥ तेव्हां
स्पष्टचिद्रूपयेप्रतीती ॥ येरदृष्टांतबहुअसती ॥ परीपराधीन ॥ ९२ ॥ तेहीसाम्यजे
दृष्टांत ॥ बोलिजेतीसावचित्त ॥ आणितेपराधीनहीअसत ॥ तेंहीकळेल ॥ ९३ ॥
आकाशएकपरिपूर्णसघन ॥ तैसाआत्माचिद्रूपआपण ॥ तयाआकाशाबहुमेघमिळू-
न ॥ आच्छादितअसती ॥ ९४ ॥ विकल्पतैसेबहुमिळून ॥ करितीब्रह्मआच्छादन-
अथवापाणियावरतिरंगठेपून ॥ आच्छादितीपाणी ॥९५॥ पाणीअथवागगनासी ॥
सर्वसाम्यताघडेआत्मयासी ॥ व्यापकत्वआणिनिरकारासी ॥ साहित्यपडे ॥ ९६ ॥
परीयेकापराधीनत्वामुळें ॥ दृष्टांतासीनाहींयोजिलें ॥ कींमेघअथवातरंगजाळें ॥
स्वतांसारितांनयेती ॥ ९७ ॥ विकल्परोधूनपाहूंयेती ॥ मध्येंचिद्रूपयेतसेप्रतीति ॥
मणिजैसेकरेंचाळिती ॥ तेव्हांटळटळीतसूत्र ॥ ९८ ॥ इतुकियाहेतूमुक्ताफळांचा ॥
दृष्टांतदिधलाअसेसाचा ॥ कींसाधकेंअभ्यासेंविकल्पाचा ॥ रोधकरोनीपहावें॥९९॥
सर्वसाम्यजरीपाहणें ॥ तरीआकाशाचादृष्टांतघेणें ॥ विकल्पाचाजरीरोधकरणें ॥
तरीस्वीकारमुक्तांचा ॥२८००॥ जळतरंगजरीजाहले॥तरीसर्वसाम्यत्वानाहींआले॥
येकदेशीआणिपातळबोले ॥ तस्मात्मुक्तमालेसम ॥ १ ॥ मुक्तमाळाजैशीस्वाधीन॥
तेवींचतरंगहोतीकरेंनिवारण ॥ तस्मात्मुक्तमालेचेसमान ॥ गगनमात्रनाहीं ॥ २ ॥

अथवामालाशब्दें जरी घेतां ॥ मुक्तमालाउपलक्षितां ॥ गगनहीआलेंचिदृष्टांता ॥
वेगळेंबोलणेंनको ॥ ३ ॥ मुक्तमाळामणिमाळा ॥ तेवींचतरंगमेघमाळा ॥ मणियांत
तंतुजेवींवोविला ॥ तेवींगगनजीवनव्याप्त॥४॥गगनींजीवनींकींतंतूवरी॥उठतीमेघम-
णिकींतरंगलहरी ॥ परीआच्छादितअसतीझडकरी ॥ गगनजीवनतंतु ॥ ५ ॥ तैशी
स्वरूपसागरींकल्पनाउठे ॥ अंतरापासूनविषयांतदाटे ॥ चिद्रूपआच्छादिलेंगोमटें॥
बहुतविकल्पें ॥ ६ ॥ मणिमागेंपुढेंसरतां ॥ तंतुस्पष्टदिसेआंतौता ॥ कींतरंगाचेसं-
धींतपाहतां ॥ निश्चळपाणी ॥ ७ ॥ मेघहीआपणचिवितुळती ॥ येकेकठाईंढगदि-
सती ॥ तेथेंगगनयेतसेप्रतीति ॥ निश्चळपोकळअवकाश ॥ ८ ॥ ऐसेचिविकल्पा-
चियेमधीं ॥ कांहींसाअवसरसंधिं ॥ तयासंधीमाजींस्पष्टआधी ॥ चिद्रूपप्रतीतिबा-
णे ॥ ९ ॥ कोण्याहीप्रकारेंसमजावें ॥ म्हणोनिदृष्टांतालागींद्यावें ॥ आणिविचारवं-
तेंहीतेंचिघ्यावें ॥ मननायोग्यजें ॥ १० ॥ सर्वसाम्यअसतांबहुवरें ॥ नातरीयेक
देशीहीसाचारें ॥ तेंहीघेऊनियांआदरें ॥ कळावेंनिरूपण ॥ ११ ॥ असोआतांवि-
कल्पाचेंरूप ॥ स्पष्टकरूंकांहींअल्प ॥ पुढेंचिद्रूपतेंआपेआप ॥ स्पष्टकळेकैसेतें ॥
॥ १२ ॥ जागृतीमाजींअंतरांतून ॥ विकल्पउठेबुद्धीपासून ॥ तोचिइंद्रियद्वारानि-
घून ॥ विषयावरीआदळे ॥ १३ ॥ आदळतांचिविकल्पमावळे ॥ पुन्हांदुजाअंत-
रांतूनउफाळे ॥ तोजोंमावळेकींझावळे ॥ तोंबळेंआदळेतिसरा ॥ १४ ॥ ऐसाउसं-
तनिमिष्यनाहीं॥मध्यसंधीचनदिसेकांहीं॥जैसेंचक्रवेगेंफिरतांलवलाहीं ॥ भिन्नआ-

रानदिसती ॥१५॥ चक्राच्याआरातरीभिन्नभिन्न ॥ फिरतांनदिसतीअमून ॥ माविकल्पाचेंअतिचपळपण ॥ तेव्हांसंधिकैच्यादिसती ॥ १६ ॥ केव्हांशब्दाकारस्पर्शाकार ॥ कींरूपरसगंधाकार ॥ केव्हांशब्दाहूनशब्दांतर ॥ विकल्पधांवती ॥ १७ ॥ केव्हांकर्मेंद्रियांचीक्रिया ॥ बोलणेंचालणेंआवघिया ॥ तेंहीअवलोकूनलवलाह्या ॥ ज्ञानेंद्रियाकडेधांवे ॥ १८ ॥ ऐसाक्षणयेकविसांवानहोतां ॥ विकल्पजाळेउठती तत्त्वतां ॥ जैसेमेघअंतरिक्षदाटतां ॥ संधीचनदिसती ॥१९॥ ऐशियामाजींहीचिद्रूपसघन ॥ परिपूर्णव्यापलेंजेवींगगन ॥ अणुप्रायहीस्थळरितेंनहोणें ॥ आंतकिंवाबाहेरी ॥ २० ॥ परीमेघेंजैसेंआच्छादिलें ॥ तेव्हांगगननदिसेकांहींकेले ॥ तैसेविकल्पचिअवघेदाटले ॥ व्याप्तचिद्रूपदिसेना ॥ २१ ॥ येथेंविचारवंतऐसेंपाहती ॥ कीं गगनब्रह्माचीनसतांव्याप्ति ॥ तरीमेघविकल्पकेवींराहती ॥ तस्मात्अंतर्बाह्यब्रह्म ॥ ॥ २२ ॥ परीमंदप्रज्ञाकेवींनिवळे ॥ विचाराचेझावळेडोळे ॥ म्हणोनितयाहळुहळुआकळे ॥ साधनअभ्यासें ॥ २३ ॥ तोअभ्यासपुढेंबोलणें ॥ प्रस्तुतयेथेंविकल्पवोळखणें ॥ यारीतीजागृतीमाजींहोणें ॥ ऐसाचिस्वप्नींअसे ॥ २४ ॥ स्वप्नम्हणिजेवाउगी कल्पना ॥ प्रत्यक्षइंद्रियविषयाविना ॥ मगअसोकींजागेपणा ॥ किंवाझोंपेंतस्वप्न ॥ २५ ॥ याउभयरीतींस्वप्नाआंत ॥ विकल्पाचेंजाळेंउठत ॥ बाह्यमात्रनजातीविषयांत ॥ परीअंतरींघोटाळती ॥ २६ ॥ तेथेंहीदेहविषयज्ञानेंद्रिय ॥ आणिक्रियाकर्मकर्मेंद्रिय ॥ ध्यासरूपेंवासनामय ॥ अंतरींचआठवी ॥ २७ ॥ येकाविषयाआठवि-

तांदिसे ॥ तोनासूनदुजाविकल्पहोतसे ॥ तोजोंभासेकींनासे ॥ तों उद्भवेतिजा ॥२८॥
ऐसेंस्वप्नींहीविकल्पजाळें ॥ उठतीजैशींमेघमंडळें ॥ तेणेंब्रह्माकाशझांकोळे ॥ व्याप्त
परीदिसेना ॥ २९ ॥ असोदोहींअवस्थांमाझारीं ॥ विकल्पअसेअतिविकारी ॥ परी
सुषुप्तिमाजींहीनिर्विकल्पव्यापारीं ॥ विकल्पअसे ॥ ३० ॥ तयासुषुप्तीचेहीप्रकारदो-
न ॥ येकझोंपयेकउगेपण ॥ तेथेंबुद्धिकिंवानसेमन ॥ इंद्रियध्यासासहित ॥ ३१ ॥
नुसधीस्फूर्तिअंतःकरणाची ॥ विद्याअविद्यात्मकमायातेची॥कल्पनानसतांविषयादि-
कांची ॥ असेनिर्विकल्प ॥ ३२ ॥ नेणपणेंचीअसेदाटली ॥ वासनागडदपणेंबैसली
॥ स्फूर्तिमात्रउठेजायमावळली ॥ येकामागेंयेक ॥ ३३ ॥ तेंचिविकल्पाचेंस्वरूप ॥
वाउगीगडदपडेझाप ॥ तेथेंहीव्याप्तसच्चिद्रूप ॥ आच्छादिल्यापरी ॥ ३४ ॥ एवं
जागृतिस्वप्नसुषुप्ति ॥ तीनाचिअवस्थाजीवाप्रती ॥ यातिहींमाजींही विकल्पपंक्ति ॥
असतीदाटल्या ॥ ३५ ॥ ब्रह्मात्मातोपहिलाचिसंचला ॥ आकाशवत्व्यापककोंद-
ला ॥ तयावरीविकल्परूपमेघमाला ॥ तीनअवस्थाउठती ॥ ३६ ॥ नेणीवरूपस्फू-
र्तिनिर्विकल्प ॥ उठेनिमेतेउगेपणाझोंप ॥ तेमनबुद्धीसीयेतांसाक्षेप ॥ स्वप्नावस्था
होय ॥ ३७ ॥ तेचिइंद्रियद्वाराविषयांत ॥ स्फूर्तिजाऊनआदळत ॥ तयासीजागृ-
तिहासंकेत ॥ एवंव्यापारतीन ॥ ३८ ॥ परीविकल्पतेथूनयेथवरी ॥ दाटलाअसेमे-
घापरी॥ कोठेंस्पष्टकोठेंअस्पष्टपरी॥नाहींसानाहीं ॥३९॥ ऐसियाविकल्पेंचिद्रूपअमुप॥
आच्छादिलेंगगनींजेवींझाप ॥ म्हणेनिब्रह्मात्मप्रतीतिअल्प ॥ नव्हेसाधका ॥४०॥

प्रतीतिनव्हावयाआणिक ॥ कारणअसेतेंबोलिजेकौतुक ॥ ब्रह्मात्माजोपरिपूर्णएक॥ येरमाईकवृत्त्यादि ॥ ४१ ॥ स्फूर्त्यादिदेहांतसर्वजड ॥ ययाजाणणेंचअसेअवघड ॥ तरीकोणत्यातत्त्वेंआत्माघबाड ॥ जाणोंलाहिजे ॥ ४२ ॥ अन्यविषयमात्रपरप्रकाशें॥ जाणतीबुद्ध्यादिआपैसे ॥ त्याविणकल्पिलेंकींआत्मानदिसे ॥ तेव्हांआच्छादिलाविकल्पें ॥ ४३ ॥ विकल्पेंआच्छादिलाहीभाविता ॥ चिदात्माआच्छादेनातत्त्वतां ॥ जैशीअस्तिभातिप्रियरूपता ॥ प्रगटचिअसे ॥ ४४ ॥ सर्वांमाजींजोआहेपणा ॥ तोतरीकिंचितहीनव्हेउणा ॥ प्रियत्वेंजैसाआपआपणा ॥ तेंहीअन्यथानव्हे॥ ॥ ४५ ॥ देखणाहीजोपरिपूर्ण ॥ तेंहीविकल्पेंनव्हेआच्छादन ॥ तरीआच्छादिलाह्मणेलकवण ॥ भ्रामकावांचोनी ॥ ४६ ॥ जैसेंमेघेंगगनआच्छादिलें ॥ तेंमूढजनींव्यर्थभाविलें ॥ तळींउपरिजेंसंचलें ॥ हेंतोंस्वतःसिद्ध ॥ ४७ ॥ ऐसेंचिब्रह्मात्मत्वस्वतःसिद्ध ॥ प्रगटचिअसेप्रसिद्ध ॥ याविकल्पादिकांचसंबंध ॥ तयानाहींचनाहीं ॥४८॥ पहापहाविचारेंझोंपेंत ॥ कींवाउगेपणामनबुद्धिरहित ॥ तेथीलनेणपणाप्रकाशित ॥ आपुल्याप्रकाशें ॥ ४९ ॥ कांहींमनादिकसाह्यनसतां ॥ नेणीवस्फूर्तीसीप्रकाशिता॥ तोकवणेकाळींहोयनेणता ॥ आच्छादेतरीकेवीं ॥५०॥ त्यास्फूर्तीपासूनमनबुध्यादि ॥ उठतांविषयाध्यासातेंसंपादी ॥ तयास्वप्नावस्थेमाजींअनादि ॥ देखणातयाव्यापारा ॥ ५१ ॥ मनबुद्धिचित्तअहंकार ॥ ध्यासेंजोजोआठवीप्रकार ॥ देहक्रियाविषयसमग्र ॥ साक्षित्वेंदेखे ॥ ५२ ॥ तैसेचिजागरींप्रत्यक्षविषय ॥ इंद्रियद्वा-

रावृत्तिजाय ॥ त्यांतज्ञानाज्ञानद्वंद्वय ॥ प्रकाशीनिजात्मा ॥ ५३ ॥ एवंस्फूर्तीपासू-
नजोविकल्प ॥ विषयापर्यंतसर्वसंकल्प ॥ उठतीनिमतीजेआपेआप ॥ तेतेंजाणेप्र-
काशें ॥ ५४ ॥ तयासीकोठेंअसेनकळणें ॥ सर्वांसीअकृत्रिमदेखणें ॥ ऐसेंअसतां
साधकअज्ञानें ॥ ह्मणेप्रतीतिनये ॥५५॥ येरतत्त्वेंहेनजाणती ॥ ह्मणोनिसाधकापड-
लीभ्रांति ॥ हाचिमीत्यामजनयेप्रतीति ॥ आत्मप्रकाशकैसातो ॥ ५६ ॥ ऐशि-
यामंदप्रज्ञसाधकासी ॥ अभ्यासपाहिजेदिननिशीं ॥ विकल्पनिमतांसाक्षेपेंसी ॥
उरेतोआत्माभेटे ॥ ५७ ॥ जैसेंगगनमेघेंआच्छादितां ॥ नदिसेअसूनआहाचपाह-
तां ॥ तेमेघसर्ववितळूनजातां ॥ स्वच्छत्वेंदिसे ॥ ५८ ॥ तैसेंविकल्पनिमतांसमूळ ॥
उरेनिर्विकल्पकब्रह्मकेवळ ॥ तेंचिआपेआपकळेप्रांजळ ॥ साध्यतेंसाधकां ॥ ५९ ॥
तस्मात्‌विकल्पहामोडावया ॥ अभ्यासपाहिजेशिष्यराया ॥ तोचिबोलिजेसहजउपा-
या ॥ कवणेरीतींअभ्यास ॥६०॥ नलगेप्राणाचानिरोध ॥ नलगेआसनादिमूळबंध॥
सहजींसहजत्वेंप्रसिद्ध ॥ विकल्पतरीमावळे ॥ ६१ ॥ ऐसाअभ्याससमाधीचा ॥
जेणेंहळुहळुघातविकल्पाचा ॥ तोचिबोलिजेस्पष्टवाचा ॥ त्यारीतींसाधकेंअभ्यासावा
॥ ६२ ॥ येथेंकोणीचार्वाकह्मणती॥अभ्यासाचीजयासभीति ॥ कींकासयापाहिजेअ-
भ्यासरीती ॥ आत्मासर्वींव्याप्तअसतां ॥ ६३ ॥ तरीआत्मापहिलाचिव्याप्त ॥ मग
विवेचनतरीकासयाअपेक्षित ॥ कीटकहीब्रह्मचिपरीमुक्त ॥ कल्पांतींहीनव्हे॥६४॥
जैसाकाष्ठींअसोनिदाहक ॥ मथनेंवीणनिरर्थक ॥ तेवींसर्वत्रींब्रह्मात्माव्यापक ॥ परी

नेणतांमुक्तिकैंची ॥ ६५ ॥ तिळामाजींतेलअसे ॥ परीगाळिल्याविणप्राप्तकैसें ॥ तेवींकीटकहीब्रह्मपरीअभ्यासें ॥ विणमोक्षकैंचा ॥ ६६ ॥ नदीचेपात्रांतपाणीआहे ॥ परीखांदिल्याविणकेवींलाह॥तैसेंब्रह्मत्वअसूनप्राप्तनव्हे ॥ अभ्यासाविणें ॥६७॥ दुग्धामध्येंअसेघृत ॥ परीक्रियेवीणनव्हेप्राप्त ॥ तेवींअभ्यासेंवीणकृतकृत्य॥कल्पांतीं नव्हे ॥६८॥ सर्वहेब्रह्मचिअसती ॥ येथेंसंशयनाहींरती ॥ तरीजन्मतीआणिमरती॥ कासयानानायोनि॥६९॥तस्मात्जयासीखरेंतरावें ॥ तेणेंबोलिल्यारीतींअभ्यासावें ॥ अभ्यासेंयथार्थज्ञानपावावें ॥ तोचिमुक्तसाधक ॥७०॥ येरशब्दज्ञानेंहीबडबडितां ॥ दृढकेवींहोयअपरोक्षता ॥ अभ्यासेंविणनजायतत्वतां॥देहबुद्धिजेदृढ॥७१॥असोरविदत्तायेरमूढासी ॥ कायप्रयोजनशुष्कउपदेशीं ॥ खरीअपेक्षाजरीतुजसी ॥ तरीअभ्यासींयथाक्रमें ॥ ७२ ॥ ऐसेंऐकतांचिरविदत्त ॥ साष्टांगेंकरूनिदंडवत ॥ विनविताहेसद्गदित ॥ ह्मणेदयाळाकृपाकरीं ॥ ७३ ॥ ज्याज्यारीतींअभ्यासलक्षण ॥ तेंतें सांगावेंकृपाकरून ॥ तैसेंतैसेंमीअभ्यासीन ॥ अंतरनपडतां ॥ ७४ ॥ ऐसाआदर जाणूनरविदत्ताचा ॥ श्रीगुरुबोलतेझालेवाचा ॥ अनुक्रमेंक्रमअभ्यासाचा ॥ समाधीचाप्रकार ॥ ७५ ॥ प्रथमयेकांतस्थळअसावें ॥ जेथेंमनुष्यमात्रनसावें ॥ तेथें सहजासनींबैसावें ॥ सुखापडेतैसें ॥ ७६ ॥ आरंभींसद्गुरूचेंध्यान ॥ परमादरें करावेंनमन ॥ मगसन्मुखकरावेंअवलोकन ॥ पदार्थदिसतीते ॥ ७७ ॥ घटपटादि नानापदार्थ ॥ सर्वअवलोकावेयथार्थ ॥ निरुपाधिकअसावेअर्थ॥ पांचहीपुढें ॥७८॥

स्वकीयजेंकांकर्मेंद्रिय ॥ निवांतकरावेंअक्रिय ॥ तैसेंचिचक्षुविणज्ञानेंद्रिय॥करावेंस्थिर ॥७९॥नवहइंद्रियांतूनमन॥काढूननेत्रींआणावेंपूर्ण॥सहजनेत्रांसीदिसेसंपूर्ण॥तेंतेंअ-वलोकावें ॥८०॥येकपदार्थपाहूनसोडावा ॥ दुजामगदिसेलतोपहावा ॥ तोहीसांडोनि अवलोकावा ॥ तिसरापदार्थ ॥ ८१ ॥ त्यात्यापदार्थीदृष्टिजातां ॥ विकल्पपावेतदा-कारता ॥ तोसंकल्पअवलोकावापुरता ॥ वृत्तीचाकैसाहोयतो ॥८२ ॥ पदार्थींजाऊ-नजोआदळे ॥ तोकोठूनियांउफाळे ॥ तोअवलोकावासमूळें ॥ येथूनतेथवरी ॥८३॥ नेत्रद्वारेंबाहेरीआला ॥ पदार्थीपर्यंतचंचळत्वपावला ॥ तोआधींपहावाधांविन्नला ॥ नेत्रापासूनजेव्हां ॥ ८४ ॥ तोयेकदांउठतांनकळे ॥ तरीपुन्हांपहावावेळोवेळे ॥ केवींउफाळेकैसाआदळे ॥ नेत्रादिविषयांत ॥ ८५ ॥ ऐसाबाहेरीलसंकल्पसारा ॥ कैसाकरीजोवेरझारा ॥ उठेनिमेतोयेतांत्वरा ॥ अनुभवासी ॥ ८६ ॥ मगपुढेंनेत्रां-कडेयेतां ॥ तोकोठूनहोयउफाळता ॥ दृष्टिघालोनिअंतराआंतौता ॥ चिरकाळपहावें ॥ ८७ ॥ पाहतांपाहतांकळूंयेतसे ॥ विकल्पाचेंरूपदिसे ॥ प्राणासवेंजोउठतसे ॥ अंतरांतूनी ॥ ८८ ॥ येकदांनकळेम्हणोनी ॥ कदांनवैसावेंसोडुनी ॥ पाहिलेंचिप-हावेंअनुदिनीं ॥ प्रत्ययाआणावें ॥ ८९ ॥ उठतांचिकळूंजरीआला ॥ तरीजाणावा सुगावालागला ॥ मगतेथूनजरीधांविनला ॥ तोंतोंकळेआपेआप ॥ ९० ॥ मगउ-ठतेंसंकल्पाचेंस्थान ॥ आणिविषयींआदळेजाऊन ॥ तेथूनयेथवरीअवलोकन ॥ स-हजकरावें ॥ ९१ ॥ संकल्पउठेतोअवलोकावा ॥ आदळूननिमेतोपहावा ॥ ऐ-

साचिदृढअभ्यासव्हावा ॥ आळसनसावाकिंचित ॥ ९२ ॥ तथापिआळसचीयेतां॥ उठोनिफिरावेंबाह्यता ॥ फिरोनिबैसावेंमागुतां ॥ आळसगेलियावरी ॥ ९३ ॥ बहुवेळबैसणेंनघडे ॥ तरीयेकेदिनींत्रिकाळकोर्डे ॥ बैसावेंजाऊनयेकीकडे॥अभ्यासासी ॥ ९४ ॥ परीव्यापारहीजरीकरितां ॥ जितुकेंअनुभवाआलेंबैसतां ॥ तैसेंचिपहावेंचालतांबोलतां ॥ विकल्पासी ॥९५॥ सर्वदाभ्यासजोलागेबरवा ॥ तेणेंबैसतांअभ्यासप्रांजळव्हावा ॥ अथवाबैसलेअभ्यासेंपाहतांयावा ॥ व्यापारामाजीं॥९६॥ ऐसेहेसाह्यत्वेंदोनी ॥ अभ्यासावेआळसटाकोनी ॥ जितुकेंअनुभविलेंआजिचेदिनीं॥ दुजेदिवशींतेंसुलभ ॥ ९७ ॥ परीहाअभ्यासकेलाचिकरावा ॥ आळशीसाधकसहसानसावा ॥ असोरविदत्तातुवांऐकावा ॥ पुढीलप्रकार ॥ ९८ ॥ बैसतांप्रत्ययासी आले ॥ जेजेउठतीविकल्पकोंनिमाले ॥ उठतेस्थळापासूनअनुभविले ॥ विषयापर्यंत ॥९९॥ तेंपाहणेंयेथूनतेथवरी ॥ दृढचिकरावेंदृश्यापरी ॥ ऐसेंदृढजाहलियावरी॥ त्यांतहीविवेचावें ॥ २९०० ॥ संशयकरीतसेतेंमन ॥ साधकेंपहावेंवोळखून ॥ संशयाचेंचिकरीचिंतन ॥ तेंचित्तसमजावें ॥ १ ॥ वोळखितांसत्यनिश्चयकरी ॥ तेबुद्धिजाणावीशोधूनअंतरीं ॥ उगाभलताचिअभिमानधरी॥तोअहंकार ॥ २ ॥ ऐसेविकल्पाचेचारप्रकार ॥ संकल्परूपउठतीउद्गार ॥ तेवेगळालेसमजावेनिर्धार ॥ रूपासहित ॥ ३ ॥ यासविकल्पाहीपरतें ॥ निर्विकल्पत्वेंस्फुरणउठतें ॥ तयाअंतःकरणरूपविकल्पातें ॥ वोळखिलेंपाहिजे ॥ ४ ॥ मनबुद्धिचित्तअहंकृति ॥ यांचीकिंचित्

नसतांउत्पत्ति ॥ सहजसामान्यत्वेंवृत्ति ॥ पदार्थीजाऊनपसरे ॥ ५ ॥ येकस्फूर्ति पसरूनवितुळे ॥ तोंदुजीजाऊनरूपींमिसळे ॥ मागुतीतिसरीहीउफाळे ॥ जललहरीपरी ॥ ६ ॥ परीतेमनबुद्धीच्यासंकल्पा ॥ नयावीसंशयकींनिश्चयरूपा ॥ सहजआदळेउफाळेखेपा ॥ घटादिकांतकरी ॥ ७ ॥ तेसामान्यवृत्तिसाधकें ॥ ओळखावीअभ्यासेंनिकें ॥ तिचाहीप्रकारऐकें ॥ जाणावयाचा ॥ ८ ॥ तेसहजतरीनिमेउठे ॥ उगीचअवलोकावीजेव्हांउमटे ॥ परीहेजाणिलीऐसेंजरीवाटे ॥ तरीसंकल्पजाहला ॥ ९ ॥ तेचिमनबुद्धिउद्भवली ॥ तेव्हांनिर्विकल्पताबुडाली ॥ म्हणूनसंकल्पनुठतांपहिली ॥ चिरकाळअनुभवावी ॥ १० ॥ सहजउठतांआदळतां ॥ मनबुद्धीचेआकारानयेतां ॥ उगीअवलोकावीतत्त्वतां ॥ नपाहतांअमुकशी ॥ ११ ॥ पुढेंमनबुद्धिउठल्यावरी ॥ अनुमानेंपहावीअंतरीं ॥ कींअमुकवेळानिर्विकल्पता खरी ॥ जाहलीहोतीतेसामान्य ॥ १२ ॥ परीनिर्विकल्पताजोंवरीअसे ॥ तोंवरीन कल्पावेंअमुकसें ॥ ऐशियासामान्यत्वअभ्यासें ॥ साधकेंअभ्यासावें ॥ १३ ॥ यारीतींनेत्रउघडेअसतां ॥ पदार्थविषयहीदिसतां ॥ सामान्यवृत्तिजेसहजतत्त्वतां ॥ अभ्यासेंसाधावी ॥ १४ ॥ तथापिक्षणक्षणांमनबुद्धि ॥ निर्विकल्पत्वींउठेकधीं ॥ तेहीआपेआपमावळतांनुसधी ॥ सामान्यवृत्तिउरे ॥ १५ ॥ तेसामान्यतावाढवावी ॥ विकल्पताक्षीणव्हावी ॥ ऐशीअभ्यासयुक्तिसाधावी ॥ जागृतीमाजीं ॥ १६ ॥ पुढेंनेत्रझांकूनबैसावें ॥ पदार्थाचेंपाहणेंत्यागावें ॥ अंतरामाजींजेसंकल्पउमटावे ॥

अवलोकावेतितुके ॥ १७ ॥ आरंभींउठेजोसंकल्प ॥ पदार्थउद्भवीध्यासरूप ॥
घटपटादिपदार्थअमुप ॥ दिसतीभासमात्र ॥ १८ ॥ इंद्रियतोंनवहीनवते ॥ ये-
कनेत्रमात्रपाहतहोते ॥ डोळेझांकितांअंतराआंतोंतें ॥ पाहणेंआलें ॥ १९ ॥
तेंचिअंतरदृष्टीचेंपाहणें ॥ कल्पिलाभासवोळखणें ॥ नानापदार्थांचेंजेंदिसणें ॥
हेस्वप्नअवस्था ॥ २० ॥ येथेंहीसाधकेंवृत्तिउठतां ॥ अवलोकावीस्वस्थचित्ता ॥
कल्पितविषयावरीआदळतां ॥ नआवरितांपहावी ॥ २१ ॥ उठतेंस्थानसमजावें ॥
पदार्थीआदळतांअवलोकावें ॥ ऐसेंचिचिरकाळअभ्यासावें ॥ स्वप्नअवस्थेसी ॥
॥ २२ ॥ तेथीलहीचतुष्टयप्रकार ॥ मनबुद्धिचित्तअहंकार ॥ वेगळालींरूपेंसविस्तर॥
जाणावींत्याचीं ॥ २३ ॥ ऐसासंकल्परूपजोविकल्प ॥ स्पष्टकळतांआपेआप ॥
पुढेंसाधावेंनिर्विकल्प ॥ कैसेंतेंसामान्य॥ २४ ॥ बुद्धिमननहोतांउत्पन्न ॥ भासवि-
षयाचेंदर्शन ॥ उगेंचिपोकळीमार्जीपसरून ॥ स्फुरणावितळूनजाय ॥ २५ ॥ चिर-
काळमनबुद्धिजरीउठेना ॥ तेचिसुप्तिस्थितिकींउगेपणा ॥ तोचिसमाधिअभ्यासावि-
ना ॥ प्राप्तनोव्हेसाधका ॥ २६ ॥ यानिर्विकल्पस्फूर्तीचाप्रकार ॥ पुढेंनिरोपिजेसवि-
स्तर ॥ प्रस्तुतविकल्परूपसाचार ॥ कैसातोअनुभवावा ॥२७॥ मनबुद्धीचीतरीवि-
शेष ॥ हानिनव्हेचिनिःशेष ॥ परीअनुभवावेंअशष ॥ उठणेंआदळणें ॥ २८ ॥ स-
हजरीतींविकल्पउठे ॥ अंतरालींउठोनिदाटे ॥ भासविषयकल्पूनिगोमटे ॥ जायवि-
तळुनी ॥ २९ ॥ ऐसेसंकल्पनानापरी ॥ उठतीनिमतीहृदयांतरीं ॥ तेचिअवलोकावे

निर्धारी ॥ चिरकाळअभ्यासें ॥ ३० ॥ एवंडोळेउघडितांविषयापर्यंत ॥ अथवाडो-
ळेझांकितांभासकल्पित ॥ यादोस्थलींजाऊनिआदळत ॥ विकल्पजोउठोनी ॥३१॥
तोविकल्पमात्रअनुभवावा ॥ उगाचिउठतांनिमतांपहावा ॥ याअभ्यासेंह्मणसीस्व-
भावा ॥ कायप्राप्तसाधकां ॥ ३२ ॥ तरीअवधारींमोतींकींतरंगें ॥ अथवाजैसेंनिबि-
डमेघें ॥ सूत्रजलगगनसवेगें ॥ आच्छादिलेंअसे ॥ ३३ ॥ तैशीयासर्वविकल्पजा-
ळीं ॥ आच्छादिलीचित्प्रभाआगळी ॥ तेयासमाधिअभ्यासेंसुकाळीं ॥ कळूंयेतसेते
ऐकें ॥ ३४ ॥ जैसेंमोतींमणीतरंगसारितां ॥ अथवामेघमध्येंमध्येंविनुळतां ॥ तंतु
पाणीगगनआंतौता ॥ प्रतीतीसीयेतसे ॥३५॥ तैसेंयाविकल्पाचेसंधीआंत ॥ स्पष्ट
चिद्रूपप्रगटत ॥ म्हणूनसांगीतलाअभ्यासजोनिश्चित ॥ महत्फलदेतसे ॥ ३६ ॥
उगाचिविकल्पपाहतांपाहतां ॥ संधिकळोंयेतीतत्त्वतां ॥ तयासंधीमाजींअवलोकि-
तां ॥ सामान्यप्रकाशकळे ॥ ३७ ॥ त्यासंधीहीकैशाआपेआप॥ होतीतेंबोलिजेस्व-
रूप ॥ आणिब्रह्मात्माकैसासच्चिद्रूप ॥ स्पष्टअसेअंतरीं ॥ ३८ ॥ आणिविकल्पा-
मार्जीजोविंवला ॥ जीवहीकळेलअनुभवाला ॥ तस्मात्‌सावधाननिरूपणाला ॥
असावेंश्लोकींच्या ॥ ३९ ॥ ॥ श्लो० ॥ नष्टेपूर्वविकल्पेतुयावदन्यस्यनोदयः ॥ नि-
र्विकल्पकचैतन्यंस्पष्टंतावद्विभासते ॥ ११ ॥ टी० ॥ पूर्वसंकल्पनिमालाअसतां ॥
जोंकाळदुजाउदयासीनयेतां ॥ निर्विकल्पचैतन्यतत्त्वतां ॥ तोंकाळस्पष्टकळे ॥ ४० ॥
अगाराविदत्ताआह्मींतुजला ॥ अभ्यासध्वनितार्थेंसांगितला ॥ त्याअभ्यासेंआद्यंत

विकल्पाला ॥ दृश्यापरीदेखसी ॥ ४१ ॥ उठतांकिंवाजाऊननिमतां ॥ तयापाह-
सीटळटळिता ॥ मगआपेआपसंधितत्त्वतां ॥ अनुभवायेती ॥ ४२ ॥ पाहणियाचा
तोअभ्यास ॥ पहिलाचअसेसंकल्पास ॥ तेंचिनिरखितांबहुवस ॥ सूक्ष्मदृष्टीनें ॥
॥४३॥ येकसंकल्पउठोनिमावळे॥ दुजाजोंवरीनउफाळे ॥ तोसंधिसामान्यत्वेंकळे॥
पाहतांसाधकां ॥ ४४ ॥ संकल्पउठोनिनिमेजोंवरी ॥ प्रतिबिंबितजीवहीअसेतोंव-
री ॥ विकल्पअववानिमालाजरी ॥ तरीजीवाचाअभाव ॥ ४५ ॥ नुसधीसामान्य
वृत्तिजेउठे ॥ तेथेंसामान्यत्वेंचिद्रूपदाटे ॥ तोचिप्रकाशवोळखावानेटें ॥ सामान्य
दृष्टीनें ॥ ४६ ॥ हेंइतुकेंहीनिरूपणप्रांजळ ॥ विस्तारेंसीहोईलसकळ ॥ मुमुक्षेंसा-
वधाननिवळ ॥ क्षणयेकअसावें ॥ ४७ ॥ यासामान्यविशेषाचानिवाडा ॥ येथेंहो-
ईलप्रांजळरोकडा ॥ एतद्विषयींदृष्टांतपडिपाडा ॥ असेतोबोलिजे ॥ ४८ ॥ आका-
शींप्रत्यक्षदिनकर ॥ सर्वप्रकाशीसानथोर ॥ त्यांतआरिसेठेविलेअपार ॥ त्याप्रका-
शामाजीं ॥४९॥ तयाआरिसियांमाजींनिकीं ॥ प्रतिबिंबेंपडलींजितुकीं ॥ वेगळालीं
भिंतीवरीतितुकीं ॥ तेणेंअल्पअल्पप्रकाशिलें ॥ ५० ॥ आत्माब्रह्मजोअविनाशी ॥
स्फुरणादिदेहांतप्रकाशी ॥ सूर्यजैसासहजेंआकाशीं ॥ भासवीआरसेभिंत्यादि ॥
॥ ५१ ॥ बुद्धींतप्रतिबिंबितजोजीव ॥ विकल्परूपीभासवीसर्व ॥ जैसादर्पणस्थप्र-
काशीविशेषत्व ॥ झळझळअल्प ॥ ५२ ॥ बहुतविकल्पउठती ॥ विषयहीभिन्न
भिन्नदिसती ॥ जैसेभिंतीवरीअल्पअल्पझळकती ॥ स्थळींस्थळींबहु ॥ ५३ ॥ वि-

कल्पेंअमुकसेंस्फुरवित ॥ तेव्हांमुख्यप्रकाशलोपलावाटत ॥ जैशीझळझळजयेस्थ-
ळींउमटत ॥ तितुकेंतेजआच्छादी ॥ ५४ ॥ जरीब्रह्मात्मयाचाप्रकाश ॥ आच्छा-
दिलावाटेसावकाश ॥ तरीसर्वभासकत्वअविनाश ॥ तोलोपेनासहसा ॥ ५५ ॥
जरीझळझळीनेंसामान्यभिंतीचा ॥ प्रकाशलोपविलावाटेसाचा ॥ परिसहजप्रका-
शजोसूर्याचा ॥ तोलोपलानजाय ॥ ५६ ॥ अंगणवोसरीमाजघर ॥ अंतर्बाह्यप्र-
काशीदिनकर ॥ तैसास्फुरणादिविषयांतसमग्र ॥ सहजप्रकाशीआत्मा ॥ ५७ ॥
तेवींजीवकिंचित्विषयस्फुरवित ॥ आरसाकाढितांझ-
भिंतीवरीएकदेशीझळकत ॥ तेवींजीवकिंचित्‌विषयस्फुरवित ॥ आरसाकाढितांझ-
ळझळमावळत ॥ बुद्धिनसतांजीवमरे ॥ ५८ ॥ सूर्यप्रकाशतोसर्वदांआहे ॥ तैसा
तिहींकालींसामान्यराहे ॥ सूर्यासीआरसाआश्रयनव्हे ॥ सामान्याबुद्धितेवीं ॥
॥ ५९ ॥ झळझळीसीअपेक्षाआरशाची ॥ जीवासीसापेक्षताबुद्धीची ॥ नासेस्थि-
तिजीवझळझळीची ॥ बुद्धिआरसियाविण ॥ ६० ॥ बुद्धींतचिप्रतिबिंबपडिलें ॥
येविशींकोणींआक्षेपिलें ॥ कींदेहादिकहीभूतांचेजाहले ॥ बुद्धिहीभौतिक ॥ ६१ ॥
तरीदेहादिकांतप्रतिबिंबनसे ॥ बुद्धीमाजींकांपडतसे ॥ येविशींउत्तरऐकाकैसें ॥
दृष्टांतासहित ॥ ६२ ॥ मृत्तिकाहीपृथ्वीचसाकार ॥ कांचहीमृत्तिकेचाविकार ॥
परीआरसियांतप्रतिबिंबेदिनकर ॥ मृत्तिकेंतबिंबेना ॥ ६३ ॥ येथंकारणस्वच्छा-
स्वच्छता ॥ स्वच्छआरसियाहोयाबिंबता ॥ अस्वच्छमृत्तिकाअसतां ॥ प्रतिबिंबन
पडे ॥ ६४ ॥ तैसेदेहबुद्धिदोनीभौतिक ॥ परीबुद्धिस्वच्छअसेनिश्चयात्मक ॥ तिज-

माजींप्रतिबिंबेप्रकाशक ॥ आरसियापरी ॥ ६५ ॥ देहमृत्तिकेऐसाजड ॥ यास्तव प्रतिबिंबपडेनावाड ॥ असोबुद्धीविणजीवासीअवघड ॥ रूपासीयेणें ॥ ६६ ॥ तस्मात्जीवत्वझळझळउठत ॥ बुद्धिआरसियास्तवभासत ॥ तेणेंचिविषयाचीस्फुरविलीभिंत ॥ विशेषत्वेंवरी ॥ ६७ ॥ येथेंहीकोणीकल्पनाकरी ॥ कींबुद्धीचसामान्यप्रकाशानुकारी ॥ विषयातेंप्रकाशकांनकरी ॥ जीवाचेंकाजकासया ॥ ६८ ॥ तरी अवधारावेंनिश्चित ॥ बुद्धिअभावींहीब्रह्मसदोदित ॥ बुद्धिअसतांहीनिश्चित ॥ परीविशेषेंस्फुराविना ॥ ६९ ॥ जेवींआदित्यआरसियाअभावीं ॥ अंतर्बाह्यभिंती प्रकाशवी ॥ परीझळझळवरुतीजेदावावी ॥ हेक्कृतिदर्पणस्थाची ॥७०॥ आरसानसतांतेनासूनजाय ॥ बुद्धिअभावींजीवाचालय ॥ आत्माआदित्यतोप्रकाशमय ॥ बुद्धिआरसाहीनसतां ॥ ७१ ॥ मुख्यकारणकींदर्पणस्थाविण ॥ झळझळकरीनासहस्त्रकिरण ॥ तैसाजीवत्वाचेभासावांचून ॥ आत्मास्फुरवीना ॥ ७२ ॥ स्फुरवोनियांनाशपावे ॥ तेंकार्यजीवाचेंचिसमजावें ॥ सामान्यप्रकाशासीनसंभवे ॥ विकारत्वबुद्धीचें ॥ ७३ ॥ तस्मात्आत्माबुद्धीसीचेष्टवीना ॥ बुद्धीसीतोकेवळजडपणा ॥ तरीस्फुरवीपदार्थनाना ॥ जीवत्वावांचोनि ॥ ७४ ॥ आरसाजेवींप्रतिबिंबाविण ॥ भिंतीवरीनकरीझळपण ॥ तैसाविषयस्फुरवावयाविशेषज्ञान ॥ पाहिजेजीवाचें ॥ ॥ ७५ ॥ बुद्धिजरीनसावीम्हणसी ॥ तरीउमटणेंकोठेंप्रतिभासासी ॥ जीवनेंविण प्रतिबिंबासी ॥ दिसणेंनाहीं ॥ ७६ ॥ तस्मात्बुद्धीस्तवजीवासीरूप ॥ जीवाकरि-

तांबुद्धीसीसंकल्प ॥ दोनीमिळेनिविषयाचेंमाप ॥ पदरींघेती ॥ ७७ ॥ याबुद्धिवृ-
त्तिआणिजीवासी ॥ सामान्यत्वेंअधिष्ठानउभयांसी ॥ तेंयेकचिद्रूपअविनाशी ॥
मुख्यबिंबजेंजीवाचें ॥ ७८ ॥ अगारविदत्ताहींरूपेंतिनी ॥ येकांतींनिवडावींबैसो-
नी ॥ सूक्ष्मदृष्टीचेअभ्यासेंकडोनी ॥ हळुहळुकळोंयेती ॥ ७९ ॥ तरीसाधकेंबैसावें
निवांत ॥ विकल्पाचेंरूपअवलोकित ॥ चिरकाळअभ्यासेंटळटळित ॥ स्पष्टकळती
तिनी ॥ ८० ॥ आधींजडरूपेंबुद्धिवृत्तिकैशी ॥ जीवकैसाप्रकाशीतिसी ॥ हेंचि
पहावेंविशेषत्वेंशी ॥ पुढेंसामान्यकळेल ॥ ८१ ॥ बुद्धिवृत्तीचाचंचळपणा ॥ जाऊ-
नआदळेविषयींनाना ॥ परीतयेसीजाणवेना ॥ अमुकम्हणोनी ॥ ८२ ॥ जीवहा
विशेषज्ञानेंप्रकाशी ॥ अमुकसेंस्फुरवीपदार्थासी ॥ परीकल्पनानसेतयासी ॥
ज्ञानाज्ञानरूप ॥ ८३ ॥ बुद्धिवृत्तीनेंकल्पनाकरावी ॥ जीवानेंअमुकसीस्फुरवावी ॥
ऐशीहेविकल्पाचीगोवी ॥ पहावीउकलोनी ॥ ८४ ॥ आरंभींनिर्विकल्पजेवृत्ति ॥
सामान्यत्वेंझेपावती ॥ पुढेंतयेचेप्रकारहोती ॥ द्विधाप्रकारें ॥ ८५ ॥ पहिलीनेत्र-
द्वारेंपदार्थपाहतां ॥ जीवेंप्रकाशिलाहीअसतां ॥ हेंकायकींसंशयात्मकता ॥ हाम-
नाचाविकल्प ॥ ८६ ॥ मनासीप्रकाशतानसे ॥ जीवासीसंशयनुमसे ॥ दोनीमि-
ळोनिपदार्थभासे ॥ संशयात्मकही ॥ ८७ ॥ जैसाआरसियाचास्वच्छपणा ॥ आ-
णिदर्पणींचाभासकपणा ॥ दोनीमिळूनीझळझळपणा ॥ उमटेभिंतीवरी ॥ ८८ ॥
तैसेंमनआणिजीवमिळूनी ॥ संशयकरितीपदार्थदेखोनी ॥ पुढेंमनबुद्धिनिश्चयाआ-

णी ॥ अमुकहेंसत्य ॥ ८९ ॥ तयाबुद्धीसीहीजडत्वअसे ॥ कल्पनामात्रवाउगीकरी-
तसे ॥ परीतोविषयनप्रकाशे ॥ जीवावांचुनी ॥९०॥ जीवाच्याप्रकाशेंबुद्धीसीज्ञा-
न ॥ पदार्थकळेअमुकम्हणून ॥ ह्याघटाचिनिश्चयकरीपूर्ण ॥ तेव्हांसंशयमावळे ॥
॥ ९१ ॥ एवंमनबुद्धिमिळूनएकवृत्ती ॥ जीवचिप्रकाशीतिजप्रती ॥ याचिनांवेंवि-
कल्पम्हणती ॥ जोमागेंस्पष्टकेला ॥ ९२ ॥ ययापरीवृत्तिआणिजीव ॥ दोहींचेवे-
गळालेस्वभाव ॥ निवडावेसाधकेंस्वयमेव ॥ बैसोनिअभ्यासें ॥ ९३ ॥ बुद्धिआ-
णिजीवाचेंरूप ॥ अल्पज्ञआणिजडसंकल्प ॥ हेकळूंयेतीभिन्नभिन्नस्वरूप ॥ अभ्या-
सबळें ॥ ९४ ॥ दोहींचींरूपेंस्पष्टकळतां ॥ पुढेंमध्यसंधीसीअवलोकितां ॥ स्पष्टसा-
मान्यचिद्रूपता ॥ अनुभवायेतसे ॥ ९५ ॥ जैश्याबहुआरासियांच्याबहुत ॥ भिन्न
भिन्नझळझळीउमटत ॥ तितुकाचिसूर्यप्रकाशआच्छादित ॥ केलासेविशेषें ॥९६॥
तैसेअमुकसेविषयस्फुरतां ॥ तितुकीचआच्छादिलीसामान्यता ॥ मागेंपुढेंसंधी
टळटाळितां ॥ चिद्रूपतास्पष्ट ॥ ९७ ॥ आरशाच्याभिन्नभिन्नज्याझळझळी ॥
त्याच्यामध्यसंधीचियास्थळीं ॥ जोप्रकाशदेखिजेनेत्रकमळीं ॥ तोतरीमुख्यसूर्याचा
॥ ९८ ॥ तैसायेकाविकल्पउठोनिनिमाला ॥ दुजामागूननाहींउठिला ॥ त्यासंधींत
सामान्यसंचला ॥ चिद्रूपप्रकाश ॥ ९९ ॥ अथवायेकाहीसंकल्पींपाहतां ॥ अमुक
स्फुरलेंतेंमात्रत्यागितां ॥ पुढेंज्ञाततामागेंअज्ञातता ॥ प्रकाशिलीसामान्यें॥३०००॥
ऐसेंजेंसामान्यचिद्घन ॥ स्पष्टकीजेजीवविकल्पाहून ॥ आणिजागृतिस्वप्नींचेअ-

भ्यासेंकडून ॥ ज्ञानाज्ञानाहीपासुनी ॥ १ ॥ आधींबेसतांउघडूनानेत्र ॥
घटपटादिपाहतांपदार्थमात्र ॥ स्पष्टचिकीजेसामान्यचिन्मात्र ॥ विशेषविकल्पा-
हुनी ॥ २ ॥ विषयपाहतांनेत्रउघडुनी ॥ संधीजाणाव्याजागृतस्थानीं ॥ पु-
ढेंज्ञातताअज्ञाततादोनी ॥ कळतीप्रकाशितकैशा ॥ ३ ॥ घटदृष्टीपहातअसतां ॥
तोसांडूनपाहूंजायपटावरुता ॥ अथवाअन्याहूनअन्यविषईजातां ॥ मध्यसंधीकळ-
ती ॥ ४ ॥ घटाचेंपाहणेंसांडिलें ॥ पटपहावयासीचालिलें ॥ पटापर्यंतनाहींगेलें ॥
तोंवरीसंधीचेंरूप ॥ ५ ॥ जैशियाझळझळीभिन्नभिन्न ॥ बहुतदिसतीत्यात्यागून ॥
मध्यसंधीज्यासूर्येंप्रकाशमान ॥ पहाव्यादृष्टी ॥ ६ ॥ तैसेंचिविषयाहूनीदुजिया ॥
विषयाप्रतिजातांआपसया ॥ संधिदिसतातीमध्यठाया ॥ अवलोकाव्यातेसमईं ॥
॥ ७ ॥ घटपाहतांपाहतांसोडावा ॥ पटतरीदृष्टीसीनपहावा ॥ तितुकीअवधिजीये
अनुभवा ॥ तोवोळखावासंधि ॥ ८ ॥ तयामात्रसंधीमाझारीं ॥ कल्पूंनयेहाचिकीं
संधीअंतरीं ॥ जरीकल्पितांतयेअवसरीं ॥ विकल्पचिजाहला ॥ ९ ॥ तरीसाधकें
तितुकाअवसर ॥ जोकाउभयविषयांचामध्यसार ॥ नकल्पितांजोकांहींभावस्थिर ॥
तोसहजअवलोकावा ॥ १० ॥ मगतोपुढेंआठवावा ॥ कींअमुकसासंधिआलाअनु-
भवा ॥ कांहींविकल्पाचानसतांगोवा ॥ उगेंस्थिरत्वहोतें ॥ ११ ॥ त्यासमईंचेंजेंउ-
गेपण ॥ तयासमईंनसतांआठवण ॥ पुढेंकळेअनुमानेंकडून ॥ कींस्थिरत्वहोतेंअ-
मुककाळ ॥ १२ ॥ अमुककाळजेंस्थिरत्वजाहलें ॥ तेंविकल्पउत्थानींआतांकळलें ॥

तस्मात्तयासमयासीअनुभविलें ॥ तत्क्षणींसामान्यें ॥ १३ ॥ तेथेंअनुभविलेंजरी नाहीं ॥ तरीआठवानयेतेंकांहीं ॥ अनुभविल्याविषयाविणकहीं ॥ बोलतांचिनये॥ ॥ १४ ॥ जैसासहजदृष्टीपदार्थदेखिला ॥ पुरताअमुकम्हणूननाहींकळला ॥ पुढें जरीयेखादियेंपुसिला ॥ तेव्हांम्हणेपाहिलासावाटे ॥ १५ ॥ तस्मात्तोपाहिलाअ-से ॥ विकल्पजरीतेथेंनसे ॥ परीपाहिलाम्हणूनसांगतसे ॥ अनुभविलाविषय ॥ ॥ १६ ॥ तैसाचिमध्यसंधीचासमय ॥ जोकांसामान्यत्वाचाप्रत्यय ॥ तोअनुभ-विलाहोतानिश्चय ॥ म्हणोनिआतांआठवी ॥ १७ ॥ ऐसास्थिरत्वाचाजोअनुभव॥ तोचिद्रूपप्रकाशिलास्वयमेव ॥ जेथेंविकल्परूपहाजीव ॥ विशेषत्वेंनसे ॥ १८ ॥ जीवनसतांप्रकाशअसे ॥ तोप्रकाशिलासामान्यप्रकाशें ॥ येथेंसंशयकिमपिनसे ॥ अगाहेरविदत्ता ॥ १९ ॥ कोणीकल्पनाऐशीकरी ॥ कींतोप्रकाशजीवाचानिर्धारी ॥ तरीतेअल्पमतिअविचारी ॥ अभ्यासदृष्टित्यांकैंची ॥ २० ॥ झळझळीसांडूनिजो मध्यभाग ॥ तोसूर्येंप्रकाशिलासांग ॥ तेथेंदर्पणस्थाचालाग ॥ प्रकाशावयानसे ॥ ॥ २१ ॥ दर्पणस्थेंझळझळचिप्रकाशावी ॥ तैसेंविकल्पातेंजीवप्रकाशवी ॥ मध्यस्थ-ळींप्रकाशीरवि ॥ तेवींमध्यसंधिआत्मा ॥ २२ ॥ मधीलभिंतदर्पणींचा ॥ सूर्यप्र-काशीनासाचा ॥ तेवींसंधीजोउभयविषयांचा ॥ जीवहाप्रकाशीना॥ २३ ॥ तस्मा-त्तोकूटस्थआत्मा ॥ सामान्यप्रकाशकजोचिदात्मा ॥ संधीमाजींस्पष्टमहात्मा ॥ साधकपाहेअनुभवें ॥ २४ ॥ विकल्पमात्रजितुकास्फुरे ॥ तितुकाचिविशेषेंजीवआ-

विष्करे ॥ झळझळपडलीतेथंभासमात्रें ॥ विशेषदिसे ॥ २५ ॥ असोजीवत्वजितु-
केंस्फुरलें ॥ तितुकेंचिसामान्यआच्छादिलें ॥ जैसेंझळझळीनेंमात्रझांकिलें ॥ ति-
तुकेंचिस्थळ ॥ २६ ॥ येरविकल्पाचेमागेंपुढें ॥ सामान्यचिदाटलेंगाढें ॥ जेवींझळ-
झळीमध्येंपाहतांजोडे ॥ रवीचाप्रकाश ॥ २७ ॥ एवंऐशियासंधीमाजीं ॥ अभ्यासें
अवलोकावेंसहजीं ॥ जेथेंविकल्पवृत्तिनसेदुजी ॥ तेंचिसामान्यचिद्रूप ॥ २८ ॥ ऐ-
साहाचिरकाळअभ्यास ॥ केलापाहिजेमध्यसंधीस ॥ उभयविषयांचाटाकूनिभास ॥
सामान्यत्वेंराहावें ॥ २९ ॥ हाचिरकाळअभ्यासकरितां ॥ संधिस्पष्टहोतीटळटळि-
ता ॥ मगभलतेवेळेअवलोकितां ॥ जेथंतेथंभासती ॥ ३० ॥ संधीचाजोप्रकाशक ॥
तोसामान्यचिदात्मायेक ॥ प्रतीतियेतसेनिश्चयात्मक ॥ तस्मात्अभ्यासकीजे ॥
॥ ३१ ॥ आतांज्ञाततताअज्ञातताकैशी ॥ प्रकाशीतसेआत्माअविनाशी ॥ तेंचिस्प-
ष्टकीजेताहेमानसीं ॥ सावधानअसावें ॥ ३२ ॥ बैसतांहीनेत्रउघडोनी ॥ नूतन
पदार्थजोतयास्थानीं ॥ तोयेकायेकींदेखिलानयनीं ॥ तेव्हांचाजोवृत्तिभाव ॥
॥ ३३ ॥ अंतरांतूननिर्विकल्पवृत्ति ॥ आरंभींउफाळूनपदार्थावरुती ॥ सहजत्वेंत-
दाकारतापावती ॥ तेथूनयेथवरीपसरे ॥ ३४ ॥ तोपदार्थतरीनाहींकळला ॥ अथ-
वासंशयहीनाहींस्फुरला ॥ ऐशियातयानकळणियाला ॥ अज्ञाततताम्हणावी ॥
॥ ३५ ॥ पुढेंमनसंकल्पउठतां ॥ हेंकायअसेनकळेपुरता ॥ तोसंशयवाटतसेचित्ता ॥
अमुकनिश्चयनव्हे ॥ ३६ ॥ मगनिरखूनजेव्हांपाहे ॥ सानमुखस्थूलउदरलाहे ॥

तेव्हांम्हणेहाघटआहे ॥ हानिश्चयबुद्धीचा ॥ ३७ ॥ एवंमनाचाजोकांसंशय ॥
आणिबुद्धीचानिश्चय ॥ ऐसेजेहेभावउभय ॥ तेंभासकत्वजीवाचें ॥ ३८ ॥ तया
पुढेंपाहणेंघटाचें ॥ ज्ञानतरीहोऊनसाचें ॥ जेंस्थिरत्वसामान्यवृत्तीचें ॥ तयाज्ञा-
ततावोलिजे ॥ ३९ ॥ घटनिश्चयकळूंआला ॥ संशयतोनिःशेषमावळला ॥ तत्क्ष-
णींचजीवहीनिमाला ॥ घटबुद्धिप्रकाशोनी ॥ ४० ॥ हेविशेषत्वेंतिनीमावळती ॥
उगेंकळणेंमात्रउरेवृत्ति ॥ तेचिज्ञाततापहावीपुरती ॥ सामान्यघटाकारता ॥ ४१ ॥
पूर्वीसंशयात्मकहेंमन ॥ जोंवरीजाहलेंनाहींउत्पन्न ॥ तेंचिनकळणेंअज्ञान ॥ सा-
मान्येंप्रकाशिलें ॥४२॥ पुढेंज्ञानहोऊनबुद्धीसी ॥ नाशहोयविशेषासी ॥ नुसधेंक-
ळणेंजेंसामान्यवृत्तीसी ॥ तयाहीप्रकाशीचिद्रूप ॥ ४३ ॥ एवंपहिलीतेअज्ञातता ॥
पुढेंउरेतेजाणज्ञातता ॥ हेदोनीप्रकाशिलेतत्त्वतां ॥ सामान्याचिद्रूपें ॥ ४४ ॥
मध्येंजीवाचेंरूपतरी ॥ कितीअसेपहावेंअंतरीं ॥ खद्योतजैसाचमकूनतेअवसरीं ॥
तत्क्षणींझांकोळे ॥ ४५ ॥ मनाचामात्रसंशयउठतां ॥ अथवाबुद्धीसीअमुकहानि-
श्चयहोतां ॥ तितुकियासीचहोयस्फुरविता ॥ विशेषत्वेंजीव ॥ ४६ ॥ तितुकेंमात्र
स्फुरवोनियावें ॥ तत्क्षणींचस्वतांमावळावें ॥ पुढेंउरेतेंस्वयेंप्रकाशावें ॥ सामान्य
चिद्रूपें ॥ ४७ ॥ तस्मात्येथेंहीरविदत्ता ॥ अभ्यासावेंसादरतत्त्वतां ॥ आधींनूतन
पदार्थपाहतां ॥ अज्ञातताअनुभवावी ॥ ४८ ॥ अथवासंशयनिश्चयपदार्थाचा ॥
होऊनज्ञातांभावकळण्याचा ॥ उरेतोप्रकाशसामान्याचा ॥ तोचिस्थिरकरावा॥४९॥

तोचियेकपदार्थपहावा ॥ दुसरासत्वरनावलोकावा ॥ येकाकारत्वेंसहजस्वयमे-
वा ॥ घ्यावाअनुभव ॥ ५० ॥ दुसराजरीपदार्थपाहिला ॥ तरीतोहीपाहिजे
स्थिरकेला ॥ विकल्पाआदिअंतींज्ञानाज्ञानाला ॥ क्षणक्षणांवाढवावें ॥ ५१ ॥ विक-
ल्पअसेतोक्षणक्षण ॥ अभ्यासबळेंकरावाक्षीण ॥ ज्ञाततताअज्ञाततत्तावर्धमान ॥ दिव-
सेंदिवसव्हावी ॥ ५२ ॥ ऐसाचिसंधिउभयविषयांचा ॥ वाढवीतजावाअभ्यासेंसा-
चा ॥ मधीलसामान्यप्रकाशाचा ॥ अनुभवघ्यावा ॥ ५३ ॥ ऐसाहाबहिर्विषयव्या-
पारीं ॥ संधिसाधावायेकांतामाझारीं ॥ अथवादेहयात्राहोतांसारी ॥ क्षणक्षणांप-
हावा ॥ ५४ ॥ वृत्तीसीअभ्यासचिपडावा ॥ व्यापारींसंधीचाअनुभवघ्यावा ॥
अधिकचिआवडीउपजेभावा ॥ समाधिसुखाची ॥ ५५ ॥ आतांनेत्रझांकूनजेअंत-
रीं ॥ विकल्पउठतातीनानापरी ॥ येथेंहीउभयविकल्पामाझारीं ॥ संधिसाधाव्या
॥५६॥ आणिज्ञातताअज्ञातता ॥ प्रकाशितसामान्येंतत्त्वतां ॥ तेहीसाधावेसमस्ता॥
अभ्यासबळें ॥५७॥ नेत्रझांकूनउगेपणीं ॥ दृष्टिघालावीमूळस्फुरणीं ॥ संकल्पाचि-
येजन्मस्थानीं ॥ सहजअवलोकावें ॥ ५८ ॥ सहजींजोकाविकल्पउठे ॥ विषयध्या-
सेंआठवीगोमटें ॥ तेंअवलोकावेंअंतरींनिटें ॥ अंतरदृष्टीनें ॥ ५९ ॥ घटपटादिना-
नाप्रकार ॥ विषयभासतीजैसेसाचार ॥ तेथेंशब्दस्पर्शादिकांचेअनुकार ॥ होती
प्रत्यक्षापरी ॥६०॥ तेतेजैसेजैसेसहजें ॥ येकयेकउमटतीलजेजे ॥ अवलोकावेआ-
पुलेतेजें ॥ भासतअसती ॥ ६१ ॥ विकल्पउठोनिविषयकल्पी ॥ अमुकम्हणोनि

आरोपी ॥ तेबुद्धिवोळखावीसाक्षेपी ॥ स्थापीसुंदरखोटें ॥ ६२ ॥ ऐशियाबुद्धीसी
प्र-
स्फुरविता ॥ अमुकअल्पप्रकाशेंहोयदाविता ॥ तोजीवबिंबलाबुद्धिआंतौता ॥
तिबिंबजेवींदर्पणीं ॥ ६३ ॥ तोजीवविकल्पहोतांउमटे ॥ विकल्पनासतांतत्क्षणीं
आटे ॥ मागुतींदुजियामाजींउठे ॥ विकल्पासह ॥ ६४ ॥ चिद्रूपसामान्यजो
प्रकाश ॥ आदिमध्यअवसानींअविनाश ॥ मध्येंउठोनिजोपावेनाश ॥ तोजीवअ-
नात्मा ॥ ६५ ॥ परीविशेषत्वेंजीवउठतां ॥ सामान्यासीहोयआच्छादिता ॥ म्ह-
णोनीसामान्यप्रकाशऐता ॥ असतांनकळेसाधका ॥ ६६ ॥ यास्तवसाधकेंऐसें
करावें ॥ संधीचेंपाहणेंअभ्यासावें ॥ उभयविकल्पींअवलोकावें ॥ संधींतसा-
मान्य ॥ ६७ ॥ येकविकल्पउठोनिमावळे ॥ दुजाजोंवरीनउफाळे ॥ तोचिसंधिअ-
नुभवितांकळे ॥ विकल्पउठतांमग ॥ ६८ ॥ विकल्पनसतांउगेपणा ॥ जाह-
लाहोतातोयेअनुमाना ॥ तस्मात्तेथेंहोताकळलेपणा ॥ तेणेंआतांआठविलें ॥ ६९
तोचिसामान्यप्रकाशनिर्विकल्प ॥ संधीमाजींदाटलाअमुप ॥ तोअनुभवावासाधकें
साक्षेप ॥ सामान्यहोउनी ॥ ७० ॥ तोचिअभ्यासकैसाकैसा ॥ साधकेंअभ्यासावाजै-
सा ॥ तोचिबोलिजेतआहेअल्पसा ॥ तेणेंरीतींकीजे ॥ ७१ ॥ अगारविदत्ताग्रामेंप-
ट्टणें ॥ भूमीवरीलअपारस्थानें ॥ पाहिलींकिंवाऐकूनजाणें ॥ जागृतीमाजीं ॥ ७२ ॥
जेजेविषयसानथोरे ॥ वनेंउपवनेंग्रामेंपुरें ॥ तेतेकल्पूनउभवीसारे ॥ ध्यासमात्रेंबु-
... म्हणऊन ॥ संशयकरीतसेमन ॥ निश्चयस्थापीअमुकहें

आपण ॥ तेंचिबुद्धि ॥ ७४ ॥ इतुकियाहीविकल्पासी ॥ जीवचिस्फुरवीआपैसी ॥
याविकल्पाआदिअंतींयेकरसी ॥ सामान्यचित्प्रकाश॥७५॥एवंआदिअंतींसामान्य
एक ॥ मध्येंकिंचित्विशेषात्मक॥ तयाविकल्पामाजींअनेक॥विषयाध्यासउठती॥७६
उगेंचिनिवांतहीअसतां ॥ ग्रामदिसूंलागेअवचिता ॥ तोग्रामजरीनिरखूंजातां ॥
उपवनादिसे ॥ ७७ ॥ तेंउपवनहीजाऊनी ॥ नदीकींपर्वतदिसेनयनीं ॥ अथवासे-
नाबाजारदिसोनी ॥ हारपोनिजाती ॥ ७८ ॥ ग्रामदिसतहोतेंतेंराहिलें ॥ उपवन
जोंवरीनाहींदेखिलें ॥ तेंचिमध्यसंधीमीवोळखिलें ॥ पाहिजेतत्क्षणीं ॥ ७९ ॥
अथवाउपवनहीसांडोनियां ॥ वस्तुजातनयेप्रत्यया ॥ तोंवरीसंधीमाजींतितुकिया॥
सामान्यवोळखावें ॥ ८० ॥ पदार्थअमुकसाभासे ॥ तोकल्पिलाबुद्धिमानसें ॥ त-
याजीवहास्फुरवीतसे ॥ अमुकह्मणोनी ॥ ८१ ॥ तितुकाविकल्पमात्रत्यागुनी ॥
दुजाजोंवरीनव्हेभासकपणीं ॥ तोंवरीतयासंधीलागोनी ॥ चित्प्रभाप्रकाशी ॥
॥ ८२ ॥ तेसंधिमात्रसाधकेंपहावी ॥ त्यांतीलसामान्यताअनुभवावी ॥ मध्योंदिसे
जरीविकल्पगोंवी॥ तरीतेआपणचिलोपे ॥ ८३ ॥ भासविषयसहजचिउठती ॥
तेआपणचिभासूनहारपती ॥ मागेंपुढेंजेंसहजगति ॥ सामान्यचिअसे ॥ ८४ ॥
स्फुरेतयासीउत्पन्नहोणें ॥ अल्पसेंदिसूनलयपावणें ॥ याआदिअंतींसहजपणें ॥
सामान्यएतें ॥ ८५ ॥ ऐतेंअमूनमिथ्याभासानें ॥ उठलेक्षणींआच्छादनें ॥ भास
निमतांप्रतीतिबाणे ॥ सहजसामान्याची ॥ ८६ ॥ तस्मात्तेंसामान्यचिअनुभवा-

वें ॥ भासतांविषयामिथ्यापहावें ॥ पुढेंतेंमावळतांस्वभावें ॥ सामान्यचिउरे ॥ ॥ ८७ ॥ हायेकप्रकारस्वप्नस्थानीं ॥ संधीचाअसेभासकपणीं ॥ याहूनिप्रकारदुजा तोबोलूंवचनीं ॥ विकल्पसंधीचा ॥ ८८ ॥ उगेंचिनेत्रझांकूनबैसतां ॥ भासविषय-हीनदिसतां ॥ कल्पनामननात्मकतत्त्वतां ॥ उठतीनिमती ॥ ८९ ॥ उगेंचिमागेंजें कांहींजाहलें ॥ अथवाअमुकबोलिलेंकींऐकिलें ॥ तयाचेंमननकरूंलागलें ॥ मध्य-मावाचेनें ॥ ९० ॥ अथवापुढेंअमुककरीन ॥ अमुकासीअमुकबोलेन ॥ ऐसेंजेंहो-तअसेमनन ॥ विकल्परूपें ॥९१॥ तेंमननसततयेकरूप ॥ वाटेपरीतेंअल्पअल्प ॥ येकउठूनजातसेसंकल्प ॥ मागूनदुजाउठे ॥९२॥ उठतांचिनिमतसेतत्क्षणीं ॥ ते-व्हांचिदुजाउठेमागोनी ॥ तेंउठणेंनिमणेंअंतरनयनीं ॥ विलोकावेंसाधकें ॥ ९३ ॥ अतित्वरायाविकल्पाची ॥ नकळेकदांपाहतांआहाची ॥ तरीतयाहूनसूक्ष्मदृष्टीची ॥ धारणाधरावी ॥९४॥ बहुचिरकाळपाहतांपाहतां ॥ संधीकळोंयेतीआंतौता ॥ तथापिनयेचिअनुभवितां ॥ तरीनिरोधावासंकल्प ॥ ९५ ॥ तोविकल्पजरीरोधि-ला ॥ तरीउठेलध्यासेंपाहिला ॥ तोजरीमावळूनगेला ॥ तरीआणीकउठे ॥ ९६ ॥ हास्वभावचिविकल्पाचा ॥ उठतांनराहेकदांसाचा ॥ परीरोधामुळेंवेगहातयाचा ॥ मंदमंदचाले ॥ ९७ ॥ तेसमयींविकल्पाचीसंधी ॥ अंतरदृष्टीसीकळूंयेआधीं ॥ परी तितुकीजेकाअवधि ॥ लक्षिलीपाहिजे ॥ ९८ ॥ येकविकल्पउठोनिजातां ॥ जों नवा...नवतां ॥ तयासंधीचियाआंतौता ॥ सामान्यचिद्रूप ॥ ९९ ॥ विकल्प

उठतांजिवउमसे ॥ विकल्पनिमतांत्यासर्वेनासे ॥ तरीसंधीमाजींजोजाणतअस ॥
तोजीवाहुनीवेगळा ॥ ३१०० ॥ जयाचेंप्रतिबिंबहेंउमटलें ॥ त्याआत्म्यानेंसंधींत
प्रकाशिलें ॥ तेथेंजीवाचेंसामर्थ्यनचले ॥ विकल्पअभावजाणावया ॥ १ ॥ अ-
रेजन्मलेंनाहींतेक्षणीं ॥ टकटकांपाहेकैसेंनयनीं ॥ तसेंजीवत्वनसेचिमध्यस्थानीं ॥
तरीसंधिकेवींप्रकाशी ॥ २ ॥ तस्मात्आत्माब्रह्मपूर्णपणा ॥ त्रिकाळाबाधितजोदे-
खणा ॥ तोचिसंधीसीप्रकाशमाना ॥ करीसामान्यप्रकाशें ॥ ३ ॥ यास्तवसंधी-
माजींजोसाक्षेपें ॥ त्यागूनविकल्पाचींरूपें ॥ अवलोकितांआत्माचिद्रूपें ॥ स्पष्टक-
ळूंयेतसे ॥ ४ ॥ परीविकल्पजोंकांउठिला ॥ तोंवरिचेवरीपाहिजेत्यागिला ॥ मागू-
नदुजानाहींजोंउठिला ॥ तोंवरीमध्येंपहावें ॥ ५ ॥ संकल्पाचेबुडींदृष्टि ॥ जो
कांबैसोनिघालीमिठी ॥ तरीचविकल्पहात्वरेंनुठी ॥ तेव्हांसंधिप्रकाशती ॥ ६ ॥
ऐसाअभ्यासचिरकाळकरावा ॥ क्षीणहोतांविकल्पाचायावा ॥ संधिप्रकाशलिया
स्वानुभवा ॥ सामान्ययेतसे ॥ ७ ॥ एवंसंधीमाजींलचित्प्रकाश ॥ अभ्यासेंआणा-
वाप्रत्ययास ॥ तेणेंबळेंदिवसेंदिवस ॥ प्रतीतिबाणे ॥ ८ ॥ आतांज्ञातताअज्ञात-
ता ॥ स्वप्नस्थानींच्याकैशातत्वतां ॥ त्याप्रकाशिल्याकेवींअनंता ॥ चिद्रूपेंतेंबो-
लिजे ॥ ९ ॥ परीजागृतस्थानींज्यानिरोपिल्या ॥ प्रतिविषयींमागेंपुढेंदाटल्या ॥
त्याहूनविलक्षणकळल्या ॥ पाहिजेयेथींच्या ॥ १० ॥ येथीलविलक्षणकांम्हणसी ॥
तरीजागरींप्रत्यक्षताविषयासी ॥ तेथेंउद्भवनसतांविकल्पासी ॥ सामान्यवृत्तिप-

सरे ॥ ११ ॥ तैसेंस्वप्नस्थानींनव्हे ॥ विकल्पउठतीजरीस्वभावें ॥ तरीचविषयध्या-
सेंदिसावे ॥ नातरीअभाव ॥ १२ ॥ मननरूपहीविकल्पाआंत ॥ ज्ञातताअ-
ज्ञातताज्याअसत ॥ तेथेंविकल्पाचिअसेउमटत ॥ म्हणोनिसामान्यतानसे ॥
॥ १३ ॥ तस्मात्स्वप्नस्थानींच्याभिन्न ॥ ज्ञातताअज्ञातताविलक्षण ॥ त्याचिकेवीं
ऐकेंसावधान ॥ अभ्यासावयाबोलूं ॥ १४ ॥ जागृतीमाजीलयेखादा ॥ अप्राप्तवि-
षयजोसदां ॥ जयाचीप्रयत्नेंहीकदां ॥ प्राप्तिनव्हे ॥ १५ ॥ तयाचाआठवमनन-
काळीं ॥ जाहलियाचित्तउगेंतळमळी ॥ तेव्हांदुश्चितपणाहोयसमूळीं ॥ प्रयत्न
नचलतां ॥ १६ ॥ तयादुश्चितपणेंकडून ॥ मोडूनजायहोणेंजेआठवण ॥ अनाया-
सेंविकल्पाचेंभान ॥ मावळूनजाय ॥ १७ ॥ विकल्पचिकिमपिनहोतां ॥ उगीचने-
णिवेनेंहोयस्तब्धता ॥ तेचिजाणावीअज्ञातता ॥ विकल्पभावीं ॥ १८ ॥ ऐशियाही
अज्ञाततेसी ॥ सामान्यआत्माचिप्रकाशी ॥ जीवउद्भवेनातयासमयासी ॥ विक-
ल्पमोडतां ॥ १९ ॥ कवणेंहीप्रकारेंकडून ॥ सहजत्वेंयावेंदुश्चितपण ॥ तेसमयीं
विकल्पजायमोडून ॥ नंतरसामान्यचिउरे ॥ २० ॥ एवंअज्ञाततासामान्येंप्रका-
शिली ॥ हेसाधकापाहिजेकळली ॥ अज्ञाततचित्प्रकाशेंव्यापिली ॥ तेकळावया
बोलूं ॥ २१ ॥ जागरींअप्राप्तविषयाचा ॥ परमार्थरूपकींप्रपंचाचा ॥ लाभजोजा-
हलाअसेलसाचा ॥ तोचिमननींआठवावा ॥ २२ ॥ तोआठवतांचिधन्यत्ववाटतें ॥
तेणेंआनंदेंचित्तसुखावतें ॥ पहिलेंवृत्त्यात्मकजेंअसतें ॥ तेंवितुळतेंतत्क्षणीं ॥ २३ ॥

पुढेंसुखाकारताचिउरे ॥ विकल्पाचेंस्फुरणचिमुरे ॥ उगेंसुखचिसुखपणेंथारे ॥ सहजगती ॥ २४ ॥ ऐसाजोहाउगेपणा ॥ विषयानंदेंतृप्तवासना ॥ हेचिज्ञाततेची लक्षणा ॥ कळावीसाधका ॥ २५ ॥ हाचिरविदत्ताविषयानंद ॥ प्रसंगानुसारजाहलाविशद ॥ पुढेंअनुक्रमेंवासनानंद ॥ आणिब्रह्मानंदकळेल ॥ २६ ॥ प्रस्तुतयेथीलजेज्ञातता ॥ विकल्पावीणजेस्तब्धता ॥ जेथेंजीवाचीनसेवार्ता ॥ तेप्रकाशिली सामान्यें ॥ २७ ॥ अज्ञातताआत्माप्रकाशी ॥ माकेवींप्रकाशीनाज्ञाततेसी ॥ तस्मात्जेथेंअभावविकल्पासी ॥ तेथेंसामान्यस्पष्ट ॥ २८ ॥ परीसाधकेंविकल्पस्थिरकरावा ॥ मगस्वप्रकाशयेतसेस्वानुभवा ॥ विकल्पाचाअसतांगोंवा ॥ असूनस्पष्टनव्हेसामान्य ॥ २९ ॥ ह्मणोनिसंधीचियेसमयीं ॥ अथवाअज्ञाततेचेठायीं ॥ किंवाज्ञाततेचियेनवाई ॥ घेइजेस्वानुभव ॥ ३० ॥ एवंकवणयाहीप्रकारें ॥ अभ्यासें विकल्पजरीसरे ॥ तरीचसामान्यआविष्करे ॥ निजात्मप्रकाश ॥ ३१ ॥ तंवरविदत्तकरीतसेविनंति ॥ जीजीयेकविरोधवाटेमजप्रती ॥ पूर्वश्लोकींएकिलीउक्ति ॥ कीं विकल्पतिन्हीस्थळींअसे ॥ ३२ ॥ जागृतिस्वप्नींविकल्पदिसे ॥ आणिसुषुप्तीमाजीं हीस्फूर्तित्वेंअसे ॥ प्रस्तुतनिरूपणकींनासे ॥ जागरस्वप्नीं ॥ ३३ ॥ संधिकिंवाज्ञातताअज्ञातता ॥ विकल्पहामावळेत्याआंतौता ॥ नुसधीसामान्यस्फूर्तिउरेतत्वतां ॥ तेथेंचिदात्माप्रकाशे ॥३४॥ तेचिस्फूर्तिसुषुप्तींतअसे ॥ तेचिविकल्परूपबोलिलीसे॥ इचाअभावतोअभ्यासेंनसे ॥ तरीसामान्यप्रकाशेकेवीं ॥३५॥ आणिसुषुप्तींतप्रा-

ज्ञअभिमान ॥ हेंचिकींजीवत्वाचेंलक्षण ॥ तोजीवसहविकल्पआपण ॥ असतांसामान्यप्रगटेना ॥ ३६ ॥ सुषुप्तीपर्यंतविकल्पव्यापला ॥ तरीजागरस्वप्नींकेवींजायनिमाला ॥ हेंचिकैसेंकळावेंमजला ॥ म्हणूनचरणधरी ॥ ३७ ॥ तंवस्वामीम्हणतीऐकबापा ॥ पुरतेंविचारूनपाहेंविकल्पा ॥ सुषुप्तिकालींअसेऐशियाजल्पा ॥ अन्यप्रयोजनअसे ॥३८॥ बुद्धीसहितसुषुप्तीआंत ॥ विकल्पाचाहोयघात ॥ जीवहीत्यासवेंलयपावत ॥ विशेषत्वें ॥३९॥ नुसधीअंतःकरणाचीस्फूर्ति ॥ उठेनिमेसुषुप्तिआंतौती ॥ तयेसीनकळेस्वयंज्योति ॥ म्हणोनिभ्रांतिकल्पिली ॥ ४० ॥ जीवजोजागरीं स्वप्नाआंत ॥ देहभावघेऊनियांबैसत ॥ तेभ्रांतिनाफिटतांलयपावत ॥ सुषुप्तिकाळीं ॥ ४१ ॥ उत्थानहोतांचिमीदेहम्हणोनी ॥ पुढेंप्रवर्तेव्यापारालागूनी ॥ यास्तवकल्पिलासुषुप्तिस्थानीं ॥ कींअसेगुप्त ॥ ४२ ॥ नेणपणाचाचिअभिमान ॥ तयासीचनांव हेंप्राज्ञ ॥ परीतेथेंमीपणाचेंस्फुरण ॥ आणिआठवहीनाहीं ॥ ४३ ॥ तरीतेथेंजीवहा कैसा ॥ कोणतेरूपेंअसेसहसा ॥ पुढेंउद्भवेयास्तवआहेसा ॥ केलापरीतेथेंनाहीं ॥ ॥ ४४ ॥ कांहींदुजेंवृत्तीसीदिसेना ॥ म्हणोनिअज्ञानहेकेलीकल्पना ॥ सर्वांचाअभावचितेथेंदेखणा ॥ कोणकोणाहोय ॥ ४५ ॥ एकब्रह्मआत्माचिपरिपूर्ण ॥ अस्ति भातिप्रियत्वेंआपण ॥ असेतोदेखेप्रकाशघन ॥ तयाअज्ञानासी ॥ ४६ ॥ तोस्फूर्तीचेअज्ञानाजाणे ॥ आपुलियेसर्वज्ञपणें ॥ तयासीकवणियाजडेंजाणणें ॥ जरीअसतांबुद्ध्यादि ॥४७॥ जागृतींतविशेषासहितबुद्धि ॥ असतांजाणेनाआत्मयाकधीं ॥

मासुषुप्तिकाळींमावळतांशुद्धि ॥ घेईलकेवींआत्मयाची ॥ ४८ ॥ जैशीसूर्याचे प्रकाशीं ॥ दिवटीलावितांउजळीनासूर्यासी ॥ माविझूनगूळउरतांतयासी ॥ भानु प्रकाशवेकेवीं ॥ ४९ ॥ तैशीहेबुद्धिजागृतीमाजीं ॥ आत्मयाजाणेनासहजीं ॥ तरी नुसधीवृत्तिआत्मत्वींसतेजीं ॥ सुप्तींतकेवींजाणोंशके ॥ ५० ॥ गूळअथवामशालीसी ॥ अथवाआणीकनानापदार्थांसी ॥ सूर्यजैसासहजत्वेंप्रकाशी ॥ निजप्रकाशें ॥ ॥ ५१ ॥ तैसेंअंतःकरणाचेंस्फुरण ॥ आणिविशेषेंबुद्ध्यादिमन ॥ अथवाजीवादि विषयांचेंदर्शन ॥ आत्माप्रकाशीनिजतेजें ॥ ५२ ॥ येरहेअसतांनजाणती ॥ तरी जाणावेंकवणेंसुप्ती ॥ म्हणूनकल्पिलीअज्ञानभ्रांति ॥ परीनेणिवेसीजाणेआत्मा॥५३॥ आत्मानेणीवजाणतअसतां ॥ वाउगाकल्पीमीनेणता ॥ तोचिप्राज्ञअभिमानी तत्त्वतां ॥ जीवहीकल्पिला ॥ ५४ ॥ परीसुप्तींतजीवनाअज्ञान ॥ अमुकरूपाचेंनसे जाण ॥ मात्रदेहउपाधीस्तवअसेस्फुरण ॥ तेंहीस्पष्टनसे ॥ ५५ ॥ जैसेंदेहाचेंमढेंपडे ॥ प्राणवाउगाजडत्वेंवावडे ॥ तैसेंअंतःकरणहीअसेजडें ॥ उठेनिमेप्राणासवें ॥ ॥५६॥ बुद्धिआणिजीवाचाअभाव ॥ तरीकवणेंआहेसाकल्पावासुसमुदाव ॥ तस्मात् देहप्राणस्फूर्तीचाहीभाव ॥ आहेतैसानाहीं ॥ ५७ ॥ तस्मात्रविदत्ताविकल्पाचा ॥ सुप्तींतअभावअसेसाचा ॥ अज्ञानादिआहेम्हणणेंवाचा ॥ हाप्रकाराभिन्न ॥ ५८ ॥ जागृतींतनसतांआत्मज्ञान ॥ अन्यथाघेतलादेहाभिमान ॥ सुप्तींतविकल्पजातांहीमोडून ॥ अज्ञाननफिटे ॥ ५९ ॥ जागरींयेतांचिमीहाकाळ ॥ कांहींजाणिलेंनस-

तांअलुमाळ ॥ ऐसेंनेणपणअभिमानेंबळ ॥ आरोपीउठलिया ॥ ६० ॥ अरेहेंजागृ-
तींतचिकल्पिलेंहोतें ॥ कींमीहेंजाणतसेंसमस्तें ॥ तेणेंतादात्म्येंसुषुप्तीआंतौतें ॥ मी
नेणताकल्पी ॥ ६१ ॥ परीविचारेंपाहतांजागृतींत ॥ जीवहीपरप्रकाशेंवर्तत ॥ स्व-
तांप्रकाशावयासमस्त ॥ आभासारूपकैंचें ॥ ६२ ॥ सर्वआत्मप्रकाशाचेंबळ ॥ मा-
गेंपुढेंदाटलेंसकळ ॥ मध्यें बुद्धिस्थजीवाचीझळझळ ॥ अल्पशीदर्पणस्थापरी ॥६३॥
इतुकेनेंम्हणेमींजाणिलें ॥ आत्मप्रकाशासीविसरले ॥ तेणेंचिविकल्पजरीमावळू-
नगेले ॥ परीकल्पीतसेसुप्ति ॥ ६४ ॥ तस्मात्जोकोणीसाधकखरा ॥ जागरींपाहे
विचारद्वारा ॥ कींआद्यंतसामान्यआत्मासारा ॥ निजप्रकाशेंप्रकाशी ॥ ६५ ॥
मध्येंजीवाचेंरूपकेतुलें ॥ तेंहीसामान्यास्तवउमटलें ॥ तेंनाहींचऐसेंबोधाआलें ॥
जयासाधकासी ॥ ६६ ॥ यथार्थसामान्यज्ञानहोतां ॥ अज्ञानासहमरेअहंता ॥
तयासीझोंपहीजरीलागतां ॥ नेणीवनाअभिमान ॥ ६७ ॥ आत्माचियेकपरिपूर्ण ॥
अद्वैतरूपसच्चिदघन ॥ कैंचादेहप्राणअंतःकरण ॥ अविद्याआणिजीव ॥ ६८ ॥
जागरींअसतांचिहेंनाहींहोती ॥ जैशीमृगजळाचीभरती॥सुप्तींततोअभावचिनिश्चि-
तीं ॥ तरीआहेकल्पीकवण ॥ ६९ ॥ मृगजळजयाठाईंपडिलें ॥ तेथेंतृणहीनाहींभि-
जलें ॥ मानाहींतेथेंकोरडेंजाहलें ॥ बोलावेंनलगे ॥ ७० ॥ तैसेंजागरींकींस्वप्नाआं-
त ॥ विकल्पअसतांमिथ्याभूत ॥ तरीआहेसासुप्तींतसंकेत ॥ कवणगाकरी ॥ ७१ ॥
तस्मात्रविदत्तासुपुप्तीमार्जी ॥ अथवाउगेपणींसहजीं ॥ विकल्पतानसेदुजी ॥

पहावीविचारें ॥ ७२ ॥ मध्येंजितुकाविकल्पउठत ॥ तितुक्यामध्येंसामान्यआच्छा-
दित ॥ तितुकेंटाकितांजेंसदोदित ॥ मागेंपुढेंचिद्रूप ॥ ७३ ॥ अथवास्फूर्तिनुसधीअ-
सतां ॥ तयासीकल्पिलीविकल्परूपता ॥ तरीतेथंजीवेंविणऐता ॥ सामान्यप्रकाश॥
॥ ७४ ॥ विशेषेंबुद्धिजेव्हांउठे ॥ तेव्हांजीवत्वहीत्यांतउमटे ॥ तयाविकल्पामाजींगो-
मटें ॥ आच्छादेसामान्य ॥७५॥ जैशीदर्पणाचीझळझळ॥ पडिलीअसेजितुकेंस्थळ॥
तितुकेंस्थळींचेंसामान्यकेवळ ॥ विशेषत्वेंआच्छादी ॥ ७६ ॥ येरभिंतीजेप्रकाशिली॥
तेगगनसूर्याचीप्रभापडिली ॥ तैशीविकल्पाविरहितसामान्यतासंचली ॥ तेआत्म-
प्रकाशेंप्रकाशित ॥ ७७ ॥ जरीस्फूर्तितेउठतसे ॥ अंतरांतूनविषयांतआदळतसे ॥
परीबुद्धिविशेषत्वजरीनसे ॥ तरीकेवींउमसेजीवित्व ॥७८॥ म्हणोनिनिर्विकल्पजेवृ-
त्ति ॥ सामान्यविकल्पाआदिअंतीं ॥ उगेपणींकिंवासुषुप्ति ॥ तेप्रकाशिआत्मतेजें ॥
॥ ७९ ॥ येथेंहीजरीशंकामानिसी ॥ कींवृत्तितेथंउभवणेंजीवासी ॥ दर्पणतेथेंप्र-
तिबिंबासी ॥ दिसणेंअसे ॥ ८० ॥ जरीबुद्धिविशेषेंउद्भवेना ॥ परीवृत्तिआर-
सातोअसेजाणा ॥ तरीजीवत्वप्रतिबिंबउमटेना ॥ कैसेंतरीअवधारीं ॥ ८१ ॥ द-
र्पणींप्रतिबिंबतोंपडिलें ॥ परीउष्णामाजींउष्णींमिळालें ॥ छायेमाजींजैसेंदिसलें ॥
तैसेंवेगळेंदिसेना ॥ ८२ ॥ ऐशियापरीवृत्तीआंत ॥ सामान्यजीवप्रतिबिंबत ॥ परी
विशेषाविणटळटळित ॥ सामान्यप्रकाशे ॥ ८३ ॥ तेव्हांजीवाचेंजेंस्फुरवणें ॥ सा-
मान्यांतजायमिसळून ॥ जैसेंविशेषींदिसेजेंभिन्नपण ॥ तैसेंआदिअंतींनसे ॥८४॥

जरीजीवत्ववृत्तीस्तवअसे ॥ परीसामान्यामाजींलोपतसे ॥ नुसधाचित्प्रकाशयेतसे॥ प्रत्ययाविकल्पाभावीं ॥ ८५ ॥ ब्रह्मात्मत्वजाणावयालागीं ॥ वृत्तीचीअपेक्षाअसेअंगीं ॥ हेंपुढेंबोलिजेलप्रसंगीं ॥ परीजीवाचीअपेक्षानको ॥ ८६ ॥ ह्मणोनिसंधिसाधावयाचा ॥ अभ्यासबोलिलाहासाचा ॥ कींविकल्पाभावींजीवत्वाचा ॥ अभावहोतसे ॥ ८७ ॥ मध्यसंधीसीसामान्यप्रकाश ॥ प्रत्ययायेतसेअविनाश ॥ प्रसंगेंज्ञातताअज्ञाततांविशेष ॥ नसतांत्याहीस्पष्टकेल्या ॥८८॥ जागरींकिंवास्वप्नस्थानीं ॥ नेत्रझांकितांकिंवाउघडोनी ॥ अभ्यासीजोसाधकअनुदिनीं ॥ बोलिल्यारीतींसंधि॥ ॥ ८९ ॥ प्रत्यक्षविषयाहूनविषयांतर ॥ जातांमध्यसंधींतनिरंतर ॥ अथवाविकल्पामागेंपुढेंप्रकार ॥ ज्ञातताअज्ञाततेचा ॥ ९० ॥ ऐशियामार्जीआत्मप्रकाश ॥ कळूंयेतसेअविनाश ॥ आणिअंतरींचेविकल्पजेअशेष ॥ त्याहीमध्येंसामान्य ॥ ९१ ॥ तेथेंहीज्ञातताअज्ञातता ॥ निरोपिल्यात्यासाधाव्यातत्त्वतां ॥ अभ्यासबळेंसामान्याटळटळिता ॥ घेइजेस्वानुभवें ॥ ९२ ॥ ऐशियाअभ्यासेंह्मणसी ॥ कोणतीप्राप्तिसाधकासी ॥ तरीक्षीणताहोतांविकल्पासी ॥ आत्मप्रकाशींसमरसे ॥९३॥ जैसाजैसाविकल्पक्षीण ॥ तैसातैसासामान्यप्रकाशमान ॥ जोंजोंसामान्यदुणावेआपण॥ तोंतोंविकल्पमोडे ॥ ९४ ॥ ऐसाचिरकाळअभ्यासहोतां ॥ जोमागेउगेंपणाबोलिलातत्त्वतां ॥ तोसमाधियोगबाणेअवाचिता ॥ विकल्पजातांनिपटूनी ॥ ९५ ॥ विकल्पाचेंउठणेंराहावें ॥ नुसधेंवृत्तीचेंस्फुरणउरावें ॥ हेंचिसमाधीचेंलक्षणजाणावें ॥

राजयोगियासी ॥ ९६ ॥ परीविकल्पसर्वमोडूनजावा ॥ उगेपणाचिरकाळव्हावा ॥ तरीचपाविजेब्रह्मानुभवा ॥ अखंडैकरसीं ॥ ९७ ॥ ऐसेंऐकोनियांरविदत्त ॥ नमस्कारोनिआदरेंविनवित ॥ जीजीविकल्पतोअनिवार्यअत्यंत ॥ क्षीणहोयकैसा॥९८॥ बळेंधरितांअधिकचिउठे ॥ रोधितांभलतेप्रकारेंउमटे ॥ पाणीजैसेंनबांधवेमोटें ॥ तैसेंवाटेदुष्कर ॥ ९९ ॥ कोणीकडूनकवघालावी ॥ कवणेस्थळींस्थिरकरावी ॥ वायूचीझुळूककेवींआवरावी ॥ तेवींचहाविकल्प ॥ ३२०० ॥ तरीहाविकल्पकैसानिरसे॥ कैसाउगेपणाहोतसे ॥ कींजेणेंपाविजेअखंडैकरसें ॥ स्वानुभवासी ॥ १ ॥ सुषुप्तींत आपैसाहोय ॥ विकल्पअवघाचिमावळूनजाय ॥ परीतोस्वानुभवाचेउपेगानये ॥ तस्मात्स्थिरत्वव्हावेंजागरीं ॥ २ ॥ ऐशीकृपाकरावीस्वामी ॥ निःशेषद्वैताचीनुरेऊर्मि ॥ जेणेंअखंडैकनिजधामीं ॥ समरसहोय ॥ ३ ॥ ऐसेंप्रार्थूनचरणधरी ॥ वारंवारप्रदक्षणाकरी ॥ ऐसेंपाहूनियांतेअवसरीं ॥ स्वामीबोलतीसकृप ॥ ४ ॥ म्हणती सखयाअवधारावें ॥ अभ्यासाकांहींदुष्करनव्हे ॥ परीहळुहळुसंपादावें ॥ आणिनिरसावेंबाधक ॥ ५ ॥ तेचिकैशीयेश्लोकीं ॥ अभ्यासाचीस्थितिनिकी ॥ साधिली पाहिजेसाधकीं ॥ तेचिअवधारीं ॥ ६ ॥ ॥ श्लोक ॥ एकद्वित्रिक्षणेष्वेवंविकल्पस्यनिरोधनं ॥ क्रमेणाभ्यस्यतांयत्नाद्ब्रह्मानुभवकांक्षिभिः ॥ १२ ॥ ॥ टी० ॥ जयासाधकाब्रह्मानुभवाची ॥ अपेक्षाखरीअसेसाची ॥ तेणेंक्षणक्षणाविकल्पनिरोधाची ॥ यत्नेंस्थितिसाधावी ॥७॥ आजियेकक्षणनिरोध ॥ जाहलाविकल्परहितशुद्ध॥

तरीउद्यांपरवांद्विविध ॥ वाढवावेंसामान्य ॥ ८ ॥ दोनक्षणजाहलियानिरोधन ॥ पुढेंअभ्यासेंसाधावेक्षणतीन ॥ ऐसेंप्रतिदिनींक्रमेंकडून ॥ चिरकाळस्थिरकरावें ॥ ॥ ९ ॥ आतांहेंचिप्रांजळकरूं ॥ कैसाकैसाअभ्यासप्रकारु ॥ ध्वनितार्थेंकींयथार्थें निर्धारु ॥ बाणेअभ्यासाचा ॥ १० ॥ तस्मात्साधकींसावधान ॥ निरूपणऐकोनी एकाग्रमन ॥ त्यारीतींचयेकांतींबैसून ॥ अभ्यासावेंआदरें ॥ ११ ॥ पद ॥ एवंब्रह्मानुभवकांक्षिभिः ॥ एवंम्हणिजेयाप्रकारें ॥ जैसेंमागेंबोलिलेंविस्तारें ॥ तैसेंसाधकेंअभ्यासद्वारें ॥ हळुहळूसाधावें ॥ १२ ॥ ब्रह्मानुभवाचीआकांक्षा ॥ कींजाणावेंसामान्यअपरोक्षा ॥ तेणेंयाचिअभ्यासेंप्रत्यक्षा ॥ पाविजेस्वानुभवा ॥ १३ ॥ मागेंआतांपूर्वश्लोकाआंत ॥ संधिप्रकारटळटाळित ॥ सांगितलाजैसायथायुक्त ॥ नेत्रझांकितांकींउघडोनी ॥ १४ ॥ ज्ञातताआणिअज्ञातता ॥ द्विविधापरीप्रकारतत्वतां ॥ साधावेबाह्यआणिआंतौता ॥ बैसोनियेकांतीं ॥ १५ ॥ संधीमाजींसामान्यपहावें ॥ कींअज्ञाततेंतचिद्रूपवोळखावें ॥ नातरीज्ञाततेमाजींस्थिरअसावें ॥ विषयानंदें ॥ १६ ॥ ऐसेकोणतेहीप्रकारीं ॥ स्थिरत्वकरावेंअंतरीं ॥ विकल्पनहोतांनिर्विकारीं ॥ वृत्तिबुडावी ॥ १७ ॥ संकल्पाचेंजेंअधिष्ठान ॥ संकल्पउमटताहेजेथून ॥ लक्षांशेंलक्षावेंतेंस्थान ॥ सूक्ष्मअंतरदृष्टीनें ॥ १८ ॥ आरंभींनिर्विकल्पस्फूर्तिउठे ॥ पुढेंमनबुध्यादिविकल्पउमटे ॥ परीवृत्तीचेमुळींनिरखितांनुठे ॥ विकल्परूपधर्म ॥ १९ ॥ यद्यपिजरीविकल्पउठिला ॥ तरीसो-

डूनयेवृत्तीच्यामुळाला ॥ एकतानचिपाहिजेलक्षिला ॥ आपुलाजाणतेपणा ॥ २० ॥ ऐसेंसंकल्पबुडींजाणतेपण ॥ तेंलक्षिलेंजरीएकतान ॥ मगविकल्पजरीउठेआपण ॥ तरीअपैसानिमे ॥ २१ ॥ ऐसाचिवारंवारजरीउठे ॥ परीतत्क्षणींवितळूनियांफाटे ॥ ज्ञानघनचिपरिपूर्णदाटे ॥ गगनापरी ॥ २२ ॥ स्वरूपनिर्धारगगनाऐसा ॥ वोत-प्रोतपणेंसहसा ॥ मध्येंचिकिंचित्विकल्पठसा ॥ उमटूनमावळे ॥ २३ ॥ तेंचिज्ञान वृत्तीउठतां ॥ आलेंवाटेस्फूर्तिआंतौता ॥ परीतेंअसेतयेच्यापरता ॥ वृत्तियेवढेंनव्हे ॥ २४ ॥ जैसेंगगनवायूंतनये ॥ तैसेंचिद्रूपवृत्तींतनसमाय ॥ परीवाटलेंजेंवृत्तिमय॥ येरनकळेह्मणोनी ॥ २५ ॥ जैसाविकल्पहोतांस्फूर्तिझांकोळे ॥ तेवींस्फूर्तिउठतांज्ञा-नतेंनकळे ॥ गगनापरीजेंअसेसगळें ॥ कळेतेंवृत्तीयेवढें ॥ २६ ॥ विकल्पत्यागूनि स्फूर्तिवोळखावी ॥ स्फूर्तित्यागेंचित्प्रभाकळावी ॥ जैशीवायुटाकोनीगगनींघालावी॥ निजदृष्टिसहज ॥२७॥ विषयपाहतांवाटेदेखत॥ तोहाचक्षूचपदार्थजात ॥ डोळिया अवलोकितांवाटेपाहत ॥ विकल्पअंतरींचा ॥२८॥ विकल्पकळेजयाचेदृष्टी ॥तेहेस्फू-र्तीचआपुलेपुष्टी ॥ जेधवांस्फूर्तीसजाणेउठाउठीं ॥ तोचिद्रूपआत्मा ॥२९॥ तस्मात् गगनवत्चिद्रूपआपण ॥ मध्येंएकदेशीवायुऐसेंस्फुरण॥ तेंचिद्रूपचिजाणेंस्फुरणाला-गून॥परीऐसेंसाधकानकळे॥३०॥कारणकींविशेषावरीप्रवृत्ति ॥ अनादिपडलीसेभ्रां-ति ॥ हेअभ्यासेंकळतांकळतांकळती ॥ तोंकाळदृष्टिवरिवरि ॥३१॥ आरंभींनेत्राचें देखणेंत्यागावें ॥ तेंसंकल्पावरीआणावें ॥ तेचिपुढेंसंकल्पपहावे ॥ स्फूर्तीच्यायोगें॥

॥ ३२ ॥ नंतरतयाअतिसूक्ष्मास्फुरणा ॥ चिद्रूपआत्माचिदेखणा ॥ तोलयउद्भवसाक्षीअनुमाना ॥ स्फुरणाच्यायावा ॥३३॥ तथापितोप्रस्तुतनकळे ॥ तरीतोनिवळतनिवळतनिवळे ॥ परीअभ्यासावेंचिद्रूपसगळें ॥ स्फूर्तीच्यादृष्टीनें ॥ ३४ ॥ स्फूर्तिंउठतांचिचिद्गगन ॥ व्यापोनिपसरावीजेवढेंसघन ॥ पसरतांचिजातसेवितळून॥ मागुतींदुजीउठे ॥ ३५ ॥ तेहीचिद्रूपाकारव्हावी ॥ चिद्गगनव्यापूनविरावी ॥ ऐशीजेजेवृत्तिउठावी ॥ तेतेफेकावीचिद्गगनीं ॥ ३६ ॥ जैशीवायूचीझुळूकगगनीं ॥ उठोनिगगनव्यापीजाऊनी ॥ पसरतांचिजायमावळुनी ॥ आपुलेआपण ॥ ३७ ॥ अथवापाणियावरीलहर ॥ उपाधीस्तवउठेचक्राकार ॥ सर्वपाणीतेंव्यापूनसत्वर ॥ वितळूनजाय ॥ ३८ ॥ याचिदृष्टांताचियेपडिपाडें॥ स्फूर्तिंउठोनिचिद्रूपजेवढें ॥ तदाकारहोऊनमोडे ॥ वितुळतांस्वभावें॥३९॥येथेंचिद्रूपगगनापरी ॥ बोलतांकोणीशंकाकरी ॥ कींगगनजैसेंपोकळनेत्रीं ॥ भासेतैसेंचिचिद्रूप॥४०॥येविशींपुढेंअसेबोलणें॥ गगनचिद्रूपभेदेंदाखवणें ॥ आणिज्ञानतेंचिसदानंदघनें॥अनुभवाविणअनुभाव्य ४१ हेंअनुक्रमेंनिर्विकल्पव्याजें ॥ निरोपितांसाधकासमजे ॥ प्रस्तुतयेथेंवोळखिजे ॥ अभ्यासावयाचिद्गगन ॥४२॥ वृत्तिउठतांचिजेथूनउठे ॥ आणिजेथवरीजाऊनफाटे॥ तेथवरीचिद्रूपघनदाटें ॥ एकतानपहावें ॥ ४३ ॥ परीवृत्तिउठतांविकल्पाकार ॥ होउंचनद्यावीअणुमात्र ॥ बुद्धिमनाचाउद्गार ॥ होऊंनद्यावा ॥ ४४ ॥ तथापिपूर्वाध्यासेंउठे ॥ तरीचिद्गगनपहावेंनेटें॥बुद्धिनिश्चयायेतांगोमटें ॥ कींहेंचिद्गगन॥

॥ ४५ ॥ ऐसानिश्चयजरीकारितां ॥ विकल्पमोडेविषयाकारता ॥ निश्चयहोऊनउरे ज्ञातता ॥ सामान्यतावृत्तिपसरे ॥ ४६ ॥ तेहीपसारितांजायवितळूनी ॥ पुढेंदुजी वृत्तिउठेमागुनी ॥ तेहींविकल्पाकारनहोतांगगनीं ॥ अभ्यासेंयोजावी ॥ ४७ ॥ ऐसाअभ्यासचिरकाळहोतां ॥ विकल्पाचियेहोयघाता ॥ नुसधीचउरेसामान्यता ॥ निर्विकल्पस्फूर्ति ॥ ४८ ॥ ऐसेंजाहलियाअंतःकरणासी ॥ सुखजेंहोयएकरसीं ॥ तें बोलतांनयेचिवाचेसी ॥ वृत्तीचेंवृत्तिजाणे ॥ ४९ ॥ तस्मात्ब्रह्मात्मानुभवाची ॥ आकांक्षाजयासाधकाची ॥ तेणेंऐशियाअभ्यासाची ॥ दृढताकरावी ॥ ५० ॥ जया अभ्यासेंविकल्पमोडे ॥ आणिस्वस्वरूपींवृत्तिपवाडे ॥ तरीहेंअगत्यसाधकेंकोडें ॥ अभ्यासावेंयेरीतीं ॥ ५१ ॥ विकल्पमोडूनजायह्मणतां ॥ कींत्वरितचिमोडेलभावि- लचित्ता ॥ तरीऐसेंनव्हेहळुहळुतत्त्वतां ॥ क्षीणत्वापावे ॥ ५२ ॥ विकल्पहळुहळुक्षी- णहोय ॥ सामान्यहीतैसेंचिवाढतजाय ॥ त्वरितनव्हेह्मणूनसोडूंनये ॥ अभ्यासा- सी ॥ ५३ ॥ पद ॥ एकद्वित्रिक्षणेपुविकल्पस्यनिरोधनंक्रमेणयत्नात्अभ्यस्यतां ॥ टी० ॥ एकदोनतीनक्षणीं ॥ अभ्यासवाढवावाअनुदिनीं ॥ विकल्पक्षीणकीजेनिरोधू- नी ॥ यत्नसाध्यक्रमेंहोय ॥ ५४ ॥ आतांबोलिल्याप्रकारें ॥ सामान्यवृत्ति चिद्गगनाकारें ॥ क्षणएकएकाग्रस्थिरे ॥ तितुकामोडेविकल्प ॥ ५५ ॥ ऐसाआजिअभ्यासजाहलाजितुका ॥ उदयीकसहजहोयतितुका ॥ त्याहीवरी क्षणएकनिका ॥ हळुहळुवाढवावा ॥ ५६ ॥ आजिदोनक्षणसामान्यजाहलें ॥

तितुकेचिविकल्पजातिमोडले ॥ तरीतिसरेदिनींपाहिजेसाधिलें ॥ तीनक्षणपर्यंत ॥ ५७ ॥ ऐसेंप्रतिदिनींक्षणक्षण ॥ सामान्यवाढवावेंस्थिरपण ॥ विकल्पकरावानि-रोधन ॥ सहजींसहज ॥ ५८ ॥ अथवाएकेदिनींचबैसतां ॥ क्षणक्षणांवाढवावीसा-मान्यता ॥ तैशीचविकल्पायावीक्षीणता ॥ हळुहळुअभ्यासें ॥५९॥ प्रथमवृत्तिचि-द्गगनाकार ॥ जाहलीअसेनिमिष्यमात्र ॥ तितुकाचिमोडेविकल्पविकार ॥ पुढेंउठे मागुतीं ॥ ६० ॥ तेचिपुन्हांमोडूनिविकल्प ॥ वृत्तिहोयचिद्गगनरूप ॥ मागुतींउ-ठतांचिसाक्षेप ॥ गगनाकारकरावी ॥ ६१ ॥ परीस्थिरतापहिलीजाहली ॥ तीहून दुजीपाहिजेवाढविली ॥ एकक्षणवृत्तिस्थिरावली ॥ दुजीदोनक्षण ॥ ६२ ॥ दोनक्ष-णसामान्यस्थिरावतां ॥ मध्येंविकल्पउठोनिजातां ॥ पुढेंतीनक्षणतदाकारता ॥ वा-ढवावीसहज ॥ ६३ ॥ आणीकविकल्पउठोनिजाय ॥ मगचारक्षणकरावीचिन्मय ॥ ऐसाक्रमेंकडोनीहळुहळुउपाय ॥ साधावाअभ्यास ॥ ६४ ॥ ऐशीक्षणक्षणवृद्धिकरा-वी ॥ सामान्यतदाकारतासाधावी ॥ विकल्पताक्षीणपावेआघवी ॥ आणिबळात्का-रनव्हे ॥ ६५ ॥ सहजमनासीगोडीलागे ॥ तदाकारवृत्तिहोयअंगें ॥ विकल्पसांडो-निराहेउगें ॥ उठेजरीविकल्प ॥ ३६ ॥ कल्पनेचेंएकनिकें ॥ देखिल्यायासुखासी सोके ॥ विकारसांडोनिआवश्यकें ॥ तदाकारतास्वीकारी ॥ ६७ ॥ ऐशीतदाकारता वाढली ॥ विकल्पाचीवाढीमोडली ॥ ऐशीघटिकादोनघटिकासाधिली ॥ जरीहेस्थि-रता ॥ ६८ ॥ तरीअभ्यासाचेंसफलत्वजाहलें ॥ ब्रह्मानुभवासीपावले ॥ परीहेंसर्वतां

अभ्यासिलें ॥ पाहिजेयत्नें ॥ ६९ ॥ एकवेळंमुहूर्तएकबैसावें ॥ पुन्हांव्यापारींच सदांअसावें ॥ ऐशियासीयोगसिद्धिनव्हे ॥ बैसतांहीएकांतीं ॥ ७० ॥ जरीसर्व काळराहेस्मरण ॥ व्यापारतांस्नानपानभोजन ॥ सदासमाधीचेंअनुसंधान ॥ साधकाअसावें ॥ ७१ ॥ विषयपाहतांसंधिपहावी ॥ ज्ञातताअज्ञाततावोळखावी ॥ मननींतैशीचआठवावी ॥ स्थितिसमाधीची ॥ ७२ ॥ चिद्गगनींचिद्गगनव्हावें ॥ अंतर्बाह्यचिद्रूपपहावें ॥ अहोरात्रऐसेंचिध्यावें ॥ व्यापारामाजींही ॥ ७३ ॥ ऐशीयाव्यापारींच्याध्यासें ॥ निवांतस्थळींयोगसाधेअपैसें ॥ नातरीविस्मरजरीव्यापारीं होतसे ॥ तरीदांतखातांनसाधे ॥ ७४ ॥ एकांतींसुखजेंअनुभविलें ॥ त्याध्यासेंव्यापारींस्मरलें ॥ तैसेंचव्यापारींध्यासरूपठसावलें ॥ तेंउमटलेंसमाधिकाळीं ॥ ७५ ॥ एवंव्यापारींचेअनुसंधानें ॥ समाधीचेंसुखतेंबाणे ॥ समाधिसुखाचेनिगुणें ॥ व्यापारींसुख ॥७६॥ तस्मात्साधकेंसर्वकाळ ॥ अनुसंधानराखावेंनिर्मळ ॥ नातरीसमाधिकाळींबरळ ॥ विघ्नेंहोतअसती ॥७७॥ जरीव्यापारींनिर्विषयमन ॥ तरीसमाधिसुखपावेनिर्विघ्न ॥ तस्मात्साधकेंकामादित्यागून ॥ अनुसंधानींअसावें ॥७८॥ कृषिवाणिज्यराज्यकारण ॥आणिविषयीजनसंभाषण॥अथवाअन्यशास्त्राचेंवेवादन॥इतुकेंहीत्यागावें ॥७९॥ कामादिकजरीगेले ॥ तरीमनोराज्यहीपाहिजेत्यागिलें ॥वाउग्याविषयवल्गनेतेंअव्हेरिलें॥पाहिजेसाधकें॥८०॥कामादिकमनोराज्यअसतां ॥अथवाकृष्यादिव्यापारकरितां॥तोध्यासजोबैसेचित्ता॥तेणेंसमाधीसविघ्नेंहोती ॥८१॥का-

व्यतर्कन्यायादिक॥हेहीपढतांआवश्यक॥निश्चयसंपादिलाजोएक॥त्याचीउपेक्षाहोय ॥८२॥ तस्मात्‌हेंविघ्नकरसमाधीसी॥त्यागिलेचित्यागावेआवश्येंसी॥जितुकेंनिर्वाहक देहासी ॥ तेभोजनादिसंपादावे ॥८३॥ भोजनादिजरीनकेलें ॥ तरीमृत्युकिंवादेहग- ळितजाहले ॥ तरीसाधनअभ्यासबुडाले ॥ ह्मणोनिभोजनादिकीजे ॥ ८४ ॥ तैसें काव्यकृष्यादित्यागितां ॥ मृत्युनव्हेनाविगलितता ॥ तस्मात्‌त्यागाव्याचिह्यासम- स्ता ॥ कृतिविघ्नकर ॥ ८५ ॥ ह्मणसीजनकादिकींकैसें ॥ सर्वराज्यादिसंपादूनजैसें॥ समाधानहीस्वतःसिद्धअसे ॥ तरीतयांदृढबोध ॥ ८६ ॥ ऐसादृढबोधतुजअपरोक्ष॥ बाणेलसंशयरहितप्रत्यक्ष ॥ देहादिकांचेंकर्मबरेंकींरुक्ष ॥ भिन्नत्वेंजेव्हांपाहसी ॥ ॥ ८७ ॥ तेव्हांतूंहीजनकापरी ॥ जेंजेंपाहिजेतेंतेंकरी ॥ कृष्यादिअथवाकाव्य तर्कैसारीं ॥ पढेयथासुखें ॥८८॥ तुजअद्यापिब्रह्मानुभवासी ॥ कींठावनाहींअसंग- ज्ञानासी ॥ वाउगीसमानताकरूंजासी ॥ तरीपावसीअनर्थ ॥८९॥ तस्मात्‌भोजना- दिसंपादावें ॥ कृष्यादितर्कपठनत्यागावें॥कामादिविषयचिंतननकरावें ॥ सहसासा- धकें ॥ ९० ॥ विवेकवैराग्यजागृतसदा ॥ आणिअसावीशमदमसंपदा ॥ कधींपावे- नसुखैकपदा ॥ हेअसावीतळमळ ॥ ९१ ॥ असोरविदत्तातुजसांगणेंनलगे ॥ तूंउ- दाससर्वींअससीअंगें ॥ परीअन्यासाठींसांगावेंलागे ॥ जेजेयेरमुमुक्षु ॥ ९२ ॥ आ- तांएकेंसावधान ॥ समाधीचेंनिरूपण ॥ जेंपूर्वींजाहलेंअवलोकन ॥ सामान्यगग- नापरी ॥ ९३ ॥ तेंचिअनसंधानदृढराखितां ॥ बलात्कारेंविकल्पनिरोधितां ॥ नि-

द्वैतचारहोतातीतत्वता ॥ तआधाअवधारा ॥ ९४ ॥ विक्षेपलयातसराकषाय ॥
चौथारसास्वादुहोय ॥ हेचिसमाधिसुखासीअपाय ॥ करितीबळें ॥ ९५ ॥
याचारींचींरूपेंकैशीं ॥ वेगळालींबोलिजेपरियेसीं ॥ आणिनिवारणहीहोतीजैशीं ॥
तेंहीनिरोपूं ॥ ९६ ॥ विक्षेपम्हणिजेविकल्प ॥ मनोराज्याचासंकल्प ॥ हाउसंत-
चिनेदीअल्प ॥ विषयध्यासेंउठे ॥ ९७ ॥ अनेकविषयआठवित ॥ तेप्रत्यक्षदिस-
तीअंतरांत ॥ तेणेंवृत्तिकैशीहोयनिवांत ॥ चिद्रूपामाजीं ॥ ९८ ॥ तथापिबलात्कारें
चिद्गगनीं ॥ वृत्तिलावावीअनुसंधानीं ॥ तेलावावीजोंत्याआधींउठावणी ॥ संक-
ल्पाचीहोय ॥ ९९ ॥ तेव्हांकैचासांपडेअवसर ॥ विक्षेपचिउठतीवारंवार ॥ कैंची
वृत्तिहोयतदाकार ॥ क्षणभरीतरी ॥ ३३०० ॥ विक्षेपरूपविकल्पऐसा ॥ उठतां
पूर्वाध्याससहवासा ॥ समाधिसुखाचाअनुभवसहसा ॥ नयेबैसतांचिरकाळ ॥
॥ १ ॥ हाविक्षेपमोडावयासी ॥ सर्वदांअनुसंधानअसावेंमानसीं ॥ कृष्यादिव्यापा-
रआणिकाव्यतर्कासी ॥ सांडिलेंपाहिजे ॥ २ ॥ पूर्वीनिरोपिल्याप्रमाण ॥ अन्यकिं-
चित्नकरावेंभाषण ॥ त्यागबुद्धिअंतरापासून ॥ असावीसर्वांची ॥ ३ ॥ एकआ-
त्मस्वरूपाचेंअनुसंधान ॥ तेंचिमनासीहीमनन ॥ अथवाअनुभवाआलेंजेंध्येयपूर्ण ॥
तेथेंएकतानध्यास ॥ ४ ॥ इतुकेंसर्वदाध्यानराहे ॥ तरीचसाधकास्वानुभवलाहे ॥
आणिअन्याच्यात्यागेंविक्षेपमोडताहे ॥ हळुहळुअभ्यासें ॥ ५ ॥ तस्मात्साधकेंस-
र्वव्यवहाराचा ॥ सर्वदांत्यागकरावासाचा ॥ आणिसदाध्यासनिरालंबाचा ॥ योषा-

जारापरीअसावा ॥ ६ ॥ हाचिउपायविक्षेपजावया ॥ दुजानाहींचगाशिष्यराया ॥ तस्मात्वैराग्यअंतरापासूनियां ॥ आणिआवडीस्वरूपीं ॥ ७ ॥ एवंखरेंवैराग्यविषयादिकांचें ॥ आणिअनुसंधानस्वस्वरूपाचें ॥ हेंजागृतींतदृढतरव्हावेंसाचें ॥ तरीचसमाधिघेतांसाधे ॥ ८ ॥ तेथेंहीबैसलियावरी ॥ विक्षेपउठतीविषयानुकारी ॥ तयासीविवेकवैराग्येंसारी ॥ जरीसाधकस्वयें ॥ ९ ॥ एकदांसारितांनजाती ॥ वारंवारविकल्पउठती ॥ तेसारावेचिविवेकाविरक्ती ॥ कडूनतेचअवसरीं ॥ १० ॥ येथींचाविवेकतोऐसा ॥ हाजोउठेविकल्पठसा ॥ तोकासयावरीउमटेसहसा ॥ हेंपाहिलें पाहिजे ॥ ११ ॥ पाणियावरीजेवींतरंग ॥ कींआकाशामध्येंमेघ ॥ तैसेचिद्गगनीं विषयअमोघ ॥ विकल्पासहभासती ॥ १२ ॥ पाणीगगनअवलोकितां ॥ तरंगमेघाचीमिथ्यावार्ता ॥ तैसेंस्वानुभवेंचिद्गगननिरखितां ॥ मिथ्यताविषयासी ॥ ॥ १३ ॥ विषयसांडूनाचिद्गगनपहावें ॥ अर्थात्विषयाचात्यागसंभवे ॥ स्वरूपानुसंधानविवेकयानांवें ॥ हेचिदोनीवाढती ॥ १४ ॥ ऐसेंविवेकवैराग्यवाढतां ॥ अवश्यविक्षेपायेतसेक्षीणता ॥ क्षणक्षणांसंधीसीविवर्धता ॥ बोलिल्यान्यायेंहोय ॥ ॥ १५ ॥ निःशेषविकल्पजरीमोडे ॥ तरीसामान्यसुखअपारजोडे ॥ तेंसुखबोलतां नयेकोडें ॥ वृत्तिजाणेसाधकाची ॥ १६ ॥ एवंविवेकवैराग्येंकडूनी ॥ विक्षेपविकल्पाचीहानि ॥ होतअसेसाधकालागुनी ॥ तस्मात्यारीतींसाधावें ॥ १७ ॥ ऐसेंवि-

धेर ॥ १८ ॥ तयालयाचेदोनप्रकार ॥ येकझोंपदुजाशून्याकार ॥ येणेंस्वानुभवापडे अंधकार ॥ तरीतोकालव्यर्थगेला ॥ १९ ॥ विकल्पासहविक्षेपमोडतां ॥ झोंपचियेतसेआवश्यकता ॥ अथवावृत्तीसीशून्याकारता ॥ हाहीलयचिबोलिजे ॥ २० ॥ लयकिंवाशून्याकारहोणें ॥ तरीस्वानुभवामुकावेंयेणें ॥ येथंहीसाधकेंउपायकरणें ॥ तरीमोडेललय ॥ २१ ॥ चिद्गगनाचीयेकाकारता ॥ असावीध्येयमात्रगोचरता ॥ हाविसरचिनपडावातत्त्वतां ॥ निमिष्यहीएक ॥ २२ ॥ स्मरणएकतानअसावें ॥ विस्मरणासीचविसरावें ॥ सामान्यवृत्तीनेंउठोनीपसरावें ॥ वितुळतांआपुलेआपण ॥ २३ ॥ स्वरूपाचीगोडीअत्यंत ॥ असतांस्मरणहीराहेनिवांत ॥ परीतेआवडी कैशीदेऊनदृष्टांत ॥ स्पष्टकरूंअवधारी ॥ २४ ॥ उष्णकाळींसूर्यखडतरला ॥ माध्याह्नींवोणवाहीलागला ॥ ऐशियासमर्यींगजबुडला ॥ महाडोहाच्याआशर्यीं ॥ ॥ २५ ॥ तयासीसुखशीतलत्वाचें ॥ जाहलेंतेंकदांत्यागिलेंनवचे ॥ जरीतोंडबाहेरीकाढितांसाचें ॥ तापेलयास्तवनकाढी ॥ २६ ॥ तैसाहात्रिविधतापेंतापला ॥ विक्षेपासीअतिविटला ॥ चिद्गगनींविश्रांतिपावला ॥ विक्षेपाकडेतोनयेची ॥ ॥ २७ ॥ परीत्यास्वात्मत्वसुखाची ॥ गोडीक्षणक्षणांवाढतीसाची ॥ वाहवाम्हणेविश्रांतिमीचि ॥ पावलोंअसें ॥ २८ ॥ अनंतजन्मींचेंदुःखगेलें ॥ जयासुखेंतेंमजप्राप्तजाहलें ॥ ऐसेंहीजरीआठविलें ॥ तरीहाविक्षेपची ॥ २९ ॥ म्हणोनिऐसेंहीनाठवितां ॥ उगेंचिअसावेंसुखाकारता ॥ पुढेंआपेआपउत्थानहोतां ॥ आठवेलवि-

क्षेपें ॥ ३० ॥ तेआठवणभोजनादिव्यापारीं ॥ विसरूंचिनयेक्षणभरी ॥ म्हणजेत-
याध्यासेंपुन्हांझडकरी ॥ बैसतांतदाकारहोय ॥ ३१ ॥ विक्षेपनसतांसावधान ॥
चिद्गगनींहोयलीन ॥ चढतीआवडीक्षणक्षण ॥ तरीचहालयमोडे ॥ ३२ ॥ झोंप
तोंनयेचीतत्त्वतां ॥ आणिनव्हेशून्याकारता ॥ सावधपणेंएकाग्रता ॥ याचिनां-
वेंसमाधि ॥ ३३ ॥ ऐसेंलयाचेंविघ्ननासलें ॥ समाधिसुखप्राप्तजाहलें ॥
तरीआणींकतिजेंविघ्नउदेलें ॥ कषायाचेंसाधका ॥ ३४ ॥ कषायह्मणिजेसुखरूप
असतां ॥ सहजींभासचिद्गगनाआंतौता ॥ हिरवेपिवळेभासतीभोंवता ॥ कींअग्नि
लागलावाटे ॥ ३५ ॥ नानाविद्युल्लताचमकती ॥ कींनानावाद्येंश्रवणींपडती ॥ हाक-
षायविघ्नकरनिश्चितीं ॥ वोढीवृत्तितिकडेची ॥ ३६ ॥ एकाएकींहेंअवलोकितां ॥
तत्क्षणींउठोनिधांवेतत्त्वतां ॥ एकदांसाधकउठोनीपळतां ॥ मगपुन्हांपुन्हांतैसाची
॥ ३७ ॥ प्रतिदिनींतितुक्यासुखासी ॥ पावतांएकाग्रतदाकारतेसी ॥ भासतांनाद
किंवारंगासी ॥ आरोळीमारोनीपळे ॥ ३८ ॥ ऐशीहेसंवेलागलीजरी ॥ तरीपुढेंप्रवे-
शेनाब्रह्माकारीं ॥ तेथूनप्रतिदिनींफिरेमाघारीं ॥ तस्मात्हेंविघ्नदुर्धर ॥ ३९ ॥ अ-
थवाउठोनीजरीनपळाला ॥ ठायींचाठायींचवैसला ॥ कषायदिसतांचिआला ॥ वि-
क्षेपाकडे ॥ ४० ॥ विक्षेपाकडेजरीयेण्याची ॥ संवेपडलीवृत्तीसीसाची ॥ तरीतेही
आवडीसांडूनएकाग्रतेची ॥ उत्थानप्रतिदिनींकरी ॥ ४१ ॥ येथेंसाधकेंएककरावें ॥
चिद्गगनज्ञानघनानसोडावें ॥ आठवणींतआठवपणेंमुरावें ॥ भिन्नत्वेंनुरतां ॥४२॥

तथापिरंगनादउमटती ॥ तरीतेमिथ्यात्वेंदृश्यभ्रांति ॥ विवेकेंविदारूनित्यागिजती॥
विक्षेपाकडेआलियाही ॥ ४३ ॥ ब्रह्मअशब्दपरिपूर्ण ॥ तेथेंकैंचेंनादाचेंश्रवण ॥
आणिअदृश्यअगोचरतरीवर्ण ॥ हिरवापिवळाकैंचा ॥ ४४ ॥ ज्ञानघनजोप्रकाशक॥
तोऐसानव्हेदृश्यात्मक ॥ सूर्याऐसाह्मणतीकित्येक ॥ तेहीनविवेकी ॥ ४५ ॥ डोळे
दडपूनियांपाहती ॥ अथवामुद्रादिकांचीकृति ॥ पित्तप्रकृतीनेंप्रकाशउमटती ॥ तें
ब्रह्मह्मणतीमूढ ॥ ४६ ॥ कोणीभावितीज्योतिऐसें ॥ कोणीमानितीअणुत्वेंअसे ॥
ऐसेंकित्येकांसीलागलेंपिसें ॥ तयामूढांप्राप्तकैंचें ॥४७॥ असोखरेंतरणेंजयासाध-
का ॥ ऐशियानगुंतावेंकुतर्का ॥ तेणेंपहावेंअंतरविवेका ॥ सूक्ष्मबुद्धीनें ॥ ४८ ॥ कीं
ज्ञानप्रकाशाऐसेंनाहीं ॥ तेंअंतरदृष्टीनेंहीदिसेनाकहीं ॥ जरीदिसावयाजोगेंअस-
तांकधींही ॥ विषयपाहतांआढळेना ॥ ४९ ॥ तस्मात्वर्णव्यक्तिनादरंग ॥ हेसर्व
दृष्टीचेदृश्यतरंग ॥ आत्माब्रह्मअसंगअभंग ॥ अमुकाऐसानव्हे ॥ ५० ॥ दृश्यभा-
सातीतसघन ॥ निश्चळपरिपूर्णचिद्‍गगन ॥ तेथेंचिवृत्तीसीकरावेंलीन ॥ येकाग्र-
भावें ॥ ५१ ॥ ऐसानिर्धारधरूनबैसतां ॥ कषायनामूनजातीतत्त्वतां ॥ किंचित्भा-
सहीजाहलाअसतां ॥ वितळूनजाती ॥ ५२ ॥ दिसोतनादिसोतनादरंग ॥ परीवृ-
त्तिअसावीअभंग ॥ तरीआपेआपपावेभंग ॥ विघ्नकषायाचें ॥ ५३ ॥ वृत्तिलीनअ-
सतांचिद्‍गगनीं ॥ कदाचित्विकल्पपावलाउत्थानीं ॥ तरीअहंब्रह्मअसंगह्मणोनी॥
होतांपुन्हांलीनहोय ॥ ५४ ॥ लीनत्वेंमीब्रह्मतरीस्फुरे ॥ परीनहातीशब्दाकारें ॥

सामान्यवृत्तीचजाऊनपसरे ॥ पुन्हांवितळूनझेपावे ॥ ५५ ॥ एवंविकल्पउठतांनुठ-
तां ॥ अहंब्रह्मास्मिस्वकीयअसंगता ॥ स्फुरूंलागेएकाकारता ॥ अभ्यासबळेंकडो-
नी ॥ ५६ ॥ ऐशीवृत्तीचीब्रह्माकारता ॥ होयजरीसाधकातत्त्वतां ॥ तत्क्षणींकषा-
याचेहोयघाता ॥ आपेआप ॥ ५७ ॥ यारीतींकषायपावतांउपमर्द ॥ पुढेंउमटूंलागे
रसास्वाद ॥ हेंहीसमाधीसीप्रसिद्ध ॥ विघ्नचिचौथें ॥ ५८ ॥ विक्षेपनव्हेलयनव्हे
॥ कांहींरंगहीनुमटावे ॥ परीअहंब्रह्मम्हणोनिध्यावें ॥ अभिमानेंमाथां ॥ ५९ ॥
अहंब्रह्मास्मिम्हणून ॥ वृत्तीनेंघेतलाजोअभिमान ॥ हेंनव्हेसमाधीचेंलक्षण ॥ ध्ये-
याहूनभिन्नपडे ॥ ६० ॥ जैशीदेहबुद्धीचीस्फूर्ति ॥ घेऊनबैसतीमूढमति ॥ तैशी-
चअहंब्रह्महीवृत्ति ॥ साभिमानेंबाधक ॥ ६१ ॥ निर्विकल्पनिजरूपआपुलें ॥ तें
किमात्मकनाहींकळलें ॥ परीमीम्हणोनसाभिमानेंआलें ॥ देहबुद्धीकडे ॥ ६२ ॥
जरीम्हणसीचिद्गगनाकार ॥ वृत्तिजाहलीअसेंनिर्धार ॥ तेकैशीयेईलसाचोकार ॥
देहबुद्धीकडे ॥ ६३ ॥ तरीअवधारावेंनिवांत ॥ वृत्तिउठतांअभिमानस्फुरत ॥ तेक्ष-
णींदेहबुद्धीचऐसासंकेत ॥ यथार्थनकळेम्हणोनी ॥ ६४ ॥ वृत्तिजरीलीनजाहली ॥
तरीशून्याकारताअवलंबिली ॥ तेचिसत्यम्हणूनबळकाविली ॥ आपुलीस्वरूपस्थि-
ति ॥ ६५ ॥ स्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत ॥ यामिथ्यात्वाचासाभिमानघेत ॥ हेदेहबुद्धि
नव्हेकायनिश्चित ॥ ब्रह्मम्हणूनघेतांजरी ॥ ६६ ॥ तथापिइतुकेंमिथ्याम्हणोनी ॥

आत्मरूपजरीगगनापरी ॥ परीज्ञानघनरूपप्रतीतिनव्हेखरी ॥ तेंचिशून्यभावि अंतरीं ॥ तेणेंसुखेंनाचत ॥ ६८ ॥ जैसाहटयोगीवायुकोंडोनी ॥ शून्याकारबैसला होऊनी ॥ तैसाचिहाहीगगनातेंमानी ॥ शून्याकारब्रह्म ॥ ६९ ॥ येथेंस्वरूपआ-णिगगनाचा ॥ भेदकळलापाहिजेसाचा ॥ आणिअहंब्रह्माभिमानवृत्तीचा ॥ नि-पटूनगेलापाहिजे ॥ ७० ॥ तरीचहारसास्वादमावळे ॥ ब्रह्मब्रह्मत्वेंस्वयेंनिवळे ॥ नातरीशून्यकिंवाउफाळे ॥ देहबुद्धीमागुती ॥ ७१ ॥ तस्मात्यारसास्वादाचेंविघ्न ॥ ब्रह्मनपविजेनिरसल्याविण ॥ तेंचिकैसेंऐकावेंनिरूपण ॥ अतिसावधानसाधकें॥ ॥ ७२ ॥ आधींगगनस्वरूपाचाभेद ॥ विवेचनेंकळावाप्रसिद्ध ॥ पुढेंसाभिमानत्या-गूनिस्तब्ध ॥ वृत्तिराहेतेंबोलूं ॥ ७३ ॥ आकाशम्हणिजेकेवळभूत ॥ शब्दगुणजेथें उमटत ॥ आणिशून्यरूपजाणण्यारहित ॥ नेत्रासीअवकाशदिसे ॥ ७४ ॥ काम क्रोधलोभमोहभय ॥ याहीपांचांचागगनींअन्वय ॥ पोकळदृश्यतमोगुणकार्य ॥ जडचारीभूतांऐसें ॥ ७५ ॥ चिद्गगनींशब्दगुणनसे ॥ आणिशून्यहीजेथेंअनारि-सें ॥ नेणींवकालत्रयींनदिसे ॥ अदृश्यअगोचर ॥ ७६ ॥ कामक्रोधादिहेमनोधर्म॥ त्यामनाचाचिनसेजेथेंउद्गम ॥ अवकाशेंविणाचिद्घनसम ॥ पोकळतोकिंचितनसे ॥ ॥ ७७ ॥ भूतम्हणिजेजाहलें ॥ म्हणोनिगगनहेंनामपावलें ॥ स्वस्वरूपआदिअं-तींसंचलें ॥ ज्ञानघननिविड ॥ ७८ ॥ जयास्वरूपींमायास्फूर्ति ॥ रज्जुसर्पाचीजे-वींभ्रांति ॥ तैशीनहोऊनमानिलीउत्पत्ति ॥ अहंब्रह्मास्मिशब्दें ॥ ७९ ॥ तोशब्द

आणितयाशब्दासी ॥ अवकाशजाहलाअखंडैकरसीं ॥ तयाछिद्ररूपपोकळपणा-
सी ॥ आकाशनामठेविलें ॥ ८० ॥ येरभूतेंआणिजगास ॥ पैसरूपींजाहलावास ॥
तयानाममात्रठेविलेंफोस ॥ आकाशम्हणोनी ॥ ८१ ॥ तेथेंअज्ञानजडत्वआलें ॥
म्हणोनिकल्पिलेंतमोगुणींजाहलें ॥ कामक्रोधादिकार्यातउमटले ॥ अंतःकरणरूपीं
॥ ८२ ॥ ऐसेविकारहेगगनाचे ॥ कार्यतरीमायास्फूर्तीचें ॥ विचारेंपाहतांजाहलेंच
नवचे ॥ परीनामास्तवकल्पिलें ॥ ८३ ॥ स्वरूपतरीअखंडैकरस ॥ जेथेंमायेसी
जाहलाउमस ॥ परीतेथेंछिद्ररूपपोकळीस ॥ अवकाशकैचा ॥ ८४ ॥ जैसेंआरसि-
याछिद्रनसतां ॥ पुढीलपदार्थदिसतीआंतौता ॥ तैसेंज्ञानघननिबिडअसतां ॥
भ्रमेंजगमध्येंजाहलेंवाटे ॥ ८५ ॥ ज्ञानघनींकैचाअवकाश ॥ म्हणिजेअमुकस्थळ
स्वरूपाहूनवोस ॥ पडिलेंऐसेंनाहींतयास ॥ एकरसबोलिजे ॥ ८६ ॥ ऐशियाअ-
खंडैकरसामाजीं ॥ कल्पिलीकल्पनामायादुजी ॥ नेणीवहीकल्पिलीसहजीं ॥ तें-
चिआकाश ॥ ८७ ॥ ज्ञानामाजींनेणतेपण ॥ पोकळजडरूपगगन ॥ नामपावलें
उपाधीकडून ॥ येऱ्हवींजाहलेंचिनाहीं ॥ ८८ ॥ स्वरूपाविणस्थळरितेंनाहीं ॥ ऐ-
सेंबोलतांकोणीयेथेंही ॥ शंकीलकींगगनासीहिपाहीं ॥ खंडताकोठें ॥ ८९ ॥ तरी
परिसायाचेंउत्तर ॥ जेंकांनिश्चळअंतनाअपार ॥ तयासीगगनहेंनाममात्र ॥ माये-
स्तवकल्पिलें ॥ ९० ॥ वेगळेपणेंजेंपहावें ॥ तयासीगगनकल्पिलेंस्वभावें ॥ अभि-
न्नपणेंजेंएकरसव्हावें ॥ तरीतेंगगनचिब्रह्म ॥ ९१ ॥ काळिमानसतांपितळ ॥ तें-

चिसुवर्णकेवळ ॥ तेंसें अज्ञानन सतांनिवळ ॥ ज्ञानघनतें ब्रह्म ॥ ९२ ॥ हअवका-
शरूपउगेंभाविलें ॥ तयाब्रह्मरूपागगननामठेविलें ॥ परीतेंआकाशनव्हेअसेसंच-
लें ॥ परब्रह्माचि ॥ ९३ ॥ आतांआकाशाचेंरूपकोणतें ॥ म्हणसीजरीबोलिजेतें ॥
छिद्रत्वेंशब्दनादउमटतीतें ॥ आकाशभूतरूप ॥ ९४ ॥ तेंचिआकाशशब्दासहि-
त ॥ जाहलेंम्हणूननामपावलेंभूत ॥ तेंचिप्रलयकालींनासत ॥ येरसंचलेंतेंब्रह्म ॥
॥ ९५ ॥ शब्दरूपतेंचिश्रोत्रासी ॥ वेद्यजाहलेंएकदेशी ॥ येरओतप्रोततेंकवणा-
सी ॥ विषयअसेसांगें ॥ ९६ ॥ म्हणसीनेत्रासीपोकळपणा ॥ दिसेगगनाचापरि-
पूर्णा ॥ तरीतेवाउगीकल्पिलीकल्पना ॥ गगनारूपकैंचें ॥ ९७ ॥ शब्दतरीनेत्रा-
सीनदिसे ॥ माओतप्रोततेंकैसेंभासे ॥ अनुमानिलेंजेंपोकळसें ॥ तेंपरब्रह्मसघन ॥
॥ ९८ ॥ परब्रह्मअमुमानाआलें ॥ म्हणूनगगनऐसेंनामठेविलें ॥ पाहणाराकडेज्ञा-
नउमटलें ॥ पाहिलेंतेंजडअज्ञान ॥ ९९ ॥ परीपाहणाराचेंविशेषज्ञान ॥ तेंचिअ-
न्यथाअप्रमाण ॥ माकल्पिलेंपोकळासीजेंअज्ञान ॥ तेंखरेंकैसें ॥३४००॥ पाहणा-
राचेंज्ञानत्यागावें ॥ पोकळीचेंजडपणविसर्जावें ॥ उर्वरितकेवळज्ञानस्वभावें ॥
तेंपरब्रह्मदोहींकडे ॥ १ ॥ तस्मात्ओतप्रोततेंब्रह्मपूर्ण ॥ शब्दरूपतितुकेंचिगगन ॥
जेंकांउद्भवलेंमायास्फुरण ॥ उपाधिमाजीं ॥ २ ॥ तेथूनचिपरापश्यंतीमध्यमा ॥
वैखरीआदिपावलीउद्गमा ॥ शब्दरूपतातयाचियेनामा ॥ आकाशभूत ॥ ३ ॥ ये-
रचारीभूतांचेउपाधिस्तव ॥ शब्दघसणीनेंउठेस्वभाव ॥ अथवापशुपक्ष्यादिजीव॥

तेथेंध्वनिरूपेंगगन ॥ ४ ॥ तेथेंचिकामक्रोधाचीउत्पत्ति ॥ आणिशून्यजडअज्ञान भ्रांति ॥ अथवानाशहीकल्पांतीं ॥ इतुक्याचिगगना ॥ ५ ॥ तयाशब्दरूपगगना-चा ॥ वेद्यत्वपणाश्रोत्रासीसाचा ॥ येरओतप्रोतजेंतयाचा ॥ शब्दनावेद्यत्व ॥६॥ तेथेंकामक्रोधादिनाजडपण ॥ शून्यअज्ञाननाशब्दगुण॥उत्पन्नजाहलेंनानाशहोणें ॥ ह्मणूनतेंचिब्रह्म ॥ ७ ॥ अज्ञानेंतयाब्रह्मरूपासी ॥ कल्पनाकेलीभूताऐशी ॥ नाम आकाशठेविलेंत्यासी ॥ परीरूपकांहींनसे ॥ ८ ॥ तस्मात्‌तेंचिब्रह्मखरें ॥ परीघेत-लेंपाहिजेविचारें ॥ तंवरविदत्तपुसेआदरें ॥ करजोडोनी ॥ ९ ॥ जीजीस्वरूपासीजें उपमिलें ॥ तेंगगनकवणासीबोलिलें ॥ विभुव्यापकनिरंशह्मणितलें ॥ हेंतोंओ-तप्रोतगगन ॥ १० ॥ शब्दरूपतेंतोंएकदेशी ॥ विभुत्वव्यापकतानयेत्यासी ॥ तस्मात्‌उपमिलेंजेंब्रह्मरूपासी ॥ तेंओतप्रोतगगन ॥ ११ ॥ विभुत्वव्यापकत्वनि-रंशता ॥ स्वरूपासमअसतीतत्त्वतां ॥ एकचैतन्याचीमात्रअधिकता ॥ ब्रह्मरूपीं असे ॥ १२ ॥ ब्रह्मींचैतन्यम्हणतांअधिक ॥ व्यापकहीजडजाहलेंआवश्यक ॥ तेंचिब्रह्मउपदेशितांएक ॥ तरीहेंउमजेऐसेंकरा ॥ १३ ॥ ऐसेंऐकतांचिश्रीशंकर ॥ हर्षोनिकरितेजाहलेउत्तर ॥ कींहेंओतप्रोतजेंनिर्विकार ॥ यासीचउपमिलें ॥ १४ ॥ अज्ञानेंभ्रमेंभाविलेंअसे ॥ कींहेंव्यापकचिआकाशऐसें ॥ तयासीकळावयासांगती आवेशें ॥ श्रुतिआणिज्ञाते ॥ १५ ॥ श्रुतिआणिज्ञातेकळून ॥ सांगतीकैसेंहेंचिगग-न ॥ ह्मणसीतरीप्रयोजन ॥ असेइतकेंची ॥ १६ ॥ [illegible]

तरीतेंकासयासारिखेंउमजावें ॥ ऐसापदार्थचिदुसरानव्हे ॥ ह्मणोनिज्याचेंत्याउप-
मिलें ॥ १७ ॥ अज्ञानासीयागगनाचा ॥ व्यापकपणामोठेपणासाचा ॥ ठाउकाअ-
सेतरीउपमितांस्वरूपाचा ॥ अनुभवकळेल ॥ १८ ॥ एकशून्यअज्ञानभाविलें ॥ ह्म-
णोनीचगगनाऐसेंउपमिलें ॥ तेंहीसाधकाजाईलकळलें ॥ अभ्यासबळेंकडूनी ॥ १९ ॥
कींब्रह्मचिद्घनज्ञानरूप ॥ तेंविशेषाऐसेंनव्हेअल्प ॥ सामान्यस्वयंप्रकाशअमुप ॥
यथार्थकळेजेव्हां ॥ २० ॥ तेव्हांचिओतप्रोतासीअज्ञान ॥ कल्पिलेंहोतेंतेंत्यागून ॥
सहजींसामान्यएकरूपज्ञान ॥ कळतांगगनबुद्धिजाय ॥ २१ ॥ विभुत्वव्यापकत्वतों
पहिलेंसम ॥ तेंतोंऐक्यचिसहजनिःसीम ॥ भाविलेंअज्ञानआणिठेविलेंनाम ॥ तें
मिथ्याहोयस्वानुभवें ॥ २२ ॥ तस्मात्राविदत्ताविचारूनपाहें ॥ व्यापकज्ञानघनब्र-
ह्मचिआहे ॥ याव्यापकासीकोणतेंरूपकींलाहे ॥ चक्षुआदिइंद्रियां ॥ २३ ॥ असो
ऐशियाव्यापकरूपासी ॥ गगनकल्पनाजेअज्ञानासी ॥ तेचिनिरासिजेऐकेंमानसीं ॥
सावधानपणें ॥ २४ ॥ वायुआदिचारीभूतें ॥ व्यापकगगनींअसतीमिश्रितें ॥
तेचिभिन्नकाढितांऐतें ॥ स्वतःसिद्धब्रह्म ॥ २५ ॥ अज्ञानशून्यजेनेणीव ॥ हापृथ्वी-
चाकठिनस्वभाव ॥ गगनींमृदुत्वाचाजोभाव ॥ तोआपाचागुण ॥ २६ ॥ भा-
सलेंगगनतेंतेज ॥ म्हणूनपोकळअनुमानिजेसहज ॥ स्तब्धतानिरोधतातेंस-
मज ॥ वायुतत्त्वाची ॥ २७ ॥ शब्दरूपअंतःकरणस्फूर्ति ॥ जयेस्तवगगनहेंवदंती ॥
हेकेवळगगनींनाढळती ॥ विचारूनपाहतां ॥ २८ ॥ स्तब्धतानिरोधतातोंनसे ॥

कींमायाचिजेथेंनुमसे ॥ चंचळस्वभावेंविणएकरसें ॥ चिद्गगनब्रह्म ॥ २९ ॥ तस्मात्गगनींवायूचाअभाव ॥ तेजभासकत्वेंदिसेतेंवाव ॥ जाहलाम्हणसीब्रह्मींचा अनुभव ॥ परीतोभ्रम ॥ ३० ॥ वेगळेपणेंकोणखरें ॥ कींब्रह्मअनुभविजेसाचोकारें ॥ तस्मात्अभिन्नपणेंभासनिवारे ॥ तेव्हांतेजाचाअभाव ॥ ३१ ॥ त्वचेसीकांहींस्पर्शावें ॥ तरीमृदुकठिनम्हणावें ॥ आपुलेआपणासीस्वयमेवें ॥ मृदुनाकठिन ॥ ॥ ३२ ॥ तरीआपहेंकवणेपरी ॥ असेतेंकाढावेंनिर्धारी ॥ नाहींचनाहींकल्पनादुसरी ॥ आहेतैसेआहे ॥ ३३ ॥ कठिनपणशून्यअज्ञान ॥ हेकल्पिलीपृथ्वीम्हणून ॥ विचारेंवोळखितांसामान्यज्ञान ॥ अज्ञानमावळे ॥ ३४ ॥ आपणचिद्गगन ओतप्रोत ॥ अंतनाहींम्हणोनअनंत ॥ सजातीयादिभेदरहित ॥ कळेजरीस्वानुभवें ॥ ३५ ॥ देहादिकचिमीआपण ॥ मानिलेंहोतेंविपरीतज्ञान ॥ म्हणूनकल्पिलें एकअज्ञान ॥ कींनकळेआपआपणा ॥ ३६ ॥ हेंविपरीतज्ञानवृत्तिउठतां ॥ कल्पिलेंअसेबहिर्मुखता ॥ तस्मात्नेणीवहीआलीपाहतां ॥ माथांवृत्तीचे ॥३७॥ परीस्वरूपअज्ञाननसे ॥ उठतांवृत्तीसीजाणतसे ॥ विपरीतज्ञानतेंहीप्रकाशे ॥ जयाच्या प्रभें ॥ ३८ ॥ वृत्तीसीचस्वरूपनकळलें ॥ तेंअज्ञानहीजेणेंप्रकाशिलें ॥ तरीतेंअज्ञानकैसेंजाहलें ॥ ज्ञानघनओतप्रोत ॥३९॥ जडपणातोस्वरूपींकिंचित ॥ नाहींचनाहींनिभ्रांत ॥ शून्यअज्ञानत्वकल्पिलासंकेत ॥ तोविचारेंनिरसिला ॥ ४० ॥

कळेलअपरोक्ष ॥४१॥ एवंस्वस्वरूपजेंचिद्गगन ॥ अनंतअपारव्यापकपूर्ण ॥ तयासीव्यर्थकल्पितीआकाशम्हणून ॥ परीतेंचिसघनब्रह्म ॥ ४२ ॥ तेंस्वरूपअशब्दअस्पर्श ॥ अरूपअगंधअरस ॥ भासमृदुनानिरोधांश ॥ आणिअज्ञानन्हे ॥ ॥ ४३ ॥ ऐसेंगगनगाळूनकाढिलें ॥ पांचहीभूतांचेधर्मत्यागिले ॥ नंतरउर्वरितजें उरलें ॥ तेंरविदत्ताचिद्गगन ॥ ४४ ॥ हेंऐकुनीरविदत्तआपण ॥ साष्टांगघालितसेनमन ॥ जीजीस्वस्वरूपज्ञानघन ॥ पोकळीविणएकरस ॥४५॥ ऐसेंविचारेंअनुमानलें ॥ कींगगनप्रायओतप्रोतसंचलें ॥ परीतेंवृत्तीसीपाहिजेकळलें ॥ तेव्हांवृत्तीचेंअज्ञाननासे ॥ ४६ ॥ स्वरूपवास्तविकअज्ञानन्हे ॥ सामान्यज्ञानघनचि स्वभावें ॥ परीवृत्तीसितोंअज्ञानसंभवे ॥ कींकळेनास्वरूप ॥ ४७ ॥ सजातीयादि भेदरहित ॥ कींपरिच्छेदाविणअनंत ॥ वृत्तीसीकळावाअपरिमित ॥ तरीचअज्ञाननिरसे ॥ ४८ ॥ जयावृत्तीच्यानकळण्यामुळें ॥ येवढेंऐक्यतेंपडिलेंवेगळें ॥ देहबुद्धिधरूनियांबळें ॥ नाथिलेंचिजन्मेमरे ॥ ४९ ॥ ऐशियावृत्तीसीकळल्याविण ॥ न फिटेचिकदांहीअज्ञान ॥ अभ्यासेंव्यापितसेचिद्गगन ॥ परीकेवढेंकितीकळेना ॥ ॥ ५० ॥ वृत्तीसीकळेकिंवानकळे ॥ तोंइतुकियांतवृत्तिमावळे ॥ तरीअशेषत्वेंकैसें निवळे ॥ अगोचरब्रह्म ॥ ५१ ॥ तथापिकिंचितकळण्यानें ॥ वृत्तीनंअभिमानमाथांघेणें ॥ अहंब्रह्मास्मिहेंउफाळणें ॥ विघ्नरूपरसास्वादु ॥ ५२ ॥ तरीहारसास्वादुकैसाजावा ॥ यथार्थवृत्तीसीकैसाकळावा ॥ अभिमानरहितस्वानुभवा ॥ कैसेंपा-

वावें ॥ ५३ ॥ साभिमानेंविणशून्यहोतें ॥ अभिमानेंतोविघ्नउमटतें ॥ तरीयेथील खूणकैशीआहेते ॥ स्वामीनिरोपावी ॥ ५४ ॥ ऐसेंबोलोनीचरणधरिले ॥ ऐकतांसद्गुरुहीसंतोषले ॥ ऐकम्हणतीसावधानपहिलें ॥ वृत्तीसीकळणेंकैसेंतें ॥ ५५ ॥ जे कांचिद्गगनींवृत्तिपसरे ॥ तदाकारहोऊनीविघुरे ॥ नंतरजेंकांहींउर्वरितउरे ॥ तेंचिस्वप्रभरूप ॥ ५६ ॥ पुन्हांतत्क्षणींचवृत्तिउठे ॥ चिद्गगनव्यापूनसर्वेचिफाटे ॥ दुजीनुठेतोंवरीदाटे ॥ केवलस्वरूप ॥ ५७ ॥ म्हणसीवृत्तिमावळतांनिवळे ॥ तेंवृत्तीसीकेवींकळे ॥ परीवृत्तिउठतांचिद्गगनींमिसळे ॥ परीतेंकळेहेंम्हणुनी ॥ ५८ ॥ वृत्तिपदार्थजरीपाहतां ॥ अमुककळूनमावळेतत्त्वतां ॥ हास्वभावचिवृत्तीचाऐता ॥ कींकळावेंमावळावें ॥५९॥ म्हणोनीघटपटाचेंजेंअज्ञान॥ निरसूनअमुकसेंहोयज्ञान ॥ जरीमगजातसेमावळून ॥ तरीकळणेंतोंजाहलें ॥६०॥ तैशीवृत्तिझपावेचिद्गगनीं ॥ हेंस्वस्वरूपकळेतत्क्षणीं ॥ तेव्हांचिजायजरीवितळुनी ॥ परीअज्ञानतोंगेलें ॥६१॥ हेंमीब्रह्मचिद्गगन ॥ एकरसदंडायमान ॥ ऐसेंवृत्तीसीहोयज्ञान ॥ नकळणेंजाउनी ॥६२॥ वृत्तिव्यापतांचिअज्ञानजातें ॥ अमुकसेंब्रह्मनिश्चयायेतें ॥ म्हणसीसाभिमानें माथांघेतें ॥ हाउफाळेरसास्वादु ॥६३॥ तरीहारसास्वादत्रिपुटिअसतां ॥ निःशेषमावळेनातत्त्वतां ॥ वस्तुतंत्रनिजांगेंहोतां ॥ तेव्हांचिमावळे ॥६४॥ तोंपर्यंतहाअभिमान ॥ पाहिजेतरीचअज्ञानखंडन ॥ कर्तृतंत्रत्वेंअखंडअनुसंधान ॥ एकतानअ- [illegible] ॥ ६५ ॥ ध्येयध्यानरूपकर्तृतंत्रता ॥ चिरकाळराहेजरीस्थिरता ॥ येणेंचि

वस्तुतंत्रअभिन्नता ॥ होयहळुहळु ॥ ६६ ॥ दृढअपरोक्षजाहलियावरी ॥ कींअंगें निर्विकल्पनिर्विकारी ॥ हेंविघ्नरसास्वादाचेंनिर्धारी ॥ मावळोनिजाय ॥ ६७ ॥ तोंकाल्हारसास्वादु ॥ साभिमानरूपब्रह्मआल्हादु ॥ उपायोगींवृत्तीचाछंदु ॥ अन्यविघ्नेंनिवारी ॥ ६८ ॥ विक्षेपाचीनरडीपिळी ॥ लयाचीखांदूनकाढीमुळी ॥ कषायातेंधरूनआफळी ॥ हारसास्वादु ॥ ६९ ॥ तस्मात्हाजरीविघ्नकर ॥ परीआरंभींहोतसेसुखकर ॥ अन्यविघ्नांसीकरीसंहार ॥ आणिब्रह्मानंदवाढवी ॥ ७० ॥ विघ्नत्रयनिःशेषनिमालें ॥ वृत्तीसीज्ञानजरीदृढजाहलें ॥ पुढेंहेंभिन्नत्वेंविघ्नदिसलें ॥ सुलीनन्हेम्हणोनी ॥ ७१ ॥ परीआधींवृत्तीसीपुरतें ॥ ज्ञानव्हावेंब्रह्मींचेंऐतें ॥ पुढेंआपेंआपरसास्वादातें ॥ घातहोयनिर्विकल्पीं ॥ ७२ ॥ अगाबापाहेरविदत्ता ॥ जरीहेवृत्तिव्याप्तिहोयतत्वतां ॥ इसीचब्रह्मविद्यनांवपाहतां ॥ ठेवितीज्ञातेआणिवेद ॥ ७३ ॥ हेब्रह्मविद्याचिद्गगनींअपार ॥ पावोनिराहेतत्तदाकार ॥ तरीचअज्ञानरूपअंधकार ॥ फिटेलतत्क्षणीं ॥ ७४ ॥ येन्हवींयाब्रह्मविद्येविण ॥ जरीअभ्यासिलेंसमाधिसाधन ॥ उगेंचिस्थिरकेलेंबुद्धिमन ॥ तरीव्यर्थजायसर्व ॥ ७५ ॥ तिन्हीहीघ्नेंनिरसलीं ॥ ब्रह्माकारवृत्तिजाहली ॥ चिद्गगनाकारेंएकरसली ॥ हेचिब्रह्मविद्या ॥ ७६ ॥ हेब्रह्मविद्याचिअज्ञाननाशी ॥ आणिआपणहीउरेनाआपैसी ॥ पूर्णब्रह्मअखंडैकरसीं ॥ मावळूनजाय ॥ ७७ ॥ तस्मात्अज्ञाननासावयाथोर ॥ हे ब्रह्मविद्याचिब्रह्माकार ॥ अज्ञाननासूनियांसमग्र ॥ स्वयेंहीनासे ॥ ७८ ॥ म्हणो-

निअज्ञाननासावयापुरती ॥ ज्ञातेवृत्तिव्याप्तिअपेक्षिती ॥ परंतुजीवव्याप्तिनस्वी-
कारिती ॥ प्रयोजनाभावीं ॥ ७९ ॥ बाह्यपदार्थघटादिक ॥ तेथेंवृत्तिहोयघटरूप-
क ॥ हास्थूलउदरसानमुख ॥ ऐसेंज्ञानकरी ॥ ८० ॥ हेंज्ञानहोतांचिअज्ञान ॥ घ-
टाचेंनासूनजायसंपूर्ण ॥ परीत्यावृत्तीसीपाहिजेस्फुरण ॥ जीवचैतन्याचें ॥ ८१ ॥
वृत्तीहीअसेपरप्रकाशक ॥ घटतोजडअप्रकाशक ॥ म्हणोनिजीवस्फुरद्रूपक ॥ पा-
हिजेउभयां ॥ ८२ ॥ तैसेंनलगेब्रह्माकारतेसी ॥ वृत्तीचएकअज्ञाननाशी ॥ जीव
नलगेस्फुरवावयासी ॥ ब्रह्मप्रकाशेंप्रकाशित ॥ ८३ ॥ जैसेंअंधारींपदार्थपहावया॥
अपेक्षिजेचक्षुदीपांउभयां ॥ तैसेघटादिजडम्हणूनियां ॥ जीववृत्तिदोन्हीअसावे ॥
॥ ८४ ॥ दीपचिनुसधाजरीपाहणें ॥ तरीचक्षूचएकपुरेहोणें ॥ तैसेंब्रह्मतत्वजरीअ-
वलोकनें ॥ तरीवृत्तीचएकपुरे ॥ ८५ ॥ ब्रह्मस्वतांप्रकाशघन ॥ तेणेंचित्तवृत्तिप्र-
काशमान ॥ म्हणूनिनलगेजीवाचेंस्फुरण ॥ वृत्तिमात्रअसावी ॥ ८६ ॥ तेहीवृत्ति
अज्ञानजोंवरी ॥ अपेक्षिजेब्रह्माकारीं ॥ निपटूनअज्ञानजातांझडकरी ॥ मावळेहा
स्वभाव ॥८७॥ म्हणसीवृत्तिजोंवरीआहे ॥ तोंवरीजीवहीप्रतिभासत्वेंराहे ॥ पाणी
तेथेंप्रतिबिंबलाहे ॥ तरीअवधारीं ॥८८॥ जरीपाणियांतीलप्रतिबिंबअसे ॥ परीतें
छायेमाजींविशेषेंदिसे ॥ तेंचिअसोनियांसमरसे ॥ केवळउष्णामाजीं ॥ ८९ ॥ तें-
सावृत्तीस्तवजीवअसिला ॥ परीब्रह्मप्रकाशींलोपूनगेला ॥ तोप्रकाशीनाब्रह्माकारते-

चिहोतसे ॥ पाणियांतबिंबबुडतांजैसें ॥ प्रतिबिंबपडेना ॥ ९१ ॥ जोंवरीबिंबपा-
णियाहूनिवेगळें ॥ तोंवरीप्रतिबिंबआहेऐसेंकळे ॥ जरीसूर्यपाणीएकत्रमिसळे ॥
तेव्हांप्रतिबिंबकैंचें ॥ ९२ ॥ तैशीब्रह्मस्वरूपाहूनिवेगळी ॥ वृत्तिपडूनविषयन्याहा-
ळी ॥ ह्मणूनआभासजीवाचीझळझळी ॥ उमटलीवृत्तीमाजीं ॥ ९३ ॥ तेवृत्तिब्रह्मा-
कारजाहली ॥ बिंबात्मयामिसळूनिगेली ॥ तरीजीवत्वाचीकोठेंउमटली ॥ आभास-
तासांगा ॥ ९४ ॥ एवंजीवत्वाचानिःशेषअभाव ॥ वृत्तिव्याप्तीचामात्रगौरव ॥ ते-
हीनासूनिजायस्वयमेव ॥ अज्ञाननासुनी ॥ ९५ ॥ अमुकहेंब्रह्मऐसेंकळे ॥ हेंचि
ज्ञानवृत्तीसीनिवळे ॥ तेव्हांचिअज्ञाननिःशेषमावळे ॥ पुढेंज्ञाततताउरे ॥ ९६ ॥ जै-
शीघटाकारवृत्तिजाहली ॥ परीघटबुद्धिनाहींउठली ॥ तेचिअज्ञाततामंचली ॥ नक-
ळणेंघटाचें ॥ ९७ ॥ पुढेंहाघटह्मणोनिकळला ॥ तेव्हांनकळण्याचाभावनासला ॥
ऐसेंअज्ञानजातांचनाशवृत्तीला ॥ तैसाचिभावयेथींचा ॥ ९८ ॥ स्वरूपींवृत्तिजेव्हां
उद्भवली ॥ तेव्हांचिब्रह्मस्वरूपाविसरली ॥ अन्यपदार्थेचिपाहूंलागली ॥ हेंचिनक-
ळणेंअज्ञान ॥ ९९ ॥ प्रस्तुतआतांअभ्यासेंकडून ॥ अंतर्बाह्यसमंधिसाधून ॥ तिन्ही-
हीविघ्नेंनिरसून ॥ ब्रह्मींवृत्तिझेपावली ॥ ३५०० ॥ झेपावतांचिपाहिलेंअज्ञान ॥
कींजोंवरीजाहलेंनव्हतेंविवेचन ॥ तेंस्वरूपचिभाविलेंदृश्यत्वेंगगन ॥ विचारिलेंना-
हींतों ॥ १ ॥ तेंचिश्रवणमननेंशोधिलें ॥ ब्रह्मआकाशभिन्ननिवाडिलें ॥ यथार्थब्रह्मीं-
चेंलक्षणकळलें ॥ तेव्हांसमाधिकाळींपाहे ॥ २ ॥ सूक्ष्मपंचभूतजेंआकाशीं ॥ तेंगा-

ळूनसांडिलेंजडत्वेंसी ॥ उर्वरितउरेजेंअविनाशी ॥ अभिन्नत्वेंप्रतीतीसआणी ॥ ॥ ३ ॥ व्यापकपरिपूर्णचिद्गगन ॥ जेंत्रिधापरिच्छेदविहीन ॥ आणित्रिविधभेद-शून्य ॥ ऐसेंकळेवृत्तीसी ॥ ४ ॥ स्वरूपएकनाहींदुसरें ॥ चिद्रूपज्ञानघननिर्विकारें ॥ दृष्टांतहीनसेसाचाकारें ॥ निरूपमसहज ॥ ५ ॥ गगनहोतेंदृष्टांतींदिधलें ॥ तेंही शोधनेंमिथ्याजाहलें ॥ उर्वरितऐक्यत्वापावलें ॥ आतांउपमाकैंची ॥ ६ ॥ चिद्रूप दुसरेंचिअसेना ॥ अर्थात्सजातीयभेदाचीखंडना ॥ जीवेशप्रतिबिंबेंतींसत्यअस-तांना ॥ तरीसद्रूपादुजाकोण ॥ ७ ॥ जगजडत्वेंहोतेंभाविलें ॥ अथवाशून्यत्वेंगग-नसेंकल्पिलें ॥ तेंतोंविचारेंनाहींसेंजाहलें ॥ आतांविजातीयभेदकैंचा ॥ ८ ॥ कांहीं अवयवअसतांना ॥ स्फुरणाचीतरीमिथ्यालक्षणा ॥ म्हणूनस्वगतभेदआढळेना ॥ एकरसचिद्गगन ॥ ९ ॥ एवंसजातीयविजातीय ॥ आणिस्वगतभेदजोहोय ॥ हेखंडिलियाचिद्गगनअद्वय ॥ वृत्तीसिकळोंआलें ॥ १० ॥ तेंचिद्गगनअमुकदे-शींअसे ॥ आणिदुजियादेशींनसे ॥ ऐसेंनाहींतेंव्यापलेंअसे ॥ दशादिशांएकरूप ॥ ॥ ११ ॥ ऐसादेशतांजोपरिच्छेद ॥ हातुटोनिगेलामानिलाजोभेद ॥ ओतप्रोतए-करसअभेद ॥ परिपूर्णकोंदलें ॥ १२ ॥ आतांसमाधिकाळींहेंप्रगटलें ॥ नातरीना-हींसेंकधींहोतेंजाहलें ॥ संचलेंहोतेंतेंचिअवलोकिलें ॥ आतांसामान्यवृत्ति ॥ १३ ॥ अनंतयुगेंअनंतकल्प ॥ होतीजातीआपेंआप ॥ परीएकरूपसच्चिद्रूप ॥ आदिअं-तींसंचलें ॥ १४ ॥ आतांकाळपरिच्छेदकोठें ॥ पाहतांनपाहतांपूर्णदाटे ॥ पाहणा-

रचिमात्रउठोनिआटे ॥ परीतेंसंचलेंएकरूप ॥ १५ ॥ अमुकएकवस्तुउद्भवली ॥ त्यांतचिद्रूपतानाहींसंचली ॥ ऐसेंनाहींसर्वीव्यापली ॥ तेव्हांवस्तुपरिच्छेदनसे ॥ ॥ १६ ॥ एवंदेशतांकालतावस्तुतां ॥ भेदनाहींस्वरूपींतत्त्वतां ॥ ऐसेंवृत्तीसीअखं-डिता ॥ ज्ञानहेंठसावें ॥ १७ ॥ वृत्तिउठतांचिपसरूनवितुळे ॥ परीअंतलागेना कींकेवढेंसगळें ॥ परीहेंचिब्रह्मम्हणोनिकळे ॥ जरीमावळेपुनःपुन्हां ॥ १८ ॥ एवं सजातीयादिभेदरहित ॥ कींत्रिधापरिच्छेदेंविणअखंडित ॥ अथवावृत्तीसीनलागे अंत ॥ म्हणोनिअनंतपूर्ण ॥ १९ ॥ आणीकहीसच्चिदानंदादिलक्षण ॥ वृत्तीसी कळोंयेतीभिन्नभिन्न ॥ हेंपुढिलश्लोकींअसेनिरूपण ॥ येथेंकळतीम्हणूनबोलिलें ॥ ॥ २० ॥ ऐसेंसच्चिदानंदअनंत ॥ चिद्गगनपरिपूर्णसदोदित ॥ सामान्यवृत्तीसी जेव्हांकळत ॥ तत्क्षणींअज्ञाननासे ॥ २१ ॥ अधोमुखजोवृत्तीचाबोध ॥ मनादि-विषयांतहोताअमोघ ॥ तेव्हांहाचिसत्यहोतासंघ ॥ स्वरूपज्ञाननव्हतें ॥ २२ ॥ तेचिअभ्यासेंविकल्पादिक ॥ सांडिलेमनबुद्ध्यादिअनेक ॥ एकलेंसामान्यवृत्तीचें कौतुक ॥ उरलेंतेंब्रह्माकारजाहलें ॥ २३ ॥ अधोमुखतेंऊर्ध्वजाहलें ॥ वृत्तीचेंमुख ब्रह्मींपसरलें ॥ तेव्हांहेंचिब्रह्मम्हणोनिकळलें ॥ बोलिल्याक्षणीं ॥ २४ ॥ पहिलें ओतप्रोतजेंअखंड ॥ वृत्तीसीठाउकेंनव्हतेंउदंड ॥ मायाअविद्येचेंचिमाजलेंबंड ॥ हेंचिअज्ञानदृढहोतें ॥ २५ ॥ तेंचिवृत्तिहेअधोमुखता ॥ सांडोनिपरतलीसेतत्त्वतां ॥ चिद्गगनाकारहोत्सातां ॥ ज्ञानहोतेंजाहलें ॥ २६ ॥ तेव्हांनकळणेंगेलेंवृत्तीचें ॥ हें

मीब्रह्मह्मणूनकळेसाचें ॥ इतुकेंचिकाजवृत्तिव्याप्तीचें ॥ जीवाचेअभावीं ॥ २७ ॥ ऐसीवृत्तीसीब्रह्माकारता ॥ होऊनवितुळेपरीमागुता ॥ होतअसेतदाकारता ॥ हेचिब्रह्मविद्या ॥ २८ ॥ मगत्यावृत्तीसीफुंजदाटे ॥ आश्चर्यवत्मानीतसेनेटें ॥ ह्मणे हेंयेवढेंस्वस्वरूपघनदाटें ॥ असतांविसरलेंहोतेंकीं ॥ २९ ॥ आतांअनंतजन्मींचें सुकृत ॥ एकाएकींवाढलेंअद्भुत ॥ ब्रह्मज्ञानजाहलेंओतप्रोत ॥ तेंचिद्गगनअपार ॥ ३० ॥ ऐसाफुंजदाटतांवृत्ती ॥ विकल्पाचीहोयउत्पत्ति ॥ जरीतदाकारताजाहली मागुती ॥ तरीउफाळेविकल्प ॥ ३१ ॥ मीब्रह्माकारजाहलोंस्वतां ॥ ऐशीचउठोंलागेअहंता ॥ हाचिरसास्वादुतत्वतां ॥ उठतांसमाधिभंगे ॥ ३२ ॥ ह्मणोनिरसास्वादुविघ्नकर ॥ लीनवृत्तिजेब्रह्माकार ॥ उसळूनहोतसेविकल्पाकार ॥ अहंब्रह्मसाभिमानें ॥ ३३ ॥ येथेंसाधकेंएककरावें ॥ तदाकारतेसीनसोडावें ॥ उसळतांचीपुनःपुन्हांजिरवावें ॥ नद्यावेंविकल्पाहातीं ॥ ३४ ॥ वृत्तिउठतांचिद्गगनीं ॥ पसरूनमावळेतत्क्षणीं ॥ तयामावळणियाचेसाक्षपणीं ॥ सहजत्वेंअसावें ॥ ३५ ॥ वृत्तिउठोकींपसरोसहज ॥ परीतयेसीनाहींकाज ॥ साक्षित्वसाक्षित्वाचियेशेज ॥ पासूननचळावें ॥ ३६ ॥ वृत्तिउठेपसरेमावळे ॥ तेजयाच्यासाक्षीनेंकळे ॥ तेंकळणेंकळणियासीनिवळे ॥ तेंचिलक्षावेंएकरूप ॥ ३७ ॥ तरीचवृत्तिविकल्पाकडे ॥ साभिमानेंनपवाडे ॥ साक्षीमाजींचउठेबुडे ॥ सुलीनतातदाकार ॥ ३८ ॥ हेतदाकारताचिद्गगनगोचर ॥ वृत्तिराहेसामान्यत्वेंस्थिर ॥ जरीअहंब्रह्मास्मिसूक्ष्मउद्गार ॥ परीविक-

ल्पाकडेनये ॥ ३९ ॥ त्रिपुटीरूपध्येयध्यान ॥ ध्याताध्येयींसमरसहोणें ॥ ध्येयाकारें वृत्तीचेंस्थिरपण ॥ ध्याताआपणनुठेजरी ॥ ४० ॥ हाचिअभ्यासक्षणक्षण ॥ वाढवावाअभ्यासेंकडून ॥ हळुहळुध्याताध्यानत्यागून ॥ ध्येंईसमरसावें ॥ ४१ ॥ ध्याताहोतांध्येयाकार ॥ साभिमानाचानुठेउद्‌गार ॥ सहजींउरेचिद्‌गगनाकर ॥ सामान्यत्वेंवृत्ति ॥ ४२ ॥ तेंब्रह्मसुखतरीघेतसे ॥ परीविकल्पाकिमपिनुमसे ॥ हाहीरसास्वादुपरंतुअसे ॥ तदाकारहोउनी ॥ ४३ ॥ रसास्वादाचींलक्षणेंदोन ॥ एकसामान्यएकविशेषपण ॥ विशेषेंहोतसेसमाधिउत्थान ॥ लीनराहेसामान्यत्वें ॥ ४४ ॥ तस्मातूब्रह्मसुखतरीध्यावें ॥ परीविकल्पाकडेनयावें ॥ मुख्यध्येयाकारत्वेंअसावें ॥ ध्यात्याउजूनयेतां ॥ ४५ ॥ ध्यात्याकडेजरीवृत्ति ॥ येतांचिसाभिमानउसळेवरुती ॥ विकल्पाकारहोऊनसमाप्ति ॥ सुखाकारतेचीहोय ॥ ४६ ॥ म्हणोनिध्यातानावलंबावा ॥ ध्येयाकारतासहजस्वभावा ॥ तरीचरसास्वादाचानुठावा ॥ विशेषेंविकार ॥ ४७ ॥ सामान्यत्वेंजोरसास्वादु ॥ उरेध्येयाकारवृत्त्यानंदु ॥ हाजोंकालत्रिपुटीचाभेदु ॥ तोंवरीसामान्यत्वेंउरे ॥ ४८ ॥ जेव्हांनिजांगेंब्रह्महोउनी ॥ दृढअपरोक्षवस्तुतंत्रपणीं ॥ सहजत्वेंउरेसामाधानीं ॥ तेव्हांचित्रिपुटीभंगे ॥ ४९ ॥ त्रिपुटिभंगतांरसास्वादुभंगे ॥ तोंवरीसामान्यत्वेंअसेअंगें ॥ परीविशेषाकारेंनुमगे ॥ म्हणोनिर्विघ्नकरनव्हे ॥ ५० ॥ तस्मातूसाधकेंध्येयाकारता ॥ सामान्यत्वेंरमावेंतत्त्वतां ॥ ध्यानआणिनावलंबावाध्याता ॥ तरीविशेषत्वेंमोडे ॥५१॥ हेचिब्रह्मविद्यावृत्तिव्या-

प्ति ॥ अज्ञानाचीकरीसमाप्ति ॥ शीघ्रमेळवीदृढअपरोक्षाप्रति ॥ वस्तुतंत्रसमाधा-
ना ॥ ५२ ॥ हेचिब्रह्मविद्यासदोदित ॥ सेवितीसाधकमुनिसंत ॥ जयेच्यायोगेंअ-
तित्वरित ॥ सुटतीसंसारांतुनी ॥ ५३ ॥ तस्मात्रविदत्ताब्रह्मविद्याहे ॥ तुजनिरो-
पिलीयथार्थपाहें ॥ याअभ्यासेंपावेंलवलाहें ॥ दृढअपरोक्षज्ञाना ॥ ५४ ॥ हेसामा-
न्यवृत्तिजेसुखकर ॥ उगीचराहेचिद्गगनाकार ॥ हाचिबापाअसेप्रकार ॥ वासना-
नंदाचा ॥ ५५ ॥ जोजागृतीचियेसमाप्ती ॥ सुषुप्तीहीनव्हेपुरती ॥ तेसमयींब्रह्मानं-
दाचीप्राप्ति ॥ वृत्तीसीहोय ॥ ५६ ॥ बुद्धिमनःशेषमावळलें ॥ वृत्तीनेंमाघारांअव-
लोकिलें ॥ तेसमयींब्रह्मानंदाचेंपडिलें ॥ प्रतिबिंबवृत्तीमाजीं ॥५७॥ सहजत्वेंसुखा-
चीलहर ॥ झाकयेतसेआनंदाकार ॥ तेव्हांवासनासुखींसुखाकार ॥ यानांववा-
सनानंद ॥ ५८ ॥ पुढेंगाढजेव्हांझोंपलागतां ॥ नुसधाब्रह्मानंदउरेतत्त्वतां ॥
तोवृत्तीसीनयेअनुभवितां ॥ असेकेवळपणें ॥ ५९ ॥ तोचिवासनानंदकोणी ॥
बळेंउठवितांनिजेल्यालागुनी ॥ प्रगटेमागुतीझोंपउल्लंघोनी ॥ पुरताजागानव्हे
तों ॥ ६० ॥ एवंसुप्तीचियाआदिअंतीं ॥ वासनानंदाचीप्रतीति ॥ असेसर्वही
जनांप्रति ॥ साधनेहीविण ॥ ६१ ॥ तोचिवासनानंदउगेपणीं ॥ गुणाचेविकारनस-
तांजयेस्थानीं ॥ जेमागांसांगितलेनिरूपणीं ॥ तयाचियेपरी ॥ ६२ ॥ तोचिआतां
समाधिअभ्यासें ॥ विकल्पाचेंमोडतांपिसें ॥ वृत्तिव्याप्तितदाकारेंहोतसे ॥ प्रतीति
साधका ॥ ६३ ॥ येथेंहीमनबुद्धिपरततां ॥ सामान्यवृत्तिब्रह्माकारहोतां ॥ तयावृ-

त्तीचियाआंतौता ॥ प्रतिबिंबेआनंद ॥ ६४ ॥ वृत्तिउठानजव्हे [illegible] ॥ [illegible] ॥ वा-
सनानंदआविष्करे ॥ सामान्यतासुखसुखींथावरे ॥ तेणेंसुखावेवृत्ति ॥ ६५ ॥
तेंसुखम्हणूनउद्गारनहोतां ॥ उगीस्तब्धपणेंतदाकारता ॥ तोचिवासनानंदतत्त्व-
तां ॥ प्रतिबिंबब्रह्मानंदाचें ॥ ६६ ॥ येथेंकोणीशंकाकरिती ॥ कींइतुकेअभ्यासेंसा-
धितांस्थिति ॥ नव्हेचिब्रह्मानंदाचीप्राप्ति ॥ प्राप्ततोवासनानंद ॥ ६७ ॥ तरीमग
कासयाअभ्यासकरावा ॥ कासयाविकल्पहीमोडावा ॥ मुख्यानंदचिप्राप्तनव्हावा ॥
कायहोतेंवासनानंदें ॥ ६८ ॥ याचेंउत्तरसावधपणें ॥ ऐकावेंसाधकेंआदरानें ॥ अ-
भ्यासेंवासनानंददृढहोणें ॥ तरीब्रह्मानंदसमीप ॥ ६९ ॥ स्फुरणउठतांकींपसरतां
॥ लयहोयकींउठेमागुतां ॥ परीतेंद्रष्ट्याचेदृष्टींसीतत्त्वतां ॥ टळटळीतदिसावें ॥
॥ ७० ॥ जेवींहातींचियाकांकणाआरसा ॥ पहावयानलगेसहसा ॥ इतुकाटळटळी-
तस्फूर्तीचाठसा ॥ प्रतीतीसयावा ॥ ७१ ॥ सहजवृत्तिउठतांपहावी ॥ पसरूनमा-
वळतांदिसावी ॥ इतुकीअभ्यासेंवृत्तिखलावी ॥ तरीचअभ्याससफळ ॥ ७२ ॥ ऐ-
साअभ्यासदृढतरव्हावा ॥ जैसाकादरवाजियाचादिवा ॥ आंतूनकींबाहेरूनपहावा
॥ कांहींश्रमनलगतां ॥ ७३ ॥ तैसावासनानंदटळटळीत ॥ अनुभवायावासाधनावि-
रहित ॥ तरीमगब्रह्मानंदव्हवयाप्राप्त ॥ विलंबनलगे ॥ ७४ ॥ जैसासुप्तिआरंभींमध्य-
स्थानीं ॥ वासनानंदाचीप्राप्तिहोवोनी ॥ वृत्तिमिळेब्रह्मानंदींपूर्णी ॥ अभ्यासेंवीणसह-
ज ॥ ७५ ॥ तेचिवृत्तिनिपटूनमावळे ॥ वासनानंदहीएकत्रमिळे ॥ तेचिब्रह्मानंदाचेसोहळे ॥

आपेआपसर्वजनां ॥ ७६ ॥ तैसाअभ्यासेंवासनानंदाचा ॥ अनुभवजाहलाअसेसा-॥ध्येयध्याताध्यानयात्रिपुटीचा ॥ विकारअसे ॥ ७७ ॥ अंतःकरणवृत्तिअवच्छि-न्न ॥ चैतन्यसाक्षीहाध्याताआपण ॥ पाहतसेओतप्रोतचिद्गगन ॥ हेंचिध्येय संचलें ॥ ७८ ॥ याध्येयाचेंसुखतेणें ॥ घेऊनियांसुखाकारहोणें ॥ ऐशियेत्रिपुटी-चेवेगळेपणें ॥ म्हणावावासनानंद ॥ ७९ ॥ तेचिध्याताध्यानमावळुनी ॥ ध्येयमा-त्रचिद्गगनपूर्णपणीं ॥ उर्वरितउरेस्वानुभवावांचोनी ॥ तोचिब्रह्मानंद ॥ ८० ॥ तोब्रह्मानंदप्राप्तव्हावया ॥ पुससीसाधनशिष्यराया ॥ तरीतोसहसाविचारावांचो-नियां ॥ अभ्यासेंप्राप्तनव्हे ॥ ८१ ॥ अभ्यासाचेंइतुकेंचिकार्य ॥ वासनानंदचिप्रा-प्तहोय ॥ पुढेंअभ्यासाचाउपाय ॥ ब्रह्मानंदासीनिचले ॥ ८२ ॥ तस्मात्वासनानं-दवृत्तिव्याप्ति ॥ जेविस्तारेंनिरोपिलीअति ॥ ययाचीटळटळीतव्हावीप्रतीति ॥ अ-भ्यासेंकडोनी ॥ ८३ ॥ इतुकेंअभ्यासेंदृढजाहलिया ॥ विचारहीहोयसाधकातया ॥ जेवींशाखेचापल्लवत्यागोनियां ॥ चंद्रलक्षीसहज ॥ ८४ ॥ वासनानंदवृत्तिव्याप्ति ॥ जेब्रह्मविद्यानांवेंम्हणती ॥ इतुकीशाखाजाणावीनिश्चितीं ॥ ब्रह्मानंदतोचंद्र ॥८५॥ चंद्रजैसाजयाचातेणें ॥ शाखात्यागूनियांपाहणें ॥ तैसाब्रह्मानंदविचारेंपावणें ॥ त्रि-पुटीरहितसाधकें ॥ ८६ ॥ असोजोब्रह्मानंदपरिपूर्ण ॥ याचेंपुढीलश्लोकींनिरूपण॥ आणिविचारहीकैसातोविवरण ॥ यथार्थहोईल ॥ ८७ ॥ याश्लोकींइतुकेंकेलें ॥ अ-भ्यासासीस्पष्टदाविलें ॥ चारीविघ्नांतेंहीनिरसिलें ॥ विक्षेपलयादि ॥ ८८ ॥

तस्मात्साधकेंययाऐसा ॥ वृत्तिव्याप्तीचाअभ्यासजसा ॥ क्षणक्षणींवाढवूनिसह-
सा ॥ रोधावाविकल्प ॥ ८९ ॥ ब्रह्मानुभवाचीआकांक्षाजया ॥ तेणेंप्रवर्तावेंयाउपा-
या ॥ हाअभ्यासअतियत्नेंकडोनियां॥क्रमेंचिअभ्यासावा॥९०॥अंतर्बाह्यसंधिसाधू-
न ॥ चारीहीविघ्नेंनिरसून ॥ स्वानुभवेंपहावेंचिद्गगन ॥ स्फूर्तीसहित ॥ ९१ ॥
सामान्यवृत्तीनेंचिद्गगनध्यावें ॥ चिद्गगनामाजींस्फूर्तीतेंपहावें ॥ इतुकेंअनुसं-
धानवाढवावें ॥ क्षणक्षणींअधिक ॥ ९२ ॥ गगनामाजींवायूचीझुळूक ॥ कीं
वायुयोगेंव्यापेगगनएक ॥ तैसेंवृत्तीनेंचिद्गगनकौतुक ॥ कींचिद्गगनींवृत्ति॥९३॥
येथवरीअभ्यासेंपायवाट ॥ विषयापासूनव्हावीनीट ॥पुढेंत्रिपुटीविरहितजेंघनदाट॥
तेणेंसीअभिन्नहोणें ॥ ९४ ॥ तरीअभ्यासत्यागूनविचारद्वारा ॥ पावावेंअपरोक्षसा-
क्षात्कारा ॥ अनुभवेंविणअनुभाव्यनिर्धारा ॥ वस्तुतंत्रविज्ञाना ॥९५॥ तेंचिआतां
एकाश्लोकीं॥विचारेंऐक्यताव्हावीनिकी॥तरीतेचिनिवडावेसाधकीं॥ जीवआणिब्रह्मा-
त्मा॥९६॥ ब्रह्मात्मातोचिनिर्विकल्प ॥ जीवतोचिविकारीसविकल्प ॥ यादोहींचेंयेथें
प्रांजळरूप ॥ निवडिलेंअसे ॥ ९७ ॥ ॥ श्लोक ॥ सविकल्पकजीवोयंब्रह्मस्यान्नि-
र्विकल्पकं ॥ अहंब्रह्मेतिवाक्येनसोयमर्थोभिधीयते ॥ १३ ॥ टी० ॥ सविकल्पकजी-
वहाखरा ॥ जोवाउगामायेस्तवभासदुसरा ॥ ब्रह्मात्मानिर्विकल्पनिर्धारा॥मायाती-
तअनंत ॥ ९८ ॥ हाचिअर्थमहावाक्यसांगे ॥ अहंब्रह्मास्मिजेंनिजांगें ॥ तस्मात्
साधकेंविचारूनलागवेगें ॥ अभिन्नतावरावी ॥ ९९ ॥ प्रथमजीवाचेंरूपकैसें ॥ को-

ठोनीकोठवरीअसे ॥ तेंविचारेंत्यागूनआपैसें ॥ अहंब्रह्मनिश्चयव्हावा ॥ ३६०० ॥
॥ पद ॥ सविकल्पकनीवोयं ॥ पूर्वींविक्षेपाचेंकेलेंरूप ॥ तोचिविकारीजीवसंकल्प ॥
उठोनियांनिमतसेअल्प ॥ खद्योतापरी ॥ १ ॥ वृत्तिउठतांमनबुद्धिउठती ॥ इंद्रिय-
द्वाराविषयींआदळती ॥ त्यांतप्रतिबिंबनआभासचिती ॥ किंचित्प्रकाशकरी ॥ २ ॥
मनतेंहोयनव्हेकरित ॥ अमुकवस्तुहेबुद्धिस्थापित ॥ दोहींच्याअनुकारेंचिंतितेंचित्त ॥
मीस्फुरेतोअहंकारु ॥ ३ ॥ येथेंपाहतांपदार्थदोन ॥ एकचंचळदुजेंभासचेतन ॥ त्या
दोहींचेप्रकारविभागून ॥ चतुर्थाजाहले ॥ ४ ॥ मनबुद्धिचित्तअहंकार ॥ चंचलत्व
तितुकावृत्तिविकार ॥ यासीस्फुरविताअसेजोप्रकार ॥ जीवचैतन्याचा ॥ ५ ॥ उभय
मिळूनएकसंकल्प ॥ हाचिजीवविकारीरूप ॥ उठोनियांनिमतसेअल्प ॥ गगनींजे-
वींविद्युल्लता ॥ ६ ॥ उठतांचिपदार्थलखलखिती ॥ अंधकारांतपडेदीप्ति ॥ निमि-
ष्यामाजींहोतसेसमाप्ति ॥ पुढेंअधिकअंधार ॥ ७ ॥ तैसाजीवसंकल्पउठतां ॥ अ-
मुकअमुकपाहेपदार्थजाता ॥ इतुकेंहीस्फुरऊनमागुता ॥ निमिष्यांतलयहोय ॥ ८ ॥
हेंकायहोहोयकींनव्हे ॥ होंप्रियद्वेष्यकींउपेक्ष्यनुमजावें ॥ हेंचिमनसंशयींपडावें ॥ ब-
हुवेळउठतांहीं ॥ ९ ॥ जोंवरीबुद्धिनिश्चयकरीना ॥ तोंवरीउठेनिमेक्षणक्षणां ॥ प-
रीसंशयात्मकताजाईना ॥ जीवस्फुरणअसतांही ॥ १० ॥ तैसेंचिसंशयेंउठोनि
मत ॥ तेंचिमनपरीचिंतनजेंहोत ॥ तयानांवठेविलेंचित्त ॥ जेंमनाचेंरूपदुजें ॥ ११ ॥
पुढेंअमुकहापदार्थअसे ॥ ऐसाबुद्धिनिश्चयकरीतसे ॥ तेव्हांसंशयात्मकतानासे ॥

चिंतनासहित ॥ १२ ॥ हेंप्रियखरेंतेंअंगीकारावें ॥ हेंद्वेष्यतेंवाटेनिपटूनजावें ॥ हेंउ-
पेक्ष्यतेंव्यर्थउपेक्षावें ॥ जेंप्रियनाद्वेष्य ॥ १३ ॥ हाजाणिजेअहंकार ॥ जोबुद्धीचादु-
जाप्रकार ॥ एवंविकारहेजीवाचेचत्वार ॥ क्षणक्षणांहोती ॥ १४ ॥ हेप्रियकरपदार्थ
माझे ॥ येरहेअसतीदुजेतुझे ॥ ऐसेंसाभिमानेंघेतलेंवोझें ॥ याविकल्परूपजीवानें
॥ १५ ॥ हेंमाझेंमाझेंह्मणावया ॥ प्रयोजनअसेशिष्यराया ॥ आपणकोणहेंनोळ-
खोनियां ॥ देहातेंमीह्मणे ॥ १६ ॥ अहंकारादिदेहापर्यंत ॥ हेवेगळालेनेणेंसमस्त॥
हाइतुकाहीमीचभावित ॥ सहितधर्मधर्मी ॥१७॥ हेंसर्वमार्गेंनिरूपण ॥ जाहलेंअ-
सेविस्तारेंकडून ॥ यासर्वांसीमीएकम्हणून ॥ बैसलाबळें ॥ १८ ॥ जातिवर्णआश्र-
मसारे ॥ सुंदरवोखटेसाचोकारे ॥ मीचम्हणूनजोंहुंबरे ॥ यानांवमीपण ॥ १९ ॥
एवंदेहमीआणिहेंहेंमाझें ॥ घेऊनबैसलादृढतरवोझें ॥ हाचिविश्वाभिमानीबुझे ॥
जागृतिव्यापारीं ॥ २० ॥ मनबुद्ध्यादिजीवासहित ॥ हेक्षणक्षणांउठोनिमावळत ॥
परीमीपणाचानोव्हेचिघात ॥ हेमावळतीजरी ॥ २१ ॥ म्हणोनिजीवत्वकदांमरेना॥
कींविकल्पाभावींअसेमीपणा ॥ जोंवरीउत्पत्तिनसेज्ञाना ॥ तोंवरीअसे ॥ २२ ॥ ते
चिमनबुद्धिइंद्रियांवांचून ॥ स्वतांभासविषयांतेंकल्पून ॥ अंतरींव्यापारतीतेंस्वप्न ॥
जागृतिसंस्कारें ॥ २३ ॥ तेथीलभासविषयातेंपाहे ॥ आणिभासरूपएकआपण
आहे तोचिसुखदुःखातेंलाहे ॥ प्रविविक्तभोगें ॥ २४॥ आणिमागेंकेलेंपुढेंकरणा-
र ॥ पापपुण्यादिअवघाप्रकार ॥ त्यापासूनजोसुखदुःखविकार ॥ तयाचाहीमीभो-

क्ता ॥ २५ ॥ एवंकर्ताभोक्तासर्वकर्मांचा ॥ तोचितैजसअभिमानीसाचा ॥ सूक्ष्मदे-
हींयाविकल्पाचा ॥ उभाराअसे ॥ २६ ॥ स्वप्नींहीसंकल्पनिमेउठे ॥ परीअभिमा-
नघेतलातोनपालटे ॥ हेंअसोसुप्तीमाजींनेटें ॥ मीपणेंव्यापिलें ॥ २७ ॥ सुप्तिम्ह-
णिजेव्यापाराविण ॥ मनबुद्धिसहितहोतीलीन ॥ नुसधेंनेणीवरूपअज्ञान ॥ उरे
कारणरूपी ॥ २८ ॥ त्याअज्ञानाच्याअवस्थातीन ॥ सुप्तिमूर्छाआणिमरण ॥ या
तिहींमाजींहीअसेमीपण ॥ नेणीवरूपेंचि ॥ २९ ॥ कायमीसुखीनिजेलोंहोतों ॥
कांहींचनजाणतांपदार्थहातो ॥ ऐसाउत्थानींजेव्हांसांगतो ॥ तेव्हांतेथेंमीपणअसे ॥
॥ ३० ॥ तयामीपणानांवप्राज्ञ ॥ विकल्पाभावींजीवाकिंचिज्ञ ॥ स्वरूपींचमिळेपरी
अज्ञ ॥ पणानफिटे ॥ ३१ ॥ उत्थानींविक्षेपउठतां ॥ साभिमानातेंहोयधर्ता ॥ हाचि
विशेषपरीसामान्यता ॥ होतासुप्तीमाजीं ॥ ३२ ॥ ऐसाचिमूर्छाकाळींमीमूर्छित ॥
पडिलोंहोतोंतोजाहलोंसावचित्त ॥ ऐसाअभिमानाचानव्हेघात ॥ देहमृतहीपावे
जरी ॥ ३३ ॥ प्राणप्रयाणसमयींआपण ॥ मीमेलोंहाभावघेऊन ॥ पावलाअत्यंतचि
विस्मरण ॥ तेंपुढेंजन्मतांस्मरे ॥ ३४ ॥ मागेंमेलोंहोतोंतोजन्मलों ॥ गर्भींकींयम-
यातनेसीभ्यालों ॥ तयाश्रमेंबहुआतांभुकेलों ॥ म्हणूनमुखपसरी ॥ ३५ ॥ तस्मा-
त्मरणजाहलियाहीमीपणाचा ॥ अभावनव्हेचीसाचा ॥ जरीअभावसविकल्पाचा ॥
तरीहीहेतुउरे ॥ ३६ ॥ जरीविकल्पाभावींस्वस्वरूप ॥ ओतप्रोतउरेअमुप ॥ जीव-
त्वहितेथेंनसेअल्प ॥ परीहेतुजीवाचाउरे ॥ ३७ ॥ जागृतींतज्ञाननाहींजाहलें ॥

निमतांअज्ञानगर्भीमिळाले ॥ तेंअज्ञानहीवितळूनउरलें ॥ नुसधेंब्रह्मात्मत्व ॥ ३८॥ तेंचिउत्थानींजन्मतांसावधपणीं ॥ विक्षेपाचीजाहलीउभवणी ॥ सामान्यहेतुतोवि-शेषेंकडूनी ॥ स्फुरताजाहला ॥ ३९ ॥ एवंसुषुप्तिमूर्छाआणिमरण ॥ यातिहींस्थळीं होतेंमीपण ॥ तरीजविस्त्वअसेचिसनातन ॥ ज्ञानाभावींप्रलयींही ॥ ४० ॥ हेंतोंअसे अज्ञानसमय ॥ रविदत्ताआतांसावधहोय ॥ जोकांसमाधिरूपउपाय ॥ बोलिला अभ्यास ॥ ४१ ॥ येथेंहीमीपणापूर्वरीतींअसे ॥ कारणकींविचारेंअज्ञाननसे ॥ उगेंचिस्थिरत्वसाधिलेंअभ्यासें ॥ तेणेंसुखीतोप्राज्ञ ॥ ४२ ॥ जयासीम्हणावाब्रह्मा-नुभव ॥ जोब्रह्मविद्येचागौरव ॥ तोहीमूळाज्ञानाचाठाव ॥ असेबापाखरा ॥ ४३ ॥ तेंचिअवधारीसावधान ॥ आरंभींजाहलेंसंधीचेंज्ञान ॥ तयाचाविक्षेपेंघेअभिमान ॥ मीसमाधिस्थम्हणोनी ॥ ४४ ॥ मीम्हणिजेहेदेहादिक ॥ हाचिविश्वाभिमानीएक ॥ जरीदेहबुद्धीचानफिटेचिकळंक ॥ तरीतोसमाधिकैचा ॥ ४५ ॥ मीचकींसमाधीचा साधिता ॥ ऐसासाभिमानेंजाहलाकर्ता ॥ मीचब्रह्मसुखाचाजाहलोंघेता ॥ हाचिभो-क्तातेथें ॥४६॥ एवंकर्तृत्वभोक्तृत्वबळेंघेणें ॥ हेचितैजसअभिमानाचींलक्षणें ॥ समा-धीमाजींअसतीपाहणें ॥ विचारूनसाधकें ॥ ४७ ॥ हेविक्षेपामुळेंम्हणसीअसती ॥ मनबुद्धीस्तवउठेसाहंकृति ॥ तरीपाहेंविघ्नेंजरीनासती ॥ तरीप्राज्ञहानमरे ॥ ४८ ॥ पहिलेंविघ्नजेंविक्षेपरूप ॥ तेंअभ्यासेंनासतांसाक्षेप ॥ देहद्वयाचाक्षयआपेंआप ॥ होतांविश्वतैजसनिमती ॥४९॥तेहीनिःशेषनिमतीना ॥ झोंपेंतजेवींराहतीलीनपणा॥

तेवींलयरूपदुसरीयाविघ्ना ॥ माजींलीनहोती ॥५०॥सुषुप्तींतूनजेवींउत्थान ॥पावती विश्वतैजसआपण ॥ कारणकींनिमालानाहींप्राज्ञ ॥ नेणीवअभिमानेंउरे ॥५१॥ शून्य किंवाझोंपेआंत ॥ नेणपणेंअभिमानउरत॥ ह्मणूनविक्षेपाचेंउत्थानहोत ॥ विश्वतैजस-रूपें ॥ ५२ ॥ लयाऐसाचिअसेकषाय ॥ तेथेंहीनसेज्ञानरूपउपाय ॥ ह्मणोनिप्राज्ञा-भिमानेंहोय ॥ उत्थानझडकरी ॥ ५३ ॥ हेंअसोजोरसास्वादु ॥ वृत्तीनेंघेतलास्व-रूपस्वादु ॥ तेथेंहीप्राज्ञअसेसभेदु ॥ कारणउभयांचा ॥५४॥ वृत्तीनेंचिद्गगनल-क्षिलें ॥ उठोनिव्यापतांज्ञानजाहलें ॥ हेंचिब्रह्मऐसेंकळलें ॥ ओतप्रोतअनंत॥५५॥ चिद्गगनींवृत्तिपसरे॥वायूऐशीव्यापूनिविरे॥परीतेज्ञानपावोनियांमुरे ॥ मागुतींतदा-कारेंउठे ॥५६॥ ऐसेंज्ञानहोतांस्वरूपाचें॥ अज्ञानतरीगेलेंवृत्तीचें ॥ परीतेचिवृत्तिसा-भिमानेंनाचे ॥ म्हणेम्यांब्रह्मजाणितलें ॥ ५७ ॥ फुंजेंदाटूनसबराभरित ॥ उसळून विक्षेपासीपावत ॥ अहंब्रह्मम्हणूनिविक्षेपहोत ॥ हेचिविश्वतैजस ॥ ५८ ॥ ब्रह्मा-कारजेवृत्तिहोती ॥ तेउसळोनिजाहलीविक्षेपाकृति ॥ तरीतेप्राज्ञरूपअहंकृति ॥ ना-हींकैशीम्हणावी ॥ ५९ ॥ विश्वतैजसजेव्हांउद्भवती ॥ तेव्हांतेप्राज्ञापासूननिघती॥ तस्मात्विशेषेंरसास्वादजोनिश्चितीं ॥ तेथेंवस्तितिहींची ॥ ६० ॥ ज्ञानचिम्हणसी कैसेंअज्ञान ॥ तरीपाहेंश्रुतीचेंवचन ॥ विज्ञाततेंअविज्ञातकेन ॥ बोलेउपनिषद ॥ ॥ ६१ ॥ तेंचिजाणेंस्वप्रकाशीं ॥ वृत्तीसहितययासर्वांसी ॥ हेकोणजाणतीतयासी ॥ हिंपटीहोतां ॥ ६२ ॥ जाणोंजातांचिलयवृत्तीचा ॥ पसरूनितदाकारेंमिळेसाचा ॥

उद्भवतांहेतुघेऊनिजाणिवेचा ॥ वाउगाअभिमानधरी ॥ ६३ ॥ नकळतांचिकळणें वाटलें ॥ तेंचिकीं अज्ञानयथार्थनाहींकळलें ॥ उगेंचिकळलेंम्हणूनसाभिमानेंघेतलें ॥ तोचिकींप्राज्ञ ॥ ६४ ॥ तेंचिवृत्तिसाभिमानेंदाटली ॥ फुंजेंविक्षेपाकारजाहली ॥ विश्वतैजसदोहींतेंव्याली ॥ प्राज्ञअहंकृतिमाता ॥६५॥ तस्मात्विशेषेंजोरसास्वादु ॥ अहंब्रह्मास्मिरूपआल्हादु ॥ तेथेंप्राज्ञरूपहाभेदु ॥ उघडअसे ॥ ६६ ॥ आतांसामान्यत्वेंरसास्वादाचें ॥ जेंकांलक्षणवासनानंदाचें ॥ तदाकारचिवृत्तिव्याप्तीचें ॥ संचलेंराहेस्वरूपीं ॥ ६७ ॥ वृत्तिपसरेकिंवामावळे ॥ उठेकिंवासहजझांकोळे ॥ परीब्रह्माकारत्वेंस्वयेंनिवळे ॥ अहंकृतिहीनघेतां ॥ ६८ ॥ ध्येयरूपएकाचिद्‌गगन॥ ध्यातालक्षीतसेएकतान ॥ नाहींचदुजेंध्यातोंम्हणून ॥ उद्‌गारहीकिंचित ॥ ६९ ॥ ध्येयाकारचिद्‌गगनाआंत ॥ वृत्तिएकदेशींसहजउठत ॥ परीहेउठलीऐसासंकेत ॥ स्फुरूंहीनेणे ॥ ७० ॥ कींहेंवृत्तीनेंस्वरूपजाणिलें ॥ ऐसेंहीस्फूर्तीसीनाहींउभवलें ॥ अथवाउठूनीवितळूनीफाटलें॥तेंहीनेघेस्फूर्ती ॥७१॥ ऐशीएकरूपध्यानस्थिति॥ध्यात्याचीध्येयाकारअनुवृत्ति ॥ असतांयाध्यातेपणाचीसाहंकृति ॥ सामान्येंहीनेघेध्याता ॥ ७२ ॥ ऐशियातदाकारत्वास्थितीसी ॥ निर्विघ्नतासमाधिनामतिसी ॥ तेथीलसुखाकारत्वेंग्रहणासी ॥ वासनानंदनाम ॥ ७३ ॥ वृत्तिसुखदुःखाविसरली ॥ एकसुखाकारेंसुखीमिळाली ॥ तेंचिहोऊनतेथेंउरली ॥ तेंचिसदृढवासना ॥७४॥ तयावासनेसीतदाकारत्व ॥ ह्मणोनिवासनानंदआरोपिल्व ॥ तेंचिवृत्तिव्याप्तीचें

महत्त्व॥ब्रह्माकारएकरूप ॥७५॥ असोऐशीस्थितिजेसमाधीची ॥ एकतानध्येयाकारत्वाची ॥ परीरविदत्तातेथेंहीप्राज्ञाची॥गुप्तत्वेंप्रौढीअसे॥७६॥तेचिकैशीप्राज्ञाचीप्रौढी॥ ऐकावीसावधानअर्धघडी ॥ प्रत्यक्षनसेपरीपरवडी ॥ अनुमानायोग्य ॥ ७७ ॥ जरीसामान्यत्वेंहीअभिमाननघेतां ॥ परीतदाकारत्वेंअसेध्याता ॥ ध्यातातोवृत्तिसापेक्षता ॥ तदवच्छिन्नेंध्यातसे ॥ ७८ ॥ इकडेध्यातावेगळाजाहला ॥ तिकडेध्येयरूपपाहेचिद्गगनाला ॥ मध्येंध्यानरूपऐशियेत्रिपुटीला ॥ भिन्नत्वअसे ॥ ७९ ॥ निर्विकल्पस्वरूपगोचर ॥ वृत्तिअसेध्येयाकार ॥ मीध्यातसेंहापडेविसर ॥ परीअनुभवीअनुभाव्या ॥ ८० ॥ तेसमयींआठविनाद्वैत ॥ उगीतदाकारेंअसोनिवांत ॥ परी उत्थानजेव्हांपावत ॥ तेव्हांपरामर्शकरी ॥ ८१ ॥ कींअमुकवेळमीध्येयाकार ॥ वृत्तीविणजाहलोंहोतोंस्थिर ॥ किंचितहीध्यातेपणाचाउद्गार ॥ नव्हतामज ॥ ८२ ॥ ऐसाआठवसमाधीचा ॥ उत्थानींकरीतदाकारत्वाचा ॥ तस्मात्तेथेंध्यातेपणाचा ॥ आहेपणाअसे ॥ ८३ ॥ हाचिध्यातातयाध्येयाहून ॥ पडिलाकींध्यानास्तवभिन्न ॥ हेंविचारेंपाहतांमूलाज्ञान ॥ असेविस्मररूप ॥ ८४ ॥ ध्यातेपणाआपणजाहला ॥ तेव्हांआपणध्येयत्वाविसरला ॥ हेंविस्मरणरूपमूलाज्ञानाला ॥ विचारेंपहावें ॥ ॥ ८५ ॥ तेंआपणअसतांस्वतःसिद्ध ॥ ध्यातेपणाचाधरिलासंबंध ॥ तस्मात्मूलाज्ञानहेंप्रसिद्ध ॥ असेतदाकारध्यानीं ॥ ८६ ॥ जरीमीध्यातेपणाचेसाभिमानें ॥ ऊर्मिनघेतांतदाकारहोणें ॥ परीउत्थानींमीसुखीहोतोंम्हणे ॥ तोचिप्राज्ञअभिमान ॥

॥ ८७ ॥ त्याध्येयाकारेंहासुखीजाहला ॥ केवळसुखाअभिन्नत्वनाहींपावला ॥ या-
चिहेतूवासनानंदनामयाला ॥ जेवींजागरसुप्तीचीसंधि ॥८८॥ सुप्तींतजैसाअनुभ-
वेंविण ॥ ब्रह्मानंदस्वानंदघन ॥ तैसाहोयजेधवांअभिन्न ॥ त्रिपुटित्यागेंअंगें ॥८९॥
तयानांवब्रह्मानंद ॥ अनुभवेंविणस्वानंदकंद ॥ ऐसानिजांगेंब्रह्मप्रसिद्ध ॥ विचारें
वीणनव्हे ॥ ९० ॥ अभ्यासेंइतुकेंचिसाधावें ॥ विघ्नेंनिरसूनतदाकारव्हावें ॥ ऐसा
चिरकाळअभ्यासहोतांस्वभावें ॥ विचारापात्रहोय ॥ ९१ ॥ शुद्धविचारहोईलजेधवां
॥ कींआपणत्रिपुटीवीणस्वानंदठेवा ॥ तेव्हांचिअभ्यासाचाप्रकारआघवा ॥ गळे
स्वयमेव ॥ ९२ ॥ तस्मात्‌विचारहोयतोंपर्यंत ॥ अभ्यासकरावाचियथायुक्त ॥ वि-
चारेंअभिन्नताजेधवांप्राप्त ॥ तेव्हांआपैसागळे ॥ ९३ ॥ असोअभ्यासतोंवरीत्रिपुटी
असे ॥ त्रिपुटीतोंवरीमूलाज्ञानवसे ॥ मूलाज्ञानअसतांत्यासहवासें ॥ प्राज्ञहाआहे
॥ ९४ ॥ प्राज्ञअभिमानीतोचिजीव ॥ असेस्वतःसिद्धस्वयमेव ॥ येथेंशंकेचाऐसा
भाव ॥ करीलकोणी ॥ ९५ ॥ कींवृत्तिव्याप्तीहीअसतां ॥ जीवाचीनसेफलद्रूपता ॥
आतांजीवत्रिपुटींतआहेम्हणतां ॥ थोरविरोधआला ॥ ९६ ॥ तरीयाचेंउत्तरऐकावें॥
समाधींतविकल्परूपजीवनव्हे ॥ आतांआहेम्हणेकोणवरवें॥ परीविकल्पाचाहेतुअ-
से ॥ ९७ ॥ जैसादेहद्वयांतदोहींव्यापारीं ॥ जीवविकल्परूपविकारी ॥ तैसाकोठें
सुषुप्तिमाझारीं ॥ परीउरेहेतुरूप ॥ ९८ ॥ सर्वविकल्पनिपटूनगेला ॥ बुद्धीसहित
आभासनिमाला ॥ एकलाब्रह्मानंदचिउरला ॥ परीहेतुजीवाचाननिमे ॥ ९९ ॥

तोहेतुतोचिप्राज्ञअभिमानी ॥ जीवनिमालानेणीवघेऊनी ॥ उत्थानपावतांचिविश्व-तैजसालागुनी॥प्रसवेमागुतां ॥३७००॥ सुषुप्तींतजीवहाकिंचितनसतां॥ हेतुकल्पावा उत्थानहोतां॥तैसाचिप्राज्ञअभिमानीतत्त्वतां॥कल्पावातदाकारीं॥१॥तदाकारींसमाधि आंत॥ध्याताध्येयगोचरनिवांत॥तेसमयींविश्वतैजसनिमत॥विकल्परूपीजीव ॥ २ ॥ परीयाविकल्परूपेंजीवाचा ॥ हेतुठरलाध्येयींसाचा॥पुन्हांउद्भवहोयविश्वतैजसाचा ॥ तयाकारणप्राज्ञापासुनी ॥ ३ ॥ जयाअज्ञानेंहेंसर्वजाहलें ॥ हेंसर्वतरीलयपावलें ॥ परीतेंप्रयोजननाहींनिमालें ॥ दृढअभिन्नज्ञानें ॥४॥ कळलेंतेंवृत्तीसीचिद्गगन ॥ ते वृत्तिनिमतांजायमावळून ॥ वृत्तिअभावींउरेजेंअज्ञान ॥ तेंशून्यत्वनफिटे ॥ ५ ॥ जरीवृत्तीसहितवृत्तीचेलयासी ॥ अभावदेखणायेप्रतीतीसी ॥ जेव्हांनकळूनकळेल निश्चयेंसी ॥ तेव्हांचिमूलाज्ञानफिटे ॥६॥ तोंवरीमूलाज्ञानहेतुरूप॥ जीवसंकल्पा-चाबाप ॥ उरेम्हणोनीभेदपडप ॥ निमालेंनाहीं ॥ ७ ॥ जीवविकल्परूपनसे ॥ परीहेतुविकल्पाचाउरतसे ॥ तोहाउभयसंधीसीअसे ॥ सविकल्पानिर्विकल्पाच्या ॥ ॥ ८ ॥ सविकल्पत्वतयाजरीनसतां ॥ परीयोजावासविकल्पाआंतौता ॥ निर्विक-ल्पींहेतूचिहीवार्ता ॥ सहसाबोलूंनये ॥ ९ ॥ वायुआणिवायूचानिरोध ॥ वायूकडे लावितांनाहींबाध ॥ त्यावीणआकाशींआरोपितांशुद्ध ॥ नस्पर्शेगगना ॥ १० ॥ तै-साचिसविकल्पजीवाचाहेतु ॥ सविकल्पींचतयाचीमातु ॥ शुद्धनिर्विकल्पस्वरूपाआं-त ॥ हेतुनाविकल्प ॥ ११ ॥ एवंहेतूसहितसविकल्प ॥ हाचिजीवआभासरूप ॥

कार्यकारणरूपेंअसद्रूप ॥ वर्तेनिर्विकल्पीं ॥१२॥ बुद्धिउद्भवतांविश्वतैजस ॥ उठो-
निक्रीडतीजागृतिस्वप्नास ॥ यादोहींव्यापारींतयाविकल्पास ॥ जीवत्वकार्यरूपी ॥
॥ १३ ॥ सुप्तिमूर्छामरणसमयासी ॥ अथवाजागरसुप्तीचेसंधीसी ॥ विकल्पअभा-
वींविकल्पहेतूसी ॥ नामकारणरूपप्राज्ञ ॥१४॥ तेवींचसमाधिकाळींअहंब्रह्मास्मि ॥
वृत्तीनेंघेतलीसुखाचीऊर्मि ॥ तेचिदोंप्रकारेंअनुक्रमीं ॥ विशेषसामान्येंहोती ॥
॥ १५ ॥ विशेषस्फूर्तिजेकळोंआली ॥ तेविश्वतैजसाकारजाहली ॥ तेचिकार्यरूपी
जीवाचीउभवली ॥ विकृतिसविकल्पाची ॥ १६ ॥ सामान्यत्वेंजेस्वरूपाकार ॥
ध्याताध्येयेंईनिरंतर ॥ तोविकल्पाचाहेतुप्राज्ञअहंकार ॥ कारणरूपीजाणिजे ॥
॥ १७ ॥ एवंजागृतीपासूनसमाधीपर्यंत ॥ सविकल्परूपीजीवचिनिश्चित ॥ हेंनिरो-
पिलेंबापायथायुक्त ॥ येथेंसंशयोनसे ॥ १८ ॥ अहंब्रह्मास्मिरूपअनुभव ॥ सामा-
न्यअथवाविशेषभाव ॥ हाचिजीवत्वाचास्वभाव ॥ तुजकळोंयेईलपुढें ॥ १९ ॥ अ-
गारविदत्तात्वांहोतेंपुसिलें ॥ कींब्रह्मजीवाचेंरूपवेगळालें ॥ त्यांतजीवाचेंरूपस्पष्ट
सांगीतलें ॥ सविकल्परूप ॥ २० ॥ जागृतीपासूनमोक्षापर्यंत ॥ हाचिजीवआणि
जीवाचेंकृत ॥ हेंश्रुतियुक्तिअनुभवयुक्त ॥ सहेतुकसांगितलें ॥ २१ ॥ बहुबोलणेंबा-
पाकासया ॥ देहापासूनस्फूर्तिरूपमाया ॥ हाअवघासंघजोतया ॥ सविकल्पजीव
म्हणावा ॥ २२ ॥ ययापरतेंजेंएकरूप ॥ तेंब्रह्मात्मत्वनिर्विकल्प ॥ तेंचिबोलिजेस्व-
स्वरूप ॥ जीवाचेंरूपजाहलें ॥ २३ ॥ आणीकतुझासंशयहोता ॥ कींब्रह्मात्माजो

स्फूर्तीहूनपरता ॥ तोअनुभवानयेयथार्थतत्त्वतां ॥ स्फूर्तीतसाक्षिमात्रकळे ॥ २४ ॥ तरीतेंआतांनिर्विकल्पव्याजें ॥ यथार्थज्ञानतेंप्रगटकीजे ॥ स्फूर्तीविणएकरससहजें ॥ तेंतूंतुजलाभेटऊं ॥ २५ ॥ ॥ पद ॥ ब्रह्मस्यान्निर्विकल्पकं ॥ ब्रह्मकेवळनिर्विकल्पआहे ॥ जेथेंद्वैताचाहेतुहीनसाहे ॥ आदिमध्यअवसानींराहे ॥ याजगद्रूपभ्रमाच्या ॥२६॥ जगभ्रमहाजीवसंकल्प ॥ कींहाअवघाजीवरूपविकल्प ॥ याचेआदिअंतींसच्चिद्रूप ॥ निर्विकल्पब्रह्म ॥ २७ ॥ जयानिर्विकल्पींसविकल्पाची ॥ वार्ताहीनसेसहेतुकाची॥कारणकार्यासहितयाभ्रमाची॥उत्पत्तीचजाहलीनसे॥२८॥सविकल्पनव्हेतेंनिर्विकल्प॥तेथेंहेतुनाजीवत्वाचाआरोप॥ऐसेंपरिपूर्णएकरूप ॥ आदिमध्येंअवसानीं ॥ २९ ॥ निर्विकल्पह्मणतांमानीलकोणी ॥ कींअंतःकरणाऐसेंविकल्पावांचोनी ॥ उगेंचिसामान्यत्वेंस्फुरद्रूपपणीं ॥ तरीऐसेंकदांनव्हे ॥ ३० ॥ याचिहेतुपूर्वपदांत ॥ हेतूहीकेलाविकल्पींमिश्रित ॥ यासर्वांहूनअनंताविरहित ॥ जेथेंध्येयत्वनसाहे ॥ ३१ ॥ येविषयींहीशंकाकवणासी ॥ होईलकींनिर्विकल्पजेंअविनाशी ॥ सर्वांपरतेंतेंअसेलकवणेदेशीं ॥ तेंपहावयाकेवींजावें ॥ ३२ ॥ तरीऐसेंहीकदापिअसेना ॥ त्रिधापरिच्छेदेंविणपूर्णपणा ॥ सर्वींअनुस्यूतअसूनहोइना ॥ याविकल्पाऐसें ॥ ३३ ॥ आकाशकवणेस्थळींनाहीं ॥ ऐसापदार्थनसेकोठेंही ॥ तैसेंनिकल्पसर्वींसर्वदांही ॥ अणुहीव्यापूनअसे ॥ ३४ ॥ गगनसर्वांपरीसर्वांवेगळें ॥ तैसेंब्रह्मव्यापूनिविकल्पानिराळें ॥ वायुवेगेंआकाशनचळे ॥ तेवींविकल्पेंविकारेना ॥ ३५ ॥ जागृ-

तीपासूनमोक्षापर्यंत ॥ विकल्पजीवसहेत ॥ जोआतांनिरोपिलासंकेत ॥ कार्यकारण-
रूपें ॥ ३६ ॥ इतुकियाहीसविकल्पामाझारीं ॥ ब्रह्मनिर्विकल्पनिर्विकारी ॥ आणि
याविरहितहीनिर्धारी ॥ असंभाव्यअसे ॥ ३७ ॥ तेंसविकल्पासीकळेना ॥ कोणतें
तत्त्वजाणोंशकेना ॥ आणिजाणिल्यावीणतोहोईना ॥ मुक्तकल्पांतीं ॥ ३८ ॥
तस्मात्तेंजाणिलेंपाहिजे ॥ जाणोनितेंचिहोऊनराहिजे ॥ तरीचसाधकामोक्षला-
हिजे ॥ नातरीबंधनदृढ ॥ ३९ ॥ तेंचिसमजावयाकारणें ॥ नानापरीचींनिरूपणें ॥
मागेंजाहलींपुढेंहीहोणें ॥ श्रुतियुक्तिअनुभवें ॥ ४० ॥ विचारवंताइतुकेंनलगे ॥ श्र-
वणमात्रेंतयाउमगे ॥ परीमंदप्रज्ञास्तवप्रसंगें ॥ अभ्यासहीकथिला ॥४१॥ अभ्यासें
वृत्तिव्याप्तिपर्यंत ॥ पायवाटजाहलीयथायुक्त ॥ आतांनिर्विकल्पतेंव्हावेंप्राप्त ॥ तें
निर्वचनेंप्रगटूं ॥४२॥ अगारविदत्तामागेंतुजला ॥ तूष्णींभावजोसांगितला ॥ आ-
णिजागरसुषुप्तीचेसंधीला ॥ दाविलेंनिर्विकल्प ॥४३॥ तेंतिहींअवस्थांमाजींएकरू-
प ॥ अन्वयेंव्यापूनचिद्रूप ॥ अवस्थाहोतीजातीपरीअल्प ॥ तेंन्यूनाधिकनव्हे ॥४४॥
जागृदादिअवस्थातिन्हीं ॥ स्वभावेंअसतीजीवालागोनी ॥ परीआगंतुकमूर्छासमा-
धिमरणीं ॥ त्यांतहीज्ञाननिघोट ॥ ४५ ॥ तेंचिनिर्विकल्पब्रह्मपूर्ण ॥ असेसामान्य-
त्वेंसर्वीसघन ॥ यासविकल्पामाजींचनिरखून ॥ पाहतांकळे ॥४६॥ परीमंदप्रज्ञा-
सीस्फुरणापरतें ॥ जेंनिर्विकल्पस्वतःसिद्धएतें ॥ तेंअनुभविल्याविणसविकल्पाआं-
तौतें ॥ सहसाजाणवेना ॥ ४७ ॥ तस्मात्रविदत्तासावधान ॥ आतांस्फुरणापरतें

तुजदावीन ॥ परीतूंस्फूर्तिशाखाहेत्यागून ॥ लक्षींनिर्विकल्पचंद्र ॥ ४८ ॥ परीआ-
रंभींतुवांआधीं ॥ जैसाजैसासाधिलासमाधि ॥ तोतोअनुभवीतयेईंनिरवधि ॥ वृत्ति-
व्याप्तिपर्यंत ॥ ४९ ॥ नेत्रउघडूनएकांतीं ॥ संधिज्यासाधिल्यानिश्चितीं ॥ एकवि-
षयत्यागूनवृत्ति ॥ जाऊंपाहेविषयांतरा ॥ ५० ॥ मध्यसंधीसीविकल्पाविण ॥ सा-
मान्यत्वेंस्वप्रकाशमान ॥ तेंचिनिर्विकल्पब्रह्मपूर्ण ॥ अनुभविलेंचिअसे ॥ ५१ ॥
तूंह्मणसीतेसामान्यवृत्ति ॥ विकल्पाविणपसरेस्फूर्ति ॥ तरीतेजडकरीनादीप्ति ॥ त-
स्मात्प्रकाशकब्रह्म ॥ ५२ ॥ अथवावृत्तिव्यापूनमावळे ॥ तेंचिमावळणेंजयाकळे ॥
तेंकळणेंसहजानिश्चळें ॥ ब्रह्मात्मयाचें ॥ ५३ ॥ किंवावृत्तिसामान्येंपदार्थीव्यापतां॥
बुद्धीचाविकल्पउद्भवलानसतां ॥ तेसहजप्रकाशिलीअज्ञातता ॥ जेणेंतेंनिर्विकल्प
ब्रह्म ॥ ५४ ॥ विकल्पहोऊनमावळूनजाय ॥ उगीचवृत्तिपदार्थमय ॥ तेज्ञाततताजे-
णेंप्रकाशितहोय ॥ तेंनिर्विकल्पब्रह्म ॥ ५५ ॥ अगापदार्थआणिपदार्थसंधि ॥ स-
विकल्पत्वेंजीवआणिबुद्धि ॥ पुढेंज्ञाततताअज्ञातताआधीं॥सामान्यवृत्तीसहित ॥५६॥
हेंएकदांचिजेणेंप्रकाशिलें ॥ प्रकाशूनविकारानाहींपावलें ॥ तेंचिनिर्विकल्पब्रह्मसं-
चलें॥विकल्पाआदिअंतीं ॥५७॥एवंडोळेउघडूनियांबैसतां ॥ यारीतींअनुभविलीनि-
र्विकल्पता ॥ तेचिनेत्रलावोनिअंतराआंतौता ॥ कल्पनेसीअनुभविसी ॥ ५८ ॥ ए-
ककल्पनाउठोनिगेली ॥ दुजीनाहींजोंउठिली ॥ तेसंधिजेणेंप्रकाशिली ॥ तेंनिर्वि-
कल्पब्रह्म ॥५९॥ तेथीलहीज्ञाततताअज्ञातता ॥ मागेंज्यारीतींसांगितल्यातत्त्वतां॥

त्याप्रकाशिल्याजेणेंसमस्ता ॥ तेंनिर्विकल्पब्रह्म ॥ ६० ॥ अतराचेकाल्पत विषय ॥ कल्पकबुद्धिआणिजीवतन्मय ॥ वृत्तिज्ञानाज्ञानजेणेंहासमुदाय ॥ एकदांचिप्रकाशिला ॥ ६१ ॥ प्रकाशीपरीत्यात्याऐसा ॥ कदापिनव्हेविकारीसहसा ॥ वायुमाजींगगनातेंजैसा ॥ किंचित्पालटनव्हे ॥ ६२ ॥ एवंजागृतीस्वप्नव्यापारीं ॥ जेथवांजीवत्वविकल्पागारीं ॥ तितुकेंव्यापूनिसहजनिर्विकारी ॥ ब्रह्मात्मापरिपूर्ण॥६३॥ तेथीलविश्वतैजसअभिमान ॥ धरितोजीवचिएकआपण ॥ इतुकेंहीनिर्हेतुत्वेंप्रकाशवून ॥ निर्विकल्पत्वेंअसे ॥ ६४ ॥ एवंविक्षेपकाळींविक्षेपाकार ॥ ब्रह्मनोव्हेचि कदांअणुमात्र ॥ तोविक्षेपनिमतांहीसमग्र ॥ लयजोहोय ॥ ६५ ॥ शून्याकारस्तब्धताकींझोंप ॥ तयाचानेणताजीवहेतुरूप ॥ जयासीप्राज्ञनामाचाजल्प ॥ इतुकें प्रकाशिलेंजेणें ॥ ६६ ॥ तेथीलसामान्यवृत्तिअज्ञातता ॥ आणिजीवहीलीनत्वेंनेणता ॥ परीतयासीनिर्विकल्पेंजाणता ॥ तोअन्यथानव्हे ॥ ६७ ॥ पुढेंकषायजेव्हांउमटती ॥ तेरंगआणिउसळेवृत्ति ॥ तिचेंजाणणेंआणिआपुलीभ्रांति ॥ त्यातेंहीप्रकाशीनिर्विकल्प ॥ ६८ ॥ इतुकेंहीआत्मयानेंप्रकाशिलें ॥ परीवाउगेंचिनेणपणधरिलें ॥ त्याप्राज्ञासहितजेणेंजाणिलें ॥ अकृत्रिमपणें ॥ ६९ ॥ आतांअहंब्रह्मास्मिजे स्फूर्ति ॥ विशेषेंउठेअहंकृति ॥ हाचिरसास्वादुविघ्नकरनिश्चितीं ॥ परीप्रकाशीनिर्विकल्प ॥ ७० ॥ जरीविश्वतैजसाकारजाहला ॥ विकल्पजीवत्वेंविकारला ॥ तरी तोविकारहीसर्वप्रकाशिला ॥ निर्विकल्पब्रह्में ॥ ७१ ॥ अथवाप्राज्ञाकारहोउनी ॥

वृ० ५०

टी.श्लो. १२

जीवत्वउरेनेणपणीं ॥ तयाहीनेणातियालागुनी ॥ निर्विकल्पप्रकाशी ॥ ७२ ॥ पुढें अभ्यासेंतदाकारता ॥ जोसामान्यरसास्वादुतत्त्वतां ॥ ब्रह्मध्येयाकारत्वेंध्याता ॥ विशेषस्फूर्तीविण ॥ ७३ ॥ येथीलनिरूपणतोंप्रांजळ ॥ केलेंचिकरूंपुन्हांसकळ ॥ कारणकींस्फुरणापरतेंजेंनिश्चळ ॥ प्रतीतीसआलेंपाहिजे ॥ ७४ ॥ वृत्तिउठोनिचिद्गगनीं ॥ पसरतांआकळीध्येयालागुनी ॥ तदाकारेंतद्रूपचिहोउनी ॥ ध्यातेपणाही विसरे ॥ ७५ ॥ जरीमीध्यातसेंहेस्फूर्तिउठेना ॥ परीध्यानींअवलंबितांध्येयापूर्णा ॥ ध्याताहोतसेवृत्तिअवच्छिन्ना ॥ तेव्हांध्यानघडे ॥ ७६ ॥ तेंब्रह्मसुखहाग्रहणकर्ता ॥ तरीवेगळाजाहलाध्येयासीध्याता ॥ तिसरेंध्यानहेत्रिपुटीचीवार्ता ॥ उद्भवेध्यानें ॥ ॥ ७७ ॥ तेंब्रह्मयेणेंअनुभविलें ॥ तरीअनुभाव्यअनुभवितेदोनजाहले ॥ तिसराअनुभवहेवेगळाले ॥ होतसेअनुभवें ॥ ७८ ॥ तेंज्ञेययेणेंजाणतां ॥ ज्ञेयाहूनभिन्नपडे ज्ञाता ॥ मध्येंतिसरेंज्ञानतत्त्वतां ॥ हेउद्भवेत्रिपुटी ॥ ७९ ॥ यासाधकेंतेंसाध्यसाधिलें ॥ तरीसाध्यसाधकभिन्नपडिलें ॥ तस्मात्त्रिपुटियोगेंऐक्यपावलें ॥ कदापि नाहीं ॥ ८० ॥ ऐसेवेगळेपणेंध्येयध्याता ॥ अथवासाध्यसाधकज्ञेयज्ञाता ॥ किंवा अनुभाव्यअनुभविता ॥ भिन्नतोंवरीफळकाय ॥ ८१ ॥ ब्रह्मात्माकोणीएकभिन्नअसे ॥ आणिआपणहीकोणीएकहोतसे ॥ हेंचिकींमूलाज्ञानउमसे ॥ ऐक्यनव्हेम्हणोनी ॥ ८२ ॥ ऐसेंकोटिजन्मेंध्यानकरितां ॥ कदापिसंभवेनाऐक्यता ॥ तस्मात्विचारें केशीतेअभिन्नता ॥ वोळखिलीपाहिजे ॥ ८३ ॥ येथेंविरोधमा[illegible]

१५०

वार्णिलीमार्गेंब्रह्मविद्या ॥ अचूकपाववीतसेअनाद्या ॥ आतांम्हणतांऐक्यनव्हे ॥
॥ ८४ ॥ तरीहेब्रह्मविद्याबापाखरी ॥ सेव्यमानअसेऋषिसुरनरीं ॥ इच्यायोगेंपाव-
लेनिर्विकारीं ॥ परीविचारद्वारा ॥ ८५ ॥ जोंवरीविचारउद्भवेना ॥ तोंवरीऐक्यक-
दाघडेना ॥ कर्तृतंत्ररूपअनुसंधाना ॥ विचारहोयतोंअसावें ॥ ८६ ॥ येवढीज्ञाना-
चीदृढताजाहली ॥ तेकदापिनजायव्यर्थगेली ॥ विचारहोऊनऐक्यतापहिली ॥
होईलचिनिःसंशय ॥ ८७ ॥ हेंअन्यथानव्हेकल्पांतीं ॥एवंहेब्रह्मविद्यामोक्षदाती ॥
परीजोंवरीविचाराअनुत्पत्ति ॥ तोंवरीभिन्नअसे ॥ ८८ ॥ आणीकम्हणसीकींभिन्न
असतां ॥ ध्यात्यासीनसेसुखाचीवार्ता ॥ तरीऐसेंनव्हेसुखरूपतत्त्वतां ॥ जाह-
लाअसेतदाकारें ॥ ८९ ॥ हेवृत्तित्याब्रह्मसुखासी ॥ विसरलीहोतीनिजात्मयासी ॥
तेणेंपावलीहोतीसुखदुःखासी ॥ अनंतकल्प ॥ ९० ॥ तेप्रतिदिनींब्रह्मसुखींमिळे ॥
व्यापारींशिणोनिसुप्तीचेमेळें ॥ परीसुखऐसेंज्ञानेंनकळे ॥ म्हणोनिअप्राप्त ॥ ९१ ॥
तरीरविदत्तातुवांसमजावें ॥ नकळूनमिळतांसुखातेंपावे ॥ आणिसमजूनअभ्यासें
सुखीनव्हावें ॥ हेंकेवींघडेल ॥ ९२ ॥ अरेसुप्तिजागृतीचियेसंधी ॥ सुखजेंहोतसे
सामान्यबुद्धि ॥ तेंत्यागुनपरतवेनाकधीं ॥ हेप्रसिद्धिसर्वजनां ॥९३॥ सुप्तींततोंके-
वळब्रह्मानंद ॥ त्रिपुटीविणस्वानंदकंद ॥ असतांतदाकारींपरमानंद ॥ नाहींकवण
म्हणे ॥ ९४ ॥ येथेंहीकोणीमंदमति ॥ मानितीकींयेवढीसुखानुभूती ॥ असतांज्ञा-
तेकैसेपरतती ॥ व्यापाराकडेसुखत्यागें ॥ ९५ ॥ तरीयाचेंउत्तरऐकावें ॥ प्रारब्ध-

भोगास्तवलागेभोगावें ॥ जैसेंसर्वजनेंजागेंव्हावें ॥ सुप्तिसुखल्यागुनी ॥९६॥ सुप्तीं तूनजरीजागेंजाहलें॥तरीकांतेथीलसुखनाहींसेंजाहलें॥तैसेंसाधकसमाधींतूनउत्था-नपावले ॥ तरीब्रह्मसुखउणेंनव्हे ॥ ९७ ॥ जैसेंनीडटाकूनपक्षीजाती ॥ चारापाणी घेऊनयेतीमागुतीं ॥ तरीकांनीडींनम्हणावीविश्रांति ॥ स्थळल्यापक्षिया ॥९८॥तैसे साधकव्यापारेंशिणतां ॥समाधींतपावतीविश्रामता॥मागुतींप्रारब्धवोढीप्रवृत्तिआं-तौता॥परीतेथेंसुखअपार ॥९९॥ सुखदुःखेंवृत्तिशिणलीहोती॥तेब्रह्माकारजाहलीफि-टूनभ्रांति॥तयेसीचह्मणावीवृत्तिव्याप्ति ॥ कींपसरलीब्रह्मीं ॥ ३८०० ॥ ऐशीवृत्ति-व्याप्तिब्रह्मींव्यापतां ॥ हेंचिमीब्रह्मकळेतत्त्वतां॥तेव्हांनकळणेंवृत्तीचेंपाहतां ॥ गेलें आवरण ॥ १ ॥ एवंअज्ञानजातांवृत्तीचें ॥ तदाकारत्वजाहलेंब्रह्मींचें ॥ हेंचिरूपब्र-ह्मविद्येचें ॥ त्रिपुटीसहित ॥ २ ॥ आधींचसुखदुःखेंशिणलीहोती ॥ तेमिनली ब्रह्मसुखींवृत्ति ॥ तणेंअतिआवडीवासनेप्रति ॥ म्हणोनिवासनानंद ॥ ३ ॥ अन्य प्रीतिसर्वविषयांची ॥ विटूनिब्रह्मसुखाचीवाढलीरुचि ॥ तेथेंचिवासनादृढतरसा-ची॥ मीनलीतोवासनानंद॥४॥जैसाजागृतिसुप्तीचासंधि॥आनंदेंसुखीजाहलीबुद्धि ॥ तैशीचतदाकारत्वेंआधीं ॥ वासनासुखरूप ॥५॥ तस्मात्ब्रह्मविद्यातेवृत्तिव्याप्ति ॥ तोचिवासनानंदनिश्चितीं ॥ त्रिपुटीरूपब्रह्मानुभूती ॥ ध्येयाकारेंध्यानहेंची ॥ ६ ॥ पुढेंविचारेंजेव्हांब्रह्माभिन्न ॥ होयस्वयेंत्रिपुटीत्यागून ॥ तयासीनांवपूर्णविज्ञान ॥ वस्तुतंत्ररूप ॥ ७ ॥ तोचिनिर्विकल्पब्रह्मानंद ॥ अनुभवाविणकेवळानिर्द्वंद्व ॥ जै-

सासुषुप्तिकाळींचाशुद्धबुद्ध ॥ संचलाउरे ॥ ८ ॥ परीसुषुप्तिकाळींनेणीवनफिटे ॥
ह्मणोनिप्रज्ञाभिमानीनपालटे ॥ येथंमूलाज्ञाननिःशेषआटे॥अभिन्नसमाधानें ॥ ९ ॥
पहिलेंब्रह्मविद्येनेंअज्ञाननाशिलें ॥ अज्ञानजातांज्ञानवितुळलें ॥ पूर्णविज्ञानब्रह्मीं
लयपावलें ॥ उर्वरिततेंविज्ञान ॥ १० ॥ जैसेंनिवळीचेंबीजपूर्ण ॥ पाणियाचागाळ
नासून ॥ आपणहीनासेपरीजीवन ॥ शुद्धउरेजैसें॥११॥तैसेंअज्ञानब्रह्मज्ञानेंगेलें ॥
त्यासवेंचिज्ञानहीमावळलें ॥ पुढेंअविनाशउर्वरितउरलें ॥ चिद्रूपनिर्विकल्पब्रह्म
॥ १२ ॥ आतांतेंनिर्विकल्पब्रह्मसहज ॥ त्रिपुटीविणजेंसुषुप्तींतसतेज ॥ आणिजें
वाणीमनासीअचोज ॥ तेंचितूंप्रतीतिबाणवूं ॥ १३ ॥ रविदत्तातुवांमागें ॥ प्रश्नके-
लाहोताअंगें ॥ कींस्फूर्तीपरतेंजेंअभंगें ॥ अनुभवानये ॥ १४ ॥ आणिम्हणसीसुषु-
प्तिकाळींचा ॥ ब्रह्मानंदत्रिपुटीविणसाचा ॥ तोअनुमानेंजाणतांनेणिवेचा ॥ कळेउ-
त्थानीं ॥ १५ ॥ हेंचितुझेंविरोधीबोलणें ॥ सुषुप्तीचेंम्हणसीकळेअनुमानें ॥ आणि
समाधिघेतांपूर्णपणें ॥ स्फुरणापरतानकळेकेवीं ॥ १६ ॥ जैसासुषुप्त्यानंदउत्थानीं
अनुभविलाअनुमानेंकडोनी ॥ तैसास्फूर्तित्यागेंजोपूर्णपणीं ॥ स्फूर्तिउत्थानींकांन
कळे ॥ १७ ॥ तथापितुझासंशयनफिटे ॥ तरीसावधानअसावेंनेटें ॥ तुझेंतुजरूप
घनदाटें ॥ संचलेंतेंदावूं ॥ १८ ॥ परीत्वांसमाधिजोसाधिला ॥ वृत्तीनेंघेसीध्येया-
काराला ॥ आतांकिंचित्अभ्यासतुजला ॥ त्याहूनविलक्षणसांगूं ॥ १९ ॥ येथेंही
तूंविरोधमानिसी ॥ कींमागांनिरोपिलेंनिश्चयेंसी ॥ वृत्तिव्याप्तीपुढेंअभ्यासासी ॥

प्रयोजननाहीं ॥ २० ॥ एकपुढेंविचारपाहिजे ॥ विचारेंचिअभिन्नतालाहिजे ॥ आ-
तांअभ्यासकांहींसाकीजे ॥ ऐसाविरोधमानिसी ॥ २१ ॥ तरीयाचेंउत्तरऐकावें ॥
हेंभिन्नअभ्यासाचेंरूपनव्हे ॥ विचाराचेंअंगचिसमजावें ॥ जेणेंवृत्तीपरतेंभेटे ॥२२॥
तस्मात्रविदत्ताहाअभ्यास ॥ साधींसमाधिसमयास ॥ हाठसावतांविचारअनाया-
स ॥ होयअभिन्नत्वाचा ॥ २३ ॥ वृत्तीकडूनध्येयाकडेपाहसी ॥ तेणेंध्यातातूंवेगळा
ध्येयासी ॥ तरीतेंपाहणेंत्यागीयासमयासी ॥ सांगतोंतैसेंकरी ॥ २४ ॥ ओतप्रोत
जेंचिद्गगन ॥ त्यामध्येंवृत्तिपसरेउठून ॥ तेवृत्तिपाहेंअवलोकून ॥ दृष्टीनेंध्येयाच्या
॥ २५ ॥ ध्येयरूपजेंचिद्गगन ॥ तेंओतप्रोतहोऊनआपण ॥ त्याआपणामध्येंपहावें
स्फुरण ॥ उठेपसरेकेवीं ॥ २६ ॥ स्फुरणउठतांकळेआपणा ॥ पसरतांहीआपणदे-
खणा ॥ मावळेतरीलयसाक्षीजाणणा ॥ उरेस्फूर्तिअभावीं ॥ २७ ॥ वृत्तीकडूनध्ये
यासीपाहणें ॥ व्यापेतोंवरीहोयजाणणें ॥ वृत्तिमावळतांहोयनेणणें ॥ तेणेंशून्यसं-
देह ॥ २८ ॥ वृत्तिनिमतांध्येयहरपलें ॥ उगेंचिशून्याकारजाहलें ॥ मागुतींवृत्तीनें
उठोनिदेखिलें ॥ पुन्हांनिमतांशून्य ॥ २९ ॥ शून्यम्हणिजेकांहींनाहीं ॥ नाहींतेंचि
ब्रह्मवाटेअसोनिही ॥ ऐशियानिश्चयेंसर्वथाही ॥ पुन्हांप्रवाहीपडे ॥ ३० ॥ वृत्तिउ
ठतांज्ञानउद्भवे ॥ तेंज्ञातृत्ववृत्तीचेंसमजावें ॥ तेंवृत्तिज्ञानसहजनाशपावे ॥ मगशू-
न्यपणेंनेणीव ॥ ३१ ॥ वृत्तिरूपजोकांध्याता ॥ वृत्तितोंवरीध्येयाकारता ॥ दोनीनि
मतीवृत्तिनिमतां ॥ पुढेंशून्यउरेवाटे ॥ ३२ ॥ कांहींध्येयाकारेंमुखवाटलें ॥ तेंहीवृ-

त्तिनिमतांमावळलें ॥ एवंवासनानंदासीकल्पिलें ॥ शून्यत्वाचिसुख ॥ ३३ ॥ ऐसें वृत्तीकडूनध्येयाकार ॥ पाहेजरीहोऊनएकाग्र ॥ तरीपरिणामयाचासाचार ॥ शून्यत्वपावे ॥ ३४ ॥ यथार्थब्रह्मतेंनाहींकळलें ॥ नमूनशून्यब्रह्मभाविलें ॥ तेव्हांज्ञानतेंवृत्तीसीआलें ॥ ब्रह्मजडसहज ॥ ३५ ॥ सुखहींवृत्तीउद्भवतांअसे ॥ ब्रह्मकांहीं सुखरूपनसे ॥ एवंअसज्जडदुःखात्मकऐसें ॥ निश्चयादृढआलें ॥ ३६ ॥ वृत्तीचसच्चित्सुखरूप ॥ वाउगाकल्पूनबैसेआरोप ॥ तयासीउत्थानींउठतांसंकल्प ॥ पूर्ववत्दुःखहोय ॥ ३७ ॥ इतुकेंसायासेंअभ्यासकेले ॥ तेशून्यब्रह्मींवरपडेजाहले ॥ तरीत्याअभ्यासासीव्यर्थत्वआलें ॥ कांनम्हणावें ॥३८॥ ऐसाशून्यसंदेहीसाधक ॥ समाधिस्थराहेजरीकल्पएक ॥ तरीतोबापुडानिश्चयात्मक ॥ कदांमुक्तनव्हे ॥ ॥ ३९ ॥ ऐसारविदत्ताघातहोतसे ॥ वृत्तिरूपाचियेअभ्यासें ॥ तस्मात्विचाराउपयोगीअसे ॥ ध्येयाकडूनवृत्तिपाहतां ॥ ४० ॥ ध्येयब्रह्मजेंपरिपूर्ण ॥ त्यामध्येंवृत्तीचेंएकदेशीभान ॥ उठतांपसरतांहोयअवलोकन ॥ तरीलयहीजाणोंलागे ॥ ४१ ॥ ध्येयाच्याज्ञानेंवृत्तिजाणिली ॥ कींहेवृत्तिमजचिद्गगनींउठली ॥ मगतेवृत्तिजरी पसरूनमेली ॥ तरीज्ञानउरेलयसाक्षी ॥ ४२ ॥ वृत्तीचाअंतमध्यउद्भव ॥ आपुले दृष्टीपाहतसेसर्व ॥ तिचानिःशेषजरीहोतांअभाव ॥ ज्ञानघनआपणउरे ॥ ४३ ॥ आपणज्ञानघनजोकांउरला ॥ तोजाणिल्यावीणप्रतीतीसआला ॥ तरीवृत्तीचामिथ्यापणापाहिला ॥ जरीउठेस्फूर्तिरूप ॥ ४४ ॥ वृत्तीसीअसद्रूपताआली ॥ अर्था-

त्सद्रूपताब्रह्मींचिसंचली ॥ ऐशीप्रतीतिबाणूंलागली ॥ वृत्तीचेअभावींही ॥ ४५ ॥
वृत्तीचाअभावजेणेंपाहिला ॥ तोज्ञानघनब्रह्मात्मासंचला ॥ अर्थात्वृत्तीचापाहूंला-
गला ॥ जडपणासहज ॥ ४६ ॥ जयाच्यासुखेंहेवृत्तिपसरोनी ॥ सुखरूपजाहली
होतीचिद्गगनीं ॥ तोसुखैकघनपूर्णपणीं ॥ वृत्तीसीसुखकैंचें ॥ ४७ ॥ एवंध्येयाक-
डोनीवृत्तीसींजाणतां ॥ वृत्तीसीअसज्जडदुःखरूपता ॥ कळेआपुलीप्रतीतिबाणतां
॥ अस्तिभातिप्रियरूप ॥ ४८ ॥ वृत्तीचाअभावजोजाणता ॥ तोआहेम्हणोनजाह-
लादेखता ॥ आहेपणातोसद्रूपेंतत्त्वतां ॥ जाणतातोचिद्रूप ॥४९॥ वृत्तिअभावींसु-
खवृतीचें ॥ मावळूननिजसुखउरेसाचें ॥ तयाअनुभविताकोणीनवचे ॥ तोचिब्रह्मा-
नंद ॥ ५० ॥ एवंसच्चिदानंदआपणएक ॥ वृत्तिअसज्जडदुःखात्मक ॥ ऐसायाअ-
भ्यासाचाविवेक ॥ प्रतीतियेतसे ॥ ५१ ॥ जरीएकाएकींवृत्तीचा ॥ अभावकळूंनये
साचा ॥ तरीवृत्तीचियेसंधीचा ॥ प्रकारपहावा ॥ ५२ ॥ एकवृत्तिपसरूनचिद्गगनीं ॥
वितळूनजातअसेज्ञानपावोनी ॥ दुसरीजोंवरीउठेमागुनी ॥ तोंवरीसंधिदिसे ॥५३॥
त्यासंधीसीचह्मणावालय ॥ तितुकाकळूंआलाप्रत्यय ॥ तेंवृत्तीवांचूनकळणेंजेंहोय ॥
तेंचिद्रूपब्रह्मींचें ॥ ५४ ॥ तेंचिद्रूपब्रह्मींचेंह्मणतां ॥ भावीलब्रह्मवेगळेंतत्त्वतां ॥ ऐसें
नव्हेलक्ष्यलक्षणाविचारितां ॥ चिद्रूपचिब्रह्म ॥५५॥ जैसाराहोचेंशिरतोचिराहो ॥ तेथें
भिन्नपणाचानसेसंदेहो ॥ तैसाचिचिद्रूपब्रह्मात्मानिःसंदेहो ॥ लक्ष्यलक्षणरूप ॥ ५६ ॥ अ-
सोसंधीचियाहीआवरीं ॥ स्फूर्तिअसेचिद्गगनाकारीं ॥ ज्ञातताअज्ञाततेचीपरी ॥ पहावी

साधकें॥५७॥वृत्तिउठतांचिप्रथमता॥ब्रह्मनकळणेंतेअज्ञातता॥पुढेंहोंचिब्रह्मऐसेंकळतां
॥ ज्ञाततातयानांव॥५८॥ एवंवृत्तिउठणेंपसरणें ॥ आणिमावळोनिलयहोणें॥संधीचा-
हीप्रत्ययबाणें॥ ज्ञातताअज्ञातताहीकळे ॥५९॥ इतुकेंहीकळलेंजयासी॥तोचिद्रूपब्र-
ह्मात्माअविनाशी ॥ आत्माह्मणिजेआपणनिश्चयेंसी॥जेंब्रह्मनिर्विकल्प॥६०॥तयाब्र-
ह्मात्मयावांचून ॥ लयनकळेवृत्तीलागून ॥ ज्ञातताअज्ञातताहीप्रकाशमान॥प्रकाशें
जयाच्या ॥ ६१ ॥ वृत्तीचेंहीउठणेंपसरणें ॥ हेंहीचिद्रूपेंचिवोळखणें ॥ परीवृत्तिआ-
हेतोंवरीअनुमानें ॥ संशयअसे ॥ ६२ ॥ ब्रह्मींचेंकळणेंखरेंकळलें ॥ वृत्तीचेंजडत्व
प्रतीतीआलें ॥ मगवृत्तिउठतांहीकळूंलागलें ॥ कींदेखणेंनिर्विकल्पाचें॥ ६३ ॥ प-
रीहाप्रत्ययबाणेतोंवरी ॥ वृत्तीचवाटेजाणतीखरी ॥ परीवृत्तीचालयजोनिर्धारी ॥ वृ-
त्तिनदेखेकदां ॥ ६४ ॥ तस्मात्वृत्तिलयाचाजोदेखणा ॥ तोचिब्रह्मात्मापूर्णपणा ॥
हेंसत्यसत्यसत्यत्रिवचना ॥ अन्यथानव्हेनव्हे ॥ ६५ ॥ रविदत्ताआतांतुजसी ॥
पुसेनतेंसांगेंवेगेंसी ॥ वृत्तीचालयजोअनुभवासी ॥ तुझियाआलाकींनाहीं ॥ ६६ ॥
लयजरीत्वांअसेलपाहिला ॥ तरीविचारपुढीलसांगूंतुजला ॥ नातरीमागुतींअभ्या-
सकरींवहिला ॥ ध्येयाकडूनपाहण्याचा ॥६७॥ तंवरविदत्तकरूननमन ॥ विनवी-
तसेकरजोडून ॥ वृत्तिलयाचेंहोतसेज्ञान ॥ परीब्रह्मात्माकैसानकळे ॥ ६८ ॥ इतु-
केंप्रार्थूनपुन्हांनमी ॥ तेंऐकोनबोलतीस्वामी ॥ आतांयेचिक्षणींनिजधामीं ॥ तुझे
तुजसीघालवूं ॥ ६९ ॥ अगारविदत्ताअज्ञानअंवस ॥ परवांसरलीकालिंचाजोदिव-

स ॥ पाडवाहीगेलासमाधिअभ्यास ॥ आजस्वानुभूतिबीज ॥ ७० ॥ ऐशीशुद्धबी-
जउदेली ॥ वृत्तीचेसंधीचीवेळआली ॥ जेथेंज्ञातताअज्ञाततेचीप्रगटली ॥ झांवळी
वेळ ॥ ७१ ॥ ऐशियेसमयींब्रह्मात्माचंद्र ॥ चिद्गगनींउदेलापश्चिमेसमोर ॥ तूंमात्र
नपाहसीसत्वर ॥ दृष्टिचिद्गगनींपसरली ॥ ७२ ॥ तरीपाहेंस्फूर्तिपसरलीयारुखा
॥ जेथूनउद्भवलीसूक्ष्मशाखा ॥ तिजहूनपाहेंअतिसूक्ष्मरेखा ॥ ब्रह्मात्मयाचंद्राची
॥ ७३ ॥ हेविचाररूपनिजअंगुली ॥ दाविलीअनुभाव्यअंतराळीं ॥ तरीआतांति-
चेदृष्टीनेंन्याहाळीं ॥ तयासीविचारें ॥ ७४ ॥ यापरतेंबापाआह्मासी ॥ दावितांन-
येनबोलवेवाचेसी ॥ आतांतुझातूंचिचंद्रअविनाशी ॥ पाहेंआह्माशब्दनाहीं ॥
॥ ७५ ॥ आणीकहीतुजलाखूण ॥ सांगतोंयथार्थनिर्वाण ॥ पाहेम्हणतांभावोनि
आन ॥ पहावयाजाशी ॥७६॥ पाहशीअथवाजाणोंजाशी ॥ किंवालक्षांशेंहीलक्षि-
शी ॥ तरीवृत्तियोगचिअवलंबिशी ॥ तेणेंत्रिपुटीचहोय ॥७७॥ त्रिपुटीहीहोऊनपूर्व-
वत् ॥ होईलविज्ञातचेंचीअज्ञात ॥ आणिवृत्तिनिमतांचिअकस्मात ॥ शून्यसंदेहीं
पडसी ॥ ७८ ॥ तस्मात्पाहणेंअथवाजाणणें ॥ किंवालक्षांशींअनुभवणें ॥ यया
मार्गींचनजाणें ॥ भिन्नत्वाच्या ॥ ७९ ॥ येथेंविचारचिकरावा ॥ जाणण्याचामार्ग
त्यागावा ॥ तरीचहामायिकाचागोंवा ॥ तुटेलसर्व ॥ ८० ॥ नातरीजाणण्याचेमा-
र्गेंचालतां ॥ विचारानपविजेकल्पांता ॥ जंवजंवजाणोंजायज्ञाता ॥ तोंतोंभिन्नपडे

णेंअवसरीं ॥ तुजबोलूनदावूं ॥ ८२ ॥ तुवांवृत्तीचालयपाहिला ॥ तोवृत्तीसेता नाहींकळला ॥ त्यावृत्तीचाचिशून्यपणाजाहला ॥ तरीत्याकळेनाअभाव ॥ ८३ ॥ तस्मात्तूंजोअसंगब्रह्मात्मा ॥ अखंडैकरसपरमात्मा ॥ तयाचीनिजदृष्टीचीगरिमा ॥ असेलयसाक्षित्वाची ॥ ८४ ॥ वृत्तीविणवृत्तीचालय ॥ जाणेजोस्वतांअद्वय ॥ तेंचिचिद्रूपनिःसंशय ॥ देखणाशून्याचा ॥ ८५ ॥ म्हणसीब्रह्मात्माजाणेलयासी ॥ परीब्रह्मात्माकैसानयेप्रतीतीसी ॥ तरीतोजाणावाकोणेंअविनाशी ॥ हेंसांगेंविचारूनी ॥ ८६ ॥ वृत्तीनेंतोकोटिवर्षेंधुंडितां ॥ कळलानाहींजिवंतअसतां ॥ आतांतो गेलीमेलीबुडालीवार्ता ॥ तरीपहावयायोग्यनाहीं ॥ ८७ ॥ तोजोवृत्तीचालयजाहला ॥ अभावशून्यम्हणावेंतयाला ॥ तयाशून्यासीजाईलकळला ॥ हेंनघडेकल्पांतीं ॥ ८८ ॥ वंध्येचापुत्रटकमकांपाहे ॥ आकाशाचारेणुलवलाहे ॥ हेंकधींहीबोलणेंनसाहे ॥ तेवींशून्यजाणेना ॥८९॥ अरेजेंउत्पन्नाचिजाहलेंनसतां ॥ तेंअंधनाडोळसतत्त्वतां ॥ तेंकेवींजाणेलअनंता ॥ परमात्मयासी ॥ ९० ॥ तस्मात्शून्यशून्यपणेंदेखेना ॥ वृत्तीहीब्रह्मात्मयाजाणेना ॥ वृत्तीनेंजाणिलेतेंअसेना ॥ सत्यकदापि ॥ ९१ ॥ तरीआतांकवणेंजाणावें ॥ हेंयथार्थपुरतेंविचारावें ॥ जरीम्हणसी ब्रह्मअवलोकावें ॥ ब्रम्हरूपेंची ॥ ९२ ॥ तरीऐकावेंसावधान ॥ हेंहीनघडेविरोधीवचन ॥ बोलसीकींआपणासीआपण ॥ जाणावेंस्वतां ॥ ९३ ॥ डोळियासीडोळादिसेना ॥ रसनेसीरसनाचाखवेना ॥ आपुलीयेखांदांबैसवेना ॥ आपणासीक-

ष्टीहोतां ॥ ९४ ॥ डोळाजरीआरशियास्तव ॥ पाहेतरीतेंमिथ्यासर्व ॥ आरशिया मुळींचडोळ्यांचाअभाव ॥ तरीपाहिलातोमिथ्या ॥ ९५ ॥ तोआरसाआणिआर-शियाचा ॥ डोळापाहिलातोआभासाचा ॥ परीडोळियासीडोळाजोअसेसाचा ॥ तोनदेखेसहसा ॥ ९६ ॥ तैसाब्रह्मात्माजोपरिपूर्ण ॥ आपणाअमुकसानजाणेआ-पण ॥ जरीवृत्तिउठतांहोयभासमान ॥ ज्ञाताध्यातासाधक ॥ ९७ ॥ तयावृत्तीसी आणिभासमानासी ॥ जाणतचिअसेआत्माअविनाशी ॥ परीतेंमिथ्याचितरीतेका-यशी ॥ जाणण्याचीमात ॥ ९८ ॥ त्याविरहितजोआपणउरला ॥ तेंतोंजाणतांन-येतयाला ॥ डोळानदेखेचिडोळियाला ॥ तेवींचब्रह्मब्रह्मासी ॥ ९९ ॥ जरीनदेखे आपआपणासी ॥ परीजाणतसेवृत्तिवृत्तिगतासी ॥ डोळानपाहेजरीडोळियासी ॥ परीआरसाआभासापाहे ॥ ३९०० ॥ डोळानदेखेजरीडोळिया ॥ तरीतेंदेखणेंन ह्मणावेंवायां ॥ तैसेंब्रह्मब्रह्मींचेंनयेप्रत्यया ॥ तरीचिद्रूपअन्यथानव्हे ॥ १ ॥ कार-णकींडोळाअंधारापाहे ॥ तैसावृत्तीचालयजाणताहे ॥ अंधारकींलयजयाकळताहे ॥ हेंतोंनव्हेअन्यथा ॥ २ ॥ जोंवरीदीपनलागे ॥ तोंवरीअंधारपाहूंलागे ॥ तैशीजों-कालवृत्तिनुमगे ॥ तोंकाललयाजाणें ॥ ३ ॥ दीपलागतांअंधारनासे ॥ तेव्हांडोळा प्रकाशापाहतसे ॥ तैशीवृत्तिजेव्हांउमसे ॥ तीप्रकाशेजयाचेनी ॥ ४ ॥ मंदिरींचे पदार्थसानथोर ॥ मिळतांदीपआणिनेत्र ॥ दिसूंलागतीजेजेसमोर ॥ अंधाराभावीं [illegible] तेतेपाहतातिमिळोनि

उभय ॥ ब्रह्मआणिवृत्ति ॥ ६ ॥ पुस्तकवाचावयाप्रसंगें ॥ डोळाउपनेत्रहीलागे ॥ तिजादीपमिळोनियांवेगें ॥ मगपाहणेंघडे ॥ ७ ॥ तैसेजागृतीचेव्यापारहोतां ॥ ब्रह्मात्माआणिवृत्तिसापेक्षता ॥ बुद्धिज्ञानेंद्रियसर्वमिळतां ॥ घडतीव्यापार ॥ ८ ॥ दीपअयनकहीअसोनी ॥ पाहणेंतेंहोयएकानयनीं ॥ नेत्रनसतांव्यर्थचिदोनी ॥ दीपकींउपनेत्र ॥ ९ ॥ तैसेवृत्तिबुद्धिज्ञानेंद्रिय ॥ इतुकाजरीअसतांसमुदाय ॥ परी जाणणें तेंएकअद्वय ॥ ब्रह्मात्मयाचें ॥ १० ॥ जाणणेंब्रह्मात्मयाचेंखरें ॥ परीहेंउद्भवलेंविशेषाकारें ॥ तेणेंसामान्यआच्छादनएकसरें ॥ पाहतीवाटतीज्ञानेंद्रिय ॥ ११ ॥ जैसेंडोळियाचें पाहणेंलोपलें ॥ उपनेत्रचिपहावयापुढेंआले ॥ परीतेपरीक्षवंतजाणतीभले ॥ पाहणें कवणाचेंतें ॥ १२ ॥ तैसेविचारवंततेजाणती ॥ कींजाणताब्रह्मात्माचिन्मूर्ति ॥ हें-जरीवृत्तिबुद्धिइंद्रियेंअसती ॥ परीउपकरणेंसर्व ॥ १३ ॥ उपनेत्रनसतांसूक्ष्माक्षर ॥ नदिसेदीपआणिअसतांनेत्र ॥ परीपहातसेपदार्थमात्र ॥ तेंहीपाहणेंनेत्राचें ॥ १४ ॥ तैसेंज्ञानेंद्रियावांचोनी ॥ नेघेजागृतीचेव्यापारालागुनी ॥ परीभासविषयवृत्तिसापेक्षुनी ॥ जाणताब्रह्मात्मा ॥ ॥ १५ ॥ पदार्थजातकांहींनसतां ॥ एकदीपमात्रसदनाआंतौता ॥ परीतयासीहीप्रकाशासहिता ॥ पाहणारडोळाचि ॥ १६ ॥ तैसेबुद्धीसहितभासनिमाले ॥ एकस्फुरणवृत्तीचेंमात्रउरलें ॥ परीतेवृत्तिआणिवृत्तिगता जाणिलें ॥ आभासाब्रह्में ॥ १७ ॥ तोदीपहीसदनींचानिमाला ॥ उगाचिअंधारमात्रदाटला ॥ परीतोअंधारहीनेत्रींपाहिला ॥ स्वयेंडोळियानें ॥ १८ ॥ तैशीस्फूर्तिमा-

वळूनगेली ॥ तिच्याअभावाशून्यदशाबोलिली ॥ परीतेलयस्थितिस्वयेंअनुभवि-
ली ॥ ज्ञानमात्रेंब्रह्में ॥ १९ ॥ अंधारजेणेंपाहिला ॥ तोचिडोळाअंधनाहींजाहला ॥
तैसालयजेणेंस्वयेंअनुभविला ॥ तोचिद्रूपनव्हेकैसा ॥२०॥ पाहेंअंधारपहावयासी ॥
कोणतेंसाहित्यदुजेंनेत्रासी ॥ तैसावृत्तीचालयजाणावयासी ॥ कोणतेंउपकरणआ-
त्मया ॥ २१ ॥ साहित्याविणदेखतोडोळाखरा ॥ उपकरणेंविणतोचिजाणतानिर्धा-
रा ॥ येरसाहित्यउपकरणेंहींपसारा ॥ परीदेखणेंजाणणेंएक ॥ २२ ॥ डोळाडोळि-
यामात्रनदेखे ॥ आत्माआत्मयासीनोळखे ॥ इतुकेंनेंपाहणेंजाणणेंजेंसारिखें ॥
उणेंनव्हेसहसा ॥ २३ ॥ तस्मात्रविदत्ताब्रह्मजाणावया ॥ अपेक्षाकरणेंतेंचिवाया॥
कोणीजाणताहीनसतांलया ॥ वृत्तीच्यातोजाणे ॥ २४ ॥ अरेहेंचिजाणणेंस्वरूपाचें
खरें ॥ कींलयहीजाणेजोनिर्धारें ॥ हाप्रत्ययचिकींसाचोकारें ॥ कींलयजाणतातो
हा ॥२५॥ अंधारपाहेतोहाडोळा ॥ प्रत्यक्षकींदेखणानिर्मळा॥तैसाचिहालयाचाटळ-
टळा ॥ जाणताब्रह्मात्मा ॥ २६ ॥ डोळानदेखोनिहादेखिला ॥ आत्मानजाणोनि
हाजाणिला ॥ प्रत्यक्षअपरोक्षसमजला ॥ विचारेंज्ञानघन ॥ २७ ॥ ऐसेंनजाणो-
निजाणणें ॥ हेंचिज्ञानश्रुतिअनुभवानें ॥ येरजाणणेंतेंचिनेणणें ॥ म्हणतीश्रुतिआ-
णिज्ञाते ॥ २८ ॥ एकलयमात्रखराजाणावा ॥ वृत्तिस्फूर्तीचियाअभावा ॥ तरीचके-
लातोविचारबरवा ॥ मोक्षरूपज्ञानाचा ॥२९॥ रविदत्तातुजलावृत्तीचालय ॥ जरी
[illegible] ॥ [illegible] ॥ लयप्रतीतीचा ॥ ३० ॥ वृ-

त्तिजेथूनउद्भवती ॥ आणिहोतसेकोठेंसमाप्ति ॥ तेअवलोकावीयथारीतीं ॥ ब्र-
ह्मरूपेंतुवां ॥ ३१ ॥ वृत्तिउठतांवृत्तीचातळवट ॥ धरूनबैसावाज्ञानघनदाट ॥ वृ-
त्तीसवेंउसळूंनयेअफाट ॥ पसरतांक्षणीं ॥ ३२ ॥ जैसापाणबुडापाणियाचा ॥ तळ
धरोनिबैसेसाचा ॥ तेव्हांगमावलियावस्तूचा ॥ लाभहोतो ॥ ३३ ॥ तैसेंवृत्तीचेंजें
अधिष्ठान ॥ धरूनबैसावेंस्वरूपआपण ॥ वृत्तिजरीउठेउसळून ॥ तरीतिजसवेंनउ-
सळावें ॥ ३४ ॥ पाणियाचास्वभावचिवरुती ॥ उसळूनआणावेंबुडाल्याप्रति ॥ तैसा
वृत्तीचास्वभावचिनिश्चितीं ॥ वरुतीवोढावें ॥ ३५ ॥ पाणबुडावरुतीपाणिया ॥ फेंकि-
तांतळधरवेतया ॥ तैसेंवृत्तीसीवरुतीफेकोनियां ॥ आपणतळवटींदडावें ॥३६॥ पा-
णीजरीखालींवोढितां ॥ आपणउसळूनयेतसेवरुता ॥ तैसेंवृत्तीसीबळेंजरीआकळितां
॥ आकळणारासहउसळे ॥ ३७ ॥ तस्मात्पाणीवरुतीचफेंकावें ॥ तरीचतयासी
तळवटफावे ॥ तैसेंवृत्तीचेंउसळणेंचित्यागावें ॥ आपणउरावेंतळवटीं ॥ ३८ ॥
आपणतरीतळींचअसे ॥ वृत्तीसवेंनुसळेअल्पसें ॥ परीवाउगेंचिसाधकावाटतसे ॥
कींवृत्तीसवेंआलों ॥ ३९ ॥ तेंवाटणेंत्यागावेंआपण ॥ तरीतळवटींचउरेब्रह्मचिद्घ-
न ॥ तेणेंआपणासमोरवृत्तीचेंउठणें ॥ आणिनिमणेंकळे ॥ ४० ॥ आपणवृत्तींतजरी
नये ॥ तरीउठतांचिवृत्तिमावळूनजाय ॥ मगतोप्रत्यक्षअनुभवालय ॥ येतसेजाण
त्याच्या ॥४१॥तोचिलयचिरकाळजाणावा ॥ वृत्तिउठतांहीनिमेलस्वभावा ॥ तयाल-
याचाजोजाणताबरवा ॥ तोचिब्रह्मात्मानिर्विकल्प ॥ ४२ ॥ ऐसालयाचाखराप्रत्य-

य ॥ टळटळीतजाणावानिश्चय ॥ तोचिलयदेखणानिःसंशय ॥ ब्रह्मात्मानिर्विकल्प ॥ ४३ ॥ तयादेखणियासीकदां ॥ लोपचिनाहींसर्वदां ॥ अंधारदेखण्याडोळ्यासी आपदा ॥ नयेअंधत्वाचीजेवीं ॥ ४४ ॥ ऐसेंचिद्रूपज्ञानब्रह्मात्मयाचें ॥ स्वभावलक्ष-णदेखणेंलयाचें ॥ कळेलजयासाधकासाचें ॥ तोचिज्ञातावास्तव ॥ ४५ ॥ ऐशिया चिद्रूपनिर्विलल्पा ॥ यथार्थज्ञानम्हणावेंबापा ॥ हेंचिज्ञानसंसारखेपा ॥ तोडील साधकाच्या ॥४६॥ हेंचिलयजाणतेंचिद्रूप ॥ सर्वदांसघनउणेंनव्हेअल्प ॥ तस्मा-त्तेंचित्रिकालाबाधितसद्रूप ॥ जेंआहेचआहेसर्वदां ॥ ४७ ॥ ऐसेंअसोनियांमंदम-ति ॥ वृत्तिअभावींनाहींचम्हणती ॥ लयहीनकळेअविचाराप्रती ॥ तेव्हांकल्पितीने-णीव ॥ ४८ ॥ ब्रह्मात्मातरीशून्यकींनेणता ॥ नव्हेचिनव्हेयेणेंजरीकल्पितां ॥ परी तेचिमुकलेअसतीस्वहिता ॥ अतिप्रयत्नहीसाधुनी ॥४९॥ असोतयामूढांसीकायका-ज ॥ परीखऱ्यासाधकानिरवणेंआज ॥ कींशून्यसंदेहनव्हावासहज ॥ असेतोज्ञान-घनकळावा ॥ ५० ॥ म्हणोनिशून्यखंडनयथामति ॥ कीजेकळावयासाधकाप्रति ॥ परीआधींआशंकाजेकरिती ॥ शून्यवादीतेऐका ॥ ५१ ॥ असतांचिपूर्वींआहे ॥ ऐशीश्रुतीचम्हणताहे ॥ आणिअनुभवहीलाहे ॥ वृत्तीविणसमाधींत ॥ ५२ ॥ वृत्ति तोंवरीजाणणेंघडे ॥ वृत्तिअभावींशून्यउघडें ॥ आहेतरीअनुभवानजोडे ॥ तस्मा-त्शून्यरूपब्रह्म ॥ ५३ ॥ ऐशियेआशंकेचेंउत्तर ॥ ऐकावेंहोऊनिनिरुत्तर ॥ श्रुति

तर्केंदेहादिजगउघडें ॥ हेंसर्वआहेवाटेतेंमोडे ॥ असद्रूपहोतें ॥ ५५ ॥ हेंकांहींजाहलेंनव्हतें ॥ उत्पत्तिपूर्वींअसतचिहोतें ॥ पुढेंसृष्टिकाळींजाहलेंदिसतें ॥ आहेम्हणावया ॥ ५६ ॥ तस्मात्हेंहेंनव्हतेंम्हणून ॥ श्रुतिबोलेयाचेंहोयशून्य ॥ येरवींब्रह्मपूर्वींजेंसच्चिद्घन ॥ तयाशून्यत्वम्हणेना ॥ ५७ ॥ ऐसेंश्रुतीचेंतात्पर्यवेगळें ॥ यामूढांप्रतितेंयथार्थनकळे ॥ ब्रह्मचिशून्यम्हणूनिनिराळे ॥ पडिलेकल्पवरी॥५८॥जरीश्रुतीचाभावार्थऐसा ॥ नसेजरीयदर्थीअल्पसा॥ तरीसतचिपूर्वींआहेकैसा॥ उच्चारकरितीं ॥ ५९ ॥ तस्मात्श्रुतिअसत्होतेंम्हणून ॥ हेहेपदार्थनव्हतेसंपूर्ण ॥ ब्रह्मतेंसद्रूपआहेपूर्ण ॥ ऐसेंतात्पर्यश्रुतीचें ॥ ६० ॥ तथापिशून्यवादीनायकती ॥ तरीपुसावेंहेंतयाप्रती ॥ इदंइदंयाचीकायगति॥श्रुतिबोलिलीजे ॥६१॥ इदंइदंनव्हतेंम्हणतां॥ ॥शून्यआलेंययासमस्तां ॥ येऱ्हवीइदंतेचीवार्ता ॥ ब्रह्मींशून्यासहितनसे॥६२॥ हेंहीअसोअसतआहे॥हातोविरोधप्रत्यक्षपाहें॥अंधडोळसमुकाबोलकाहे॥तैसेंचिहेंहीवचन॥६३॥आहेतेंनाहींकदांनहोय ॥ नाहींतेंआहेहानव्हेप्रत्यय॥एकासीचहेंरूपउभय॥ हाकेवढाविरोध ॥ ६४ ॥ ऐशियाविरोधाकारितां ॥ शून्यआहेनयेस्थापितां ॥ तरीदोहींतूनएकचिआतां ॥ सांगाह्मणावेंनिवडूनी ॥ ६५ ॥ नाहींचह्मणूनजरी सांगसी ॥ तरीशून्यनाहींचकल्पांतेसी ॥ हेंतोंइष्टचिअसेआह्मासी ॥ शून्यनाहींतेंनाहीं ॥ ६६ ॥ आतांशून्यआहेबोलशीजरी ॥ तरीविरोधचिसांगितल्यापरी ॥ तथापिसताच्यायोगेंबोलतांउत्तरीं ॥ हेंहीतोअतिइष्ट ॥ ६७ ॥ जैसेंजगहीसताच्या

योगें ॥ आहेह्मणूनबोलावयाजोगें ॥ तैसेंशून्यहीअसोप्रसंगें ॥ येणेंसततेंसिद्धजा-
हलें ॥ ६८ ॥ रज्जुअसूनसर्पह्मणतां ॥ परीदोरीआहेतीनसारीपरता ॥ तैसेंसता-
च्यायोगेंशून्यभावितां॥सद्रूपतयाअधिष्ठान॥६९॥मागुतींवादीकोणीह्मणती॥कींसता
चायोगकासया।निश्चितीं॥ असतचिआहेब्रह्मचिन्मूर्ति॥ विरोधतरीकैंचा॥७०॥तरी
अवधारासूर्यचिअंधार ॥ ह्याकधींतरीहोईलनिर्धार ॥ अथवाराहेलदिनकरासमोर॥
हेंहीनघडे ॥ ७१ ॥ तैसेंब्रह्मतोंनव्हेचीशून्यरूप ॥ जेंलयसाक्षीज्ञानस्वरूप ॥ अ-
थवासतसंयोगीहीनव्हेअल्प ॥ कींसद्रूपींउरेल ॥ ७२ ॥ एवंशून्यनाहींतेंनाहींचना-
हीं ॥ आहेतेंआहेचसर्वदांही ॥ येथेंशंकाकवणाचीही ॥ नचलेसर्वथैव ॥ ७३ ॥ ऐ-
सेंश्रुतियुक्तियाउभयानें ॥ शून्याचेंनघडेचिसंभवणें ॥ आतांअनुभवनाहींजरीह्म-
णें ॥ तरीयाचेंउत्तरऐका ॥ ७४ ॥ वृत्तीचाअभावजोजाहला ॥ तोशून्यम्हणूनभा-
विला ॥ त्याशून्याचाप्रत्ययआला ॥ कींनाहींत्यापुसावें ॥ ७५ ॥ म्हणतांशून्याचा
प्रत्ययनाहीं ॥ उगाचिवृत्तिउद्भवतांमानिलातोही ॥ कींलयवृत्तीचातेंवरीकांहीं ॥ न-
होतेंचितेथें ॥ ७६ ॥ ऐशियाविकल्पींतोंआर्धी ॥ शून्यनाहींचनाहींजाहलेंकधीं ॥
वृत्तीचाआहेपणाजोबुद्धि ॥ तोचिनाहींसाजाहला ॥ ७७ ॥ अर्थात्हेंअवघेंनाहीं
जाहलें ॥ वृत्तीसहसर्वांशून्यत्वआलें ॥ तेंचिशून्यम्हणूनअनुमानलें ॥ सद्रूपसंचलें
तेंशून्यनव्हे ॥ ७८ ॥ म्हणतांशून्याचाप्रत्ययआला ॥ वृत्तिअभावींशून्यपणाजा-
[illegible] ॥ [illegible] ॥ ७९ ॥ अर्थातशून्य-

रूपवृत्तीचालय ॥ जाणिलाजेणेंतोएकअद्वय ॥ तोचिलयसाक्षीचाप्रत्यय ॥ जया-
सीतोशून्यकैसा ॥ ८० ॥ एवंश्रुतियुक्तिअनुभवेंकडून ॥ शून्यसंभवेनाअसेंम्हणून॥
तथापिशून्यवादीबळेंस्थापन ॥ करितीतेकरोत ॥ ८१ ॥ परीरविदत्तातुवां
विचारावें ॥ लयसाक्षित्वखरेंजाणावें ॥ जाणतातोकदाशून्यनव्हे ॥ आहेतोचिलय-
साक्षी ॥ ८२ ॥ मालविलेंजेणेंदीपासी ॥ तोउरेमालविताआहेपणेंशी ॥ दीपासवें
मरेजरीअंधारासी ॥ मगपाहेलकोण ॥८३॥ तैसावृत्तीचाजोलयजाहला ॥ तोसद्रू-
पसाक्षीनेंदेखिला ॥ तयासीशून्यपणाजरीआला ॥ तरीअभावपाहिलाकोणें ॥८४॥
लयवोळखिलाजयानें ॥ तोचिसाक्षीचिद्रूपदेखणेपणें ॥ आहेतोचिजाणताहोणें ॥ जा-
णतातोचिआहे ॥८५॥ एवंचिद्रूपतोचिसद्रूप ॥ तोचिब्रह्मात्मानिर्विकल्प ॥ आणि
तोचिएकआनंदरूप ॥ स्वभावलक्षणहेंही ॥८६॥ वृत्तिउद्भवतांवृत्तीपासोनी ॥ ऐला-
डजितुकीतत्त्वश्रेणी ॥ तितुकींहीसुखदुःखेंव्यापुनी ॥ असतीसर्व ॥८७॥ तयावृत्ती-
चाचिसंबंधजयासी ॥ नसेकिमपितिहींकाळेंसी ॥ तरीसुखदुःखेंअविनाशस्वरूपा-
सी ॥ स्पर्शतीकैशीं ॥८८॥ तस्मात्सुखदुःखाविणएक ॥ तेंचिनिजसुखनिश्चयात्मक॥
ब्रह्मानंदनिर्विकल्पक ॥ त्रिकालाबाधित ॥ ८९ ॥ कोणीतयासीअनुभवीना ॥ अनु-
भविलियानांववासना ॥ तोवासनानंदजेथेंउरेना ॥ ध्यातेपणासह ॥ ९० ॥
केवळउर्वरितब्रह्मानंद ॥ त्रिपुटीविणस्वानंदकंद ॥ असेचिअसेपूर्णविशद ॥ ति-
हींहीकाळीं ॥ ९१ ॥ जैसेंसद्रूपशून्याविण ॥ आहेचिआहेपरिपूर्ण ॥ परीवृत्तीसीने-

णवेअमुकसेंह्मणून ॥ ग्रहणहीनव्हे ॥९२ ॥ तेंचिचिद्रूपहीअसतां ॥ वृत्तीसीनक-
ळेतत्त्वतां ॥ तैसाचिआनंदहीअनुभवितां ॥ नयेवृत्तीसी ॥ ९३ ॥ सच्चिदानंदब्रह्म-
स्वरूप ॥ तिहींलक्षणींब्रह्मनिर्विकल्प ॥ वृत्तीसीअमुकसेंनकळेअल्प ॥ निर्विकल्प
याचिहेतू ॥ ९४॥ वृत्तिजरीतयासीअनुभवी ॥ तरोनिर्विकल्पताकेवींबोलावी ॥
तस्मात्त्रिपुटीविणस्वतःसिद्धगोसांवी ॥ सच्चिदानंद ॥ ९५ ॥ लयसाक्षीचाजोप्र-
त्यय ॥ तोचिचिद्रूपणेंअद्वय ॥ आहेतोचिलयाजाणताहोय ॥ आणितोचिसुखरू-
प ॥ ९६ ॥ तयासीकोणीअनुभवीना ॥ आणिआपणआपणाहीजाणेना ॥ याचिहे-
तूनिर्विकल्पवचना ॥ बोलिलेंमूळश्लोकीं॥९७॥स्यात्म्हणिजेआहेचिआहे ॥ तेंचिशू-
न्यातीतब्रह्मपाहें ॥ सर्वअभावींउर्वरितराहे ॥ सच्चिदानंदब्रह्म ॥ ९८ ॥ अगार-
विदत्ताऐसेंजेंस्वरूप ॥ सच्चिदानंदब्रह्मनिर्विकल्प ॥ तेंचितूंआत्मारामएकरूप ॥
त्रिविधाप्रतीति ॥ ९९ ॥ तुवांनिर्विकल्पअनुभविलें ॥ लयसाक्षित्वनजाणोनिजा-
णिलें ॥ निश्चयेंसीसदृढबाणलें ॥ यानांवआत्मप्रतीति ॥ ४००० ॥ आतांआह्मीं
पूर्वींपासून ॥ जेंजेंकेलेंसांगनिरूपण ॥ विवेचनअथवाअभ्यासलक्षण ॥ यथायुक्त
ज्यारीतीं ॥ १ ॥ त्यात्यारीतींतुवांविश्वासें ॥ असंभावनाटाकूनएकरसें ॥ धरिलें
असेलदृढमानसें ॥ तेचिगुरुप्रतीति ॥२॥ आह्मींजरीजितुकेंनिरोपिलें॥ अप्रमाण
एकहीनाहींबोलिलें ॥ शास्त्ररीतींचयुक्तीनेंबिंबविलें ॥ यानांवशास्त्रप्रतीति ॥ ३ ॥
इतुक्याहीप्रत्ययाचेंसार ॥ जेंनिर्विकल्पब्रह्मनिर्विकार ॥ विवेचनेंआणिअभ्यासप्र-

कार ॥ व्यतिरेकें भेटविले ॥ ४ ॥ हेंही महावाक्यें वेदाचीं ॥ बोलत असती अर्थ हाची ॥ तत्त्वमस्यादिकडोनि साची ॥ तत्त्वमेव म्हणोनी ॥ ५ ॥ आह्मीं उपदेशरीतीं सांगितलें ॥ तें तुवां अनुभवें पाहिजे घेतलें ॥ म्हणोनि यजुर्वेद महावाक्य बोले ॥ हाचि अर्थ प्रगट ॥ ॥ ६ ॥ ॥ पद ॥ अहंब्रह्म इतिवाक्येन सः अयं अर्थः अभिधीयते ॥ अहंब्रह्मास्मि जें प्रसिद्ध वचन ॥ तोचि हा अर्थ या वाक्यें कडून ॥ बोलिजेत आहे निवडून ॥ जें निर्विकल्प ब्रह्म तूं ॥ ७ ॥ जो सविकल्पांत नाहीं आला ॥ बत्तिसातीत असंभाव्य संचला ॥ वृत्तीही न जाणे तयाला ॥ तोचि हा अर्थ आत्मा ॥ ८ ॥ जो वृत्तीसी तरी कळेना ॥ परी वृत्तीचा लय जो देखणा ॥ तोचि हा अर्थ पूर्णपणा ॥ आत्मा ब्रह्म निजांगें ॥ ९ ॥ तोचि मी जरी प्रतीति घेतली ॥ तरी ते ग्राहकता जीवाकडे आली ॥ नुसधी जे निर्विकल्पता संचली ॥ तो तूं ब्रह्म आत्मा ॥ १० ॥ अथवा स्फूर्तीपासून जागृतीपर्यंत ॥ व्यापकत्वें निर्विकल्प व्याप्त ॥ परी त्या त्या विकल्पा न पावत ॥ तो तूं ब्रह्म आत्मा ॥ ११ ॥ जैसा दीप पदार्थ उपनेत्राहुनी ॥ डोळा एकरूप असतां स्वस्थानीं ॥ तो पहावा ऐशी इच्छा धरोनी ॥ परतला मागें ॥ १२ ॥ उपनेत्र आणि अक्षरें पोथीचीं ॥ दीपप्रकाशीं कीं पदार्थ मंदिरींचीं ॥ इतुकें दिसती तया डोळियासीची ॥ परी हे तया न पाहती ॥ १३ ॥ ऐसा प्रत्यक्ष डोळा उघडा ॥ परी अप्रत्यय म्हणून जाहला वेडा ॥ तेव्हां दीपही मालवूनि कोडा ॥ अंधार नेत्रा दाविला ॥ १४ ॥ तेव्हां तो अधिकचि भांबावला ॥ म्हणे कांहींन दिसे अंधार दाटला ॥ तंव कोणें एकें हाटकिला ॥ कीं अंधार दिसे कवणा ॥ १५ ॥ जयासी अं-

धारप्रत्यक्षदिसे ॥ तोचिकींडोळादेखणाअसे ॥ मगजरीडोळियाडोळानभासे ॥ परीडोळातोहाचि ॥ १६ ॥ ऐसेंअन्याचेंऐकोनिवचन ॥ पाहताजाहलाविचारकरून ॥ तंवअंधारदेखणाहाचिनयन ॥ हाप्रत्ययबाणलात्या ॥ १७ ॥ ऐशियादृष्टांतापडिपाडें ॥ द्राष्टांतींहीपहाउघडें ॥ स्फूर्तीपासूनियांऐलीकडे ॥ जागृतीपर्यंत ॥ १८ ॥ दीपअयनकआणिपुस्तकाक्षर ॥ वाचीतैसाचिजागृतीचाप्रकार ॥ वृत्तिबुद्धिइंद्रियादिव्यवहार ॥ प्रत्यक्षविषयघेणें ॥ १९ ॥ हेंपूर्वींचअसेस्पष्टकेलें ॥ जागृतीसीपुस्तकपाहणेंकल्पिलें ॥ आणिमंदिरींचेपदार्थदीपेंपाहिले ॥ तैशीस्वप्नावस्था ॥ २० ॥ असोवृत्तिबुद्धिइंद्रियेंविषय ॥ हाचिजागृतीचासमुदाय ॥ इतुकियाचाजाणताअद्वय ॥ निर्विकल्पआत्मा ॥ २१ ॥ ऐसातूंसहजचिअससी ॥ स्वप्रकाशेंसर्वांजाणशी ॥ परीमजमीनेणेंम्हणोनिपुसोंयेशी ॥ गुरुत्वआह्माभावोनी ॥ २२ ॥ मगआह्मींहीतुजलाबहुप्रकारें ॥ सांगितलेंविवेचनविस्तारें ॥ परीतूंनजाणशीसाचोकारें ॥ मंदप्रज्ञम्हणोनी ॥ २३ ॥ तेव्हांअभ्याससमाधीचा ॥ सांगितलाविवेचनासहसाचा ॥ हेवृत्तिबुद्धिइंद्रियविषयांचा ॥ प्रत्यक्षपणादाविला ॥ २४ ॥ हेजडपरप्रकाशकसर्व ॥ याचाजाणातातूंचिसदैव ॥ हेदाखविलेवेगळालेस्वभाव ॥ परीतुजनुमजे ॥ २५ ॥ मगपुढेंकल्पनाजेअंतरीं ॥ विषयाध्यासेंस्वप्नानुकारी ॥ याचाहीजाणतातूंचिनिर्धारीं ॥ हेंहीदाखविलें ॥ २६ ॥ तरीहीतुजउमजेना ॥ तेव्हांहेबुद्धीचीसारोनीकल्पना ॥ दाखविलेंनुसधियास्फुरणा ॥ मध्यसंधीसहित ॥

॥ २७ ॥ त्यावृत्तीमुळेंवृत्तीचजाणती ॥ वाटतीजाहलीतुजप्रती ॥ मगपुढदावला
तिचीसमाप्ति ॥ शून्याकारता ॥ २८ ॥ तेव्हांतोंअधिकचिगडदपडे ॥ वृत्तीचेंसाक्षि-
त्वहीमोडे ॥ लयजाणणेंअसोनिउघडें ॥ शून्यदशाभाविसी ॥ २९ ॥ मगयेथील
जोकांविचार ॥ लयाचातरीकळेनिर्धार ॥ नकळणेंतोंनाहींचसाचार ॥ नेणणेंकळेतें
ज्ञान ॥ ३० ॥ ऐसाविचारजेव्हांसुचविला ॥ जेवींडोळापाहेअंधाराला ॥ तेव्हांतु-
जलयप्रतीतिसआला ॥ तोप्रत्ययजयातोचितूं ॥ ३१ ॥ अगारविदत्ताखरेंकींखोटें ॥
विचारूनपाहेंहेंगोमटें ॥ लयरूपशून्यजेंतुजलाभेटे ॥ तेंशून्यासीकींअन्यासी ॥
॥ ३२ ॥ हाचिप्रकारतुजलामार्गे ॥ विचाररूपविवेचनाचेप्रसंगें ॥ सांगितलाहोता
तोउमगे ॥ आतांअभ्यासजाहलिया ॥ ३३ ॥ तेव्हांहाआत्माम्हणोनिप्रत्यक्ष ॥
दाविलाहोतास्वप्रकाशअपरोक्ष ॥ परीतुझीवृत्तिअभ्यासेंदक्ष ॥ नव्हतीसूक्ष्मत्वें ॥
॥ ३४ ॥ म्हणोनितुजलातयेसमयीं ॥ प्रतीतीनयेनिःसंशयीं ॥ कारणकींवृत्त्यादिकांचे
समुदायीं ॥ नेणपणेंपडसी ॥ ३५ ॥ आतांअभ्यासेंतुजला ॥ वृत्तीचालयप्रत्यया आ-
ला ॥ तस्मात्मागीलनिरूपणाला ॥ आलोढूनपहावें ॥ ३६ ॥ तेंनिरूपणकोणतें
म्हणसी ॥ तरीजेंअयमात्मायावाक्यासी ॥ स्पष्टकेलेंदेऊनिदृष्टांतासी ॥ याचिडो-
ळियाच्या ॥ ३७ ॥ दीपअयनकामुळेंपदार्थ ॥ अथवापुस्तकाक्षरेंअर्थ ॥ कळती
परीनेत्रचिसमर्थ ॥ स्वप्रकाशक ॥ ३८ ॥ दीपअयनकहींतयानेत्रासी ॥ साहाकारी
परीपरप्रकशतातयासी ॥ तेंनसतांहीनेत्रअंधारासी ॥ पाहेतोस्वप्रकाशक ॥ ३९ ॥

तैसालयसाक्षीजोदेखणा ॥ स्वप्रकाशअपरोक्षपूर्णपणा ॥ येरहेवृत्तीपासूनयासर्वे-
गणा ॥ आत्मप्रकाशपाहिजे ॥ ४० ॥ वृत्तिउठेजेव्हांचिद्गगनीं ॥ तेवृत्तीसीअनु-
भवेनाजडपणीं ॥ आत्मप्रकाशाच्यायोगेंकडोनी ॥ जाणतसेतदाकारत्व ॥ ४१ ॥
अथवामनबुद्धिउठूनी ॥ भासविषयभासवीस्वप्नीं ॥ तयासीजाणतीहेदोनी ॥ परी
आत्मप्रकाशें ॥ ४२ ॥ जेवींसदनींचेपदार्थदीपयोगें ॥ डोळाचिएकपाहूंलागे ॥ तैसे
वृत्तिबुद्धीचेहीप्रसंगें ॥ आत्माचिदेखणा ॥ ४३ ॥ आतांजागृतींचेतोंव्यापारा ॥ इ-
तुकेंहीपाहिजेसाहाकारा ॥ वृत्तिबुद्धिपंचज्ञानेंद्रियद्वारा ॥ जीवासहितविषयघेती ॥
॥ ४४ ॥ जैशीपोथीवाचावयासी ॥ पाहिजेदीपअयनकनेत्रासी ॥ वृत्तिबुद्धिइंद्रियें
तैशीं ॥ मिळतांभोगघडे ॥ ४५ ॥ परीदीपआणिअयनक ॥ हेउघडचिपरप्रकाशक
॥ स्वप्रकाशकनेत्रचिएक ॥ स्पष्टत्वेंअसे ॥ ४६ ॥ तैसेवृत्तिबुद्धिआणिइंद्रिय ॥ इ-
तुकाहीजाणण्याचासमुदाय ॥ परीएकअत्मत्वाचाअन्वय ॥ असतांजाणोंशकती
॥ ४७ ॥ तैसेंआत्मयाकोणतेंउपकरण ॥ असेपहावयालयसाक्षिज्ञान ॥ म्हणोनि
तोचिएकस्वप्रकाशमान ॥ येरहेपरप्रकाशक ॥ ४८ ॥ तस्मात्हेजडआणिआपणा-
हुनी ॥ भिन्नअसतीकळतीम्हणोनी ॥ स्वतांजाणेनाआपणालागुनी ॥ परीभिन्नपा-
हेसर्वां ॥ ४९ ॥ एवंजडभिन्नआणिपरोक्ष ॥ हेवृत्तिसहितसर्वप्रत्यक्ष ॥ एकचिस्वप्र-
काशअपरोक्ष ॥ आत्माब्रह्म ॥ ५० ॥ हाचिअर्थमागांजोनिरोपिला ॥ जोअयमा-
त्मायावाक्येंबोलिला ॥ तोचिमागतींयेथेंस्पष्टकेला ॥ याअभ्यासप्रसंगें ॥ ५१ ॥

तोचिअर्थअहंब्रह्मास्मि ॥ वाक्यहीसांगतसेअनुक्रमीं ॥ कींसाधकेंधरावेंअंतर्यामीं ॥ जेंनिर्विकल्पब्रह्मस्वयें ॥ ५२ ॥ जोअर्थअयमात्मायावाक्याचा ॥ तोचिअसेअहं-ब्रह्मास्मीचा ॥ स्वप्रकाशअपरोक्षजोसाचा ॥ तोचिमीब्रह्म ॥ ५३ ॥ तोचिअर्थत-त्त्वमसिम्हणोनी ॥ उपदेशिलेंआह्मींविवेचनीं ॥ आणिअभ्यासेंलयसाक्षित्वपूर्णप-णीं ॥ भेटविलेंजेंतेंचितूं ॥५४॥ आणिचौथेंहीप्रज्ञानब्रह्म ॥ तोहीहाचिअर्थबोलेनिः-सीम ॥ तस्मात्तोहाअर्थसुखधाम ॥ साध्यरूपसाधका ॥५५॥ येथेंहीतूंऐसेंम्हण-सी ॥ अयमात्माब्रह्मयावाक्यासी ॥ प्रत्यक्षऐक्यतापूर्णब्रह्मासी ॥ विरोधाहीविण॥ ॥ ५६ ॥ तैसाअविरोधयातिहींतें ॥ कोठेंअसेवाच्यलक्षातें ॥ वाच्यजेव्हांबाधिजे तें ॥ तेव्हांचिलक्षांशींऐक्य ॥ ५७ ॥ म्हणोनिचारीवाक्यांसीएकार्थता ॥ नव्हेसी शंकामानिसीतत्त्वतां ॥ कींअहंहेचिसविकल्पता ॥ तेणेंनिर्विकल्पींऐक्यनोव्हे ॥ ॥ ५८ ॥ तरीयाचेंउत्तरअवधारावें ॥ अहंम्हणोनिस्फूर्तीतेंनघ्यावें ॥ स्फूर्तीपरतेंजें निर्विकल्पस्वभावें ॥ तोचिब्रह्मात्माआपण ॥ ५९ ॥ वृत्तीपासूनइंद्रियांपर्यंत ॥ जो जीवत्वेंप्रतिबिंबित ॥ जेणेंदेहबुद्धिहोतीअखंडित ॥ तोत्रिविधअहंकारनव्हे ॥ ६०॥ सर्वमिथ्यात्वेंत्यागिलें ॥ दृश्यजडपरप्रकाशेंवर्तलें ॥ तयाचेंअहंपणकवणबोले ॥ ब्रह्मम्हणोनी ॥ ६१ ॥ अरेजेथेंध्यातावेगळा ॥ तोहीप्राज्ञम्हणोनिकेलानिराळा ॥ उरेलयसाक्षिपणेंकेवळा ॥ तोचिब्रह्मात्मामीस्वयें ॥ ६२ ॥ येथेंकोणतेंगावाच्य असे ॥ लक्षतरीम्हणणेंकाइसें ॥ त्रिपुटीविणअखंडैकरसें ॥ तोचिब्रह्मात्मामीस्वयें ॥

॥६३॥ विद्याअविद्यास्फूर्तिंउठतां ॥ बोलूंयेतीकराणात्मता ॥त्यामाजींप्रतिबिंबरूपता ॥ उमटेजीवेशाची ॥ ६४ ॥ तेथेंएकसर्वज्ञएककिंचिज्ज्ञ ॥ एकनिरभिमानएकसाभिमान ॥ एवंविरोधहेयावाच्यालागून ॥ म्हणोनिबाधिजेते ॥६५॥ यापक्षींतोंस्फूर्तिरूपवृत्ति ॥ तिचाहीलयजाणतास्वयंज्योति ॥ तोचिआपणअनुभाव्यनिश्चितीं ॥ अनुभवित्याविण ॥ ६६ ॥ जेथेंमायास्फूर्तीचाअभाव ॥ तेथेंकैसेंअसतीजीवशिव ॥ मातेखंडिजेतीविरोधास्तव ॥ ऐसेंतोंनाहीं ॥६७॥ तथापिविद्याअविद्यास्फूर्तींसहित ॥ जीवेशउभयींप्रतिबिंबित ॥ परीहेंप्रतिबिंबज्याचेंनिश्चित ॥ तोब्रह्मात्मामीस्वयें ॥ ६८ ॥ हेअर्थींतचिमिथ्याजाहली ॥ पूर्वींचवर्तीसहीनिषेधिलीं ॥ एकलीलयसाक्षीचित्प्रभाउरली ॥ तेसंचलीस्थितिस्वयें ॥ ६९ ॥ तस्मात्अहंब्रह्मास्मिवाक्येंकडून ॥ हाचिअर्थबोलिलानिवडून ॥ हाब्रह्मात्मास्वप्रकाशपूर्ण॥लयसाक्षीअपरोक्ष ॥ ७० ॥ चारीहीमहावाक्यांचाअर्थ ॥ एकचिम्हणतीज्ञातेसमर्थ ॥ कोठेंप्रत्यक्षकोठेंबाधितीअनर्थ ॥ परीपरिणामएकरूप ॥ ७१ ॥ यास्तवसारांशहातुजला ॥ मथितार्थकाढोनियांदिधला ॥ तरीविसरूंचनकोभलतेअवस्थेला ॥ निर्विकल्पमीकरींदृढ ॥ ७२ ॥ मागुतींहीएकआशंका ॥ वाटेलमनींतेआधींऐका ॥ कींवाक्येंएकार्थसांगितलानिका ॥ वाच्याविणएकरूप ॥ ७३ ॥ जेथेंत्रिपुटीहीउद्भवेना ॥ वाच्यलक्षसहसाअसेना ॥ तरीऐसेंकासयाबोलिलेंवचना ॥ तोहाअर्थह्मणोनी ॥ ७४ ॥ तोहाम्हणतांपरोक्षापरोक्ष ॥ होतअसतवाच्यलक्ष ॥ याचेंउत्तर

कैसेंतेंप्रत्यक्ष ॥ बोलिजेऐका ॥ ७५ ॥ जोसृष्टिपूर्वीसदोदित ॥ सच्चिदानंदात्रिका-
लाबाधित ॥ तोआतांउपाधिअसतांनिवांत ॥ लयसाक्षीप्रगटे ॥ ७६ ॥ सृष्टिपूर्वी
जोकांअविनाशी ॥ तोशब्दपवर्ततअसेतयासी ॥ हाजोआतांजाणेलयासी ॥ तो-
चिहाब्रह्मात्मा ॥ ७७ ॥ जैसेंघटमठेंवीणगगन ॥ तेंचिघटींजळींप्रतिभासीसघन ॥
व्यापलेंजेंनिश्चळपूर्ण ॥ तेंचिहेंम्हणावें ॥ ७८ ॥ जेंपाणीतरंगाविरहित ॥ तयासी
तेंम्हणोनिबोलेंयेत ॥ तेंचितरंगींविकाररहित ॥ म्हणोनितेंचिहेंपाणी ॥ ७९ ॥ न-
पडतांवृक्षींबैसलाअसे ॥ तोचिप्रवाहींपडिलाभासे ॥ मागुतीकळतांजेथींचातेथें
वसे ॥ तोचिहावृक्षस्थ ॥ ८० ॥ सर्पापूर्वीजेदोरीहोती ॥ तेथेंसर्पभासूनमावळेमा-
गुतीं ॥ पहिलीतैशीचकळल्यावरुती ॥ कींतेचिहेदोरी ॥ ८१ ॥ इत्यादियादृष्टांता-
सम ॥ बत्तिसांपूर्वीजोआत्माब्रह्म ॥ तोअतांहेंजातांरूपनाम ॥ प्रत्ययालयसाक्षी
आला ॥ ८२ ॥ जोसृष्टिपूर्वीसृष्टीच्यालयाचा ॥ जाणताउपकरणेविणसाचा ॥ तो-
चिहाजाणतालयवृत्तीचा ॥ कींतोहाब्रह्मात्मा ॥ ८३ ॥ किंवापुढेंसर्वलयाजातां ॥
जोएकलाउरेसर्वांपरतां ॥ तोचिहाप्रतीतीसआलाआतां ॥ समाधीमाजींब्रह्मात्मा॥
॥ ८४ ॥ अथवामागेंजेजेज्ञातेजाहले ॥ तेतेजयाच्याज्ञानेंसमाधानपावले ॥ तेंचि
ब्रह्मात्मरूपमजकळलें ॥ तोचिहाअर्थप्रगटला ॥ ८५ ॥ अथवामागेंजाहलेंपुढेंहो-
णार ॥ सर्वांचेंएकचिनिजसार ॥ तेथेंचिपावलोंमीत्यागोनियेर ॥ यास्तवतोहाब्र-
ह्मात्मा ॥ ८६ ॥ एवंतोचिब्रह्मात्माआपण ॥ सांडोनियांबत्तिसांचेंमीपण ॥ अहंब्र-

ह्महेस्फूर्तीविण ॥ अंगेंहोणेंहेप्रतीती ॥८७॥ अगारविदत्तातोचितूंब्रह्म ॥ त्रिपुटीवि-
णआत्माराम ॥ नजाणोनिजाणणेंहेंउत्तम ॥ तुझेंचितुजसीअद्वय ॥ ८८ ॥ तोचितूं
यासर्वजगासी ॥ अधिष्ठानरूपअविनाशी ॥ सर्वलयहोवोनियांउरसी ॥ सच्चिदा-
नंदब्रह्मात्मा ॥ ८९ ॥ ब्रह्मादिकीटकांतहेंजग ॥ यासर्वांचेंनिजरूपअभंग ॥ तोचितूं
ब्रह्मात्माअसंग ॥ त्रिकालींएकरूप ॥९०॥ देवभक्तस्वामीसेवक ॥ गुरुशिष्यकीरा-
जारंक ॥ अवघातूंचिब्रह्मात्माएक ॥ हेंतेंनामरूपत्यागें ॥९१॥ हेसर्वनामरूपेंसविक-
ल्पक॥नहोऊनजाहलींअसतीअनेक ॥ परीतूंयाचेंअधिष्ठानएक ॥ निर्विकल्पत्वेंब्रह्मा-
त्मा ॥९२॥ अनंतकल्पेंहोतीजाती ॥ परीनिर्विकल्पतातुझीएेती ॥ जेथेंबद्धतानानसेमु-
क्ति॥तोतूंब्रह्मात्माअसंग ॥९३॥ हाचिअर्थचारीवाक्यांचा॥आणिहाचिविषयजोवेदां-
ताचा॥हाचिआशयसर्वज्ञात्यांचा ॥ भूतभावींवर्तमानीं॥९४॥हाचिअर्थकळावयासा-
ठीं ॥ गुरुशिष्यसच्छास्त्रांच्याथाटी ॥ शब्दार्थरचनाअनंतकोटी ॥ इतुकियाकरि-
तां ॥ ९५ ॥ बहुकासयाबाबोलावें ॥ सर्वकरणेंयेथेंसमाप्तिपावे ॥ वेदेंपाहूनजेथें
मौनराहावें ॥ तोतूंहाब्रह्मात्मा ॥९६॥ तोचिअर्थनबोलोनिआम्हीं ॥ बाणविलातुज
सुखैकधामीं ॥ तस्मात्सांडोनियांसर्वऊर्मि ॥ तेंचिहोऊनराहें ॥ ९७ ॥ येरांबत्ति-
सांचेंमीपणत्यागीं ॥ तोब्रह्मात्माचिहोयनिजांगीं ॥ तरीचतूंनिर्भयहोसीजगीं ॥ स-
त्यसत्यत्रिवाचा ॥ ९८ ॥ आतांनिष्कर्षेंपाठीथापटुनी ॥ सांगतअसोंनिर्वाणवच-
नीं ॥ लयसाक्षीब्रह्मात्मापूर्णपणीं ॥ तोतूंअद्वयआहेसी ॥ ९९ ॥ आतांबोलणेंसर्व

गुंटलें ॥ ऐकणेंत्यासवेंपांगुळलें॥उर्वरितसहजींसहजउरलें ॥ तोतूंब्रह्मात्मा॥४१००॥
इतुकेंबोलोनिश्रीशंकर ॥ मौनेंराहतेजाइलेस्थिर ॥ इकडेरविदत्ताचेंअंतर ॥ ब्रह्मा-
कारजाहलें ॥ १ ॥ लयसाक्षित्वेंचिद्रूपाचिद्रूपें ॥ वृत्तिज्ञानतोंसर्वहारपे ॥ उठेजरी
तेंपसरोनिलोपे ॥ भिन्नपणेंनहोतां ॥ २ ॥ उगीचस्तब्धतामात्रउरली ॥ तयास्त-
ब्धतेचीजाणीवसंचली ॥ तेजाणतीकळापरीप्रतीतिआली ॥ नाहींस्फूर्तिरूप ॥ ३ ॥
अनुभवितातोअनुभाव्यरूप ॥ होऊनठेलाभिन्ननव्हेअल्प ॥ सुखसुखाकारेंसुखरू-
प ॥ गगनगगनींजेवीं ॥ ४ ॥ वृत्तिनिमग्नजाहलीतिकडे ॥ मनबुद्धिकासयाउद्भवेइ-
कडे ॥ इंद्रियांचींलागलींकवाडें ॥ देहहीस्तब्धठेला ॥ ५ ॥ प्राणहीमंदत्वेंजाहला
स्थिर ॥ वाहेपरीनव्हेचिगोचर ॥ ऐसारविदत्तदेखिलासमोर ॥ सद्गुरुनाथें ॥ ६ ॥
आनंदेंमगटाळीपिटिली ॥ म्हणतीउपदेशाचीसफळताजाहली ॥ अनन्यासीपरिपू-
र्णलाधली ॥ जेआपुलीपूर्वभूमी ॥ ७ ॥ पुत्रासीराज्यपदप्राप्तहोतां ॥ अतिसुखाव-
तीमातापिता ॥ तैशीरविदत्तासीस्वरूपाकारता ॥ पाहोनिआनंदतीगुरु ॥८॥ रवि-
दत्ततोअखंडसुखरसीं ॥ निमग्नअसेतदाकारत्वेंसी ॥ जैसागजबुडालाअक्षोभ्यसा-
गरासी ॥ अतितापाभिउनी ॥ ९ ॥ अविद्यावनींत्रिविधतापें ॥ जीवतापलासुख-
दुःखविकल्पें ॥ तोभेदसांडोनीएकरूपें ॥ चिद्रूपींलीनजाहला ॥ १० ॥ तेथोनिउ-
सळेजरीवृत्ति ॥ तरीतेथेंचिहोयसमाप्ति ॥ ध्येयाकारताचिउरेज्ञप्ति ॥ परीध्यातृत्वनु-
मसे॥११॥ प्रळयोदकींवायुचोटाळे॥तैशीवृत्तिस्वरूपींचमिसळे॥हेलावूनआनंदेंउफाळे

॥ परीगळेतत्क्षणीं ॥१२॥ किंचित्निर्विकल्पींस्थिरावे ॥ किंचित्सविकल्पाकारव्हावें ॥ सविकल्पहोतांजरीस्वभावें॥अहंस्फूर्तिअसेना॥१३॥ऐसेंमुहूर्तएकजाहलिया॥उत्थान पावतसेआपसया॥बुद्धिमनहीं उद्भवोनियां॥सुखाकारेंहेलावतीं॥१४॥परीजेंनिर्विकल्पीं सुखावलीं॥तेवृत्तिसुखासहितउफाळली॥मनबुद्धिव्यापूनदशधादाटली ॥ इंद्रियांपर्यंत ॥१५॥ तेणेंगात्रेंकांपूंलागती॥रोमांचहीथरारिलेवरुती ॥ बाष्पेंदाटूननेत्राप्रती॥अश्रूधाराचालिल्या ॥ १६ ॥ मगुतीं वृत्तिस्वरूपींमिळे ॥ पुन्हांहेलावूनियांउफाळे ॥ तेणेंअधिकाधिकउचंबळे ॥ सुखवृत्त्यानंदाचें ॥ १७ ॥ बळेंनेत्रहीउघडित ॥ परीस्वरूपसुखेंचिवृत्तिव्याप्त ॥ दिशाविदिशाहीनाढळत ॥ चिद्रूपावांचोनी ॥ १८ ॥ अंतरीं जरीवृत्तिजातसे ॥ तरीध्येयाकारेंचिसमरसे ॥ इकडेदृश्याकारजरीहोतसे ॥ तरी चिद्गगनरूप ॥ १९ ॥ मागेंपुढेंअधोर्ध्वदिशेसी ॥ सव्यअपसव्यदेखतांसर्वांसी ॥ चिद्गगनचिदाटलेंएकरसीं ॥ दुजेंअमुकनस्फुरे ॥ २० ॥ तेणेंमनबुद्धिवेडावली ॥ इंद्रियेंबापुडीं भांबावलीं ॥ बोलोंजातांबोबडीवळली ॥ कांहींस्मरेना ॥ २१ ॥ मग ऐसारविदत्तभांबावला ॥ देखोनिशंकरेंआलिंगिला ॥ पाठीथापटूनिम्हणतभिला ॥ सावधानहोईं॥२२॥मस्तकहुंगूनिमुखासी ॥ कुरवाळुनीपुसितनेत्रांसी ॥ म्हणतीसांडीसांडीवृत्त्यानंदासी ॥ हेंनिर्विकल्पनव्हे ॥ २३ ॥ परीरविदत्ताकांहीं स्मरेना ॥ आनंदेंफुंजेअश्रुनयना ॥ थरथरांकांपेकांहीं वचना ॥ नफुटेशब्द ॥ २४ ॥ मगवाढतेंकपांतगेनी ॥ वत्त्यानंदातेंत्यागनी ॥ उठोनिनमिताजाहलाचरणीं ॥ साष्टांग

भावें ॥ २५ ॥ प्रदक्षणाकरूनपुन्हांनमी ॥ सन्मुखवैसोनिबोलेअनुक्रमीं ॥ बोलतां बोलतांवृत्तिसुखधामीं ॥ मिळोनिमागुतींउठे ॥ २६ ॥ तैसेंचिबलात्कारेंकडोनी ॥ विनविताहेहस्तजोडोनी ॥ परीअश्रुधाराचालिल्यानयनीं ॥ कंठदाटुनीयेतसे ॥ ॥२७॥ म्हणेजयजयसद्गुरुनाथा ॥ कृपाघनास्वामीसमर्था ॥ मजरंकदुर्बळासीअ- नाथा ॥ साम्राज्यपददीधलें ॥ २८ ॥ अनंतकल्पयादेहबुद्धीची ॥ दरिद्रविपत्तीसु- खदुःखाची ॥ भोगिलीचभोगितांविश्रांतीची ॥ सहमावार्तानसे ॥ २९ ॥ ऐशिया अनाथाराज्यपदवी ॥ स्वसुखसंपत्तीचीनित्यनवी ॥ हेंएकसद्गुरुनाथेंचिद्यावी ॥ येरवापुडेदेवादि ॥ ३० ॥ धन्यधन्यआजिआमुचें ॥ भाग्यउदेलेंवर्णिलेंनवचे ॥ ए- काएकींसरिसेंकृपेचें ॥ मेलनजाहलेंस्वरूपीं ॥ ३१ ॥ आपआपणाहोतोंचुकलों ॥ सन्निधचिबहुदिनकींमुकलों ॥ तोंदयाळासहजींभेटविलों ॥ एकाएकींकृपेसरिसा ॥ ॥ ३२ ॥ आतांकायव्हावेंउतराई ॥ स्तवनकरावेंतरीकाई ॥ माथाचिसमर्पावापा- ईं ॥ कींपादुकादेहाच्या ॥ ३३ ॥ वृत्तीपासूनमजलापुढें ॥ लोटूनदिधलेंनिर्विकल्पीं कोडें ॥ शून्याचेंहीफिटूनसांकडें ॥ जोडेचिद्रूपचिद्रूपा ॥ ३४ ॥ तयानिर्विकल्पानरी मजसी ॥ वृत्तिजाणेनाकिमपिआमासी ॥ शून्यतोवापुडेंनाहींचत्यासी ॥ कायक- ळेअभाव ॥ ३५ ॥ म्यांहीमजसीनाहींजाणिलें ॥ कारणकींदृश्यनव्हेंनिजरूपआपु- लें ॥ परीलयासीतोम्यांवोळखिलें ॥ आपुलेंसर्वज्ञपणें ॥३६॥ लयसाक्षीचाआठवहो- तां ॥ वृत्तिनिर्विकल्पींबुडालीतत्त्वतां ॥ तथोनिउसळतांचिमागुता ॥ आरोळीनेटेंदी-

धली ॥ ३७ ॥ देहउसळूनरविदत्ताचा ॥ उडोनिपडलाचरणींसाचा ॥ थरथरांकांपेनेत्रींअश्रूचा ॥ पूरहीचालिला ॥ ३८ ॥ तयानेत्रोदकेंश्रीचरणासी ॥ अभिषेककेलाआदरेंसी ॥ जयजयकारेंगर्जनावाचेसी ॥ हाचिरुद्राध्याय ॥ ३९ ॥ ऐशियासच्छिष्यासीपाहुनी ॥ सद्‌गुरुनाथेंकळवळोनी ॥ गाढआलिंगिलाहृदयस्थानीं ॥ कुर्वाळूनबोलती ॥ ४० ॥ म्हणतीसखयाअवस्थासांवरी ॥ नांगीकाराव्यावृत्त्यानंदलहरी ॥ आपुल्यास्वानुभवेंपरत्यासारीं ॥ स्वकीयसुखेंअसावें ॥ ४१ ॥ यावृत्तीसींहीकरींनिवांत ॥ बोलेंनिर्विकल्पत्वाचीमात ॥ लयसाक्षीकैसाकेवींअनुभूत ॥ हेंसर्वश्रुतकरींमज ॥ ४२ ॥ मगरविदत्तेंश्रीगुरूचें ॥ पादपद्मवंदोनिसाचें ॥ हेलावेल्यागोनिवृत्तीचे ॥ बोलताजाहला ॥ ४३ ॥ वृत्तीचालयशून्याचाघात ॥ मजज्ञानघनास्पष्टअनुभूत ॥ जरीमजमीनकळेंअनंत ॥ परीलयतोस्पष्टकळे ॥ ४४ ॥ वृत्तीचालयतोउपकरणेंविण ॥ स्पष्टजाणतसेंमीज्ञानघन ॥ तोचिमीनिर्विकल्पउघडाआपण ॥ लोपलोंनाप्रगटलों ॥ ४५ ॥ डोळाजैसाअंधारदेखणा ॥ नपाहतांहीनयननयना ॥ असेचिअसेसंशयाविना ॥ हेउघडप्रतीति ॥ ४६ ॥ तैसामीअनंतलयसाक्षीचा ॥ देखणाउपकरणेंविणसाचा ॥ हाचिकींमीउघडप्रतीतीचा ॥ लोपअसेकोठें ॥ ४७ ॥ हाउघडमाझास्वानुभव ॥ त्रिपुटीविरहितस्वयमेव ॥ लयकिंवाउद्भवतीसर्व ॥ तेंमीजाणेंस्वप्रकाशें ॥ ४८ ॥ हेंचिनिर्विकल्पज्ञानचिद्रूप ॥ तिहींकालींनव्हेअधिकअल्प ॥ तेंचित्रिकालाबाधितसद्रूप ॥ आहेचिआहेसर्वदा ॥ ४९ ॥ वृत्तिबापुडीजेथेंआटली ॥

तिजसर्वेसुखदुःखेंमेलीं ॥ केवळनिजानंदतासंचली ॥ ग्राह्यग्राहकाविण ॥ ५० ॥
ऐसामीसच्चिदानंदघन ॥ अनंतअपारपरिपूर्ण ॥ नकळोनिहीप्रतीतीसीगहन ॥
अपरोक्षेंआलें ॥ ५१ ॥ लयआणिवृत्तीपासून ॥ जेजेजाहलेभ्रमेंकडून ॥ तेतेटळट-
ळीतदिसतीसंपूर्ण ॥ मजज्ञानघनासी ॥ ५२ ॥ जेजेदिसतीमजप्रत्यक्ष ॥ तेतेमज-
हूनपरोक्ष ॥ याचेलयासहितजाणताअपरोक्ष ॥ आत्माब्रह्ममीस्वयें ॥ ५३ ॥ ऐशी
प्रतीतिमाझीमज ॥ यथार्थबाणलीअहोमहाराज ॥ परीएकअसेसंशयासीबीज ॥
तेंविनवूंचरणीं ॥ ५४ ॥ निर्विकल्पींस्थिरत्वपावतां ॥ निमिष्यएकहोतसेतत्त्वतां ॥
तत्क्षणींचउफाळेवरुता ॥ वृत्त्यानंदविकल्प ॥ ५५ ॥ मागुतीनिर्विकल्पजरीव्हावें ॥
तरीतेव्हांचिंविकल्पेंउसळावें ॥ परीनिवांतएकतानसमरसावें ॥ ऐसेंघडेना ॥५६॥
वृत्तिआनंदउसळतांक्षणीं ॥ सर्वविकारापावतीउठोनी ॥ मजवाटेहारसास्वादअज्ञो-
नी ॥ विघ्नकरीसमाधीसी ॥ ५७ ॥ तरीहेंविघ्नवृत्त्यानंदात्मक ॥ निरसूनअवघेंहें
सविकल्पक ॥ निवांतउर्वरितउरावेंएक ॥ निर्विकल्पत्वें ॥ ५८ ॥ ऐशीकृपामजवरी
करावी ॥ कींसविकल्पाचीवार्तानुरावी ॥ अखंडैकरसींस्थिरताव्हावी ॥ निर्विकल्प-
रूप ॥ ५९ ॥ ऐसेंविनवूनचरणधरिले ॥ इतुकेंऐकूनिसद्गुरुहांसिले ॥ म्हणती
तुझेंज्ञानकळलें ॥ जेंबाणलेंतुजप्रती ॥ ६० ॥ तुजलातुझीयथार्थप्रतीति ॥ जाह-
लीअसेबोलिल्यारीतीं ॥ जैसावृक्षस्थबैसलासहजगति ॥ तोकळलाज्याचात्या ॥
॥ ६१ ॥ अविज्ञाततेंचिविज्ञात ॥ ऐसाजोश्रुतीचासंकेत ॥ आणिज्ञात्याचाजोत्रि-

पुटिरहित ॥ अनुभवअनुभवाविण ॥६२॥ ऐसाउभयप्रमाणयुक्त ॥ तुजप्रत्ययबाण-
लानिश्चित ॥ लयजाणतातोअपरमित ॥ जाणिलानजाणोनी ॥ ६३ ॥ परीम्हण-
सीनिर्विकल्प ॥ चिरकाळअसावेंएकरूप ॥ निःशेषहारावेंहेंसविकल्प ॥ उद्भवूंचन-
ये ॥ ६४ ॥ जैसावृक्षस्थहामीजोवैसलोंभला ॥ तयानदिसावाकिमपिपडिला ॥
तैसाचितूंजाणोनिनिर्विकल्पाला ॥ विकल्पनव्हावाम्हणसी ॥ ६५ ॥ ऐशियासं-
शयात्मकातुज ॥ प्रश्नकरणेंअसेंसहज ॥ तेतेंमागेंवापामज ॥ विकल्पकरूनपुसों ॥
॥ ६६ ॥ अरेतुजानिर्विकल्परूपासी ॥ विकल्पादिसलाजोनिजदृष्टीसी ॥ त्याविकल्पें
सविकल्पतातुजसी ॥ आलीकींकाय ॥ ६७ ॥ किंवासविकल्पेंत्यानिर्विकल्पा ॥ वो-
ढोनिआणिलेंआपणपां ॥ अथवाउद्भवतांनिमतांखेपा ॥ निर्विकल्पाहोती ॥ ६८ ॥
ऐशियातिहींप्रकारें ॥ तुजगमलेंतेंसांगखरें ॥ निर्विकल्पजाहलेंसविकल्पाकारें ॥
तरीवाणीचीहानि ॥ ६९ ॥ मुखींम्हणसीजेंनिर्विकल्प ॥ तेंजाहलेंम्हणतांचिसविक-
ल्प ॥ मगनिर्विकल्पम्हणणेंजेंजल्प ॥ व्यर्थचिजाहले ॥ ७० ॥ सविकल्पत्वआ-
लेंजयासी ॥ तरीतयानिर्विकल्पताकैशी ॥ ऐशियाचीप्रतीतिजरीतुजसी ॥ तरीसा-
र्थककाय ॥ ७१ ॥ तस्मात्यथार्थज्ञाननिर्विकल्पाचें ॥ जाहलेंनाहींवाटेसाचें ॥ जा-
हलेंतेंरूपसविकल्पाचें ॥ जेंविकारापावे ॥ ७२ ॥ आतांदुसरातुझाविकल्प ॥ कींउ-
ठतांचिहासविकल्प ॥ घेऊनयेतसेआपेंआप ॥ तयानिर्विकल्पा ॥ ७३ ॥ तरीकाय
आकाशींउठोनी ॥ वायुआपुलीयेवळेंकडोनी ॥ गगनासीनेतसेउडवोनी ॥ कींनि-

श्चळतेंचंचळकेलें ॥ ७४ ॥ तैसेंनिर्विकल्पजें निश्चळ ॥ तेथेंउद्भवूनसविकल्पचचळ ॥
प्रवाहींवोढीतयाबरळ ॥ तरीतेंनिश्चळकैसें ॥७५॥ सविकल्पेंनिर्विकल्पासी ॥ विक-
लपरूपताकेलीआपणाऐशी ॥ तरीविकल्पताचिहोणेंजयासी ॥ तस्मात्निर्विकल्पकै-
चें ॥ ७६ ॥ आतांतिसरियाविकल्पा ॥ कींसविकल्पास्तवनिर्विकल्पा ॥ उद्भवनिम-
णेंरूपलेपा ॥ असतीतरीऐकें ॥ ७७ ॥ तरंगउद्भवतांपाणीजन्मलें ॥ कींतरंगराह
तांपाणीराहिलें ॥ अथवातरंगनिमतांपाणीमेलें ॥ हेंसांगेबापा ॥ ७८ ॥ मेघउद्भव-
तांगगनजन्मे ॥ कींमेघतांवरीराहणेंसंभ्रमें ॥ अथवामेघवितुळतांगगननिमे ॥ हें
पाहेंविचारें ॥ ७९ ॥ तैसेंचिसविकल्पउद्भवोनी ॥ निर्विकल्पाजन्ममरणदानी ॥ हो-
तीजरीपूर्वींपासूनी ॥ तरीमुक्तिकेवींसाधका ॥ ८० ॥ ऐसेतिहींप्रकारेंविकल्पासी ॥
दोषअसतीबहुतयासी ॥ तस्मात्स्थिरहोणेंजेकल्पनाऐशी ॥ सहमानकरावी ॥
॥ ८१ ॥ आणीकहीपुसंतुजएक ॥ स्थिरत्वहोणेंवाटेआवश्यक ॥ तेंसविकल्पेंव्हावें
निश्चयात्मक ॥ किंवानिर्विकल्पें ॥ ८२ ॥ निर्विकल्पेंनिर्विकल्पव्हावें ॥ ऐसेंजरीम्ह-
णसीस्वभावें ॥ तरीआजिकायनिर्विकल्पत्वनवें ॥ साधिसीनिर्विकल्पा ॥ ८३ ॥ प-
हिलेंचिनिर्विकल्पअसतां ॥ आजिनिर्विकल्पकरिसीकिंडना ॥ विचारेंआदिमध्यअव-
सानींतत्त्वतां ॥ निर्विकल्पतेंनिर्विकल्प ॥ ८४ ॥ तथापिनिवांतचिकरूंम्हणसी ॥
तरीनिर्विकल्पकळलेंनाहींतुजसी ॥ नकळतांवायुरोधजरीकरिसी ॥ शतवर्षेंतरीअ-
नुपयोग ॥ ८५ ॥ आतांसविकल्पातेंनिवांतकरावें ॥ ऐसेंचिमानिसीलस्वभावें ॥

वृ० १६७ | टी.श्लो० १३

तरीसविकल्पतेंनिर्विकल्पनव्हे ॥ उपाधितोंवरी ॥ ८६ ॥ उखरभूमिमध्यान्हकाळ ॥ तोंवरीदिसेलचिमृगजळ ॥ कोणीसत्यमानोतयावरळ ॥ कींकोणीखोटें ॥ ८७ ॥ तैसेंदेहप्राणादिउपाधिजोंवरी ॥ सविकल्पताउठेलचितोंवरी ॥ मगतेसत्यमानोको-णीअंतरीं ॥ कोणीनिर्धारोअसत्य ॥ ८८ ॥ परीतेउद्भवतांनराहती ॥ ज्ञात्याज्ञात्या-चीसमानगति ॥ परीजेंमिथ्यापाहतीतेमुक्तहोती ॥ सत्यमानितीतेबद्ध ॥ ८९ ॥ त-स्मात्आपुलेंनिर्विकल्पत्वखरें ॥ विचारेंजाणावेंसाचोकारें ॥ मगहेंसविकल्पउठेकीं मरे ॥ तयाचाडनाहीं ॥ ९० ॥ मात्रसत्यत्वनयावेंतयासी ॥ मगउद्भवेनानिमेनाआ-पैसी ॥ हेंनिमावेंचिजरीमानिसी ॥ तेव्हांतेंसत्यजाहलें ॥ ९१ ॥ सत्यत्वदेऊनिजरी रोधिसी ॥ तरीबद्धतानचुकेकल्पांतेंसी ॥ मिथ्यासमजूनजरीअव्हेरिसी ॥ तरीतेअ-सतांचिमुक्त ॥ ९२ ॥ तस्मात्आपुलेंनिर्विकल्पत्वसमजावें ॥ यथार्थज्यारीतींबोलि-लेंस्वभावें ॥ मगहेंसविकल्पअसोनसोनुरावें ॥ यासीकाजकाई ॥ ९३ ॥ तूंम्हणसी हारसास्वादुउठे ॥ समाधीसीविघ्नकरीनेटें ॥ तरीऐकावेंवचनगोमटें ॥ यथार्थसां-गों ॥ ९४ ॥ जोंवरीनिर्विकल्पाचीप्रतीति ॥ बाणलीनाहींयथार्थनिश्चितीं ॥ तोंवरी हेंबाधकसहजगति ॥ कींज्ञानहोऊंनेदी ॥ ९५ ॥ वृत्तिउसळतांप्रवाहींपडे ॥ तेणेंकि-मात्मकनिर्विकल्पकनजोडे ॥ म्हणोनिहेंसर्वसारोनिएकीकडे ॥ निर्विकल्पसाधावें ॥ ॥ ९६ ॥ तेंनिर्विकल्पयथार्थएकवेळे ॥ कळतीजरीलयसाक्षीचेडोळे ॥ पुढेंहेंउद्भवेकीं भावते ॥ परीविघ्नकरनव्हे ॥ ९७ ॥ स्फुर्तीपासनदेहापर्यंत ॥ मिथ्यात्वेंपहावेंसदो-

दित ॥ हें आपणा निर्विकल्पा अबाधित ॥ उठतां कीं निमतां ॥ ९८ ॥ यासी मीपणें जरी घेसी ॥ तरीच बाधक होईल तुजसी ॥ तस्मात् निर्विकल्पतें आपण ऐशी ॥ दृढता करी ॥ ९९ ॥ तुझी तुज निर्विकल्पाची ॥ प्रतीति बाणली हे कळली साची ॥ परी किंचित् नकळून या विकल्पाची ॥ अहंता घेतली ॥ ४२०० ॥ लयसाक्षीची प्रतीति होतां ॥ वृत्तीसी कळलें हें मी तत्त्वतां ॥ तेणें सुखें उसळली वरुता ॥ हाचि वासनानंद ॥ १ ॥ बहुतां दिवसां वृत्तीचें वृत्तीला ॥ अधिष्ठान कळलें सांडोनि मिथ्याला ॥ तेणें सुखें दाटूनि उसळला ॥ वासनानंद ॥ २ ॥ हा स्वभाव चितरी वृत्तीचा ॥ जरी घेईल आल्हाद सुखाचा ॥ तरीच तिचा संशय बद्धतेचा ॥ फिटोनि मुक्त तावरी ॥ ३ ॥ तूं ब्रह्मानंदरूप जैसा ॥ आहेसि त्यारीतींच असमी तैसा ॥ परी उठतांचि वृत्तीचे सहवासा ॥ वाटे मीचि उसळलों ॥ ४ ॥ मीचि जाहलों होतों निवांत ॥ निमिष्य भरी तो मी उत्थान पावत ॥ ऐसा गुप्तत्वें मीपणाचा हेत ॥ होतां प्रवाहीं पडसी ॥ ५ ॥ तस्मात् तुझें निर्विकल्पत्व तुजसी ॥ कळलें परी बाणे ना स्थिति जैशी ॥ संकल्पाकार होय पूर्वाध्यासीं ॥ म्हणोनि पावसी उत्थाना ॥ ६ ॥ तरी आतां मागुती निरूपण ॥ सांगूं तें ऐके सावधान ॥ सविकल्प निर्विकल्प हे चि दोन ॥ स्पष्टतर करूं ॥ ७ ॥ ॥ श्लोकार्ध ॥ सविकल्पकचिद्योहं ब्रह्मैव निर्विकल्पकं ॥ ॥ टी० ॥ सविकल्परूप चितितें मीची ॥ जरी असो अहं ब्रह्म प्रतीतीची ॥ निर्विकल्प ब्रह्म तें एकरूपची ॥ प्रतीति अप्रतीति विलक्षण ॥ ८ ॥ हें निश्चयें सी सत्यसत्य प्रमाण ॥ गुरुशास्त्र आत्मप्रतीती कडून ॥ हें चि स्पष्ट करूं निरूप-

ण ॥ जेणेंयथार्थकळे ॥ ९ ॥ ॥ पद ॥ सविकल्पकचितिःअहं ॥ टी० ॥ सविकल्पकअहंतेमुळें ॥ निर्विकल्पत्वसोडोनिउसळे ॥ तेंहीसविकल्पचिम्हणोनिचंचळे ॥ निश्चळतेंजैसेंतैसें ॥ १० ॥ लयसाक्षीजोआत्माब्रह्म ॥ वृत्तीसीहामीहेंकळलेंवर्म ॥ हेंहेवृत्त्यादिदेहांतधर्मीधर्म ॥ सहितमीनसें ॥ ११ ॥ ऐशीजेहेप्रतीतिबाणली ॥ कींअनुभवेंवीणअनुभाव्यतासंचली ॥ तेंहीसविकल्पताचिस्पष्टकळली ॥ पाहिजेसाधका ॥ १२ ॥ आरंभींनिर्विकारींहेमायास्फूर्ति ॥ नहोऊनजाहलीजेव्हांउत्पत्ति ॥ तेव्हांचिदेहादिकजाहलीसंतति ॥ तिकडेविस्मृतिस्वरूपाची ॥ १३ ॥ ऐशियेअज्ञानेंकडून ॥ मीचदेहजाहलाअभिमान ॥ हेंअवघेंपूर्वश्लोकींनिरूपण ॥ जाहलेंसविकल्पकजीवाचें ॥ १४ ॥ वृत्तीमाजींजोनसूनी ॥ उत्पन्नजाहलाप्रतिबिंबपणीं ॥ तयाजीवाचेंरूपहीतुजलागुनी ॥ मागांस्पष्टसांगितलें ॥ १५ ॥ तयाजीवासीचबद्धता ॥ जाहलीहोतीघेतांअहंता ॥ तोचिजीवपावलामुक्तता ॥ अहंब्रह्मसाभिमानें ॥ १६ ॥ हेंहीतुजमागेंसांगितलें ॥ कींजागृदादिमोक्षांतजेतुलें ॥ तेंतेंसर्वजीवविकल्पाकडेआलें मुख्यनिर्विकल्पतेंयापरतें ॥१७॥ तेंचिमागुतींस्पष्टकरूं ॥ सविकल्पनिर्विकल्पाचानिर्धारु ॥ अतिशयसावधानसहविचारु ॥ असावेंरविदत्ता ॥ १८ ॥ जोदेहअभिमानघेऊनबैसला ॥ तींप्रकारेंतिहींअवस्थेला ॥ विश्वतैजसप्राज्ञनामपावला ॥ तोहासविकल्पकजीव ॥ १९ ॥ येणेंचिययाअहंतागुणें ॥ आकल्पसोसिलींजन्ममरणें ॥ सखदःखात्मकनानायोनिभोगणें ॥ पडिलेंअज्ञानास्तव ॥२०॥ जैसेदहाजण

एकानदीतीरीं॥ दहामोजोनिप्रवेशतीअंतरीं॥ निर्विघ्नउतरोनिगेलींसारीं॥ परीतेभ्रम-
लेमोजितां॥२१॥ एकापासूननवांतेंमोजिती॥ परीदहावियाआपणासोडिती॥ ऐशीचद
हांसीहीपडिलीभ्रांति॥ आपणदहावाअसतां॥२२॥ तैसास्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत॥ जि-
तुकामिळालाहासंघात ॥ तितुकादशमापरीअधिष्ठानसहित ॥ अविद्यारानींभ्रमती
॥ २३ ॥ अधिष्ठानासहितह्मणतां ॥ आत्माब्रह्मचिभ्रमेनातत्त्वतां ॥ आकाशजैसें
चंचळाआंतौता ॥ असोनिअचळ ॥ २४ ॥ असोजन्ममरणरूपसंसृति ॥ हेचिन-
दीपुनःपुनःउतरती ॥ आपणकोणह्मणोनीपहावयाजाती ॥ मोजिलियापरी ॥२५॥
परीआपणजोनिर्विकल्पअगोचर ॥ कवणासीकळेहेजडसमग्र ॥ परीआहेजाणणेंतो
निरंतर ॥ सततआहेचिआहे ॥ २६ ॥ परीतेंअसतांहीहेजडे ॥ कोणीजाणतीना
बापुडे ॥ आहेऐसेंजेंवाटतेंनिवाडें ॥ परीतेंदेहादिकाभावीं ॥ २७ ॥ तस्मात्आहे
तोहादेह ॥ हाप्रत्ययबाणलानिःसंदेह ॥ ऐसेंविस्मरणजाहलेंपाहें ॥ निजात्मत्वाचें
॥ २८ ॥ दहावाअसोनिआपणाविसरला ॥ तैसाचिविस्मरआपुलाजाहला ॥ हेंचि
अज्ञानपडिलेंयासंघाला ॥ जीवात्मकासी ॥ २९ ॥ जीवत्वेंआपणचिखराअसें ॥
कारणकींहामीमजलादिसें ॥ यापरताआत्माकोठेंनसे ॥ दिसेनाम्हणोनी ॥ ३० ॥
ऐसेंआत्मयाचेंनाहींपण ॥ दुसरेंनदिसणेंअभान ॥ एवंनास्तिनभातिउभयआवर-
ण ॥ अज्ञानापासूनजाहलें ॥ ३१ ॥ जैसादहावानाहींदिसेना ॥ उभयरीतींकेली
कल्पना ॥ याचिरीतींपडिलेंआवरणा ॥ जीवालागीं ॥ ३२ ॥ पहिलेंअज्ञानदुसरें

आवरण ॥ पडिलेंअसतांजीवालागून ॥ पुढेंदेहाचाचिघेतलाअभिमान ॥ मीम्ह-
णोनिनिश्चयें ॥ ३३ ॥ तेणेंजितुकीक्रियादेहाची ॥ होयतेकरीतसेंमीची ॥ तेव्हांपा-
पपुण्यसुखदुःखाची ॥ कृतिभुक्तिमजला ॥ ३४ ॥ मागेंकेलींजींपुण्यपापें ॥ तींचिभो-
गितोंआतांअमुपें ॥ आतांजीकरीनअधिकअल्पें ॥ तींतींभोगीनपुढें ॥ ३५ ॥ या
नावेंविक्षेपउद्भवला ॥ हेंसर्वजन्ममरणमजला ॥ होतअसतीचुकेनाकांहींकेला ॥
उपायजरीभलतैसा ॥ ३६ ॥ जैसेदहाविंयाकरितांदाही ॥ मस्तकेंताडितीरड-
तीपाहीं ॥ टेंगुळेंयेऊनियांलवलाहीं ॥ व्रणपडोनीरक्तवाहे ॥ ३७ ॥ तैसेचिजीविया
संसृतींत ॥ पडिलेपुनःपुनःमरतीजन्मत ॥ सुखदुःखभोगिलेंचिभोगित ॥ उंचनी-
चयोनि ॥ ३८ ॥ एवंसुखदुःखात्मकविक्षेप ॥ तिसरीअवस्थाबोलिलीसंक्षेप ॥ हा
जीवचिभोगीतसेअमुप ॥ आत्मत्वींस्पर्शलीनाहीं ॥ ३९ ॥ अज्ञानआवरणविक्षेप
ऐसे ॥ बंधनरूपअसतीआपैसे ॥ हाजीवचिसाभिमानेंगुंतलासे ॥ययाबंधनीं ॥
॥ ४० ॥ एवंतिन्हीअवस्थाबंधकृत ॥ सांगितल्यादशमदृष्टांतयुक्त ॥ जैशियापूर्व
अवस्थाजीवभोगित ॥ तैसामोक्षहीजीवासी ॥४१॥ बंधनजयासीतोचिसुटला ॥ रो-
गीतोचिपावेआरोग्यतेला ॥ भ्रमलातोचिजायउमजला ॥ तैसामुक्तहोयजीव ॥४२॥
जीवावांचोनियांमुक्तत्वाची ॥ आत्मत्वींवार्तातरींकैंची ॥ दृष्टांतासहितऐकातेंची ॥
उत्तरावस्थामोक्षरूप ॥ ४३ ॥ मोक्षरूपहीअवस्थाचार ॥ जीवचिभोगीतसेसुख-
कर ॥ तेंचिऐकावेंसविस्तर ॥ बोलिजेआतां ॥ ४४ ॥ बंधनींजोजीवपडिला ॥ अ-

नंतजन्मेंभ्रमेंउगला ॥ तोनरदेहकर्मेंपावला ॥ येथेंहीउमजेएखादा ॥ ४५ ॥ अनंतजन्मींचेंजरीसुकृत ॥ उभेंराहिलेंअकस्मात ॥ तरीचएखादियाउद्भवत ॥ अनुतापसंसारीं ॥ ४६ ॥ तयाअनुतापेंसर्वकर्मांचा ॥ त्यागकरोनिमुमुक्षुहोयसाचा ॥ पुढेंअंकितहोऊनिसद्गुरूचा ॥ सेवीदिननिशीं ॥ ४७ ॥ श्रवणमननविवेचन ॥ निदिध्यासेंकरीआपण ॥ तरीतोपावेअपरोक्षज्ञान ॥ तीव्रप्रज्ञजरी ॥ ४८ ॥ मंदप्रज्ञही जरीअसला ॥ तरीअभ्यासेंपावेअपरोक्षाला ॥ असोसद्गुरूसीजोशरणआला ॥ जीवरूपेंसाधक ॥ ४९ ॥ जैसातयादशमालागीं ॥ अक्रावाआप्तभेटलावेगीं ॥ तैसाअनंतसुकृताचियेप्रसंगीं ॥ सद्गुरुनाथभेटले ॥ ५० ॥ तयासच्छिष्याचियेकळवळा ॥ बोधितीसद्गुरुअवलीळा ॥ कींविवेचूनपाहेंजाणताआगळा ॥ ब्रह्मात्माआहे ॥ ५१ ॥ जैसाआप्तम्हणेतयादशमासी ॥ दहावाआहेरेनिश्चयेंसी ॥ तैसासद्गुरुम्हणेब्रह्मात्माअविनाशी ॥ आहेसर्वव्यापी ॥ ५२ ॥ विश्वासमात्रदशमासी ॥ असतांआहेसाहोयतयासी ॥ तैसाचिगुरुवचनींसच्छिष्यासी ॥ परोक्षकळे ॥ ५३ ॥ परोक्षज्ञानहीमोक्षरूप ॥ होतांअसदावरणाचालोप ॥ नाहींपणेंजोहोताआक्षेप ॥ तोआहेपणाजाहला ॥ ५४ ॥ दशमआहेसाकळतांक्षणीं ॥ हर्षचिहोयशोकभंगोनी ॥ तैसेंपरोक्षज्ञानसाधकालागुनी ॥ सुखदानीचहोय ॥ ५५ ॥ परोक्षज्ञानतरी कोठून ॥ कोठवरीतेंपहाविचारून ॥ सद्गुरुमुखेंकरितांश्रवण ॥ विश्वासेंबाणे ॥ ५६ ॥ देहप्राणादिपंचकोश ॥ जडकिंवापरप्रकाश ॥ यांतआहेब्रह्मात्माअविना-

श ॥ अस्तिभातिप्रियत्वें ॥ ५७ ॥ हेंनिरूपणपूर्वींचजाहलें ॥ तिहींकालींहेंलक्षण संचलें ॥ जाणणेंसर्वांचेंप्रत्ययाआलें ॥ भिन्नसर्वांहुनी ॥ ५८ ॥ तेंचिप्रियतरअखं- डित ॥ तेंचिसद्रूपसदोदित ॥ येरहेंदुःखरूपजडअसत ॥ ऐसेंखरेंकळलें ॥ ५९ ॥ जेवर्त्तीसअसज्जडदुःखात्मक ॥ तृणादिईशांतसकाळिक ॥ याचाजाणतातोनिश्चया- त्मक ॥ आहेतोकळे ॥६०॥ विवेचनेंकिंवाअभ्यासें ॥ देहादिस्फूर्त्यंतहेंफोसें ॥ सर्व जाणतसेस्वप्रकाशें ॥ इतुकेंकळेप्रत्ययें ॥ ६१ ॥ द्रष्टासाक्षीप्रतीतिआला ॥ मात्रल- यसाक्षीनाहींकळला ॥ परोक्षज्ञानम्हणावेंययाला ॥ तरीमोक्षकरनव्हेकेवीं ॥ ६२ ॥ हाआत्माद्दश्याचादेखणा ॥ अहेभाससाक्षीपूर्णपणा ॥ आतांकोठेंउरलानाहींप- णा ॥ तस्मात्मोक्षकारज्ञानहें ॥ ६३ ॥ एवंअवस्थापरोक्षज्ञानाची ॥ सुखकरीअसे जीवाची ॥ दैन्यफिटलीसुखदुःखात्मकाची ॥ देहाविलक्षणकळतां ॥ ६४ ॥ ऐसें परोक्षज्ञानब्रह्मात्मयाचें ॥ जीवालागींजाहलेंसाचें ॥ आतांऐकाअपरोक्षज्ञानाचे ॥ सोहळेजीवासी ॥ ६५ ॥ गुरुम्हणतीसच्छिष्याप्रती ॥ हेमावळूनगेलीजरीवृत्ति ॥ तरीलयासीजयाअनुभूति ॥ तत्वमेवप्रत्यक्ष ॥ ६६ ॥ जैसाहाजोनवांतेंमोजिता ॥ तोचितूंदहावातत्त्वतां ॥ तैसाचिलयाचाप्रत्यक्षजाणता ॥ शून्यातीततेचितूं ॥ ॥ ६७ ॥ विवेकेंजेवींदहावियासी ॥ वाटेजरीमोजितामीनवांसी ॥ भेटलोंकींम्हणे चुकलियासी ॥ याआप्ताच्याकृपें ॥ ६८ ॥ तैसाविचारवंतखरासाधक ॥ विचारेंपा- हतां निश्चयात्मक ॥ हामीलयसाक्षीस्वप्रकाशक ॥ नजाणोनिजाणे ॥ ६९ ॥ ऐसा

प्रत्ययखराबाणतां ॥ आनंदें उसळलावृत्तिउद्भवतां ॥ हामीकळलोंप्रत्यक्षस्वतां ॥ सद्गुरुप्रसादें ॥ ७० ॥ हाचिमीप्रत्यक्षअसोनी ॥ मानिलेंदेहादिकांमीम्हणोनी ॥ आतांहेंमीनव्हेमिथ्यात्वेंश्रेणी ॥ मजम्यांबोळाखितां ॥ ७१ ॥ ऐशियाअपरोक्षज्ञानेंकडून ॥ भंगलेंअभानरूपआवरण ॥ आपुलेंआपणासीजेंनकळणें ॥ होतेंतेंमावळलें ॥७२॥ दहावामीचअसेंस्वतां ॥ तरीनदिसणेंकोठेंउरलेंआतां ॥ तैसास्वतःसिद्धलयसाक्षीकळतां ॥ नकळणेंकोठें॥७३॥ परोक्षज्ञानेंअसत्गेलें॥ अपरोक्षेंअभाननष्टजाहलें॥एवंआवरणानिःशेषमावळलें॥उभयप्रकारेंही॥७४॥ऐसेंहेंजेंअपरोक्षज्ञान॥भेटलाआपणाआपण॥हेअवस्थाह्मणसीआत्मयालागून॥तरीअवधारीं ॥७५॥ आत्मयाब्रह्मासीनकळणें ॥ कोठेंजाहलेंहोतेंविस्मरण ॥ हेंजाहलेंजेंजेंउत्पन्न ॥ तयाजाणतांचिअसे ॥ ७६ ॥ जाणतियाचाचिआहेपणा ॥ तोचिप्रियआपुलेआपणा ॥ एवं सच्चिदानंदाअद्वैतपूर्णा ॥ विस्मरनास्मर ॥ ७७ ॥ जीवाचिआभासेंउत्पन्नजाहला ॥ तोचिआत्मयाब्रह्मासीविसरला ॥ ऐशियाअज्ञानेंजन्मलामेला ॥ नानायोनीसाभ्रमानें ॥ ७८ ॥ तयाजीवासीचब्रह्मात्मयाचें ॥ अपरोक्षेंज्ञानजाहलेंसाचें ॥ तेणेंचि जन्ममृत्युचुकलेयाचे ॥ हेंसत्यसत्यप्रमाण ॥ ७९ ॥ ऐसेंअपरोक्षज्ञानजाहालियावरी ॥ जीवन्मुक्तीचियेअनुकारीं ॥ उत्तरअवस्थादोंप्रकारीं ॥ असतीजीवासी॥८०॥ आपणासीआपणजोभेटला ॥ तेणेंमागीलदुःखविसरला ॥ मीजन्मतोंमरतोंजोउगला ॥ हामोडलाविक्षेप ॥ ८१ ॥ अज्ञानेंमीदेहचिहोतेंमानिलें ॥ तेव्हांपापपुण्य

साभिमानेंम्यांकेलें ॥ तेणेंसुखदुःखजेंजेंदेहाजाहलें ॥ तेंतंभोगिलेंम्यांची ॥ ८२ ॥ ऐसाशोकजोजाहलाहोता ॥ तोभंगलाअपरोक्षज्ञानेंतत्त्वता ॥ हाआभासइतुकान्‌हेचिमीआतां ॥ तरीयाचेंसुखदुःखमजकेवीं ॥ ८३ ॥ मीसच्चिद्‌घनआत्माब्रह्म ॥ हेंमीनव्हेचिबत्तीसरूपनाम ॥ उगाचिमानिलाहोताजोसंभ्रम ॥ तोनिमालायाज्ञानें ॥ ८४ ॥ आतांजन्ममृत्युमाझेचुकले ॥ बंधनाचेंनिसंतानजाहलें ॥ ऐसेंविक्षेपरूपशोकाखंडिलें ॥ हीशोकमोक्षअवस्था ॥ ८५ ॥ जैसादशमाकरितांशोककेला ॥ रडणेंबडवणेंजेंदहांला ॥ जेव्हांदहावाआपणसाकळला ॥ तोभंगलातत्क्षणीं ॥ ८६ ॥ तैसाचिहाजीवअज्ञानेंकडून ॥ सोशीतहोताजन्ममरण ॥ तेंएकदांचिभंगलेंहोतांज्ञान ॥ आत्मयाब्रह्माचें ॥ ८७ ॥ उत्तरअवस्थेमाजींपहिली ॥ शोकमोक्षरूपसांगितली ॥ दुसरीनिरंकुशातृप्तिऐकिली ॥ पाहिजेजीवाची ॥ ८८ ॥ ब्रह्मात्माजोआपुलाआपण ॥ असंगअभंगनिजांगेंपूर्ण ॥ जाहलाअक्षयींज्ञानेंकडून ॥ साध्यतेंसाधिलें ॥ ८९ ॥ आतांकोणतेंउरलेंपावावयाचें ॥ कींतेंजाऊनसाधावेंसाचें ॥ साध्यचिआपुलाआपणतरीनवचे ॥ अमुकपावावेंम्हणून ॥ ९० ॥ सर्वसाधनाचेंसफळजाहलें ॥ करणेंतेंहीसमाप्तिपावलें ॥ अमुककरणेंनाहींउरलें ॥ कृतकृत्यताहेची ॥ ॥ ९१ ॥ एवंकरावयाचेंतेंसंपलें ॥ पावावयाचेंतेंपावलें ॥ कृतकृत्यप्राप्यतेंलाधलें ॥ सद्‌गुरुप्रसादें ॥ ९२ ॥ जैसादशमाचालाभदशमासी ॥ होतांसांडितीसायासासी ॥ पात्रणेंहीनुरेतयासी ॥ ह्मणतीकृतकृत्यजाहलों ॥ ९३ ॥ तैसाब्रह्मात्मासा-

धावावेगें ॥ ऐसेंजीवेंधरिलेंप्रसंगें ॥ तंवतेंचिजाहलाआपणानिजांगें ॥ आतांकरणें पावणेंकोणतें ॥ ९४ ॥ राजापाहूनसंपत्तिवरावी ॥ ऐसेंरंकेंधरिलेंजीवीं ॥ तंवतो राजाचिजाहलातरीपावावी ॥ पदवीकोणतीतेणें ॥ ९५ ॥ तैसेंजीवाचेंकरणेंसंपलें॥ पावावयाचेंनाहींउरलें ॥ ऐसेंसमाधानजेंबाणलें ॥ हेचितृप्तिनिरंकुशा ॥ ९६ ॥ येरतृप्तिब्रह्मयापर्यंत ॥ अतिशयअसतीबहुत ॥ एकपाहतांएकविटत ॥ म्हणूनतेसांकुश ॥ ९७ ॥ तैशीतृप्तिहेनव्हेपूर्ण ॥ अतिशयकोणीनसेइजहून ॥ इजपुढेंसर्वंतृणासमान ॥ यास्तवहेनिरंकुशा ॥ ९८ ॥ एवंशोकभंगानिरंकुशातृप्ति ॥ दोनीअवस्थारूपजीवन्मुक्ति ॥ होतअसतीजीवाप्रती ॥ अपरोक्षज्ञानजाहालिया ॥ ९९ ॥ आत्मयाचाशोकनाहींभंगला ॥ आणिआत्मयाआत्मानाहींपावला ॥ तस्मात् उभयअवस्थाजीवाला ॥ जीवन्मुक्तीच्याही ॥ ४३०० ॥ पूर्वींजीवमगसुटती ॥ तयेनांवेंजीवन्मुक्ति ॥ ऐशीचयथार्थहेयुक्ति ॥ अनुभवसिद्ध ॥ १ ॥ अज्ञानआवरणविक्षेपातिजा ॥ ह्यातीनअवस्थाबंधकृतसहजा ॥ जीवासीचअसतीसुखदुःखजा ॥ अन्यथानव्हे ॥ २ ॥ तैसेंचिपरोक्षापरोक्ष ॥ उभयरीतीज्ञानप्रत्यक्ष ॥ जीवासीचहोतसेमोक्ष ॥ कारकसुखद ॥ ३ ॥ शोकभंगानिरंकुशातृप्ति ॥ हेउत्तरअवस्थाजीवन्मुक्ति ॥ सविकल्पत्वेंजीवरूपचिती ॥ तत्संबंधिअवस्था ॥ ४ ॥ अमुकएकम्हणावयाजोगें ॥ निर्विकल्पब्रह्मनसेअंगें ॥ केवलानिर्धारेंसीअभंगें ॥ असंगअनिर्वाच्य ॥ ५ ॥ ॥ पद ॥ ब्रह्मएवनिर्विकल्पकं ॥ टी० ॥ केवलानिर्विकल्पब्रह्म ॥

सहजपूर्णपणेंआत्माराम ॥ एवंयाअवधारणेंसंभ्रम ॥ नाहींचअमुकसा ॥ ६ ॥ जेथें मायाचिहेनुद्भवे ॥ तेथेंकैंचींअसतीजीवशिवें ॥ वाउगींचिसर्वहीरूपनांवें ॥ उमटलेरज्जुअहि ॥ ७ ॥ तयाभुजंगाचेजेविकार ॥ रज्जूसीनस्पर्शतीअणुमात्र ॥ तैसे जीवधर्महेअन्यथाप्रकार ॥ निर्विकल्पींनसती ॥ ८ ॥ मायाचिनसतांउद्भवली ॥ विद्याअविद्याकैंशीजाहली ॥ तयेविणप्रतिबिंबेंपडलीं ॥ जीवशिवांचीकोठें ॥ ९ ॥ कोठें ईशेंजगनिर्मिलें ॥ भूतेंभौतिककधींजाहलें ॥ पांचाखाणींमाजींप्रवेशलें ॥ हेंबोलणेंचिमिथ्या ॥ १० ॥ प्रवेशजाहलियाहीकवणासी ॥ अज्ञानउद्भवेजेविस्मरेआपणासी ॥ कैंचेंआवरणउभयरूपेंसी ॥ नास्तिनभाति ॥ ११ ॥ कवणालागींविक्षेपजाहला ॥ कवणेंदेहाचासाभिमानघेतला ॥ कवणपुण्यपापकरूंलागला ॥ कोठेंसंचित सांचलें ॥ १२ ॥ जयाचेंप्रारब्धहोउनी ॥ जीवासीभोगघडेनानायोनि ॥ उंचनीच आणिमध्यस्थानीं ॥ सुखदुःखभोगिले ॥ १३ ॥ हावाउगाचिकल्पितभ्रम ॥ सविकल्पत्वेंखरेंकैंचेंरूपनाम ॥ तरीलयअथवाजोउपक्रम ॥ जाहलाहेंवचनमिथ्या ॥ ॥ १४ ॥ भ्रमेंकडूनजेंजेंजाहलें ॥ तेंकायखरेंपणेंउद्भवलें ॥ तेणेंअमुकअमुककर्मकेलें ॥ तेभोगितांनचुकती ॥ १५ ॥ सर्पहाकधींखराजाहला ॥ तेणेंअमुकसाडसूनमारिला ॥ तोबागुलेंयेऊनउठविला ॥ क्रीडेगंधर्वनगरीं ॥ १६ ॥ तैसेंजीवत्वाचिनाहीं निर्माण ॥ तरीकवणासीअज्ञानआवरण ॥ कवणाविक्षेपरूपसाभिमान ॥ कवण जन्मेमरे ॥ १७ ॥ ऐसाबंधचिनाहींपावला ॥ तेथेंगुरुबागुलकैंचाआला ॥ अज्ञान-

सहजन्ममृत्युचुकविला ॥ उतरिलारज्जुसर्प ॥ १८ ॥ पुढेंतोजीवन्मुक्तहोउनी ॥
विचरेगंधर्वनगरजनस्थानीं ॥ हेंउगेंचिबोलणेंहोपळपणीं ॥ बंधमुक्तीचें ॥ १९ ॥
हेजीवासीवास्तविकनसती ॥ तरीब्रह्मात्मत्वींकैंचीवदंती ॥ सर्पासीनसतांगमना-
दिविकृति ॥ तरीरज्जूसीकैंच्या ॥ २० ॥ आत्मयाब्रह्मासीकैंचादेह ॥ कैंचाअज्ञान-
आवरणाचासंदेह ॥ कैंचासुखदुःखाचासमूह ॥ विक्षेपरूप ॥ २१ ॥ यासंघामा-
जींआत्माब्रह्म ॥ कधींजाजावलापावूनभ्रम ॥ त्रिविधतापेंतापलापरम ॥ अनुताप-
हीकधींजाहला ॥ २२ ॥ तेणेंसाधनचतुष्टयता ॥ अधिकारजोउद्भवलापाहतां ॥ तो
ब्रह्मात्मयासीनसेतत्त्वतां ॥ शरणहीनरिघे ॥ २३ ॥ ब्रह्मात्मागुरुत्वहीनधरी ॥ तरी
केवींहोईलमोक्षाधिकारी ॥ सेव्यसेवकत्वाचीकैंचीपरी ॥ तस्मात्गुरुशिष्यकैंचे ॥
॥ २४ ॥ सद्गुरुनाथेंजोबोधकेला ॥ कींतूंप्रत्यक्षब्रह्मात्मापहिला ॥ हेंनघडेचिब्रह्मा-
त्मयाला ॥ कवणेहीकाळीं ॥ २५ ॥ ब्रह्मआहेसेंपरोक्षज्ञान ॥ ब्रह्मात्मयानाहींजाह-
लेंपूर्ण ॥ तेणेंकेलेंहीनाहींविवेचन ॥ पंचकोशादिकांचें ॥२६॥ तोमंदप्रज्ञनातीव्रतर॥
तोअभ्यासआणिनकरीविचार॥तेणेंलयसाक्षीचासाक्षात्कार॥नाहींचजाणिला॥२७॥
तोसमाधिस्थनाहींबैसला॥तोसमाधाननाहींपावला॥ तेणेंसाभिमानचिनाहींघेतला॥
अहंब्रह्मास्मीचा ॥२८॥ पुन्हांउत्थानतोकधींपावे ॥ समाधिसुखेंसुखीचनव्हावें॥तरी
जीवन्मुक्तीचेंसुखभोगावें ॥ कासयाचेंतेणें ॥२९॥ कैंचाशोकब्रह्मात्मयासी ॥ जाह-
लात्याअपरोक्षज्ञानासी ॥ कवणपावलाकोणतेसाध्यासी ॥ तरीकृतकृत्यताकैंची

॥ ३० ॥ जीवन्मुक्तिविदेहस्थिति ॥ अलिप्तपणकैवल्यमुक्ति ॥ सहजास्थितिनित्यमु-
क्ति ॥ निर्विकल्पाकेवीं ॥ ३१ ॥ ऐक्यभक्तिसमाधान ॥ असंगस्थितिसहजपण ॥
हेंकोणतेंचिअमुकह्मणून ॥ ह्मणेकोणनिर्विकल्पा ॥ ३२ ॥ केवलपणेंआदिअंतीं ॥
तेवींचमध्येंसच्चिन्मूर्ती ॥ निर्विकल्पजेथेंवदंती ॥ सविकल्पत्वेंकैंची ॥ ३३ ॥ हेंजेंजें
बोलणेंपडे ॥ तेंतेंस्फूर्तीपासूनऐलीकडे ॥ तेंतेंशोभतअसेकोडें ॥ ययासविकल्पासी
॥३४॥ मिथ्यासीमिथ्यात्वेंसकाळिक ॥ बोलिजेजेंजेंआवश्यक ॥ तेंतेंसर्वहीसहेतुक ॥
सविकल्पासाजे ॥ ३५ ॥ रविदत्ताहेंजोंनिरूपणइतुकें ॥ निवाडिलेंसविकल्पानिर्विक-
ल्पाचेंनिकें ॥ याचाहेतुसावधनऐकें ॥ बोलिजेसंक्षेपें ॥ ३६॥ तुजवाटलेंलयसाक्षी-
चें ॥ ज्ञानअपरोक्षेंहोतांसाचें ॥ निर्विकल्पाचिउरावेंसविकल्पाचे ॥ उत्थाननव्हावें
॥ ३७ ॥ तरीतेंनिर्विकल्पजेंसंपूर्ण ॥ तयासीनिर्विकल्पनकरीकवण ॥ तरीतेंसविक-
ल्पत्वेंपावलेंउत्थान ॥ हेचितुजलाभ्रांति ॥ ३८ ॥ तोनिर्विकल्पब्रह्मात्मातूंखरा ॥
अससीएकरूपनिर्धारा ॥ परीत्वांमानिलेंमीह्मणोनीयेरा ॥ तोतूंआभासरूपी॥३९॥
तयाआभासरूपसविकल्पानें ॥ सुखदुःखभोगिलेंवेगळेपणें ॥ तेणेंचिअभ्यासविचारें
वोळखणें ॥ लयसाक्षीनिर्विकल्प ॥ ४० ॥ बहुतांदिवसांयासविकल्पासी ॥ निर्वि-
कल्पअखंडैकरसीं ॥ मिळणीजाहलीप्रतीतीऐशी ॥ सविकल्पत्यागें ॥ ४१ ॥ हेंइ-
तुकेंहीईशादितृणांत ॥ मिथ्यात्वेंत्यागिलेंयेणेंसमस्त ॥ ह्मणिजेहेंमीनव्हेचिसंशयर-
हित ॥ तेंनिर्विकल्पआहेस्वयें ॥ ४२ ॥ बहुतदिननवर्तेकळलें ॥ तेंमाझेंमजगुरू-

नेंदिधलें ॥ तेणेंआनंदेंपुन्हांउफाळलें ॥ जेंसविकल्परूपतेंची ॥ ४३ ॥ निर्विकल्प नाहींविकारलें ॥ निर्विकल्पत्वेंचिअसेसंचलें ॥ तेंनिर्विकल्पसविकल्पाकारजाहलें ॥ वाटेतेचिभ्रांति ॥ ४४ ॥ अरेजेधवांयासविकल्परूपासी ॥ अज्ञानहोतेंवेगळेपणेंसी ॥ तेव्हांचिसविकल्पत्वतुजनिर्विकल्पासी ॥ किमपिआलेंनहोतें ॥ ४५ ॥ तेंआतांअप-रोक्षज्ञानजाहलिया ॥ सविकल्पजाहलेंहेंबोलणेंवायां ॥ तस्मात्हाचिभ्रमएसाटाको-नियां ॥ सविकल्पतासांडीं ॥ ४६ ॥ आहेसीजैसाआदिअंतीं ॥ तैसाचिमध्येंहीस-हजगति ॥ त्यारीतींचवोळखींआपणाप्रती ॥ नवीकृतिकासया ॥ ४७ ॥ तेंहीवोळ-खीऐसेंह्मणतां ॥ निर्विकल्पवोळखीनातत्वतां ॥ निर्विकल्पसविकल्पेंचिजाणतां ॥ समाधानबाणतें ॥ ४८ ॥ सविकल्पासीचहोतेंअज्ञान ॥ तयासीचानिर्विकल्पमीह्म-णन ॥ जाहलेंअसेअपरोक्षज्ञान ॥ तस्मात्तयासीचकळावें ॥ ४९ ॥ तेणेंचिअज्ञा-नेंदेहाभिमान ॥ घेऊनपावलेंहोतेंबंधन ॥ तरीतेणेंचिघेतांअहंब्रह्मम्हणून ॥ मुक्त होयतेंची ॥ ५० ॥ अहंब्रह्मास्मिचासंकल्प ॥ चंचळरूपेंघेतसेसविकल्प ॥ परीनि-र्विकल्पतेंनिर्विकल्प ॥ अल्पचंचळेना ॥ ५१ ॥ तस्मात्चंचळेंचंचळपणाघेउनी ॥ मुक्तजाहलाबंधनापासोनी ॥ आणिनिर्विकल्पाचीतोहानि ॥ किमपिनसे ॥ ५२ ॥ आपुलेंनिर्विकल्पत्वनमोडे ॥ आणिसविकल्पामहत्लाभजोडे ॥ तरीतोसुखेंहोईना कोडें ॥ कायगेलेंतुझें ॥ ५३ ॥ निर्विकल्पासीत्वांनिर्विकल्प ॥ अभ्यासेंकेलेंनाहीं अल्प ॥ तेंपहिलेंचिअसंभाव्यअमुप ॥ परीपूर्णजैसेंतैसें ॥ ५४ ॥ आतांअभ्यासेंया

सविकल्पासी ॥ स्थिरकरूनबहुसायासीं ॥ निर्विकल्पआणिलेंप्रतीतीसी ॥ कींलय-साक्षीअहंब्रह्म ॥ ५५ ॥ तेणेंचिनिर्विकल्पजाणिल्याविण ॥ अनुभविलेंलयसाक्षिरू-पज्ञान ॥ तत्क्षणींतेथेंहोतेंतेंचिहोऊन ॥ आपलेविकल्पत्यागें ॥ ५६ ॥ तेंचिहोऊन जरीअसिलें ॥ तरीतेंत्रिपुटीविणअनुभविलें ॥ तेंअनुभवणेंसविकल्पाकडेआलें ॥ निर्विकल्पनव्हे ॥ ५७ ॥ हामीलयसाक्षीनिर्विकल्प ॥ नकळोनिकळेजरीअल्प ॥ तरीतेंसविकल्पाचेंचिरूप ॥ उत्थानींअनुमानिजे ॥५८॥ वृत्तीचेंउत्थानहोयजेधवां ॥ तोसमयआठवीतसेतेव्हां ॥ कींमीनिर्विकल्पचिस्वभावा ॥ ऐक्यत्वेंहाकाळहोतो ॥ ५९ ॥ ऐसाउत्थानींप्रत्ययहोतां ॥ तेव्हांतेसमयींअसेअनुभविता ॥ तोचिसवि-कल्पसामान्यता ॥ असेतत्समयीं ॥ ६० ॥ तयेसमयींअसल्याविण ॥ उत्थानींन-व्हेतेथींचीआठवण ॥ परीतोसविकल्पसानव्हेअसून ॥ लीनत्वेंहोता ॥ ६१ ॥ ऐ-साजोलीनत्वेंसामान्यता ॥ निर्विकल्पाचानिर्विकल्पेंअनुभविता ॥ तोचिसविकल्प असेतत्त्वतां ॥ हेतुउत्थानाचा ॥ ६२ ॥ तेणेंनिर्विकल्पाचीकायजेगोडी ॥ घेतअस-तांअतिआवडी ॥ तेणेंचिउफाळलीवृत्तिउघडी ॥ विशेषेंउत्थानीं ॥ ६३ ॥ वृत्तिउस-ळतांचिमनबुद्धि ॥ उठलीघेऊनिअहंब्रह्मशुद्धि ॥ सर्वआनंदलीपरमानंदीं ॥ तेणेंहे-लावती ॥ ६४ ॥ परीतेबुद्धियादेहादिकां ॥ मीम्हणूनिनेघेकुतर्का ॥ अहंब्रह्मचिनि-श्चयकरीनिका ॥ जोमुक्तीसीकारण ॥ ६५ ॥ तस्मात्देहबुद्धीचाजोअभिमान ॥ ते-णेंचिजीवासीहोतेंबंधन ॥ तेंचितुटलेंअकस्मात्घेतांभान ॥ अहंब्रह्मास्मीचें ॥ ६६ ॥

ऐसासविकल्पतुझियाज्ञानें ॥ मुक्तजाहलानिर्विकल्पसाभिमानें ॥ तूंजैसातैसापूर्ण-
पणें ॥ हालवलानाहींसी ॥ ६७ ॥ क्षणभरींसविकल्पचिनिश्चळ ॥ होऊनिमागुतीं
जाहलेंचंचळ ॥ तूंजैसातैसाचिपूर्णकेवळ ॥ असतांहोईनासुखें ॥ ६८ ॥ आणीकए-
कतुजशंकावाटे ॥ कींसविकल्परोधोनिबळेंनेटें ॥ केलेंहोतेंनिर्विकल्पगोमटें ॥ तरी
तैसेंकांनस्थिरावे ॥ ६९ ॥ तेणेंभ्रमेंचिबहुदुःखभोगिलें ॥ तयासीअतिविश्रांतिस्थ-
ळमिळालें ॥ तरीतेथेंचिनिवांतकांनाहींजाहलें ॥ पावलेंकांविकार ॥ ७० ॥ महत्
लाभतरीयासीजाहला ॥ तरीतोत्यागूनकांउफाळला ॥ तैसाचितेथेंकांनाहींराहि-
ला ॥ सुखरूपपणें ॥ ७१ ॥ तरीयाचेंअवधारींउत्तर ॥ हास्वभावचिवृत्तीचानिरंतर॥
वेगेंउसळूनियांझडकर ॥ मावळावेंतत्क्षणीं ॥ ७२ ॥ वृत्तिउठतांमनबुद्धिउठती ॥
तयाविकल्पेंइंद्रियांच्याविकृति ॥ होवोनिसुखदुःखेंसर्वभोगिती ॥ प्रारब्धानुकार ॥
॥ ७३ ॥ हाप्रारब्धाचाहीबळात्कार॥ वोढोनिकाढीअसतांहीस्थिर ॥ सुषुप्तींतूनजैसे
सर्वनर ॥ बळेंयेतीजागरा ॥ ७४ ॥ असोजरीउत्थानपावलें ॥ परीतेंबाधकनव्हे
जरीभोगिलें ॥ मीदेहम्हणूनसाभिमानेंघेतलें ॥ तरीचबाधक ॥ ७५ ॥ अहंब्रह्मा-
स्मिअभिमानघेतां ॥ देहबुद्धीचेहोतसेघाता ॥ याकारितांचिविस्मृतिनपडतां ॥ स्फु-
रावेंअहंब्रह्म ॥ ७६ ॥ येथेंहीतूंसंशयमानिसी ॥ कींब्रह्मअभिमानहोतांवृत्तीसी ॥
विघ्नचिअसेदेहबुद्धिजैशी ॥ समाधानाभंग ॥ ७७ ॥ तरीयथार्थज्ञानजाहलियावरी
॥ केवलसत्याचाअभिमानधरी ॥ जेंनिर्विकल्पलयसाक्षीनिर्धारी ॥ तेंमीम्हणेअहं

ब्रह्म ॥ ७८ ॥ जोंवरीलयसाक्षीज्ञाननकळे ॥ आणिअहंब्रह्मम्हणोनिउफाळे ॥ तेंभाविलेंहोतेंअज्ञानबरळें ॥ वृत्तिकींशून्यब्रह्म ॥ ७९ ॥ ॥ याचिनांवेंअयथार्थ ॥ कळलेंचिनाहींब्रह्मयथार्थ ॥ जरीअहंब्रह्मास्मीचाघेतांअर्थ ॥ व्यर्थचिजाय ॥ ८० ॥ जैसेंदेहादिकांब्रह्मत्वनसे ॥ शून्यकींवृत्तीसीअब्रह्मत्वतैसें ॥ देहासीब्रह्मम्हणूनजरी घेतसे ॥ तरीबंधननचुके ॥ ८१ ॥ तैसेंचिशून्यासीकींवृत्तीसी ॥ ब्रह्मम्हणूनकल्पना ऐशी ॥ तेणेंघोकितांअहंब्रह्मास्मीसी ॥ फळकदांनव्हे ॥ ८२ ॥ तस्मात्नकळतांलयसाक्षीब्रह्म ॥ अहंब्रह्मास्मिहीबाधकपरम ॥ तेंचिकळतांयथार्थवर्म ॥ साभिमानचिमुक्तकरी ॥ ८३ ॥ याचिहेतूसंतसज्जन ॥ बोलतातिहेंयथार्थवचन ॥ कींजोसत्याचासाभिमान ॥ तोनिरभिमानजाणावा ॥ ८४ ॥ तस्मात्अहंब्रह्मास्मिविशेषवृत्ति ॥ घेतलीपाहिजेसाधकेंनिश्चितीं ॥ तरीचक्षीणहोईलअवगति ॥ हेदेहबुद्धीरूप ॥ ॥ ८५ ॥ जरीलयसाक्षीज्ञानजाहलें ॥ आणिअहंब्रह्मनाहींस्फुरलें ॥ तरीदेहबुद्धीसी क्षीणत्वआलें ॥ नघडेसहसा ॥ ८६ ॥ यावृत्तीसीदेहबुद्धिकैशी ॥ सदृढजाहलीनुच्चारितांजैशी ॥ ब्रह्मबुद्धिहीव्हावीतैशी ॥ तरीचानिःसंशय ॥ ८७ ॥ हेंनिरूपणपुढें असे ॥ विस्तारेंतेंकळेलआपैसें ॥ परीदृढसमाधानजेंऐसें ॥ तेंखलिल्याविणनव्हे ॥ ८८ ॥ वृत्तीसीखलतोहाचिऐसा ॥ अहंब्रह्मास्मीचियाउल्हासा ॥ विस्मरचिनपडावासहसा ॥ साभिमानहीघ्यावा ॥ ८९ ॥ बुद्धीनेंअथवामनानें ॥ किंवानुसाधिये वृत्तीनें ॥ अहंब्रह्मसाभिमानघेणें ॥ तरीचनिश्चयदृढहोय ॥ ९० ॥ जैसाजैसाअहं

ब्रह्मास्मीचा ॥ अभिमानवाढतजायसाचा ॥ तैसातैसायादेहबुद्धीचा ॥ घातहोतजाय
॥ ९१ ॥ मुख्यवृत्तीनेंअज्ञानेंकडून ॥ घेतलेंहोतेंअन्यथाभान ॥ तयेसीचदृढव्हावें
खलून ॥ कींनिर्विकल्पअहंब्रह्म ॥ ९२ ॥ तस्मात्‌रविदत्ताअपरोक्षज्ञान ॥ जाहलि-
याहीहाधरींसाभिमान ॥ निमिष्यएकनपडावेंविस्मरण ॥ तरीचदेहबुद्धिगळे ॥९३॥
तंवरविदत्तकरीविनंति ॥ सविकल्पजेंउद्भवलेंनिश्चितीं ॥ तेंनिर्विकल्पाहूनभिन्नचिअ-
ति ॥ आकाशवायुजैसे ॥ ९४ ॥ निर्विकल्पाचेंवेगळेंरूप ॥ हेंत्याहूनभिन्नसविक-
ल्प ॥ तरीहेंतयाअन्यासीआपेंआप ॥ मीह्मणोनिघेकैसें ॥ ९५ ॥ दुसरियासीमी
ह्मणोनी ॥ कैसाघेईलवेगळाअसोनी ॥ हाचिसंशयउद्भवलामनीं ॥ तोफेडावास्वा-
मी ॥ ९६ ॥ ऐसाप्रश्नऐकोनिस्वामी ॥ बोलतेजाहलेअनुक्रमीं ॥ हेअन्येंम्हणसी
घेतलीऊर्मि ॥ तरीहाअन्यकोठें ॥ ९७ ॥ अन्यह्मणिजेआपणजैसा ॥ असेतया
दुसराहीअसावातैसा ॥ ऐसेंतोंनव्हेप्रतिबिंबआरसां ॥ पडिलेंतैसेंसविकल्प ॥९८॥
दर्पणींजेंकांप्रतिबिंबलें ॥ तेंम्हणोंनयेदुसरेंजाहलें ॥ बिंबाचेचिस्वभावउमटले ॥ अ-
नुकारप्रतिबिंबीं ॥ ९९ ॥ तैसेंचिनिर्विकल्पब्रह्मात्मयाचें ॥ प्रतिबिंबतेंसविकल्पसा-
चें ॥ तस्मात्‌जेमेस्वभावनिर्विकल्पाचे ॥ तैसेचिउमटतीयेथें ॥ ४४०० ॥ बिंबआ-
णिप्रतिबिंबाचा ॥ सत्यमिथ्यामात्रभेदसाचा ॥ परीएकसारिखासाकारदोहींचा ॥
किमपिउणेंनसे ॥ १ ॥ म्हणोनिहामीनव्हेंमिथ्याभास ॥ तरीतोचिमीअसेंअधिष्ठा-
नयास ॥ ऐसाभावितांनिर्विकल्पाचाध्यास ॥ असेयुक्तसविकल्पा ॥ २ ॥ प्रवाहींजो

पडिलातेणें ॥ वृक्षस्थमीम्हणूनस्वीकारकरणें ॥ तैसाचिनिर्विकल्पामीम्हणूनघेणें ॥ सविकल्पजीवें ॥३॥ सविकल्पाचेंमुख्यजेंरूप ॥ तेंयथार्थअसेकींनिर्विकल्प ॥ म्हणो-नितेंचिमीऐसेंसाक्षेप ॥ घेतलेंचघ्यावें ॥४॥ असोनिर्विकल्पअहंब्रह्मास्मि ॥ सविकल्पें घेतांअभिमानेंऊर्मि ॥ सविकल्पजाऊनिस्वकीयनिजधामीं॥ऐक्यपावेनिर्विकल्पीं॥५॥ येथेंहीमानिसीतूंऐसें॥कींआपुलाघातइच्छूनकैसें ॥ भावीलनिर्विकल्पाचेंआपैसें॥होणें आपणासी ॥६॥ तरीपाहेंपुढेंराज्यप्राप्ति ॥ होईलह्मणोनिकर्वतघेती ॥ तैशीनिर्विक-ल्पाचीअविनाशसंपत्ति ॥ हालाभअधिकपाहिला ॥ ७ ॥ हेंकिंचिज्ञदरिद्रजावें ॥ तेंसच्चित्सुखप्राप्तव्हावें ॥ ऐशियाहेतुइच्छीस्वभावें ॥ घातहीआपुला ॥ ८ ॥ त-स्मात्तयाअहंब्रह्मास्मीचा ॥ विसरचिनपडावासाधकासाचा ॥ यास्फूर्तीपासूनदे-हादिकांचा ॥ मीपणाकिमपिनघ्यावा ॥ ९ ॥ आणीकह्मणसीसर्वव्यापार ॥ होतां मीपणघेईलसत्वर ॥ आणिनिर्विकल्पाचापडेविसर ॥ तरीकैसेंकरावें ॥ १० ॥ याचें उत्तरऐकआतां ॥ भीतिजरीचित्तींअसतां ॥ विस्मरचिनपडेतत्त्वतां ॥ हेंमीआठव-तांतेंस्मरे ॥ ११ ॥ जैसाकोणीएकशुद्धब्राह्मण ॥ अंत्यजींबाटविलाबळेंकडून ॥ तो तयापासूनानिष्टून ॥ ब्राह्मणांशरणआला ॥ १२ ॥ तोब्राह्मणींशुद्धकेला ॥ तेव्हांअं-त्यजसमुदायटाकिला ॥ पुन्हांजरीअंत्यजदृष्टींपाहिला ॥ तरीपळोनिजायब्राह्मणांत ॥ १३ ॥ तयासीमहारदिसतांनयनीं ॥ तत्क्षणींमीब्राह्मणआठवीमनीं ॥ ब्राह्मणस-मुदायींराहेमिळोनी ॥ यारीतींचहेंजाणावें ॥ १४ ॥ आत्माब्रह्मजोनिर्विकल्प ॥ स्व-

तःसिद्धआपणनिजरूप ॥ असतांअज्ञानेंजाहलासविकल्प ॥ तेणेंजन्ममेमरे ॥ १५ ॥
यायातायातीसुखदुःखाच्या ॥ भोगिल्याचिभोगितांअसाच्या ॥ दुःखाहूनदुःखात्म-
काच्या ॥ भोगिल्याविकृति ॥ १६ ॥ तयासीअनुतापजाहलामनीं ॥ कींचुकाव्या
ह्याजन्मश्रेणी ॥ ह्मणोनीसद्गुरूसीशरणजाउनी ॥ ताराह्मणेदीनासी ॥ १७ ॥ ते-
व्हांसद्गुरुनाथेंबोधिला ॥ आपुलेंनिजरूपापावला ॥ पुन्हांसविकल्पाचामेळादेखिला
॥ तरीतोस्मरेतेव्हांची ॥ १८ ॥ म्हणेयाकरितांचिमजलाबंधन ॥ पडिलेंहोतेंअज्ञा-
नेंकडून ॥ तरीआतांमीनघेंयाचेंमीपण ॥ मीतोब्रह्मनिजांगें ॥ १९ ॥ जरीभीतिऐ-
शीअंतरीं ॥ तरीस्मरतसेअतिझडकरी ॥ मीब्रह्मनिर्विकल्पनिर्विकारी ॥ हासंघमी
नव्हें ॥ २० ॥ आणीकएकस्मरणव्हावया ॥ प्रयोजनअसेशिष्यराया ॥ एकदांअ-
परोक्षज्ञानहेंजाहलिया ॥ वृद्धीचहोतसे ॥ २१ ॥ येरविद्याहोऊनविसरती ॥ तैशीन-
व्हेहेअपरोक्षसंपत्ति ॥ एकदांजाहलियावर्धमानहोती ॥ कदांक्षीणनव्हे ॥ २२ ॥ अ-
हंब्रह्मजरीयथार्थकळे ॥ तरीहेंप्रतिदिनींसहजउफाळे ॥ अनायासेंचिदेहाभिमान
गळे ॥ यदर्थीसंशयनाहीं ॥ २३ ॥ मौजीबंधनेंब्राह्मणजाहला ॥ तोब्राह्मणपणावा-
ढतचिगेला ॥ शूद्रपणाजोहोतापहिला ॥ तोगळेआपेंआप ॥ २४ ॥ तैसाअहंब्रह्म-
चिसाभिमान ॥ वाढतजायक्षणाहूनक्षण ॥ देहबुद्धिहेहोईलक्षीण ॥ तैशीतैशीच ॥
॥ २५ ॥ तस्मात्अहंब्रह्मास्मिहानिश्चय ॥ साक्षात्निर्विकल्पचिहोय ॥ यथापिदेह-
स्फूर्तीचाजरीउदय ॥ तरीनव्हेबाधक ॥ २६ ॥ देहव्यापारींमीपाहतां ॥ मीदेतोंघे-

तोंचालतों ॥ ऐसाप्रकारसर्वहीहोतो ॥ परीआपणसांपडेना ॥ २७ ॥ कारणकीं निर्विकल्पआपणाभिन्न ॥ येरहेसर्ववेगळेमजहून ॥ हेंनिवडिलेंखरेंविचारेंकडून ॥ तेंएकत्रकधींनव्हे ॥ २८ ॥ ऐसाचिदचिद्ग्रंथितुटतां ॥ मीपणउठेजरीव्यापारतां ॥ तेंदोरीतींजाणावेंतत्त्वतां ॥ ज्ञानोत्तरकाळीं ॥ २९ ॥ एकशास्त्रीयएकलौकिकी ॥ उठतसेसाभिमानतानिकी ॥ परीतेदोनीभिन्नभिन्नअवलोकी ॥ सत्यमिथ्याविभागें ॥ ३० ॥ मीअसंगनिर्विकल्पपरिपूर्ण ॥ हाशास्त्ररीतीचाअभिमान ॥ उठेजेधवांसत्यत्वेंआपण ॥ निर्विकल्पतास्थापी ॥ ३१ ॥ मीखातोंबोलतोंयाव्यापारीं ॥ लौकिकरीतींसाभिमानधरी ॥ मिथ्यास्मरतसेअंतरीं ॥ कृतिहेजीवाची ॥ ३२ ॥ यासविकल्पाचेंजेंकार्य ॥ तेंनिर्विकल्पींआरोपनहोय ॥ आणिअसंगत्वजेंकांशास्त्रीय ॥ आभासानस्थापी ॥ ३३ ॥ कार्यजोएकत्रमेळविना ॥ तोएकत्रकेवींकरीकारणा ॥ तस्मात्असंगीं नजायअहंपणा ॥ अहंपणींअसंगनये ॥ ३४ ॥ अरेअहंब्रह्मींचासाभिमान ॥ उठेतोसविकल्पींकरीस्थापन ॥ केवळनिर्विकल्पजोआपण ॥ तेथेंअहंस्फूर्तिकैंची ॥ ३५ ॥ ऐसासत्याचासाभिमानघेतां ॥ निर्विकल्पींनस्थापीतत्त्वतां ॥ तरीमगदेहादिकांचीवार्ता ॥ लावीकैंशीनिर्विकल्पीं ॥ ३६ ॥ असोदोरीतींऐसाअभिमान ॥ ज्ञानजाहलियाज्ञात्यालागून ॥ निर्बाधअसेसहजेंकडून ॥ ह्मणूनअमुख्य ॥ ३७ ॥ मुख्यसाभिमानअज्ञानाचा ॥ विचारविनाहींयासंघाचा ॥ कोणताआत्माआणिअनात्म्याचा ॥ कैंचाअसेशोध ॥ ३८ ॥ उगाचियासर्वहीसंघासी ॥ मीचम्हणूनघे-

तलेंदिननिर्शी ॥ हाचिमुख्यअहंकारयाजीवासी ॥ बंधनींघालीवळें ॥ ३९ ॥ ऐ-
सामुख्यअहंकारज्ञानिया ॥ नुपजेकदांज्ञानजाहलिया ॥ म्हणोनिमुख्यऐसेंम्हणावें
तया ॥ साभिमानज्ञात्याचा ॥ ४० ॥ तस्मात्‌रविदत्तालयसाक्षिज्ञान॥तेंचिनिर्विक-
ल्पब्रह्मआपण ॥ इतुकीचहेखूणकरींजतन ॥ निःसंशयेंसी ॥ ४१ ॥ हासाभिमान
कदांनम्हणावा ॥ सविकल्पेंघेतलाचिघ्यावा ॥ निर्विकल्पींनिर्विकल्पसदैवा ॥ आहे-
सितैस।सिद्ध ॥ ४२ ॥ तूंतोंकदांसविकल्पनहोसी ॥ तरीतत्कृतिहेकायतुजसी ॥ ते-
चितुझियाध्यासेंमुक्तताअपेसी ॥ पावोनमिळतीतुज ॥ ४३ ॥ येथेंतुझेंकायगेलें ॥
होइनाजेंस्वभावेंचिजाहलें ॥ तयाचेंमीपणमात्रजरीघेतलें ॥ तरीतेंबाधकहोय ॥४४॥
तस्मात्‌तयाचेंजेंकांमीपण ॥ वाटेलतुजजरीनकळून ॥ तितुकेंकाढावेंनिवडून ॥ डो-
ळियाचेंहारळजेवीं ॥ ४५ ॥ आणिअसंगत्वजेंआपुलें ॥ कदापिनजावेंविस्मरलें ॥
तरीतुझेंनिर्विकल्पत्वसंचलें ॥ राहेसविकल्पउद्भवतां ॥ ४६ ॥ पहिलाचिसंचलाअ-
ससी ॥ सविकल्पकधींहीनहोसी ॥ परीभ्रांतिउद्भवलीसविकल्पाऐशी ॥ तेसांडोनी
स्वस्थराहें ॥ ४७ ॥ अरेडोळाजेव्हांदीपनसतां ॥ अंधारसहजींदेखतहोता ॥ तो
दिवाजरीतेथेंलागतां ॥ तरीकांपाहणेंदुजेंहोय ॥ ४८ ॥ जयापाहण्यानेंअंधारप-
हावा ॥ त्याचिदेखण्यानेंदेखिजेदिवा ॥ गेयेंकदापिजुनानवा ॥नघ्यावाकुतर्क ॥४९॥
तैसासविकल्पाचानिपटूनलय ॥ हातुजनिर्विकल्पाहोयप्रत्यय ॥ कींनाहींचकांहींउरे
अद्वय ॥ शून्यदेखणासहज ॥ ५० ॥ तेंदेखणेंजैसेंनिर्हेतुक ॥ केवळजाणणेंनिर्विकार-

क ॥ त्याचिज्ञानेंजाणणेंकौतुक ॥ वृत्तिउठलीजरी ॥ ५१ ॥ शून्यजाणणेंतेंनिर्विकार ॥ वृत्तिउठतांकायजाहलाविकार॥तेंजाणणेंहोतेंजेंनिर्धार॥हेंकायदुजेंजाहलें ॥५२॥ जेंनहोतांनविकारतां ॥ जाणण्याचीएकरूपता ॥ मगलयाचाकींवृत्तीचाजाणता ॥ असोकैसाही ॥ ५३ ॥ तेथेंमनबुद्धिजरीउठली ॥ अंतरसृष्टिकल्पिती जाहली ॥ तेबुद्धिसृष्टीहीजाणिली ॥ तरीतेंज्ञानएकरूप ॥ ५४ ॥ जैसेंदीपामुळेंपदार्थमंदिरींचे ॥ दिसतीजरीभिन्नभिन्नसाचे ॥ तरीडोळियासीदुजेपणनवचे ॥ देखणेंतेंपूर्ववत् ॥ ५५ ॥ तैशीवृत्तीमुळेंबुद्धिआदिसृष्टि ॥ दिसतसेसाक्षित्वाचेदृष्टि ॥ तरीजाणण्यासीदुसरीगोष्टी ॥ उद्भवलीनाहीं ॥ ५६ ॥ पुढेंइंद्रियद्वारानिघोनी ॥ प्रत्यक्षविषयाचेग्रहणीं ॥ ऐशीजागृतीसीदशाजेदेखणी ॥ तेअसेएकरूप ॥ ५७ ॥ दीपअसोनिपोथीवाचितां ॥ उपनेत्रासीहोयलाविता ॥ तरीहीनेत्रासीदेखण्यापरता ॥ दुजाकोणताभाव ॥ ५८ ॥ तैसेंवृत्तीपासूनविषयांत॥ पदार्थएकलेंज्ञानजाणत ॥ मध्येंजीवत्वेंजोस्फुरवित ॥ उपनेत्रजैसा ॥ ५९ ॥ उपनेत्रेंकींदीपप्रकाशें ॥ पोथीवाचीकींअन्यपाहतसे ॥ परीडोळियाचेंदेखणेंजेंअसे ॥ तेंएकरूप सर्वदा ॥ ६० ॥ तैशीवृत्तिआणिमनादिसंकल्प ॥ मध्येंआभासेजीवस्फुरद्रूप ॥ इंद्रियद्वाराविषयघेतीअमुप ॥ परीजाणणेंएकरूपसदां ॥ ६१ ॥ वृत्तिलयाचाजैसा जाणता ॥ तोचिसहजींजाणेवृत्तिउठतां ॥ जरीमनादिबाह्यआतौता ॥ परीजाणणें समान ॥ ६२ ॥ लयअथवाउद्भवकालीं ॥ चिद्रूपतानव्हेन्यूनागळी ॥ मगउद्भवोमा-

वळोभलतेवेळीं ॥ अकृत्रिमनिर्विकल्पता ॥ ६३ ॥ ऐशीनिर्विकल्पतासहजसंचली ॥ मगसविकल्पताउठेकींमावळली ॥ तयेनेंअहंब्रह्मब्रह्मणोनिघेतली ॥ ऊर्मिसाभिमानाची ॥ ६४ ॥ तरीतेसुखरूपघेवोंसदां ॥ अथवादेहव्यापाराचाधंदा ॥ परीमीनिर्विकल्पसंचलोंतोकदां ॥ किमपिसविकल्पनव्हे ॥ ६५ ॥ रविदत्ताअतिसावधानमानसीं ॥ एकादेहाचीसविकल्पताजैशी ॥ निर्विकारत्वेंजाणतअससी ॥ तेवींचजाणता सर्वांचा ॥ ६६ ॥ पाहेंब्रह्मादिपिपीलिकावरी ॥ सविकल्पतेचिएकचिपरी ॥ लीनत्वेंअसेमात्रस्थावरीं ॥ परीदेखणातूंलयाऐसा ॥ ६७ ॥ जंगमींसविकल्पस्वप्नजागृती ॥ जैशियापरीएक पिंडस्थिति ॥ स्थावरींजैशीमूर्छासुप्ति ॥ परीसविकल्पतागूढ ॥ ६८ ॥ गूढम्हणिजेअज्ञानींलीन ॥ सविकल्पत्वअसेअज्ञानघेऊन ॥ जंगमींतोवृत्त्यादिदेहांतसंपूर्ण ॥ उघडसविकल्पता ॥ ६९ ॥ असोऐशीस्थावरजंगमात्मक ॥ सृष्टींचीरचनासकळिक ॥ कीटककिंवाब्रह्मादिक ॥ एकजिन्नसमासला ॥ ७० ॥ एकपिंडींचीसविकल्पता ॥ जाणिलीअसेजीवसाहिता ॥ तैशीचसर्वांमाजींएकरूपता ॥ पाहेंसविकल्पाची ॥ ७१ ॥ सविकल्पत्वज्याठाईंउद्भवलें ॥ तेंअधिष्ठाननिर्विकल्पसंचलें ॥ तेंलयसाक्षित्वजेसेंआपुलें ॥ तेंवोळखीसर्वीं ॥ ७२ ॥ सर्वांमाजींनिर्विकल्पभिन्न ॥ कदांनपाहेंपिंडभिन्नम्हणून ॥ तूंएकलाचिनिर्विकल्पआपण ॥ अससीस्थावरजंगमीं ॥ ७३ ॥ अरेसर्वांमाजींसविकल्पतासमान ॥ मगनिर्विकल्पता होईलकेवींभिन्न ॥ जळप्रतिबिंबसर्वघटींअभिन्न ॥ तरीगगनवेगळालेंकैसें ॥ ७४ ॥

पंचभूतादितृणापर्यंत ॥ हेतोंस्थावरचिबोलिजेत ॥ तेवींचजंगमाचेदेहसमस्त ॥ जडरूपसमान ॥ ७५ ॥ सजळअथवाविजलघट ॥ आणिभिंतीआदिचौफाळेमठ ॥ एकरूपमृत्तिकाचिदाट ॥ इतुकियामाजीं ॥ ७६ ॥ तैसेंसर्वभौतिकांसहित ॥ आणि ब्रह्मांडपंचभूत ॥ हेजडरूपचिसमस्त ॥ एकरूपअसती ॥ ७७ ॥ जलतेथेंआकाश बिंबलें ॥ विजलतेथेंअदृश्यठेलें ॥ तैसेंस्फूर्तीपासूनप्राणांतउमटलें ॥ तेथेंसविकल्पतास्पष्ट ॥ ७८ ॥ प्राणजेथेंगूढत्वेंअसे ॥ तेथेंसविकल्पतागुप्तवसे ॥ मगअसोतसानथोरभलतैसे ॥ गगनादितृणांत ॥ ७९ ॥ सप्राणकीटकादिविरंचि ॥ तेथेंतोप्रगटतांसविकल्पाची ॥ जैशीघटजलींगगनाभासाची ॥ प्रतीतिस्पष्ट ॥ ८० ॥ असोसविकल्पतासर्वींव्यापक ॥ तरीनिर्विकल्पतातोंअधिष्ठानएक ॥ गगनजेवींघटमठींसकळिक ॥ पाहतीस्पष्ट ॥ ८१ ॥ एकचिआकाशवेगळालेघटीं ॥ सजलींनिर्जलींसमानदाटी ॥ परीतेंगगनअभिन्नजरीराहटी॥भिन्नभिन्नघटांची॥८२॥तैसेंनिर्विकल्पसच्चिद्रूप ॥ स्थावरजंगमींहेंएकरूप ॥ जरीहेंभिन्नभिन्ननामरूप ॥ सानथोरजडचेतन ॥ ८३ ॥ जैसेंनिर्विकल्पसर्वींव्यापलें ॥ तैसेंचिसविकल्पहीउमटलें ॥ सविकल्प तेंअहंनिष्ठराहिलें ॥ निर्विकल्पतेंनिर्विकल्प ॥ ८४ ॥ जैसेंजलासहितप्रतिबिंबचंचळ ॥ उठेआटेहेलावेबरळ ॥ तैसेंसविकल्पतेंकदांनिश्चळ ॥ नव्हेकवणांतीलही ॥ ८५ ॥ आणिनिर्विकल्पजेंसर्वींसंचलें ॥ तेंकिमपिनाहींचंचळजाहलें ॥ जैसेंघटमठींगगनदाटलें ॥ परीउपाधीनेंहालेना ॥ ८६ ॥ एवंपिंडब्रह्मांडात्मकजड ॥ स्थावर

जंगमादितउदंड ॥ हेंपंचभूतांचेंथोतांड ॥ एकदेहतैसेंसंसारें ॥ ८७ ॥ स्फूर्तीपासूनप्राणापर्यंत ॥ जैसेंआपुलेदेहींसविकल्पउमटत ॥ तैसेंचितृणादिब्रह्मदेवासहित ॥ एकरूपपाहेंसवीं ॥ ८८ ॥ निर्विकल्पतातोंगगनापरी ॥ एकरूपसर्वांहीमाझारी ॥ तुवां अनुभविलीलयसाक्षित्वेंअंतरीं ॥ तैशीचअनुभवीसर्वीं ॥ ८९ ॥ मीनिर्विकल्पत्वेंसवीं समान ॥ एकरूपनानात्वींअभिन्न ॥ ऐसेंआठवीसविकल्पेंकडून ॥ चिद्गगनजेवीं सर्वी ॥ ९० ॥ हासर्वत्रींनिर्विकल्पब्रह्मात्मा ॥ एकरूपलयसाक्षीपरमात्मा ॥ परी यासविकल्पात्मकरूपनामा ॥ स्पर्शलानाहीं ॥ ९१ ॥ इतुकियाचींअनंतकर्मे ॥ होतीजातीधर्मिंधर्में ॥ परीसविकल्पकरूपनामें ॥ निर्विकल्पास्पर्शतीना ॥ ९२ ॥ त्या इतुक्यांमाजींमीअसून ॥ नेघेतयाचेंपुण्यपापआचरण ॥ तरीयाएकदेहउपाधीचें चळण ॥ माथांघेउंकैसें ॥ ९३ ॥ सारेंदेहजैसेपरोक्ष ॥ तैसाचिहादेहएकप्रत्यक्ष ॥ आणिलयसाक्षीजोमीअपरोक्ष ॥ तेवींसर्वांतीलनिर्विकल्प ॥ ९४ ॥ देहएकअसोप्रत्यक्षजड ॥ परीअहंस्फूर्तिजेघेतसेवाड ॥ तेसविकल्पताचेतनत्वेंअजड ॥ यादेहांतीलतैशीपराची ॥ ९५ ॥ एकादेहांतीलहेसविकल्पता ॥ मजनिर्विकल्पाहूनपरोक्षतत्वतां ॥ तैशीचसर्वांतीलउमटेचंचळता ॥ निर्विकल्पाहूनभिन्न ॥ ९६ ॥ सर्वव्यापक जोब्रह्मप्रत्यगात्मा ॥ निर्विकल्पेंअधिष्ठानयारूपनामा ॥ तोमीएकचिअपरोक्षमहात्मा ॥ येरसविकल्पपरोक्ष ॥ ९७ ॥ एवंसविकल्पचिद्रूपतासमस्तांची ॥ ब्रह्मादिकीटकांतकींआपुलेदेहाची ॥ परोक्षचिपाहेंवाउगीची ॥ उठेमुरेआपसया ॥ ९८ ॥

निर्विकल्पत्वसर्वीसंचलें ॥ लयजाणेकींजाणेसर्वेउद्भवलें ॥ तेंचिअपरोक्षत्वेंरूपआपुलें॥ तिहींहीकालींसमान ॥ ९९ ॥ ऐसेंएकतानअनुसंधान ॥ सर्वतादात्म्याचेंराखीस्मरण ॥ कींलयसाक्षीसर्वत्रींएकआपण ॥ येरपरोक्षसविकल्पता ॥ ४५०० ॥ ऐसें सविकल्पतेंअहंनिष्ठ ॥ निर्विकल्पतोंअपरोक्षस्वयेंस्पष्ट ॥ हेउभयएकरूपपाहेंअविट ॥ ब्रह्मादितृणांत ॥ १ ॥ जडगगनादितृणावरी ॥ जंगमेंब्रह्मादिकीटकांतसारीं ॥ एकरूपपाहेंनिर्धारीं ॥ भलतेहीअवस्थे ॥ २ ॥ निर्विकल्पजोआपणब्रह्म ॥ ओतप्रोतएकरूपसम ॥ यामध्येंसविकल्पाचाउद्भम ॥ आणिस्थितिलय ॥ ३ ॥ सर्व पिंडांसहितसविकल्पता ॥ निर्विकल्पाचिद्गगनाआंतौता ॥ किंवासविकल्पामध्यें अपरोक्षता ॥ व्यापकपणेंनिर्विकल्प ॥४॥ जैसेघटमठआकाशाचेपोटीं ॥ कींघटमठीं आकाशाचीदाटी ॥ तैशीआपणामध्येंजगाचीराहटी ॥ कींजगामध्येंआपण ॥ ५ ॥ सविकल्पतितुकेंचिहेंजग ॥ पाणियावरीजैसेतरंग ॥ तरंगींपाहतांपाणीअभंग ॥ तैसेंसविकल्पींब्रह्म ॥६॥ यापरीजगामध्येंसबराभरित ॥ परिपूर्णनिर्विकल्पअनंत ॥ कींअनंतामध्येंजगसमस्त ॥ उद्भवेराहेमावळे ॥ ७ ॥ सविकल्पउद्भवतांआंतबाहेरी ॥ तैसेंचिसभोंवतेंस्थितिजोंवरी ॥ लयहोतांएकरूपनिर्विकारी ॥ लयसाक्षीब्रह्म ॥ ८ ॥ अथवासविकल्पनिर्विकल्प ॥ भिन्नतरीकोठेंअसतीअल्प ॥ जगजेंउद्भवलेंनामरूप ॥ यासीपृथक्सत्वकैंचें ॥ ९ ॥ यासीआहेपणापरब्रह्माचा ॥ भासती व्यापारतीचिद्रूपेंसाचा ॥ प्रियत्वस्वभावतोआनंदाचा ॥ तरीयासीरूपकाय ॥ १० ॥

दोरीवांचोनियांसर्पासी ॥ अथवाशिंपल्यागूनियांरजतासी ॥ किंवास्थाणूविरहित पुरुषासी ॥ कायरूपअसेभिन्न ॥ ११ ॥ तैसेंअस्तिभातिप्रियत्वाविण ॥ कायनाम-रूपांसीवेगळेपण ॥ असेह्मणूनकाढावेंभिन्न ॥ अमुकह्मणोनी ॥ १२ ॥ हेंअसोरज्जु-सर्पादिक ॥ दृष्टांतअसतीविवर्तात्मक ॥ परीउद्भवलेंजेंकांसोपाधिक ॥ तेंहीकारणा-विणअरूप ॥ १३ ॥ मृत्तिकेवांचूनियांघटें ॥ कींकापुसावीणतंतुपटें ॥ अथवासुवर्ण-रहितचांगुलेवाइटे ॥ नगहीरूपायेती ॥ १४ ॥ पाणियावांचोनितरंग ॥ कींआका-शत्यागेंउठतीमेघ ॥ तैसेंनिर्विकल्पाहूनिहेंजग ॥ सविकल्पत्वेंकोठेंअसे ॥ १५ ॥ सर्पादिव्यर्थचिभाविले ॥ घटादिरूपनामकल्पिलें ॥ परीदोरीकींमृत्तिकादिसंचले ॥ सर्पघटादिनसती ॥ १६ ॥ तैसेंसाकाराआलेंतेंरूप ॥ नामेंअमुकअमुकअमुप ॥ प-रीतेदोनीहीअसद्रूप ॥ उद्भवलेनाराहिले ॥ १७ ॥ हेअवघीअज्ञानाचीकल्पना ॥ये-ऱ्हवींकोणतायासीआहेपणा ॥ एवंसर्वनाहींचअस्तिहेनाना ॥ किंचितहीसर्व ॥१८॥ सर्वनाहींचहेबाधाकरुनी ॥ सर्वहेंब्रह्मश्रुतिवाखाणी ॥ तस्मात्एकनिर्विकल्पाचिपूर्ण-पणीं ॥ सविकल्पनाहींचनाहीं ॥ १९ ॥ सर्पनोव्हेअवघीदोरी ॥ रजतनाहींचाशिंप सारी ॥ तैसेंनिर्विकल्पएकरूपनिर्धारी ॥ सविकल्पनाहींचनाहीं ॥ २० ॥ स्थाणूच एकपुरुषहाकोठें ॥ मृत्तिकाएककैंचीघटे ॥ कापूसचिअसेतंतुनापटें ॥ तेवींनिर्विक-ल्पचिएक ॥ २१ ॥ अलंकारनसतीएकसुवर्ण ॥ कैंचेतरंगएकरूपजीवन ॥ तैसे कैंचेसविकल्पधर्मधर्मीलक्षण ॥ आहेतोंनिर्विकल्प ॥ २२ ॥ घटादिकांच्याठाईंपा-

हतां ॥ मृत्तिकाआदिभासतीतत्त्वतां ॥ केवळमृत्तिकादिकांतअवलोकितां ॥ घटादिकांचालेशनुरे ॥ २३ ॥ तैसेंसविकल्पत्वींजरीपाहिलें ॥ तरीनिर्विकल्पओतप्रोतसंचलें ॥ केवळनिर्विकल्पींसविकल्पआटलें ॥ लयसाक्षीच्याअनुभवें ॥ २४ ॥ लयसाक्षीनिर्विकल्पामाजीं ॥ सविकल्पनाहींचनाहींसहजीं ॥ उद्भवतांहीनाढळतीचदुर्जी ॥ एकनिर्विकल्पखरें ॥ २५ ॥ ऐसेंअन्वयव्यतिरेकेंकडून ॥ पाहतांयथार्थत्रिधाप्रमाण ॥ सविकल्पनाहींचनाहींकाळींकवण ॥ त्रिकाळींनिर्विकल्प ॥ २६ ॥ ऐशींनामरूपेंविचारेंत्यागितां ॥ अवघेंअस्तिभातिरूपसमस्ता ॥ तरीकैंचेस्थावरजंगमआतां ॥ भूतभौतिकेंकैंचीं ॥ २७ ॥ कैंचाब्रह्माविष्णुमहेश ॥ कैंचेकीटकांतपिंडअनेश ॥ एकलेंनिर्विकल्पअविनाश ॥ नामरूपनाहीं ॥ २८ ॥ तस्मात्आपुलादेहआणिजग ॥ उद्भवलेचनाहींतहेंसांग ॥ तरीस्फूर्त्यादिप्राणांतउमग ॥ राहेकोठेंसविकल्पता ॥ २९ ॥ एवंसविकल्पत्वाचाअभाव ॥ एकनिर्विकल्पचिसर्वदैव ॥ तेथेंमीतूंपणाचाकोठेंभाव ॥ कोठेंपरोक्षापरोक्ष ॥ ३० ॥ ऐसानिश्चयाचिबाणनगेला ॥ समाधिउत्थानकैंचेंत्याला ॥ तथापिसविकल्पाउद्भवजाहला ॥ तरीहीसमाधिनमोडे ॥ ३१ ॥ लयहोऊनजेकानिर्विकल्पता ॥ तोअसंप्रज्ञातसमाधितत्त्वतां ॥ आणिउद्भवींनिहीस्थितिएकरूपता ॥ तोसंप्रज्ञातसमाधि ॥ ३२ ॥ सुवर्णादिआटूनजरीपाहे ॥ तरीअलंकारादिलेशनलाहे ॥ तैसेंसविकल्पकिमपिनराहे ॥ तेंनिर्विकल्पअसंप्रज्ञ ॥ ३३ ॥ अलंकारादिअसतां ॥ नामरूपेंविण

सुवर्णतत्त्वतां ॥ तैसेंनिर्विकल्पसविकल्पउद्भवतां॥हेंसविकल्पसंप्रज्ञ ॥३४॥सविकल्प
जरीउद्भवलें ॥ तरीतेंमिथ्यात्वेंप्रतीतीसआलें ॥ त्यामध्येंअसूननाहींहालवलें ॥नि-
र्विकल्पतेंनिर्विकल्प ॥ ३५ ॥ अलंकारहोतांसुवर्णपणा ॥ जाहलाचिनाहींअधिकउ-
णा ॥ मगअसोतकींआटोतनगनाना ॥ सुवर्णएकरूप ॥ ३६ ॥ तैसेंसविकल्पउद्भ-
वतांकींनिमतां ॥ निर्विकल्पसहजएकरूपता ॥ मगदोनीनामेंतरीकेउता ॥ दोहीं-
हीसमयीं ॥ ३७ ॥ निर्विकल्पत्वींहीनिर्विकल्प ॥ आणिनिर्विकल्पचिउठतांसविक-
ल्प ॥ मगतेसंप्रज्ञअसंप्रज्ञजल्प ॥ व्यर्थचिनम्हणावे ॥ ३८ ॥ परीसाधकासीदोन
भावभासले ॥ कींनिर्विकल्पसविकल्पवेगळाले ॥ म्हणोनिसमाधीसीदोंनांवांतेंठे-
विलें ॥ संप्रज्ञअसंप्रज्ञ ॥ ३९ ॥ कींसविकल्पअभावींनिर्विकल्पता ॥ तेअसंप्रज्ञा-
तसमाधितत्त्वतां ॥ अथवासविकल्पांतजेएकरूपता ॥ तेसंप्रज्ञात ॥ ४० ॥ अ-
सोउभयकाळींहीपूर्णज्ञात्यासी ॥ दुजीस्थितीचनव्हेअल्पसी ॥ तेचिनिरोपिजेल
कांहींसी ॥ साधकांनिश्चयव्हावया ॥ ४१ ॥ सविकल्पहीनिर्विकल्पावांचोन ॥ का-
यअसेअमुकम्हणून ॥ ऐसाअन्वयजोआतांकेलाकथन ॥ तेणेंसीयुक्तपाहतां ॥
॥ ४२ ॥ सविकल्पनाहींचआदिअंतीं ॥ मध्येंहीनसेचिजरीउद्भवती ॥ आद्यंत
निर्विकल्परूपचिती ॥ तेचिमध्येंहीपरिपूर्ण ॥ ४३ ॥ ऐसानिश्चयचिहोऊनगेला ॥
संशयनिपटूनमावळला ॥ मगअसोभलतियेअवस्थेला ॥ परीतोसहजसमाधि ॥
॥ ४४ ॥ सविकल्पचिद्रूपहीअसेमीची ॥ निर्विकल्पतोकेवळस्वयेंची ॥ जेसेनगमो-

डितांघडितांसुवर्णची ॥ तैसादुजाभावनाहीं ॥ ४५ ॥ ब्रह्मादितृणांतसारेंजग ॥ पाहेजरीतरीतेंनिजांग ॥ स्पर्शलाचिनाहींदुसराभाग ॥ जडकींचेतन ॥ ४६ ॥ सविकल्पनिर्विकल्पमात्रदोनी ॥ भागकेलेबोलावयालागुनी ॥ परीएकरूपचिसदां ज्ञानी ॥ मीचम्हणूनघेती ॥ ४७ ॥ स्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत ॥ हेसविकल्पवस्तुजात ॥ परीज्ञातानामरूपाविरहित ॥ एकनिर्विकल्पघेतसे ॥ ४८ ॥ कींसविकल्पचिद्रूपहीमीपूर्ण ॥ जैसेंनगींएकरूपसुवर्ण ॥ दुसरेंकिमपिहेंनसेभान ॥ नामरूपजगाचें ॥ ४९ ॥ विष्णुआदिपुढेंआले ॥ कींकीटकादिसमोरदेखिले ॥ परीउंचनीचनाहीं कल्पिले ॥ एकनिर्विकल्पस्वयें ॥ ५० ॥ तैसेंचिगगनथोरतृणहेंसान ॥ पाहतांभावीनाअमुकम्हणून ॥ एकरूपचिनिर्विकल्पआपण ॥ निजांगेंअसे ॥ ५१ ॥ जैसाएकदेहसर्वसंघासहित ॥ मीचम्हणूनिप्रतीतिघेत ॥ तैसेंब्रह्मांडहेंसमस्त ॥ अपरोक्षज्ञानिया ॥ ५२ ॥ सविकल्पकाळींसर्वसविकल्पा ॥ मीचम्हणूनघेतसेनिर्विकल्पा ॥ केवळनिर्विकल्पींतोमीतूंयाजल्पा ॥ ठावकैंचाअसे ॥ ५३ ॥ तेंस्वयेंनिजांगेंचिआपण ॥ अनुभाव्यरूपअनुभवाविण ॥ तेथेंकैंचेंउद्धवेमीतूंपण ॥ सविकल्पाअभावीं ॥ ५४ ॥ सविकल्पींमात्रनिर्विकल्प ॥ उद्धवतांघेतसेएकरूप ॥ परीउंचनीचहेनाम रूप ॥ नस्पर्शतीकदा ॥ ५५ ॥ आतांहेंसाविकल्पत्वेंअसो ॥ कींनिर्विकल्पींसमरसो ॥ परीदुसरेपणाचाअतिसो ॥ ज्ञातयानाहीं ॥ ५६ ॥ सतरंगअथवानिस्तरंग ॥ [illegible]जैसाएकरूपअभंग ॥ तैसासविकल्पनिर्विकल्पींअसंग ॥ निर्विकल्पस्वयें ॥

॥ ५७ ॥ समेघअमेघएकआकाश ॥ न्यूनाधिकाचानसलेश ॥ तैसासविकल्पानिर्वि-
कल्पींअविनाश ॥ निर्विकल्पस्वयें ॥ ५८ ॥ ज्वाळाअसतांकींमावळतां ॥ अग्नीसी
जेवींएकरूपता ॥ तैसासविकल्पींनिर्विकल्पींतत्त्वतां ॥ निर्विकल्पस्वयें ॥ ५९ ॥ मृ-
गजळपडेकिंवाविघडे ॥ परीनिजतेजेंअसावेंमार्तंडें ॥ तैसेंसविकल्पानिर्विकल्पींउघ-
डें ॥ निर्विकल्पस्वयें ॥६०॥ मगसविकल्पताउमटली ॥ किंवानिर्विकल्पताअसोसं-
चली॥परीदुसरीस्थितिनाहींआली ॥ तरीभेदतोकोणता ॥६१॥ हेंजगक्रीडतेंकींपडि-
लें ॥तेणेंचिरीतींशरीरहीआपुलें ॥ परीनिर्विकल्पजेंस्वयेंसंचलें ॥ तेंजैसेंतैसें ॥६२॥
स्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत ॥ सर्वव्यापारतीजागृतींत ॥ अथवाक्रीडतसेस्वप्नाआंत ॥
कींसुषुप्तीमाजींलीन ॥ ६३ ॥ मूर्च्छिताकिंवामेले ॥ कींसमाधींतएकाग्रजाहले ॥
परीनिर्विकल्पएकरूपसंचलें ॥ भलतेहीअवस्थे ॥ ६४ ॥ भलतेंसेंहीआचरतां॥सु-
खीदुःखीकींअभोगीभोगितां ॥ निर्विकल्पाचीएकरूपता ॥ हेसहजस्थिति ॥ ६५ ॥
सर्वजगरूपएकआपण ॥ कींआपणामध्येंजगसंपूर्ण ॥ तेथेंएकदेहाचेंकर्तेपण ॥ उरे-
लकैंचें ॥ ६६ ॥ जगउद्भवलेंकींनिमालें ॥ जयानिर्विकल्पींनाहींस्पर्शलें ॥ तेथें
एकशरीराचेव्यापारजाहले ॥ तेणेंनिर्विकल्पहालकेवीं ॥ ६७ ॥ आतांउठोकींराहो
सविकल्प॥देहादिजगाचाउद्भवकींलोप॥परीज्ञात्याचीस्थितिएकरूप॥हेसहजसमाधि
॥६८॥अगारविदत्ताहेचरमास्थिति॥एकरूपसहजींसहजनिश्चितीं॥ चरमम्हणिजेशे-
वटीलइजपरती ॥ वरुतीदुजीनसे ॥ ६९ ॥ जीवन्मुक्तिविदेहस्थिति ॥ अलिप्तस्थि-

तिकैवल्यमुक्ति ॥ इजमाजींसर्वअसती ॥ वेगळेंसंपादणेंनको ॥ ७० ॥ बहुकासया बोलणें ॥ नित्यमुक्तिहीयास्थितीच्यागुणें ॥ सर्वज्ञातयाचेंघडेवर्तणें ॥ याचरमस्थितीमुळें ॥ ७१ ॥ ब्रह्माविष्णुआणिशंकर ॥ यास्थितीनेंकरितीव्यापार ॥ वसिष्ठनारदसनत्कुमार ॥ आणीकईथोरथोरज्ञाते॥७२॥मागेंजाहलेआतांवर्तमानीं ॥ असतीदत्तआदिकरूनी ॥ यास्थितीनेंचिवर्ततीजनीं ॥ येथेंभेदनाहीं ॥ ७३ ॥ विष्णुशिवहेप्रगटहोतां ॥ गुरूविरहितबाणलीतत्त्वतां ॥ इतरांसीगुरुमुखेंहेअभिन्नता ॥ पावलीइतुकाचिभेद ॥ ७४ ॥ परीस्थितीमाजींअणुमात्र ॥ भेदहानसेसाचार ॥ एकरूपसहजस्थितिनिर्धार ॥ प्राप्तज्ञानिया ॥ ७५ ॥ दुजाकासयासीअतिसो ॥ याचिस्थितीनेंआह्मीहीअसों ॥ तेचिस्थितितुजलागींसांगतसों ॥ प्राप्तव्हावीम्हणोनी ॥ ७६ अपरोक्षज्ञानजयाजाहलें ॥ लयसाक्षित्वआभिन्नत्वेंकळलें ॥ तेज्ञातेयास्थितीसीनाहींपावले ॥ ऐसेंनघडेकल्पांतीं ॥ ७७ ॥ परीकवणासीज्ञानहोतांच प्राप्ति ॥ विचारनिश्चयेंतत्क्षणींआकळिती ॥ कवणतेवृत्तीच्याध्यासेंदृढकरिती ॥ हळुहळुअभ्यासें ॥ ७८ ॥ जैसेंअपरोक्षज्ञानपावावया ॥ दोघेअधिकारीशिष्यराया ॥ एकविचारेंचिपावेलवलाह्या ॥ एकअभ्यासेंहळुहळु ॥ ७९ ॥ तैसेंचि अपरोक्षज्ञानहीजाहालियावरी ॥ उत्तमकनिष्ठदोनअधिकारी ॥ उत्तमतोहेचरमस्थितीवरी ॥ मंदपावेवृत्तिध्यासें ॥ ८० ॥ उत्तमाचानिश्चयऐसा ॥ कींमीब्रह्म निजांगेंआपैसा ॥ येरहेंसविकल्पतेंसहसा ॥ जाहलेंचनाहीं ॥ ८१ ॥ अज्ञानेंहो-

तेंवाउगेंकल्पिलें ॥ जगसत्यआणिभिन्नत्वआपुलें ॥ तेंज्ञानहोतांचिदोनिहिगेले ॥ अज्ञानासहित ॥ ८२ ॥ आत्माब्रह्मअभिन्नआपण ॥ पहिलाचिअसेकेलानाहीं नूतन ॥ देहासहितजगमिथ्यासंपूर्ण ॥ पहिलेंचिअसे ॥ ८३ ॥ ऐसानिश्चयदृढतर-चिकेला ॥ अभिन्नतोभिन्ननवचेपडिला ॥ सत्यत्वयेऊंचनेदीसविकल्पाला ॥ भिन्न-त्वांजितुकेंजग ॥ ८४ ॥ ऐशियेनिश्चयेंदेहादिजगाची ॥ वर्तणूकजितुकीहोयसवि-कल्पाची ॥ तेसुखीहोईनासंशयाची ॥ मुळीखांदिली ॥ ८५ ॥ याचिनांवेंसहजास्थि ति ॥ अपरोक्षजाहलीयाहीवरुती ॥ पूर्णविचारवंततत्क्षणींलाहती ॥ ऐसेंमंदासीन-घडे ॥ ८६ ॥ यासीअभ्यासाच्यासायासें ॥ अपरोक्षज्ञानजाहलेंअसे ॥ परीतैसाचि निश्चयनसे ॥ संशयामुळें ॥ ८७ ॥ क्षणांनिर्विकल्पदृढकरावें ॥ क्षणांसविकल्पाक-डेढासळावें ॥ क्षणांवृत्तीनेंसमाधानेंअसावें ॥ क्षणांतळमळ ॥ ८८ ॥ ऐसेंव्हावया कायकारण ॥ म्हणसीअपरोक्षजाहलियाज्ञान ॥ तरीऐकावेंएकाग्रहोऊन ॥ हापू-र्वीलध्यास ॥ ८९ ॥ अपरोक्षज्ञानजरीजाहलें ॥ परीदृढअपरोक्षानाहींपावले ॥ तें-णेंवृत्तीसीपूर्वाध्यासउमटले ॥ जेपहिलेदृढहोते ॥ ९० ॥ वृत्तीसीमीचदेहम्हणून ॥ दृढअभ्यासजाहलापुरातन ॥ आतांसंदिसेंजाहलेंअपरोक्षज्ञान ॥ अहंब्रह्मास्मीचें ॥ ॥ ९१ ॥ इकडेउदयहोतांज्ञानाचा ॥ अहंब्रह्मास्मिनिर्विकल्पसाचा ॥ निमिष्यएं-कजरीराहतांदेहाचा ॥ ध्यासउफाळेतिकडे ॥ ९२ ॥ ऐसाक्षणक्षणांविक्षेपउठे ॥ पूर्वाध्यासाचियेपरिपाठें ॥ तेंदृढअपरोक्षनम्हणावेंगोमटें ॥ लयसाक्षित्वमात्रकळलें

॥ ९३ ॥ ऐशियामंदअधिकारियासी ॥ अभ्यासपाहिजेदृढअपरोक्षासी ॥ तरहिलु
हळुदृढावेदेहबुद्धिजैशी ॥ ब्रह्मात्मबुद्धिसदृढ ॥ ९४ ॥ तस्मात्तयासीवृत्तीचाअभ्या-
स ॥ पाहिजेस्मरणरूपनिदिध्यास ॥ वाढवावेंब्रह्मात्मनिश्चयास ॥ देहबुद्धिक्षीण
करावी ॥ ९५ ॥ संकल्पउठोकींराहोजावो ॥ परीत्यासत्यत्वनद्यावेंयेवो ॥ आणीक
दुसरानाहींचउपावो ॥ स्मरणअसावेंमिथ्याचें ॥ ९६ ॥ इकडेस्मरावाब्रह्मात्माअप-
ण ॥ जोलयसाक्षीनिर्विकल्पपरिपूर्ण ॥ आणितिकडेउठतांचिसंकल्पस्मरण ॥ मि-
थ्यात्वाचेंअसावें ॥ ९७ ॥ ऐसाअभ्यासचिरकाळहोतां ॥ वृत्तीचीगळेअहंममता ॥
देहबुद्धीचाविक्षेपनुठेतत्त्वतां ॥ ब्रह्मात्मनिश्चयबाणे ॥ ९८ ॥ ऐसेंऐकतांचिरविदत्त॥
नेणपणेंअसेप्रश्नकरित ॥ कींदोहींकडीलस्मरणाचासंकेत ॥ कासयापाहिजे ॥९९॥
इकडेब्रह्मात्मत्वाचेंस्मरण ॥ तिकडेसविकल्पाचेंमिथ्यादर्शन ॥ ऐसेंदोहींकडेवोडग-
स्तपण ॥ करावेंकासया ॥ ४६०० ॥ यापरीसर्वसविकल्पाचा ॥ निरोधचिकांनक-
रावासाचा ॥ उर्वरितउरेलजोसाक्षीलयाचा ॥ तोनिविकल्पआपणस्वतां ॥ १ ॥
तस्मात्सर्वनिरोधूनसविकल्प ॥ अखंडस्थिरव्हावानिर्विकल्प ॥ जोअसंप्रज्ञातसमा-
धिअल्प ॥ उत्थानननव्हावें ॥ २ ॥ ऐसेंरविदत्ताचेंउत्तरऐकतां ॥ हांसोनिस्वामीबो-
लतीतत्त्वतां ॥ हाकायगाप्रश्नकरिसीआतां ॥ विरोधात्मक ॥ ३ ॥ मागेंतुवांपुसि-
लेंहोतें ॥ कींदेहबुद्धिनस्पर्शावीमातें ॥ मगादिसेनातमिथ्याभूतसमस्तें ॥ मृग-
जळप्राय ॥ ४ ॥ तेंविसरूनआतांम्हणसी ॥ कींनिरोधव्हावासर्वसंकल्पासी ॥ तरी

हेंनघडेंकल्पांतेंसी ॥ कोंडितांजरीवायु ॥ ५ ॥ मागुतींरावेदत्तम्हणतसे ॥ जांजांमज
तेंविस्मरणनसे ॥ परीआपणबोलिलांकींअसे ॥ समाधीचेंलक्षणाद्विविध॥६॥ एकसवि-
कल्पतेंसंप्रज्ञ ॥ दुजानिर्विकल्पअसंप्रज्ञ ॥ हेदोरीतींसमाधीचीसंज्ञ ॥ असेवेगळाली
॥ ७॥ म्हणोनिमींकेलीविनंति ॥ किंनिर्विकल्पचिअसावीस्थिति॥तरीतेसांगावीकृपामू-
र्ति॥ समाधिअसंप्रज्ञ ॥८॥ ऐसेंम्हणोनिचरणधरिले॥मगश्रीगुरुवोलतेजाहले॥म्हण-
तीवत्साआह्मींजेंबोलिलें॥तोभाववेगळा॥९॥तयाअसंप्रज्ञातसमाधीचें॥यथार्थनिरूप-
णकरूंसाचें ॥केवळनिर्मूळकरणेंसविकल्पाचें ॥ ऐसेंनव्हे ॥१०॥ हेदेहउपाधिअसतां॥
वृत्तिउठेलनिर्विकल्पता ॥ तिजसवेंमनबुद्ध्यादिकांसमस्तां॥उत्पत्तिहोय॥११॥हेंमागें-
चितुजलानिरोपिलें ॥ आणिज्ञानाज्ञानवृत्तीकडेआलें ॥ अनुभवणेंजेंनिर्विकल्पाचें
उमटलें ॥ स्मरणविस्मरणहीवृत्तीसी ॥ १२ ॥ परोक्षअपरोक्षशोकभंग ॥ आ-
निरंकुशातृप्तिअभंग ॥ ह्यामोक्षरूपअवस्थासांग ॥ सविकल्पाच्याअसती ॥ १३ ॥
तयावृत्तींसीनिरोधितां ॥ उरेअखंडितजेनिर्विकल्पता ॥ नयासींअज्ञानतरीअसे
केउता ॥ कींआतांज्ञानव्हावें ॥ १४ ॥ निर्विकल्पतेंनिर्विकल्प ॥ तेथेंकोणताचिनसे
आरोप ॥ ज्ञानाज्ञानकींस्मरणास्मरणअल्प ॥ नसेचितेथें ॥ १५ ॥ तस्मात्ज्ञाना-
दिअवस्थावृत्तीच्या ॥ होतांमावळतीअज्ञानाच्या ॥ ज्याकाकृतिवंधनात्मकाच्या ॥
आवरणविक्षेपादि ॥ १६ ॥ तयावृत्तीसीजेंनिरोधन ॥ तरीज्ञानानुभूतीचेंकवणा
स्मरण ॥ स्मरणावांचूनअज्ञानवंधन ॥ फिटेनासहसा ॥ १७ ॥ अज्ञानवृत्तींततैसें-

चिउरलें ॥ उगेंचिबलात्कारेंतयेसीरोधिलें ॥ तयासीज्ञानऐसेंक्वणबोले ॥ तेसमाधिनव्हेझोंप ॥ १८ ॥ सर्ववृत्तीचेंअज्ञानजावें ॥ अखंडनिर्विकल्पज्ञानस्फुरावें ॥ तेंचिज्ञानतेणेंचिमुक्तव्हावें ॥ तयानिरोधितांव्यर्थ ॥ १९॥ आणीकहेंईशेंजितुकेंनिर्मिले ॥ तेजीवेंकाढितांजातीलोपले ॥ मनबुद्ध्यादितोंईशेंउभाविले ॥ तेनिमतीकैसे ॥ ॥ २० ॥ यावरीजीवाचीजेकल्पना ॥ असेलबाधकरूपरचना ॥ तेत्यागिलीचत्यागितांसमाधाना ॥ पात्रहोयसाधक ॥ २१ ॥ तस्मात्स्वतःसिद्धजेजीवाचेविकल्प ॥ साधकेंनिरोधावेजेबाधकरूप ॥ तेंचिनिरोपिजेलआर्धींअल्प ॥ पुढेंनिर्विकल्पकळेल ॥ २२ ॥ ॥ श्लोकार्ध ॥ स्वतःसिद्धविकल्पास्तेनिरोधव्याःप्रयत्नतः ॥ १४ ॥ टी० ॥ स्वतःसिद्धजेजेबाधकविकल्प ॥ तेतेनिरोधावेनुरावेअल्प ॥ जैसाजैसाप्रयत्नाचासाक्षेप ॥ असेलतेणेंतेणेंरीतीं ॥ २३ ॥ येरधर्मधर्मीसहित ॥ मनबुध्यादिइंद्रियेंसमस्त ॥ हेदिसेनातकांमिथ्याभूत ॥ यांसीनिरोधनको ॥ २४ ॥ मागेंतुजलाजीवसृष्टीचें ॥ निरोपणकेलेंप्रांजळसाचें ॥ तितुकेंहीबाधकअसेकैंचें ॥ त्यांतीलहीमोक्षाउपयोगी ॥ २५ ॥ जागृतीपासूनमोक्षापर्यंत ॥ हेंअवघेंचिअसेजीवकृत ॥ परीशास्त्रीयजेंकांमोक्षासीदेत ॥ तेंत्यागितांमोक्षकैंचा ॥ २६ ॥ श्रवणमनननिदिध्यास ॥ अहंब्रह्मास्मीचाजोअभ्यास ॥ हाचिमोक्षदहोयसाधकास ॥ विचारासहित ॥ २७ ॥ वृत्तीचालयकरूनिपाहणें ॥ लयसाक्षित्वाचीप्रतीतिबाणणें ॥ हेंहीसविकल्पजीवाचेगुणें ॥ अन्यथानघडेकधीं ॥ २८ ॥ एवंश्रवणापासूनलयसाक्षित्वापर्यंत ॥ हेंशास्त्री-

यजीवाचेंजनित ॥ हेंअज्ञाननासूनमोक्षदानीहोत ॥ तरीहेंनिषेधितांनये ॥ २९ ॥
ययाचीतोंअपेक्षासाधका ॥ तरीहेसापेक्षितीदेहादिका ॥ तस्मात्रोधजोकरावा
निका ॥ तोसांगेंकवणाचा ॥ ३० ॥ मुख्यशरीरतोंसांगपाहिजे ॥ तरीघडेलसाध-
नकेलेंजेंजें ॥ श्रोत्रादिज्ञानेंद्रियेंश्रवणकीजे ॥ प्रश्नासीवाणीअसावी ॥ ३१ ॥ म-
ननासीमनबुद्धिचित्त ॥ पाहिजेतरीचमननघडत ॥ निदिध्यासासीवृत्तिअपेक्षित ॥
अहंब्रह्मास्मिरूपें ॥ ३२ ॥ सामान्यअथवाविशेषवृत्ति ॥ परीसाभिमानेंअसावी
अहंकृति ॥ जरीदृढतरअहंब्रह्मप्रतीति ॥ तरीचदेहबुद्धिगळे ॥ ३३ ॥ तस्मा-
त्वृत्तीपासूनदेहादिसकळ ॥ याईशसृष्टीचेंपाहिजेबळ ॥ त्यांतप्रतिबिंबत्वेंजी-
वहाकेवळ ॥ अपेक्षिजेसाधकें ॥ ३४ ॥ याचिहेतूवृत्त्यादिकांचा ॥ निरोधन
करावाकिमपिसाचा ॥ अशास्त्रीयस्वतःसिद्धविकल्पाचा ॥ निरोधकेलाचपाहिजे
॥ ३५ ॥ कामादिकहेबाधकअसती ॥ आणिमीमाझेपणाचीप्रीति ॥ अथ-
वाकृष्यादिकांचीकृति ॥ बळेंनिरोधिलीपाहिजे ॥ ३६ ॥ ऐसेहेबाधकस्वतः
सिद्धविकल्प ॥ मागेंत्याचेंकेलेंस्पष्टरूप ॥ ययासीउरोंनदेतांअल्प ॥ यत्नेंनि-
रोधावे ॥ ३७ ॥ निरोधह्मणिजेविवेकेंकडून ॥ लयचिव्हावायाचासंपूर्ण ॥ कींउ-
द्भवचिनव्हावाफिरून ॥ घोरमूढवृत्तीचा ॥ ३८ ॥ हेमाझेहेहेतुझेअसती ॥ हे
चांगुलेवाईटभाविजेती ॥ हेहीअसेजीवाचीकृति ॥ ह्मणोनिनिरोधावे ॥ ३९ ॥ हे
द्वेष्यहेउपेक्ष्यहेप्रिय ॥ यापासूनहोतसेअमुककार्य ॥ हेंहेंकांहींचउपेगानये ॥ हेंजी-

वकृतनिरोधावें ॥ ४० ॥ बहुतकासयासीबोलणें ॥ देहबुद्धिवाढेलजेणेंगुणें ॥ तोस्व-
धर्मअसतांहीत्यागकरणें ॥ शास्त्रीयअथवालौकिकी ॥ ४१ ॥ जेथेंजेथेंसाभिमानउ-
पजे ॥ पुण्यपापात्मकाचींउमटतीबीजें ॥ ततेअवश्यबळेंत्यागिजे ॥ स्वतःसिद्धबाध-
कम्हणोनी ॥ ४२ ॥ हेंबोलतांकधींहीनसरे ॥ परीअल्पसंकेतेंजाणावेंसारें ॥ बाधक
स्वतःसिद्धअसेलसाचारें ॥ तितुकेंखांदूनकाढावें ॥ ४३ ॥ येरहेजीवकृतहीअसतां ॥
जेबाधकनहोतीअसतीसानुकूलता ॥ तेतेंव्यापारहीनयेतीत्यागितां ॥ स्नानभोजना-
दिक ॥ ४४ ॥ आणिवृत्तीपासूनप्राणापर्यंत ॥ जितुकेंहेंअसेईशकृत ॥ ययाचेंनिरो-
ननकोकिंचित ॥ साधनाउपयोगी ॥ ४५ ॥ येथेंहीकोणीमानीलमंद ॥ कींजोंवरील-
यसाक्षिज्ञाननव्हतेंशुद्ध ॥ तोंकालहेवृत्त्यादिविशद ॥ साधनाअपेक्षिजे ॥ ४६ ॥
तेंलयसाक्षिज्ञानजाहलियावरी ॥ आतांसाधनअपेक्षाकासयातरी ॥ वृत्त्यादिनलग-
तांज्ञानोत्तरीं ॥ रोधितांबाधकाय ॥ ४७ ॥ ऐशियेआशंकेचेंउत्तर ॥ देऊंतेंऐकावें
निरुत्तर ॥ अज्ञानहोतेंतेव्हांविकार ॥ वृत्त्यादिकांचानव्हता ॥ ४८ ॥ आतांज्ञान
जाहलियाबाधकवाटती ॥ तरीहेंज्ञानचिनव्हेकेवळभ्रांति ॥ हेंमिथ्याअसूनसत्य
जाहलीप्रतीति ॥ आणित्यागूंम्हणेतोसाभिमान ॥ ४९ ॥ इकडेसत्यत्वआलेंययास-
मस्तां ॥ तिकडेबळावलीद्वैतअहंता ॥ तरीतेंअपरोक्षज्ञानअसेकेउता ॥ हेंकेवळभ्रां-
ति ॥ ५० ॥ सर्वांसीसत्यबुद्धिकेलीदृढ ॥ त्यागिताअभिमानहाभिन्नद्वाड ॥ असतां
निरोधूनबैसतांभ्याड ॥ तोमुक्तनव्हेकल्पांतीं ॥ ५१ ॥ रोगीझांकूनमारिले ॥ उप-

चारेंआरोग्यनाहींकेले ॥ तैसेंअसतांमिथ्यात्वनाहींकळलें ॥ कोंडूनबैसेमूढ ॥ ५२॥ घरासीअग्निलागला ॥ आणिकपाटदेऊनआंतठेला ॥ तैसाजीवत्वसाभिमानेंबां-धला ॥ रोधूनबैसेतोआत्मघ्न ॥ ५३ ॥ अरेअपरोक्षज्ञानजोंवरीनवर्ते ॥ तोंवरी मिथ्यात्वेंक्षीणकेलींसमस्तें ॥ तरीज्ञानजाहलियाबाधितीकेउतें ॥ कींमलेविवेकादि ॥ ५४ ॥ अथवाआणीकएकपरिहार ॥ सर्वांचालयकरोनीसाचार ॥ जीवन्मुक्तीचा सुखानुकार ॥ कवणेंभोगावा ॥ ५५ ॥ प्रजाअवघीचमारावी ॥ तरीकेवींभोगिजे राज्यपदवी ॥ तैशीसर्वेहेनिःशेषलयपावावी ॥ तरीजीवन्मुक्तिकवणा ॥ ५६ ॥ आ-णिज्ञानजाहलियासाधननलगे ॥ ह्मणसीहेंचिमुळींअयोग्य ॥ देहबुद्धिजेबैसलीअ-व्यंग ॥ तेअभ्यासेंविणनमरे ॥ ५७ ॥ वृत्तीसीअभ्यासदेहबुद्धीचा ॥ पडि-लाअसेबहुकल्पांचा ॥ ब्रह्ममीह्मणूनघेतलाजोसाचा ॥ भावतोहोपळ ॥ ५८ ॥ इतुकेनेंकृतकृत्यमानोनी ॥ बैसतांसर्वेहेनिरोधुनी ॥ पुढेंउत्थानपावतांचिक्षणीं ॥ देहबुद्धिआधींउठेल ॥ ५९ ॥ किंचित्भावजोब्रह्मास्मीचा ॥ लयहोवोनियांसमूळत-याचा॥साभिमानउफाळेलदेहाचा॥अनावरपूर्ववत॥६०॥ ह्मणसीउत्थानहोईलकास-या॥तरीऐसेंनघडेकल्पींकवणीया ॥ उर्वरितप्रारब्धभोगावया ॥ व्यापारायेणेंचिलागे ॥६१॥तेव्हांहेंसर्वसत्यप्रतिपादून॥कर्मभोगीलदेहाभिमानघेऊन ॥ जाहलेंज्ञानतेंसर्व निमून ॥ अज्ञानेंबंधनींपडे ॥ ६२ ॥ ह्मणसीउत्थानपावतांक्षणीं ॥ विवेककरावा मिथ्याह्मणोनी ॥ तरीपुढेंजोप्रवर्तसीविवेचनीं ॥ तोआतांचिकांनकरिसी ॥ ६३ ॥

निरोधूनउत्थानींजरीविवेचनकेलें ॥ तरीतेंविचाराचेंचिफळपावलें ॥ निरोधानेंअ-
धिककायजाहलें ॥ आतिकष्टकरोनी ॥ ६४ ॥ तस्मात्सर्वहेंअसतांवृत्तीनें ॥ खलून
ब्रह्मबुद्धिवाढवणें ॥ तरीचदेहबुद्धिक्षीणहोणें ॥ येऱ्हवींनिरोधेंनव्हे ॥ ६५ ॥ देहबु-
द्धिवळकटजैशीजाहली ॥ तैशीब्रह्मबुद्धिपाहिजेदृढकेली ॥ हेहोईलजरीचिरकालवृ-
त्तिखलिली ॥ नुसध्यानिरोधेंनोव्हे ॥ ६६ ॥ अपरोक्षज्ञानजरीजाहलें ॥ एकदांल-
यसाक्षीप्रतीतीआलें ॥ तरीहीवृत्तीनेंपाहिजेघोकिलें ॥ दृढअपरोक्षव्हावया ॥ ६७ ॥
दृढअपरोक्षतयाह्मणावें ॥ कींत्रिधापरीहीउत्थाननव्हावें ॥ सत्यासीमिथ्यात्वनयावें ॥
आणिमिथ्यात्वासत्यत्व ॥ ६८ ॥ देहाऐशीब्रह्मात्मबुद्धि ॥ दृढव्हावीस्वप्नाहीमधीं ॥
भलतैसादेहव्यापारोपरीकधीं ॥ अहंस्फूर्तिहोऊंनये ॥ ६९ ॥ ऐसेंदृढअपरोक्षहोय
तोंपर्यंत ॥ दृढअभ्यासपाहिजेस्मरणयुक्त ॥ ह्मणोनिवृत्त्यादिहेअपेक्षिजेत ॥ लयसा-
क्षित्वकळतांही ॥ ७० ॥ ऐसेंअसतांयावृत्त्यादिकांचें ॥ लयसाक्षित्वकळतांकाजन-
वचे ॥ हेंचिबोलणेंनव्हेज्ञातयाचें ॥ भ्रामकेंबोलावें ॥ ७१ ॥ अरेदृढापरोक्षहींविज्ञा-
नजाहलिया ॥ सर्वअपेक्षितीवृत्त्यादिकाया ॥ श्रवणसंवादकरोनिसंतसमुदाया ॥
आनंदापाववितीं ॥ ७२ ॥ साधकमुमुक्षूसीहीउपदेश ॥ करणेंलागेअतिसायास ॥
तस्मातज्ञानोत्तरींनलगेऐसेंफोंस ॥ बोलणेंजाहलें ॥ ७३ ॥ वृत्त्यादिकांचीअपेक्षान-
लगे ॥ ऐसेंघडेनाकवण्याहीप्रसंगें ॥ म्हणोनिहेअसतांचिलागवेगें ॥ मिथ्यात्वस्म-
रूनअसावें ॥ ७४ ॥ मिथ्यात्वचिदृढयासर्वांसी ॥ आणिआपणतेंनव्हेचिअविनाशी॥

स्वयेंआत्माब्रह्मअखंडैकरसीं ॥ हेंस्मरणविसरूंचनये ॥ ७५ ॥ येथेंहीम्हणसीकीं स्वभावें ॥ हेंसर्वजरीपूर्वेवतचीअसावें ॥ तरीकामादिकउठतीआघवे ॥ स्वतःसिद्ध विकल्प ॥ ७६ ॥ मनबुध्यादिहेजीवंतअसतां ॥ विषयरूपदेखेलसमस्तां ॥ तया विषयाचेंचिंतनघडतां ॥ कामहासंभवे ॥ ७७ ॥ कामभावींक्रोधउपजे ॥ क्रोधेंमोह समुद्रींबुडिजे ॥ तेणेंस्मृतिभंगातेंपाविजे ॥ स्मृतिभंगतोचिनाश ॥ ७८ ॥ ऐसापरं-परेनेंघातहोय ॥ म्हणोनिनिर्विकल्पहाउपेगानये ॥ ऐसाकवणासीजरीसंशय॥तरीअव-धाराएकाग्र ॥ ७९ ॥ इतुकापरंपराअनर्थरूप ॥ उद्भऊनयेईलजोंवरीसंकल्प ॥ तों-वरीविवेकादिकांयेईलझोंप ॥ कींब्रह्मात्मज्ञानलोपलें ॥ ८० ॥ अरेविषयचिंतनाचि उद्भवतां ॥ आधींमिथ्यात्वस्मरेलतत्त्वतां ॥ इकडेजन्मलाचिनाहींभोक्ता ॥ तरीइ-च्छीविषयकवण ॥ ८१ ॥ इकडेभोक्ताहीजन्मेना ॥ तिकडेविषयासत्यत्वसंभवेना ॥ तरीकामहाउद्भवूनहोयतरणा ॥ हेंकैसेंघडेल ॥ ८२ ॥ इतुकाअवसरपडेलकैसा ॥ कींविस्मरणहोईलजाहालियाअभ्यासा ॥ तस्मात्भेदउठतांहीजरीआभासा ॥ स्मरे अहंब्रह्मम्हणोनी ॥ ८३ ॥ मीस्वयेंब्रह्मात्मापूर्ण ॥ भोक्तानोव्हेचिजीवत्वेंआपण ॥ आणिहेदृश्यभाससंपूर्ण ॥ मिथ्यात्वेंस्मरेझडकरी ॥ ८४ ॥ जयासीअभ्यासाचीउणी-वता ॥ तयासीश्रुतिमाउलीसांगेतत्त्वतां ॥ कींआमरणआसुप्तिनविसरतां ॥ स्मृ-तिसदृढराखावी ॥ ८५ ॥ किंचित्हीयाकामादिकांसी ॥ अवसरनद्यावासत्यत्वबुद्धी-सी ॥ एकतानस्मरावेंदिवानिशीं ॥ ब्रह्मसत्यजगमिथ्या ॥ ८६ ॥ हेंचिबोलणेंबहु-

धापुढें ॥ असे तें कळेल साधकाकोडें ॥ कीं तच्चिंतनीं तत्कथनीं जोपवाडे ॥ तया विस्मरण नव्हेल ॥ ८७ ॥ प्रस्तुत येथें स्मरण राखावें ॥ स्फूर्तीपर्यंत मिथ्यात्वें पहावें ॥ स्मरणमात्र असतां निरोधावें ॥ नलगे सविकल्पा ॥ ८८ ॥ सविकल्प पूर्ववत् ही असतां ॥ अभ्यासाची होतां दृढता ॥ निर्विकल्प ही असंप्रज्ञता ॥ समाधि प्राप्त होय ॥ ॥ ८९ ॥ केवळ सविकल्प रोधोनियां ॥ पावेल असंप्रज्ञ समाधीसी तया ॥ ऐसें न व्हे वृत्त्यादि सर्व असोनियां ॥ निर्विकल्पता प्रगटे ॥ ९० ॥ परी अभ्यासमात्र केला पाहिजे ॥ तरी असंप्रज्ञातता लाहिजे ॥ ते ही सविकल्प समाधीचे व्याजें ॥ घडेल निःसंशय ॥ ॥ ९१ ॥ तेचि आधीं सविकल्प संप्रज्ञ ॥ समाधी सी नाम जें संज्ञ ॥ निरोपिजेल यथारीतीं मान्य ॥ जे सर्वज्ञा तया ॥ ९२ ॥ सविकल्प समाधीचीं हिं लक्षणें ॥ दोन असती ते वोळखणें ॥ एक दृश्यानुविद्ध साधका बाणे ॥ दुजा शब्दानुविद्ध ॥ ९३ ॥ दृश्यानुविद्ध आधीं अवधारा ॥ जो अभ्यास पाववी तसे त्वरा ॥ अचुक निर्विकल्पत्वा एकसरा ॥ चंचलत्वा उरों नेदी ॥ ९४ ॥ येथें ही शंका मानील कोणी ॥ कीं चंचलत्व मुळीं सविकल्पालागोनी ॥ तयाचीं लक्षणें हे असतां दोनी ॥ तरी ते ही चंचळरूप ॥ ९५ ॥ ऐशिया चंचळ समाधियोगें ॥ निर्विकल्प केवीं होय अंगें ॥ ऐसें मानील कोणी प्रसंगें ॥ तरी याचें उत्तर देऊं ॥ ९६ ॥ जैसा शरें शर निरोधावा ॥ मृगें चि मृग ही आकळावा ॥ अथवा कांट्यानें कांटा फेडावा ॥ कीं मोडावा शब्दें शब्द ॥ ९७ ॥ तैसा चि सविकल्प सविकल्पासी ॥ मोडून दोनी निमती अपैसीं ॥ पुढें उरेल जे कां एकरसीं ॥ तें निर्विकल्प

असंप्रज्ञ ॥ ९८ ॥ तस्मात्सविकल्पसमाधीसी ॥ सविकल्पकल्पूंनयेमानसीं ॥ जें मेळवीलनिर्विकल्पासी ॥ तेंआधींआदरावें ॥ ९९ ॥ दृश्यानुविद्धतोअसेकैसा ॥ तो बोलिजेलययारीतींअभ्यासा ॥ पुढेंशब्दानुविद्धअसेलजैसा ॥ निरोपितांकळेल ॥ ४७०० ॥ हादृश्यानुविद्धसमाधिघ्यावया ॥ नलगेएकांतआसनादितया ॥ जेंजें दिसेलतेंतेंपहावेंक्रिया ॥ सर्वदेहाचीहोत्साता ॥ १ ॥ सर्वमिथ्याहेंपूर्वींचकळलें ॥ विवेचनेंनामरूपविसर्जिलें ॥ जैसेंसर्परज्जूवरीनाहींचजाहलें ॥ होतेंतेंगेलेंदीपें ॥ २ ॥ तैसेंनसूनवाउगेंअज्ञानें ॥ कल्पिलेंहोतेंरूपनामाभिधानें ॥ तेंयथार्थसत्यस्वरूपज्ञानें॥ निमालेंसर्व ॥ ३ ॥ वृत्तीचालयहोऊनउर्वरित ॥ जेंपरब्रह्मउरेसदोदित ॥ जेंसाच्चिदानंदलक्षणेंयुक्त ॥ यथार्थकळलें ॥ ४ ॥ त्रिकाळींकदापिनासेना ॥ तेंसद्रूपअसे पूर्णपणा ॥ तेंअसेपरीसहसादिसेना ॥ घेववेनायाजडा ॥ ५ ॥ परंतुलयाचाजोजाणताअसे ॥ तोअसेम्हणोनिजाणतसे ॥ परीतोदृत्त्यादिकांसीनगवसे ॥ अदृश्य म्हणोनी ॥ ६ ॥ एवंआहेपणेंस्वतःसिद्धसद्रूप ॥ लयजाणणेंतोंचिचिद्रूप ॥ तेंहिकळलेंनाहींययाअल्प ॥ तेंचिजाणेसर्वां ॥ ७ ॥ तैसाचिआनंदरूपहीसदोदित ॥ परीतें सुखनघेववेकिंचित ॥ ग्रहणकर्तेंचिजडअशाश्वत ॥ तरीनघेतांस्वतःसिद्ध ॥ ८ ॥ ऐसेंसाच्चिदानंदब्रह्मलक्षण ॥ वृत्तिअभावींपूर्णपण ॥ यथार्थकळलेंयानांवज्ञान ॥ जेंमागांनिरोपिलें ॥ ९ ॥ मगवृत्तीसहितसर्वउठतां ॥ रूपाचिनाहींयाआकारासमस्ता ॥ नामेंठेविलींव्यापाराकरितां ॥ परीअद्यापिनाहींजन्मलीं ॥ १० ॥ आहेपणातोसद्रू-

पाचा ॥ दिसणेपणाचिद्रूपाचा ॥ प्रियपणातोआनंदाचा॥यातिहींविणयांतकाय॥११॥ तस्मात्नामरूपात्मकसर्वजग॥जाहलेंचिनाहींसर्वथासोंग ॥ आहेतेंब्रह्मचिअभंग॥ ऐसेंसर्वपणविवेचिलें ॥ १२ ॥ मिथ्याह्मणिजेजाहलेंचिनाहीं ॥ नाहींतेंनसेचिक-दापिही ॥ आतांदिसतेंह्मणूनसहसाही ॥ भावाचिनुद्भवे ॥ १३ ॥ ऐसानिश्चयदृढमिथ्यात्वाचा ॥ निःसंशयपणेंबाणलासाचा॥ मगयाब्रह्मादितृणांतदृश्याचा ॥ दिसणेपणाजोसाधकां ॥ १४ ॥ तेंदिसेनाहासर्वथापाहे ॥ कारणकींअमुकशींभावना-चिनलाहे ॥ आहेतेंसच्चिदानंदब्रह्मआहे ॥ नामरूपेंविण ॥ १५ ॥ एवंदृश्यहीपाहत असतां ॥ नामरूपेंउद्भवतीनातत्त्वतां ॥ हाचिदृश्यानुविद्धसमाधिपाहतां ॥ असेएकरूप ॥ १६ ॥ कीटकहीदृष्टीपुढेंआलें ॥ तरीसच्चिदानंदत्वेंघेतलें ॥ अथवाब्रह्मा विष्णुशिवादिभेटले ॥ तेहीतद्रूपेंची ॥ १७ ॥ कीटकम्हणोनिसानसाभाव ॥ विष्णु म्हणोनिमहान्अपूर्व ॥ हाउत्पन्नचिनाहींकदागौरव ॥ स्वयमेवसच्चिदानंद ॥ १८॥ मुळींचसमष्टिरूपसर्वजग ॥ मृगजलवत्सर्वहीसोंग ॥त्यांतीलमासोळेसानथोरभाग॥ शिवकीटकादि ॥ १९ ॥ जोजगमृगजलासत्यत्वदेखेना ॥ तोत्यांतीलमासोळिया सानथोरपणा ॥ देखेलकैंसासत्यत्वेंनाना ॥ नामरूपांसी ॥ २० ॥ एवंविष्णुतैसा-चिकीटक ॥ आकाशतैसेंचितृणहीएक ॥ जरीदृष्टीसीपडतांहीअनेक ॥ परीसच्चि-दानंदब्रह्म ॥ २१ ॥ सर्वपणासहसाउमसेना ॥ सर्वहीदिसतांपदार्थनाना ॥ हाचि दृश्यानुविद्धसमाधिपणा ॥ ज्ञातयासीज्ञानोत्तरीं ॥ २२ ॥ तस्मात्साधकेंऐसायोग ॥

समाधीचाध्यावानिजांग ॥ ऐसाएकरूपनराहतांलागवेग ॥ हळुहळुअभ्यासावा ॥
॥ २३ ॥ कदाचित्नामरूपाचीभावना ॥ होतीजाहलीअंतःकरणा ॥ तरीतत्क्षणीं-
चाविवेचना ॥ पुनःपुन्हांकरावी ॥ २४ ॥ नामरूपभासतांचित्यागावें ॥ सच्चिदानं-
दत्वसर्वस्थापावें ॥ दिसेलतेंतेंसहजपहावें ॥ आग्रहहीटाकुनी ॥ २५ ॥ स्थावरकीं
जंगमम्हणूंनये ॥ जडकींचेतनअसतांउभय ॥ एकसच्चिदानंदब्रह्मअद्वय ॥ नाम-
रूपनाहींची ॥ २६ ॥ देवदैत्यकिंवादानव ॥ पशुपक्षीकींमानव ॥ एकसच्चिदानं-
दस्वयमेव ॥ दुजाभावनाहीं ॥ २७ ॥ ऐसेंदृश्यपाहतांसानथोर ॥ त्यांतचिआपुलें
हीशरीर ॥ नामरूपाचानाहींचाविकार ॥ एकसच्चिदानंद ॥ २८ ॥ सच्चिदानंदआ-
पणएक ॥ सर्वहेनाहींतनामरूपक ॥ ऐसेंदृश्यपाहतांनिश्चयात्मक ॥ ब्रह्मभावना
अखंड ॥ २९ ॥ हाचिदृश्यानुविद्धसमाधि ॥ साधकजोअभ्यासेंसाधी ॥ तयासी
कवणेअवस्थेकधीं ॥ एकांतचिसर्वदां ॥ ३० ॥ तुझेंमाझेंकींतूंतोहामी ॥ नुमटेचि
कदापिऐशीऊर्मि ॥ सदांएकतानसुखधामीं ॥ विश्रांतिपावे ॥ ३१ ॥ ऐसासमाधि
एकरूपनिश्चितीं ॥ सहजींचहोतसेज्ञात्याप्रति ॥ साधकेंअभ्यासावालागेवृत्ती ॥
दृढहोतांएकरूप ॥ ३२ ॥ एवंदृश्यानुविद्धसमाधिप्रकार ॥ सांगितलाहोत्साता
व्यापार ॥ याचिप्रकारेंशब्दानुविद्धसाचार ॥ तोहीनिरोपिजेल ॥ ३३ ॥ शब्दानुवि-
द्धासीहीएकांत ॥ बैसणेंनकोआसनींनिवांत ॥ भलतैसादेहजरीवर्तत ॥ तरीअभ्यास
घडे ॥ ३४ ॥ अंतरींउठेजेमूळस्फूर्ति ॥ जयेनामेंसामान्यवृत्ति ॥ आरंभींदचकसीआ-

ठवाकृति ॥ भलतेहीप्रकारें ॥ ३५ ॥ भयरूपअथवाहर्षरूप ॥ उगाचिआठव उठेनिर्विकल्प ॥ शब्दऐकतांकींदेखतांरूप ॥ उमटेअंतःकरणीं ॥ ३६ ॥ अथवाउ-गेंचिनिवांतअसतां ॥ उगाचिआठवहोयआंतौता ॥ मनबुद्धीचाहीउद्भवनसतां ॥ सहजगतीउठे ॥ ३७ ॥ हेचिजाणावीपरावाचा ॥ सामान्यहेलावाअंतःकरणाचा ॥ अमुकसाविकारनव्हेचिसाचा ॥ परीनुसधाआठवस्फुरे ॥ ३८ ॥ पुढेंकिंचित्उद्भव-तांमन ॥ पुरतासंशयनानिश्चयपूर्ण ॥ कांहींनकळेअमुकह्मणून ॥ परीभासहोय ॥ ३९ ॥ तयानामपश्यंतीवाचा ॥ कोमळरूपअंकुरमनाचा ॥ परिणामतरीहोयअं-तःकरणाचा ॥ परीसंशयहीस्पष्टनव्हे ॥ ४० ॥ तेपश्यंतवािचादुसरी ॥ वोळखीप-डेपाहतांअंतरीं ॥ पुढेंमध्यमावाचातोंतिसरी ॥ स्पष्टकळेमननरूप ॥ ४१ ॥ अंतरीं कल्पनामननाची ॥ संशयनिश्चयात्मकमनबुद्धीची ॥ स्वप्नाकारताजेअंतरींची ॥ हेचिमध्यमावाचा ॥ ४२ ॥ वैखरीतोंस्पष्टबोलणें ॥ मातृकांचाउच्चारकरणें ॥ गुप्त भावतोप्रगटहोणें ॥ अन्यअन्यासीही ॥ ४३ ॥ एवंपरापश्यंतीमध्यमावैखरी ॥ ऐ-शियाउमटतीवाचाचत्वारी ॥ इतुकेठायींशब्दएकनिर्धारी ॥ बहुधापरीउमटे ॥४४॥ वृत्तीपासूनिप्राणापर्यंत ॥ तत्त्वसामग्रीशब्दहाअपेक्षित ॥ आणिस्थूलदेहहीयथायु-क्त ॥ पाहिजेउच्चारा ॥ ४५ ॥ ऐसाशब्दरूपहाव्यापार ॥ चारीवाचांचाहीगजर ॥ बरावाईटसमानविकार ॥ जीवभावनेनेंहोतसे ॥ ४६ ॥ मुखजिव्हायोगेंप्रगटहोय ॥ तोचिश्रोत्रद्वाराअंतरींजाय ॥ उपेक्ष्यद्वेष्यकिंवाप्रिय ॥ भावउठतीअंतरीं ॥ ४७ ॥

ऐशियाशब्दाकारामाजीं ॥ सच्चिदानंदब्रह्मसहजीं ॥ हेवाउगीचिकल्पनाउमटलीदु-
जी ॥ नामरूपाचीचंचलत्वें ॥ ४८ ॥ शब्दहीएकउपलक्षणें ॥ परीपाहणेंस्पर्शणेंवा-
सघेणें ॥ जिव्हेनेंरसहीचाखणें ॥ आणिक्रियाकर्मेंद्रियाच्या ॥ ४९ ॥ एकेकव्यापा-
रापांचपांचे ॥ तत्त्वेंमिळतांहोययेऱ्हवींनवचे ॥ तेंमागांनिरूपणजाहलेंपंचीकृताचें ॥
त्यारीतींसमजावें ॥ ५० ॥ ऐसेपंचतत्त्वांचेपांचव्यापार ॥ एकेकाचेदोनदोनप्रकार ॥
मिळूनिजितुकासूक्ष्माचाव्यवहार ॥ स्थूळींराहूनिहोय ॥ ५१ ॥ तितुकींतत्त्वेंआणि
शब्दादिविषय ॥ आणिवचनादिजेक्रियाहोय ॥ इतुकाहाचंचलसमुदाय ॥ सर्वमा-
याजनित ॥ ५२ ॥ मायाजैशीनामरूपात्मक ॥ तैसेंचिचंचळतत्त्वहीसकळिक ॥ या
सर्वतत्त्वांसीअधिष्ठानएक ॥ सच्चिदानंदब्रह्म ॥ ५३ ॥ आहेपणासर्वांसीब्रह्मींचा ॥
चिद्रूपेंहीब्रह्मचिसाचा ॥ तयाविणप्रियपणातरीकैंचा ॥ असेनुसध्यानामरूपा ॥
॥ ५४ ॥ मृद्गोळींमृत्तिकाव्यापली ॥ तैशीचघटगाडगियांतआली ॥ जैशीमायेंत
अस्तिभातिप्रियतादाटली ॥ तेवींचबुद्ध्यादिकीं ॥ ५५ ॥ मृद्गोळियाहीमृत्तिकेंवि-
ण ॥ किमपीहीरूपनसेभिन्न ॥ तैसेंचिघटगाडगेंसंपूर्ण ॥ याकार्यासीहीरूपकाय ॥
॥ ५६ ॥ जैसेंमायेसीनामरूपअसेना ॥ तैसाचिबुद्ध्यादिकांनिस्तत्त्वपणा ॥ अस्ति-
भातिप्रियत्वेंविणदिसेना ॥ अमुकएकपदार्थ ॥ ५७ ॥ हेंहीनिरूपणमागांजाहलें ॥ सर्व
हेबुद्ध्यादिनिस्तत्त्वेंफोलें ॥ उगेंचिनामातेंमात्रभिन्नभिन्नठेविलें ॥ परीहेंसच्चिदानं-
दब्रह्म ॥ ५८ ॥ यासर्वांशब्दादिकांमाजीं ॥ अस्तिभातिप्रियरूपसहजीं ॥ केवळ

सच्चिदानंदब्रह्मींदुजीं ॥ उद्धवतीनानामरूपें ॥ ५९ ॥ जैशीघटगाडगियांतमृत्तिका असे ॥ केवळमातींतघटादिनसे ॥ अन्वयव्यतिरेकहेऐसे ॥ पाहतांनामरूपमिथ्या ॥ ६० ॥ एवंचंचळतत्त्वेंशब्दादिसर्व ॥ वाउगेंभासलेंजेंरूपनांव ॥ यांतसच्चिदानंद ब्रह्मस्वयमेव ॥ पाहणेंतोशब्दानुविद्ध ॥ ६१ ॥ कवणेहीअवस्थेसीसहसा ॥ व्यापारहीहोत्सातांभलतैसा ॥ उद्धवेंचनानामरूपठसा ॥ एकरूपब्रह्मात्मा ॥ ६२ ॥ आपणबोलेकिंवाऐके ॥ हुंगेचाखेस्पर्शेनिकें ॥ देखेकींक्रियारूपींअनेके ॥ नामरूपान पाहे ॥ ६३ ॥ अथवाअन्याचेंऐकणेंबोलणें ॥ पाहणेंचालणेंवासघेणें ॥ सर्वजितुकीक्रियाहोणें ॥ परीनामरूपास्मरेना ॥ ६४ ॥ एकरूपसच्चिदानंदब्रह्म ॥ दुजाभेदचिनाहींरूपकींनाम ॥ एकतानबोळखेआत्माराम ॥ तूंमीहेंहीनाठवे ॥ ६५ ॥ ऐसानिःसंशयज्ञाताहोऊनी ॥ सहजगतिएकरूपपूर्णपणीं ॥ परीकरणेंलागेसाधकालागुनी ॥ स्मरणधरूनीसर्वदां ॥ ६६ ॥ नामरूपकींतूंमीहेंउद्धवतां ॥ माझेंकींसंभवेंद्वैतता ॥ तत्क्षणींविचारेंसारोनिपरता ॥ अस्तिभातिप्रियपहावें ॥ ६७ ॥ जोजोवृत्तीसीध्यासलागे ॥ अभ्यासपाटवाचेलागवेगें ॥ नामरूपद्वैतचिनुमगे ॥ देखेसच्चिदानंद ॥ ६८ ॥ आधींचलयसाक्षीचेंज्ञान ॥ जाहलेंविवेचनेंअभ्यासेंकडून ॥ त्याहीवरीवृत्तीचाखलहोणें ॥ तरीकायएकनव्हेल ॥ ६९ ॥ पहिलेपहिलेअभ्यासितां ॥ वारंवारउठेलहेविक्षेपता ॥ पुढेंपुढेंअभ्यासपाटवहोतां ॥ मोडेविक्षेप ॥ ७० ॥ मगअसोदृश्यानुविद्धसमाधि ॥ किंवाशब्दानुविद्धाचाविधि ॥ हानिश्चय

चिवाढतजायबुद्धि ॥ नामरूपेंक्षीणहोती ॥ ७१ ॥ सर्वदृश्यसानथोरनस्मरतां ॥ अखंडएकरूपतेदृश्यानुविद्धता ॥ शब्दादिचंचलकिमपिनाठवतां ॥ ब्रह्मरूपतोशब्दानुविद्ध ॥ ७२ ॥ ऐसेप्रकारदोनीसमाधींचे ॥ अभ्यासावयासांगितलेसाचे ॥ दृढअभ्यासहोतांकधींनवचे ॥ नामरूपाचाविक्षेप ॥ ७३ ॥ मूळपदींप्रयत्नेंकडून ॥ बोलिलेंनिरोधावेंबळेंआपण ॥ स्वतःसिद्धबाधकजेविकल्पसंपूर्ण ॥ नुरतांकिमपि ॥ ॥ ७४ ॥ अतिप्रयत्नतोचिहाअभ्यास ॥ दृश्यानुविद्धशब्दानुविद्धवृत्तिध्यास ॥ तेणें स्वतःसिद्धबाधकरूपविकल्पास ॥ घातनिःशेषहोय ॥ ७५ ॥ मुख्यबाधकआपुलें विस्मरण ॥ जेंब्रह्मात्मयाचेंनिःशेषअज्ञान ॥ ययाबीजेंअन्यासीमीम्हणून ॥ सदृढ बंधनीपडे ॥ ७६ ॥ मगहींनामरूपेंखरींचिजाहलीं ॥ मीमाझेंकींवाईटचांगुलीं ॥ या साभिमानेंकामादिबैसलीं ॥ घरेंबांधोनी ॥ ७७ ॥ एवंहेचिस्वतःसिद्धविकल्प ॥ निरोधीतरीचहोयसुखरूप ॥ परीहेनिरोधितांनजातीअल्प ॥ अज्ञानबीजअसतां॥७८॥ तस्मात्अज्ञानजेंआपुलेंविस्मरण ॥ निःशेषचिकाढावेंखांदून ॥ हेंजावयाहेचिउपाय दोन ॥ विचारकिंवाअभ्यास ॥ ७९ ॥ विचारेंलयसाक्षित्वजाणावें ॥ अभ्यासेंतेंचि आपणस्मरावें ॥ सदृढहोतांविस्मरणचिनव्हे ॥ मगअन्यासीमीम्हणेना ॥ ८० ॥ मूळींस्फूर्तीपासूनयासर्वांसी ॥ मत्यत्वचिनयेयाअभ्यासीं ॥ मीपणाचिनव्हेदेहादिकांसी ॥ आणिमाझेपणेंनस्फूरे ॥ ८१ ॥ तरीकामादिकेंचेउठनी ॥ अर्थात्स्वतःसिद्धविकल्पनिरोधती ॥ निरोधनह्मणिजेलयचिपावती ॥ अज्ञानबीजासहित ॥

॥ ८२ ॥ तस्मात्प्रयत्नतोहाचिअसेएक ॥ कींविस्मरणाचिनपडावेंमनाक ॥ येणेंस्व-
तःसिद्धविकल्पसकाळिक ॥ नासतीहेंचिनिरोधन ॥ ८३ ॥ तयास्मरणरूपअभ्यासा-
सी ॥ नांवेंदोनसमाधिरूपासी ॥ एकतोदृश्यानुविद्धदुजियासी ॥ शब्दानुविद्धबोल-
ती ॥ ८४ ॥ दृश्यपाहतांदृश्यनस्फुरावें ॥ हेंदृश्यानुविद्धाचेंरूपजाणावें ॥ यासीहेतु
एकवैराग्यअसावें ॥ विवेकासहित ॥ ८५ ॥ तयाविवेकवैराग्येंकडुन ॥ नामरूपेंउ-
द्भवतीआनान ॥ अर्थात्अस्तिभातिप्रियदर्शन ॥ दृढहोयदृश्यानुविद्धें ॥ ८६ ॥ स्फू-
र्त्यादिचंचळहेसर्वउठतां ॥ हेंमीआणिनयावीयासत्यता ॥ मीयांतअसूनस्मरेंयापर-
ता ॥ हाशब्दानुविद्ध ॥ ८७ ॥ यासीहीहेतुएकउपरम ॥ ह्मणिजेसदानिश्चळअहंब्र-
ह्म ॥ गगनजैसेंएकरूपसम ॥ वायूनेंहीहालेना ॥ ८८ ॥ ऐसायावृत्त्यादिकेंआपण ॥
ब्रह्मात्मापावेनाचंचळपण ॥ ऐशियानिश्चयासीनामाभिधान ॥ उपरमबोलिजे॥८९॥
याउपरमेंकडूनस्वतःसिद्ध ॥ सदृढहोयहाशब्दानुविद्ध ॥ शब्दादिउठतांहीनानावि-
ध ॥ निश्चळब्रह्मात्मयास्मरे ॥ ९० ॥ एवंदृश्यानुविद्धशब्दानुविद्धदोन ॥ वैराग्यउ-
परमेंसदृढहोणें ॥ मुख्यलयसाक्षिज्ञानप्रयोजन ॥ वरीस्मरणरूपअभ्यास ॥ ९१ ॥
यारीतींबाह्यव्यापारींजागृतींत ॥ स्मरणरूपअभ्यासघडेयथायुक्त ॥ हेचिउभयरी-
तींसमाधिअंतरांत ॥ साधकेंअभ्यासावे ॥ ९२ ॥ उगेंचिनिवांतबैसतांक्षणीं ॥ वि-
कल्पउठतीअंतरांतूनी ॥ मनबुद्धियोगेंध्यासदृश्यपणीं ॥ दिसतीसाचाऐसे ॥ ९३ ॥
तेध्यासरूपहीविषयदिसतां ॥ नामरूपेंसारोनिपरता ॥ अस्तिभातिस्मरावेंअखंडि-

ता ॥ हादृश्यानुविद्ध ॥ ९४ ॥ कल्पितदृश्यामाजींशब्दहीउठे ॥ आणिचंचल-
त्वहीउमटे ॥ याइतुक्याव्यापारामाजींनेटें ॥ स्मरावेंअस्तिभाति ॥ ९५ ॥ अथ-
वाकल्पनाहीनानापरी ॥ मध्यमेपर्यंतउठतीसारी ॥ तत्क्षणींतेसारोनिदूरी ॥
अस्तिभातित्वेंस्मरावें ॥ ९६ ॥ तेंतेंनामरूपकींचंचळपण ॥ नाठवावेंकिमपिआपण॥
एकरूपब्रह्मात्मयाचेंस्मरण ॥ यानांवशब्दानुविद्ध ॥ ९७ ॥ ऐसेंअंतरींआणिबाहेरी॥
दृश्यानुविद्धशब्दानुविद्धाचेपरी ॥ अभ्यासेंसाधीजोसाधकनिर्धारी ॥ तोनिर्विकल्पा-
हीपावे ॥ ९८ ॥ जोसमाधिनिर्विकल्पअसंप्रज्ञ ॥ सर्वपणाचालयहोऊनपूर्ण ॥
तोहीघडेयाचिअभ्यासेंकडून ॥ अतिसदृढहोतां ॥ ९९ ॥ परीआधींसविकल्पदृढ
व्हावा ॥ अभ्यासेंविकल्पाचिनुद्भवावा ॥ तस्मात्सविकल्पाचिपुरतासाधावा ॥ हर-
प्रयत्नेंसाधकें ॥ ४८०० ॥ दृश्यानुविद्धशब्दानुविद्धहेचिदोन ॥ सविकल्पसमा-
धीचेंलक्षण ॥ परीयादोहींपरतासविकल्पसंप्रज्ञ ॥ असेतोस्पष्टकरूं ॥ १ ॥ वृत्ति
होतांचिद्गगनाकार ॥ अनुभवीतसेध्येयमात्र ॥ लयहीपावोनियांसत्वर ॥ उठोनि
चिद्घनींमिळे ॥ २ ॥ हाचिसविकल्पसमाधिथोर ॥ ब्रह्मसुखेंसुखीतदाकार ॥
स्वानुभवीसामान्यवृत्तिगोचर ॥ मागांनिरोपिल्यापरी ॥ ३ ॥ तेथेंसहजअसतांतें-
चिहोउनी ॥ सहजींचउठेअहंब्रह्मब्रह्मणोनी ॥ तोशब्दउद्गारउठतांक्षणीं ॥ तयाश-
ब्दानुविद्धनाम ॥ ४ ॥ तोशब्दनसतांसहज ॥ सामान्यवृत्तीनेंसुखवेंअचोज ॥ तो-
चिसविकल्पसमाधिनिज ॥ रूपींस्थिरावे ॥ ५ ॥ शब्देंविणध्येयाकारता ॥ सवि-

कल्पचिहोतसेअनुभविता ॥ ध्यानभिन्नआणिभिन्ननव्हेध्याता ॥ परीसुखघेसवि-
कल्प ॥ ६ ॥ हासमाधिमुख्यसविकल्प ॥ निर्विकल्पींहोऊनिनिर्विकल्प ॥ तेथेंशब्द
कींदृश्यनसेअल्प ॥ म्हणोनिभिन्नदोहींहुनी ॥ ७ ॥ एवंशब्दानुविद्धदृश्यानुविद्ध ॥
तिसरासमाधिसविकल्पशुद्ध ॥ यातिहींचेअभ्यासेंनामरूपेंअशुद्ध ॥ नुद्भवतीक-
दां ॥ ८ ॥ देहहीव्यापारोभलतैसा ॥ किंवासूक्ष्मदेहाचावळसा ॥ परीनाम
रूपाचानुमसठसा ॥ एकतानब्रह्मात्मा ॥ ९ ॥ बाह्यव्यापारींकींनिवांतस्थानीं ॥
दुसरीऊर्मीचनसेअंतःकरणीं ॥ एकतानब्रह्मचिद्घनीं ॥ समरसेसदां ॥ १० ॥ ऐ-
सादृढहोयअखंडैकरसें ॥ ययासमाधीचेअभ्यासें ॥ दुसरेंकिमपिहीनसेपिसें ॥
द्वैतनामरूपाचें ॥ ११ ॥ संकल्पहीकदांरोधीना ॥ दृश्यहीपरतेंसारीना ॥ एकरू-
पब्रह्मात्मयाआभिन्ना ॥ त्यामाजींचपाहे ॥ १२ ॥ दृश्यामाजींदृश्यभाननसे ॥ श-
ब्दामाजींशब्दहानुमसे ॥ आपणाचिब्रह्मात्माएकरसें ॥ अवस्थेभलतेही ॥ १३ ॥
एवंसर्वअसतांकींमावळतां ॥ ब्रह्मात्मयाचीएकरूपता ॥ दुजेपणाचकिमपिनयेतां ॥
ऐक्यतासहज ॥ १४ ॥ सर्वनिरोधाचेंजेंफळ ॥ ऐक्यरूपेंनिर्विकल्पकेवळ ॥ होत
असेतेंऐकाप्रांजळ ॥ आणिप्रियकरज्ञानिया ॥ १५ ॥ ॥ श्लो० ॥ ऐक्यंसर्वनिरोध-
श्चसमाधिर्योगिनांप्रियः ॥ तदशक्तौक्षणंरुध्वाश्रद्धालुर्ब्रह्मतात्मनः ॥ १५ ॥ ॥टी०॥
सर्वपूर्ववत्तैसेंचिअसतां ॥ सर्वनिरोधरूपपावेऐक्यता ॥ हाचिसमाधिप्रियकरतत्त्व-
तां ॥ योगिशब्देंज्ञानिया ॥ १६ ॥ येऱ्हवींनिग्रहकरूनिजेंरोधन ॥ तोअप्रियअ-

र्थातूज्ञानियालागून ॥ आणिनघडेचिकदांउपाधिअसून ॥ येविशींअशक्तसर्व ॥
॥ १७ ॥ तस्मात्क्षणएकरोधोनियां ॥ लयसाक्षीपूर्णजाणोनियां ॥ आपुलीब्रह्मता
सर्वअसोनियां ॥ दृढकरावीसर्वांमाजीं ॥ १८ ॥ अभ्यासेंसर्वदावृत्तिखलावी ॥ द्वै-
ताचीऊर्मीचनुठावी ॥ आपुलीब्रह्मतादृढकरावी ॥ श्रद्धावंतजोयेणें ॥ १९ ॥ हाचि
अर्थजोसंकलित ॥ प्रांजळचिकरूंयथायुक्त ॥ असावेंसावधानबहुत ॥ श्रोतीं
ययानिरूपणीं ॥ २० ॥ ॥ पद ॥ ऐक्यंसर्वनिरोधश्चेति ॥ सर्वहेंअसतांब्रह्मा-
दितृणांत ॥ आणिस्फूर्तिआदिप्राणांतसमस्त ॥ परीनामरूपाचाजाहलाघात ॥
हाचिनिरोधयाचा ॥ २१ ॥ निरोधम्हणिजेलयचिपाहीं ॥ आधींचजेंउत्पन्नजाहलेंना-
हीं ॥ उद्भवलेंजेंनामरूपसर्वही ॥ तेरज्जुअहिनिमाले ॥ २२ ॥ विचारेंअस्तिभाति-
प्रियाविण ॥ नामरूपकधींजाहलेंउत्पन्न ॥ जाहलेंहोतेंजेंअज्ञानेंकडून ॥ तेंज्ञानेंचि
नष्टजाहलें ॥ २३ ॥ आहेतेंब्रह्मएकरूप ॥ दिसेतेंब्रह्मचिद्रूप ॥ प्रियतेंतेंब्रह्मचिनि-
र्विकल्प ॥ सविकल्पनाहींनाहीं ॥ २४ ॥ नगघडिलेकींमोडिले ॥ परीसुवर्णएकरूप
संचलें ॥ दुजेपणकेव्हांकधींआलें ॥ कल्पितनामरूपासी ॥ २५ ॥ तैसेंब्रह्मात्मत्व-
चिपरिपूर्ण ॥ नामरूपनाहींचजाहलेंउत्पन्न ॥ जरीवृत्त्यादिमावळतीउठोन ॥
परीअमुकसेंनव्हे ॥ २६ ॥ पहिलेंचिआधींजाहलेनसती ॥ वरीखलूनदृढकेलीवृ-
त्ति ॥ त्रिविधासमाधीचियेरीती ॥ विस्मरणनहोतां ॥ २७ ॥ जैसापहिलाचिपडि-
लानहोता ॥ वृक्षस्थवृक्षींचअसेऐता ॥ त्यावरीसमजूनजाहलाघोकिता ॥ मीप-

डिलोंनाहींम्हणूनी ॥ २८ ॥ तयासीमीपडिलोंम्हणूनिमागुती ॥ कासयाउत्पन्न होईलभ्रांति ॥ मीवृक्षींचबैसलोंहेप्रतीति ॥ विसरेनासहसा ॥ २९ ॥ तैसेंचिहें स्फूर्तीपासूनसर्वजग ॥ जाहलेंचनसेनानासोंग ॥ त्याहीवरीजाणूनिलयसाक्षिअ-संग ॥ पुढेंमिथ्यात्वदृढकेलें ॥३० ॥ दृश्यानुविद्धशब्दानुविद्ध ॥ तिसरासविकल्पस-माधिशुद्ध ॥ याअभ्यासेंनिरोधिलेंअशुद्ध ॥ नामरूपभेदात्मक ॥ ३१ ॥ मीहादेहादि आपण ॥ आणिहेंसत्यजगसंपूर्ण ॥ ऐशियेविक्षेपाचेंउत्थान ॥ होऊंचनाहींदिधलें ॥ ३२ ॥ ऐसाअभ्याससमाधीचा ॥ खलूनदृढभावकेलावृत्तीचा ॥ आपणब्रह्मात्माया सर्वजगाचा ॥ सत्यमिथ्याप्रकार ॥ ३३ ॥ ऐशियाअभ्यासेंस्वप्नआंत ॥ मीअसंगहेंस-र्वमिथ्याभूत ॥ स्फुरूंलागलेंअभ्यासरहित ॥ मगजागरींभेदकैंचा ॥ ३४ ॥ स्वतां परतांउत्थानराहिलें ॥ भलतेअवस्थेएकत्वसंचलें ॥ ऐसेंसमाधानदृढबाणलें ॥ यानांवसमाधि ॥३५॥ ॥ पद ॥ समाधियोगिनांप्रियइति ॥ हाचिएकपूर्णसमाधि ॥ जेनामरूपनुद्भवतीकधीं ॥ हाचियोगियासीप्रियतरबुद्धि ॥ भूतभावीवर्तमानीं ३६ ॥ नामरूपेंस्वप्नींउठतीना ॥ असंगब्रह्मात्मत्वपूर्णपणा ॥ जागरींतोअभ्यासक्षणक्षणा ॥ वाढतचिआला ॥ ३७ ॥ इतुकानिश्चयदृढबाणला ॥ कींदुजाभावनसेभलतेअ-वस्थेला ॥ संशयब्रह्मांडाबाहेरीगेला ॥ मूळाज्ञानासहित ॥ ३८ ॥ आतांस्फूर्तिउ-ठोनिपसरो ॥ कींमनबुद्ध्यादिउभारो ॥ अथवानिर्विकल्पींजाऊनिविरो ॥ परीस-माधिअभंग ॥ ३९ ॥ मनबुद्धिअंतरींविहारती ॥ स्वप्नाभासातेंउद्भविती ॥ कीं इं-

द्रियद्वारांनेघोंनिक्रीडती ॥ परी० ॥ ४० ॥ अलभ्याविषयांचीप्राप्तता ॥ भोग
घडोइंद्रियांसमस्तां ॥ अथवानघडोबुडोहेवार्ता ॥ प० ॥ ४१ ॥ निचेष्टितकिंवा
चेष्टतो ॥ उपवासीकिंवाबहुखातो ॥ बोलतोकींमौनेंपाहतो ॥ प० ॥ ४२ ॥ समु-
दायींकिंवाएकला ॥ चालतोकिंवाउगाचबैसला ॥ हांसतोकींशिव्यादेभलत्याला ॥
प० ॥ ४३ ॥ समाधिस्थाकिंवादेवतार्चनीं ॥ श्रवणींपठणींकींनिरोपणीं ॥ अथवाज-
डपडेकींपळेउठोनी ॥ प० ॥ ४४ ॥ बहुकासयासीबोलावें ॥ जेंजेंतयाचेप्रारब्धें-
घडावे ॥ तेतेहीसुखदुःखभोगभोगावे ॥ प० ॥ ४५ ॥ हेंअसोदुजेतयालागीं ॥
पूजितीकींगांजितीप्रसंगीं ॥ स्तवितीकींनिंदितीलागवेगीं ॥ प० ॥ ४६ ॥ हाही
तयानिंदीकींस्तवी ॥ दूरीधरीकींसलगीकरीसर्वी ॥ हेआपुलेहेपरकीजरीह्मणवी ॥
प० ॥ ४७ ॥ हेंअसोवैकुंठासीनेला ॥ कींविमानींबैसोनिक्रीडला ॥ अथवाकुग्रा-
मींउकरडांपडिला ॥ प० ॥ ४८ ॥ ऐसेंहेंबोलतांकधींनसरे ॥ ग्रंथवाढताचिजाई-
लविस्तारें ॥ समजावेंथोडियाचिअनुकारें ॥ कींसमाधिनमोडेकदां ॥ ४९ ॥ हे
चिचरमस्थितिबापातुज ॥ सांगितलीमागास्थितिसहज ॥ हाचिसमाधिज्ञात्याचा
समज ॥ पूर्वापरजेजे ॥ ५० ॥ अगारविदत्ताहेसहजास्थिति ॥ कोणीविचारेंकोणी
अभ्यासेंपावती ॥ हेंहीमागेंसांगितलेंतुजप्रति ॥ परीशेवटींएकरूप ॥ ५१ ॥ त-
स्मात्अभ्यासेंचिसर्वअसतां ॥ सर्वनिरोधाचेंफळतेंऐक्यता ॥ नामरूपउद्धवूनि
एकात्मता ॥ हेचरमस्थितिज्ञात्याची ॥ ५२ ॥ हाचिसमाधिऐक्यरूपअद्वय ॥ स-

हर्जीएकरूपपूर्णनिर्भय ॥ हाचिज्ञात्यासीपरमप्रिय ॥ येरअप्रियनिरोधन ॥ ५३ ॥ योगीम्हणिजेनव्हेहटयोगी ॥ जेवायुरोधेंशून्याचेविभागी ॥ तयांसीम्हणावेंस्वरूपवियोगी ॥ त्यायोगियांप्रियनव्हे ॥ ५४ ॥ येरतोंअघोरादियोगीनांवें ॥ अथवाभलतैसेंसोंगआणावें ॥ किंवामंत्रयंत्रादिसंपादितीबरवे ॥ त्यांसीहेस्थितिअप्राप्त ॥ ५५ ॥ मुद्रादिलोलीधोतीपोती ॥ तेतेहीयोगीचम्हणविती ॥ परीआह्मीनस्वीकारूंतयाप्रती ॥ योगीहीम्हणोनी ॥ ५६ ॥ हेंअसोलयसाक्षिज्ञानजयासी ॥ होऊनसंशयज्यासाधकासी ॥ तोहीनजाणेयास्थितीसी ॥ तरीप्रिय तयाकेंची ॥ ५७ ॥ तस्मात्पूर्णज्ञानीजेसमाधानी ॥ एकरूपभलतेअवस्थेलागोनी ॥ तेचियेगिराजपूर्णपणीं ॥ त्यासीचहासमाधिप्रिय ॥ ५८ ॥ जोहाआतांआह्मींनिरोपिला ॥ सर्वअसतांऐक्यत्वेंसंचला ॥ नामरूपाचाकींसविकल्पाचाउद्भवला ॥ नाहींजेथेंहेतुही ॥ ५९ ॥ हाचिसमाधिज्ञानियासीप्रिय ॥ येरअन्यसमाधितेअप्रिय ॥ तेंहीअल्पसेंबोलूंसंशय ॥ जावयासाधकाचा ॥ ६० ॥ वायुकोंडूनकल्पवरी ॥ बैसतीशून्याचियेवोवरीं ॥ तोसमाधिनव्हेदीर्घझोंपभारी ॥ अप्रियज्ञानिया ॥ ६१ ॥ एकप्राणायामेंकडून ॥ द्विदलापर्यंतकरितीगमन ॥ तोसमाधिराहेएकदिन ॥ परीतोअप्रियज्ञानिया ॥ ६२ ॥ एकआधारादिकमळेंसाही ॥ त्यांतएकाकमळालक्षितीपाही ॥ आपणासीसमाधिस्थमानितीतेही ॥ परी० ॥ ६३ ॥ एकसर्वचक्रांमाजींवायूसर्वे ॥ प्रतिश्वासींलक्षितअसावें ॥ अथवासोहंशब्दींमनठेवावें ॥ परी० ॥ ६४ ॥ एकउठतां

वायुआदळतां ॥ सोहंजपचिकरितीतत्त्वतां ॥ अथवाएकेककमळींध्यातीदेवता ॥ परी० ॥ ६५ ॥ एकतेदशनादींनिमग्न ॥ एकतेलकलकाउठेजेंजीवन ॥ तेथेंचिलावूनबैसलेमन ॥ परीतो० ॥ ६६ ॥ एकहृदयींअष्टदलकाल्पिती ॥ आवडीचीदेवता तेथेंस्थापिती ॥ पूजासाहित्यकल्पूनवाहती ॥ परी० ॥ ६७ ॥ एकतेमानसपूजासमोर ॥ मूर्तिबैसवूनिकरितीएकाग्र ॥ तेथेंएकजाऊनएकयेसत्वर ॥ परी० ॥ ६८ ॥ एकभ्रूमध्येंअवलोकिती ॥ अंतराळींलक्षठेविती ॥ तेखेचरीमुद्राह्मणविती ॥परी०॥ ॥ ६९ ॥ पापण्याहालवूनिबुबळेंदोनी ॥ पाहतीभ्रूमध्येंनेवोनी ॥ तेचाचरीमुद्राचसमाधिह्मणोनी ॥ परी० ॥ ७० ॥ नासिकाग्राहूनभूमीवरी ॥ पाहणेंतेमुद्राभूचरी ॥ अंतरींपाहणेंतेअगोचरी ॥ परी० ॥ ७१ ॥ एकह्मणतीअंतरदृष्टीसी ॥ अलक्षमुद्रा पाहणेंजाणिवेसी ॥ एकसर्वदावर्ततीप्रकाशीं ॥ परी० ॥ ७२ ॥ एकडोळेकानना-कदाबोनी ॥ मुद्राकरितीषण्मुखीह्मणोनी ॥ एकनुमधेनेत्रचिबैसतीदडपोनी॥परी०॥ ॥ ७३ ॥ हेअसोलोलीधोतीपोतीनेती ॥ नानाप्रकारेंआसनेंकरिती ॥ तेतेकष्टचि सांगतांनपुरवती ॥ परी० ॥ ७४ ॥ ऐसेकितेकाप्रकारेंकितेक ॥ नानाप्रकारेंभोंदितीलोक ॥ तेतेअप्रियह्मणोनीसकळिक ॥ बोलणेंचिनको ॥७५॥ हेंअसोअज्ञानभ्रांत॥ परीजेसाक्षीजाणोनिस्फूर्तीपर्यंत ॥ बैसतीनिश्चयकरूनिनिवांत॥तोहीअप्रि०॥७६॥ लयसाक्षीहीजाणोनिजेणें ॥ वृत्तिअभ्यासकरूंनेणे ॥ वाउगानिरोधवृत्तीचाकरणें ॥ तोहीअप्रियज्ञानिया ॥ ७७ ॥ लयसाक्षीजाणोनिनिरोधअप्रिय ॥ माअन्यअप्रिय

ह्मणणेंकाय ॥ तस्मात्सर्वअसूननामरूपक्षय ॥ होणेंहेस्थितिउत्तम ॥ ७८ ॥ सर्व पूर्ववत्जेसेंमृगजळ ॥ दिसेलोपेतरीमिथ्यासकळ ॥ एकअस्तिभातिप्रियरूपकेवळ॥ भलतियेअवस्थे ॥ ७९ ॥ हेचिसहजस्थितिप्रियज्ञानिया ॥ जेउत्थाननव्हेकाळींक- वणिया ॥ एकरूपसमाधानबाणेलजया ॥ हाचिसमाधिउत्तम ॥ ८० ॥ यास्थितीं- तनित्यमुक्तत्वआतुडे ॥ माअसंप्रज्ञत्वकांनजोडे ॥ सहजींचहोतसेशिवापडिपाडें ॥ येरबापुडेतेकिती ॥ ८१ ॥ एकराज्यपदींराजाबैसतां ॥ येरराजचिन्हेंबाणतीअप्र- यत्नता ॥ तैसेंयथार्थज्ञानदृढतरहोतां ॥ आपैसावोळगतीचिन्हें ॥ ८२ ॥ सहज- स्थितिजीवन्मुक्ति ॥ विदेहस्थितिअलिप्तस्थिति ॥ संप्रज्ञअसंप्रज्ञसमाधिह्मणती ॥ हींसर्वहीचिन्हें ॥ ८३ ॥ हींचिन्हेंदेहआहेतंवाचिवरी ॥ ह्मणोनीदेहसंबंधचिहानि- धारी ॥ नातरीकेवळनिर्विकारीं ॥ अमुकह्मणूनकोणतें ॥ ८४ ॥ असोसहजस्थिति प्राप्तहोतां ॥ संप्रज्ञअसंप्रज्ञयेतीत्याआतौता ॥ तेचिअल्पसेनिवडोनिआतां ॥ क- ळावयानिरोपूं ॥ ८५ ॥ उठेकींनिमेजरीसंकल्प ॥ परीनामरूपनस्फुरेकदांअल्प ॥ एकरूपब्रह्मात्मासच्चिद्रूप ॥ भलतेहीअवस्थे ॥ ८६ ॥ नामरूपकींकिंचित्भेदभान॥ नहोणेंयानांवसर्वनिरोधन ॥ सर्वीएकरूपहेंचिऐक्यपण ॥ हेंचिफलनिरोधाचें॥८७॥ मुख्यहेंचिसहजस्थिति ॥ कींभेदाचीकिंचितनव्हावीस्फूर्ति ॥ परीसंप्रज्ञासीआठवे साच्चिन्मूर्ति ॥ ब्रह्मास्मिसामान्यत्वें ॥ ८८ ॥ नामरूपभेदनस्फुरतां ॥ ब्रह्मात्मत्वा- चीप्रतीतिघेतां ॥ तयासीनांवसविकल्पसंप्रज्ञता ॥ समाधिसमाधान ॥ ८९ ॥

तोहीब्रह्मप्रतीतीचाअनुभव ॥ ग्रासोनियांउरेस्वयमेव ॥ तयासीअसंप्रज्ञनिर्विकल्प नांव ॥ बोलिजेतअसे ॥ ९० ॥ नामरूपभेदभाननस्फुरावें ॥ हेंतोंउभयांचेंसमान- चिजाणावें ॥ परीब्रह्मसुखप्रत्ययेंस्फुरावें ॥ संप्रज्ञामाजीं ॥ ९१ ॥ असंप्रज्ञसमा- धिआंतौता ॥ ब्रह्मसुखहीनस्फुरेतत्त्वतां ॥ इतुकाचिभेदययाउभयतां ॥ असेह्मणो- निदोन ॥ ९२ ॥ नामरूपेंदोहींसीनस्फुरती ॥ येथेंभेदनसेसंप्रज्ञाप्रति ॥ संप्रज्ञ- समाधीसीब्रह्मस्फूर्ति ॥ तेहीनस्फुरेतोअसंप्रज्ञ ॥ ९३ ॥ येऱ्हवींनिरोधनकोजेवीं सविकल्पा ॥ तेवींचनलगेरोधावेंनिर्विकल्पा ॥ वृत्तिअभ्यासेंनुद्भवनामरूपा ॥ ते- वींघडेययासी ॥ ९४ ॥ सविकल्पींब्रह्मास्मिस्फूर्तिस्फुरे ॥ तेप्रतीतिनिर्विकल्पींवो- सरे ॥ एकलेंएकरूपअद्वयानिर्धारें ॥ हाअसंप्रज्ञसमाधि ॥ ९५ ॥ वृत्तिउद्भवलीकिं- वानिमाली ॥ हेवार्ताचिस्मृतीचीबुडाली ॥ परीस्वकीयब्रह्मताहीनाहींस्फुरली ॥ हाअसंप्रज्ञसमाधि ॥ ९६ ॥ मनबुद्धीचेसंकल्पहोती ॥ नजाणेचिअमुकएकरति ॥ परीहेंब्रह्मकींनेणेविकृति ॥ हाअ० ॥ ९७ ॥ मनादिइंद्रियद्वारानिघोन ॥ विष- यघेतीपूर्ववत्संपूर्ण ॥ परीहेंब्रह्मकींजगनुद्भवेभान ॥ हाअ० ॥ ९८ ॥ हादेहक्री- डलाकींपडिला ॥ बोलकाकींमुकानिवांतठेला ॥ परीब्रह्मकींविकारनाहींस्फुरला ॥ हाअ० ॥ ९९ ॥ देहबुद्धिजैशीनिपटूनगेली ॥ तिजसवेंचिब्रह्मबुद्धिहीमेली ॥ उप- रीजेजेवर्तणूकजाहली ॥ हाअ० ॥ ४९०० ॥ स्फूर्तीपासूनदेहादिजग ॥ मिथ्या- त्वेंनिश्चयाचिजाहलाअभंग ॥ पुढेंमिथ्यात्वहीस्मरेनाअंग ॥ हाअ० ॥ १ ॥ ब्रह्मात्मा

एकनिजांगेंस्वयें ॥ ऐसाहोउनीचगेलानिश्चय ॥ मगस्मृतीवांचोनियांअद्वय ॥ हा
अ० ॥ २ ॥ एवंमिथ्यासीमिथ्यात्वेंस्मरेना ॥ परीसत्यतास्वप्नींहीउमसेना ॥ हें
सर्वब्रह्महीआठवीना ॥ हाअ० ॥ ३ ॥ ओतप्रोतब्रह्मचिचिद्घन ॥ निजांगेंचिपरी
किंचित्नव्हेस्मरण ॥ स्वप्नींहीनव्हेचिभेदभान ॥ हाअ० ॥ ४ ॥ एवंह्याअसंप्र-
ज्ञातसमाधि ॥ स्मरणेंविणनिजांगेंत्रिशुद्धि ॥ परीहासविकल्पअभ्यासेंविणकधीं ॥
केवळनिरोधेंसाध्यनव्हे ॥ ५ ॥ सविकल्पध्यासेंमिथ्यासीमिथ्यापणें ॥ वृत्तीनेंखलू-
नसदृढकरणें ॥ तेव्हांचिसत्यत्वनयेतांस्मरल्याविणें ॥ निर्विकल्पदृढजाइलें ॥ ६ ॥
सर्वनाहींचिब्रह्मात्मास्वता ॥ ऐसेंवृत्तीचेअभ्यासेंखलितां ॥ निश्चयचिबाणूनगेला
नस्मरतां ॥ उत्थानाअभावींही ॥ ७ ॥ तस्मात्सविकल्पअभ्यासेंकडून ॥ निर्वि-
कल्पदृढजाहलासंप्रज्ञ ॥ नातरीवाउगेंकरितांनिरोधन ॥ सहसासाध्यनव्हे ॥ ८ ॥
कारणकींमिथ्यात्वदृढनहोतां ॥ आणिअसंगहिनिश्चयनव्हेपुरता ॥ उगेंचिनिरोधो-
नियांबैसतां ॥ उत्थानींपूर्ववत्उठती ॥ ९ ॥ स्फूर्त्यादिसत्यामिथ्यासंशयउठे ॥
ब्रह्मात्माभेदावेकेव्हांभेटे ॥ ऐसेंउत्थानींज्ञानस्फुरेकींओहटे ॥ हेंज्ञाननासमाधि ॥
१०॥ तस्मात्सविकल्पअभ्यासद्वारा॥पावावेंनिर्विकल्पाचेनिर्धारा॥सर्वअसोनियांए-
कसरा॥नामरूपभेदचिनव्हे॥११॥पाहेंपाहेंसविकल्पनिर्विकल्पा ॥कोणताभेदतरीअसे
बापा॥एकरूपअसोनिहीअभ्याससोपा॥संप्रज्ञतेचा ॥ १२॥ सर्वउद्भवतांसर्वपणात्या-
गावा॥मगसर्वब्रह्मात्माचिआठवावा ॥ ऐशीसर्वात्मताबाणेस्वभावा ॥ हासंप्रज्ञातस-

माधि ॥ १३ ॥ सर्वम्हणोनिकांहींनाठवावें ॥ ब्रह्मचिअसेंहेंहीनस्मरावें ॥ उगेंचि नाठवितांअंगेंअसावें ॥ हाअसंप्रज्ञातसमाधि ॥ १४ ॥ सर्वआपणचिहोणेंनामरूपाविण ॥ हासमाधिसविकल्पसंप्रज्ञ ॥ हेंकांहींचनहोतांदोनीविस्मरण ॥ हाअसंप्रज्ञनिर्विकल्प ॥ १५ ॥ कांहींचनस्मरावेंब्रह्मनाजग ॥ उगेंचिनिश्चयेंअसावेंअभंग॥ यासमाधीचाकेव्हांतरीभंग ॥ होईलबापा ? ॥ १६ ॥ तैसेंनव्हेसविकल्पासी ॥ स्मरेतरीब्रह्मतासर्वीअविनाशी ॥ नस्मरेतरीअखंडैकरसीं ॥ समाधिस्थपरिपूर्ण ॥ ॥ १७ ॥ म्हणोनिकांहींचनहोणियापरिस ॥ सर्वहोणेंतेंचिएकरस ॥ जेथेंभेदचिनव्हेभलतेअवस्थेस ॥ हेचिसहजस्थिति ॥ १८ ॥ यासविकल्पयोगेंहीकधींकधीं ॥ निर्विकल्पहीदृढहोयसमाधि ॥ वृत्तिउठेतरीसविकल्पाचाविधि ॥ परीकदांउत्थान नव्हे ॥ १९ ॥ तस्मात्सविकल्पसमाधिसाधकानें ॥ निरोपिल्यारीतीदृढकरणें ॥ मगनिर्विकल्पहीत्यांतचिबाणे ॥ निश्चयदृढतरहोतां ॥ २० ॥ असोवृत्तिअभ्यासेंजो खलून ॥ सदृढकेलाउत्थानाविण ॥ तोअसोअसंप्रज्ञकींसंप्रज्ञ ॥ परीदोनीहीप्रियज्ञानिया ॥ २१ ॥ वृत्तीचाअभ्यासनकरितां ॥ निरोधूनजाहलासमाधिघेता ॥ तो अप्रियअसेज्ञानियांसमस्तां ॥ म्हणोनितोनिकृष्ट ॥ २२ ॥ तस्मात्वृत्तीचाअभ्यास दिनानिशीं ॥ खलूनपावावेंपूर्णसमाधानासी ॥ येरसंप्रज्ञताअसंप्रज्ञताकायसी ॥ नव्हेलसहजस्थितीपुढें ॥ २३ ॥ वृत्तीसीअज्ञानेंअन्यदेहादिकांचा ॥ ध्यासवैसोनिगेलादृढचिसाचा ॥ तोजाईलजेव्हांहाखलहोईलवृत्तीचा ॥ अहंब्रह्मास्मिम्हणो-

नी ॥ २४ ॥ सर्वव्यापारींविशेषेंकडून ॥ दृश्यनव्हेमीब्रह्मचिह्मणून ॥ वाणीसहि-
तकरावेंउच्चारण ॥ द्वैतस्फुरूंचनद्यावें ॥ २५ ॥ अंतरींकल्पनास्वप्नरूपहोतां ॥
चंचळभाससारोनिपरता ॥ ब्रह्मात्मापहावात्याबाह्यआंतौता ॥ दुजाभावनस्फुरावा
॥ २६ ॥ नुसधीअंतःकरणाचीवृत्ति ॥ स्तब्धत्वेंस्फुरेसहजगती ॥ मगतेअसोगाढ
सुषुप्ति ॥ अथवाउगेपणा ॥ २७ ॥ अथवासमाधिघेतांतेचिवृत्ति ॥ चिद्गगनाकारें
आत्मप्रतीति ॥ तेसामान्यकींचंचलविकृति ॥ नामेंसहितनिषेधिजे ॥ २८ ॥ तिचि-
याओतप्रोतचहूंकडे ॥ तयेअंतरींहीब्रह्मत्वउघडे ॥ घेऊनियेरतयेचेधर्मजेबापुडे ॥
समाधिसहितत्यागावे ॥ २९ ॥ समाधिआत्मप्रतीतिवासनानंद ॥ स्तब्धतासामा-
न्यताविशद ॥ हेसर्वसविकल्पाचेछंद ॥ त्यागूनचिद्रूपघ्यावें ॥ ३० ॥ तयावृत्तीचा-
हीलयहोतां ॥ तेशून्यत्वेंत्यागावीलयाकारता ॥ त्यांतीलसाक्षिरूपमात्रअनंता ॥
ग्राहकाविणघ्यावें ॥ ३१ ॥ ऐसेंकरितांस्मरणपूर्वक ॥ समाधिभंगाचाकेव्हांनसेधाक॥
भलतेप्रसंगींनिश्चयात्मक ॥ एकरूपसमाधि ॥ ३२ ॥ लयअथवावृत्तिउठतां ॥ स-
माधिउगेपणाकींझोंपलागतां ॥ अथवाबुद्ध्यादिउठूनस्वप्नाकारता ॥ कींइंद्रियांस-
हितजागरघडो ॥ ३३ ॥ इतुकेठायींहीतेतेविकार ॥ नहोतांब्रह्मात्मानिर्विकार ॥
स्मरणरूपसविकल्पब्रह्माकार ॥ संप्रज्ञातसमाधि ॥३४॥ ऐसेंनिर्विकल्पब्रह्मरूपाचें॥
स्मरणेंसविकल्पसुखघेसाचें ॥ आपुलेंतोंनिर्विकल्पत्वनवचे ॥ आणिमहालाभसवि-
कल्पा ॥ ३५ ॥ तस्मात्रविदत्ताजागृतिकींस्वप्न ॥ वृत्तीसीसमाधिझोंपकींउगेपण॥

परीतुंस्मरतेंतेभावत्यागून ॥ आपूलेंसच्चिद्घनानंद ॥ ३६ ॥ हेंस्मरणअभ्यासेंब-
लात्कारें ॥ साधकाकरणेंलागेनिर्धारें ॥ नामरूपादिसांडावेभेदसारे ॥ ब्रह्मत्वखरें
निवडावें ॥ ३७ ॥ हेसहजगतिज्ञानियाहोती ॥ नामरूपेंहीनुद्भवती ॥ आपुलीब्र-
ह्मतादृढप्रतीति ॥ स्मरतांनस्मरतांबाणे ॥३८॥ साधकतेचिसिद्धहोऊन ॥ सहजस्थि-
तीसीहोतीपावन ॥ तोंवरीसाधकाअभ्यासकरणें ॥ लागेस्मृतीचा ॥ ३९ ॥ तस्मा-
त्ऐसाचिहाअभ्यासकरीं ॥ सदांभलतेअवस्थेमाझारीं ॥ याविणसविकल्परोधाची
चाडनधरीं ॥ कवणेहीकाळीं ॥ ४० ॥ सविकल्पसमाधितोहेंसर्वअसतां ॥ सहज-
गतीघडतसेतत्त्वतां ॥ आणिनिर्विकल्पहीअसंप्रज्ञता ॥ मागेंनिरोपिल्यापरीघडे ॥
॥ ४१ ॥सर्वांचेंमिथ्यात्वाचेंस्मरण ॥ आणिब्रह्मात्मत्वाचीआठवण ॥ हाचिसमाधि
एकतानसंप्रज्ञ ॥ सर्वदांराहे ॥ ४२ ॥ हेंसर्वमिथ्यात्वेंहीनस्मरतां ॥ स्वकीयब्रह्मा-
त्मत्वहीनाठवितां ॥ निजांगेंनिश्चयतरीएकरूपता ॥ हाअसंप्रज्ञसमाधि ॥ ४३ ॥
उभयरीतीहीसर्वनिरोधाचें ॥ फलतोंएकऐक्यत्वाचें ॥ हेचिस्थितिसर्वज्ञानियांरुचे ॥
तस्मात्हेचिसाधावी ॥ ४४ ॥ रविदत्तातूंयेथेंकल्पना ॥ करिसीकींमागिल्यानिरो-
पणा ॥ विरोधआलाजेवृत्तिलयाविना ॥ असंप्रज्ञनव्हे ॥ ४५ ॥ वृत्तिलयतोचि
असंप्रज्ञ ॥ ऐसेंअसतांप्रस्तुतभाषण ॥ कींसर्वहेंपूर्ववत्असून ॥ असंप्रज्ञताघडे ॥
॥ ४६ ॥ ऐसाविरोधजरीतुजवाटला ॥ तरीसावधअसावेंनिरूपणाला ॥ आह्मींहे-
तूहीप्रगटिलाआपुला ॥ परीत्वांजाणिलानाहीं ॥ ४७ ॥ तस्मात्तोचिहेतुआतांमा-

गुती ॥ स्पष्टकरूनदावूंतुजप्रती ॥ आमुचाभावकदांनोव्हेनिश्चिती ॥ कींलयव्हा-
वावृत्तीचा ॥ ४८ ॥ परीलयव्हावाह्मणोनिबोलणें ॥ तेंअसेइतुकियाचकारणें ॥
कींसर्वअसूननामरूपनस्फुरणें ॥ हाचिलय ॥ ४९ ॥ कवणेहीअवस्थेसीनामरूपा-
चा ॥ उद्भवचिनव्हावासर्वपणाचा ॥ हाचिलयस्मरणेंविणहीसाचा ॥ हाअसंप्रज्ञ
समाधि ॥ ५० ॥ याविणानिःशेषवृत्तिनिमावी ॥ हेशंकाचिकवणेंनकरावी ॥ जरी
लयचिव्हावाऐसेंभावी ॥ तरीबहुतविरोध ॥ ५१ ॥ लयजाहलियाजीवन्मुक्तीचें ॥
सुखकोणेंभोगावेंसाचें ॥ सुखग्राहकातोंसविकल्पाचें ॥ निर्मूळजाहलें ॥ ५२ ॥ नि-
र्विकल्पाचेंसुखनिर्विकल्प ॥ नेघेकदापिहीअल्प ॥ तस्मात्सुखग्राहकतेंसविकल्प ॥
तेंनिमतांसुखकैंचें ॥ ५३ ॥ जीवन्मुक्तीचेंसुखहीबुडालें ॥ आणिपुढेंपरंपराकेवींचा-
ले ॥ ज्ञातेतोंनिर्विकल्पहोऊनगेले ॥ तरीउपदेशावेंकोणेंकोणा ॥ ५४ ॥ एकज्ञा-
ताजोहोऊनगेला ॥ तोनिर्विकल्पेंजडपडिला ॥ तरीउद्धरावेंकोणेंदुजियाला ॥ हा
केवढाविरोध ॥ ५५ ॥ निर्विकल्पतोचिज्ञाताएक ॥ तरीआचार्ययाज्ञवल्क्यादिक ॥
उपदेशितेजालेएकासीएक ॥ तेकायसर्वअज्ञान ॥ ५६ ॥ मागीलसर्वअज्ञानजाहले ॥
कारणकींनिर्विकल्पनाहींपडिले ॥ तरीआतांहेंज्ञानकोठोनिआलें ॥ हातोअतिविरो-
ध ॥ ५७ ॥ आणिश्रुतिज्ञानादेवबोलिली ॥ यावचनासीहीव्यर्थताआली ॥ निर्विक-
ल्पतातोंक्रियेनेंकेली ॥ तरीज्ञानाचेंकारणकाय ॥ ५८ ॥ ह्मणसीज्ञानहोऊनलयव्हा-
वा ॥ तरीश्रुतीसीविरोधनयावा ॥ येणेंहीबोलेंयोगअपेक्षावा ॥ नसध्याज्ञानेंमोक्ष

नोव्हे ॥५९ ज्ञानासीअपेक्षाजरीक्रियेची ॥ तरीज्ञानादेवयावचनाऽर्थतासाची ॥ ह्मणोनिसर्वदानिर्विकल्पत्वाची ॥ गोष्टीसहसानबोलावी ॥ ६० ॥ मुख्यआचार्य जेजेमार्गेंजाहले ॥ तेतेनिर्विकल्पनाहींपडिले ॥ तस्मात्तेपूर्णज्ञानानाहींपावले ॥ सर्वांआलेंअज्ञान ॥ ६१ ॥ याविरोधासीउत्तरकोणतें ॥ विचारूनियांबोलेंनिगुतें ॥ जरी म्हणसीउपदेशापुरतें ॥ सविकल्पअसावें ॥ ६२ ॥ तरीनिर्विकल्पहोतांज्ञानापावती ॥ सविकल्पकाळींपडेअज्ञानभ्रांति ॥ तस्मात्उपदेशकरण्यायोग्यनहोती ॥ उभयअवस्थेही ॥ ६३ ॥ निर्विकल्पींतोंज्ञानअसोनी ॥ बोलतांनयेविराल्यावाणी ॥ सविकल्पींतों अज्ञानकैसेनी ॥ उपदेशायोग्यहोय ॥ ६४ ॥ तथापिआणीकएककल्पना ॥ करिसीकीं विकल्पनिर्विकल्पपूर्णा ॥ उभयकाळींहीआहेपणा ॥ ज्ञानासीअसे ॥ ६५ ॥ ऐसेंबोलतां तोविरोधथोर ॥ सविकल्पस्फूर्तिआणिजडसमग्र ॥ हेउभयतहीजाहलेसाचार ॥ अर्धअर्धविभागी ॥ ६६ ॥ जडम्हणिजेघटादिकांसी ॥ ज्ञानाचाअर्धभागआलात्यासी ॥ कारणकींतेथेंकदांसविकल्पासी ॥ रूपनसेम्हणूनी ॥ ६७ ॥ सविकल्पस्फूर्तीसीजोअर्धभाग ॥ आलातोहीवाटेनसेअभंग ॥ कारणकींसंशयेंपावतसेभंग ॥ क्षणक्षणाविक्षेपें ॥ ६८ ॥ साधककोणीसमाधिघेतां ॥ पुरतीनव्हेचिनिर्विकल्पता ॥ श्रवणींचिलटजरीगुणगुणितां ॥ विक्षेपाचिउठे ॥ ६९ ॥ निर्विकल्पतातरीनव्हेखरी ॥ तस्मात्अर्धभागाचानसेवांटेकरी ॥ अर्धभागजोसविकल्पाचानिर्धारी ॥ तोहीविक्षेपेंबुडला ॥ ७० ॥ घटतरीजडनिर्विकल्पखरा ॥ ज्ञानाचाअर्धविभागी

जाहलापुरा ॥ हासाधकपडेसंशयामाझारा ॥ तरीअर्धभागहीनाहीं ॥ ७१ ॥ ऐसेंअनेकप्रकारचोविरोध ॥ होतीनिर्विकल्पाम्हणतांबोध ॥ तस्मात्साधकेंकरा- वावृत्तिरोध ॥ ऐसेंसहसाअपेक्षूंनये ॥ ७२ ॥ हेंअसोपूर्वीलविरोधाचें ॥ बोलणें राहोअन्यअन्याचें ॥ परीसाधकासीज्ञानचिनवचे ॥ नुसधेंनिर्विकल्पसाधितां ॥ ॥ ७३ ॥ जयासविकल्पाज्ञानव्हावें ॥ तयावृत्तीसीतोंरोधूनठेवावें ॥ तरीकवणेंनिश्च- येंसीस्थापावें ॥ अमुकसेंज्ञानम्हणोनी ॥ ७४ ॥ अज्ञाननजातांदेहबुद्धीसहित ॥ तोमुक्ततरीकवणेंबोलिजेत ॥ आणिज्ञाताम्हणावाकासयांत ॥ वृत्तितोंनिमग्नअ- ज्ञानीं ॥ ७५ ॥ जरीउगाचिलयकरूनबैसला ॥ तरीलयसाक्षीकदांनजायकळला ॥ येविशींविचारचिपाहिजेकेला ॥ वृत्तिउत्थानीं ॥ ७६ ॥ वृतीविनालयसाक्षीचा ॥ अनुमानकोणेंकरावासाचा ॥ तस्मात्ब्रह्मानुभवचिअसेकैंचा ॥ नुसध्यानिरोधें ॥ ॥ ७७ ॥ आणीकम्हणसीकींलयसाक्षीचेंज्ञान ॥ जाहलियायथार्थविचारेंकडून ॥ पुढेंबैसावेंवृत्तिरोधून ॥ तरीयाचेंउत्तरऐकें ॥ ७८ ॥ ज्ञानजाहलियाहीलयसाक्षी- चें ॥ पुढेंअभ्यासेंविणदृढतरकैंचें ॥ निर्मूलनव्हेचिदेहबुद्धीचें ॥ जेंबहुदिसांचेंदृढ जाहलें ॥ ७९ ॥ जैशीदेहबुद्धिसदृढजाहली ॥ ऐशीब्रह्मात्मतापाहिजेकेली ॥ तेवृ- त्तिअभ्यासेंजरीखलिली ॥ तरीचखरीअपरोक्षता ॥ ८० ॥ येथेंनिरोधाचेंकाज काई ॥ निरोधेंज्ञाननव्हेनिःसंशई ॥ हेंहीअसोकवणाकालत्रईं ॥ निःशेषलयकदां नव्हे ॥ ८१ ॥ ॥ पद ॥ तदशक्तौ ॥ जोसप्राणउपाधीसहित ॥ तोज्ञानीअसोकीं

अज्ञानयुक्त ॥ परंतुसर्वलयकरावयाअशक्त ॥ महाप्रयत्नीजरी ॥ ८२ ॥ वायुम-
स्तकींजोचढवूनी ॥ बैसेलतोमात्रराहेचिरकाळरोधोनी ॥ परीतोशून्यामाजींपडेअ-
ज्ञानीं ॥ तरीउपयोगकैंचा ॥ ८३ ॥ ऐशियाहटयोगारहित ॥ कोणअसेनिरोधास-
शक्त ॥ मागेंजाहलेंनापुढेंहोणारबहुत ॥ परीऐसानदेखोंनायकों ॥ ८४ ॥ कींसर्वदां
वृत्तिलयचिकरूनी ॥ बैसेलएकरूपनिशिदिनीं ॥ मगतोअसोअज्ञानीकींज्ञानी ॥
परीसमर्थनव्हे ॥ ८५ ॥ वृत्तिस्फूर्तिरूपउठतांराहे ॥ नघडेकदापिसर्वथाहें ॥ जैं-
सावंबांतूनवायुनवाहे ॥ ऐसानसंप्रकार ॥ ८६ ॥ तथापिमनबुद्धिउठूंनदेणें ॥ प्रा-
णासितरीअसेवाहणें ॥ तेणेंक्षुधातृषाहोतीअचुकपणें ॥ तेव्हांव्याकुळकरील ॥ ८७ ॥
त्याव्याकुळीनेंघाबरून ॥ उठेलसविकल्पबुद्धिमन ॥ तथापिबळेंबैसेनिग्रहकरून ॥
तरीप्राणांतहोय ॥ ८८ ॥ तेणेंनुठतांप्राणहीदिधला ॥ कासाविसहोऊनव्यर्थमे-
ला ॥ तरीकोणतेसार्थकासीपावला ॥ आत्महत्यारा ॥ ८९ ॥ तोह्मणेम्यांमनादि
रोधिले ॥ किंचित्उत्थानहोऊंनदिधलें ॥ परीत्याकासाविशीमाजींभ्रमले ॥ पुर-
तालयनाव्यापार ॥ ९० ॥ ऐसावृत्तिरोधेंहोयअनर्थ ॥ कोणीनिरोधासीनसेसमर्थ ॥
आणिकोणताचिनसाधेअर्थ ॥ व्यर्थदेहपीडितां ॥ ९१ ॥ मागेंहीज्ञातेउदंडजा-
हले ॥ सनकादिकयाज्ञवल्क्यमहाभले ॥ परीकोणीनिर्विकल्पींजडपडिले ॥ ऐसेंना-
यकों ॥ ९२ ॥ तेपूर्णज्ञानीसमाधानी ॥ सुखेंविचरतीकर्मानुसारजनीं ॥ परीनिचे-
ष्टितराहिलेपडोनी ॥ ऐसाएकहीनायकों ॥ ९३ ॥ जरीविदेहीनांवजनकासी ॥

परीपडिलानाहींनिर्विकल्पत्वेंसी ॥ विचरेसदांप्राप्तभोगासी॥वनींभुवनींजनीं॥९४॥ तस्मात्कोणताजडपडिला ॥ प्रारब्धानुसारनाहींक्रीडला ॥ परीअज्ञानऐसेंह्मणेजो तयाला ॥ त्याचीजिव्हाझडेल ॥ ९५ ॥ तेपूर्णज्ञानीसहजस्थिति ॥ उत्थानरहितसर्वदांक्रीडती ॥ तयांचेंतेंचियथार्थजाणती ॥ येरांसीकायकळे ॥ ९६ ॥ सर्वदां निर्विकल्पजाहलियाविण ॥ नपावतीजरीपूर्णसमाधान ॥ तरीकायराहतीतेकेलिया वांचून ॥ हरप्रयत्नेंसाधिती ॥ ९७ ॥ परीतयासीकाजअसेना ॥ ह्मणोनिनिर्विकल्पींप्रवर्ततीना ॥ सर्वअसतांदृढबोधेंसमाधाना ॥ पावलेनिःसंशयें ॥ ९८ ॥ हेही निःसंशयखरेजाहले ॥ त्यावरीयाज्ञवल्क्यगुरुत्वेंबोले॥ हेजनकपूर्णअभयतुजपावले॥ हेंवचनवेदामाजीं ॥ ९९ ॥ तस्मात्तेनिर्विकल्पनसतां ॥ कायह्मणोनयेतीज्ञातेतत्त्वतां ॥ तथापिनमानीलिकोणीतोऐता ॥ अधमाहूनिअधम ॥ ५००० ॥ यास्तवते ज्ञातेपूर्णसमाधानी ॥ सत्यसत्यवेदजयातेंवाणी ॥ ह्मणूनिमुमुक्षूनेंआदरेंकरूनी ॥ तदनुसारवर्तावें ॥ १ ॥ मागेंकोणीजडत्वेंपाडिला ॥ ऐसादेखिलानाऐकिला ॥ येथें कोणीभावीलकींजडभरताला ॥ निर्विकल्पस्थितिहोती ॥ २ ॥ परीजडभरतहीनिर्विकल्पनहोतां ॥ तोपूर्वीलदुःसंगाजाहलास्मरता ॥ ह्मणोनिभिऊनजाहलाअवलंबिता ॥ जडचर्याजनीं ॥ ३ ॥ तयाहीअशनपानचालणेंबोलणें ॥ होतअसेदेहाचेंकरणें ॥ रहूगणासीउपदेशहोणें ॥ निर्विकल्पतरीकैसा ॥ ४ ॥ वरुतीजडपणाजरीदाखवी ॥ परीमननादिसर्वसंपादीबरवीं ॥ तस्मात्सर्वदांनिर्विकल्पताअसावी ॥ ऐसें

पूर्वानाघडेपुढें ॥ ५ ॥ निःशेषवृत्तिलयकरावया ॥ कोणीसमर्थनव्हेगाशिष्यराया ॥ ह्मणोनितोसर्वथाघेऊंनयेथाया ॥ कवणेहीसाधकें ॥ ६ ॥ तंवरविदत्तघालीलोटांगण ॥ बोलताजालाहस्तजोडून ॥ जीजीवृत्तीचालयानिःशेषहोणें ॥ नघडेकल्पांतीं ॥ ॥ ७ ॥ परीवृत्तिसर्वदातदाकार ॥ होऊनअसावीब्रह्माकार ॥ यापरतेंनसावेंअन्ययेर ॥ साधकांकदां ॥ ८ ॥ ऐसेंएकतांचिगुरुह्मणती ॥ सुखीअसावेंबापायेणेंरीतीं ॥ हेंतोंआह्मासीइष्टचिअति ॥ हातोंआमुचाचिपक्ष ॥ ९ ॥ कींनामरूपभेदाचेंदर्शन ॥ होऊंचनयेसर्वपूर्वरीतींअसून ॥ एकब्रह्मात्मत्वसच्चिदानंदघन ॥ एकतानअवलोकावें ॥ १० ॥ वृत्तिउठोकींमनबुद्धिउठोनी ॥ इंद्रियद्वाराप्रवर्तोविषयग्रहणीं ॥ परीपाहूंनयेसच्चिद्घनावांचोनी ॥ नामरूपादिभेद ॥ ११ ॥ हेंचिएकाकारताखरी ॥ विसरूंचिनयेनिमिष्यहीअंतरीं ॥ हेंचिसाधकासाधननिर्धारी ॥ सहजस्थितिबाणेतों ॥ १२ ॥ हेंतोंअवश्यचिअसेसाधकासी ॥ परीलयजोबोलिलायथारीतिसी ॥ तोहीजाहलापाहिजेनिश्चयेंसी ॥ क्षणएकानिःशेष ॥१३॥ लयसाक्षीचाबाणावाप्रत्यय ॥ शून्यसंदेहमोडलाजाय ॥ म्हणोनिक्षणएकस्वीकारहोय ॥ आह्मासीहीलयाचा ॥ ॥ १४ ॥ ॥ पद ॥ क्षणंरुध्वा ॥ तस्मान्वृत्तीचालयहीक्षणभरी ॥ करूनिलयसाक्षीचीप्रतीतिखरी ॥ शून्यसांडूनिकेवलानिर्धारीं ॥ अपरोक्षताबाणावी ॥ १५ ॥ पूर्वींसांगितल्यारीतीं ॥ चारीविघ्नांचीहोऊनसमाप्ति ॥ वृत्तीचालयहोयजोसहजगतीं ॥ तोस्वकीयज्ञानेंजाणावा ॥ १६ ॥ लयहोऊनजेंशुद्धजाणणें ॥ तेंचिचिद्रूपके-

वळपणें ॥ आणिसद्रूपआनंदरूपअनुभवणें ॥ अनुभवियाविणतेसमई ॥ १७ ॥ ऐशीयथार्थप्रतीतिबाणतां ॥ मगपुढेंवृत्तीहीउद्भवतां ॥ अथवामनादिहीव्यापारहोतां ॥ तेंचिपहावेंयामध्यें ॥ १८ ॥ नामरूपपरतेंचिसारावें ॥ भेदाचेंनिःसंतानचिव्हावें ॥ एकरूपसच्चिद्घनचिस्मरावें ॥ किमपिविस्मरनहोतां ॥ १९ ॥ एकदांलयसाक्षीचाप्रत्ययघेतला ॥ क्षणभरीतदाकारत्वेंराहिला ॥ पुढेंवृत्तीमाजींहीअवलंबिताजाहला ॥ तोचिप्रत्यय ॥ २० ॥ मागुतींहीलयसाक्षीक्षणभरी ॥ अनुभवूनयावेंवृत्तीवरी ॥ वृत्तिसुखहीघेऊनअंतरीं ॥ पुन्हांलयप्रत्ययघ्यावा ॥ २१ ॥ ऐसाक्षणक्षणवृत्तीचाअभ्यास ॥ क्षणक्षणलयसाक्षीएकरस ॥ वारंवारघडावासाधकास ॥ भलतेहीअवस्थे ॥ २२ ॥ एकदांचिलयसाक्षीजाणिला ॥ क्षणएकप्रतीतिघेऊनआला ॥ पुन्हांजाऊंचिनयेलयसाक्षित्वाला ॥ ऐसेंनव्हेनव्हे ॥ २३ ॥ तस्मात्क्षणएकवृत्तीचालयकरून ॥ लयसाक्षीचाप्रत्ययघेऊन ॥ वृत्तिउठतांतदाकारत्वेंराहणें ॥ पुन्हांक्षणभरीलयकीजे ॥ २४ ॥ ऐसाक्षणक्षणलयरूपनिरोध ॥ क्षणक्षणउद्भवतांस्मरणींसावध ॥ हाचिअभ्यासएकरूपाद्विविध ॥ साधकाअवश्य ॥ २५ ॥ ॥ पद ॥ श्रद्धालुर्ब्रह्मतात्मनः ॥ आरंभींअभ्यासेंकिंवाविचारता ॥ आपुलीव्यतिरेकेंब्रह्मात्मता ॥ जाणिलीलयसाक्षीजेअपरोक्षता ॥ तेचिदृढतरपुढेंकरावी ॥ २६ ॥ श्रद्धालुसाधकजोअधिकारी ॥ लयसाक्षीजाणोनिनिर्धारीं ॥ तेंचिदृढतरव्हावयाअभ्यंतरीं ॥ [illegible]चिपाहिजे ॥ २७ ॥ श्रद्धाहेंम्हणावेंआवडीसी ॥ तेआपुलीआवडीप्रि-

यतमजैशी ॥ आणिकादेहादिकांनव्हेतैशी ॥ हेंपूर्वींचविवेचनजाहलें ॥ २८ ॥
नजाणतांआवडीअकृत्रिम ॥ दुसरियापदार्थांनसेतिजसम ॥ आतांजाणिलियाअ-
परोक्षेंप्रियतम ॥ बोलणेंचिनको ॥ २९ ॥ विवेचनेंबत्तीसपरतेकेले ॥ अभ्यासेंलय-
सक्षित्वाजाणिलें ॥ तेंचिअपरोक्षेंनिजरूपआपुलें ॥ त्रिविधाहीप्रतीतीनें ॥ ३० ॥
ऐसेंखरेखरेंपणेंनिवडितां ॥ मिथ्यासीमिथ्यात्वेंत्यागितां ॥ आतांतयामिथ्यासी
कैंचीप्रियता ॥ एकआपुलीप्रियतरताखरी ॥ ३१ ॥ ऐशीप्रियतमताजेआपु-
ली ॥ येरप्रियताहोपळजाहली ॥ ययाचिनांवेंश्रद्धाबोलिली ॥ अन्ययागादि
श्रद्धानव्हे ॥ ३२ ॥ ऐशीआवडीअकृत्रिमजया ॥ श्रद्धालुऐसेंम्हणावेंतया ॥
तोचिसाधकजेणेंब्रह्मात्मया ॥ अपरोक्षेंजाणिलें ॥ ३३ ॥ अपरोक्षजाणिलियासाध-
ककैसा ॥ मानिशीसंशयअंतरींऐसा॥तोपुढेंकळेलनिरोपिजेजैसा ॥अवधीसाधकत्वा-
चा ॥ ३४ ॥ असोयारीतींअपरोक्षतत्त्वतां ॥ श्रद्धालुसाधकेंआपुलीआत्मता ॥ जा-
णिलीयथार्थतेणेंचिमागुता ॥ दृढतरताकरावी ॥ ३५ ॥ दृढतरह्मणिजेआपणस्वयें
ब्रह्म ॥ येविषयींनयावासंशयभ्रम ॥ मिथ्यात्वेंत्यागिलेंजेंरूपनाम ॥ तयाआत्मतान
यावी ॥ ३६ ॥ येरवत्तिमांसत्यत्वचिनयावें ॥ जरीदिसतअसतांहीआघवें ॥ मा
आत्मत्वतरीकैंचेंसंभवे ॥ तेंचिमीह्मणोनी ॥ ३७ ॥ आपणब्रह्मात्मापरिपूर्ण ॥ तो
परोक्षकेवींहोयआपण ॥ ऐसेंनुद्भवेकदांजेंभेदभान ॥ हेचिदृढतरास्थिति ॥ ३८ ॥
परीऐशीस्थितिदृढतरव्हावया ॥ अभ्यासचिपाहिजेशिष्यराया ॥ तरीचसंशयजाती

तीनिपटूनियां ॥ वृत्तीच्याअभ्यासें ॥ ३९ ॥ तस्मात्तोचिअभ्यासवृत्तीचा ॥ सांगिजेलयथारीतींसाचा ॥ त्यारीतीकरूनदृढअपरोक्षाचा ॥ पावावाप्रत्यय ॥ ४० ॥ अगारविदत्तापूर्वीपासून ॥ जाहलेंतेंविचारेंनिरूपण ॥ यथासांगजाहलेंविवेचन ॥ कांहींआशयनुरतां ॥ ४१ ॥ तयाहीवरीअभ्यासद्वारा ॥ भेटविलेंब्रह्मात्मयानिर्विकारा ॥ अमुकएकसंशयउठेमाघारा ॥ ऐसेंउरलेंनाहीं ॥ ४२ ॥ मध्येंतुवांप्रश्नकेलेहोते ॥ तेतेसांगसांगितलेसमस्ते ॥ सविकल्पानिर्विकल्पत्वहीऐते ॥ निवडिलेहातींचेआंवळे ॥ ४३ ॥ आतांतुझाप्रश्नएकउरला ॥ त्याचातुजअसेलविसरजाहला ॥ परीतोस्मरतअसेआह्माला ॥ तोप्रगटकरूं ॥ ४४ ॥ तुवांपुसिलेंहोतेंऐसें ॥ कींसर्वदेहादिअसोतपूर्वरीतींजैसे ॥ परीयासीआत्मत्वनयावेंअल्पसें ॥ आपुलेंब्रह्मत्वदृढव्हावें ॥ ४५ ॥ हाइतुकामात्रप्रश्नउरला ॥ अन्याचेंउत्तरदिधलेंतुजला ॥ लयसाक्षीअपरोक्षेंभेटाविला ॥ जीवहीदिधलानिवडुनी ॥ ४६ ॥ असोदेहबुद्धिमागुतींनजडावी ॥ आपुलीब्रह्मात्मतादृढव्हावी ॥ ऐशीतुझीप्रश्नाचीउठाठेवी ॥ फेडावीलागे ॥ ॥४७॥ निरूपणाचाहीप्रसंगतोची॥आलाआलोढूनएकदांची ॥ श्रद्धालुसाधकेंस्वब्रह्मत्वाची ॥ अपरोक्षतादृढकरणें ॥४८ ॥ तस्मात्देहादिबुद्धिनिपटूनजावी ॥ स्वकीयब्रह्मतादृढतरव्हावी ॥ येरासीआत्मतानसंभवावी ॥ आणिपरोक्षत्वब्रह्मात्मया ॥ ४९॥ ऐसाअभ्यासघडावावृत्तीसी ॥ तोचिसांगूंयथारीतीसी ॥ हेचिउपासनाह्मणावीऐशी ॥ सगुणनिर्गुणरूप ॥५० ॥ केवळविचारेंचिअपरोक्षजया ॥ आणिलयसाक्षीजाणतांचि

अद्वया॥पावेलएकरूपनिःसंशया॥ऐसेअधिकारीथोडे॥५१॥ तस्मात्मंदप्रज्ञअधिका-
रियानें ॥ विचारेंअभ्यासेंलयसाक्षीजाणणें ॥ तैसेंचिपुढेंवृत्तीनेंखलणें॥दृढतरव्हावया
॥ ५२ ॥ हेचिउपासनातूंकरींजाईं ॥ मागेंबोलिलोंहोतोंतेंसमईं ॥ तस्मातूउपासना
अभ्यासनिःसंशई ॥ एकरूपचिअसे ॥५३॥ आतांसाधकेंअसावेंसावधान ॥ अभ्या-
सरूपहेंचिउपासन ॥ तेंचिदृढतरऐकोनिनिरूपण॥तैसेंचिकेलेंपाहिजे ॥५४॥ ॥श्लो०॥
श्रद्धालुर्ब्रह्मतास्वस्याचिंतयेद्बुद्धिवृत्तिभिः ॥ वाक्यवृत्त्यायथाशक्त्याज्ञात्वात्वभ्यस्यतां
सदा ॥ १६ ॥ टी० ॥ श्रद्धालुजोयेणेंआपुली ॥ स्वकीयब्रह्मतायथार्थनिवडिली॥लय
साक्षित्वाचीप्रतीतिजेबाणली ॥ तेचिंतावीबुद्धिवृत्तीनें ॥ ५५ ॥ हेचिऐशीवाक्य-
वृत्ति ॥ तेणेंकडूनयथाशक्ति ॥ अनुक्रमेंजाणूनयथारीतीं ॥ सदाअभ्यासावी ॥
॥ ५६ ॥ ॥ पद ॥ श्रद्धालुर्ब्रह्मतास्वस्य ॥ टी० ॥ श्रद्धालुजोलयसाक्षिज्ञाता ॥ जो
निरोपिलापूर्वश्लोकींआतां ॥ तेणेंजाणिलीजेस्वकीयब्रह्मता ॥ विचारेंकींअभ्यासें
॥ ५७ ॥ तेचिअपरोक्षजरीजाणिली ॥ तरीतेदृढअपरोक्षतानाहींबाणली ॥ कारण
कींसंशयाचीमुळीखांदिली ॥ नाहींनिपटुनी ॥५८॥ क्षणांब्रह्मताआठवेवृत्ति॥ अहं-
ब्रह्मलयसाक्षीचीप्रतीति ॥ क्षणएकाउठेलमागुती ॥ अहंदेहम्हणोनी ॥ ५९ ॥ आ-
णिस्फूर्तीपासूनजेबत्तीस ॥ मिथ्यात्वेंविवेचिलेअसतांफोस ॥ तयामागुतांनामरू-
पास ॥ सत्यतायेतसे ॥ ६० ॥ म्हणसीअनात्मत्वेंजेंत्यागिलें ॥ तेंस्वात्मत्वें
केवींजायघेतलें ॥ आणिमिथ्यात्वेंविवेचूनअव्हेरिलें ॥ तयासत्यत्वयेकैसें ॥ ६१ ॥

तरीअवधारींदेहव्यापारतां ॥ वृत्तीनेंइंद्रियद्वाराविषयघेतां ॥ उठेलकिंचित्‌देहादि अहंता ॥ तेणेंसत्यत्वहीयेसर्वा ॥ ६२ ॥ अमुकएकपुण्यात्मकघडलें ॥ तेऱ्हांसहज वाटेम्यांचांगुलेंकेलें ॥ हेंचकींदेहबुद्धीसीघेतलें ॥ स्वयेंब्रह्मत्वत्यागुनी ॥ ६३ ॥ अ-मुकएकपापात्मकघडे ॥ तेऱ्हांसहजदुश्चितपणजोडे ॥ हेंचिकींदेहबुद्धीचेंसांकडें ॥ घेतलेंब्रह्मत्वत्यागुनी ॥ ६४ ॥ हेंअसोवृत्तीचाअभ्यासजया ॥ ऐसेंगुप्तत्वेंउत्थानहो-यतया ॥ परीनूतनअभ्यासीजाणेंजरीलया ॥ तयातोविशेषेंउठे ॥ ६५ ॥ विशेष ह्मणिजेदेहव्यापारतां ॥ मीचअसेंपापपुण्याचाकर्ता ॥ हेंभोगणेंचलागेआवश्यक-ता ॥ केलेंतेंनचुके ॥ ६६ ॥ ऐसासंशयजरीकर्तेपणाचा ॥ तोजन्माचिपावेलअवश्य साचा ॥ ब्रह्मत्वजाणोनिहीअज्ञानाचा ॥ सहसापाशतुटेना ॥ ६७ ॥ विशेषेंअहंता जन्माघाली ॥ हेंतोंबोलणेंचिनकोबोली ॥ परीगुप्तत्वेंजेअहंताघेतली ॥ तेहीप्रवाहीं पाडी ॥ ६८ ॥ ऐशीगुप्तअथवाविशेषअहंता ॥ उठेलजरीब्रह्मत्वजाणतां ॥ तेणेंचि मिथ्यासीयेतसेसत्यता ॥ आणिभेदहीनामरूपा ॥ ६९ ॥ ऐसाविक्षेपाचापडेलघा-ला ॥ कारणकींवृत्तीसीअभ्यासनाहींजाहला ॥ ह्मणोनिसाधकेंअगत्यपाहिजेकेला ॥ अभ्यासबोलिजेतैसा ॥ ७० ॥ पद ॥ चिंतयेद्बुद्धिवृत्तिभिः ॥ जेब्रह्मतालयसाक्षीदे-खणी ॥ जेविलक्षणसर्वसविकल्पाहुनी ॥ तेचिएकतानबुद्धिवृत्तीकडूनी ॥ अविस्मर चिंतावी ॥ ७१ ॥ वृत्तीचीअथवामनबुद्धीची ॥ भलतीअवस्थायाउपाधीची ॥ तरी आपुलीब्रह्मताजेलयसाक्षित्वाची ॥ कदांविसरूंचिनये ॥ ७२ ॥ मनबुद्धिजरीनुद्भव-

तां ॥ नुसधीवृत्तिउठेनिर्विकल्पता ॥ तरीयावृत्तीचामीआत्माजाणता ॥ हेवृत्तिमि-
थ्यास्मरावी ॥ ७३ ॥ अथवावृत्तियोगेंमनबुद्धिउठे ॥ तेव्हांमननरूपस्वप्नअंतरीं
उमटे ॥ तेंअसोवाईटकींगोमटें ॥ परीअहमात्माविसरूंनये ॥ ७४ ॥ मीआत्माब्रह्म
साक्षीसाचा ॥ त्याहूनमिथ्यात्वेंउभारायाचा ॥ वृत्तिमनबुद्धिआणिआभासाचा ॥
वाउगारज्जुसर्पभ्रम ॥ ७५ ॥ तेचिप्रारब्धभोगाचियेबळें ॥ मनबुद्धिइंद्रियद्वाराउ-
सळे ॥ शुभाशुभघेतांविषयसोहळे ॥ परीविस्मरणपडूंनये ॥ ७६ ॥ वृत्तिमनबुद्धि
प्राणइंद्रिय ॥ आणिगोलकासहितस्थूलकाय ॥ शब्दस्पर्शादिनानाविषय ॥ हेंविवे-
चिलेजैसे ॥ ७७ ॥ याइतुकियाहीनामरूपासी ॥ पृथक्सत्वनव्हेचिसर्वांसी ॥ आहे
तेंअस्तिभातिप्रियरूपेंसी ॥ एकलेंब्रह्मविराजे ॥ ७८ ॥ तस्मात्तेंचिब्रह्मात्मत्वआपु-
लें ॥ विसरूंचिनयेकांहींकेलें ॥ नामरूपजाहलेंचिनाहींपहिलें ॥ त्यावरीउमसूंचनद्यावें ॥
॥ ७९ ॥ मगअवस्थाययावृद्धयादिकांची ॥ भलतैशीअसोयथारुचि ॥ जागृत्स्व-
प्नसुषुप्तियाप्रवृत्तीची ॥ कींनिवृत्तिसमाधीरूप ॥ ८० ॥ प्रवृत्तिह्मणिजेबहिर्मुखता ॥
निवृत्तिह्मणिजेअंतर्मुखता ॥ परिहेमिथ्याआणिसत्यब्रह्मात्मता ॥ कदांविसरूंनये ॥
॥ ८१ ॥ अत्यंतसुखानेंअसोसुखी ॥ कींअत्यंतदुःखानेंहोवोदुःखी ॥ अथवाप्राणांतजरीहो-
तांशेखीं ॥ विस्मरणनपडावें ॥ ८२ ॥ क्षणएकविस्मरजरीहोतां ॥ बलात्कारेंस्मरावें
तत्त्वतां ॥ इतुक्याविस्मरणेंवाटावेंचित्ता ॥ कींकायघातजाहलाअसे ॥ ८३ ॥ येथव-
रीप्रतिज्ञावृत्तीनेंकरावी ॥ कींनिमिषार्धजरीविस्मृतिव्हावी ॥ तरीमजगुरुहत्यासं-

भवावी ॥ ब्रह्महत्यादितोंअनंत ॥ ८४ ॥ पुन्हांकरुणाभाकावीगुरूसी ॥ कींम्यांप्रतिज्ञाकेलीजेऐशी ॥ हेदयाळुवान्यावीसिद्धीसी ॥ आपुलियाकृपें ॥ ८५ ॥ निमिषार्धविस्मरणनपडावें ॥ आणिहेगुरुहत्यादिनघडावे ॥ ऐसेंप्रार्थूनियांस्मरतजावें ॥ भयातुरहोऊनी ॥ ८६ ॥ ऐसाव्यापारआणिब्रह्मात्मस्मृति ॥ एकतानअसावीभलते अवस्थेप्रती ॥ जागेंजाहलियापासूनगाढलागेसुषुप्ति ॥ तोंवरीविस्मृतिनव्हावी ॥ ८७ ॥ जागरींअथवाकल्पनेअंत ॥ स्मृतीचालोटजरीविस्मृतीरहित ॥ तरीसुप्तीमाजींही अकस्मात ॥ स्मरणाचेंचिफळघडे ॥ ८८ ॥ कारणकींतेथेंअन्याभावनसे ॥ सामान्यएकरूपानिर्विकल्पअसे ॥ नेणीवकल्पिलीहोतीतेनासे ॥ अभ्यासेंस्मृतीच्या ॥ ८९ ॥ एवंस्वप्नजागृतिसुप्तिसमाधि ॥ मृत्युमूर्च्छाकींआधिव्याधि ॥ परीहेविस्मृतीचनपडावीकधीं ॥ ब्रह्मात्मत्वाची ॥ ९० ॥ ऐशियाब्रह्मात्मत्वअनुसंधाना ॥ संतींनामठेविलेंउपासना ॥ जेथेंउपास्यउपासकअसेना ॥ भेदकल्पांतीं ॥ ९१ ॥ याचिउपासनेचे प्रकारदोन ॥ एकसगुणएकानिर्गुण ॥ हेंसाकल्यपुढेंकरूंवर्णन ॥ परीश्लोकार्थआधीं अवधारा ॥ ९२ ॥ पद ॥ वाक्यवृत्त्यायथाशक्त्याज्ञात्वात्वभ्यस्यतांसदा ॥ टी० ॥ वाक्यवृत्तीच्यायोगेंकडून ॥ साकल्यजाणावेंलयसाक्षिज्ञान ॥ तेंचिस्मरणरूपअनुसंधान ॥ सदांअभ्यासावें ॥ ९३ ॥ यथाशक्त्याऐसेंजेंवचन ॥ येथेंभावीलकोणी भिन्न ॥ कींजितुकेंकळेलतितुकेंचिजाणून ॥ स्वस्थरहावें ॥ ९४ ॥ तरीऐसायाचाअर्थ नव्हे ॥ यथार्थजाणिल्याविणसमाधाननसंभवे ॥ तस्मात्साकल्यत्वेंलागेजाणावें ॥

अभ्यासेंकीं विचारें ॥ ९५ ॥ यथाह्मणेजजैसाअसेतैसा ॥ जाणावाचलागलय-
साक्षीसहसा ॥ शक्तिह्मणिजेसामर्थ्यअभ्यासा ॥ असाध्यतेंसाधावें ॥ ९६ ॥
सामर्थ्याविणहेंलयसाक्षिज्ञान ॥ प्रतीतीसनयेयेरहोपळालागून ॥ तस्मात्सा-
मर्थ्यपाहिजेतीव्रप्रज्ञ ॥ तोचिआकळीविचारें ॥ ९७ ॥ मंदप्रज्ञपूर्वींजरीअसे ॥
परीतयाअभ्यासेंप्रज्ञायेतसे ॥ तयाप्रज्ञेच्यासामर्थ्येंचिहोतसे ॥ लयसाक्षिज्ञान
॥९८॥ तस्मात्ऐशियाप्रज्ञेच्याशक्तीकडून॥जैसाअसेलयसाक्षीसच्चिद्घन ॥ तैसाय-
थारीतींसाकल्यजाणून ॥ पुढेंअभ्यासावाद्दढ ॥ ९९ ॥ आतांवाक्यवृत्तितेहेऐशी ॥
मागांहूननिरूपणाचेंसारांशीं ॥ आलोढूनआलीजेतेचिअल्पशी ॥ प्रतीतिपुन्हांनिरो-
पूं ॥ ५१०० ॥ वेदांतींचामुख्यविषय ॥ प्रत्यगात्माब्रह्माद्वय ॥ हाचिअर्थसां-
गतीनिश्चय ॥ चहूंवेदांचींवाक्यें ॥ १ ॥ सामवेदाचेंवाक्यसच्छिष्यासी ॥ श्री-
गुरुसांगतीतेंतूंआहेसी ॥ तेंचिसाधकेंश्रवणमननेंसी ॥ प्रत्ययाआणावें ॥ २ ॥
तिन्हीअवस्थाज्याहोती ॥ आणिवृत्तिसांसीजाणतेचिती ॥ तेंचिप्रज्ञानब्रह्मनिश्चिर्ती॥
ऋग्वेदाचेंविचारात्रें ॥ ३ ॥ अहंकारादिवृत्तीसनिरसून ॥ अनुभवावेंतेंस्वयेंआपण ॥
तेंचिवाक्यअहंब्रह्मास्मिम्हणून ॥ यजुर्वेदाचें ॥ ४ ॥ विचारेंकींअभ्यासेंलयवृत्ती-
चा ॥ करोनिस्वप्रकाशअपरोक्षसाक्षीसाचा ॥ हाचिअयमात्माअथर्वणाचा ॥ अ-
र्थबोलेमहावाक्य ॥ ५ ॥ ऐशींमहावाक्यें चारीएकार्थीं ॥ वेदांतविषयमुख्यपरमा-
र्थीं ॥ येरनिरूपणबहुधापरीयदर्थीं ॥ साधावयाउपकरणें ॥ ६ ॥ नानायुक्तिनाना

दृष्टांत ॥ इतुक्याविषयासीकरीनिश्चित ॥ गुरुशास्त्रविचारेंश्रवणमननयुक्त ॥ दृढ अनुभवावें ॥ ७ ॥ ऐसेंअनुभवूनयथारीतीं ॥ साधकेंप्रज्ञेचियेशक्तीं ॥ भलतेहीअवस्थेप्रती ॥ एकतानअभ्यासावें ॥ ८ ॥ स्फूर्तिपासूनतृणांतनामरूप ॥ विसर्जावेंहेंसर्वसविकल्प ॥ एकसच्चिदानंदकेवळनिर्विकल्प ॥ अहंब्रह्मरूपस्मरावें ॥ ९ ॥ सामान्यवृत्तीनेंहेंचिध्यावें ॥ सच्चिद्घनस्मृतीनेंअवलंबावें ॥ अथवाबुद्धीनेंदृढ निश्चयाआणावें ॥ स्मरावेंविशेषेंही ॥ १० ॥ हेंअसोअंतरींचेंस्मरण ॥ करणेंहें विहितचिएकतान ॥ परीवाणीसीहीकरावेंउच्चारण ॥ अहंब्रह्मास्मिम्हणोनी ॥ ॥ ११ ॥ वाक्यार्थाचेंजेंकाव्रत ॥ वाणीबुद्धिकिंवावृत्तींत ॥ ठेवावेंम्हणोनिहेंवाक्यवृत्तिनिश्चित ॥ नामठेविलेंअसे ॥ १२ ॥ तस्मात्एशियेवाक्यवृत्तीचें ॥ आवर्तनकीजेसाधकेंसाचें ॥ मगसामान्यविशेषकींवाणीचें ॥ असोउच्चारण ॥ १३ ॥ कवणेही प्रकारेंआठवावें ॥ अहंब्रह्मास्मीतेंनविसरावें ॥ नामरूपसर्वांसीनुद्धवावें ॥ सर्वपूर्ववतअसतां ॥१४॥ हेंचिध्यानहाचिनिदिध्यास ॥ हाचिसाधकासर्वदाअभ्यास ॥ बहुबोलणेंतरीकासयास ॥ हेंचिभजनवाणीचें ॥ १५ ॥ अगारविदत्ताहेंचिउपासना ॥ सगुणनिर्गुणउभयहीलक्षणा ॥ ज्ञानासीइसीसहसाअसेना ॥ भेदकिमपि ॥१६ ॥ अहंब्रह्मास्मिरूपअनुसंधान ॥ अविस्मरसाधकाएकतान ॥ भेदनुठावाअमुकह्मणून ॥ हेंचिअभेदभक्ति ॥ १७ ॥ नामरूपाचाउद्धवचिनहोतां ॥ सर्वआहेकींनाहींनस्मरतां ॥ सच्चिद्घनाकारएकरूपता ॥ हेचिनिर्गुणउपासना ॥ १८ ॥ हेबत्तीसमिथ्यात्वेंआठव-

णें ॥ यामाजींसच्चिद्घनानंदास्मरणें ॥ किंचितहीविस्मृतिनहोणें ॥ हेसगुणउपा-
सना ॥ १९ ॥ व्यतिरेकेंलयसाक्षित्वेंप्रतीति ॥ निःसंशयद्वैताचीगेलीभ्रांति ॥ हे-
चिनिर्गुणउपासनानिश्चितीं ॥ घडेसाधका ॥ २० ॥ सर्वांमाजींअस्तिभातिप्रिय ॥
सहजींअसेपूर्णअन्वय ॥ नामरूपनाहींचिएकअद्वय ॥ स्मरणेंहेसगुणउपासना ॥
॥ २१ ॥ सर्वपणाचेगुणनिरसले ॥ एकअनिर्वाच्यब्रह्मउरलें ॥ म्हणोनितेंनिर्गुण
ब्रह्मबोलिलें ॥ तेंचिस्मरणेंहेनिर्गुणउपासना॥२२॥सर्वहेगुणरूपअसतां॥यासमवेतहे
म्हणूननुद्भवतां ॥ एकरूपसच्चिद्घनाचितत्त्वतां ॥ हेसगुणउपासना ॥ २३ ॥ यागु-
णासहवर्तमानब्रह्मस्मरावें ॥ म्हणोनिहेंसगुणउपासनम्हणावें ॥ यागुणाविरहितब्र-
ह्मात्मत्वध्यावें ॥ हेनिर्गुणउपासना ॥ २४ ॥ एवंसगुणअथवानिर्गुण ॥ हेवाउगेचि
कल्पावेदोन ॥ परीएकरूपअभेदपरिपूर्ण ॥ अद्वयउपासना ॥ २५॥ सर्वदांविस्मृति
नव्हावी ॥ म्हणोनिउपासनाम्हणावी ॥ परीदेवभक्तभिन्नतानाढळावी ॥ कवणेहीका-
ळीं ॥ २६ ॥ हेंसर्वकधींउत्पन्नजाहलें ॥ नहोतांसगुणकवणबोले ॥ तेणेंविणनिर्गुणश-
ब्दफोले ॥ होतीअनायासीं ॥ २७ ॥ मृगजलपडिलेंतेव्हांचिनसे ॥ मगआटतांना-
हींम्हणणेंकाइसें ॥ तेवींहेंउद्भवेकींनासे ॥ परीएकरूप॥२८॥हेंसर्वनिरूपणमागेंजाहलें॥
यथासांगसाकल्यत्वेंविवेचिलें ॥ तेणेंचिरीतींपाहिजेघेतलें ॥ साधकेंविचारें ॥ २९ ॥
आतांप्रस्तुतामिथ्यायाबत्तिसां ॥ सत्यत्वेंआरोपनव्हावाअल्पसा ॥ आणिस्वयेंब्रह्मा-
त्मयाअखंडरसा ॥ मिथ्यात्वसहसानयावें ॥ ३० ॥ ब्रह्मात्माभेदचिनव्हावा ॥ मी-

पणादेहादिकासीनयावा ॥ इतुकावृत्तीसीदृढअभ्यासरहावा ॥ स्मरणरूपसदां ॥ ॥ ३१ ॥ हेचिस्मरणरूपउपासना ॥ सगुणनिर्गुणउभयलक्षणा ॥ विस्मरणनहोतां सच्चिद्‌घना ॥ ध्यावेंउभयकाळीं ॥ ३२ ॥ येथेंकैंचेंध्येयकैंचाध्याता ॥ कैंचेंसाध्य कैंचीसाधकता ॥ उपास्यउपासकनाढळतां ॥ ब्रह्मब्रह्मीं विलसे ॥ ३३ ॥ सर्वतरंगां-सहितसागर ॥ किंवानिस्तरंगरूपगंभीर ॥ दोहींकाळींएकचिप्रकार ॥ सागरसागरीं ॥ ३४ ॥ तैसेंचिमायेआदितृणांतजग ॥ हेब्रह्मात्मचित्सागरींतरंग ॥ उद्भवतांनि-मतांचिद्‌घनअभंग ॥ विलसेएकरूप ॥ ३५ ॥ ब्रह्मादिकीटकांतजंगम ॥ गगनादि तृणांतस्थावरनाम ॥ हेइतुकेंहीब्रह्मात्मत्वींसम ॥ नगसुवर्णजेवीं ॥ ३६ ॥ ब्रह्मरूप तोचिहाआत्मा ॥ आत्मरूपब्रह्मपरमात्मा ॥ नामरूपादिनाहींचअनात्मा ॥ जडकीं चंचळ ॥ ३७ ॥ कीटकतोहीब्रह्मात्माआपण ॥ विष्णुतोहीआपणचिपूर्ण ॥बहुकास-यातृणहीनव्हेभिन्न ॥ ब्रह्मात्मयारहित ॥ ३८ ॥ आपुलादेहआणिविष्णुकीटक ॥ गगनतृणादिकहींसमानएक ॥ दुजाभावनाहींचनिश्चयात्मक ॥ ब्रह्मात्माचिपरिपूर्ण ॥ ३९ ॥ ऐसाएकरूपआपणआपणांत ॥ आपुलेपणेंएकसबराभरित ॥ उपास्यउ-पासकाविणउपासीत ॥ हेघबाडउपासना ॥ ४० ॥ ऐशीअभेदभक्तीचीउपासना ॥ घडेलसाधकाज्ञानसंपन्ना ॥ हेपाववीलसहजास्थितीसीपूर्णा ॥ ऐसेंबोलणेंनको॥४१॥ तोआधींचसर्वपणासहित ॥ निजांगेंब्रह्महोऊनविचरत ॥ तयासीबंधमोक्षाचासंके-त ॥ उरलाचिनाहीं ॥ ४२ ॥ तोसाधकहीसहसाह्मणोंनये ॥ तोसर्वात्माएकरूपअद्व-

य ॥ ध्याताज्ञाताहीह्मणणेंकाय ॥ जरीस्मरेसाधकत्वें ॥ ४३ ॥ ऐशीहेंघबाडउपा-
सना ॥ इजसमदुजीअसेकवणा ॥ कवणमेळवीलकैवल्यापूर्णा ॥ इसीअव्हेरुनी ॥
॥ ४४ ॥ साकारध्यानज्ञानेंविण ॥ सर्वब्रह्मात्मानेणतांपरिपूर्ण ॥ तयेसीउपासना
नामाभिधान ॥ परीकैवल्यमुक्तिअप्राप्य ॥ ४५ ॥ हेंसाधकेंमौनेंचिसमजावें ॥ उगें-
चिकासयाविस्तारावें ॥ एकदेशीतेंनलगेचिबोलावें ॥ अल्पह्मणोनी ॥ ४६ ॥असो
सर्वात्मत्वसबराभरित ॥ अकृत्रिमहृद्वैतेंविणउपासित ॥ तयासीबैसणेंनकोनिवांत ॥
नेत्रझांकोनी ॥ ४७ ॥ नलगेएकांतआसनाविधि ॥ नलगेप्राणायामसमाधि॥नलगे
माळगवाळेंसोडबांधी ॥ पुस्तकादिसंबळीची ॥ ४८ ॥ नलगेपूर्वोत्तरब्राह्मीमुहूर्त ॥
नलगेकाश्यादिदेशशुचिष्मंत ॥ नलगेस्नानादिउपकरणेंबहुत ॥ नकोआचारकर्म-
ठाचा ॥ ४९ ॥ नलगेउपोषणतांबूलवर्जन ॥ नलगेव्रतनियमदेहसमान ॥ नलगे
जपहवनतर्पण ॥ पुरश्चरणरूपविधि ॥ ५० ॥ ऐसेंकोणतेंनकोनिर्बंधन ॥ वाणीसीही
नलगेमौन ॥ आणिएकाग्रहीनकोमन ॥ रोधवृत्तीचा ॥ ५१ ॥ चालतांबैसतांभाष-
णकरितां ॥ कींअन्यभोजनादिक्रियासमस्ता ॥ शयनींकींपहातांऐकतां ॥ स्मरण
मात्रअसावें ॥ ५२ ॥ म्हणसीअन्यव्यापारींविस्मरपडे ॥ तरीऐसेंकदापिहीन
घडे ॥ ध्यासेंस्मरतसेधडफुडें ॥ अभ्यासेंपूर्वापर ॥ ५३ ॥ तथापिनिमिषार्धजरीवि-
स्मरतां ॥ हेंजीवन्मुक्तिव्रतनव्हेतत्वतां ॥ कींभंगेलफळनव्हेलआतां ॥ ऐसेंतोंनसे
॥ ५४ ॥ आणिनिमिषार्धविस्मृतीनें ॥ देहादिकांनेघेअहंपणें ॥ इतुकाअवसरक-

दांनहोणें ॥ स्मरेझडकरी ॥ ५५ ॥ विस्मृतिकांहींबाधकनसे ॥ देहबुद्धिघेतांबाधक असे ॥ तरीतेदेहबुद्धिनिश्चयायेतसे ॥ इतुकाकैंचा ॥ ५६ ॥ तस्मात्बोलतांचालतां ॥ सर्वव्यापारहोतअसतां ॥ सदांस्मरावेंअखंडिता ॥ नामरूपात्यागुनी ॥ ॥ ५७ ॥ मनबुद्धीसीहीनसेबलात्कार ॥ त्याचेंरंजवणेंचिहोयवारंवार ॥ जैसेकवणासीगारुडादिप्रकार ॥ पाहतांसीणनव्हे ॥ ५८ ॥ किंवालेंकुरासीखेळतां ॥ आह्लादावरीआह्लादतत्त्वतां ॥ तैसावृत्तीसीअधिकअधिकता ॥ स्मरतांसुखाचिदुणावे ॥ ५९ ॥ तयासीरोधजरीअसावा ॥ तरीचस्मरणाचात्रासघ्यावा ॥ येथेंलळाहीपूर्णव्हावा ॥ आणिध्यासहीसुखाचा ॥ ६० ॥ केव्हांएकतानतदाकारहोणें ॥ केव्हांमननरूपकीजे चिंतन ॥ केव्हांतत्सुखाचेंकीजेभाषण ॥ परस्परेंउभयानें ॥ ६१ ॥ श्लोक ॥ तच्चिंतनंतत्कथनमन्योन्यंतत्प्रबोधनं ॥ एतदेकपरत्वंचब्रह्माभ्यासंविदुर्बुधाः ॥१७॥ टी० ॥ तेंचिस्मरणरूपघडावेंचिंतन ॥ तेंचिअधिकारियाकरावेंकथन ॥ अथवाज्ञात्यासीपरस्परेंसंवादन ॥ जेणेंप्रबोधदुणावे ॥ ६२ ॥ हेंचिएकपरत्वसमाधानरूप ॥ मगअसो सविकल्पकींनिर्विकल्प ॥ हाचिअभ्यासजेथेंउत्थाननसेअल्प ॥ जाणतीपूर्णज्ञाते ॥ ६३ ॥ आतांचिंतनजेंकांमननात्मक ॥ कैसेंकरीतअसतांसाधक ॥ तेंचिश्रवणकरूननिश्चयात्मक ॥ तैसेंचिअभ्यासावें ॥ ६४ ॥ पद ॥ तच्चिंतनं ॥ ततूह्मणिजेतेंचि लयसाक्षिब्रह्म ॥ जेंअनुभविलेंअभ्यासेंपरम ॥ वृत्तिआणिसांडोनिशून्याचाभ्रम ॥ अपरोक्षेंनिजांगें ॥ ६५ ॥ तेंचिमागुतीमायादितृणांत ॥ स्फूर्तिउठतांहीसमस्तांत ॥

नामरूपविसर्जूनसबराभरित ॥ अनुभविलेंब्रह्म ॥ ६६ ॥ ऐसेंजेंब्रह्मतेंचिस्वयेंआपण ॥ त्रिविधापरीप्रतीतीकडून ॥ बाणलेंतयाब्रह्मात्मयाचेंचिंतन ॥ सदाध्यासेंकरी ॥ ६७ ॥ अहोअहोजीसद्गुरुनाथ ॥ केवढामोक्षध्वजरूपपरमार्थ ॥ गगनींउंचावला किंचितअनर्थ ॥ जेथेंउरलानाहीं ॥ ६८ ॥ धन्यधन्यआह्मीपरमार्थी ॥ लागलोंपाव-लोंवेदांतसार्थी ॥ अन्यमायादिकांचाअर्थाअर्थी ॥ संबंधउरलानाहीं ॥ ६९ ॥ अ-होकायहोशास्त्रवेदांत ॥ संशयचिदवडिलाअज्ञानासहित ॥ एकाएकींसर्वात्मामीअ-नंत ॥ तयाचुकलियाभेटविलें ॥ ७० ॥ मीकेवढाकितीहोपरिपूर्ण ॥ जयातेंजाणेना वृत्त्यादिमन ॥ शेखींस्वयेंआपणासीआपण ॥ जाणावयादृश्यनव्हे ॥ ७१ ॥ परीस-र्वज्ञमीसर्ववृत्तीसहित ॥ अकृत्रिमपणेंअसेंजाणत ॥ शेखींलयहीशून्यरूपप्रकाशित॥ माझियाप्रकाशेंहोय ॥ ७२ ॥ तोचिमीस्वप्रकाशरूपअपरोक्ष ॥ नजाणोनिजाणतसें स्वयेंप्रत्यक्ष ॥ ऐशियामजब्रह्मात्मयामोक्ष ॥ तरीकोठेंबंधाभावीं ॥७३॥ ऐसामीअनं-तकल्पजरीहोतां ॥ तरीस्पर्शलीचनव्हतीमजद्वैतवार्ता ॥ वाउगीचकींधरिलीहोती अहंता ॥ देहबुद्धीचीअज्ञानें ॥ ७४ ॥ तेंचिसद्गुरुनाथेंमाझेंमजला ॥ निजरूपदाउ-नीभ्रमनिवारिला ॥ आतांमजम्यांजाणतांस्वकीयत्वाला॥अज्ञाननिपटूनगेलें ॥७५॥ तेंअज्ञानहेंसर्वब्रह्मांडधुंडितां ॥ आढळेनाकींकोठेंतत्त्वतां ॥ हेंहीबोलणेंचिनशोभेआ-तां ॥ नवतेंतेंगेलेंकैसें ॥ ७६ ॥ हेंअसोअज्ञानतोंनाहींचनाहीं ॥ परीयाब्रह्मांडींदुजें नसेचिकांहीं ॥ नामरूपनाढळेचिसर्वथाही ॥ मजब्रह्मात्मयावांचुनी ॥ ७७ ॥

मीब्रह्मात्मास्वयमेवउघडा ॥ जेथंदुजेपणाचानयेशिंतोडा ॥ ओतप्रोतसबराभरित रोकडा ॥ अनुभाव्यपरिपूर्ण ॥ ७८ ॥ ऐसाउघडपरिपूर्णअसोनी ॥ जाणवेनाक-वणालागोनी ॥ नजाणवेपरीपरतासारीकोणी ॥ ऐसात्रिभुवनींनाहीं ॥ ७९ ॥ त-स्मात्लोपलोंनाप्रगटलों ॥ परिपूर्णआद्यंततैसाचसंचलों ॥ अनंतअनंतत्वींदाटलों ॥ एकरूपतिहींकाळीं ॥ ८० ॥ मेरुआदिजंबुद्वीपींअसें ॥ अथवाकाश्यादितीर्थींवसें ॥ आणिअन्यद्वीपींकींकुग्रामींनसें ॥ ऐसादेशपरिच्छेदनाहीं ॥ ८१ ॥ कृतयुगाच्याठाईं प्रगटे ॥ अथवाशीतकाळींकींपर्वणीसीउमटे ॥ आणिकलियुगींकींदुर्दिनींवोहटे ॥ ऐसाकालपरिच्छेदनाहीं ॥ ८२ ॥ उत्तमपदार्थींकींशिवादिकांचेदेहीं ॥ वसूनराहि-लोंसर्वदाही ॥ हीनपदार्थींकींकीटकींनाहीं ॥ ऐसावस्तुपरिच्छेदनसे ॥ ८३ ॥ सर्व देशांसहितपिंडब्रह्मांड ॥ व्यापोनिउरलोंअसेंउदंड ॥ भलतेकाळींअसेंचिअखंड ॥ आणिसानथोरपदार्थीं ॥ ८४ ॥ अमुकएकपदार्थअसेरिता ॥ ऐसानाढळेअणुहीधुं-डितां ॥ क्षणएकलोटेनामजपरता ॥ आणिदेशकैंचाउरे ॥ ८५ ॥ ऐसामीत्रिधाप-रिच्छेदविहीन ॥ परिपूर्णअनंतएकचिद्घन ॥ कोणतोदुजाअसेमजसमान ॥ स-च्चिदानंदरूपी ॥ ८६ ॥ चेतनाविशींजरीजीवशिव ॥ चिद्रूपेंदिसतीएकस्वभाव ॥ परीतेमाझींप्रतिबिंबेंस्वयमेव ॥ वास्तविककैंचेमजऐसे ॥ ८७ ॥ तरीसजातीयभेद मजवरी ॥ कोणबलात्कारेंआरोपकरी ॥ मीएकलाचिएकपणेंचराचरीं ॥ आद्यंततै-साचिमध्यें ॥ ८८ ॥ जडचंचळहीपदार्थदोनी ॥ सत्यत्वेंनसतीचमजहुनी ॥ तरी

विजातीयहीभेदकल्पीलकोणी ॥ कैसातोनेणवे ॥ ८९ ॥ मायादितृणांतमाझींचअं-
गें ॥ नानाप्रकारेंउमटलींसोंगें ॥ परीतेजाहलेचिनाहींतरज्जुभुजंगें ॥ तरीस्वगतभे-
दकैंचा ॥ ९० ॥ जीवेशमिथ्यात्वेंसजातीय ॥ जडजगनसतांभेदाविजातीय ॥ मा-
यादिनुद्भवतांस्वगतभेदजाय ॥ ऐसेभेदत्रयनसती ॥ ९१ ॥ एवंत्रिधाभेदरहितआ-
द्यंत ॥ त्रिधापरिच्छेदेंवीणओतप्रोत ॥ आणिकवणासीचनलगेअंत ॥ ह्मणोनिअनं-
तमीपूर्ण ॥ ९२ ॥ मजव्याप्याविणव्यापकता ॥ दृश्याविणद्रष्टादेखता ॥ तैसेंचि
साक्ष्याविणसाक्षित्वआतां ॥ सहसाबोलूंनये ॥ ९३ ॥ तस्मात्कोणताचिनिर्देश
मज ॥ नव्हेचअसेंतैसाअसेंसहज ॥ परोक्षापरोक्षहीह्मणणेंअचोज ॥ ऐसाअनिर्वा-
च्यस्वयें ॥ ९४ ॥ हेमायादिउद्भवतीकींनासती ॥ संबंधचिनाहींमजप्रती ॥ जैसा
परिपूर्णआदिअंतीं ॥ तैसाचिपूर्णमध्येंही ॥९५॥ ब्रह्मात्मामीकेवळचित्सागर ॥ मा-
यादितृणांततरंगाकार ॥ उद्भवोकींनासोसर्वप्रकार ॥ परीमजउद्भवनाहानी ॥९६॥
ब्रह्मात्मास्वयेंएकरूपचिद्गगनन ॥ मायामेघजगवर्षेजीवन ॥ अतिवृष्टिअनावृष्टिहो-
तांपरिपूर्ण ॥ त्यामजहानिनालाभु ॥ ९७ ॥ तस्मात्हेंसर्वउद्भवेकींनासे ॥ अथवा
होईनाकांभलतैसें ॥ मीजैसाअसेंतैसाचिअसें ॥ अखंडपरिपूर्ण ॥ ९८ ॥ ऐसाब्र-
ह्मात्मास्वयेंएकरसें ॥ आपणआपणामाजींविलसें ॥ स्मरतांनस्मरतांअसेंचिअसे॥
भलतैसेप्रसंगीं ॥ ९९ ॥ नेत्रझांकींतांओतप्रोत ॥ उघडितांअंतर्बाह्यसबराभरित ॥
शब्दऐकतांब्रह्मींब्रह्मविलसत ॥ नायकतांतेंचितें ॥ ५२०० ॥ स्पर्शतांब्रह्मसुखउ-

चंबळे ॥ नस्पर्शतांकेवळत्वेंनिवळे ॥ रसींसुगंधींनिजात्मसोहळे ॥अभावींएकरस॥ ॥ १ ॥ बोलतांकींअन्यक्रियाकरितां ॥ ब्रह्मींब्रह्मविलसेतत्त्वतां ॥ अक्रियकाळींतोंब्रह्मात्मक्यता ॥ सहजींसहज ॥ २ ॥ मनबुद्धिआदिजेव्हांउद्भवे ॥ तेव्हांब्रह्मात्मरूपत्वेंचिहेलावे ॥ जेवींज्वाळेसहितअग्नीनेंभडकावें ॥ तेवींअभेदरूपी ॥ ३ ॥ मनबुद्ध्यादिजेधवांमावळती ॥ तेधवांनिर्विकारचिनिश्चितीं ॥ जैसाज्वाळेविणगार्हपति ॥ तेवींस्वयंज्योतिएकट ॥ ४ ॥ वृत्तिउठतांकींपसरतांनिमतां ॥ ब्रह्मात्माब्रह्मात्मत्वींऐता ॥ तिहींकाळींजरीएकात्मता ॥ तरीउठोकींनिमो ॥ ५ ॥ एवंवृत्तिमनबुद्धिइंद्रिय ॥ प्राणासहितउद्भवेसमुदाय ॥ आपुलालेघेतांहीविषय ॥ परीद्वैतभावनस्पर्शे ॥ ६ ॥ जेव्हांजेव्हांवृत्त्यादिउद्भवत ॥ तेव्हांतेव्हांसहजामिथ्याभूत ॥ नामरूपनाहींचमीसबराभरित ॥ तरीसमानचिउद्भवलय ॥ ७ ॥ कवणेहीकाळींमज ब्रह्मात्मया ॥ द्वैतचिनस्पर्शेअवस्थेभलतिया ॥ एकलाएकचिपूर्णअद्वया ॥ माजीं अद्वयसघन ॥ ८ ॥ मीब्रह्मात्मायेवढाघनदाट ॥ कींअणुसींद्वैतपणेंनव्हेवाट ॥ सर्व नामरूपतोंएकरूपचिअविट ॥ जललहरीजेवीं ॥ ९ ॥ ऐसामीपरिपूर्णत्वेंएकला ॥ आदिमध्यअवसानींसंचलोंभला ॥ आहाअज्ञानाचाकैसाघाला ॥ गमावलोंहोतों कीं ॥ १० ॥ ऐसाअसूनहोतोंहारपलों ॥ तोसद्गुरुकृपेंमजमीगवसलों ॥ अहाआतांकेवढाकितीसंचलों ॥ तोअंतनसेमाझामज ॥ ११ ॥ अहोआश्चर्यसामीअनंतअसोनी ॥ बैसलोंहोतोंदेहायेवढाहोवोनी ॥ तयाअज्ञानाचामीघोटभरोनी ॥ उरलों

परिपूर्ण ॥ १२ ॥ ऐशीमागीलसंकोचताआठवे ॥ प्रस्तुतजाहलेंज्ञानतेंहेलावे ॥
तेव्हांवृत्तिखळबळूनरडूंचयावें ॥ कींहसावेंगदगदुनी ॥ १३ ॥ भेदेंशिणविलेंहोतें
म्हणुनी ॥ रडूंलागेदीर्घनिर्लज्जजनीं ॥ आहाआतांमीमजमाजीपूर्णपणीं ॥ तेव्हां
हांसेंनिःशंक ॥ १४ ॥ अहोधन्यमीसद्गुरुकृपें ॥ भवसिंधुहामारिलाथापें ॥ मायेस-
हितब्रह्मांडलोपे ॥ माझियेवृत्तीमाजीं ॥१५॥ विद्याअविद्याऐशियादोनी ॥ निःशे-
षबैसलोंमीगिळुनी ॥ त्यांतीलप्रतिबिंबेंतोंमिळुनी ॥ गेलीमाझींमजमाजी ॥ १६ ॥
येरहेबापुडेवृत्यादिक॥निस्तत्वेंउठतीनिमतीसकळिक ॥ परीमीद्वैतेंविणएकलाएक ॥
सर्वात्मासर्वरूपी॥१७॥अहोऐसाजोमीतयाऐशिया ॥ माझेंनमनसर्वस्त्रींसर्वात्मया ॥
माझेंमजचिआलिंगनअद्वया ॥ गगनींगगनास्थितिजेवीं ॥ १८ ॥ धन्यशास्त्रधन्य
विचारु ॥ धन्यआह्मीधन्यसद्गुरु ॥ धन्याचिधन्यधन्यनिर्धारु॥धन्यसमाधान॥१९॥
अहोकैसेंहोतेंकैसेंजाहलें ॥ जेंकधींदेखिलेंनानव्हतेंऐकिलें ॥ तेंचिएकाएकींगुरूनेंके-
लें॥कांहींच्याबाहीं ॥२०॥ देवपदधुंडावयासीगेलों ॥ तंवदेवांचादेवचिहोऊनबैसलों॥
शेखींदेवत्वत्यागेंसहजसंचलों ॥ अनिर्वाच्यअद्वय ॥ २१ ॥ येरलोकउगेचिकष्टती ॥
देवदेवम्हणूनप्रयत्नकरिती ॥ वाउगेचिएकदेशीअसेलम्हणती ॥ वैकुंठींकींकैलासीं
॥ २२ ॥ परीतोएकदेशीदेवकैंचा ॥ वाउगाचिस्वभावयामायेचा ॥ अज्ञानेंभ्रमलेत-
याज्ञानाचा ॥ लेशकदानुद्भवे ॥२३॥ असोपरोपदेशींबापामज ॥ कायहोकिंचितअसे
काज ॥ माझेंमजसद्गुरूनेंगुज ॥ यथार्थतेंदिधलें ॥ २४ ॥ आतांद्वैतकोठेंचिआढ-

ळेना ॥ माझामीमजमाजींपूर्णपणा ॥ तिहींकाळींनव्हेअधिकउणा ॥ जैसातै-सासहज ॥ २५ ॥ अनंतब्रह्मांडेंमाझियेपोटीं ॥ मजमाजींसर्वांचीराहटी ॥ आ-णिसर्वांमाजींमाझीचदाटी ॥ निर्विकारत्वेंपूर्ण ॥२६॥ ऐसामीएकपणेंविणएकला ॥ समष्टिरूपेंसर्वात्मासंचला ॥ अनुभूतीविणआपआपणाला ॥ आपुलेपणेंअसें ॥ ॥ २७ ॥ ऐसेंअनेकाप्रकारेंजैसेंजैसें ॥ जेंजेंआठवेलप्रसंगाऐसें ॥ तेंतेंचिंतावेंतैसें तैसें ॥ विस्मृतिनहोतां ॥ २८ ॥ मुख्यऐक्यत्वकदांनभंगावें ॥ नामरूपादिभेद नव्हावे ॥ मगस्मरेलत्यायुक्तीनेंस्मरावें ॥ ब्रह्मात्मत्वदृढव्हावया ॥ २९ ॥ ऐसाप्र-कारज्ञानियासहजगती ॥ अपैसाहोयतेचिसहजस्थिति ॥ परीबळेंकरणेंलागेसाध-काप्रतीं॥यारीतींब्रह्मचिंतनिका ॥ ३० ॥ ऐशीब्रह्मचिंतनिकाअल्पसांगितली ॥ या रीतींचसाधकेंपाहिजेसाधिली ॥ येथेंमानिसीलकींनबोलतांबोली ॥ तरीमौनेंचिं-तनघडे ॥ ३१ ॥ कवणासीजरीबोलणेंलागे ॥ अनेकधाव्यापारप्रसंगें ॥ तरीकैसें चिंतावेंलावववेगें ॥ तरीयेविषईंबोलूं ॥ ३२ ॥ ॥ पद ॥ तत्कथनं ॥ कवणासी जरीबोलणेंपडे ॥ तरीतेंचिकथनकरावेंकोडें ॥ ब्रह्मात्मत्वनविसरावेंरोकडें ॥ द्वैत-भावनुठतां ॥ ३३ ॥ नानादृष्टांतयुक्तीकडून ॥ बहुधाश्रुतीचेंघेऊनवचन ॥ तेंचि साधकाप्रतीकरावेंकथन ॥ ब्रह्मात्मऐक्यरूप ॥ ३४ ॥ सयुक्तिकदृष्टांताचीयोजना॥ श्रुतिअनुभवायोग्यसांगरचना ॥ करावीजेणेंसंतोषसाधुजना ॥ होयब्रह्मानुभवा-चा ॥ ३५ ॥ कवणेहीप्रकारेंद्वैतनुद्भवावें ॥ ब्रह्मात्मत्वचिसदृढदुणावे ॥ ऐसेंचिसदृ-

ष्टांतसर्वबोलावे ॥ अन्यत्यागावेंबाष्कळ ॥ ३६ ॥ दृष्टांताकारणेंब्रह्मांडविवरावें ॥
मनेंकल्पूनयुक्तसेयोजावे ॥ परीवक्तृत्वाचेंसाहित्यनभंगावें ॥ आणिविरोधहीनया-
वा ॥ ३७ ॥ मागीलप्रसंगींएकबोलिला ॥ दुजियाविषईंत्याविरोधआला ॥ ऐसें
नबोलावेंपूर्वापरनिरूपणाला ॥ एकरूपताअसावी ॥ ३८ ॥ साधकासीजयानिरूप-
णें ॥ अधिकाधिकसमाधानबाणे ॥ आणिपूर्णज्ञात्यासीसंतोषजेणें ॥ ऐसेंसांगबोलावें
॥ ३९ ॥ म्हणसीसाधककींज्ञात्यासीबोलतां ॥ ब्रह्मानुभवबोलावाजोतत्त्वतां ॥ परी
अन्यअज्ञानासीप्रसंगपडतां ॥ कैसेंबोलावें ॥४०॥ तरीअवधारींतयाअज्ञानासीं ॥
प्रसंगेंबोलावेंप्रस्ताविकासी ॥ ब्रह्मज्ञानहीकथितांसारांशीं ॥ बाधहीनाहीं ॥ ४१ ॥
तयासीमात्रनव्हेग्रहण ॥ नव्हेतरीव्यर्थजायनिरूपण ॥ परीस्वयेंआपुलेंतोंदृढस-
माधान ॥ दुणावेबोलतां ॥ ४२ ॥ तथापितयाअज्ञानजनासी ॥ बोलूंचिनयेसांग
स्थितिजैशी ॥ बोलणेंपडेतरीरूपकेंसी ॥ वर्णूनबोलावें ॥ ४३ ॥ तयासीतोकांहीं
नकळे ॥ आणिआपुलातरीस्वानुभवउफाळे ॥ मुख्यभलतैसेप्रसंगींऐक्यनिवळे ॥
तैसेंचवडावेंआपणा ॥ ४४ ॥ बहुधाअज्ञानासीसंवादन ॥ घडूंचनयेवेदांतनिरूपण ॥
तयापुरतेंतयासीबोलून ॥ उगेंमौनेंअसावें ॥४५॥ मुख्यज्ञात्यासीकिंवासाधकासी॥
बोलावेंसांगस्वानुभवासी ॥ अथवाबोधावेंअधिकारीमुमुक्षूसी ॥ प्रबोधशक्तीच्या
बळें ॥४६॥ मुख्यमिळतांप्रतीतीचासंत ॥ तोतरीएकांतापरीसएकांत ॥ तेथेंनिःशं-
कबोलावेंयथायुक्त ॥ गोप्यतेंही ॥ ४७ ॥ ॥ पद ॥ अन्योन्यंतत्प्रबोधनं ॥ आपण

तयासीस्पष्टबोलावें ॥ नातरीतयाचेंनिरूपणऐकावें ॥ ऐसेंपरस्परेंप्रबोधनघडावें ॥ जेणेंदुणावेसमाधान ॥ ४८ ॥ प्रबोधनम्हणिजेबोधआपुला ॥ प्रकर्षेंपाहिजेदुणावला ॥ ऐसाचिपाहिजेसंवादजाहला ॥ उभयपक्षींही ॥ ४९ ॥ आपणाहूनउणावताअसतां ॥ तयाचीप्रबोधूनकरावीपूर्णता ॥ अथवासमानअसलियातत्त्वतां ॥ तैसेंचिपरस्परेंबोलावें ॥ ५० ॥ त्याचेंसमाधानआपणघ्यावें ॥ आपुलेंतयासीनिरूपावें ॥ त्याचेंउणेपणउरोंनद्यावें ॥ आणिआपुलेंत्यामुळें ॥ ५१ ॥ जैसेदोनदीपअसतांसमोर ॥ फेडितीतळींचाअंधःकार ॥ तैशींगुप्तउत्थानेंपरस्पर ॥ फिटतीएकमेकांची ॥ ५२ ॥ आपणाहूनजेज्ञातेअधिक ॥ उत्थानरहितनिश्चयात्मक ॥ तयाचाहोऊनियांसेवक ॥ सहजस्थितिआकळावी ॥ ५३ ॥ ऐसेंपरस्परेंप्रबोधासी ॥ संवादसुखहोतांदिननिशीं ॥ वृद्धीचहोयअखंडैकरसीं ॥ त्रिकाळींउत्थानरहित ॥ ५४ ॥ एवंएकटअसतांघडावेंचिंतन ॥ दुजेंमिळतांकरावेंकथन ॥ ज्ञातेसाधकतरीसंवादन ॥ परस्परेंप्रबोधाचें ॥ ५५ ॥ ॥ पद ॥ एतदेकपरत्वंचब्रह्माभ्यासंबुधाःविदुः ॥ ऐशियापरीचिंतनकथनात्मक ॥ सदांहोणेंजरीनिश्चयात्मक ॥ हाचिब्रह्माभ्यासएकपरत्वेंएक ॥ पूर्णज्ञातेजाणती ॥ ५६ ॥ सदांश्रवणअथवामनन ॥ एकरूपचिंतनेंअनुसंधान ॥ यापरतेंसाधनअसेकवण ॥ मुमुक्षूसाधकासी ॥ ५७ ॥ तस्मात्हेंचिसाधनहाचिअभ्यास ॥ हाचियोगध्यानहीअसेनामयास ॥ मात्रविस्मरणनव्हावेंबुद्धीस ॥ हेंचिएकपरत्व ॥ ५८ ॥ ऐसाचिअभ्याससाधका

जरी ॥ तरीचसहजस्थितिअपैंसावरी ॥ ऐशियाअभ्यासामानवतीअंतरीं ॥ पूर्णज्ञा-
तेसहज ॥ ५९ ॥ ह्मणतीभलाभलात्यासाधका ॥ ब्रह्माभ्यासआरंभिलानिका ॥
अपरोक्षेंजाणोनियांतवका ॥ तच्चिंतनादिकरिसी ॥ ६० ॥ यापरतेंसाधनचिनल-
गे ॥ येणेंचिवस्तुतंत्रहोयनिजांगें ॥ ऐसेंचिअनुमोदनदेतीवेगें ॥ ययाअभ्यासा ॥
॥ ६१ ॥ तस्मात्पूर्णज्ञातेयाचिअभ्यासा ॥ जाणतअसतीएकपरत्वसहसा ॥ येररो-
धादिकांसाधनांफांसां ॥ अनुमोदननदेती ॥ ६२ ॥ एकपूर्णज्ञातेकिंवासाधक ॥
जेस्मरणअभ्यासाप्रवर्तक ॥ तेंचिऐशियेअभ्यासानिश्चयात्मक ॥ एकपरत्वह्मणती ॥
॥ ६३ ॥ येरउपासककर्मींकींयोगी ॥ हाअभ्यासनावडेतयालागीं ॥ परंतुजेज्ञाते
ब्रह्मात्मसंयोगी ॥ त्यांसीहाचिआवडे ॥ ६४ ॥ स्नानसंध्यायागादिनसतां ॥ होप-
ळवाटेकर्मियांसमस्तां ॥ भजनपूजनमूर्तिध्याननहोतां ॥ उपासकाअनावडी ॥
॥ ६५ ॥ मुद्रादिसाधनेंकींप्राणायाम ॥ अथवामूळबंधधारणानेम ॥ बुद्धिरोधनसतां
हायोगपरम ॥ योगियांसीनावडे ॥ ६६ ॥ तस्मात्सर्वकर्महीत्यागुनी ॥ भजनपू-
जनअव्हेरुनी ॥ आणिधीनिरोधादिउपेक्षुनी ॥ श्रवणादिकरिती ॥ ६७ ॥ श्रवण
चिंतनकथनध्यान ॥ एकरूपसर्वदांअनुसंधान ॥ हाचिब्रह्माभ्याससाधकांपूर्ण ॥
असतांआवडेज्ञानिया ॥ ६८ ॥ अगाऐशियासदाअभ्यासापुढें ॥ देहबुद्धिराहीलकोणी
कडे ॥ प्रज्वलअग्नींतजेवींनदडे ॥ कापुसपणेंकापूस ॥ ६९ ॥ देहबुद्धिजाळावयाजगीं ॥
होचिब्रह्मचिंतानिकादांडुगी ॥ याअभ्यासेंनिसंतानहोऊनवेगीं ॥ सहजस्थितिबाणे ॥ ७० ॥

त्रिविधअभिमानासगट ॥ मूलाज्ञानाचाभरीघोट ॥ सर्वअसतांचिसमाधानअविट॥ उत्थानरहितबाणे ॥ ७१ ॥ तेंचिसमाधानकैसेंनिर्धारा ॥ देहबुद्धिसदृढजैशीयेरा ॥ तैशीब्रह्मबुद्धिसदृढअंतरा ॥ हेचिज्ञानाचीपराकाष्ठा ॥ ७२ ॥ हेचिआतांएकाश्लोकीं॥ दृढापरोक्षताबोलिजेनिकी ॥ जेथेंसिद्धसाधकतासकौतुकीं ॥ भेदनिपटूनिजाय॥७३॥ आणिध्वनितार्थेंमुमुक्षुत्वाची ॥ अथवाअवधीसाधकत्वाची ॥ प्रसंगेंकळेलस्थितिपूर्णतेची ॥ बाणतांदृढ ॥ ७४ ॥ इतुकेंएकाश्लोकाचेंनिरूपण ॥ सांगसाकल्यत्वेंकरून ॥ वक्तृत्वआटोपूंअवधारासंपूर्ण ॥ एकाग्रभावेंसाधक ॥ ७५ ॥

॥ श्लोक ॥ देहात्मधीवद्ब्रह्मात्मधीदार्ढ्येकृतकृत्यता ॥ यदातदायंम्रियतांमुक्तोनास्त्यत्रसंशयः ॥ १८ ॥ इतिश्रीमच्छंकराचार्यविरचितालघुवाक्यवृत्तिःसमाप्ता ॥ टीका ॥ देहआपणजैसेंसर्वत्रांसी ॥ सदृढचिबैसलेंसेबुद्धीसी ॥ ब्रह्मात्मत्वसदृढबुद्धिजरीऐशी ॥ तरीकृतकृत्यताजाहली ॥ ७६ ॥ ऐशीदृढबुद्धियोगेंकृतकृत्यता ॥ उत्थानरहितजाहलीअसतां ॥ मगतोजेधवांमरेकर्मसरतां ॥ तेधवांमरोसुखें ॥ ७७ ॥ परंतुतोजन्ममरणसंसृतीपासून॥ मुक्तजाहलानिःसंशयेंकरून ॥ यदर्थींसंशयरूपअनुमान ॥ सहसाकवणेंनकरावें ॥ ७८ ॥ अगारविदत्ता सावधअससी ॥ निरूपणआकळिलेंकींमानसीं ॥ स्मृतिरूपसाधनाचेअभ्यासीं ॥ ब्रह्मात्मत्वदृढहोय ॥ ७९ ॥ पद ॥ देहात्मधीवद्ब्रह्मात्मधीदार्ढ्येकृतकृत्यता ॥ पाहेंतुजलाजैशीदेहबुद्धि ॥ सदृढचिबैसलीअनवधि ॥ ऐशीचअभ्यासेंब्रह्मात्मासिद्धि ॥ बु-

द्धिनिश्चयायेतसे ॥८०॥ प्रथमअभ्यासेंकींविचारें ॥ लयसाक्षिज्ञानजाहलेंसाचारें ॥ त्यावरीवृत्तीचाखलहोतांनिर्धारें ॥ निश्चयदृढहोयबुद्धीचा ॥ ८१ ॥ वृत्तीचाखलयेथ-वरीकेला ॥ कींनिमिषार्धअवसरनाहींदिधला ॥ एकतानब्रह्मात्मत्ववृत्तीला ॥ वि-स्मृतीविणदृढकेलें ॥ ८२ ॥ ब्रह्मात्मत्वाचेंचिचिंतन ॥ ब्रह्मात्मत्वाचेंचिकथन ॥ प-रस्परेंअन्योन्यसंवादन ॥ जेंबोलिलेंपूर्वश्लोकीं ॥ ८३ ॥ तेंचिएकपरत्वरूपअनु-संधान ॥ भलतेअवस्थेसीराखिलेंस्मरण ॥ तेणेंचिअभ्यासेंदेहात्मभान ॥ तुटोनि जाय ॥ ८४ ॥ पहिलाबुद्धीसीनिश्चयजाहला ॥ अज्ञानेंनेणूनब्रह्मात्मयाला ॥ मीहा देहचिअभिमानधरिला ॥ असेसदृढ ॥ ८५ ॥ अनंतकल्पांमाजींअनंत ॥ सानथो-रदेहजाहलेबहुत ॥ तितुकियाहीदेहांसीमीमीकरित ॥ अभिमानवाहतचिआला ॥ ॥ ८६ ॥ एकादेहींहीअवस्थातीन ॥ जागृतिसुषुप्तिआणिस्वप्न ॥ यातिहींमाजींही देहाचेंमीपण ॥ बळकटधरिलेंसे ॥८७॥ यातिहींअवस्थेंततीनअभिमान ॥ हेंजाह-लेंअसेमागांनिरूपण ॥ परीमागुतींतेंचिआतांअल्पकथन ॥ कीजेकळावया॥ ८८ ॥ जागृतींतजोंवरीव्यापारत ॥ प्रत्यक्षदेहासीप्रत्यक्षभोगघडत ॥ तेव्हांयासर्वसंघा-सीमीह्मणूनधरित ॥ सदृढसाभिमानें ॥ ८९ ॥ ऐसादेहआपणसदृढजाहला ॥ न-विसरेचिऐशियाअभिमानाला ॥ आणिसंपादितसर्वविषयांला ॥ माझेंमाझेंह्मणे ॥ ॥ ९० ॥ एवंदेहाचेंमीपणहेंहेंमाझें ॥ बळकटघेऊनबैसलावोझें ॥ ऐसाहाउभयरू-पीसाभिमानबुझें ॥ विश्वनामपावला ॥ ९१ ॥ तेंचिप्रत्यक्षविषयनसतां ॥ इंद्रि-

यद्वाराबहिर्मुखनहोतां ॥ स्वप्नअवस्थाहोतसेआंतौता ॥ ध्यासेंजागृतीच्या ॥९२॥
मागेंकेलेंतितुकेंस्मरे ॥ पुढेंअमुककरीनसाचोकारें ॥ ऐसाकर्तेपणंउगाहुंबरे ॥ एकरू-
पसदां ॥९३॥ पुण्यपापजेंजेंकेलें ॥ तेंतेंभोगीनअवश्यपाहिलें ॥ येथूनहीकरीनसाम-
र्थ्येंआपुले ॥ पुढेंसुखभोगावया ॥ ९४ ॥ ऐसाकर्तेपणाकींभोक्तेपणाचा ॥ अंतरीं
ध्याससदृढसाचा ॥ हाचितैजसअभिमानजन्ममृत्यूचा ॥ दायकहोय ॥ ९५ ॥ मु-
ख्यनेणपणाचाअभिमान ॥ लयहीपावतांजागरस्वप्न ॥ सुषुप्तिकाळींउरेतोचिप्राज्ञ॥
बीजउत्पत्तीचें ॥ ९६ ॥ एवंजागरींमीमाझेपणेंविश्व ॥ स्वप्नींकर्ताभोक्तातैजसनांव॥
सुषुप्तींतमीनेणताप्राज्ञस्वयमेव ॥ ऐसेअभिमानतीन ॥ ९७ ॥ हेसाभिमानकदांही
त्यागीना ॥ देहाचासदृढधरिलामीपणा ॥ तेणेंचिनसतांपावेजन्ममरणा ॥ कोटि
कोटिकल्पें ॥९८॥ हेअसोअज्ञानाचीवार्ता ॥ परीअभ्यासेंकींविचारेंतत्त्वतां ॥ जरी
लयसाक्षिज्ञानजाहलेंआतां ॥ तरीपूर्वाध्यासनसोडी ॥ ९९ ॥ देहप्राणइंद्रियेंमनबु-
द्धि ॥ मूळस्फूर्तिविद्याअविद्यासंबंधीं ॥ जीवेशहीप्रतिबिंबेंत्यामधीं ॥ इतुकेंहीविवेचिले
॥ ५३०० ॥ हाइतुकाहीसर्वसमुदाय ॥ मिथ्यात्वेंविवेचिलाकींमीनहोय ॥ मीब्रह्मा-
त्माएकरूपअद्वय ॥ त्रिधाप्रतीतीनेंकळला ॥ १ ॥ तरीहीएकाएकींपूर्वाध्यास ॥ न-
सोडीययादेहादिकास ॥ भलतेप्रसंगेंअहंदेहबुद्धीस ॥ घेतप्रगटकींगुप्तत्वें ॥ २ ॥
ऐसाहीदुस्तरसाभिमान ॥ निःशेषनिमेजरीघडेसाधन ॥ जेंनिरोपिलेंस्मरणरूपअ-
नुसंधान ॥ तच्चिंतनादिसदां ॥ ३ ॥ अहंब्रह्मास्मिहेंचिंतन ॥ जेंजाणिलेंलयसाक्षि-

ज्ञान ॥ तेंचिनिश्चयेंसीब्रह्मआपण ॥ नविसरतांस्मरावें ॥ ४ ॥ आणिदेहादिआप-
णकदांनव्हे ॥ याचेंहीविस्मरणनपडावें ॥ एकतानअनुसंधानअसावें ॥ ब्रह्मसत्य
जगमिथ्या ॥ ५ ॥ बत्तीसप्रकारेंहेंजग ॥ सर्वमिथ्याचिरज्जुभुजंग ॥ ब्रह्मात्माचिस-
त्यसत्यअभंग ॥ आपणहीतेंचि ॥ ६ ॥ इतुक्यानिश्चयाचेंसदास्मरण ॥ एकतान
राखावेंअनुसंधान ॥ निद्रालागेतोंजागेंजाहलियापासून ॥ यावत्प्राणहीराखावें ॥७॥
केव्हांमननरूपचिंतन ॥ केव्हांवाणीनेंघडावेंकथन ॥ मुख्यकारणकींनपडावेंविस्मर-
ण ॥ लयसाक्षित्वाचें ॥ ८ ॥ नुसधीध्येयाकारवृत्तिअसावी ॥ तदाकारेंचिउठोनि
निमावी ॥ परीतथापिउद्भवतांस्मृतिअसावी ॥ ब्रह्मात्मयाचीबुद्धीसी ॥ ९ ॥ ऐसा
ध्याससदृढलागतां ॥ कोठेंउरेलदेहबुद्धीचीवार्ता ॥ निपटूनपूर्वाध्यासाचेहोयघाता ॥
ब्रह्मात्मत्वचिदृढहोय ॥ १० ॥ जैशीजैशीब्रह्मात्मबुद्धिवाढे ॥ तैशीतैशीदेहबुद्धिमोडे
॥ निःशेषनिमतांसहजस्थितिजोडे ॥ जेपूर्णज्ञातयासदां ॥ ११ ॥ परीअभ्यासमा-
त्रस्मरणाचा ॥ केलाचिकरावासाधकेंसाचा ॥ पूर्वाध्यासहोतांचिदेहादिकाचा ॥ मो-
डूनब्रह्मात्मत्वस्मरावें ॥ १२ ॥ देहादिकआपणनव्हेचिनव्हे ॥ मगकासयात्या-
चेंवर्तनघ्यावें ॥ भलतेअवस्थेंतअसेनास्वभावें ॥ आपुलेंकायगेलें ॥१३॥ ऐसानिश्च-
यकेलाचिकरावा ॥ ब्रह्मात्मास्वयेंस्मरलाचिस्मरावा ॥ हासमुदायत्यागिलाचित्या-
गावा ॥ बलात्कारेंस्फुरतांची ॥१४॥ ऐशियास्मरणरूपअभ्यासें ॥ त्रिविधामीपणग-
ळेआपैसें ॥ देहात्मत्वबुद्धीसीहोतेंजैसें ॥ तैसेंब्रह्मात्मत्वहोय ॥ १५ ॥ परंतुहळुहळु

साधेलसर्व ॥ एकदांचिनमोडेपूर्वस्वभाव ॥ विश्वतैजसप्राज्ञाचाहीठाव ॥ अशेषें मोडेअनुक्रमें ॥ १६ ॥ आधींविश्वाभिमानीहामरे ॥ त्यामागूनतैजसहीवोसरे ॥ पुढें प्राज्ञअभिमानएकसरें ॥ मावळूनउरेब्रह्मात्मा ॥ १७ ॥ परीस्मरणरूपजोअभ्यास ॥ सोडूंचनयेब्रह्मात्मध्यास ॥ तच्चिंतनादिएकपरत्वास ॥ केलेंचिकरावें ॥ १८ ॥ हें साधकासीभाष्यआमुचें ॥ देतअसोंहेंमानोंनिकरासाचें ॥ निसंतानहोऊनतिन्हीअ-भिमानाचें ॥ ब्रह्मात्मत्वदृढहोय ॥ १९ ॥ हेंसत्यसत्यसत्यत्वेंप्रमाण ॥ अन्यथा नव्हेआमुचेंवचन ॥ परीकेलेंपाहिजेएकतान ॥ अनुसंधानसर्वदां ॥ २० ॥ अ-भ्यासावीणनघडेकदां ॥ नतुटेदेहबुद्धीचीआपदा ॥ नजोडेवस्तुतंत्रत्वेंसंपदा ॥ हेंहीसत्यसत्य ॥ २१ ॥ तस्मात्खरेंजयासीतरणें ॥ तेणेंसदांअसावेंअनुसंधा नें ॥ तरीब्रह्मत्वदृढहोऊनजाणें ॥ गळूनदेहबुद्धि ॥ २२ ॥ आतांअसावेंसाव धान ॥ अनुक्रमेंगळतीतिन्हीअभिमान ॥ तयांचेअवधींचीवोळखण ॥ बोलिजे अवधारा ॥ २३ ॥ आरंभींमीमाझेपणजेंअसे ॥ जयासीविश्वाभिधानठेविलेंसे ॥ तेंचिक्षीणहोययाअभ्यासें ॥ ध्यासेंब्रह्मात्मयाच्या ॥ २४ ॥ अपरोक्षेंज्ञानब्रह्मात्म-याचें ॥ जाहलेंविचारेंलयसाक्षित्वाचें ॥ तत्क्षणींचानिर्मूळमीमाझेपणाचें ॥ नव्हेसह-सा ॥ २५ ॥ पूर्वीलध्यासेंदेहासीमीपण ॥ घेऊनउठेलवृत्तिउद्भवून ॥ जरीकळलें अहंब्रह्मह्मणून ॥ तरीघेतांनराहे ॥ २६ ॥ हाचिविक्षेपआवरणहीगेलिया ॥ उद्भ-वेलगुप्तकींप्रगटतया ॥ देहमीह्मणूनउठतांआपसया ॥ माझेपणधरील ॥ २७ ॥

अमुककुळींअमुकआश्रमाचा ॥ अमुकेस्थळींअमुकवर्णाचा ॥ ऐसाउद्गारहोयजरीबु-द्धीचा ॥ हाप्रगटविक्षेप ॥ २८ ॥ ऐसाहीउद्गारनहोतां ॥ सहजगतींचांगुलपणात-त्त्वतां ॥ देहादिकांचावाटेजरीआंतौता ॥ हागुप्तत्वेंविक्षेप ॥ २९ ॥ गुप्तअथवाप्रग-टमीपण ॥ होतांब्रह्मात्मबुद्धीचेंहोयहनन ॥ आणिमीपणेंधरीतसेमाझेंह्मणून ॥ जें संपादितपूर्वापर ॥ ३० ॥ माझेपणींहीदोनचिप्रकार ॥ एकप्रगटउठेमाझेंह्मणूनउ-द्गार ॥ एकसहजगतीकळवळेअंतर ॥ हेंचिगुप्तत्वेंउठे ॥ ३१ ॥ असोऐसेंमीपणकीं माझेपण ॥ गुप्तअथवाप्रगटउद्भवण ॥ हेंगळतीयाअनुसंधानेंकरून ॥ चिरकाळअ-भ्यासें ॥ ३२ ॥ ब्रह्मात्म्याहूनजेंजेंवेगळें ॥ तेंतेंमिथ्यात्वेंविवेचिलेंसकळें ॥ यावरी स्मरतसेमिथ्यात्वेंनिर्फळें ॥ तरीयेणेंगळेमाझेपण ॥ ३३ ॥ माझेंह्मणूनविक्षेपेंस्फुर-तां ॥ मिथ्याऐसेंस्मरतसेतत्त्वतां ॥ तत्क्षणींमावळेपरीमागुता ॥ माझेपणाउफाळे ॥ ३४ ॥ पुन्हांउठतांचिमिथ्यात्वेंस्मरावें ॥ तयासीपुरतेंउठोंचिनद्यावें ॥ ऐसेंचि सर्वदांअभ्यासावें ॥ निःशेषनिमेतोंवरी ॥ ३५ ॥ निःशेषनिमाल्याचीवोखळण ॥ कळावयाबोलिजेसावधान ॥ अलभ्यपदार्थजातीनासून ॥ परीअंतरकळवळेना ॥ ॥ ३६ ॥ अतिदुःखरूपहोतेंतेंगेलें ॥ अतिसुखकरइंद्रपदप्राप्तजाहलें ॥ तरीहर्षेना गुप्तत्वेंहीपाहिलें ॥ जैसेंअंतःकरण ॥३७॥ अथवाअतिसुखकरपदजातां ॥ अतिदुः-खकरपदार्थमीनतां ॥ खेदउद्भवेनाअंतराआंतौता ॥ गुप्तत्वेंही ॥ ३८ ॥ जैसापांथस्थ राहिलापराचेघरीं ॥ त्याचेंद्रव्यहरोननेलेंतस्करीं ॥ अथवामृत्युपावलीपद्मिनीनारी॥

आपणदृष्टीनेंपाहतसे ॥ ३९ ॥ परीकिमपिखेदनवाटेजैंसा ॥ स्वस्थनिवांतअसेमानसा ॥ तैसेंनिजधनकींस्वकुटुंबहानिसहसा ॥ होतांनकळवळावें ॥ ४० ॥ अथवापरस्थळींएखादिया ॥ अलभ्यलाभजाहलाभलतिया ॥ तोपाहतअसतांहीजैसायया ॥ हर्षवाटेना ॥ ४१ ॥ तैसाचिहर्षजरीइंद्रसंपत्ति ॥ मीनतांहीउद्भऊनयेचित्तीं ॥ एवंपरकीयापरीपहावेंआपणाप्रती ॥ तरीहर्षखेदकैंचे ॥ ४२ ॥ बहुकासयासीविस्तार ॥ कळवळाचिनुठावाअणुमात्र ॥ जोकांपिळतसेसहजअंतर ॥ देंठनाभीचा ॥ ४३ ॥ मगअसोमहालाभकींहानि ॥ परीकळवळीचनाअंतःकरणीं ॥ जैशीपराचीदेखतांहीनयनीं ॥ तैशीचसहजस्वदेहाची ॥ ४४ ॥ ऐशीदृढताजरीआपुली ॥ खरेंपणेंअसेलजाहली ॥ तरीजाणावीनिःशेषतुटली ॥ भुलीमाझेपणाची ॥ ४५ ॥ ऐशीप्रतीतिजयाचीतेणें ॥ वोळखावीआपुलेंअंतःकरणें ॥ जरीकळवळीचनादृढसमाधानें ॥ असतांमाझेपणगळालें ॥ ४६ ॥ नातरीमाझेंकांहीनाहींवरीवरी ॥ बोलतसेपरीकळवळेअंतरीं ॥ तोचिजाणावाआत्महत्यारी ॥ जोनतारीआपणा ॥ ४७ ॥ तरीऐसेंसाधकेंनकरावें ॥ अंतरींचेंयथार्थवोळखावें ॥ कींहानिलाभेंनकळवळावें ॥ सहसागुप्तही ॥ ४८ ॥ तथापिकळवळाजरीउठे ॥ तरीअभ्यासकरावाचिनेटें ॥ जेव्हांनिपटूनहर्षविषादतुटे ॥ तेव्हांचिनिवांतव्हावें ॥ ४९ ॥ ऐसामाझेपणानिपटूनगेलियाचा ॥ अवधिसांगितलाअसेसाचा ॥ परीमीपणाजाईलजेव्हांदेहाचा ॥ तेव्हांचिमाझेपणागळे ॥५०॥ मीपणगुप्तत्वेंजरीदेहाचें ॥ तरीमाझेपणनिमालेंनवचे ॥

परंतुआधींसांगितलेंअवधीचें ॥ लक्षणकळावया ॥५१॥ तस्मात्आधींमीपणतुटावें॥ तरीमाझेपणअपैसयागळावें ॥ तेंमीपणजावयाअभ्यासावें ॥ अहंब्रह्मास्मिस्वयें ॥ ॥ ५२ ॥ वृत्तीनेंलयसाक्षित्वलक्षावें ॥ बुद्धीनेंतेंचिनिश्चयाआणावें ॥ मनेंहीतेंचि आपणाचिंतावें ॥ उच्चारावेंवाणीनें ॥ ५३ ॥ स्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत ॥ हामीनव्हे- चिसर्वसंघात ॥ अहमात्मामीस्वयेंअनंत ॥ एकतानस्मरावा ॥ ५४ ॥ पूर्वाध्यासें जरीदेहाचें ॥ मीपणगुप्तकींप्रगटउठूंलागेसाचें ॥ तरीतेंविवेचूनत्यागावेंअंतरींचें ॥ अहंब्रह्मास्मिस्मरोनी ॥ ५५ ॥ अहंब्रह्मास्मीचाविसर ॥ पडोंचिनयेनिमिषमात्र ॥ मगकैंचाहोईलययाअवरस ॥ देहाचेमीपणासी ॥ ५६ ॥ अहंब्रह्मात्मानिश्चयवा- ढे ॥ अहंदेहात्मानिःशेषमोडे ॥ परीसाधकेंअभ्यासावेंकोडें ॥ बोलिल्यारीतीं ॥ ॥ ५७ ॥ आतांमीपणगेलियाचीखूण ॥ बोलिजेअंतरींपहावीवोळखून ॥ भलतेअ- वस्थेसीदेहाचेंवर्तन ॥ परीमीह्मणूनस्फुरेना ॥ ५८ ॥ जागरींव्यापारहोतअसतां॥ परीमीअमुकवर्णाश्रमीतत्त्वतां ॥ अथवासुखदुःखीकींनांवेंबाहतां ॥ मीह्मणूनस्फु- रेना ॥ ५९ ॥ ऐसाजागृतींतदृढजाहलिया ॥ स्वप्नींहीमीपणस्फुरेनातया ॥ अहंब्र- ह्मास्मीचयेतसेप्रत्यया ॥ भासदेहाचेठाईं ॥ ६० ॥ बहुकासयागाढझोंपेआंत ॥ लयसाक्षित्वउरेनेणीवराहित ॥ ॥ तेसमईंकोणीहीरविदत्त ॥ ह्मणोनिबाहे ॥ ६१ ॥ तेव्हांउठोनिबोलेतयासी ॥ परीमीनव्हेहानामरूपीआकारेंसी ॥ अहंब्रह्मप्रतीति कींअविनाशी ॥ स्मरोनिव्यापारहीसंपादी ॥ ६२ ॥ ऐसेंभलतेअवस्थेभलतेव्यापा-

रीं ॥ देहादिवर्ततांत्यात्याअनुकारीं ॥ परीगुप्तहीस्फुरेनाअंतरीं ॥ मीदेहह्मणोनी ॥ ६३ ॥ स्वप्नींकींसुषुप्तीचेअंतीं ॥ जरीनस्फुरेदेहादिअहंस्फूर्ति ॥ माजागरींतोंप्रबोधाचीउन्नति ॥ तेव्हांतोअवसरकैंचा ॥ ६४ ॥ यारीतींजेधवांदेहबुद्धीचा ॥ मीपणामावळेलनिपटूनसाचा ॥ ऐसाअंतरींप्रत्ययजयाचा ॥ तेणेंचिपहावा ॥ ६५ ॥ निःशेषमीपणउठूंराहिलें ॥ आणिदेहतरीवर्तेरीतींपहिले ॥ तरीमगजाणावेंमीपणगेलें ॥ माझेपणासहित ॥ ६६ ॥ मीपणाचिजरीनस्फुरेदेहाचा ॥ तरीमगमाझेपणाउद्भवेकैंचा ॥ एवंमीमाझेंयाउभयात्मकाचा ॥ विश्वाभिमानएक ॥ ६७ ॥ ऐसाविश्वाभिमानीनिमाल्याचा ॥ अंतरींप्रत्ययपहावासाचा ॥ मगवरुतीबोलेनावाचा ॥ मीमाझेंहीह्मणोनी ॥ ६८ ॥ अंतरींचेंमात्रनिपटूनिजावें ॥ देहात्मबुद्धीचामोडहीनुद्भवे ॥ तरीमगपराकाष्ठेसीसाधकेंजाणावें ॥ कींनिमालाविश्वाभिमान ॥ ६९ ॥ ऐसेंनघडतांउगावरीवरी ॥ मीमाझेंह्मणूनकदांनुच्चारी ॥ परीम्यांसुखीअसावेंवाटेअंतरीं ॥ तोनिरभिमानीनह्मणावा ॥ ७० ॥ तस्मात्साधकेंखरेंचितरावें ॥ मीमाझेपणखांडूनकाढावें ॥ नातरीपूर्वरीतींचअभ्यासवें ॥ निशेःषनिमेलतोंवरी ॥ ७१ ॥ निःशेषमीपणउठतांराहिलें ॥ ऐसेंखरेपणेंप्रत्ययाआलें ॥ तरीमगजाणावेंनिःसंतानजाहलें ॥ विश्वाभिमानाचें ॥ ७२ ॥ ऐसाविश्वाभिमानजेव्हांनिमाला ॥ तरीजाणास्थूलवोलांडिला ॥ अन्नमयदेहापासूनसुटला ॥ अहंब्रह्मअभ्यासें ॥ ७३ ॥ जरीविश्वाभिमानहीनिमतां ॥ तैजसअभिमानीउरेआंतौता ॥ ध्यासेंस्फुरतसेमी

कर्ताभोक्ता ॥ गुप्तार्किंवाप्रगट ॥ ७४ ॥ यादेहादिकांचेसंघेंकडून ॥ सर्वहोतांनराहे वर्तन ॥ आणिचतुष्टयाचेंउगेंचिंतन ॥ कदापिनराहे ॥ ७५ ॥ हेंतोंसहजगतींचहो तअसे ॥ परीसाधकसंकोचूनमानसें ॥ ह्मणेहेंहोतांनराहेतरीआपैसें ॥ केलेंतेंभोगा येईल ॥ ७६ ॥ केलेंतेंकदापिचुकेना ॥ ऐसेंबोलतीशास्त्रेंनाना ॥ तरीभोगायेतील अवश्यआपणा ॥ तस्मात्क्रियारहावी ॥ ७७ ॥ पुण्यात्मकघडतांउत्तमगति ॥ पा- पात्मकहोतांअधमगती ॥ ऐसेंस्फुरूंलागेजरीस्फूर्ति ॥ हाचिप्रगटतैजस ॥ ७८ ॥ जरीब्रह्मज्ञानहीजाहलें ॥ सर्वांवेगळेंलयसाक्षित्वकळलें ॥ तरीहीपूर्वाध्यासेंशुभाशुभ घडलें ॥ घेईलमाथां ॥ ७९ ॥ कांहींपुण्यात्मकघडतां ॥ पापात्मकासीअव्हेरितां ॥ आल्हादेंहर्षहोयचित्ता ॥ हाहीप्रगटतैजस ॥ ८० ॥ पुण्यात्मककांहींनघडलें ॥ क- र्मबळेंपापचिघडूनआलें ॥ तेव्हांअतिखेदासीचित्तपावलें ॥ हाहीप्रगटतैजस ॥ ८१ ॥ क्षणएकवाटेमीअसंग ॥ अकर्तानिर्विकारअभंग ॥ क्षणाएकाचित्तासीलागेडाग ॥ अहंकर्तृत्वाचा ॥ ८२ ॥ असोऐसाप्रगटअभिमानी ॥ जन्मासीहोईलचिदानी ॥ परीगुप्तत्वेंउठेजोअंतःकरणीं ॥ तोहीसंसृतींतपाडी ॥ ८३ ॥ तयागुप्तरूपेंतैजसाचें ॥ रूपबोलिजेसंकेतेंवाचे ॥ मनबुद्धीसीतोविशेषेंनवचे ॥ परीसामान्यवृत्तीसीस्फुरे ॥ ॥ ८४ ॥ सहजगतींपुण्यात्मकासी ॥ अथवापापात्मकानघडतांवृत्तीसी ॥ विशेषेंन घेतांहीसहजत्वेंसी ॥ हर्षाकारताउठे ॥ ८५ ॥ कर्मबळेंपापात्मकघडलें ॥ पुण्यात्म- कनाहींघडूनआलें ॥ विशेषेंबुद्धीसीनाहींस्पर्शलें ॥ परीसहजखेदावेवृत्ति ॥ ८६ ॥

एवंविशेषेंनिश्चयातरीनयेतां ॥ हर्षखेदात्मकस्फुरतां ॥ हाचिगुप्तसाभिमानतत्त्वतां ॥ तैजससूक्ष्मदेहाचा ॥ ८७ ॥ ह्मणसीप्रगटविशेषेंनव्हेजरी ॥ तरीबाधकअसेलकत्र- णेपरीं ॥ परंतुविचारूनपाहेंअंतरीं ॥ हेंचिबीजउत्पत्तीसी ॥ ८८ ॥ हेंबीजजरीगुप्त- त्वेंउरतां ॥ विशेषासीउद्भवहोयतत्त्वतां ॥ तस्मात्गुप्तत्वेंहीहर्षखेदाकारता ॥ वृत्ती- सीनुरावी ॥ ८९ ॥ यासीअभ्यासहाचिकरणें ॥ अहंब्रह्मास्मिएकतानस्मरणें ॥ येरहेंमिथ्यात्वेंस्मरावेंवृत्तीनें ॥ किमपिविस्मरनहोतां ॥ ९० ॥ अगाऐशियाअभ्या- सापुढें ॥ तैजसअभिमानाचेंहोयमढें ॥ कदांहीगुप्तत्वेंनुठेसांकडें ॥ सहजचिहर्षखे- दाचें ॥ ९१ ॥ तस्मात्अभ्यासवास्तविककरावा ॥ निपटूनतैजसअभिमानदवडा- वा ॥ तरीचहाभवपाशतुटावा ॥ लयसाक्षीहीकळल्यावरी ॥ ९२ ॥ जरीलयसाक्षि- ज्ञानहोउनी ॥ गुप्तत्वेंउरेतैजसाभिमानी ॥ तरीकैवल्यपावेलबोलेजोवाणी ॥ तया- चागुरुहीलटिका ॥ ९३ ॥ यास्तवखरेंजयासीतरणें ॥ तरीतेणेंयथार्थअभ्यासक- रणें ॥ अभ्यासेंनिपटूननाशहोणें ॥ हेंसत्यसत्यात्रिवाचा ॥ ९४ ॥ निःशेषतैजसा- भिमाननिमाला ॥ याचीअवधिसांगूंसाधकाला ॥ तैशीवोळखनपहावीअंतराला ॥ गुप्तत्वेंहीउठेकींनुठे ॥ ९५ ॥ भलतैसादेहहावर्तो ॥ पुण्यकींपापात्मकाप्रवर्तो ॥ मनबुद्धीहीपाहिजेतेंचिंतो ॥ वाणीबडबडोभलतैशी ॥ ९६ ॥ बहुकासयाज- गसर्वसंहारो ॥ आपुलेहातेंनिपटूनमारो ॥ अथवासर्वांवांचवोकींनिर्माणकरो ॥ परीहर्षखेदनुठे ॥ ९७ ॥ कायहोहेंमीपापकरिताजाहलों ॥ कायहोपुण्यनार्हीं

आचरलों ॥ अथवापापासीनाहींस्पर्शलों ॥ पुण्यचिकेलेंउदंड ॥ ९८ ॥ ऐ-
साखरखराहर्षशोकाचा ॥ गुप्तहीनुठेअंतरींसाचा ॥ उगाचिसहजगतींवर्तणुकी-
चा ॥ परोक्षरीतींतमाशापाहे ॥ ९९ ॥ स्फूर्तीपासूनदेहापर्यंत ॥ जैसापरकीयको-
णीअसेवर्तत ॥ आणिहेंस्वपरजगसमस्त ॥ कळसूत्रापरीपाहे ॥ ५४०० ॥ अथ-
वाभिंतीवरीलचित्रेंसर्व ॥ त्यांतचिआपुलेदेहाचागौरव ॥ काढिलेकींमोडिलेअपूर्व॥
तरीपापपुण्याठावकैंचा ॥१॥ आपुलेदेहासीमीह्मणेना ॥ हेंजगसर्वमिथ्यात्वेंगंधर्व-
रचना ॥ तरीकोणमारीकोणपावेमरणा ॥ कोणजीवेकोणजीववी ॥ २ ॥ ऐसाकर्ते-
पणाचकिमपिनुद्भवे ॥ केलेंऐसेंहीकदांनसंभवे ॥ सर्वव्यापारतरीहोतीस्वभावें ॥ शु-
भाकिंवाअशुभ ॥ ३ ॥ कर्तेपणकींकेलेंऐसें ॥ नुद्भवेचिवर्ततांहीभलतैसें ॥ मगहर्षखे-
दउद्भवतीलकैसे ॥ गुप्तकींप्रगट ॥ ४ ॥ ऐसाखरखराकर्तेपणाचा ॥ वर्ततांहीनिपटू-
नजावासाचा ॥ गुप्तहीथाराहर्षखेदाचा ॥ मोडोनिजावा ॥ ५ ॥ कर्तेपणाजरीनिपटू-
नगेला ॥ तरीभोक्तेपणाअर्थांत्निमाला ॥ पुढीलहीसर्वधोकाहरला ॥ आणिप्रस्तु-
तभोगमाईक ॥ ६ ॥ एवंकर्तृत्वभोक्तृत्वउभयरूपी ॥ तैजसअभिमानविक्षेपी ॥ या-
चेंनिसंतानजाहलेंकिमपि ॥ लेशउरलानाहीं ॥७॥ ऐसानिःशेषनिमालाखरा ॥ तो
जयाचातेणेंपहावाअंतरां ॥ कींभलतैसेहोत्सातांव्यापारा ॥ अहंस्फूर्तिस्फुरूंनये ॥८॥
व्यापारहोतअसतांचिनव्हावी ॥ व्यापारनहोतांरोधस्थितिनसावी॥कारणकींजोंवरी
निर्व्यापारताबरवी ॥ तोंवरीदेहात्मत्वनस्फुरे ॥ ९ ॥ निर्व्यापारसमाधिविसर्जून ॥

होईलजेधवांबुद्धीचेंउत्थान ॥ तेधवांउठेलमीदेहम्हणून ॥ तस्मात्नसावानिरोध ॥ १० ॥ जेपाहिजेतेंव्यापारव्हावे ॥ बुद्ध्यादिदेहांतआघवे ॥ तिहींहीअवस्थांमाजीं नस्फुरावें ॥ देहात्मत्वगुप्तही ॥ ११ ॥ किंचितहीनस्फुरेसेंजाहलें ॥ तेंजयाचेंतयासी प्रत्ययाआलें ॥ म्हणिजेजाणावेंक्षयातेंपावलें ॥ उत्थानतैजसाचें ॥ १२ ॥ नातरी अभ्यासाविरहित ॥ उगाचिएखादाअकर्तेपणादावित ॥ अंतरींअहंस्फूर्तिअसेउठत॥ तोमुक्तकदांनम्हणावा ॥ १३ ॥ तस्मात्तैजसनिमालाअसेखरा ॥ ऐसाप्रत्ययबा- णावाअंतरां ॥ बोलिल्यारीतींभलतैसेव्यापारा ॥ नुद्भवावागुप्तही ॥ १४ ॥ तोंवरी अभ्यासकदांसोडूंनये ॥ निःसंशयेंसीपावेलक्षय ॥ वास्तविकानिमाल्याचाआलाप्र- त्यय ॥ तरीसाध्यरूपजाहला ॥ १५ ॥ एवंऐसातैजसजरीनिमाला ॥ सर्वव्यापारीं विक्षेपनाहींस्फुरला ॥ तरीजाणावासूक्ष्मदेहवोलांडिला ॥ स्वप्नासहितसाधकें ॥१६॥ जरीतैजसनिःशेषसरे॥तरीहीप्राज्ञअभिमानउरे॥कैसाम्हणसीतरीअतिआदरें॥श्रवण करावें॥१७॥अकर्तेपणवास्तविकजाहलें॥तैजसाचेंस्फुरणमावळलें॥सहजस्थितीनेंवर्तूं लागलें ॥ हेसहजसमाधि ॥१८॥ सदाएकतानब्रह्माकार ॥ दुजास्फुरेनाकिंचितउद्गा र॥हेंजगकींहामीनव्हेचिअनुकार ॥ ओतप्रोतब्रह्मात्मा ॥१९॥ ऐशियासहजसमाधि- माजीं ॥ किंचित्स्फूर्तिनसतांहीदुजी ॥ परीतेथेंमूलाज्ञानअसेसहजीं ॥ ध्येयध्यान त्रिपुटिरूपें ॥ २० ॥ तेंमूलाज्ञानकोणतेंह्मणसी ॥ तरीअवधारावेंनिश्चितमानसीं ॥ मीअकर्तेपणेंअखंडैकरसीं ॥ समाधानपावलों ॥ २१ ॥ ऐसासमाधानरूपअनुभवा-

चा ॥स्फुरतअसेमीपणासाचा ॥ तोब्रह्मात्मान्व्हेप्रत्यक्षदेहादिकांचा ॥ अध्यास घेतला ॥२२॥ आपणअनुभाव्यरूपस्वतांअसोनी ॥ अनुभविताजाहलावेगळेपणीं ॥ हेंचिविसरणेंब्रह्मात्मयालागुनी ॥ होंचिमूलाज्ञान ॥ २३ ॥ येऱ्हवींब्रह्मात्मायामाये-कडून ॥ केव्हांजाहलाहोतानिर्माण ॥ तरीपावलाअनुभवरूपसमाधान ॥ हेंसहसा नघडे ॥ २४ ॥ तस्मात्अन्याचाध्यासघेतला ॥ मीपावलोंब्रह्मसुखाला ॥ हेंचिवि-स्मरणरूपेंभिन्नपडिला ॥ कारणाभिमानीप्राज्ञ ॥ २५ ॥ याप्राज्ञाचेहीप्रकारदोन ॥ एकगुप्तएकप्रगटपावेउत्थान ॥ जोमीसुखीऐसेंवृत्तीचेंभान ॥ हाअभिमानप्रगट ॥ ॥ २६ ॥ मीधन्यजाहलोंमुक्तआतां ॥ विसर्जूनियांसर्वसंघाता ॥ धन्यमीचपावलों अभिन्नता ॥ हाप्रगटकींप्राज्ञ ॥ २७ ॥ ऐसाविशेषभावनसतांजरी ॥ उगीसमाधा-नाचीतृप्तिवरी ॥ सामान्यवृत्तिब्रह्मसुखानुकारी ॥ हागुप्तत्वेंप्राज्ञ ॥ २८ ॥ ऐसाउ-भयरूपीप्राज्ञअसतां ॥ तेह्मणूंनयेपूर्णअभिन्नता ॥ केवलअभिन्नजेवस्तुतंत्रता ॥ हो-णेंउरलीअसे ॥ २९ ॥ आणिहेंमूलाज्ञानचिउत्पत्तीसी ॥ कारणअसेकींबीजरूपेंसी ॥ याप्राज्ञापासूनजन्मउभयांसी ॥ तैजसविश्वाचा ॥ ३० ॥ हेंमूळबीजतैसेंचउरलें ॥ आणिविश्वतैजसजरीनिमाले ॥ तरीतेजाणावेउद्भवतीलपहिले ॥ रीतींमागुतीही ॥ ॥ ३१ ॥ तस्मात्ऐशियामूलाज्ञानासहित ॥ प्राज्ञअभिमानाचाव्हावाघात ॥ तरी-चवस्तुतंत्रत्वेंकैवल्यापावत ॥ साधकत्वत्यागेंसाध्या ॥ ३२ ॥ ऐसेंहेंमूलाज्ञानजा-वया ॥ वस्तुतंत्रअभिन्नव्हावया ॥ अभ्यासचिपाहिजेशिष्यराया ॥ चिरकाळब्रह्मा-

स्मीचा ॥ ३३ ॥ हाजोब्रह्मींचाअनुभविता ॥ पावलासहजसुखाकारता ॥ तोमीब्र-
ह्मनव्हेचिस्वतां ॥ केवळनिर्विकार ॥ ३४ ॥ यापरताजोस्वयेंनिर्विकार ॥ लयसा-
क्षीअभंगनिर्धार ॥ ध्याताज्यासुखेंसुखाकार ॥ तोमीब्रह्मात्मास्वयें ॥ ३५ ॥ त्या
माझामजकैंचाअनुभव ॥ सुखसुखीहेदोनकैंचेंनांव ॥ तस्मात्हाअवघामायीकसमु-
दाव ॥ देहाध्यासरूप ॥ ३६ ॥ समाधियोगेंब्रह्मानुभवहोणें ॥ जेणेंलयसाक्षीज्ञानें
वोळखणें ॥ तेसर्वहीआभासाचींलक्षणें ॥ निरोपिलींमागां ॥ ३७ ॥ ब्रह्मसुखेंसुखी
जाहला ॥ ज्ञाताज्ञानेंमुक्तीतेंपावला ॥ तोहाजीवऐक्यरूपेंठेला ॥ ब्रह्माभिन्नहोउनी
॥ ३८ ॥ तस्मात्हेंसर्वआभासाचेंरूप ॥ केवळब्रह्मात्मानव्हेसच्चिद्रूप ॥ निर्विशे-
षजेंपूर्णनिर्विकल्प ॥ तेंआपणस्वयें ॥ ३९ ॥ जाणिलेंअनुभविलेंअसेजेणें ॥ तेंकदां
आपणऐसेंनस्फुरणें ॥ यापरतेंअनुभाव्यज्ञेयजेंसंचलेपणें ॥ तेंस्वयेंनिश्चयव्हावा ॥
॥ ४० ॥ समाधिसुखब्रह्मानुभव ॥ ध्यानतरीअसावेंसर्वदैव ॥ ब्रह्मचिंतनिकास्मर-
णरूपआठव ॥ वृत्तीसीसदांअसावा ॥ ४१ ॥ परीज्ञाताध्याताआठविता ॥ स्मर-
ताचिंतिताअनुभविता ॥ हामीनव्हेआभासरूपतत्त्वतां ॥ यापरतामीब्रह्मात्मा ॥
॥ ४२ ॥ ब्रह्मतरीसदांअनुभवावें ॥ परीअनुभवितेंआपणनव्हावें ॥ हेंचिमुख्यत्वेंवर्म-
जाणावें ॥ समाधानाचें ॥ ४३ ॥ हेंसर्वअसेआभासकार्य ॥ हेंमीनव्हेंचिब्रह्मअद्वय ॥
मुख्यआभासचिमिथ्यातरीधर्महोय ॥ त्याचासत्यकैसा ॥ ४४ ॥ एवंअनुभविताआ-
पणनव्हे ॥ आणिस्वतांब्रह्मतेंनिजांगेंव्हावें ॥ ऐशियापरींसदांआठवावें ॥ विस्मरण

नहोतां ॥ ४५ ॥ हाचिअभ्याससदांअसतां ॥ गळूनजायद्वैताचीवार्ता ॥ निपटूनमू-
लाज्ञानाचेहोयघाता ॥ प्राज्ञाभिमानासहित ॥ ४६ ॥ हेनिपटूनगेलियाचीअवधि ॥
अंतरींसाधकेंवोळखावीआधीं ॥ कींब्रह्मअनुभवितअसतांहीकधीं ॥ अनुभविताआ-
पणनवाटावा ॥ ४७ ॥ जैसाआरसापाहतअसतां ॥ आभासचिमीऐशीकदावार्ता ॥
कवणासीहीनुद्भवेचितत्त्वतां ॥ यारीतींआठवावें ॥ ४८ ॥ भलतेसमयींहीचुकूनी ॥
अनुभवितास्फुरूंनयेमीह्मणोनी ॥ अनुभाव्यजेंकांपूर्णपणीं ॥ तेंनिःसंशयेंआपण ॥
॥४९॥ ऐशीदृढताउत्थानरहित ॥ जरीजाहलीएकरूपसदोदित॥ तरीजाणावाजाहला
असेघात ॥ प्राज्ञअभिमानाचा ॥ ५० ॥ हाहीप्रत्ययजयाचातेणें॥ जाहलातोवोळ-
खूनिपाहणें ॥ निपटूनप्राज्ञमावळतांहोणें ॥ वस्तुतंत्रनिश्चयेंसी ॥ ५१ ॥ प्राज्ञअ-
भिमानानिःशेषनिमाला ॥ तेणेंकारणदेहदीवोलांडिला ॥ पुढेंसाधकहीह्मणूंनयेतया-
ला ॥साध्यजाहलानिःसंशयें ॥५२॥ जोंवरीश्रवणादिसंपादी ॥ विवेचूनलयसाक्षि-
त्वअनादि ॥ वोळखीजाहलीतोंवरीविशदी ॥ तोपूर्वांगमुमुक्षु ॥ ५३ ॥ पुढेंअभ्यासें
मीमाझेपण ॥ गळालाहाविश्वाभिमान ॥ तेव्हांमुमुक्षुत्वसंपलेंपूर्ण॥ तोंवरीउत्तरांग-
मुमुक्षु ॥ ५४ ॥ त्यापुढेंकर्तृत्वभोक्तृत्वनिमेजोंवरी ॥ पूर्वांगसाधकह्मणावातोंवरी ॥
उत्तरांगसाधकताअसेनिर्धारी ॥ प्राज्ञनिमेतोंपर्यंत॥ ५५ ॥ प्राज्ञनिःशेषजेव्हांनि-
माला ॥ मूलाज्ञानाचाघातजाहला ॥ तेव्हांतोसाधकत्वापासूनसंचला ॥ साध्यरूप
वस्तुतंत्र ॥ ५६ ॥ त्रिपुटीक्षीणहोयतोंपर्यंत ॥ कर्तृतंत्रत्वेंसाधकह्मणवित ॥मूलाज्ञा-

नरूपीप्राज्ञाचाघात ॥ होतांसाध्यब्रह्मअंगें ॥ ५७ ॥ ब्रह्मनब्रह्मवित्स्वयेंअंगें ॥ ब्रह्मवेत्तानव्हेऐसेंश्रुतिसांगे ॥ तरीतोकेवळब्रह्मचिअभंगें ॥ सिद्धत्वेंविराजे ॥ ५८ ॥ ऐसातिहीदेहांसीवोलांडूनी ॥ तिहींअवस्थांतेंत्यागुनी ॥ तिहींअभिमानांतेंविसर्जूनी ॥ निजांगेंब्रह्मजाहला ॥ ५९॥ अभ्यासेंइतुकेंदृढजाहलें ॥ कींदेहादिभलतेअवस्थेव्यापारले ॥ परीआपुलेंब्रह्मात्मत्वतेंसंचलें ॥देहात्मभावात्यागुनी ॥ ६० ॥ समाधिकाळींकींजागृतीआंत ॥ स्वप्नींअसोकींसुषुप्तींत॥ यासंघातासीमीह्मणूननस्फुरत॥ ब्रह्मअंगेंत्याविसरुनी ॥ ६१ ॥ जैसादेहाचिआत्मादृढजाहला ॥ तैसाब्रह्मात्मनिश्चयसदृढकेला ॥ भलतेअवस्थेदेहभावनाहींगेला ॥ तैसाब्रह्मात्मभावसदृढ ॥ ॥ ६२ ॥ देहात्मबुद्धिऐसाम्हणोनी ॥ दृष्टांतजोदिधलापूर्णपणीं ॥ तोअतियुक्तअसेजाणतीज्ञानी ॥ निश्चयरूप ॥ ६३ ॥ जोदेहजयाप्राप्तजाहला ॥ तोजैसामीम्हणूनबैसला ॥ भलतेअवस्थेसीहीपालटला ॥ नजायकिंचित ॥ ६४ ॥ बालतारुण्यकींवृद्धपणीं ॥ गर्भीकिंवामरणावसानीं ॥ श्रीमान्कींकरंटाअसोजनीं ॥ परीमीपणनत्यागीकिंचित ॥ ६५ ॥ पांचाहीव्यापारींजागृतींत ॥ स्मरतांनस्मरतांअबाधित ॥ देहाचेंमीपणअसेसदोदित ॥ विसरूनहीत्यागीना ॥ ६६ ॥ हेअसोजागृतीचीकथा ॥ परीमीम्हणूनभोगीस्वप्नावस्था ॥ सुषुप्तीमाजींहीसर्वथा ॥ नेणिवाभिमाननत्यागी ॥ ६७ ॥ समुदार्यीकींअसोएकला ॥ जरीमदिरादिपानेंभ्रमला ॥ तरीहीमीम्हणेनाभलत्याला ॥ हाइतुकाचिआपणदृढ ॥ ६८ ॥ ऐशीदेहात्म-

बुद्धिसर्वजनांसी ॥ आणिअसेज्ञानापूर्वींआपणाजैशी ॥ ज्ञानजाहलियाबुद्धिव्हावी तैशी ॥ ब्रह्मात्माआपणम्हणोनी ॥ ६९ ॥ जागृतीचेदशधाव्यापार ॥ होतातिदेहा-चेजैसाकोणीपर ॥ त्याचेंमीपणस्फुरेनाअणुमात्र ॥ आपणब्रह्मात्मास्वयें ॥ ७० ॥ हें असोस्वप्नींस्वप्नभासातें ॥ मीम्हणूनस्फुरेनादेहातें ॥ लयसाक्षित्वजेंसर्वांपरतें ॥ तें स्वयेंनिश्चयजाहला ॥ ७१ ॥ सुप्तीमाजींतोंदेहाचीविस्मृति ॥ परीनिश्चयेंजाणतसे नेणिवेप्रती ॥ समाधिघेतांहीसुखानुभूति ॥ अनुभवितामीनस्फुरे ॥ ७२ ॥ असोभ-लतैसेव्यापारदेहाचे ॥ वर्तणेंघडोशुभाशुभकर्माचें ॥ परीमीह्मणूनययासंघाचें ॥ गु-प्तहीस्फुरणनसे ॥ ७३ ॥ मीब्रह्मात्मानिश्चयसदृढ ॥ वृत्तीनेंखलूनजाहलाअतिदृढ ॥ जैसाइतरांसीदेहाचामीपणावाड ॥ निश्चयबैसलाबुद्धीसी ॥ ७४ ॥ देहात्मनिश्चय-चिजयासी ॥ तोकदांमीह्मणेनाअन्यासी ॥ तैसाब्रह्मात्मानिश्चयजयाज्ञात्यासी ॥तो देहादिकांमीह्मणेना ॥ ७५ ॥ ऐशियेदेहात्मबुद्धीचेपरी ॥ ब्रह्मात्मबुद्धिजाहलीखरी॥ भलतैसेहीदेहाचेव्यापारीं ॥ देहात्मबुद्धिनव्हे ॥ ७६ ॥ ऐशीदृढताजेहोणेंतत्त्वतां ॥ हेचिसाफल्यतागारविदत्ता ॥ यथार्थचिजाहलीकृतकृत्यता ॥ प्राप्यतेंप्राप्तजाहलें ॥ ॥ ७७ ॥ जाहलीसाधनाचीपराकाष्ठा ॥ कांहींउरलीनाहींकृतीचीक्लिष्टा ॥ चरमस्थि-तिप्राप्तजाहलीस्पष्टा ॥ जेभूतभविष्यज्ञात्याची ॥ ७८ ॥ नवतेंतेंजन्ममरणचुकलें ॥ लटिकेबंधनपाशगळाले ॥ भवभयमृगजळवत्तेंआटलें॥ धोकास्थाणुपुरुषमेला॥७९॥ अजन्माचाचुकलाजन्म ॥ अमराचामरोनिगेलायम ॥ निष्कर्माचेंतुटलेंकर्म ॥संचि-

तत्क्रियमाणप्रारब्ध ॥ ८० ॥ अज्ञानमायारूपभुली ॥ खपुष्पवततेजीवेंमेली ॥ तिची संततितेहीनिमाली ॥ विद्याविद्यारूप ॥ ८१॥ जीवशिवप्रतिभासतेहारपले ॥ कींप्रतिबिंबमुख्यात्मत्वींमीनलें ॥ सर्वसृष्टीचेकर्तेभोक्तेमेले ॥ आतांउत्पत्तिस्थितिकैंची ॥ ॥ ८२ ॥ असंगासीकेलेंअसंग ॥ अभंगासीकेलेंअभंग ॥ अरोगियाचागेलारोग ॥ ज्ञानमात्रामीनतां ॥ ८३ ॥ अज्ञानतमींआत्मासूर्य ॥ पडिलाहोताद्वैतींअद्वय ॥ त्याचेनिजप्रकाशाचादाऊनिप्रत्यय ॥ काढिलापावेस्वस्थळा ॥ ८४ ॥ ऐशीकृतकृत्यता खरीजाहली ॥ पावावयाचीतेस्थितिलाधली ॥ वरुतीदेहाचीक्रीडातेअसेबोलिली ॥ जीवन्मुक्तदशा ॥ ८५ ॥ तयाचादेहवर्ततेभलतैसा ॥ अमुककरणेंहाविधिनसेसहसा ॥ अमुकनकरणेंहानिषेधआमासा ॥ नसेतयाप्रती ॥ ८६ ॥ तोकरीलतोचिविधित्याचा ॥ नकरीलतोचिनिषेधसाचा ॥ तयासीनेमकरीलऐसावेदाचा ॥ बडिवारनसे ॥ ॥ ८७ ॥ तोनियमकवणासीअसेना ॥ प्रेरकाचाहीप्रेर्यहोईना ॥ वहुतकासयासीहो वल्गना ॥ काळासीहीनगवसे ॥ ८८ ॥ ब्रह्मात्मयाकोठेंअसेकाळ ॥ तोचिकाळाचाहीमहाकाळ ॥ तथापिदेहाचाअंतजोहोणेंबरळ ॥ तोप्रारब्धक्षयींहोईल ॥ ८९ ॥ ॥ पद ॥यदातदायंम्रियतां ॥ ज्याक्षणींप्रारब्धकर्मविघडे ॥ त्याक्षणींदेहाचेंपडेमढें ॥ तेव्हांहामरेनाकांसांकडें ॥ असेब्रह्मात्मयाकेवीं ॥ ९० ॥ कल्पवरीकर्मवशेंराहिला ॥ कींआजाचिकर्मक्षयेंमेला ॥ तरीसंबंधकायअसेतयाला ॥ जोनिजांगेंब्रह्म ॥ ९१ ॥ जैसेंआकाशींचियेसूर्याप्रती ॥ मृगजलआटलेंकींआलीभरती ॥ हासंबंधनसेयेणेंचि

रीतीं ॥ देहादिकब्रह्मात्मया ॥ ९२ ॥ पाहिजेतेव्हांकर्महेंसरो ॥ पाहिजेतेव्हांप्राण-
वियोगेंमरो ॥ अथवाचिरकाळकर्माधारेंवावरो ॥ शेवटींमहाकल्पींजळो ॥ ९३ ॥
परीब्रह्मात्माजोनिजांगें ॥ अनिर्वाच्यासंचलाअभंगें ॥ तयासीहींनस्पर्शतीसोंगें ॥
जेअज्ञानजनित ॥ ९४ ॥ देहहाकेवळप्रारब्धाधीन ॥ कर्मतोंवरीहोयवर्तन ॥ कर्म
सरतांचिपावेलमरण ॥ असोमरेतेव्हांमरो ॥ ९५ ॥ कर्मपाहतांत्रिधाप्रकारें ॥ त्यां-
तज्ञानजाहलियाद्वयवोसरे ॥ तिजेंप्रारब्धदेहासीउरे ॥ तेंहीसरेभोगोनी ॥ ९६॥अ-
परोक्षज्ञानजेधवांजाहलें॥तेधवांचिसंचितनिपटूनजळालें ॥जैसेंजागेंहोतांचिस्वप्नमा-
वळलें ॥ भासलेंजेंशुभाशुभ ॥ ९७ ॥ कर्तेपणाजरीउद्भवेना ॥ तरीव्यर्थत्वयेतसेंक्रि-
यमाणा ॥ तथापिघडेजेंशुभाशुभनाना ॥ त्याचेविभागीकेले ॥ ९८ ॥ ज्ञातयानेंजें
शुभाशुभकरावें ॥ प्रारब्धानुकारेंबळेंघडावें ॥ त्याचेंअकर्तेपणेंसंचितनव्हे ॥ तेंभोगा
यावेंदोघांच्या ॥ ९९ ॥ ज्ञात्यासीनिंदितीगांजिती ॥ व्यर्थदुराग्रहेंहेळसिती ॥ ते
पापाचेवांटेकरीहोती ॥ ज्ञाताअकर्ताअलेप ॥ ५५०० ॥ जेस्तवितीपूजितीएकभावें॥
सदांप्रवर्तलेअसतीसेवे ॥ तयांसीज्ञात्याचेंपुण्यजेंआघवें ॥ प्राप्तहोतसे ॥ १ ॥
ऐसाश्रुतीनेंनेमाचिकेला ॥ विभागीज्ञात्याचेपापपुण्याला ॥ संबंधनाहींज्ञातयाला ॥
क्रियमाणाचा ॥ २ ॥ एवंसंचितक्रियमाणदोनी ॥ ज्ञातयाचेंगेलेनिपटुनी ॥ प्रारब्ध-
मात्रतयालागुनी ॥ भोगार्थउरलें ॥ ३ ॥ तेंहिअज्ञानजनाचेबोधास्तव ॥ उरलेंसेंश्रु-
तिसांगेगौरव ॥ कींअरेमूर्खहोज्ञात्याचेंवर्तणेंजेंअपूर्व ॥ शेषप्रारब्धामुळें ॥ ४ ॥ येन्ह-

वींज्ञातातोनव्हेदेहादिक ॥ तोकेवळानिजांगेंब्रह्मएक ॥ तेथेंप्रारब्धाचाकैंचाकुतर्क ॥ स्थापावयाअन्यासी ॥ ५ ॥ तयाज्ञातयासीश्रुतिसांगे ॥ अशेषकर्मांनाशजालावेगें ॥ बहुवचनेंत्रिविधाहीप्रसंगें ॥ भस्मोनिगेलें ॥ ६ ॥ देहमात्रउरलाअसेह्मणोनी ॥ प्रारब्धास्तवबोलिलेंवचनीं ॥ हेंहीमुमुक्षूचेंभाग्यउदेलेंगगनीं ॥ उपदेशास्तवउरले ॥ ॥ ७ ॥ जरीसुखदुःखेंदेहाघडती ॥ तरीकायउणीवताज्ञानाप्रती ॥ आपेंआपभोगदेऊनमावळती ॥ तरीबाधकायउरतां ॥ ८ ॥ प्रारब्धेंदेहासीभोगद्यावे ॥ ज्ञानासीनासावयासामर्थ्यनव्हे ॥ मिथ्याबाहणेंतेंहीननासावें ॥ तरीज्ञानाविरोधीनसे ॥ ९ ॥ ज्ञानहीप्रारब्धकर्मासी ॥ विरोधीअसेनास्वभावेंसी ॥ ह्मणोनिप्रारब्धातेंननाशी ॥ तस्मात्भोगूनसरे ॥ १० ॥ ऐसापरस्परेंअविरोधदोहींचा ॥ यापरीनिश्चयअसेज्ञातयाचा ॥ ह्मणोनिघातकरितीनाप्रारब्धाचा ॥ भूतभाविज्ञाते ॥ ११ ॥ आणिभोगिल्याविणहीनसरे ॥ ऐसेंजाणोनियांविचारें ॥ उगेवर्ततीप्रारब्धानुकारें ॥ आग्रहत्यागुनी ॥ १२ ॥ ऐसेंअसतांकोणीअविचारी ॥ प्रारब्धनासावेंइच्छीअंतरीं ॥ तरीकाय तोशाहणाजाहलात्यावरी ॥ मागीलकायसर्वेवेडे ॥ १३ ॥ तस्मात्साधकेंआग्रहत्यागुनी ॥ प्रारब्धेंवर्तावेंसुखेंजनीं ॥ सर्वसरतांचिदेहपावेमरणीं ॥ तेव्हांविदेहकैवल्या मिळे ॥ १४ ॥ ह्मणसीप्रारब्धाचेप्रकारतीन ॥ इच्छितांनइच्छितांपरापेक्षेंकडून ॥ भोगघडतीत्यांतअबाधकदोन ॥ परीइच्छूनभोगणेंबाधक ॥ १५ ॥ तरीयाचेंउत्तर अवधारावें ॥ इच्छूनभोगीतरीबाधकनव्हे ॥ कायसत्यत्वेंस्थापिलेंभोग्यआघवें ॥

कींभोक्ताखराजाहला ॥ १६ ॥ जरीमिथ्यासीसत्यत्वस्थापिलें ॥ अथवाभोक्तेपणस-
त्यत्वेंउद्भवलें ॥ तरीमगजाणावेंबाधकजाहलें ॥ इच्छारूपहीकर्म ॥ १७ ॥ चिदचिद्
ग्रंथिजेधवांतुटली ॥ तेधवांचिभोक्तेपणाचीमुळीखांदिली ॥ आणिसर्वांसीमिथ्यतास-
दृढजाहली ॥ सत्यताकल्पांतींनये ॥१८॥ भोक्ताठाईंचीउद्भवेना ॥ सत्यताभोग्यासी
संभवेना ॥ तरीमगकोटिइच्छाकांकरीना ॥ तेइच्छाचिनव्हे ॥ १९ ॥ असो
इच्छितांकींनइच्छितां ॥ अथवाभोगघडतीपरापेक्षता ॥ तेसुखेंघडोतदेहासीआतां॥
ज्ञातयासंबंधनाहीं ॥ २० ॥ ऐसेकर्मेंकडूनदेहवर्तत ॥ तरीसुखेंवर्तोक-
ल्पपर्यंत ॥ अथवाआजचिकर्माचाहोऊनघात ॥ मरणपावो ॥ २१ ॥ तोमृत्युहीहो-
वोभलतेस्थळीं ॥ सुक्षेत्रींकींकुग्रामींलेंडवोहळीं ॥ येकटाकिंवाबहुस्वजनमंडळीं॥ दि-
वाकिंवारात्रीं ॥ २२ ॥ देहहाकाश्यादिक्षेत्रींपडावा ॥ उत्तरायणींशुक्लपक्षदिनअसा-
वा ॥ स्मरणकरीतसमुदायांतमरावा ॥ हेंअज्ञानाचेंमत ॥ २३ ॥ पहापहाजनकैसे
आंधळे ॥ म्हणतीपिंडासीशिवलेजरीकाउळे ॥ तरीचतोउत्तमगतीसीमिळे ॥ ना-
तरीअधमगति ॥ २४ ॥ असोजनाचेअनुभवपाहतां ॥ ज्ञात्यासीविरोधचितत्त्वतां ॥
आणिग्रंथासीविस्तारबहुतां ॥ प्रकारेंजाहला ॥ २५ ॥ म्हणोनिअन्यकांहींनुच्चारि-
तां ॥ ज्ञात्याचाअनुभवजोतत्त्वतां ॥ बोलावासाधकासंशयाचीवार्ता ॥ नुरावीया-
स्तव ॥ २६ ॥ जयासीस्वर्गांप्रतिजाणे ॥ उत्तरायणदिनशुक्लपक्षअपेक्षावेतेणें ॥ ज्ञा-
तास्वरूपींस्वरूपतरीहोणें ॥ इत्यादिकासया ॥ २७ ॥ उपासकसालोक्यादिइच्छि-

ती ॥ म्हणोनिअंतींदेवासीस्मरती ॥ हानिजांगेंदेवाचादेवतरीअंतीं ॥ कवणास्मरावें ॥ २८ ॥ सत्यलोकादिवासइच्छूनी ॥ योगीजातीब्रह्मरंध्रभेदोनी ॥ पूर्णब्रह्मनिजांगें ज्ञानी ॥ तरीप्राणउत्क्रामतीना ॥ २९ ॥ आणीकजनाच्यानानाकल्पना ॥ काश्यादि क्षेत्रींपावावेंमरणा ॥ इत्यादिनलगेवाउग्यावल्गना ॥ अज्ञानाच्याज्ञानिया ॥ ३० ॥ ज्ञात्याच।देहभलतेहीदेशीं ॥ भलत्यानिमित्तेंभलतेसमयासी ॥ पडोप्रारब्धाचीगति जैशी ॥ परीतोनिश्चयेंसीमुक्त ॥ ३१ ॥ असोमृत्युतयाचाभलतैसा ॥ परीवर्तणुकी-चाप्रकारअसेजैसा ॥ शुभकींअशुभवर्ततांसहसा ॥ विकल्पनकरावाकोणें ॥ ३२ ॥ पद ॥ मुक्तोनास्त्यत्रसंशयः ॥ ॥ तयाचासदाचारकींदुराचार ॥ पाहोंनयेभलतैसाविहार ॥ तोमुक्तयेविशींसंशयअणुमात्र ॥ नसावासहसा ॥ ३३ ॥ जयाचाग्रंथिभेदख-राजाहला ॥ अभ्यासेंअभिन्नत्वींसमरसला॥मीपणनस्फुरेभलतेअवस्थेला॥जयासीदे-हजाहलापरोक्ष ॥ ३४ ॥ देहात्मबुद्धीचियेपरी ॥ ब्रह्मात्मबुद्धिजाहलीखरी ॥ तया-चीक्रियाजरीयथेष्टाचारी ॥ परीतोमुक्तनिःसंशय ॥ ३५ ॥ यथेष्टाचारींजरीतोवर्ते ॥ परीनाचरेकदाप्रारब्धापरतें ॥ अथवासदाचरणहीलोकरीतीतें ॥ घडेप्रारब्धानुसार ॥ ३६ ॥ असोदेहवर्तोभलतैसेपरी ॥ सदाचरणींकींदुराचारीं ॥ परीतोमुक्तनिःसंश-येंअंतरीं ॥ साधकेंवोळखावा ॥ ३७ ॥ ज्ञानियासीतोसंशयअसेना ॥ तेनपाहती कवणाचेहीआचरणा ॥ मगअभ्यासेंपावलाजोअभिन्नज्ञाना ॥ त्याचेंआचरणकेवीं पाहती ॥ ३८ ॥ ह्मणोनिसाधकाप्रतिसांगितलें ॥ कींदेहात्मवत्ब्रह्मात्मत्वजाहलें ॥

तयाचेंवर्तणेंअशुभकिंवाभलें ॥ परीतोमुक्तनिःसंशयें ॥ ३९ ॥ तयाचेआचरणावरू-
नी ॥ उणीवतामानीलसाधककोणी ॥ तरीतयाचीचहोईलहानि ॥ दृढापरोक्षानपावे
॥ ४० ॥ म्हणोनिसाधकासीचसांगितलें ॥ कींसंशयनकरावाठाईंआपुले ॥ जयांचें
ग्रंथींचेंभेदनखरेंजाहलें ॥ तेहीमुक्तहोती ॥ ४१ ॥ येरजेअज्ञानीसदांभ्रांत ॥ दे-
हात्मबुद्धीचेठाईंरत ॥ तयाप्रतिबोलिलेंतरीजात ॥ व्यर्थचिअवघें ॥ ४२ ॥ ते
तयाचेंआचरणचिपाहती ॥ शुभतरीवाहवावाहवाम्हणती ॥ अशुभतरीउगेंनाकमो-
डिती ॥ परीनपाहतीआपुलीक्रिया ॥ ४३ ॥ आपणतरीभलतैसेंवर्तावें ॥ परीअन्या-
प्रतिनांवठेवावें ॥ शास्त्रसंपन्नजरीअसावें ॥ परंतुहेचिरीतीसर्वांची ॥ ४४ ॥ ऐमेजे
भ्रांतअज्ञानलोक ॥ तयांसीकायकळेअंतरविवेक ॥ देहाचीचपाहतीवर्तणूक ॥ शु-
भअथवाअशुभ ॥ ४५ ॥ पूर्णज्ञात्याचीनिंदाकरिती ॥ साधकमुमुक्षूसीहेळसिती ॥
म्हणतीपापीजन्मलेभूमीवरुती ॥ यांचीगतिकायनेणों ॥ ४६ ॥ ऐसाद्रोहचिअंतः-
करणा ॥ गांजितीभलत्याकरितीवल्गना ॥ तरीतयाच्यावाणीसीकींमना ॥ कोणें
अर्गळाघालावी ॥ ४७ ॥ असोतयाप्रतिकाजकाय ॥ द्रोहेंउत्तमगतीचाहोवोक्षय ॥
परीसाधकेंअसावेंनिःसंशय ॥ कींज्ञातामुक्तसर्वदा ॥ ४८ ॥ जैसाआकाशामाजींवृ-
क्षविरूढला ॥ कोणीएकपुरुषत्यावरीबैसला ॥ तोवृक्षकवणेंसमूळउपडिला ॥ तोप-
डेलभूमीवरी ॥ ४९ ॥ त्यावृक्षासीचभूमीपरतीगति ॥ नाहींनाहींबापाकल्पांतीं ॥
मातोपुरुषराहेलगगनींनिश्चितीं ॥ हेंकेवींघडेल ॥ ५० ॥ हाचिदृष्टांतपहाविवरून॥

मायाद्वैतरूपीशून्यगगन ॥ कांहींआधारनसतांदेहवृक्षाविस्तीर्ण ॥ वाढलाअपार ॥ ॥ ५१ ॥ अज्ञानाचेंआळेंकेलें ॥ त्यांतकल्पनेचेंजळभरिलें ॥ कर्मवासनेचेंबीजपेरि- लें ॥ तेंव्हांदेहवृक्षसरसावला ॥ ५२ ॥ तयावृक्षाचीपरिपक्वता ॥ हेचिउद्भवलीखरी मुमुक्षुता ॥ सद्गुरुसच्छास्त्रतयामीनतां ॥ आयुष्यत्याचेंसरलें ॥ ५३ ॥ सद्गुरूनेंस- च्छास्त्रकुठारीघेऊन ॥ याचेमुमुक्षुतेचादांडाबैसवून ॥ विवेचनघावघातिलायोजून ॥ तेणेंदेहवृक्षउन्मळला ॥ ५४ ॥ अज्ञानआळेंनिःशेषफोडिलें ॥ वासनासमूळबीजउ- पडिलें ॥ मीपणाचेंजुंबाडेंहोतेंगुंतलें ॥ तेंखांदिलेंअभ्यासें ॥ ५५ ॥ ऐसादेहवृक्षनि- राधारजाहला ॥ तोमायागगनींनराहेस्थिरावला ॥ वरीजीवरूपेंहापुरुषबैसला ॥ तरीतोद्वैतींराहेकेवीं ॥ ५६ ॥ ब्रह्मात्माहेनिजकैवल्यभूमी ॥ येथेंचियेऊनपडेलअनु- क्रमीं ॥ ह्मणिजेदेहाचीक्रीडातेसंभ्रमीं ॥ खरीजीवन्मुक्तदशा ॥ ५७ ॥ ऐसादेहवृ- क्षकवल्यातेंपावला ॥ तरीकेवींगतिहोयअन्यजीवाला ॥ अभिन्नज्ञानेंस्वरूपींसमर- सला ॥ हेचिकैवल्यमुक्ति ॥ ५८ ॥ जैसावृक्षासहितपुरुषभूमींवरी ॥ तुटूनपडेन स्थिरेअंबरीं ॥ तैसाज्ञाताअभिन्नभक्तिमुक्तीवरी ॥ सदेहजीवपुरुष ॥ ५९ ॥ वृक्षतु- टोनिभूमीवरीनपडे ॥ ऐसासंशयनुद्भवेचिकोडें ॥ तैसाचिनसावाजयासीजोडे ॥ अभिन्नज्ञान ॥ ६० ॥ येथेंसंशयसहसानकरावा ॥ ज्ञानेंमुक्तजाहलाअसेबरवा ॥ दे- हाचाआचारअसेनास्वभावा ॥ प्रारब्धानुकारें ॥ ६१ ॥ देहात्मबुद्धीचियेसमान ॥ ब्रह्मात्मबुद्धिदृढजाहलीपूर्ण ॥ हेंचिबापादृढअपरोक्षज्ञान ॥ निःसंशयेंजाहलें ॥ ६२ ॥

अगारविदत्तामंदकींतीव्रतर ॥ अभ्यासेंकींसूक्ष्मविचार ॥पावलेजेव्हांअपरोक्षनिर्विकार ॥ आतांभेदनुरेकिंचित ॥ ६३ ॥ हापहिलाअभिन्नतेसीपावला ॥ हासंदिसात्यास्थितीसआला ॥ ऐसाभेदकिमपिनजायउरला ॥ मुक्तस्थितीसमान ॥६४॥ तस्मात्तुजशींविवेचनजाहलें ॥ लयसाक्षित्वज्ञानहींठसावलें ॥ त्यावरीअभ्यासेंखलणेंनिरोपिलें ॥ आतांउठींकरींतैसें ॥ ६५ ॥ अवधीहीविश्वतैजसादिकांची ॥ सांगितलीनिपटूनगेलियाची ॥ तोंवरीअभ्यासकरूनीअपरोक्षाची ॥ दृढतासंपादावी ॥ ॥ ६६ ॥ देहाचीवर्तणूकअसोभलतैसी ॥ हेपाहोंचिनकोसोडूनअभ्यासासी ॥ पात्रशीलपूर्णसमाधानसहजस्थितीसी ॥ आमुचेआशीर्वादें ॥ ६७ ॥ ऐशीआज्ञावदोनिस्वामी ॥ निवांतठेलेअंतर्यामीं ॥ सअभ्यासनिरूपणअनुक्रमीं ॥ आकळिलेंरविदत्तें ॥६८॥ आनंदेंटाळीपिटूनियां ॥ मस्तकींआज्ञावंदोनियां ॥ साष्टांगनमितसेपायां॥ वारंवारप्रदक्षिणा ॥ ६९ ॥ पुन्हांसाष्टांगपुन्हांप्रदक्षिणा ॥ आनंदाश्रुभरलेनयना ॥ बहुप्रकारेंकरूनिस्तवना ॥ मागीलचरणानिघाला ॥ ७० ॥ प्रारब्धानुकारेंदेहवर्ते ॥ परीस्मरेनादुजेंलयसाक्षीपरतें ॥ भलतेअवस्थेसीनामरूपहेंतें ॥ उद्धवूंनेदीसहसा ॥ ७१ ॥ ऐसाचिरकाळअभ्यासकरूनी ॥ निर्दाळिलेतिन्हीअभिमानी ॥ पावलापूर्णसमाधानी ॥ जेचरमास्थितिज्ञात्याची ॥ ७२ ॥ ऐसामंदाधिकारीरविदत्त ॥ अभ्यासद्वाराजाहलामुक्त ॥ सहजास्थितीनेंअसेवर्तत ॥ भूतभविष्यज्ञात्यापरी ॥ ७३ ॥ हेंऐसेंवाक्यवृत्तीचेंनिरूपण ॥ आकळूनआचार्यगुरूपासून ॥ अभ्यासविचारेंहोतीपा-

वन ॥ रविदत्ताऐसेबहु ॥ ७४ ॥ श्रोतेसाधकमुमुक्षुअधिकारी ॥ तीव्रप्रज्ञकींमंद-
प्रज्ञअंतरीं ॥ परीजयांतरावेंऐशीआवडीखरी ॥ तेतरतीअभ्यासें ॥ ७५ ॥ येथेंको-
णीएकरविदत्तअसे ॥ कोणीएकआचार्याचेकृपेसरिसें ॥ पावलासमाधानपरोक्षऐ-
सें ॥ सहसामानूंनये ॥ ७६ ॥ जयासीवास्तविकअधिकारप्राप्त ॥ तोचिआपणकीं
स्वयेंरविदत्त ॥ उपदेष्टागुरुतोचिविख्यात ॥ शंकराचार्यस्वामी ॥ ७७ ॥ निजगुरू-
चीजेसहजवचनोक्ति ॥ हेवेदांतसारवाक्यवृत्ति ॥ आकळोनियांसर्वसअभ्यासयुक्ति॥
वृत्तीनेंखलकरावा ॥ ७८ ॥ विवेचनयथासांगकरावें ॥ अभ्यासेंसविकल्पनिर्विक-
ल्पसाधावें॥पूर्णविचारेंलयसाक्षित्वआणावें ॥ स्वानुभवेंप्रतीतीसी ॥ ७९ ॥ पुढेंदेह-
बुद्धीचीक्षीणताव्हावया ॥ अभ्यासेंवृत्तीचाखलकरोनियां ॥ तिन्हीअभिमानांतेंव-
धोनियां ॥ पावावेंसहजास्थितीसी ॥ ८० ॥ ऐसाचिअनुक्रमसाधोनी ॥ जोमुमुक्षु
आदरीलअंतःकरणीं ॥ तोमुक्तहोईलानिःसंशयपणीं ॥ येथेंसंदेहनाहीं ॥ ८१ ॥ हे
वाक्यवृत्तिवेदांतसार ॥ असेतोकैसाऐकाप्रकार ॥ सर्वसारांशरूपवाक्येंचार ॥ च-
हूंवेदांचीं ॥ ८२ ॥ प्रत्यगात्माचिब्रह्मपरिपूर्ण ॥ हाचिसारार्थचहूंमाजींगहन ॥ तो-
चिअर्थअष्टादशश्लोकेंकडून ॥ विवेचनअभ्यासेंबोलिला ॥ ८३ ॥ हाअर्थवेदांतर-
हस्याचा ॥ लोपलाहोताआजवरीसाचा ॥ वाउगाचिगलबलाजाहलापरोक्षाचा ॥
नानामतेंवाढलीं ॥ ८४ ॥ हेंसदाशिवेंपूर्णपाहोनी ॥ अवतारधरिलामानवीजनीं ॥
नानामतेंसर्वहीखंडोनी ॥ वेदांतप्रतिपादिला ॥ ८५ ॥ शारीरभाष्यगीताभाष्य ॥

मुख्यसारउपनिषद्भाष्य ॥ ऐसेंप्रस्थानत्रयसरहस्य ॥ वाक्यार्थांचेंकाढिलें ॥ ८६ ॥ परीतेसमुद्राऐसेग्रंथथोर ॥ कवणआकळितीलमंदनर ॥ म्हणोनिआदिकरूनीसदा-चार ॥ सुलभग्रंथकेले ॥ ८७ ॥ सानग्रंथम्हणोनीकधीं ॥ अर्थसाननव्हेत्रिशुद्धि ॥ वाक्यार्थरूपचहूंवाक्यांचीप्रसिद्धि ॥ सर्वांमाजींसारिखी ॥ ८८ ॥ त्यामाजींहीलघु वाक्यवृत्ति ॥ चहूंमहावाक्यांचीसारअनुभूति ॥ विवेचनआणिअभ्यासरीतीं ॥ ब-हुस्पष्टयेथेंअसे ॥ ८९ ॥ इतरसदाचारआत्मबोधादि ॥ उत्तमअधिकारियाज्ञानासि-द्धि ॥ परीमंदअधिकारियाचीबुद्धि ॥ येथेंपवाडे ॥ ९० ॥ तस्मात्हेवाक्यवृत्तिअति-सुलभ ॥ मंदप्रज्ञासीहीअलभ्यलाभ ॥ कारणकींअभ्यासद्वारास्वप्रभ ॥ निजांगेंब्र-ह्महोती ॥ ९१ ॥ अभ्यासआणिविवेचन ॥ केवळस्पष्टअसेपरिपूर्ण ॥ अष्टादशश्लो-कहीसघन ॥ ब्रह्मात्मरसेंभरले ॥ ९२ ॥ अठराश्लोकींहीसारसंकलित ॥ वाक्यार्थ असेविस्तारेंविणगुप्त ॥ तोहीनिघेनामंदजयाचेंचित्त ॥ म्हणोनिप्राकृतींविस्तारिलें ॥ ९३ ॥ वटबीजतरीअल्पप्राय ॥ परीविस्तारहोतसेशाखाविटपमय ॥ तैसाचिअ-ठराश्लोकांचाअभिप्राय ॥ विस्तीर्णजाहलाप्राकृतीं ॥ ९४ ॥ प्राकृतभाषेंतआलाजरी ॥ तरीअर्थानव्हेसानथोरपरी ॥ तोअनादिजैसातैसानिर्विकारी ॥ तयाहेळसीकव-ण ॥ ९५ ॥ सुवर्णाचेजरीनगकेले ॥ वरीभूषणार्थव्याघ्रसिंहकाढिले ॥ तरीतेंसुवर्ण नवचेउणेंजाहलें ॥ परीक्षवंतजाणती ॥ ९६ ॥ तैसाअर्थजोसंस्कृताचा ॥ तोचिप्रा-कृतींविस्तारलासाचा ॥ हेंजाणतीज्ञातेअन्ययेरांचा ॥ भावअसोभलतैसा ॥ ९७ ॥

प्राकृतभाषारूपसुवर्णनगीं ॥ अठराश्लोकरत्नेंजडलींअभंगीं ॥ हेसुशोभितहोतील गुरुपुत्रालागीं ॥ शंकरस्वामीचेप्रसादें ॥ ९८ ॥ शकेसत्राशेंएकाहत्तरीं ॥ सौम्यनामकसंवत्सरीं ॥ आश्विनशुक्लसौम्यवासरीं ॥ विजयादशमीसीसंपुर्ण ॥ ५५९९ ॥ आकाशगगनरसबाण ॥ इतुकेंप्राकृतवोवीचेंगणन ॥ श्लोकतरीनागधरापूर्ण ॥ संख्याप्रसिद्ध ॥ ५६०० ॥ इतिश्रीशंकराचार्यउक्ति ॥ अष्टादशीलघुवाक्यवृत्ति ॥ विस्तारेंकथिलीअसेप्राकृतीं ॥ टीकापदबोधिनी ॥ ५६०१ ॥ इतिवाक्यवृत्तिःसमाप्ता ॥ ॥ श्रीमत्सद्गुरुचरणारविंदार्पणमस्तु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

आरती वाक्यवृत्तीची.

जयदेवी वाक्यवृत्ति ॥ देशी ब्रह्मात्मप्रतीति ॥ अज्ञान निरसूनी ॥ पावविशी स्वयंज्योति ॥ ध्रु० ॥ वाक्यवृत्ति दृढाभ्यास ॥ महावाक्य उपदेश ॥तेथीळ गूढार्थांचा ॥ प्रगटाचि जो सारांश ॥१॥ज०॥व्यर्थचि जीव भ्रमले ॥ निजरूपा विसरले ॥ सावध त्यांशीं करूनी ॥ दुःख विक्षेप वारिले॥२॥ज०॥आचार्य शंकरोक्ति॥वरीहंसराजकृति ॥ सुबोध टीका तेणें ॥ अगणित उद्धरती ॥ जयदेवी वाक्यवृत्ति ॥ दे० ॥३ ॥

आरती समाप्त.

हा वाक्यवृत्ति नामक ग्रंथ पुणें येथें रावजी श्रीधर गोंधळेकर यांनीं आपल्या 'जगद्धितेच्छु' छापखान्यांत छापिला. मित्ती चैत्र शुद्ध १ रोज शनिवार शके १८१६ जयनामसंवत्सरे. आवृत्ति २ री.